BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
8
26 C
4

C. Frater mi disce plane paginam et fac
omnia, que scripta sunt ibi: quia consequeris
vitam eternam..

Digitized by Google

Digitized by Google

1

... delli ... ... di Alcano

D. usum fratrum ... ...orum
Conventus ...

Conventus
Commentaria
Diengo ... ...

...

...orum ... 50

DE SACRIS RITIBVS

IVXTA ROMANAM REGVLAM vſui Fratrum Minorum S. Franciſci, qui vulgo Capuccini nuncupantur accommodatis.

LIBRI TRES.

QVIBVS ACCESSIT APPENDIX, de externis quibuſdam Ritibus, ad Religionis politiam pertinentibus,

Iuſſu omnia, ac mandato

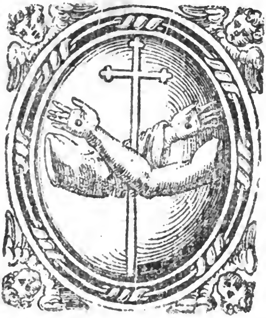
ADMODVM REV. PATRIS

FR. IOANNIS MARIÆ DE NOTO,

EORVMDEM FRATRVM GENERALIS

Miniſtri in lucem edita.

Della Libraria de Capucc.ni di Albano

NEAPOLI, Typis Scorigianis. M.DC.XXVI.

8.26.c.4

Digitized by Google

REVERENDIS, AC VENERABILIBVS OMNIBVS SACRAE HVIVSCE NOSTRAE, Minorum Capuccinorum familiæ Fratr. ac Filijs,

FR. IOANNES MARIA DE NOTO GENERALIS MINISTER.

Plurimam in Domino ſalutem.

DIVINIS rebus, atq; ijs præſertim, in quibus publica, ac communis Dei cultus inſtitutio elucet, eam à Deo Opt. Max. legem ſancitã eſſe, vt quamuis rerum inter ſe varietate, ac natura diſiunctæ ſint, in vnam tamen cultus vniformitatem, & cultorum in ijsdem adminiſtrandis concordiam conſpirent, Apoſtoli vox eſt, his verbis ad Epheſios ſcribentis. *Sollicitiſeruare vnitatem ſpiritus in* Epheſ. 4.

vinculo pacis, vnum corpus, & vnus ſpiritus, ſicut vocati eſtis in vna ſpe vocationis veſtræ, vnus Dominus, vna fides, vnum Baptiſma, vnus Deus, & Pater omnium. Id enim profectò diuina vnitas poſtulat, vt quemadmodum vnus eſt Deus, in quē Religio fertur: ſic vna ſit Religionis vniformitas, qua vnus Deus probè, ac ritè colatur, vt qui in vnum Deum Religionis auctorem reſpiciunt, in vnum quoque, ac vniformem ipſius cultum coaleſcant.

Hinc non immerito Paulus tam ſollicitè admonet, vt hic vniformitatis ſpiritus integer ab omnibus vndequaque ſeruetur. Nam, qui in vnum Religionis corpus ſub Chriſto compacti ſumus, atque in vnam religioſæ vocationis ſpem, velut fratres in vnum iucundè habitantes coadunamur, id præſertim curare debemus, vt
Rom. 5. vnanimes (iuxta eiuſdem Apoſtoli conſilium,) & vno ore honorificemus Deum, & Patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti. Hęc quippè perfecta, & Deo gratiſsima laus eſt, quæ ex vno religioſæ multitudinis ore, ac cultus vniformitate proficiſcitur.

tur. Quid enim (obſecro) ea vnitate ſublata, quæ multos in vnum Dei cultum, & Religionem cogit, ijs reliquum eſſe poteſt, qui ſe Dei cultores eſſe profitentur, præterquam varium, & confuſum quoddam murmur, quo non Deum colant, ſed eidem potius obmurmurent? Neq; enim ij vno ore Deum honorificare cenſendi ſunt, qui nulla cultus vniformitate ſibi inuicem reſpondentes, quod proprij ſpiritus, ac ſententiæ ſenſus miniſtrat, id tantummodo Deo obſtrepunt: ex quo fieri neceſſe eſt, vt tot diuerſa, ac inter ſe diſſonantia ora ſoluant, quot deformes, ac diſſonantes cultus Deo exhibent.

At verò eam Dei Opt. Max. mentem eſſe iampridem compertum eſt, vt ſummopere rerum vnitate delectetur: inde enim factum eſt, vt tametſi hominem ex anima, & corpore compoſitum, ac plurimis membrorum ſectionibus præditum condiderit, vnico tamen ſpiritu regi, ac gubernari voluerit. Et quidem cum vniuerſi in vnum corpus, velut membra co-

leſcentes, vnius Religioſi corporis formam ſimus aſſequuti, qua ratione, & rectè operandi regulam, atque in diuinis rebus ſanctè adminiſtrandi gratiam, quæ tantoperè Deo placet, & rectè placet, nos ædificari poſſe ſperamus, niſi vno ſpiritu rogamur, quo ad vniformem diuini cultus, ac Religioſorum rituum concordiam compellamur? Habet corpus ſpiritum ſuum, quo ductore, ac Magiſtro operatur, & quo impellente cunctos membrorum motus ad vnum ſibi propoſitum finem dirigit. Habeat & religionis corpus ſuum vniformitatis ſpiritum, quo rogatur, quo inſtruatur, quo ad ſuperna feratur, quo cultus, cœremoniasque Deo offerat, quo tandem ſe, ſuosque cultores vniformes, ac Deo gratos exhibeat.

Atque inde Rotæ illæ, quæ apud Ezechielem deſcribuntur, tam fixo, ac ſtato ordine gradiebantur, vt nullum ne minimũ quidem motum ſibi arriperent, niſi ad quem vnius, ac ſuperni ſpiritus ductus, ac imperium eas compuliſſet: ſic enim

Ezech. 1.

ſcri-

ſcribitur. *Quocunque ibat ſpiritus,illuc eunte ſpiritu, & rotæ pariter eleuabantur, ſequentes eum.* Id planè eos,& ſentire,& præſtare æquum eſt,qui Rotarum inſtar totam Religionis molem in orbe circumferentes,ad perfectum Dei cultum anhelant. Hi enim non ſui ſpiritus impetum ſequi debent; non proprios,ac ſibi tantum arridentes,non peregrinos, non alienos ritus, tamquam ignẽ alienum Deo offere debent,ne fortè ſeueras Dei vlciſcentis pœnas experiantur; ſed quo ſanctæ vniformitatis ſpiritus ducit; eò ſequantur: quò vniformis religionis ſpiritus præit, illuc, & ipſi gradiantur neceſſe eſt: Profanum enim eſt, nec crimine vacat,ſi quis præter ſacros,ac religioſos ritus ſemel communi totius religionis conſenſu acceptos, ac conſtitutos, alienum ſibi ritum accerſat, aut quocunque titulo intrudat, vt ex ſententia D. Auguſtini apud ſacros Canones relati diſt. 12. c. *illa*; & ex Concilijs Cartaginenſ. Brauar. & Tolet. diſtinct. 41. cap. *quiſquis.* 12.c.illa. 41. c. quiſquis.

Pſalm.67. *quis* . Satis perſpicuum eſt . Deus enim eſt,qui , vt vates ait,inhabitare facit vnius moris in domo . Atque in ſacræ Religionis domicilio non diſcrepantes , ſed concordes in eadem cultus conſuetudine ſuorum animos poſtulat. Deus eſt, qui ſui cultus vnitatem tantopere cõmendat, vt nihil à veteris legis cultoribus magis expetijſſe videatur , quàm vt ſacras cæremonias , non eas quidem , quas ſibi ipſis pro arbitrij libertate confixiſſent,ſed quas Deo dictante à Moyſe accepiſſent , vnanimes cuſtodirent . Deus eſt, qui vt hanc nobis vnitatem commendatam relinqueret , Eccleſiam vnam ex multis fidelibus compactam , vnam fidem ex pluribus dogmatibus conſtantem : vnum Baptiſma , in quo vniuerſi (vt ait Apoſtol.) in vnum corpus baptizaremur , ſiuè Iudei , ſiuè Gentiles , ſiuè ſerui , ſiuè liberi , in orbe inſtituit . Quidni eum ipſum vna quoque Religione , ac vniformi ſuorum cultu ſummoperè delecta-

ri

ri credendum erit,quo omnis tum à diuinis rebus, tum etiam à Religioſis ritibus deformitas expellatur. Deus tandem eſt, qui per os Sophoniæ ſe huius religioſæ vniformitatis auctorem eſſe pollicetur,his verbis. *Tunc reddam populis labium electum, vt inuocent omnes in nomine Domini, & ſeruiant ei humero vno.* Quid labium electum? quid humerus vnus;præterquam vniformem in Deo colendo ſpiritum, ac conſenſum indicant? Sophon.3.

Quid plura? certè cum Apoſtolus Corinthios tam impensè orat, atq; obteſtatur, his verbis. *Obſecro vos fratres per nomen Domini noſtri Ieſu Chriſti, vt idipſum dicatis omnes, & non ſint in vobis ſchiſmata, ſitis autem perfecti in eodem ſenſu, & in eadem ſcientia:* eo planè demonſtrat, quàm vtilis, ac neceſſaria ſit hæc in diuinis rebus adminiſtrandis animorum conſenſio, atque vniformitas; neque enim in primis tàm obnixè Paulus à fidelibus peteret, vt eundem ſenſum, ac ſcientiam in ijs amplectarentur: niſi in hac cultus vniformitate maximam Chriſtianę Religio- 1.Cor.1.

nis

b

nis perfectionem collocatam cenſeret? Deinde non fruſtra per Chriſtum, ac ipſius nomen fideles obſecrat, vt idipſum dicant omnes: nam cum vnus ſit Chriſtus verè, ac perfectè Religionis auctor; vnumque ipſius nomen, in quo (teſte Petro) omnes homines oportet ſaluos fieri, vnus tandem Chriſti ſpiritus, planè æquũ eſt, vt quicunque ſub hoc vno Chriſti nomine, ac ſpiritu, Deo militant, verique ipſius cultores haberi volunt, vno Chriſti ſpiritu ducantur, vnumq; religionis cultũ omnes dicant, ſentiant, doceant, ſequãtur. Non eum quidem, quem quiſq; apud ſe dixerit, aut excogitauerit: ſed quem ſpiritus Chriſti, ac Religionis Patres, ac rectores ſenſerint, docuerint, ac amplectendũ ſtatuerint. Deniq; id apud legitimos quoſque noſtri Ordinis filios perpetuum, ac inuiolabile eſſe debet; vt nihil præter Patrum ſcita, ſcire; nihil præter tradita tradere, aut cuſtodire velint. Hinc enim plurima non tam inutiles, quam pernicioſæ quæſtiones exoriri ſolent, dum ſciendi ſtu

dia

dio, ac libidine quiſque ſcita ſua aliorum ſcitis anteponere geſtit, & quæ à communi cæterum ſenſu diſſentanea ſunt, velut idola ſibi colenda proponit. Quamobrem Sanctæ Religionis Alumnis ea primum lex ſancita ſit, vt nunquam ab vniuerſorum ſenſu recedant: ſingulares ritus, ac cæremonias, quæ nulla Patrum contentione obſignata ſunt, diligentiſsimè caueant, ac ſi quas fortè huiuſmodi, longa licèt annorum ſeriè, inueteratas, minus tamen legitimas ſibi vendicarint, quàm citiſsimè abijciant. Demùm ſummo ſtudio horum rituum, qui accuratiſsima diligentia, nec minori noſtrorum labore collecti ſunt, perpetui obſeruatores, ac integri cuſtodes exiſtant: ita fiet, vt Apoſtoli gaudium impleant, qui idipſum Philippenſibus inculcat, his verbis. *Implete gaudium meum, vt idem ſapiatis, eandem charitatem habentes vnanimes idipſum ſentientes; nihil per contentionem, neque per inanem gloriam.* Quis obſecro, Pauli gaudium leue, aut vulgare eſſe exiſtimet? Profectò cum grauiſsimus, & Philip. 2.

ſapien-

ſapientiſsimus vir eò tam obnixè perfrui cupiat, nihil in hac rituum concordia, prçterquam grauiſsimum Religioſæ perfectionis pondus latere ſuſpicandum eſt, ex quo vberrimi in totius Religionis ſinum lætitiæ riui exundare debeant. Atque inde non abſque ingenti omnium exultatione id nobis fœliciter obueniſſe, vniuerſi aſpectabimus, quod Chriſtus
Ioan. 17. apud Ioannem ſummis precibus à Deo nobis afflagitauit, cum his verbis ad Patrem oraret, *Non pro eis autem rogo tantum, ſed & pro eis, qui credituri ſunt per verbum eorum in me, vt omnes vnum ſint: ſicut tu Pater in me, & ego in te, vt & ipſi in nobis vnum ſint.*

Quapropter cùm nemini ad huius perfectiſsimæ cum Deo vnionis, qua nihil optabilius, faſtigium conſcendere, & vnũ in Deo, & cum Deo fieri liceat, niſi Dei Opt. Max. ſpiritum, qui vniformitatis eſt; Ducem, ac rectorem ſequatur, à quo ſe regi, ac gubernari ſinat: Nos verò vniuerſæ Religionis noſtræ Alumnos primum in perfecta charitate

fun-

fundatos, ac radicatos, tum in præſtantiſſimo Dei cultu in vnum conſummatos, ac conſpirantes eſſe quàm maximè optemus; in eo cum primis magnopere elaborauimus, vt diu expectatus liber de ſacris ritibus, externisque cæremonijs à R. Patre Fratre Zaccaria Bouerio ſalutienſi noſtri Ordinis Theologo, de mandato Reuerendi admodum Patris Fratris Clementis à Noto prædeceſſoris noſtri elucubratus, iam tandem in lucem erumperet, his potiſsimum conſilijs à nobis excogitatus, & in lucem editus. Primo, vt humilis hæc noſtra religio pijs ſummorum Pont. præſertim Bonifacij VIII. Eugenij IV. ac Leonis X. mãdatis, nedum hortationibus inſiſtens, vniformes ſuos ritus habeat, quibus Deum Opt. Max. colat, atq; in diuinis miniſterijs vtatur. Deinde, vt communi omnium venerabilium huiuſce noſtri Ordinis fratrum, à quibus in pluribus Capitulis Generalibus, hæc ſacra rituum vniformitas ſummis precibus efflagitata fuit, poſtulationi ſemel ſatisfieret, Patrumque

De-

Decretum in poſtremo, vt recognitus, & approbatus typis euulgaretur, executionem obtineret. Demum vt Religioſorum noſtrorum familia hac sãcta rituum vniformitate, tanquam preclaro armorum genere munita, velut caſtrorum acies optimè inſtructa Dæmonum Phalangis for midanda, qua in Dei cultu incedendum, qua ſiſtendum ſit, non ignoret: & quaſi alter Dei populus ducem, & præeuntem columnam habeat, qua in rectum diuinorum obſequiorum iter dirigatur.

Concil. Trid. ſeſſ. 7 can. 13. Inter hæc quandoquidem à Sacroſancta Tridentina Synodo ſub anathematis pœna cautum eſt, ne recepti, aprobatique ab Eccleſia ritus vllo modo contemnantur, aut pro libito omittantut, vel etiam in nouos, ac inuſitatos commutentur; ea propter in hoc rituali noſtro inſtituendo, ea diligentia, & ſtudio vſi ſumus, vt in his, quæ ad Dei cultum, ac ſacrorum adminiſtrationem pertinent, neq; à rubricis Breuiarij, aut Miſſalis, neq; à Romano rituali (pro ſtatus noſtri tenuitate) ne latum quidem

dem vnguem diſceſſerimus. Veruntamen cùm plurima ab humilis noſtri inſtituti vſu, iampridem ab Eccleſia approbato, diſſentanea ab his paſsim reperiantur, velut quæ de ſacrarum veſtium varietate, de Miſsis ſolemnibus, Diaconorum, & Subdiaconorum miniſterio celebrandis, de Cantu tam in Miſsis, quàm diuinis Officijs ſeruando, ac alijs quibuſdam cæremonijs, quæ hos ritus conſequi ſolent, tradũtur. Ab his quidem quę inſtitúti noſtri humilitas ferre non poteſt, plerisque ſummis Pontificibus annuentibus, ac præſertim Paulo V. à quo noſtri Ordinis conſtitutiones ſunt approbatæ: velut noſtræ humilitati minus conſentaneis abſtinendum duximus, reliqua verò ſacrorum rituum capita ita ſtudioſè amplexi ſumus, vt ea, & maximo honore proſequenda, ac ſumma religione obſeruãda eſſe velimus.

Tandem in his ſacris ritibus explicandis is ordo Inſtitutùs eſt, vt primo loco quædam vniuerſalia, quæ tùm ad diſtinctionem, & inſtitutionem miniſtrorum

Eccle-

Eccleſiæ, tum ad communem rerum diuinarum diſciplinam ſpectant, præmitterentur. Secundo loco ſingillatim de diuinis officijs, in quibus potiſsimum Dei cultus elucet, & ritu in eorum vnoquoq; ſeruando ageretur. Tertio loco de ſacramentorum, & rerum ſacrarum recto vſu, & adminiſtratione, ex quibus illuſtriſsimus Religionis actus ſeſe effert, præcepta traderentur. Poſtremo in Appendice certos ritus, ac cæremonias hactenus nullo ſcripto, aut lege proditas: iampridem tamen in Religione, vſu ipſo, ac conſuetudine approbatas, colligendas curauimus, atq; vbi opus fuit, iuxta ſanctorum Patrum inſtituta, ad præſtantiorem formam reuocandas iudicauimus, quibus religioſa noſtri Ordinis politia ſuis ſplendoribus aucta, in dies clarior, & illuſtrior euadat, vt iuxta Apoſtolum, omnia honeſtè, & ſecundum ordinem fiant in nobis.

Nos

Nos Fr. Io. Maria à Noto Generalis Miniſt. Ord. Fratr. Min. S. Franciſci Capuccinorũ opus inſcriptum, De ſacris Ritibus iuxta Rom. Regul. vſui Fratr. Min. S. Frãciſci, qui vulgo, Capuccini nuncupantur, accõmodatis &c. cum ſuo Appendice, de externis quibuſdam Ritibus &c. à nõnullis Patribus noſtri Inſtituti iuſſu noſtro reuiſum, & approbatũ, ad communẽ totius noſtri Ord. vsũ, & vtilitatẽ, mandauimus imprimendum, ſi tamen videbitur ijs, ad quos attinet. Dat. Tarenti die tertia Aprilis 1626.

FR. IO. MARIA GEN. MIN.

Locus ✠ Sigilli.

Rituale vſui Fratrum Minorum Capuccinorum accomodatum, cum Appendice de externis quibuſdam ritibus, ad Religionis politiam, & domeſtica munera rectè obeunda, de mandato Admodum Reu. Patris Fratris Ioannis Mariæ à Noto noſtri Ordinis Generalis Miniſtri accuratè legi, & non ſolum nil ſanæ doctrinę aduerſari, ſed omnia iuxta Romanam Eccleſiam, ac Sanctorum Patrum regulas reperi eſſe diſpoſita, ad Dei gloriam, & honorem; Idcirco vt typis mandetur digniſſimum cenſeo. Neapoli in noſtro loco Sanctiſſimę Conceptionis. Die 20. Menſis Aprilis. 1626.

Fr. Bernardus à Neapoli Miniſter Prouincialis Capuccinorum in Prouincia Neapolitana Profeſsione Theologus.

Ego Frater Bonauentura Neapolitanus Sacerdos Ord. Minorum S. Franciſci Capuccinorum, & in Prouincia Neapolitana Diffinitor (licet immerito) de mandato admodum R. P. F. Ioannis Mariæ à Noto, dicti Ordinis Generalis Miniſtri, vidi ac perlegi Rituale vſui Fratrum Ord. noſtri accomodatum, nec non Appendicem de externis quibuſdam ritibus ad religionis politiam pertinentibus: nec quicquam ab Ortodoxa fide diſſentaneum in eo reperi: immò præcipua commendatione, multis nominibus digniſſimum cenſui, cum honeſtis religioſisque moribus plurimum conſonam omnia reperiantur. Idcircò ad noſtræ Religionis vſum vtilitatemque typis mandari poteſt. Dat. in loco noſtro Nolæ Kalendis Nouembris 1625.

Ego Fr. Bonau. qui ſup. manu prop.

Quæ de ſacris Ritibus iuxta Romanam Regulam vſui Fratrum Min. Capuccinorum accomodatis, tribus libris complexa ſunt; nec non Appendicem de externis quibuſdam ritibus ad Religionis politiam, & domeſtica munera rectè obeunda ſpectantibus, de mandato Adm. R. P. Fr. Ioannis Mariæ à Noto noſtri Generalis Miniſtri, qua potui diligẽtia, & obſeruatione perlegi: & in eis nihil repugnans Fidei Catholicæ, & bonis moribus reperi; Immò mira Eccleſiaſticæ eruditionis, & rerum pulcherrimarum varietate contexta depræhendi, vt periucundum, & perutile, non ſolum nobis, ſed & omnibus fore exiſtimem, ſi in lucẽ prodeant, omniumque manibus terantur. Dat. Neapoli in Conuentu noſtro Conceptionis B. Virg. Calendis Nouembris. 1625.

Fr. Hieronymns Nolanus Theologus Capuccinus.

INDEX

Capitum primi libri.

1 DE Officio ſuperioris præſidentis in Eccleſia fol. 19.
2 De officio Sacriſtæ. 22.
3 De officio Clericorum coadiutorum Sacriſtæ. 27.
4 De officio inſeruientium altari in Miſſa priuata. 32.
5 De officio Clericorum inſeruientium altari in Miſſa ſolemni. 38.
6 De officio Sacerdotis celebrantis Miſſam priuatam. 44.
7 De modo, quo Miſſa debet celebrari. 51.
8 De officio Sacerdotis Miſſam ſolemnem celebrantis. 52.
9 De officio Sacerdotis, & Magiſtri, cum Miſſa celebratur coram Epiſcopo in loco ſuæ iurisdictionis. 56.
10 De officio Hebdomadarij. 60.
11 De officio Acolythorum in diuinis officijs miniſtrantium. 71.
12 De officio Concionatoris, cum Dei verbum in Eccleſia proponit. 80.
13 De loco Superioris in choro, & diſciplina in eo ſeruanda. 89.
14 De tempore, quo ſtandum, vel ſedendum eſt in choro. 93.
15 De proſtrationibus, ſeu humi deoſculationibus. 95.
16 De genuflexionibus. 98.
17 De inclinatione profunda. 101.
18 De inclinatione capitis. 105.

19 De

19 *De tempore, quo formari debet ſignum Sanctæ Crucis.* 107.
20 *De pectoris tunſionibus.* 109.
21 *De coniunctione, diſtunctione, & contectione manuum.* 111.
22 *De brachiorum extenſione.* 112.
23 *De mutuis conuerſionibus ad inuicem & ad altare.* 115.
24 *De vſu ſuperpellicei.* 118.
25 *De vſu thurificationis.* 120.

Index Capitum ſecundi libri.

1 *DE ſtatis horis, quibus horæ canonicæ ſingulis anni temporibus ſunt perſoluendæ,* 122.
2 *De varijs ſignis campanæ dandis tam diebus ferialibus, quam feſtiuis.* 129.
3 *De ritu, & tono vocis, quo apud nos diuina officia ſunt celebranda.* 135.
4 *De ritu diuinorum officiorum in diebus ferialibus, ſemiduplicibus, Duplicibus, & Dominicis ſeruando.* 143.
5 *De ritibus duplicium primæ, & ſecundæ Claſſis.* 145.
6 *De nonnullis alijs circa diuinorum officiorum celebrationem obſeruandis.* 148.
7 *De ritu, quo celebrari debent quædam officia propria noſtri ordinis.* 151.
8 *De officio, & Miſſa Conceptionis B. Virg. in Sabbatho.* 153.
9 *De Miſſa Sanctiſſimi Nominis Ieſu, & Sancti Gabrielis Archangeli.* 154.
10 *De officio & Miſſa in feſtis aliquorum Sāctorum noſtri*

ſtri Ordinis. 155.

11 De officio B.V. Defunctorum, Gradualibus, & ſeptem Pſalmis pœnitent. 156.

12 De ritu officiorum in quibuſdam diebus ſolemnioribus, ac primum in die Commemorationis omnium defunctorum. 158.

13 De tempore Aduentus, & ritibus in eo ſeruandis. 163.

14 De ritu in officio, & cantu Martyrologij in Vigilia Natiuitatis Domini ſeruando. 166.

15 De ritu in officio noctis Natiuitatis Domini, ac diei. 168.

16 De ritu in officio diei Epiphaniæ ſeruando. 172.

17 De ritu in Dominicis Septuageſimæ, Sexageſimæ, & Quinquageſimæ ſeruando. 173.

18 Forma Tabulæ eorum, qui in officijs Maioris Hebdomadæ ſunt miniſtraturi. 174.

19 De ritu officij feriæ quintæ, ſextę, & Sabbathi maioris Hebdomadę. 176.

20 De ritu in mandato, ſeu lotione pedum in feria quinta Maioris Hebdomadæ ſeruando. 179.

21 De Proceſſionibus publicis, & ritu in eis ſeruando. 182.

22 De Proceſſionibus priuatis. 186.

23 De ritu Proceſſionis in feſto Portiunculæ. 188.

24 De Proceſſione tempore Capituli poſt electionem Generalis, vel Prouincialis miniſtri. 189.

25 De Oratione mentali, & ritu in eo ſeruando. 192.

26 De publica flagellatione & ritu in eo ſeruando. 195.

In-

Index Capitum tertij libri.

1 DE *ſupellectile Eccleſiæ neceſſaria.* 198.
2 *De quantitate cuiuslibet ſupellectilis.* 204.
3 *De qualitate ſupellectilis.* 207.
4 *De ornatu altaris.* 209.
5 *De benedictione, & aſperſione aquæ benedictæ in qualibet Dominica die.* 213.
6 *De Pacis oſculo.* 215.
7 *De benedictione, & conſperſione Cinerum in feria quarta Cinerum.* 216.
8 *De Miſſa Conuentuali.* 218.
9 *De Miſſa ſolemni.* 220.
10 *De Miſſis votiuis.* 220.
11 *De orationibus in Miſſa recitandis.* 223.
12 *De Præfatione, & Canone Miſſæ.* 224.
13 *De Mißa, benedictione Candelarum, & Proceſſione in feſto Purificationis B. V.* 225.
14 *De Mißa, benedictione Ramorum, & Proceſſione in Dominica Palmarum.* 229.
15 *De Mißa, & proceſſione in feria V. Maioris Hebdomadæ.* 233.
16 *De Miſſa, & Proceſſione in feria ſexta Paraſceue.* 237.
17 *De Miſſa, & Proceſſione in Sabbato Sancto.* 243.
18 *De Miſſa in Vigilia Pentecoſtes.* 249.
19 *De Miſſa ſolemni tempore Capituli Generalis, ſeu Prouincialis.* 250.
20 *De oratione quadraginta horarum, quæ tempore Capituli Generalis, aut Prouincialis, ſiue alia graui de cauſa celebrantur.* 252.
21 *De modo, quo Sanctiſſimum Sacramentum in Altari*
exponi

exponi debet, & recondi. 258.
22 *De prima Miſſa ſacerdotis ſolemniter celebrantis.* 259.
23 *De ritu, quo Sacrameutum pœnitentię eſt adminiſtrādum.* 262.
24 *De ritu, quo Fratres accedere debent ad Sacramentum Pœnitentię.* 265.
25 *Inſtructiones quędam Confeſſarijs neceſſarię quoadmodum abſoluendi Pœnitentes.* 267.
26 *Probatiores formulę abſolutionum, quibus Confeſſarij pro temporum, ac criminum exigentia vti debent.* 268.
27 *De minorum Hoſtiarum conſecratione, & ritu in Communione Fratrum ſeruando.* 277.
28 *De ritu adminiſtrandi ſacram Eucharistiam fratribus infirmis.* 283.
29 *De ritu, quo extrema vnctio adminiſtrari debet fratribus infirmis.* 293.
30 *De cura erga fratres morientes agenda.* 330.
31 *Teſtamentum animæ in morte ab ęgroto condendū.* 306.
32 *Poſt egreſſum animę de corpore.* 317.
33 *De ritu, quo Corpus defuncti in Eccleſiam deferri, & illius exequiæ celebrari debent.* 318.
34 *De ritu Benedicendi res ſacras.* 327.
35 *Ritus coniurandi nubes ad expellendas tempeſtates.* 331.

DE

DE SACRIS RITIBVS

IVXTA ROMANAM FORMAM vſui Fratrum Minorum Capuccinorum accommodatis.

Liber Primus.

IN QVO DE MINISTRIS ECCLESIAE, & diſciplina generali in rebus diuinis ſeruanda agitur.

PROLOGVS.

RELIGIOSAM Rempublicam non ſolùm legibus, ac conſtitutionibus inſtructam, verùm & externis ritibus, ac Cæremonijs, decet eſſe ornatam; vt & legum colligatione diuturna, ac ſacrarum Cæremoniarum ſplendore illuſtris eſſe poſsit. Etenim ſi legibus careat, quibus velut vinculis in ſui ipſius vnitate continetur, planè neceſſe eſt, vt

neceſſariæ partium inter ſe compage diſſoluta, proprio inordinationis tandem pondere obruta, ad ſupremum interitum rapiatur. *Si* vero certis cæremonijs orbata fuerit, quibus tanquam cœleſtibus quibusdam coloribus depicta, ſe hominum aſpectibus decoram præbere ſolet: turpis, ac deformis cuiusdam Babyloniæ potiùs effigiem, quam Religionis formã præſeferre videbitur.

Sit igitur ſacrę Religionis noſtræ Reſpublica, velut altera Dei Domus, in qua varia munerum diuerſitas, multiplex miniſteriorum Ordo, atq; ordinata Miniſtrantium ſeries, ſuisq; Claſsibus diſtributa, ac certis officijs diſtincta appareant: in eaq; tam ſapientiſsima rerum omnium compoſitio, ac venuſtas eluceat, vt ipſos quoq; incompoſitos animos, ad ſui admirationem, & commendationem rapiat.

DE

DE OFFICIO SVPERIORIS PRÆSIDENTIS in Eccleſia.

CAP. I.

CVM varia Miniſtrorum, ac Miniſterio- rum genera in Eccleſia à Spiritu ſan- ćto, teſte [a] Apoſtolo, inſtituta ſint, qui- bus ea, velut Chriſti ſponſa Regio ap- paratu ſtipata ad ſupremum Dei cultũ procedit; à ſacra procul dubio Mini- ſtrorum Eccleſiaſticorum Hierarchia neceſſario nobis exordiendum eſt, vt quibus de Sacroſanćtis Eccleſiæ ritibus agere propoſitum eſt, ſacrorum Miniſtrorum nu- mero, ac munere cuiuslibet perſpećto, facilior nobis ad ipſa diuina Miniſteria explicanda, via ſternatur. Igitur inter Eccleſiæ Miniſtros procul dubio apud nos princi- pem locum obtinet quilibet Religioſæ familiæ ſuperior, ad quem tanquam ad cæterorum caput ſpećtat, ſuos Ec cleſiæ Miniſtros conſtituere, propria cuique munera obeunda committere, ac velut præpoſitum Domus, ac familiæ Domini, vniuerſis ſacris ačtionibus præſidere.

Superior itaq; cuiuslibet Domus ex ſua familia cu- iuſque ratione, prius apud ſe mature habita, [a] aptos tantummodò, ac idoneos ſuæ Eccleſiæ Miniſtros deli- gat, qui nouerint, quomodo illos oporteat conuerſari in domo Dei, & ad diuina Miniſteria incumbere. [b] Ele-

[a] Tim. 3.

[a] Cœrem. Epiſ. l. 1. c. 5

[b] Ačta. Eccl Med. p. 1. fo. 28.

ctos verò, ſui ipſorum officij, grauiter admoneat, ne quid in rebus diuinis inconcinnè, aut inordinatè fiat.

Is, quandoquidem Magiſtri Cæremoniarum apud nos officium gerit, id in primis curare debet, vt ipſe in miniſterio Eccleſiaſtico, & ſacris actionibus ſit apprimè eruditus, vt cæteris in Eccleſiaſticis muneribus obeundis, & cæremonijs exercendis, Dux eſſe queat: quapropter cunctas, ac ſingulas noui Miſſalis, Breuiarij, ac Ritualis Romani Clementis VIII. Pontificis iuſſu editi (quod quilibet ſuperior apud ſe habere debet) rubricas, demum vniuerſa, quæ in hoc noſtro cæremoniali adnotata ſunt, ſedulo ſtudio proſequatur, atque eorum obſeruationi inuigilet.

[c] Cærem. Bon. l. 1. c. 2.

Tum [c] verò ſtudeat, vt feſtis præſertim, ac ſolemnioribus diebus, atque ijs potiſſimùm, in quibus ſingularis aliqua functio in Eccleſia, vel in Choro peragenda eſt: vniuerſa, quæ vel ad Diuinorum officiorum, vel ad Miſſarum celebrationem ſpectant, prius à Miniſtris diligenter ſint præuiſa, excogitata, ac præparata. Altaria, ſacra ſuppellex, & quecũque proprio illius diei Miniſterio neceſſaria ſunt, ſuo ordine, ac loco ſint diſpoſita, vt cũ res poſtulauerit in promptu ſint omnia.

Cum plura munera obeunda ſunt, propria cuique munera diſtribuat, ac ſingulos opportuno tempore de ſingulis, quæ ab his peragenda ſunt, ſollicitè admoneat; ne incaute aliquid fiat. [d] Si quempiam Miniſtrorum errare contigerit, error non ab alio quàm à ſuperiore, nec cum tumultu, ac ſtrepitu (à quo ſummopere cauẽdum eſt) ſed cum ſilentio (vt decet) corrigatur. Quod vbiq; obſeruandum eſt, vt ſcilicet quotquot errores, aut actus minus legitimi, vel in diuinis officijs, vel in Miſſarum celebratione acciderint, non clarè, & tumultuoſe reprehendantur; ſed omni perturbatione ſemota placide,

[d] Cærem. Cler. Reg. lib. 1. c. 1.

cide, ac modeſtè, vel nutu tantum à ſuperiore (ſi fieri poteſt) emendentur, vel poſt ſacra peracta emendandi referantur.

e Quod ſi interdum ſuperior huic muneri vacare minimè potuerit, aliquem ex ſacerdotibus maturum, ac cœremoniarum peritum eligat, quem cœremonijs exercendis præfectum inſtituat, ne aliqua Diuinis miniſterijs iniuria irrogetur.

e Acta Eccl. Med. p. 1 fo. 28.

f Superioris quoq; munus erit, ſemel Hebdomadarios, & Acolythos quo ordine ſibi ipſis ſuccedere debeant, conſtituere; & ſi quando eorum aliqui abſint, quinam ipſorum locum ſupplere debeant, præſcribere: ne Chorus aliquando neceſſarijs ſuis Miniſtris careat, ac diuinum officium interturbetur. Sacriſtam moribus optimum, ac rebus ſacris pertractandis idoneum inſtituat, cui ſi opus fuerit, præſertim in amplioribus vrbibus ſocium vnum, vel plures adiungat, qui eidem in Eccleſiæ miniſterio, diebus potiſſimum ſolemnioribus præſto ſint, ac in omnibus ſuam operam præbeant.

f Acta Eccl. Med. p. 1 fo. 31.

Ad ipſius quoq; officium pertinet, ſingulis ſaltem mensibus ſanctiſſimæ Euchariſtiæ, & olei Sancti loca inuiſere & qua reuerentia, ac diligentia cuſtodiantur cum primis animaduertere. Is denique cum primum ad miniſterij regimen acceſſit, omnium Sanctorum vaſorum, ſacrorum linteaminum, quæ altaris vſui deſeruiunt, ſacerdotalium indumentorum, ornamentorum altaris, ac totius ſacræ ſupellectilis numerum, & qualitatem prorſus perſpectam habere debet, vt ſi quid in his ſuperfluũ, aut curioſum, aut nimis precioſum, quod humilem paupertatis noſtræ ſtatum minimè deceat, offenderit, iuxta noſtrarum conſtitutionum præſcriptum protinus amouendum curet. a Si quæ verò Eccleſiæ miniſterio neceſſaria deſunt, mature prouideat.

a Conſtit. cap.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

In id verò totus inſiſtere debet ſuperior, ac ſummo ſtudio incumbere, vt tam in ſacris vaſis quæ optimè deaurata, & decentis formæ eſſe debent, [c] quàm in ſacerdotalibus indumentis, ac ſacris linteaminibus, quæ nec lacera, nec nimis abſoleta ſacris miniſterijs adhibenda ſunt, ac cæteris omnibus, quæ Altaris miniſterio dicata ſunt, nitor, ac munditia vbique effulgeat.

[c] Acta Eccl. Med. p. 1.

DE OFFICIO SACRISTAE.

CAP. II.

SAcriſta in qualibet noſtrarum Eccleſiarum, vel e Sacerdotum, vel Clericorum numero [d] probus moribus, atq; ad diuina pertractanda idoneus à ſuperiore inſtituatur, qui ſacrorum vaſorum, veſtimentorũ Eccleſiaſticorum, ac cæterarum rerum, quæ ad Eccleſiam pertinent, cuſtos ſit diligentiſſimus. [e]

Eius prima, ac præcipua cura erit, vt [f] Euchariſtia, quæ in Altari ex Eccleſiæ decreto aſſeruatur, decenter vt par eſt, intra argenteam Pixidem auro optimè illitã, ac panno ſerico albo contectam, in tabernaculo cuſtodiatur: [g] in quo nihil præter ſacram Euchariſtiam recondatur, eaque octauo quoq; die à Sacerdote celebrante renouetur: [h] Tabernaculi verò fores propter mures, & nefarios homines claue obfirmari, [i] lampaſque ante Euchariſtiam perpetuo lucere debet: vt eam diuino prorſus honore proſequendam eſſe nemo ignoret.

Secundum ipſius munus eſt, vt Vaſa ſacra, Sanctorũ reliquiæ, ſi quæ ſunt; & ſanctum Oleum decenti loco ſub ſera ſeruentur; Indumenta [k] ſacerdotalia, ornamenta Altaris, linteamina, quæ tam ad ſacroſancti ſacrificij miniſterium, quàm ad Altaris, ac ſacrum Miniſtrorum

[d] Cœrem. Epiſ. l. 1. c. 6.

[e] Acta Eccl. Med. p. 1 fo. 28.

[f] Concil. Later. ſub Innoc. 3. c. 20.

[g] Acta Eccl. Med. p. 1 fo. 136.

[h] Burchar. decret. lib. 3 c. 10.

[i] Cœrem. Epiſ. li. 1. c. 6.

[k] Concil. Later. ſub Innoc. 3. c. 19.

vſum pertinent, veluti Corporalia, purificatoria, Albæ, Amictus, Cinguli, Altarium Mappæ, ac præſertim ſuperiores, ſuperpellicea, manutergia pro manibus Sacerdotum abſtergendis, ſudariola tam Altari quàm narium neceſſitati deſeruientia, & ſi quæ alia huiuſmodi ſunt, quæ ad Eccleſiæ miniſterium ſpectant, munda ſint, ac nitida.

[a] Idcirco Corporalia, vbi octo, vel decem Sacerdotes Miſſam celebrant, tertia quaque hebdomada, vbi verò minor fuerit numerus ſacerdotum, quolibet ſaltem mēſe munda adhibeat: demum ea toties amoueat, quoties nigra, aut immunda apparuerint, caueatque, ne, quæ vna iam ex parte nigredinem contraxerunt, in alteram vertantur. Indecorum enim eſt, vt, quæ ex Corporis Christi attrectatione ſingularem quandam ſanctimoniam, & venerationem ea parte acceperunt, eadem mappas contingant. [a Acta Eccl. Med. p. 4 fo. 641.]

[b] Purificatoria bis in hebdomada, albę decimo quinto quoque die mundæ apponantur, Cinguli alternis menſibus, ſudariola ſingulis diebus Dominicis, ſuperpellicea ter in anno, ternæ Altarium Mappæ ſuperior quidem ſingulis menſibus, inferiores verò quater in anno, Amictus, & manutergia octauo quoque die, vel ſępius, prout nitor in his omnibus neceſſarius requiret, mutentur. [b Acta Eccl. Med. p. 4. fo. 641.]

[c] Hæc verò cum remouentur, vt alia munda adhibeātur, Corporalia quidem, & purificatoria ſeorſim ponantur in arcula, vel Caniſtro ad eum tantum vſum deſtinato, & antequam alicui dentur ad lauandum; ab eo qui in ſacris eſt, lauentur, [d] in vaſe nitido ad id diſtinato, lexiuia, & ſapone adhibitis, & mox bis aqua ſola abluātur: quod ex lotionem ſupereſt, in ſacrarium fundatur. [c Acta Eccl. Med. p. 4 fo. 642.] [d Ilarden. de conſec. diſt. 4.]

Cætera verò linea, videlicet Albæ, Amictus, Cinguli,

li,ſuperpellicea, Mappæ Altaris, manutergia, & ſi quid aliud eſt, diuini cultus gratia paratum, [e] ſeparatim ab alijs domeſticis pannis lauandum locetur, vt ſanctum à profano, & precioſum à vili ſeparetur.

[e] Acta Eccl. Med. p. 4 fo. 642.

[f] Calices verò vt mundi, ac nitidi ſeruentur, ſępius per annum, ac maxime in præcipuis feſtiuitatibus lixiuio, vel aqua feruida, & ſapone meliori, vel etiam mica panis, ac vino calido adhibitis, ſi in ſacris, eſt, accurate abluat, alioquin alteri in ſacris conſtituto abluendos tradat, ablutionisque aquam in ſacram piſcinam proijciat. Poterit tamen Sacriſta, & quilibet alius Clericus, tametſi ſacris minime initiatus, ſiue etiam laicus, ex indulto Sixti Quarti Calices, & corporalia, & alia paramenta attrectare, [g] modo id cum reuerentia præſtent, quod tamen paſſim, abſque neceſſitate ab ijs fieri non debet.

[f] Eadem p. 4 fo. 641

[g] Comp. Priuil. V. Corporalia.

Calices in ſuis armariolis bene ornatis conſeruet: ipſa verò Armariola ſua habeant oſtiola, quę clauibus claudantur. Si quis inter Calices precioſior fuerit, eum pro diebus ſolemnioribus pro Miſſa Conuentuali & pro aduenientibus Prelatis ſeruet: quibus etiam venuſtiora paramenta ſacerdotalia miniſtrare debet.

Prętcrea cuilibet Sacerdoti ſuum in Sacriſtia pro tergendis naribus ſtrophiolum aſſignet ligneis paxillis pendens, ac proprij cuiuſque Sacerdotis nominis inſcriptione diſtinctum. Alia quoque ſtrophiola ibidem pro exteris ſacerdotibus hac inſcriptione affixa (Pro aduenis ſacerdotibus) apponantur, quę octauo quoque die, ſi immunda ſunt, mutare debet.

Tertium quoque ipſius munus eſt, [h] vt aqua benedicta quolibet die Dominica ante Miſſarum ſolemnia ab Hebdomadario fiat in vaſe nitido, ex quo deinde in labrum lapideum in Eccleſia ei vſui deſtinatum, atque alia

[h] Cœrem. epiſ. 61. c. 6

[i] Bruch. decret. l. 2. c. 52. 53.

alia vaſcula influatur: quę verò ex alia hebdomada in labro, atque alijs vaſculis ſupereſt ſpongia colligatur, atque in ſacrarium, vel in decentem locum fundatur: k ipſum verò labrum præter accuratam fricationem, bene etiam lauetur ſcopula, & ſpongia tergatur; Vinum quoque, hoſtię, candelę, ac Cerei, cęteraq; vel ad diuinum officium, vel ad Miſſæ celebrationem neceſſaria opportuno tempore, tam in choro, quàm in Altaribus ſint parata.

k Acta Eccl. Med. p. 4 f. 640.

l Quartum eiuſdem munus eſt, vt Altaria pro temporum, officiorumque ratione decenter, & opportunè florum vaſculis, aut veris, aut fictis ornentur: linteamina, ſacerdotalia indumenta, atque alia Eccleſiæ ſupellex m integra ſeruentur, & cum opus fuerit, reficienda curet; vel ſi nimis attrita ſint, & lacera ſuperiorem admoneat, vt maturè alia comparari poſſint; a ea verò quę ob vetuſtatem ab Eccleſia remouentur, nullo facto domeſtico vſui deſeruiant: ſed vel ad alia reſarcienda recondantur, vel ad alterum Eccleſiæ vſum ſeruentur, vel ſi nulli Eccleſiæ vſui prodeſſe valent, iuxta Eccleſiaſtica decreta comburantur: b Atque, vt nihil earum rerum, quæ ſuę fidei creditæ ſunt, depereat. Libellum apud ſe habeat, in quo vniuerſa Eccleſię ſupellex, tum precipuè vaſa ſacra ſint deſcripta.

l Cœrem. Epiſc. l. 1. c. 6.

m Rub. gen. Miſſ.

a Act. Eccl. Med. p. 2 fo. 129.

b Clem. ep. 21

Quinto omnem diligentiam adhibeat, c vt Eccleſiæ pauimentum ſit mundum; quapropter pridie omnium feſtorum dierum, antequam paramentorum mutatio fiat; tum poſtridie, ſi magnus fuit populi concurſus; prætęrea in media hebdomada, demum quotięs opus fuerit, d Eccleſiæ Chori, ſacellorum, & Sacriſtiæ pauimentum ſcopis mundandum curet; & eodem tempore ſcopula arundinea purgentur gradus, & ſuppedanea Altarium, ſcamna, cancelli, ſubſellia chori, legile, valuæ

c Act. Eccl. Med. p. 4 fo. 640.

d Cœrem. Epiſc. l. 1. c. 6.

parie-

parietes. Ab Iconis verò, & ſanctiſſimæ Euchariſtiæ tabernaculo caudis vulpinis puluis leuiter excutiatur. Curet denique, vt omnia diligenter emundentur à puluere, operibus aranearũ, & omni ſorde, Dominus enim dilexit decorem domus ſuæ.

Pſal. 25.

Sexto, [e] eius quoque cura erit, Miſſarum ſeriem præſcribere, [f] &, vt ſacerdotes Miſſas celebraturi opportuno tempore, & ordine exeant. Vbi verò plures ſacerdotes celebrant, Miſſas ita diſponat, vt nec Altaria ſacerdotibus ſint vacua, nec celebrantes eodem tempore, ſed diſtantia aliqua inter prioris, & poſterioris egreſſum e Sacriſtia procedant in Sacriſtia duas tabellas habeat; vnam, in qua Miſſæ, vel pro Defunctis, vel aliæ votiuæ celebrandę adnotentur. Alteram in cuius vtraque parte tabellę mobiles inſerantur, in quibus nomina Sacerdotum à dextris à ſiniſtris verò inſeruientium ſint ſcripta, vt quo tempore, & ordine quilibet, aut celebrare, aut, Miſſæ inſeruire debeat, non ignoret. Verum id pręcipuè curet, vt in Eccleſia (preſertim cum diuina officia, aut Miſſæ celebrantur) [g] nemo alta voce loquatur, aut ſtrepitum edat, Canes latrantes ab Eccleſia expellat: [h] in Sacriſtia verò prohibeat, ne vllus ſermones miſceat, ſed ſilentium ab omnibus ſeruetur.

e Act. Eccl. Med. p. 1. fo. 28.
f Cœrem. Epiſc. l. 1. c. 6.
g Triden. Conc. ſeſſ. 22.
h Act. Eccl. Med. p. 1. fo. 129.

Poſtremò ad ipſius curam ſpectabit, quo tempore [i] Campana, vel pro Miſſarum celebratione, vel pro diuinis officijs, tam diurnis, quam nocturnis recitandis iuxta varia anni tempora, [k] ac pręterea pro matutino, meridiano, ac veſpertino Angelicę ſalutationis ſigno, atq; alijs temporibus pulſanda ſit, diligenter inuigilare; ac ſtatis horis pulſare, vel, vt pulſetur coadiutores Clericos admonere. Ad ipſum quoque pertinebit ſignum Campanæ pro oratione mentali, vt noſtri moris eſt, ſuo tempore dare. Horologium pulueris apud ſe ſeruare,

i Act. Eccl. Med. p. 1. fo. 28.
k Cœrem. Epiſ. li. 1. c. 6.

&

& elapſo horę ſpatio iterum ſigno Campanę orationis tempus decurſum ſignificare.

DE OFFICIO CLERICORVM coadiutorum Sacriſtæ.

CAP. III.

SAcriſta, ſiue ſacerdos ſit, ſiue Clericus, quando ſolus ea omnia efficere non poteſt, quæ ad Eccleſię miniſterium pertinent, [l] ſocium vnum, vel plures iuxta locorum exigentiam Clericos habere debet, [m] quorum opera, & auxilio ad ea omnia, quę neceſſaria ſunt peragenda, adiuuetur horum opus erit imprimis Sacriſtæ ſollicitè in omnibus inſeruire, ac vnanimes in Eccleſię miniſterio laborare. [a] Secundo Eccleſiaſtica indumenta, ſacramque ſupellectilem tempore opportuno ex armarijs depromere, & ne vllum, vel ex tineis, vel ex loci humiditate detrimentum patiantur, ſereno tempore aeri exponere, puluerem, & ſi quę ipſis armarijs ſordes adheſerint, diligenter extergere, ſi dies ſolemnis fuerit, thuribulum, nauiculam, & ſi quę ſunt aenea vaſa Eccleſiæ vſui dicata, etiam arenula adhibita expurgare. Si Dominicus dies inſtet, ſabbato labrum aquę benedictæ abſtergere; ſalem, & aquam, pro noua aqua die Dominico ex ritu benedicenda, præparare, ac recenter benedictam in labrum, ac alia vaſcula infundere. Fontē pro manuū lotione nitidum, ac mundum conſeruare, & quotidie abſtergere, Sacriſtiam, Chorum, & Eccleſiam bis ſaltem in hebdomada, & quoties opus fuerit, ſcopis mundare, telas aranearum delere, inherentem parietibus puluerem euerrere. [b] Capſulas, quę ad componendum tam in Choro, quam circum Altare ſunt, plu-

ries

l Cœrem. Ep. ſc. li. 1. c. 6.

m Cęrem. Cler. Reg. l. 1. c. 3.

a Act. Eccl. Med. p. 1 fo. 641. i Cœr. Cler. Reg. lib. 1. c. 3.

b Act. Eccl. Med. p. 4. f. 640.

ries in hebdomada ligneo inſtrumento euerſas mundare & ſępe ſoli exponere, rudiori panno fricare, ſinguloque bimeſtri aqua feruida mundare, ac ſordida amota, nouam calcem imponere.

[e] Concil. Aquiſgra. c. 29. Cœr. Epiſ. l. 1. c. 6.

Tertiò ad ipſos quoq; ſpectabit lampadarum cura: vt ſilicet [e] lampas ante Euchariſtiæ Sacramentum perpetuo die noctuque ardeat: oleumque oliuarum pro lampadibus optimum adhibeatur: Ellychnia ex bombice tenuiori, & optimo componãtur, vt clarius diutiusque lampades eluceant: lampades quoque à ſordibus purę ſeruentur, quas parata ſibi ad id forfice, ſeu emunctorio ante primam, in meridie, veſpere, & cum primũ ad matutinas horas ſurgitur, emungere debent. Cum verò lampas emungitur, elychnium tantillum extra lampadem producatur, quod ad extremam elychni partem, quæ exuſta eſt, pręcidendam, atq; in paratum vas proijciendam, ipſumq; elychnium rurſus accendendum ſufficiat: ne vel cera, vel eo, quod emunctum eſt, in oleum cadente, lampas ſordeſcat. Quapropter armarium ad id paratum habeant, in quo vas olei, lecythus, emunctoria, ſeu forfices, linteamina ad detergendas forfices recõdantur [d] lampades verò ſingulis ſaltem quindecim diebus furfure, & aqua calida à ſordibus mundẽtur Ijdem quoque lucernam quæ in noctu ante legile ad diuina officia decantanda lucere ſolet, & alteram lucernulam tempore orationis ſeruandam in veſpere parare debent, vt vtraque ſuo tempore in promptu eſſe valeat.

[d] Act. Eccl. Med. p. 4. fo. 641.

Quartò ipſorum curę etiam erit, maiores hoſtias pro Miſſis celebrandis [e] ſingulo quoque quintodecimo, vel ad ſummum vigeſimo die ex farina triticea, optimè à furfure expurgata, parare: ea propter vnum, vel duo ferrea inſtrumenta ad eum vſum apta habeant, [f] in quibus

[e] Act. Eccl. Med. p. 2. fo. 407.
[f] Burch. Decret. l. 5. c. 29.

)us ſola imago Crucifixi, nõ alia ſit inſculpta; g Oſtias ꝟerò opportuno tempore congrue, & ſeruata delinea-ione inciſas, in cribro e retibus confićto à fragmentis ·xpurgent, tum decente in vaſculo ligneo, panno ſeri-o aptè veſtito cuſtodiant, atq; ad ipſas comprimendas ılumbeum integumentum panno ſerico decorè obuo-ıtum adhibeant; cauentes maximè, ne maculoſas, aut ıfractas, aut non perfećtè orbiculares hoſtias appo-ant; ſed omnes ſint puræ, candidę, & à fragmentis pur-atę: Minores quoq; hoſtias pro diebus communionis, c alijs ſolemnioribus, quę ſufficere queant, opportuno empore pręparabunt: Omnes verò tam minores quã naiores hoſtias ad ſummum vigeſimo quoque die re-ouabunt, ac recentes apponant antiquis omninò ab \ltaris vſu reiećtis. Cum verò ſuum in incidendis ho-:ijs munus exequi voluerint, prius manus lauent, ac nteamina munda ſibi adhibeant: & ſiue forfice, ſiue :rrĕ inſtrumento, formam rotundam imprimente vtan ır, illud nulli vnquam pręter quam illi vſui deſeruiat.

g Ać.Eccl. Med. p. 4. f. 47.

Quintum horum quoque munus erit, ea quæ tum ad rnatum Altarium, & Miſſę celebrationem, tum ad di-ina officia perſoluenda neceſſaria ſunt, ſollicitè admi-iſtrare. a Altarium ornatus pro temporum, & officio-ım mutationem, iuxta Romani Miſſalis rubricas mu-ıre, ipſaque Altaria per omne anni tempus floribus ve-s, cum per tempus licet, aut fićtitijs, ſi vera deſint or-ıre. b Verum antequam huic muneri manus admo-eant, ad Altare accedentes, in quo Sacroſanćtum Chri i Corpus aſſeruatur, prius flexis genibus, atque humo :oſculata Venerabile Sacramentum adorent, ac breui ·atione ad Deum fuſa omni reuerentia omnipotenti eo inſeruiant, & quamdiu in ipſius Altarius ornatu ɔs inſeruire contigerit, vel ſilentium obſeruent, vel

a Cæren. Epiſc. li. 1. c. 12.

b Cærem. Cler. Reg. li. 1. c. 6.

ſub

ſubmiſſa voce ſi opus fuerit, ſe inuicem de agendis admoneant.

Cum verò ad alia Altaria miniſtraturi accedunt; prius quidem ante Altare genufleѣtant,tum opus ſuum reuerenter perficiant.

c Rub.gen. Miſſ. Acta Eccl. Med. p.4.fo.640

c Ampullas vitreas,binas inter ſe pares,optimè lotas ſummo mane panno lineo, vel laneo ſuppoſito, quotidie ex ordine in feneſtella Altari proxima aptabunt; vnam vino, alteram aqua pura, ac recenter hauſta implentes,quas ſuis operculis operient.Vinum verò,quod in Miſſę ſacrificio adhibendum eſt, qualibet die in mane guſtabunt,aut alicui guſtandum præbebunt,ne forte acidum ſit,[d] tum lineo panniculo omni diligentia colabunt, vt omni ſorde careat; pari diligentia peluiculas lauabunt,& abſtergent. Tum Altaris oppertorium decorè complicabunt, tabellam ſecretorum in ore tabernaculi,vel à latere ponent,Candelabra ſuis candelis ornabunt, Puluinum in cornu epiſtolæ, campanulam eadem ex parte in gradibus altaris ſtatuant.

d Burch. Decret.l 5. c.19.

e Act.Med. Eccl. p. 4. fo.641.

Si dies Dominicus fuerit,cęlatam,vel depictam tabellam ad pacem dandam in Altari collocabunt,[e] & ſi quas ſordes,vel in Altari,vel circa Altare animaduerterint, ſcopulis mundabunt. Hoc modo ſingula Altaria qualibet die præparabunt. Peracta verò Miſſarum celebratione Ampullas, e peluiculas lauabunt, ſuiſque locis reponent,Altaria operient, & cętera ſuis locis diſponent, lampadem emungent, & breui oratione flexis genibus ante Altare effuſa,vniuerſa ad Dei laudem referent.[f] At, pręter hac die Sabbati Ampullas diligenter purgabunt, adhibitis ouorum putaminibus bene contritis, & ligneo aliquo bacillo ſeu calamo ad ſordes bene eluendas accommodato,atque iterum aqua bene lotas, panno lineo abſtergent,[g] Candelabra quoque

f Cœrem.

g Eadem p.4.fo.641.

gnea à cera diligenter expurgata laneo panno oleo interdum illito confricabunt.

Cum verò Altaria ornanda ſunt, & preſertim tabernaculi in quo ſanctiſſima Euchariſtia aſſeruatur, Velum pro temporum exigentia mutandum; diſcant D. Bonauentura teſte, qua reuerentia, ac religione ad Altare accedere debeant, [a] Altàris (inquit) miniſterium, ob reuerentiam corporalis pręſentię Saluatoris, munditię, reuerentię, diligentia, honeſtatis, & circumſpectionis ſtudium ſpeciale requirit. Idcircò caueant, ne ſuper nudum Altare vnquam pedibus aſcendant, ac ſanctum locum, in quo tremendum Sacramentum conficitur, pedibus conculcent id enim valde indecorum eſt, & prophanum: ſed ſcamnis vel ſcalulis ad latera Altaris adhibitis curent ſuum circa tabernaculi ornatum munus obire. Quod ſi his tabernaculi ornatus commodè pergi nequeat, & omnino àſcendendum ſit, prius quidem Altare panno aliquo oblongo, qui tam Altaribus quàm à facie Altaris ad terram vſque fluat, operiant, tum ligneum operculum, quod huic tantum vſui paratum habere debent, ex leuibus lignis fabrefactum, quo totum Altare tegatur, eidem ſuperponant, ne vlla ſacri Altaris pars à pedibus contingatur. [b] Accedentes verò prius flexis genibus, & labris inhumum defixis in profundæ reuerentiæ ſignum venerandum Sacramentum adorēt; Tum verò nonniſi nudis pedibus aſcendant, & circa tabernaculi ornatum ſuum opus eſpleant, profundis interea tam in acceſſu, quàm in receſſu; ac tranſitu ante fores tabernaculi inclinationibus iteratis; itaut ſumma in ea actione obloci ſanctitatem, & Diuini Sacramenti preſentiam reuerentia elucat.

[a] D. Bona. in ſpec. diſcip. c. 11.

[b] Cœrem. Cler. Reg. lib. 1. c. 6.

Eorum Poſtremum munus eſt, hiemali tempore ante primam carbones in tripode extra Sacriſtiam ſubdio

ſuccen-

ſuccendere,& ſuccenſos in Sacriſtia collocare,vt & qui antelucanas Miſſas celebrant, eorum beneficio vti poſſint: & purificatoria calicum exterſione madida exſiccari queant.

DE OFFICIO INSERVIENTIVM ALTARI iu Miſſa priuata.

CAP. IV.

c D. Bonaucnt.

NOn leue, aut vulgare eſt, Sacroſancto Miſſæ ſacrificio Inſeruientium opus, cum enim Deo ipſi, qui in Euchariſtiæ Sacramento pręſens eſt, miniſtrent. c Angelorum planè miniſterium implent, qui miniſtrantes ante omnium Conditorem Deum aſſiſtunt; quapropter ijs, qui ad pręſtantiſſimum hoc munus vocati ſunt, id imprimis perſpectum eſſe debet eos Angelicam, ſi fieri poſſet animę puritatem, Angelicos mores, Angelicam vitam, angelicum inceſſum, angelicos geſtus, angelicam totius Corporis compoſitionem, Angelica tandem omnia decere: Atque id ſemper quidem, tum maximè, cum ad hoc miniſterium accedunt, in quo nihil niſi graue, ac modeſtum, omni pietate refertum pręſeferre debent.

d Cærem. Cong. caſſ. c. 6.

e Cærem. Cler. Reg. lib. 1. c. 16.

Igitur Sacerdoti miniſtraturus. Cum primum tanti miniſterij conſideratione imbutus fuerit, d manus lauet, tum diligenter prouideat, ne in ampullis vinum, vel aqua, aut in Altari Candelę deſint, deinde Sacriſtiam ingreſſus genuflexus, aliquantulum oret, & celebraturum ſacerdotem expectet, aduenientemque reuerentia excipiat. e Cum verò ſacerdos ad celebrandum acceſſerit, Pallium ex illius humeris accipiat, & complicatũ decenti loco reponat, tum genuflexus, atque humum deoſ-

deoſculans benedictionem ab eo petat, qua exorata, amictum vtraque manu accipiens Sacerdoti reuerenter porrigat, deinde Albam vſque ad collum complicatam pari modo ſacerdotis capiti imponat, dextra manica primum, [f] deinde ſiniſtra aliquantulum eleuata, quò ſacerdos commodè ijs indui poſſit: manicarum rugas, ac complicationes ad humeros vſque contrahat, Mox cingulum à tergo vtraq; manu porrigat, Alba circumcirca duorum digitorum ſpácio à terra eleuet, curetq; vt æqualiter ex omni parte fluat, ſudariolum à dextra parte pendentem intra cingulum collocet, tum Manipulum, ac ſtolam offerat, cuius mediam Crucem colli medio aptet, Caſulam denique ita ſacerdotis humeris componat, vt crux, quæ in ſtola ſupra caſulam eminet, ſaltem media appareat. *f Rit. Miſſ.*

Vbi verò procedendum fuerit ad Altare, miniſtraturus [a] Miſſale accipiat, & vtraque manu ante pectus paululum eleuatum geſtans, factaq; profunda reuerentia imagini, quę in Sacriſtia principalis eſt, tum celebranti; [b] Vbi ad fontẽ aquę benedictę peruenerit, illa ſeipsũ aſpergat, [c] tum ante ſacerdotẽ oculis demiſſis, inceſſu graui, ac omni reuerentia ad Altare procedat: [d] quod ſi ante Altare maius, vel aliud Altare, vbi Sacramentum adeſt, vel eleuatur, eũ tranſire cõtigerit, vterq; & ſacerdos, & ipſe genuflectant, neq; prius ſe erigant, quo vſq; celebrans, tã hoſtiæ, quàm Calicis eleuationẽ perfecerit.

a Rit. Miſſ.
b Cærem. Cler. Reg. li.1.c.16.
c D. Bona. in ſpec. diſcip. c.11.
d Rit. Miſſ.

Cum ad Altare peruenerit, [e] facta reuerentia Cruci, Miſſale ſuper puluino deponat, candelas accendat, & mox à ſiniſtris ſacerdotis in infimo gradu genuflexus, humo præ reuerentia deoſculata ſacerdoti Introitum inchoanti iunctis manibus grauiter, ac maturè reſpondeat, ita vt, nec ſacerdotis vltima verba intercipiat, nec nimis moroſè reſponſum protrahat; ſed maturè reſpon- *e Rit. Miſſ.*

dendo clara,ac diſtincta verba depromat, eundem ſemper cum ſacerdote vocis tonum,quoad fieri poteſt, obſeruans.

Quod ad reliquum Miſſæ miniſterium ſpectat, Miſſalis noui rubricę ab omnibus ſacerdotum miniſtris, tam Clericis,quàm laicis ad amuſſim obſeruētur; neq; ij vllo pacto ſanctiſſimo Miſſæ ſacrificio inſeruiant, qui ob aliquod corporis impedimentum, vel genuflectere nequeunt, aut verba diſtincta pronunciare non valent [f] ſi plures in Altari ſint gradus, Miniſter in infimo gradu poſt ſacerdotem genuflectat; [g] ſi ſolum ſit ſuper pedaneum,ſeu Bradellà, in plano poſt ſacerdotem ſeipſum ſtatuat, Confeſſionem capite, ac corpore verſus Altare inclinato proferat,niſi cum dicit.*tibi Pater*,& *te Pater*,[b] tūc enim aliquātulū verſus ſacerdotē ſe inclinare debet.

f Rit. Miſs.
g Cærem. Cler. Reg. lib. 1. c. 16. Cærem. Cōg. Caſs. c. 9.
b Rit. Miſs.

Confeſſione peracta,humo in contritionis,& humilitatis ſignum deoſculata,in eodem loco ſtet,nec in ſuppedaneo genuflectat. In principio introitus ſe ipſum ſigno crucis muniat: Cum celebrans conuerſo ad populū vultu dicit. *Dominus vobiſcum* demiſſo paululum capite reſpondeat,*& cum ſpiritu tuo*. Tempore quadrageſimæ cum à celebrante dicitur *Flectamus genua* eodem modo ab eo reſpondeatur *leuate*. Dum dicitur Graduale, vel tractus,ante Euangelium ſurgat, & accedens ad Altare à cornu epiſtolę, expectet,donec, eo peracto accipiat Miſſale cum puluino, & modeſtè gradiens per planum, vel gradus non autem per ſuppedaneum Altaris,maturè transferat illud ad cornu Euangelij, ea parte apertum,qua illud accepit. Tranſiens verò caueat,ne ſacerdotem,vel ſacerdotalia indumenta contingat; [i] ſed cum ad medium peruenerit, profundè ſe inclinet, & ſi ſanctiſſimum Sacramentum in Altari expoſitum fuerit, genuflectat: Tum redeat ad cornu epiſtolæ, & vſque

i Rit. Miſs.

ad

ad finem Euangelij rectus ſtet facie verſa ad latus Euangelij.

Cum lectum fuerit Euangelium,genuflectat:[a] Sacerdote verò pronunciante ſimbolum; in illis verbis; *& Homo factus eſt*,genuflectat,& humum præ tanti miſterij reuerentia deoſculetur: tum dicto offertorio antequam ad miniſteriũ pergat, ex profunda cordis humilitate humum deoſculetur; ſe eo miniſterio indignum exiſtimãs:& mox ſurgens ijs reuerentijs,vel genuflexionibus in receſſu adhibitis,quæ pro temporum ratione adhibendæ ſunt, ad Altaris feneſtellam accedat, atque inde ambas ampullas amotis operculis accipiens, ac per pedes eleuans cum oſculo, ac debita inclinatione prius vini,deinde aquæ ampullam celebranti porrigat: Mox verò depoſita vini ampulla,ac ſuo loco collocata, Peluiculam ſiniſtra,& Ampullam aquę dextra accipiẽs, manutergio interim per medium aliquantulum eleuate,debita reuerentia adhibita,aquam celebrantis manibus infundat, reuerentiamque iterum corporis inclinatione celebranti reddat; tum vtraque Ampulla ſuo loco collocata,ac ſuis operculis tecta, manutergio quoq; decenter compoſito ad priorem locum rediens à latere epiſtolæ genuflectat.

Vbi ad præfationem ventum fuerit Sacerdote dicente *Sanctus*,[b] *Sanctus*,*Sanctus*, ipſe ter tintinabulum pulſet, nec pectus percutiet, cum id nec ratio, nec verba ferant,ſed potiùs profunda animi reuerentia Diuinę Trinitatis Maieſtatem cum Angelis adoret.[c] Vbi verò celebrans dixerit; *Et omnium circumſtantium*, ſurgens ipſe vnum tantum accendat intortitium, præterquam in Miſſa Conuentuali, aut ſolemni: in quibus vtraque accendenda ſunt:[d] nec ante extinguat, quàm celebrãs

[a] Rit. Miſs.

[b] Rit. Miſs. Acta Eccl. Med. p. 1. fo. 151.

[c] Rit. Miſs.

[d] Act. Eccl. Med. p. 4. fo. 807.

ſanctiſſimum Sanguinem ſumpſerit; tum poſt profundam reuerentiam ad ſupremum gradum Altaris infra ſuppedaneum à latere epiſtolæ ſe conferat, atque ibi genuflectat. cum ſacerdos hoſtiam eleuaturus genuflectit, ipſe ſiniſtram manum Caſulæ ſupponens, eam aliquantulum eleuet, ne celebranti brachia eleuaturo ſit impedimento, [e] atque interim dextera tintinabulum ter leuiter pulſans eleuationis Hoſtiæ ſignum edat, mox profundè inclinatus, ac humum deoſculans pari animi reuerentia Sacroſanctum Sacramentum adoret, [f] eundemque ritum ſeruabit in eleuatione Calicis. Qua peracta ad priorem locum retrocedat.

[e] Greg. IX. apud Stephanus. Duran. de ritu Eccleſ. Cath. lib. 4. cap. 40.

[f] Act. Eccl. Med. p. 4. fo. 807.

[g] Cum à Sacerdote ter pronunciatur *Agnus Dei*, ter quoque ipſe pectus ad Dei miſericordiam pro ſuis, ac aliorum peccatis exorandam percutiat, niſi Miſſa celebretur pro defunctis, in qua abſtinendum eſt à tunſione pectoris: cum non pro viuis; ſed pro Defunctis oretur, quibus non culparum, ſed pœnæ tantum remiſſionem deprecamur. Tum ſpiritualem communionem ſimul cum celebrante intus in animo curet perficere, ac diuini ſacrificij particeps fieri: Cæterum cum primum celebrans genuflectit, vt ſanctum Sanguinem ſumat, ipſe fixis prius, ex profunda cordis reuerentia in humum labijs, [h] mox ſurgat, & ambas vini, & aquæ Ampullas accipiens, genuflexus in latere epiſtolæ expectet, donec Sacerdos ſanctum Sanguinẽ ſumpſerit: tũ gradus aſcendens primum vini tantum, quod ad Calicis purificationem ſufficiat, in Calicem infundat, prælibato ampullæ oſculo, ac debita reuerentia celebranti reddita: ſtatim verò ad digitos Sacerdotis abluendos prius vinum, deinde aquam ad ipſius libitum immota manu in Calice miniſtret; caueatque

[g] Rit. Miſs.

[h] Rit. Miſs.

ne

ne dum aquam, aut vinum fundit ampullas nimium ſupra Calicem attollat, ne guttę vini, aut aquę extra Calicem reſiliant. Tum[a] reuerentia iterum capitis demiſſione ſacro Altari reddita, Ampullas ſuis operculis tectas in ſuum locum reponat. Intortitium operculo ſtamneo extinguat, librum ad latus epiſtolæ transferat ſimul, cum puluino, non per ſuppedaneum, ſed per infimum Altaris gradum, ſeu per planum gradiens, ac demum in latere Euangelij genuflectat. [b] Cum celebrãs populo benedicit, ipſe humo præ reuerentia deoſculata ſurgat, & ad latus epiſtolæ ſe conferat, profunda in tranſitu reuerentia Altari exhibita, quam toties iterare debet, quoties per medium ante Altare illi tranſire contigerit.

[a] Cær. Cl. Reg. li. 1. c. 16.

[b] Rit. Miſſ.

[c] Si aliud Euangelium pręter ſolitum Ioannis in fine dicendum ſit, poſt benedicamus, vel ite miſſa eſt, accedat ad cornu epiſtolę, ac debitis reuerentijs adhibitis librum cum puluino ad latus Euangelij transferat: ipſe verò ſtet à latere epiſtolę; lecto Euangelio poſtquam reſpondit *Deo gratias* ſtatim librum accipiat puluinum in latere epiſtolę collocet, & genuflectens ante Altare, Miſſale vtraque manu geſtans graui inceſſu, ac demiſſus oculis Sacerdotē ad Sacriſtiam reuerentem præcedat.

[c] Rit. Miſſ.

[d] Sacriſtiam ingreſſus, profundè ſe prius imagini, tum Sacerdoti inclinans, repoſito in ſuum locum Miſſali, Caſulam prudenter ab humeris ipſius, & cautè accipiat, ne fortè ipſius vultum offendat, ſtolam, deinde manipulū, & cingulum ab eo accipiens ſingula ſuper tabulam decenter reponat. Albam complicatam ſuper eam collocet. [illegible]m pallium celebrantis explicatum, ipſius humeris imponat, ac mox genuflectens benedictionem ab eo petet. Atq; hęc de miniſterio in Miſſis priuatis exhibendo dicta ſint.

[d] Rit. Miſſ.

DE OFFICIO CLERICORVM *inſeruientium Altari in Miſſa ſolemni.*

CAP. V.

e Conſt.c. Clerici tantumodo, non alij in Miſſis ſolemnibus ſacro Altari inſeruire debent. Cum enim ſolẽnes Miſſæ apud nos eæ tantum nuncupentur in quibus vel pax danda eſt, vel thus in Miſſæ miniſterio adhibendum eo verò tempore miniſter Altaris ſuperpelliceo indutus in eo miniſterio procedat: *f* Hinc manifeſtum eſt ad ſolos clericos huiuſmodi miniſterium ſpectare, quibus tantum hoc munere fungi, ex officio licet quapropter Conuentuales Miſſæ, quę quolibet dominico die celebrantur, apud nos ſolemnes cenſentur, cum in his pax dari ſoleat, & miniſter ſuperpelliceo indutus Altari deſeruiat.

f Cær. epiſc. lib. 1. c. 23. Rit. Miſſ.

Clericus igitur in ſolemni Miſſa miniſtraturus, omnibus ritè ſeruatis, quę hactenus de his dicta ſunt, qui priuatis miſſis inſeruiunt, præterea id obſeruare debet, *g* Vt cum primum ad Sacriſtiam acceſſerit ſuperpelliceũ induat, & decenter ſibi Caputium ſuper illud aptet, atque hoc modo indutus, ſi dies Dominicus fuerit, cuncta ſacerdotalia indumenta pręter manipulum, & caſulam, que in altari in cornu Euangelij collocare debet, ſacerdoti celebraturo miniſtret, eumque ad Altare procedentem, modo quo iam dictum fuit, pręcedat.

g Rit. Miſſ.

h Rit. Miſſ. *h* Cum ad Altare peruenerit debitis reuerentijs adhibitis, ac Miſſali ſuo loco collocato: quatuor, vel ſex, iuxta dierum maiorem, vel minorem ſolemnitatem, vt inferius explicabitur, candelas accendat: ſi Dominicus dies fuerit, Aſperſorium accipiat, & à latere epiſtolę genuflexus primum quidem ipſum aſperſorium, mox dex-

teram

teram ſacerdotis deoſculans, illud eidem porrigat, qui inchoato verſiculo *Aſperges me*, vel *vidi aquam*, iuxta temporum rationem, & aſperſo Altari dum à parte epiſtolæ ad Chorum pergit, vt Clerum aſpergat Miniſter ipſe, vel oſtium aperiat, vel cortinā ante oſtiū, ſi ad fuerit pendentem attollat, donec Chorum ingreſſus fuerit; tum poſt ipſum vaſculum aquæ benedictæ deferens celebrantem ſequatur, & cum peruenerit ad medium Chori cum Sacerdote genuflectat, deinde cum ipſo rediens ad gradus Altaris, genuflexus ab eo aſperſorium recipiat: accipiens verò primum ſacerdotis manus, deinde aſperſorium ipſum oſculetur, ac ſuo loco reponat: ſtatim verò librum Miſſalis de Altari accipiens celebrāti ante gradus Altaris miniſtret, qui verſiculos, & orationem decantabit, cum celebrans orationem perfecerit, Miſſali in altari collocato, manipulum, & caſulam ei porrigat.

a Si verò aquę benedictæ aſperſio facienda non ſit: Celebraturus cum manipulo, & caſula pręcedente Miniſtro ſuperpelliceo induto ad Altare procedat; Iam verò abſoluta Confeſſione, ac dicto *Dominus vobiſcum* à celebrante, mox ſurgens pergat ad oſtium à latere epiſtolę ſitum, & ibi thuribulum cum igne, & Nauiculam incenſo paululum contuſo, non autem contrito refertam ab alio clerico ſi fuerit, ſin minus ab alio fratre per ſuperiorem, aut Sacriſtam deputando ſumat; b tum ad cornu epiſtolę conuerſus, ſolita reuerentia adhibita, nauiculam cum cocleari apertam ſuper Altare coram celebrante ſtatuat, mox genuflectens, annulumque maiorem thuribuli ſiniſtra ſuſtinens, mediamque catenulam, quæ thuribuli operculo annexa eſt, parumper eleuans, operculum ad medias vſque catenas attollat: deinde dextera manu thuribuli pede apprehenſo illud eo

a Rit. Miſſ.

b Cęr. Epiſ. l. 1. c. 23. Rit. Miſſ. Cærem. Bonon. l. 1. c. 11.

vſque eleuet, quo celebrans commodè ter incenſi grana in illud immittere valeat, & tamdiu eleuatũ teneat: quoad grana incenſi in thuribulum immiſſa à celebrãte benedicta fuerint. [c] Antequam verò thus imponatur, miniſter dicat clara voce *Benedicite Pater Reu.* poſtea verò thuribulum clauſum celebranti tradat, prius ſummitate catenarum, deinde ipſius ſacerdotis manu deoſculata; quod ſemper obſeruare debet, quoties thuribulum, vel celebranti prębet, vel illud de illius manu accipit.

[c] Cærem. Epiſ. lib. 1. c. 23. Rit. Miſſ.

[d] Id præterea obſeruari debet, vt in nauicula purum tantummodo thus boni odoris imponatur, vel ſi aromata, aut thimiamata cum thure miſcentur, ea tanta non ſint, quin quantitas thuris illa longe ſuperet. [e] Interea verò dum ſacerdos Altare, vel oblata incenſat; ipſe in ſupremo gradu ſtans infra ſuppedaneum à tergo Caſulam paululum eleuet, atque hoc modo ipſum thurificantem comitetur, eaſdem cum celebrante reuerentias perficiens, & cum ipſo cum opus eſt, genuflectens.

[d] Cærem. Epiſc. l. 1. c. 25.

[e] Rit. Miſſ.

Cum verò peracta iam incenſatione celebrans ad medium Altaris redierit. [f] Mox ipſe ad cornu epiſtolæ ſe conferens, thuribulum cum oſculo ſummitatis catenarum, & manus celebrantis ab eodem accipiat, deinde paululum retrocedens, ſiniſtra maiorem thuribuli annulum tenens, dextera verò catenas circa medium apprehendens, facta prius profunda reuerentia ter ducto ictu, grauiter celebrantẽ incenſet, ac denuo eandem reuerẽtiam iterans thuribulum Miniſtro reddat ad oſtiolum epiſtolæ expectanti, Nauiculamque in feneſtella Altari proxima, in qua ampullæ aſſeruantur reponat, tum demum in vltimo Altaris gradu ad latus Euangelij genuflectens celebranti reſpondeat, cuncta vſque ad Euangelium, eo ordine, ac modo peracturus, quo in ſuperiori

[f] Rit. Miſſ. Cærem. Epiſc. l. 1. c. 23.

periori capite ſunt explicata.

a Cum ad Euangelium peruentum fuerit, Clericus miniſtrans præmiſſis reuerentijs Miſſale ad latus Euangelij transferat, mox ſe ad oſtiolum conferens thuribulum à miniſtro recipiat, cum quo ad cornu epiſtolæ accedens Nauiculam in Altari collocet, ibique celebrantē genuflexus expectet, qui vbi incenſum benedixerit, ac in thuribulum iniecerit, eo modo, quo in introitu dictū fuit; protinus ad cornu Euangelij cum thuribulo ſe conferat, vt cum primum celebrans dixerit, *Sequentia Sancti Euangelij &c.* genuflexus b thuribulum dextra per ſummitatem catenarum, ſiniſtra verò per medium ſuſtentans celebranti porrigat: qui cum apud nos, qui nec Miſſas cantatas, nec diaconi, aut ſubdiaconi miniſterio vtimur; Diaconi officio fungatur, ter librum incenſat, deinde miniſtro in ſupremo gradu Altaris genuflexo, & thuribulum, ac manus ipſius deoſculanti reddit. c Miniſter verò ſtatim ad latus epiſtolæ retrocedēs, ſtans à tergo celebrantis thuribulum moroſè ducat, vſque ad finem Euangelij; quo peracto rediens ad cornu Euangelij præmiſſa reuerentia, eo modo, quo in principio Miſſæ dictum fuit, ter ducto thuribulo celebrantē incenſet, ac thuribulum, vt prius ad oſtium epiſtolæ cuſtodiendum tradat.

a Rit. Miſſ.

b Cærem. Epiſc. li. 1. c. 23.

c Rit. Miſſ.

Abſoluto à celebrante offertorio, & ampullis vini, & aquæ cum oſculo, ac reuerentijs debitis celebranti à Miniſtro oblatis, Miniſter ſtatim thuribulum ex eodem oſtiolo repetat, Nauiculam in Altari componat, & genuflectens, vt priùs dicat d *Benedicite Pater Reu.* & ijs omnibus obſeruatis, quæ ſupra in introitu dicta ſunt, thuribulum cum oſculis celebranti porrigat, à quo dum incenſantur oblata, ipſe genuflexus à tergo caſulā vtraque manu pauliſper eleuet, ac eundem reliquum Altaris

d Cærem. Epiſc. lib. 1. c. 23. Rit. Miſſ.

ris incenſantẽ, vt dictu fuit, Caſula paululum eleuata proſequatur, ab eo thuribulum in cornu epiſtolæ recipiat, ac eundem de more in cornu epiſtolæ ter incenſet: Mox reddito thuribulo peluiculam cum ampulla aquæ pro digitorum celebrantis ablutione accipiens, celebrãti debitis reuerentijs miniſtret, & ea omnia vſque ad Præfationem ſeruet, quæ in primo cap. dicta ſunt.

e Cærem. Epiſc. lib. 1. c. 23.

Præfatione à celebrante peracta [e] Miniſter ſumpta Nauicula, & thuribulo per oſtiolum epiſtolæ Chorum ingreſſus, cum peruenerit ad medium facta genuflexione, ante ſuperiorem, vel ſeniorem, qui in Choro eſt, eundem ter ducto thuribulo incenſet, quem, & ante, & poſt thurificationem profunda capitis inclinatione proſequi debet, ſuperior verò ſtans aperto capite dum thurificationem excipit, nulla Miniſtro capitis inclinatione reſpondeat, poſtea miniſter vnumquemque ſacerdotem ſtantem nudo capite, minori capitis inclinatione bis incenſet: qui & illi leuem capitis nutum reddere debent, deinde cæteris vno tantum, ac ſine mora thuribuli ductu excipiat.

a Cærem. Epiſc. li. 1. c. 23.

[a] Si Epiſcopus, aut Metropolitanus, aut Nuncius Apoſtolicus, aut Cardinalis, aut Princeps magnus ſit in Choro, iuxta cuiusque dignitatem, prius incenſandi ſunt, qui maiori dignitate ſunt prediti, de quibus conſulendum eſt Cæremoniale Epiſcoporum lib. 1. c. 23. ſi in Choro ſit miniſter Generalis, aut Viſitator Generalis ſimul cum Prouinciali, & Guardiano eiuſdem loci prius incenſandus eſt Miniſter Generalis, vel Viſitator Generalis triplici ductu, poſtea Prouincialis etiam triplici ductu, deinde Guardianus, omnes triplici ductu duplici tamen, ſi adſit Cardinalis, vel Nũcius &c. vt ſup. Alij verò, ſi qui adſunt Superiores, duplici tantum ductu incẽſẽtur reliqui Sacerdotes ſemel dum taxat ducto

thu-

thuribulo, cæteri promiſcuè. Quilibet verò cum incenſatur ſtet detecto capite, cogitetque ea thurificatione ab eo fragrantium orationum apud Deum incenſa requiri.

Incenſato Choro Miniſter dimiſſo tantiſper thuribulo ei, qui illius curam gerere debet, per oſtium Euangelij ad Altare redeat; [b] & facta profunda reuerentia Altari, vtrumque cereum accendat, genuflexionibus in medio iteratis, tum ſumpto thuribulo, & thure in illud abſque benedictione impoſito genuflexus in ſupremo Altaris gradu Celebrantis caſulam ſiniſtra eleuet, ac dextera thuribulum tenens trino ductu, tam in hoſtiæ, quam in Calicis eleuatione Sacramentum thurificet, humum per ſingulas quaſque eleuationes deoſculans: eleuatione peracta, redditaque in medio genuflexione; in oſtiolo, qui eſt in latere epiſtolæ thuribulum reddat, & ad Altare reuerſus in infimo gradu genuflectat.

b Rit. Miſſ.

[c] Si danda ſit pax cum primum à celebrante dictum fuerit Agnus Dei, Miniſter ſumpta pacis tabella, in dextera celebrantis genuflectat dexteraque manu eleuatam tabellam teneat ſuper Altare, donec à celebrante dicta fuerit prima oratio. Domine Ieſu Chriſte &c. qua expleta, & Altari à celebrante deoſculato eidem tabellam deoſculandam porrigat, illique dicenti pax tecum, reſpondeat ipſe, & cum ſpiritu tuo, Protinus ſurgens, atq; ante Sacramentum genuflectens, pacis tabellam ijs, qui in Choro ſunt, eo ordine, quo inferius explicabitur, oſculandam præbeat; quam tandem ad cornu epiſtolę reuerſus ſuper Altare collocabit.

c Rit. Miſſ. Cærem. Epiſ. lib. 1. c. 24.

[d] Peracto Miſſæ ſacrificio eodem modo, & ordine, quo ſuperius explicatum fuit, Celebrantem ad Sacriſtiam reuertentem præcedat; ſuper pelliceum exuat; ac

d Rit. Miſſ.

ſuo

ſuo loco reponat; & aliquantiſper orans pro peracto miniſterio Deo gratias agat.

DE OFFICIO SACERDOTIS CELEBRANTIS Miſſam priuatam.

CAP. VI.

e Concil. Trid. ſeſſ. 23. in Decret.

e CVm ex Tridentino Concilio id omnibus exploratum ſit, nullum opus tam ſanctum, ac diuinum hominibus relictum eſſe, quàm Sacroſanctum, ac tremendum Altaris miſterium, in quo viuifica illa hoſtia, qua Deo Patri olim reconciliati ſumus, incruenter à Sacerdotibus immolatur, inde quanto Religionis ſtudio, ac pietate, quanta cordis puritate, & mũditia, qua denique ſingulari, ac perfecta interioris, atque exterioris hominis compoſitione, ſacerdotem ad res adeo diuinas accedentem præditum eſſe oporteat, haud facile explicari poteſt. Quapropter illud ſufficiat, quod Dionyſius de Sacerdotibus ſcribens, ita proloquitur. a *Hos qui ad Sacramenta cœleſtia conficienda procedunt, ea oportet eſſe munditia, vt ipſas quoque animæ extremas imagines purgatas habeant, ſicque ad reuerenda Myſteria, quantum fas eſt, ſimilitudine puritatis accedere.*

a Dionyſ. de eccel. Hieroni. p. 3 c. 3.

b Concil. Trid. ſeſſ. 13. c. 7.

b Idcirco ſacerdotem celebraturum non obiter, ac perfunctorie, ſed profundè, ac moroſè in tanti Myſterij conſideratione verſari oportet, & Sacramentali confeſſione, ſi opus fuerit, præmiſſa; maiori quoad fieri poterit animi præparatione adhibita, ad omnem prorſus morum grauitatem, ac mentis recollectionem, eo præſertim tempore ſeipſum componere; ita ut nihil leue, nihil puerile, imò neque vllum humanum negotium eo tempore cum aliquo tractet.

Si

Si conuentualem Miſſam ſit celebraturus, opportuno tempore captato, vel cum cellarum valuæ pulſantur, vel paulo ante quam pulſentur, ad Chorum pergat; ibique iuxta parata ſibi mentis exercitia, cor Domino præparet: in id præſertim vim mentis intendens, vt intelligat, grande illi opus incumbere, cum non homine, ſed Deo Opt. Max. animi habitationem præparandum aſſumit: diuinamque Chriſti perſonam in Altari repreſentare, & diuiniſſimum ſacrificium, quod dignè tãtum à Chriſto in Cruce offerri potuit, conficere, & incruente immolare: Denique Deum ipſum ſacramentalibus ſignis velatum in cordis ſui domicilium recipere feſtinat. Hinc S. Germanus grauiſſime celebrantes monet, his verbis, c *Agnoſcite* ait *omnes ſacerdotes, qui ſacro Altari acceditis, & incruentam victimam ſacrificatis, quod viuas Chriſti paſſiones annunciatis:* Vt hinc diuinis planè donorum, & virtutum opibus ſe indigere non ignoret, quisquis ad ſacram Aram celebraturus accedit, itaut cum vniuerſa, quæ homini poſſibilia ſunt, ad tanti operis miniſterium attulerit, nihil ſe præſtitiſſe fateatur, ac propterea tanto munere ſe indignum exiſtimet.

c S. Germanus in theſ. Rerum Eccleſ.

Ante tertiam, ſi ſexta dicenda non ſit, vel poſt tertiã ſi ſexta recitanda ſit, e Choro exiens ſeorſum horam perſoluat, vt promptiorem ad Miſſæ celebrationem ſe exhibeat: tum verò maturè ad Sacriſtiam accedens, d manus abluat dicens Da Domine &c. deinde genuflexus in Oratorio mentem ad Deum erigat, ac diuinum opus quod perfecturus eſt, eidem comendet: tùm maturè ſurgens Pallio depoſito, crepidas induat, Miſſale accipiat, ac Miſſalem perquirens ſignacula ſuis locis diſponat Calicem præparaturus prius eundem purificatorio tergat, ac purificatorium ſuper os ipſius decorè cõplica-

d Rit. Miſ.

plicatum extendens patenam ſuper ipſum ſtatuat. e Hoſtiam verò leuiter manibus prius circum circa ipſam ductis, à fragmentis purgatam in medio patenę collocabit, Animulã, ſeu pallam, ſuper ipſam reponẽs, Velũ deinde congrui coloris ſuper Pallã ita extẽdat, vt nõ nihil ante Calicem pendeat, vt poſtea ſuper burſam eiuſdẽm coloris, quæ ſuo corporali munita velo ſuper imponi debet, paululum complicari valeat.

e Rit. Miſſ.

f Cunctis hoc ordine diſpoſitis profundè ſe Imagini, quæ in Sacriſtia principalis eſt, inclinans; tum à ſuperiore (ſi pręſens fuerit) benedictionem cum genuflexione petita, ac ſe ſigno Crucis muniens paratum Amictum cruce prius in ipſius medio deoſculata capiti imponat, dicens, *Impone Domine* &c. eumque ante frontẽ tam longè perducat, vt non ſolum caput, ſed etiam frõtem obumbret; eundem quoque ſub mento ita contrahat, ac pendentibus vinculis circa lumbos conſtringat, vt nihil habitus, vel Caputij extra illum erumpens appareat.

f Rit. Miſſ.

a Albam deinde ad Collum vſq; complicatam capitis inclinatione à Miniſtro accipiat, ac protinus dextrã habitus manicam propè manus complicans Albæ manicam induat; parique modo ſiniſtram induendam porrigat: Tum verò manicarum rugas dextro prius poſtea ſiniſtro brachio aliquantulum extenſo, ſupra humeros miniſtro præbeat contrahendas: Mox Albæ anteriori parte vtraque manu vſque ad extremam habitus oram eleuata, ac ſuſtentata; palmasque vſque ad lumbos apertas porrigens, cingulum à miniſtro accipiat, ſudariolum cingulo appendat, poſtea manipulum, deinde ſtolam prælibatis cruci oſculis quę vtraque inſignita ſunt, tandem Caſulam illius coloris, quæ Miſſæ congruat, iuxta Rom. Miſſ. rubricas induat. b Dum verò ſacris ſe veſti-

a Cærem. Cler. Reg. lib. 1. c. 6.

b Act. Eccl. Med. p. 3. fo. 467.

bus

bus ſacerdos induit, prę̨ſcriptam vnicuique indumento orationem, quæ in Miſſali habetur, recitet.

Hoc modo paratus ſacerdos Calicem ſiniſtra manu *c* Rit. Miſſ.
ante pectus eleuatum gerens, dextraque ſupra burſam extenſa, ante Imaginem principalem ſe ipſum inclinet; tum inceſſu graui, atque oculis in Calicem defixis Miniſtro precedente ad celebrandum procedat, ſi aliquē *d* Cærem. Cler. Reg.
magnatem in itinere obuiam habuerit, nec caput detegat, nec eum verbis ſalutet, ſed caput tantum inclinet. lib. 1. c. 16.
Cum ad fontem aquæ benedictæ venerit, ea ſeipſum aſpergat, vbi ad Altare peruenerit, in medio Altaris ſe- *e* Rit. Miſſ.
ipſum ſiſtat; atque in infimo gradu genuflectat, caput detegat, & per medium Altaris aſcendens Calicem reponat in cornu Euangelij, Amictum ſibi circa collum componat, extrahat de burſa corporale, & illud extendens in medio Altaris, ſuper illud Calicem velo operto ſtatuat.

f Si ob viſus imbecilitatem conſpicilijs vtatur, illa *f* Act. Eccl.
ita in naribus firmet, vel tenui filo ad vtramque aurem Med. p. 4. fo. 739.
ligato, vel vti melius iudicauerit, componat; vt nulla- Cærem.
tenus e naribus excidere valeant, *g* quod ſi ea depone- Cler. Reg.
re contigerit, nunquam ea ſuper corporale, ſed extra lib. 1. c. 16.
corporale deponat. *g* Ibidem.

h Aperto Miſſali in cornu epiſtolæ, & ſignaculis ſuis *h* Rit. Miſſ.
locis pro Miſſæ qualitate diſpoſitis, iterum ad medium Altaris reuerſus, facta reuerentia Cruci, deſcendat ad infimum gradum Altaris: vbi, ſi opus fuerit, genuflexus expectet, nec antea Miſſam incipiat, donec luminibus accenſis miniſter à ſiniſtris poſt ipſum genuflexus Miſſæ initium preſtoletur. Tunc ſurgens, facta profunda Cruci reuerentia iunctis manibus Miſſam grauiter, ac deuotè inchoet.

i Poſtquam Miſſam inchoauerit, neque ipſe, neque *i* Rub. miſſ.

mi-

miniſter ad alterius Miſſam animum intendat, etiamſi Sacramentum eleuetur: ſed vterque proprio tantum illius Miſſæ miniſterio vacet.

Cum illa confeſſionis verba pronunciat, *& vobis fratres* &c. ad Miniſtrum minimè ſe conuertat: ſed eodem modo, vt reliqua proſequatur. [k] Quoties in Miſſa nomen *Ieſus* pronunciat, toties caput verſus Crucem inclinet, præterquam in Euangelio, in quo tantum illud verſus librum inclinare debet. Si Mariæ, aut ſancti de quo celebratur Miſſa, aut Pont. Max. nomen in Miſſa exprimi contingat, caput paululum demittat. [l] Si Altare ita diſpoſitum fuerit, vt celebret facie ad Populum conuerſa, cum dicit *Dominus vobiſcum*, vel *Orate Fratres*, aut *Ite Miſſa eſt*, vel *Benedicamus Domino*, non vertat humeros ad Altare; ſed oſculato Altari in medio expanſis manibus Populum ſalutet, aut benedicat.

k Ru. Miſs.

l Rit. Miſs.

[a] In miſſaque nihil addat, nihil minuat, nihil inmutet, præter ea, quæ in Rubricis correctionis Miſſalis habentur. [a] Si in Altari, in quo celebrat, Sanctiſſimum Sacramentum expoſitum fuerit, iuxta Romanas rubricas, ſemper cum ad medium Altaris accedit, vel ab eo recedit, genuflectat. [b] Cum verò faciem ad Populum vertit, dicturus, *Dominus vobiſcum* &c. aut *Orate fratres* &c. aut aliquem communicaturus, nunquam ſe ſiſtat in Medio Altaris, ne terga vertat Sacramento: ſed paululum ſecedens à latere Euangelij, ibi dicenda pronunciet; dicturus hoc modo *Orate fratres*, aut *Ite Miſſa eſt* non circulum compleat; ſed eadem via ad medium Altaris reuertatur, quoties verſa facie ad Populum dicturus eſt. *Dominus vobiſcum*, aut Populo in fine Miſſæ benedicturus, prius ante Sacramentum genuflectat, & eandem poſt benedictionem quoque genuflexionem repetat. Diſceſſurus ab Altari non recta per medium,

a Concil. Trid. ſeſs. 22. de ref.

a Ru. miſs.

b Ru. miſs. Cærem. Cler. Reg. lib. 2. c. 4. Acta Eccl. Med. p. 4. fo. 749. Rub. Miſs.

ſed

ſed à latere Euangelij deſcendat, & antequàm caput cooperiat, genuflectat in infimo gradu Altaris,[c] atque inde ad Sacriſtiam miniſtro precedente reuertatur.

Vbi autem Sacramentum non fuerit expoſitum, cæteris iuxta Romani Miſſalis rubricas de more peractis, dicta præfatione. Memento longius quàm par eſt, non protrahat; ne tedio aſſiſtentes afficiat. [c] Benedicens oblata Cruces non inflexa, ſed extenſa manu grauiter perficiat, preſertim cum manum à dextra ad ſiniſtram ducit. [d] In Canone nomen Papæ, & Proprij Epiſcopi exprimat, panem, & vinum conſecraturus verba conſecrationis proferat ſecreto, & diſtinctè, ita vt ſolus ipſe ſeipſum intelligat.

[c] Rit. Miſſ.

[d] Cærem. Cler. Reg. lib. 2. c. 26. Rit. Miſs.

[e] In Hoſtię verò, & Calicis eleuatione id obſeruet, vt nec in genuflexione, neque in eleuatione Hoſtiam, aut Calicem extra Corporale ſuper caput producat, ſed recta via à medio corporalis inchoata, vtrumque ſuper Corporale ita erigat, vt ab omnibus rectè videri, & adorari queat, [f] Genuflexiones verò corpore aliquantulum ab Altari ſeiũcto, & erecto grauiter, ac moroſè peragat, quę profundam animi ſacra Myſteria venerantis reuerentiam indicent.

[e] Rit. Miſſ.

[f] Rit. Miſſ. Acta Eccl. Med. p. 4. fo. 735.

[g] Poſt ſanguinis ſumptionem, vbi prius vino, deinde vino, & aqua Calicem, & manus purificauerit, aliam aquæ purificationem manibus abluendis non adhibeat, ſed manus purificatorio tergat; dicto *ite Miſſa eſt*, vel *Benedicamus Domino*, iuxta Miſſarum exigentiam. Si aliud Euangelium, quàm Sancti Ioannis, legendum ſit; Miniſter, non Sacerdos librum deferat ad cornu Euangelij, Miſſa peracta; Sacerdos ſi in minori Altari celebrauerit ante quam gradus Altaris deſcendat, caput amicto tegat, ſi verò in Altari in quo Sanctiſſimum Sacramentum aſſeruatur, Miſſam perfecerit; ſtatim amicto ca-

[g] Rit. Miſſ.

Rit. Miſſ.

put non tegat,ſed amictum circa collũ obuolutũ vtraq; manu paululũ e collo extrahens. Miſſa peracta ſiniſtra Calicem accipiat,dexteraq; ſuper burſã extenſa deſcẽdat ante infimũ gradũ Altaris,atq; ibi caput tegens amicto genuflectat demiſſisq; oculis, atq; inçeſſu graui,precedente Miniſtro,in Sacriſtiam reuertatur Deum benedicens Hymno trium puerorum. *Benedicite omnia opera* &c. Vbi ad Sacriſtiam peruenerit,Calice ſuo loco collocato,adiuuante Miniſtro,prius Caſulam deponat,deinde Manipulũ,& ſtolã, oſculis in ſingulis crucibus impreſſis,decenter ſuper Caſulam reponat,tum ſoluto cingulo, atq; Alba exuta amictus cordulas colligens eum ſuper Albam collocet. Tum Pallio à Miniſtro accepto [a] ad aquę fontẽ pergat,manus abluat,ac Deo omnipotẽti gratias acturus ſolitariè in aliquem locum ſecedat.

a Act. Eccl. Med. p. 4. fo. 749.

Cum verò ſacerdos non Conuentualem,ſed aliam priuatam Miſſam eſt celebraturus, eidem cõſultum eſt, vt in Conuentuali Miſſa, [b] quam cuncti conuentus fratres non legitimè impediti iuxta noſtrarum Conſtitutionũ pręſcriptũ, deuoti audire debent, ſeipsũ ad Miſſæ celebrationẽ pręparet, vt ingruẽs interdũ celebrãdi neceſſitas ipsum imparatum non offendat, Mox verò cum ſignum Campanę eum ad celebrationem vocantis audierit, mentem ad Deum erigens, maturè ad Sacriſtiam ſe conferat, atque vniuerſa, quę prius dicta ſunt, omni diligentia,ac pietate peragat.

b Conſt. c

Dum ad celebrandum pergit, [c] ſi eum ante Altare tranſire contigerit, in quo Sanctiſſimum Sacramentum aſſeruatur, aperto capite genuflectat; ſi Sacramentum expoſitum fuerit, aut communio fiat, genuflectens caput detegat, vbi verò eleuatur Hoſtia detecto capite genuflectat, nec ante ſurgat, quam Calix à celebrante ſuper Corporale depoſitum fuerit,

c Ru. Miſs.

Reli-

Reliqua omnia iuxta ea, quæ hactenus dicta ſunt, peragenda curet.

DE MODO QVO MISSA debet celebrari.

CAP. VII.

QVod verò ad celebrandi modum ſpectat, *d* Sacerdoti imprimis cauendum eſt, vt non nimis feſtinanter, nec nimium moroſè Miſſam legat, ne nimia feſtinatione diuinis Myſterijs, quæ ſumma cum religione, ac veneratione perfici debent, iniuria fiat, aut nimia tarditate audientes tedio afficiantur; ſed ita mediocritatem ſeruet, vt nec vltra dimidiam horam, vel circiter comunem Miſſam protrahat, nec dimidia hora breuior ſit omnia tamen clarè, & diſtinctè (interiectis, ad puncta morulis breuibus) pronunciet.

d Act. Eccl. Med. p. 4. fo. 737. Cærem. Cler. Reg. l. 2. c. 26.

e Act. Eccl. Med. p. 4. fo. 737.

f Eadem quoque mediocritas ſeruanda eſt, in tono vocis; ita vt Miſſam legat, voce non nimium ſubmiſſa, ac depreſſa, quę diebus pręſertim Dominicis, ac feſtiuis intelligi non poſſit, nec nimium clamoroſa, quę, vel audiẽtiũ aures offendat, vel alios celebrantes impediat: ſed graui, ac decora, vt tantum Myſterium decet, omnemq; affectationem legendo vitans, pietati tantum ſtudeat: quæ clara, ac intelligibili voce dicenda ſunt; quæ etiam ſecreto, prout in Miſſali notata ſunt, clarè, ac ſubmiſſe pronũciet. *g* Miſſę verò cum in diuerſis Altaribus eodẽ tempore celebrandæ ſunt, eo vocis tono dicantur, vt alter Sacerdos ab altero minimè perturbetur. Omnia ſemper ex libro, vel tabella ſecretorum legat, nonnullis exceptis, quæ memoriæ dici debent; cuiuſmodi ſunt *Iudica me Deus*, & *Confiteor*, & quedam alia, quæ vſus

f Cærem. Cler. Reg. l. 2. c. 26.

g Act. Eccl. M. ibid. Cærem. Cler. Reg. ibidem.

ipſe docet eſſe memoriæ commendanda.

Cum dicturus *Dominus vobiſcum*, aut *Orate fratres*, aut Populo benedicturus, ſeipſum ad Populum conuertit, non repente, aut feſtinanter, ſed grauiter, ac de core id præſtet: neque oculis per Eccleſiam euagetur, ſed demiſſis in terram luminibus, munus ſuum honeſtè, ac modeſtè perficiat. Denique tam grauiter, tam mature, ac deuotè in toto Miſſæ miniſterio ſe ipſum gerat, vt nulla prorſus ipſius actio ſit, quæ pietatẽ, ac Religionẽ non præſeferat. Cętera, quę vel ad variam Miſſarũ celebrationem, vel adorationes in Miſſa dicendas, vel etiã ad Miſſæ partes ſpectant, in tertio libro explicabuntur.

DE OFFICIO SACERDOTIS MISSAM ſolemnem celebrantis.

CAP. VIII.

EXplicatis, quę à celebrante agenda ſunt, in Miſſa priuata, ea conſequenter tradenda ſunt, quę in Miſſa ſolẽni ab eodẽ obſeruari debent. Quid verò inter Miſſam priuatã, & ſolemnẽ diſcriminis ſit, in tertio libro indicabimus, interea hic ſolemnem Miſſam appellamus, in qua thus in Altaris Miniſterio adhiberi ſolet.

Sacerdos igitur in ſolẽni Miſſa celebraturus, vbi ſacris veſtibus indutus fuerit, [a] pręcedente Clerico cũ ſuperpelliceo per oſtiũ epiſtolæ ad Altare accedens in medio genuflectat, deinde per medium aſcendens vbi ad Altare peruenerit, facta profunda reuerentia Sacramento, & ſi illud in Altare expoſitum fuerit genuflectens, Calicem ſuper corporale ſuo loco diſponat, & dum accenduntur luminaria, ipſe reuerentia iterum Sacramento facta, transferat ſe ad Cornu epiſtolę,

[a] Ru. Miſs.

Miſſa-

Miſſale aperiat, & Miſſam ſuis iam ſignaculis diſtinctam inueniat, tum ad medium Altaris rediens, facta iterum reuerentia, conuerſus ad Cornu epiſtolæ, ad infimum gradum deſcendat, in eoque paulisper orans genuflectat, [b] Deinde ſurgens poſt profundam corporis inclinationem iunctis manibus peractam, ſeipſum ſigno Crucis muniens, clara voce incipiat. *In nomine Patris* &c. ac reliqua vſque ad introitum iuxta Romani Miſſalis rubricas proſequatur.

[b] Rit. Miſſ.

[c] Abſoluta Confeſſione celebrans per medium Altaris aſcendens, vbi Orationes *Aufer* &c. & *oramus te* &c. deuotè dixerit, & Altare oſculatus fuerit; conferat ſe ad cornu epiſtolæ, vbi antequam Miſſam inchoet, Thuriferario miniſtrãte thuribulum, & Nauiculam, cocleari ter incensũ, ex Nauicula ſumens mittat in Thuribulum, moxque illud ſigno Crucis benedicens, dicat, *Ab illo benedicaris* &c. ſtatimque thuribulum à Miniſtro accipiens [d] ſiniſtra quidem manu ſummitatem catenarum amplectens, dextera autem eaſdem catenas ſimul iunctas propè Thuribulum conſtringens, ad medium Altaris procedat, & facta profunda reuerentia Cruci, & ſi Sacramentum in Altari fuerit, ante illud genuflectẽs, ter thuribulo grauiter, ac moroſè ducto, Crucem thurificat, tum repetita reuerentia, vertat ſe ad latus epiſtolę, vbi à medio ter æquali diſtantia ducat thuribulum, prout diſtribuuntur Candelabra vſque ad Cornu epiſtolæ, vbi demiſſa manu prius inferiorem Altaris partem, poſtea ſuperiorem, bis ducto thuribulo incenſet: Mox verò manum eleuans thurificet eius planiciem, ſeu menſã anteriorem, ter ducens thuribulum vſque ad medium. Ibi facta Cruci reuerentia, procedens ad latus Euangelij triplici ductu, vt prius, thurificet aliud latus Altaris vſq; ad Cornu Euangelij; cuius inferiori prius, tum ſuperio-

[c] Rit. Miſſ.

[d] Cærem. Epiſc. li. 1. c. 23. Rit. Miſſ.

ri parte triplici ductu incenſata, parum à Cornu Euangelij recedens, ter quoq; thurificet ſuperiorem Altaris tabulam vſq; ad medium: tum manu paululum demiſſa incenſet frontem anteriorem Altaris ex eodem latere Euangelij, ter ducens thuribulum vſq; ad medium Altaris, vbi facta Cruci reuerentia, reliquam partem anteriorem triplici ductu incenſabit, vſq; ad Cornu epiſtolæ, vbi reddens thuribulum Miniſtro, ab eo incenſabitur.

a Cærem. Epiſc. li. 1. c. 23. [a] Dum celebrans incenſat Altare, cauere debet, ne perſonam, aut caput moueat cum thuribulum ducit, aut reducit, ſed rectus ſtãs, grauiter tot paſſus moueat, quot thuribuli tractus perficit; atque interim ſiniſtram, qua ſummitatem catenarum tenet, immobilem propè pectus collocet.

Peracta incenſatione ſtatim Miſſam inchoet, in qua ea omnia ſeruare debet, quæ à Miſſali Romano præſcri-
b Rit. Miſſ. buntur. [b] Cum ad Euangelium ventum fuerit, in Cornu epiſtolæ, incenſum ponat in Thuribulum, & nihil dicens ſigno Crucis benedicat, Mox poſtquam in medio Altaris dixerit munda cor meum &c. ad Cornu Euangelij, ſe conuertens dicat *Dominus vobiſcum* &c. *Sequentia Sancti Euangelij* &c. & thuribulum accipiens de manu Miniſtri, ter librum Euangeliorum incenſet, redditoque thuribulo, Euangelium clarè, ac diſtinctè legat, quo lecto, & libro exoſculato, verſa facie ad Miniſtrum iunctis manibus ſtans in ipſo Cornu Euangelij trinam à miniſtro incenſationem expectet: tum cætera de more iuxta Miſſæ rationem perficiat.

c Cærem. Epiſc. lib. 1. c. 23. Rit. Miſſ. [c] Deniq; facto offertorio, ac dicto *Veni ſanctificator* &c. Sacerdos trãsferat ſe ad cornu epiſtolæ, vbi cocleari ter ſumat incenſum ex Nauicula, terque in thuribulũ immittat dicens, *Per interceſſio* &c. ac illud deinde ſigno

Crucis

Digitized by Google

Crucis benedicens, thuribulum à Miniſtro accipiat, & procedens ad medium Altaris, nulla facta Cruci reuerentia dexteram manum cum thuribulo eleuans, incenſet oblata, ter ducens thuribulum ſupra Calicem, & Hoſtiam ſimul in modum Crucis; & circa Calicem, & Hoſtiam, bis ſcilicet à dextra ad ſiniſtram, & ſemel à ſiniſtra ad dextram: in qualibet incenſatione ita verba diſpenſans, vt in prima Cruce dicat *Incenſum iſtud*, in ſecunda *à te benedictum*, in tertia *aſcendat ad te Domine*, in quarto, & qninto ductu thuribuli circa oblata à dextra ad ſiniſtram, *& deſcendat ſuper nos* &c. in ſexto à ſiniſtra ad dextram *miſericordia tua*.

[d] Deinde facta cruci reuerentia eodem modo, quo in introitu Miſſæ dictum fuit, incenſet Altare, primum à latere epiſtolæ, deinde in cornu Euangelij ita diſpenſãs illa verba: *Dirigatur* &c. vt ſimul cum thurificatione compleantur. Poſtremò reddens thuribulum Miniſtro in Cornu epiſtolæ dicat. *Aſcendat in nobis* &c. ab eo ibidem, vt ter incenſetur, iunctis manibus expectet, ſtatimque lauet manus, & reliqua ſuo ordine vſque ad Agnus Dei proſequatur. — d Cærem. Epiſ. ibid. Rit. Miſſ.

[e] Dicto verò Agnus Dei, cum primum orationem Domine Ieſu Chriſte, quæ ordine prima eſt, compleuerit, ſi danda ſit pax exoſculato Altari in medio, tabellã quoq: pacis, quæ illi à Miniſtro in Cornu epiſtolæ porrigitur, deoſculetur dicens *Pax tecum*. Quomodo verò ſe gerere debeat in communione adminiſtranda, cum ad ſunt communicandi, in tertio libro exponendum erit. Reliqua vſque ad finem Miſſæ eo modo proſequatur, quo ſuperiori capite explicatum fuit. — e Rit. Miſſ. Cærem. Epiſ. lib. 1. c. 24.

Digitized by Google

DE OFFICIO SACERDOTIS, *& Miniſtri cum Miſſa celebratur coram Epiſcopo in loco ſuæ iurisdictionis.*

CAP. IX.

SI interdum accidat, vt ex noſtris ſacerdotibus quiſpiam coram Epiſcopo Archiepiſcopo, aut Cardinali in loco iurisdictionis eorundem vel etiam in noſtris Eccleſijs celebret, vbi vel Viſitatoris Apoſtolici, vel legati à latere munere funguntur: æquum eſt, vt quæ in huiuſmodi celebratione neceſſario obſeruanda ſunt, ab ij's non ignorentur.

Quapropter id imprimis Domus ſuperiori curandū eſt, vt cum primùm huiuſmodi Prelatum certo nuntio venturum eſſe reſciuerit: [a] Oratorium intra Presbyterium tapeto aliquo, prout ſtatuſs noſtri paupertas fert, ornatum cum puluinis, tum ad genuflectendum, tum ad procumbendum, parandum ſatagat, [b] caueat tamen, ne ijs rebus vllo pacto vtatur, quæ Altaris Miniſterio deſeruiunt. Deinde Sacerdotem eligat, huic muneri idoneū, qui priùs omnes cæremonias in ea celebratione obſeruandas perfectè didicerit, ac perſpectas habeat. Altare paramentis congrui coloris ſolemnioribus plus ſolito ornetur.

a Pontif. Rom.

b Concil. Med. 2. Decret. 9.

[c] Prælato aduenienre ſuperior ſimul cum fratribus hinc inde diſpoſitis, eundem ante fores Eccleſiæ cum aſperſorio preſtolabitur, quò cum Prælatus peruenerit, ſuperior genuflexus Aſperſorium cum oſculis Prælato porrigat, à quo omnes genuflexi aſperguntur, interea pulſetur Campana, & ſex luminaria in Altari accendātur, ſi Prælatus Legatus fuerit, aut Catdinalis ſuperiore inchoante decātetur ſequens Reſp. ℟. *Homines magni virtu-*

c Pontif. Rom.

virtute, & prudentia ſua præditi, imperantes in præſenti populo, & nunciantes virtute prudentia populis ſanctiſſima verba Homines diuites in virtute pulchritudinis ſtudium habentes, pacificantes in Domibus ſuis ℣. Sapientiã ipſorum narrent populi & laudem eorum nunciet Eccleſia Homines diuites. Gloria Patri. Homines &c.

Si verò tantum Archiepiſcopus aut Epiſcopus fuerit; cantetur Reſp. quod ſequitur ℟. *Ecce ſacerdos magnus, qui in vita ſua ſuffulſit domum, & in diebus ſuis corroborauit templum. Qui præualuit amplificare Ciuitatem: & adeptus eſt gloriam in conuerſatione gentis ſuæ ℣. Fidelis ſeruus, & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, vt det illi in tempore tritui menſurã. Qui præualuit* &c. *Gloria Patri* &c. *Qui præualuit* &c.

Deinde intonetur *Te Deum laudamus*, vel Pſalmus *Laudate Dominum omnes* &c. vel Pſal. *Memento Domine Dauid* &c. & ordinate ad Altare procedentes, vltimus omnium ante Prælatum ſuperior incedat. Vbi ad Altare ventum fuerit, expleto Hymno, aut Pſalmo ceſſabit Campana: & omnes genuflexi medium habentes Prælatum, cum ipſo paulisper orabunt. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 15.

Si Prælatus ipſe celebrare voluerit, præparatis ſuper Altare paramentis, & parua Credentia in Cornu epiſtolæ ſtatuta proprios capellanos, iuxta cæremonialis Epiſcoporum ritus, eidem inſeruire ſinent. Cęr. Epiſ. l. 1. c. 19.

Si verò Miſſæ ſacrificio tantum intereſſe voluerit. Celebrans præcedente Miniſtro ſuperpelliceo induto, mature ad Altare procedat: Cum ante Prælatum tranſierit, tam celebrans quàm Miniſter profundam illi reuerentiam reddant: Celebrans tamen Caput non detegat: poſtquam Calicem in Altari depoſuerit, librumque aperuerit; deſcendat ad infimum gradum Altaris à Cornu Euangelij atq; ibi ſtans à Prælato ſignũ celebrãdi Rit. Miſſ.

Digitized by Google

di expectet: Dato ſigno à Prælato celebrans profunda reuerentia eidem facta, & Altari debita reuerentia exſoluta, ſtans in Cornu euangelij aliquantulum conuerſus ad Altare Miſſam incipiat in Confeſſione vbi alias dicendum eſſet, *& vobis fratres & vos fratres dicat*, & tibi *Pater & te Pater*, profundè ſe verſus Prælatum inclinans Miniſter verò in Cornu epiſtolæ genuflexus reſpondens cum ad ea verba confeſſiones peruenerit, & tibi Pater, & te Pater non ad Prçlatum, ſed ad celebrãtem ſe conuertat.

Rit. Miſſ. Confeſſione peracta celebrans dicto oremus faciat reuerentiã Prælato, & acsedens ad vltimum gradum Altaris in medio dicat *Aufer à me*, & cætera vſque ad Euangelium de more legat.

Cær. epiſ. lib. 1. c. 30. Rit. Miſſ. Lecto Euangelio Celebrans librum non oſculetur, nec dicat *per euangelica dicta* &c. ſed immediatè poſt Euangelium ſi ſymbolum dicendum ſit, liber à Capellano deferatur oſculandus Prçlato: ſi verò ſymbolum recitandum non ſit, id tantum poſt lectum Offertorium fiat. Quod ſi Capellus prçſens non fuerit, Miniſter librum ad Prælatum deferat apertum & ſine vlla reuerẽtia, aut genuflexione locum Euangelij eidem oſculandũ porrigat; clauſo deinde libro ante Prælatum genuflectat, & librum ad Altare referat; rurſumque ſuo loco aperiat poſt *Agnus Dei*, à Capellano, vel à Miniſtro, ſi

c Cærem. Epiſ. lib. 1. c. 03. is præſens non fuerit, Pacis inſtrumentum Prçlato oſculandum offeratur, reuerentiaq; duntaxat, poſt oſculum eidem exhibeatur.

Cær. Epiſ. ibidem. In fine Miſſæ benedicturus Populo, vbi dixerit *Benedicat vos omnipotens Deus*, caput verſus Prælatum profundè inclinans, ac velut ab eo benedicendi facultatem petens, alia verba proſequatur *Pater, & filius* &c. circũſtãtesq; à parte, vbi nõ eſt Prælatus benedicat. Vltimo

Euan-

Euangelio perlecto, ſtatim verſa facie ad Prælatum profundam eidem reuerentiam exhibeat, & ſi iterum ante idſum tranſire contigerit rurſus caput verſus ipſum inclinet Recedentem Prælatum ſuperior cum fratribus ad fores Eccleſiæ comitentur, vbi genuflexi ab eo benedictionem petant.

Si tamen ex his Prælatis quiſpiam in noſtris Eccleſijs abſque iurisdictione publicè Miſſæ ſacrificio intereſſe voluerit: Oratorium, vt ſupra, eidem paretur ſuperior verò cum duobus, vel tribus fratribus eundem in foribus Eccleſiæ expectet, eidem aſperſorium porrigat, vt ſe, ac ſuos aſpergat, & debitis reuerentijs, abſque vllo cantu ipſũ excipiat: quatuor candelæ integræ in Altari accendantur. Celebrans cum ante illum tranſit, caput inclinet, ſingulares verò omnes illæ cæremoniæ, quæ in Miſſa obſeruarentur, ſi eſſet in loco ſuæ iurisdictionis, ommittantur [illegible]ta Miſſa Celebrans verſa ad ipſum facie, eidem reuerentiam ſe inclinando præſtet. Rit. Miſſ.

[d] Idipſum ſeruari debet, cum aliquis magnus Princeps, ſeu Principiſſa in locis ſuæ ditionis ad noſtram Eccleſiam accedit, vnum vel plura oratoria, vbi opus erit, ſuis tapetibus ornata parentur: Præterea in foribus Eccleſiæ cum aſperſorio à Superiore, & Patribus expectetur, atque ibi profundis reuerentijs adhibitis aqua benedicta aſpergatur, quatuor integre candelæ in Altare accendantur; Celebrans quoque opportunis inclinationibus cum ante ipſum tranſit, tum ante Miſſam, tum poſt Miſſam eundem proſequatur.

[d] Pōt. Ro. Cær. Cler. Reg. lib. 2. c. 15.

[e] Si ſolemni Miſſæ intereſſe voluerit, id vbi conſuetũ fuerit obſeruetur, vt prius ipſe, vel ipſa, quàm ſuperior incenſetur, eidem quoque prius pax detur; egredientem denique ſuperior cum patribus humilibus reuerentijs exhibitis vſque ad Eccleſiæ ianuam comitentur.

[e] Pont. Ro.

ſEpiſ-

f Cærem. Cler. Reg. lib.1.c.15.

f Epiſcopo proceſſionaliter ante fores noſtrarum Eccleſiarum transeunte, campana pulſetur. Idem quoque fiat quoties, vel Clerus, aut aliquis Religioſorum ordo ob indulgentias conſequendas, vel alia ex cauſa proceſsionaliter ad noſtras Eccleſias confluxerit, tunc enim præter campanę pulſationem in Altari, quatuor quoque luminaria accendi bebent.

DE OFFICIO HEBDOMADARII.

CAP. X.

a Act. Eccl. Med. p.1. fo.28.

b Cærem. Cōg. Caſs. c.12.

a HEbdomadarius, qui inde nomē ſortitus eſt, quòd per integram hebdomadam temporarias in ſuo munere vices gerat, ſacerdos eſſe debet, vt perfectè ſuo officio fungi poſſit. *b* Idcirco ſacerdotes omnes (excepto quem ſuperior iuſta ex cauſa eximi voluerit) quilibet in ſua hebdomada, quę à Veſperis Sabathi vſque ad Veſperas ſequentis Sabbathi excluſiuè principium ſumit, in hoc munere inſeruire debent.

Ipſius porrò munus tripartitum eſt; Prima eius muneris pars eſt, diuinum officium in Choro dicere, inchoare, ac Ducis inſtar moderari; Secunda, conuentualē miſſam, quę officium diuinum immediatè ſequitur, celebrare, minores hoſtias in tabernaculo aſſeruatas renouare, fratres in Miſſa Conuentuali communicare, & Viaticum, & oleum ſanctum infirmis (niſi alteri id officij à Superiore iniunctum fuerit) miniſtrare; Tertia, aquam ad aſperſionem mane in die Dominico, antequā officium diuinum in Choro celebtetur, benedicere. Demum quęcunq; extraordinarium Sacerdotis miniſterium poſtulant, ab eo, tanquam ab ordinario Eccleſię miniſtro, in ſua hebdomada pręſtari debent.

Heb-

Hebdomadam celebraturus igitur, in Veſperis Sabbathi, [c] dato primo Veſperarum ſigno, maturè ad Chorum conueniat, atque ad eam Chori partem ſe cōferat, à qua officium in ea hebdomada inchoari debet, eamq; ſedem petat, quam munere illo fungens conſuetum eſt tenere. [c] Concil. aquiſgra. r. c. 126. vſque ad 130.

[b] Suo itaque loco genuflectēs, officium de quo fieri debet, tam in Calendario Romano, quàm in ſingulari illius diœceſis, necnon in proprio noſtri ordinis libello diligenter perquirat; ac ſuis ſignaculis in breuiario diſtinguat: Acolytos admoneat, præſertim cum ſingulare aliquod officium occurit, de quo ſemel in anno tantum fieri contingit, & ſi opus fuerit de agendis inſtruat, tum clauſo libro mentem ad diuinum officium præparet: dato à ſuperiori ſigno, vt vltimum Veſperarum ſignum, campana pulſetur; ſurgentibus omnibus ipſe poſt honeſtum temporis ſpatium lapſum, nempe vnius Benedictus, vel ſi dies Dominicus, aut feſtus fuerit, vnius miſerere, pòſtquam ſuperior genuflexus ſurrexerit: [i] ſtans, vtriuſque manus percuſſione ſignum edat, tantoque temporis ſpatio interiecto, quoad commodè etiam ab ijs, qui tardè pronunciant, ſecreto dici poſſit. *Pater noſter, & Aue Maria*, iterum leui manuum percuſſione ſignum repetat: [a] tum aliquantulum verſus ſuperiorem, caput inclinans, tanquam qui licentiam petat incipiendi, tenenſque ſiniſtram manum ante pectus, dextera aperta faciat ſibi ſignum crucis à fronte ad pectus: ſi duplex, aut ſemiduplex fuerit officium intonet intelligibili voce. *Deus in adiutorium meum intende*, & ad vnum quoque verbum tangens manu primò frontem, deinde pectus, mox humerum ſiniſtrum vltimo dextrū, in fine iungat manus ante pectus. [b] Act. Eccl. Med. p. 4. fo. 30. [i] Act. Eccl. Med. p. 2. fo. 31. [a] Cæremō. Epiſc. l. 2. c. 1.

[b] Decantatiſque antiphonis, ac pſalmis, quæ illi offi- [b] Ru. gen.

cio

Cler. Reg. lib. 1. c. 35. cio congruunt, ante hymnum clara voce, & ſonora dicat Capitulum, eundem prorſus vocis tonum tam in principio, quam in fine capituli obſeruans. Dicto *Magnificat*, ac repetita Antiphona ab Acolyto, eodem vocis tono dicat *Dominus vobiſcum:* deinde orationem. Si plures cōmemorationes faciēdę ſint, plures quoq; legat Orationes in tono Chori, poſt quas iterū dicat. *Dominus vobiſcum*, & *Benedicamus Domino:* tū voce paululū depreſſa *Fidelium animæ*. [c] Si officiū fuerit ſemiduplex, peracta vltima oratione, voce paulū demiſſa dicātur ſuffragia de B.M.V. de Apoſtolis, de Patrono Eccleſiæ, quibus ex antiquo Religionis noſtræ more addantur ſuffragia de P.N.S. Franciſco, *Salue ſanctæ Pater*, & deinde de ſanctis noſtri Ordinis, *Vos ſancti Dei*, & poſtremo de pace. Hebdomadario ad ſingula dicente verſiculū, & Orationem concludit, *per Dominum noſtrum* &c. vſq; *ad fidelium Animæ* &c. quod ſemper dicitur voce ſubmiſſa Deinde dicto *Pater noſter*, ſecreto, canitur à Choro Antiphona B. V. iuxta temporum varietatem iunctis manibus, ac ſubmiſſa voce; qua expleta, Hebdomadarius ſurgens pronunciat verſiculum, & orationem tunc Antiphonæ congruentes, concludens, *per Chriſtū* &c. Tum ſubmiſſius ſubdit, *Diuinum auxilium* &c. Poſtremò genuflectens dicit pro indulgentia officij [d] *Sacroſanctæ, & indiuiduæ* &c. iuxta antiquam Religionis noſtræ conſuetudinem, & hoc modo ſemper terminantur horæ, cum diſcedendum eſt à Choro.

[c] Rub. gen.

[d] Comp. priuil. V. off. diuin. 2

[e] Ad Completorium facto ſigno ab Hebdomadario, & Acolytho alta voce dicente *Iube Domne* &c. idem Hebdomadarius iunctis manibus eodem tono reſpondeat, *Noćte n quietam* &c. & poſt capitulum breue, paulo remiſſiori tono ſubdat, *Adiutorum noſtrum* &c. ſignās ſe interim ſigno Crucis, dicto, *Pater noſter*, ſecreto, & inclina-

[e] Rub. gen.

clinatione vſque ad genua demiſſa, dicat Confeſſionē ; & inclinatus expectet, donec Chorus abſoluerit *Miſereatur*,cui cum reſponderit *Amen*, tunc ſeipſum erigat, & Chori confeſſionem erectus audiat, qua peracta, & dicto *Miſereatur*,& data abſolutione, alta, ac intelligibili voce incipiat *Conuerte nos* &c. pectus interim pollice dextro ſignans, Cum verò ſubdit *Deus in adiutoriū* ſeipſum ſignet,vt ſuperius dictum fuit. Pſalmis,& Hymno dictis,ſtatim Capitulum . *Tu autem in nobis*,&c.clara voce pronunciet . Poſt *Nunc dimittis*,& ipſius Antiphonam,niſi fiat de duplici,dicendæ erunt preces;idcirco ſtatim inchoare debet eadem voce *Kyrie eleiſon*, Choro proſequente *Chriſte eleiſon* Kyrie &c. cui ſtatim ſubiungere debet clara voce . *Pater noſter*,quo ab omnibus ſecreto dicto, ſubmiſſa voce dicat, *Et ne nos* &c. reſpondenti Choro *ſed libera* &c.ſtatim intelligibili voce intonet, *Credo in Deum* , & reliqua ipſe cum Choro ſecreto proſequatur vſque ad verba *Carnis reſurrectionem*, quæ non alta, ſed intelligibili voce pronuncians , eadem voce reliquas preces abſoluat . In fine altiori voce dicat *Dominus vobiſcum*,& orationem decantet.

a Poſt orationem ſeipſum ſignans, humiliori voce dicat *Benedicat,& cuſtodiat nos omnipotens & miſericor Dominus Pater,& Filius,& Spiritus ſanctus*, deinde alta,& ſonora voce canitur Antiphona B.V.tempori conſona , qua abſoluta, ſurgens eadem voce canit verſiculum,& orationem,quam ſemper rectus,ac iunctis manibus pronunciare debet,Deinde iterum genuflectat. Dictis à Choro genibus flexis *Pater noſter, Aue Maria,& Credo* ſecreto : ſuperior poſt Hebdomadarij ſignum , & non alius intonabit principium Antiphonæ S.P.N.Frāciſci . *Cælorum candor*,quæ ſemper poſt completorium dici debet , præter quam in diebus Natalis Domini , Paſchæ,

a Rub.gen.

Paſchæ,Pentecoſtes, & in triduo maioris hebdomadæ, in quibus propter dierum ſolemnitatem omittitur; ſicut etiam ſuffragia pro viuis,& defunctis,quę ter in Hebdomada,nimirum qualibet feria 2 4.& 6. poſt hanc cõmemorationem fieri ſolent: Chorus verò reliquum Antiphonæ proſequatur: qua abſoluta, Hebdomadarius genuflexus dicat,eodem tono vocis ſubmiſſo verſiculum *Signaſti Domiue* &c. Choro reſpondente *ſignis redemptionis noſtræ* ſubiungat orationem *Domine Ieſu Chriſte* &c.

Si fuerit feria 2.vel 4.aut 6. poſt orationem Hebdomadarius ſtatim intonet eadem voce pſalmũ *Deus Miſereatur*, qui alternatim à Choro dicitur cum *Gloria patri*, & poſt ipſum pſalmus *Deprofundis*, & in fine *Requiem æternam*,quo abſoluto Hebdomadarius intonare debet. *Pater noſter*, quem poſtea cum Choro ſecreto proſequitur: quo dicto ſubdit,*Et ne nos* &c. deinde, *Oremus pro benefactoribus noſtris*, Chorus verò reſpondet *Retribuere dignare* &c. addit Hebdomadarius *Oremus pro fidelibus Defunctis*, reſpondẽte Choro *Requiem æternam* &c. ſubiungit Hebdomadarius *requieſcant in pace*, & *Domine exaudi*, & *Dominus vobiſcum*, Oremus *Omnipotens ſempiterne Deus,qui viuorum* &c.

Hac oratione peracta inchoentur litaniæ B. Virginis à Kyrie eleyſon,Choro ad ſingula reſpondente,quibus abſolutis, canitur à Choro Antiphona, ſub tuum preſidium; deinde ab hebdomadario, ℣. Ora pro nobis ſancta Dei Genitrix. Choro reſpondente vt digni &c.tum ſubdit ipſe orationem, Gratiam tuam &c. Secundam, de Spiritu ſancto,& tertiam pro aliqua neceſſitate,vel ſi ea deſit, pro neceſſitatibus Eccleſiæ. Denique concludat officium ſubmiſſa voce proferens *Sacroſanctæ & indiuiduæ Trinitati* &c.

Ad

b Ad matutinum dato ſigno ab Hebdomadario, dictoq; ab omnibus profundè inclinatis, *Pater noſter*, *Aue Maria*, *& Credo*, atq; iterum repetito ſigno; Hebdomadarius ſignans labia pollice dextro intonet, *Domine labia mea aperies*, deinde formans ſibi ſignum Crucis, vt ſupra, proſequatur eadem voce, *Deus in adiuterium meũ intende*, ſi officium duplex fuerit, Antiphonæ ante pſalmos integræ recitentur: Si verò ſemiduplex, principiũ tantum Antiphonarum ante Pſalmos, aut Cantica proferantur. b Cæren. Epiſc. li. 2. c. 6.

Inuitatorio, Hymno, tribus pſalmis cum Antiphona, & verſiculo decantatis: Hebdomadarius ſtans intelligibili voce intonet, *Pater noſter*, quo dicto ſecreto, ſubdat, *Et ne nos*, Deinde abſolutionem, *Exaudi* &c. & ad ſingulas lectiones, Benedictionem, [a] quam dabit ſtans, ac detecto capite, eundem quoque ordinem in ſecundo nocturno obſeruabit. a Cæren. Epiſc. li. 2. c. 6.

In tertio verò nocturno, abſolutis Pſalmis, Antiphona, & verſiculis, ſequens ſacerdos exiſtens à parte Hebdomadarij eodem modo intonet, *Pater noſter*, pronunciet Abſolutionem, *A vinculis* &c. Hebdomadarius verò pallio depoſito accedens ad legile dicat, *Iube Domne benedicere*, [b] capite aliquantulum verſus ſacerdotem benedicentẽ inclinato: tum accepta benedictione, legat Euangelium, & dum legitur textus Euangelij, omnes ſtent iunctis manibus, & detecto capite: legat quoque tres lectiones de Homilia, & de more pronunciet Reſpõſoria in fine cuiuslibet lectionis ſimul cum Acolytho, cum verò nona lectio eſt alicuius ſancti ſimplicis, ſine titulo legitur, quod enim in Breuiario notatur literis rubris (pro Sancto N.) non eſt titulus, ſed rubrica. In fine verò vltimę lectionis alta voce pronunciet, *Tu au-* b Cæren. Epiſc. ibid.

tem Domine &c. Choro reſpondente, *Deo gratias.* Tũ immediatè Hebdomadarius, antequam à legile diſcedat, clara voce intonet, *Te Deum laudamus*, quem Hymnum Chorus alternatim proſequatur. Cum verò ventum fuerit ad ea verba, *Te ergo quæſumus* &c. Hebdomadarius cum toto Choro procumbat, ac humum deoſculetur. [c] Hoc hymno abſoluto inchoet laudes dicens, *Deus in Adiutorium* &c. ſignans ſeipſum, vt ſupra: Poſt vltimam Antiphonam legat Capitulum: poſt Benedictus orationem: aut plures orationes, ſi plures commemorationes faciende ſint: Poſt vltimam orationem, ſi officium fuerit ſemiduplex, non dicatur, *Per Dominum* &c. ſed ſtatim ſubmiſſiori tono inchoentur ſuffragia de B.M. de Apoſtolis, vt ſuperius dictum fuit: ſi verò fuerit duplex, concludatur vltima oratio, *Per Dominum noſtrũ* &c. recitetur Antiphona B.V. tempori congrua à Choro, & ab Hebdomadario verſiculus cum oratione: dicatur, *Diuinum auxilium*, ſubmiſſius: quo dicto, iuxta Conſtitutionum noſtrarum præſcriptum, ſtatim Hebdomadarius voce paululum eleuata incipiat, *Ne reminiſcaris* &c. ſi litaniæ poſt matutinum ſint dicendę: qua Antiphona ſimul cum Choro abſoluta ſolus dicat, *Kyrie eleiſon*, cui ad ſingulas inuocationes Chorus reſpondere debet: Poſt litanias, ab Hebdomadario dicatur, *Sacroſancta* &c. ſi verò litaniæ dicendæ non ſint, poſt, *Diuinum auxilium*, ab Hebdomadario dicatur, *Sacroſancta* &c.

[c] Cærem. Epiſ. ibid.

[d] Ad primam, vbi dictum fuerit ſecreto, *Pater noſter, Aue Maria, Credo*, Hebdomadarius dicat, *Deus in adiutorium*, ſeipſum ſignans more ſolito, legat Capitulum: & dicto reſponſorio breui ab Acolythis, ſi officium fuerit duplex, ſtans manibus iunctis pronunciet orationẽ,

[d] Rub. gen. Breu.

Do-

Domine Deus omnipotens,ſi verò fuerit ſemiduplex, aut Dominica dies , dicantur prçces ab Hebdomadario, & poſt eas oratio,qua abſoluta,[a] legatur Martyrologium: eo lecto, Hebdomadarius dicat voce parum eleuata, *Pretioſa* &c.*Sāčta Maria* &c.ſubdens ter,*Deus in adiutorium* &c.quod dicens,neque Hebdomadarius, neque alij ſeipſos ſignent, ſignum enim Crucis ad ea verba adhiberi non debet, niſi in principio horarum . Deinde poſt,*Kyrie* &c.*Pater noſter* &c.*Et ne nos* . *Reſpice in ſeruos tuos* &c.*Gloria* &c.& orationem,*Dirigere* &c. Acolytho dicente, *Iube Domne* &c.reſpōdeat,*Dies,& actus* &c.& poſt lectionem breuem ſubiūgat, *Adiutorium noſtrum* &c. *Benedicite* &c. *Dominus nos benedicat* , paulo humiliori tono ſubdens,*& fidelium* &c. — [a] Rub.gen.

[a] In reliquis quoque horis Hebdomadarij munus eſt ſigna pro officio inchoando edere:officium intonare: Capitulum legere:præces recitare:Orationem,tum,*Benedicamus Domino*,& voce tenuiori,*Fidelium animæ*,recitare : Poſtremo ſi à Choro diſcedendum ſit, peractis horis,*Sacroſanctæ* &c.pro indulgentia proferre . — [a] Act.Eccl. Med. p.1. fo.31.

[b] Cum autem officium fit de feſto ſimplici,aut de feria,ad Veſperas dicto,*Pater noſter*,& *Aue Maria*,ante Veſperas diei dici debent veſperæ B.V. voce quidem mediocri,ſed intelligibili.Hebdomadarius proferat Capitulum,& poſt,*Magnificat*, *Dominus vobiſcum*, orationem tempori congruentem,& poſt eam orationes quoque pro commemoratione ſanctorum,iuxta variam tēporum rationem : quibus abſolutis,altiori tono inchoet veſperas diei,[c] ſeipſum ſignans,dum dicit,*Deus in adiutorium* &c.vt aliàs explicatum fuit: eodem modo legat Capitulum,& poſt,*Magnificat*,orationem diei, & cæteras,quæ dicuntur poſt ſuffragia . — [b] Rub.gen. — [c] Cæren. li.2.c.1.

In ferijs aduentus,Quadrageſimę,& quatuor tempo-

rum,cum dicēdę ſunt pręces,repetita Antiphona poſt
[d] Rub.gen. *Magnificat*, [d] omnibus genuflexis, Hebdomadarius & ipſe genuflectēs,humiliori voce dicat,*Kyrie eleiſon* &c. quem deinde Chorus ſequatur, & eadem voce pręces grauiter ac deuotè proferat,quibus abſolutis,erectus alta voce intonet *Dominus vobiſcum*,Orationem recitet, ac cōcludat,*Per Dominū* &c.Tū verò ſtatim inchoentur ſuffragia, ſcilicet de Cruce,de Apoſtolis, & alia vt ſup.

In feſtis verò ſimplicibus ſuffragium de Cruce omittatur, Poſtrema verò oratio ab Hebdomadario concludatur, *Per Dominum* &c. *Dominus vobiſcum*, *Benedicamus Domino*,& ſubmiſſiori tono,*Et fidelium* &c.Tum dicto, *Pater noſter*, ſecreto Hebdomadarius voce mediocri dicat,*Dominus det nobis* &c. Tum à Choro cantatur Antiphona B. V. tempori congruens, Hebdomadarius verò verſiculum,& orationem pronunciet,quam conclu dere debet,*Per Chriſtum Dominum* &c. *Diuinum auxilium* &c.*Sancroſancta*,*& indiuiduæ* &c.

Ad Completorium Hebdomadarius ijs omnibus obſeruatis,quæ ſuperius in genere dicta ſunt, Poſt capitulum, Pręces, & orationem, *Viſita quæſumus* &c. Dicto *Benedicamus*, ſtatim inchoet Completorium B.V. ſubmiſſiori vocis tono : atq; eodem perſoluat Capitulum, orationem vſq; *Ad Benedicamus Domino*,incluſiuè:quo dicto ſtatim altiori voce inchoetur à Choro Antiphona B.V.tempori conſentanea,quę dicatur iunctis manibus,& flexis genibus, prętcrquam in Dominicis, ac toto tempore Paſchali,Hebdomadario verſiculum,cum oratione decantante,ac cætera omnia,iuxta ea,quę ſuperius explicata ſunt,perficiente.

Ad Matutinas horas,prælibatis,*Pater noſter*,*Aue Maria*,*Credo*,Hebdomadarius mediocri vocis tono intonabit Matutinū B.V.leget Capitulū,dabit benedictiones,

inchoa-

inchoabit laudes, Capituloque laudum cum oratione abſolutis poſt, *Benedicamus Domino*, eleuata voce inchoabit matutinũ officium diei, more ſolito ſe ſignans, & vniuerſa peragens, quæ paulo ante ſunt expoſita.

Vbi Antiphona poſt, *Benedictus*, ab Acolytho repetita fuerit ſi fiat de feſto ſimplici, aut de feria communi, ſtatim ab Hebdomadario dicatur oratio iuxta officium diei, & poſt orationem ſuffragia. At ſi officium fiat de feria Aduentus, Quadrageſimę, Vigiliarum, aut quatuor temporum, ſtatim dicantur Preces ab Hebdomadario flexis genibus, vt in Breuiario præſcribitur, deinde oratio, & poſt orationem, ſi nulla commemoratio facienda ſit, ſuffragia Sanctorum cum orationibus, & oratio poſt Antiphonam B. Virg. ab eo recitentur, poſt hæc ſeptem Pſalmos, aut litanias, ſi eo tempore dicende ſunt, inchoet: ac orationes proſequatur, poſtremo addat *Sacroſancta* &c.

Ad primã, & cæteras Horas dictis, *Pater noſter*, & *Aue Maria*, Hebdomadarius eadem, quæ ſuperius diximus, obſeruare debet, prçterquam quod inferijs Aduentus, Quadrageſimæ, Vigiliarum, & quatuor temporum poſt Reſponſorium breue omnibus genuflectentibus Preces humiliori voce, ac flexis genibus recitentur; Quibus abſolutis, altiori tono erectus dicat, *Dominus vobiſcum*, & orationem, & poſt, *Benedicamus Domino*, intonet officium B. Virg.

Cum dicitur officium Defunctorum Hebdomadarij partes erũt, poſt veſperas diei dicto, *Benedicamus*, ſtatim paulo humiliori voce intonare Antiphonam, *Placebo Domino*, Acolythis alternatim pſalmorum Antiphonas inchoantibus, ac repetentibus, Antiphona verò poſt, *Magnificat*, ab Acolytho repetita, clarò, tametſi humiliori vocis tono, inchoare debet, *Pater noſter*, quem ſimul

mul cum Choro flexis genibus ſecretò recitare debet: atque eo expleto dicat clara voce, *& ne nos inducas* &c. inchoet Pſalmum, *lauda anima mea* &c. verſiculos flexis genibus pronunciet. Deinde altiori voce proferens, *Dominus vobiſcum*, ſurgat, & orationes erectus pronunciet. In fine addat, *Requiem æternam* &c. *Requieſcant* &c. tum genuflectens dicat, *Sacroſanctæ* &c.

Poſt Completorium diei, abſoluta Antiphona, *Cælorum candor* &c. cum ſua oratione, *Domine Ieſu Chriſte*, Matutinum Defunctorum à prima Antiphona inchoare debet. Vbi verò Acolythus Antiphonã poſt, *Benedictus*, abſoluerit, ſtatim clara voce intonabit, *Pater noſter* &c. & eodem vocis tono. *Et ne nos* &c. Pſalmum, *De profundis* &c. verſiculos quoque flexis genibus proferet; Demum ad *Dominus vobiſcum* ſurget, & orationes, vti iam dictum fuit, erectus pronũciabit, ac rurſus genuflectens, *Sacroſanctæ* &c. perſoluet.

Rub. Miſſ. Cær. Cler. Reg. lib. 2. c. 18.

Ad pſalmos Graduales, qui in Quadrageſima ſedendo dici debent, Hebdomadarius pſalmos incipiat, in fine quinque Priorum pſalmorum, qui concluduntur per, *Requiem æternam* &c. non intonet, *Kyrie eleiſon*, ſed *Pater noſter*, in fine verò aliorum pſalmorum dicat, *Kyrie eleiſon*, Choro proſequente, *Chriſte eleiſon*, *Kyrie* &c. vt in rubrica Breuiarij deinde, *Pater noſter*, quo dicto ſecretò, & flexis genibus proferat verſus, & orationem, Reliqua verò munera, quæ ad Hebdomadarium ſpectant, quo tempore, & ratione obire debeat, ſuis locis explicabitur.

DE OFFICIO ACOLYTHORVM IN *Diuinis officijs miniſtrantium.*

CAP. XI.

CLerici omnes à Nouitio vſque ad Diaconum, bina quaque Hebdomada bini ſibi viciſſim ſuccedere debent in munere lectorum, ac Miniſtrorum Chori; ita ut nullus omninò ab hoc munere niſi de licentia Superioris ſit exemptus: ita verò munus ſuum inchoabunt, vt vnus in priori Hebdomada, à veſperis Sabbati primi Acolythi, alter ſecundi officium exerceat; in altera verò Hebdomada, qui ſecundus Accolythus erat in priori, primi Accolythi officio fungatur. Primus autem Accolythus cenſendus eſt, qui ſtat à parte Hebdomadarij: Cum verò Acolythorum partim diſtincta, partim communia ſint munera: de vniuſcuiuſque munere diſtincto primum agendum eſt: tum de communi vtriuſque in quo inuicem conſpirant, dicendum erit. Cærem. Congreg. Caſs. c.13.

Primi igitur Acolythi officium erit, qualibet die antequam veſperæ pulſentur, illius diei officium diligenter, tum à Romano, tum à ſingulari illius Diœceſis, denique à proprio noſtri Ordinis Calendario explorare, & quoties inſuetum officium celebrare contigerit, illud apud proprias rubricas omni ſtudio, ac diligentia perquirere, & abſque errore addiſcere. Huius quoque muneris erit, Breuiarium, ac Pſalterium aperire; in Breuiario Hymnos, & Antiphonas ſignaculis ſuis locis diſpoſitis præparare: In Pſalterio verò pſalmis, Hymnis, qui cantari debent, ſignacula adhibere, vt ſtatim inueniri queant.

Dum recitatur officium, ipſius quoque partes erunt, Pſalterij folia paulo ante vltima verba diligenter, & op-

portunè vertere: ne Chorus ipſius incuria, aut tarditate perturbetur, primas quoque Antiphonas ad Veſperas, ad Matutinum, & ad laudes inchoare: proprias quoque in principio horarum, ad *Magnificat*, & ad *Benedictus*, dicere, Martyrologium legere. Demum abſoluto officio libros chorales claudere.

Ad eundem quoque ſpectabit in Miſſa Conuentuali celebranti inſeruire. Thus in Miſſa ſolemni miniſtrare, pacem dare, & alia pręſtare, quę ad huiuſmodi miniſterium pertinent.

Porrò ſecundi Acolythi proprium munus erit, ſecundas Antiphonas poſt primum Acolythum decantare: lucernarum curam gerere. Ad Matutinum, & Primã cum ante lucem perſoluitur, lucernam ante legile accẽdere, & cum opus eſt extollere, & demittere. Campanam tàm pro horarum, quàm pro Conuentualis Miſſæ celebratione pulſare. In Miſſa Conuentuali ad *Sanctus*, & quoties oportet, ad Campanam accurrere: in ſolemni Miſſa thuribulum primo Acolytho ad hoſtiolum epiſtolæ miniſtrare, & ab eo cum opus eſt, expectare, ignem in thuribulo fouere; Purificationem fratribus, qui ſacra Communione refecti ſunt porrigere eius quoque muneris erit, lucernulam, quæ iuxta Capituli Generalis præſcriptum tempore orationis mentalis in Choro ardere debet, in legili parare, vel lampadam, & matutinis horis peractis, antequam lucernam maiorem extinguat, accendere.

Commune tandem vtriuſque Acolythi officium eſſe debet, ſimul diei officium præuidere, ac diſponere, ſe inuicem de agendis ſtudioſè admonere: Cum officium eſt duplex, vel ſemiduplex ad matutinum, Inuitatoriũ, ac in cæteris horis verſus, ante, vel poſt Antiphonas dicendos, reſponſoria breuia, litanias B. Virg. poſt Com-

pletorium ſimul decantare, ſimul etiam inclinationes ſiue ad Sacramentum, ſiue ad ſuperiorem, ſiue mutuas ad ſe ipſos præſtare: pleraque alia munera ſimul obire debent, quæ ſuis locis indicabimus.

Igitur pulſato primo veſperarum ſigno Acolythi feſtinè ad Chorum conueniant, vbi prius legili, ac Chori ſubſellijs, præſertim vbi procumbitur, panno aliquo à puluere mundatis, officium illius diei ſimul diligenter præuideant, Deinde primus Acolythus prius Pſalteriũ, deinde Breuiarium aperiat; ſua vtrique ſignacula apponens: Mox quilibet ſe ad ſuam ſedem recipiat, mentemque ad diuinum officium attentè, pariter & deuotè celebrandum preparet, memor diuinæ illius ſententiæ, quæ apud Eccleſiaſticum legitur. Ante orationem prepara animam tuam: & noli eſſe quaſi homo qui Deum tentat.

Concil. Aquisgran. l. c. 129. & 130.

Cærem. Cõg. Caſs. c. 14.

D. Bonau. ſpec. diſcep. li. 9.

Edito ab Hebdomadario ſigno officij: mox profundè ſe vſque ad genua inclinantes dicant, *Pater noſter*, & *Aue Maria*, nec ante ſe erigant, quàm ſecundum ab Hebdomadario ſignum datum fuerit, quod etiam ceteri, qui in Choro ſunt, obſeruare debent. Dum Hebdomadarius intonat, *Deus in Adiutorium*, ſeipſos ſignent. Dicto *Gloria Patri*, dum canitur, *Sicut erat*, ſi Veſperæ B. Virg. dicendæ non ſint ex rubrica, grauiter modeſtè, ac demiſſis oſculis manibus quoque intra manicas concluſis, ſimul, e ſuis ſedibus diſcedant, eodemque tempore ad latus legilis perueniant: vbi facta profunda reuerentia Sacramento, ſimul etiam ſe conuertant ad ſuperiorem, cui modeſta corporis inclinatione ſimul reuerentiam exhibeant: Mox ad legile accedentes poſtquam à Choro dictum fuerit, *Alleluia*, vel *Laus tibi Domine*, iuxta temporum rationem: Primus Acolythus primam Antiphonam intonet. Si officium duplex fuerit, integram

Cærem. Epiſc. li. 1. c. 3.

Cer. Epiſc. l. 2. c. 1. & 5

pro-

pronunciet; ſin Dominica, ſemiduplex, aut feriale officium; initium tantum Antiphonæ proferat in tono Chori: & dicto primo verſu pſalmi, ſolus verſus Altare ſe profundè inclinet; quod ſemper præſtare debent Acolythi, tam poſt primam Antiphonarum prolationem, quã poſt earundem repetitionem.

Cæremſ. Epiſc. li. 2. c. 5. Dicto pſalmo, cum peruenitur ad *Gloria Patri*, verſa viciſſim facie, eodem tempore, ſe ſe profundè inclinent, quod ſemper ſeruare debent, cum ſtant ad legile. Repetita Antiphona à primo Acolytho, & reuerentia facta eodem modo, ac tono, alter Acolythus ſecundam Antiphonam, vel principium tantum iuxta officij rationem legat. Poſt Hymnum, ſi officium duplex, aut ſemiduplex fuerit, ab vtroque Acolytho verſus cantetur, puncto in medio verſus, debita vocis interpellatione, obſeruato. Porrò cum verſus cantant, ſi forte pallio vtuntur, illud deponant; quod ſemper ab ipſis obſeruari debet, cum verſus, Reſponſoria breuia, vel lectiones ante legile pronunciant. Mox primus Acolythus Antiphonam ad *Magnificat* inchoet, vel integram dicat, ſi officium ſit duplex.

Rub. gen. Breu. Dicto primo verſu Cantici, *Magnificat*, Acolythi ſe ſe ante Sacramentum incuruent, & dum dicitur, *Magnificat*, ſtent ante legile, verſa ad alterutrum facie, quo abſoluto, primus Acolythus Antiphonam integram repetat: poſt quam verſus Sacramentum ſeipſum inclinet; Deinde Hebdomadario dicente, *Dominus vobiſcum*, Acolythi verſa ad ſe inuicem facie ante legile expectent, donec Oratio inchoetur. Hebdomadario verò orationem inchoante, ipſi ſe ſe profundè inclinent, nec antea ſe erigant, qnàm oratio peracta fuerit: ea abſoluta cum Hebdomadarius dicit. *Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum* &c. ambo ſimul ſe ſe erigentes, faciem ad Sacramen-

cramentum conuertant, ac profundam illi reuerentiam reddant: quod perpetua religione obſeruare debent, quoties oratio ab Hebdomadario illis verbis concluditur.

Si aliquæ Sanctorum commemorationes faciendæ ſunt, ſimul ac Chorus reſponderit, *Amen*, eas primus Acolythus legat Mox eodem tono ſi duplex, aut ſemiduplex fuerit, ambo Acolythi verſus decantent: ſin de feria, vel de feſto ſimplici officium fiat, primus tantum Acolythus verſus pronunciet. Poſtea ſe verſus Sacramentum inclinet, quas inclinationes toties Acolythi repetere debent, quoties verſus ſimul vel disiunctim poſt commemorationes decantant. Rub. gen. Breu.

Poſtrema commemoratione peracta, vel ſi nulla Sanctorum commemoratio occurrat, ſtatim poſt orationem diei, primus Acolythus libros claudat. Deinde ambo Acolythi eodem tempore ſe ad Sacramentum vertentes profundè ſe inclinent: Moxque ad ſeipſos conuerſi, capitis ſe inuicem inclinatione ſalutent, & ad ſuas ſe ſedes recipiant: quod illis perpetuum ſit, quoties explato ante legile Acolythorum miniſterio à legili recedunt. Cæreni. Cóg. Cæſ. c. 14.

Ad Completorium, dum pulſatur vltimum ſignum officij, primus Acolythus à ſua ſede proſiliens ad legile ſe maturè conferat, cùm verò ad latus legilis peruenerit profundè ſe ante Sacramentum inclinet, tum verſa facie ad Superiorem, de more, reuerẽtiam faciens, ſiſtat ſe ante legile in medio Chori: datoque ſigno ab Hebdomario ad Altare conuerſus alta voce intonet, *Iube Domne benedicere*. Mox facie ad Hebdomarium aliquãtulum conuerſa maneat inclinato capite, donec Hebdomadarius benedictionem. *Noctem quietam* &c. abſoluerit: Tunc iterum ſtans verſus Altare, proſequatur le- Cæremi Epiſc. li. 2. c. 6.

ctionem

ctionem breuem, *Fratres ſobrij* &c. qua expleta, profundè ſe inclinet verſus Altare; deinde ſecedat ad latus legilis, ea parte, qua ipſe miniſtrat, verſa facie ad oppoſitam partem Chori, dictoque, *Adiutorium* &c. cum dicendum eſt, *Pater noſter*, ſe inclinet: Hebdomadario confeſſionem inchoante ſe erigat. Dum verò ipſe cum Choro confeſſionem facit, ſe inclinet, neque ab inclinatione ſe erigat, donec Hebdomadarius abſolutionem expleuerit: Porrò id ſemper obſeruare debet, vt quoties ante legile ſe inclinat, præter quam poſt verſiculos, & Antiphonas, ſemper verſus oppoſitam partem Chori ſe inclinet.

Rub. gen. Breu.

Rub. gen. Breu.

Dicto, *Conuerte* &c. *Deus in adiutorium* &c. *Gloria Patri*, ſecundus Acolythus procedat ad legile, prælibatis inclinationibus prius Altari, deinde ſuperiori: primus autem Acolythus ſtans ad librum conuerſus intonet principium Antiphonæ, iuxta temporis rationem, quæ dictis pſalmis integra repetatur à Choro.

Rub. gen. Breu.

Rub. gen. Breu.

Poſt Capitulum, reſpõſorium breue dicatur ab vtroque Acolytho, ſi duplex, aut ſemiduplex fuerit; quo expleto primus Acolythus inchoet antiphonam ad *Nunc dimittis* &c. quæ etiam à toto Choro poſt expletum Canticum repetatur, & primo verſu illius abſoluto, non antea, ambo Acolythi ſe verſus Altare inclinent, quod ſemper ſeruare debent, quoties reſponſoria, vel verſus, vel Antiphonas ante pſalmos, aut cantica pronunciant.

Repetita Antiphona, *Salua nos* &c. ſi immediatè oratio ſit dicenda, Acolythi verſa ad alterutrum facie, dũ Oratio dicitur ante legile ſe inclinent & poſt orationẽ à legili diſcedant, reddita prius ſimul reuerentia Sanctiſſimo Sacramento: ſin autem dicendæ ſint præces; dum illæ recitantur, ſtent iunctis manibus, niſi genuflectendum ſit, facieque ad alterutrum conuerſa ante

legile,

legile, donec oratio dicatur: qua expleta, & non antea, primus Acolythus libros claudat, deinde inclinationibus ante Altare, ac mutuis ad alterutrum præmiſſis ad ſua loca ſe conferant.

Ad Matutinum, vbi lucerna ante legile à ſecundo Acolytho accenſa fuerit, & libri Chorales à primo Acolytho aperti, dato ſigno, & dicto, *Pater noſter*, *Aue Maria*, *Credo*, *Domine labia mea* &c. *Deus in adiutorium*, & *Gloria* &c. Ambo Acolythi ſtantes ante legile dicant Inuitatorium cum pſalmo, Choro ad ſingula reſpondente; vbi peruenerint ad verſiculum pſalmi, *Venite adoremus, & procidamus ante Deum*, ambo ſimul cum Choro profunde ſe inclinent. Dum verſum, *Hodie ſi vocem* &c. Pſalmi recitant, ſecundus Acolythus vtrunque lucernæ elichnium accendat: dicentes, *Gloria* &c. ne ſe ipſos inclinent, ſed inclinationem differant, vſque dum illud expleuerint, quod ab ipſis ſemper obſeruari debet, quoties vel ſoli, vel ſimul, *Gloria Patri*, pronunciant. Repetito verò Inuitatorio, iterum ſe incuruent. Interea lucerna à ſecundo Acolytho eouſque attollatur, quòd totum pſalterium illuſtrare valeat: primus quoque Acolythus Pſalterij librum, ac legile ita componat, vt ad vnam magis, quam ad alteram partem non deflectat. Rub.gen. Breu.

Peracto Hymno, ſecundus Acolythus, ſi opus fuerit, lucernam pro prima antiphona decantanda demittat, quam intonabit primus Acolythus, integram quidem, ſi officium fuerit duplex, vel tantum principium ipſius, ſi fuerit ſemiduplex, ſimplex, aut de feria: qua peracta lucernam maturè attollat. Primus verò Acolythus poſt primum pſalmi verſum, inclinabit ſe verſus Altare, quod ſemper ab Acolythis, fieri debet, quoties Antiphonam ſequitur pſalmus. Secundus Acolythus eodẽ Rub.gen. Breu.

modo

modo poſt primum Pſalmum legat ſecundam antiphonam, ijsdem reuerentijs adhibitis, & ſic alternatim dicantur antiphonæ: repetita verò tertia antiphona, dicantur verſus ab vtroque Acolytho, poſt quos ſe inclinent more ſolito verſus Altare; mox ad alterutrum conuerſi tandiu inclinati maneant, donec, *Pater noſter*, dictum fuerit ſecreto; quo abſoluto ſecundus Acolythus lucernam demittat.

Cærem. Epiſc. l. 2. c. 6. Dicta ab Hebdomadario abſolutione, primus Acolythus ad Altare conuerſus dicat, *Iube Domne Benedicere*, mox ſe aliquantulum verſus Hebdomadarium profundè inclinet, benedictionem ad ipſum conuerſus expectet: indecorum enim eſt, vt ei terga vertantur à quo benedictio petitur; neque antea ſe erigat, quam benedictio ab Hebdomadario completa fuerit. Deinde lectiones validiori voce, clarè, ac diſtinctè legat, altero Acolytho interim ſuo loco ſedente.

Cum primus Acolythus ad finem lectionis peruenerit, moroſè aliquantulum dicat, *Tu autem Domine*, vt alteri Acolytho otium faciat ad legile tempeſtiuè accedendi, & dum illud profert, genuflectat verſus librum: reſponſorium inueniat, ac digito alteri Acolytho indicet: tum verò ſecundus Acolythus reſponſorium legat eodem vocis tono, quo lecta fuit lectio, cui viciſſim eodem tono reſpondeat primus Acolythus. Hoc modo lectis lectionibus, & reſponſorijs, additoque, *Gloria Patri*, in tertio reſponſorio, & poſt ipſum debita inclinatione: ſecundus Acolythus legat primam antiphonam ſecundi Nocturni: lucernam attollat: & cantatis pſalmis, lectiones pronunciet: atque eadem obſeruet, quę de primo Acolytho dicta ſunt.

Abſoluto 2. & 3. Nocturno: lucernaque à ſecundo Acolytho demiſſa: Primus Acolythus Euangelium in

Breuia-

Breuiario reperiens, illud Hebdomadario digito oſtendat. Hebdomadario porrò Euangelium legente, omnes ſtent detecto capite, ac iunctis manibus: Acolythi verò verſa ad alterutrum facie ſtent; & eo expleto vterque ad ſuam ſedem ſe conferat: lectione abſoluta, primus Acolythus ad legile accedens, legat reſponſorium vt ſupra, & hoc ipſum in ſecunda lectione præſtet.

Intonato ab Hebdomadario *Te Deum* &c. vterque Acolythus ante legile ad Altare conuerſi perficiant. poſt quos debitas reuerentias adhibeant.

Dicto Capitulo, & Hymno, Acolythi verſum pronuncient: inclinationes edant: ac prior Acolythus de more antiphonam ante *Benedictus* legat; eandemq; repetat: tum ambo verſa facie ſe inclinent: Commemorationes, ſi quæ ſunt faciendæ, prior tantum Acolythus faciat; ſimul verò verſus pronuncient: poſtrema Commemoratione facta, poſtquam verſus Altare ſimul profundè ſe inclinauerint, ac mutuis ſe reuerentijs exceperint, primus Acolythus libros claudat: alter accenſa lucernula, quæ lucere debet ſupra legile, vel lampada, lucernam maiorem in ſuum locum reſtituat, atque ibi extinguat: tum verò vterque ad ſuam ſedem ſe recipiat.

Ad Primam omnibus obſeruatis, quæ hactenus de acceſſu Acolythorum ad legile dicta ſunt. Poſt *Deus in adiutorium* &c. & Hymnum, primus Acolythus de more antiphonam inchoet: pſalmis expletis, ſolus antiphonam repetat; deinde poſt Capitulum Acolythi ambo ſimul reſponſorium breue dicant, & poſt orationem ſecundo Acolytho ad ſuam ſedem remeante; prior Acolythus Martyrologium in medio Chori clara, ac diſtincta voce legat; omnibus interea in Choro ſedentibus: expleto Martyrologio, & dicto *Pretioſa*, poſt orationem *Dirigere*, Idem proferat. *Iube Domne benedicere*, ea obſeruans,

ſeruans,quæ ſupra dicta ſunt ; deinde legat Capitulum
ad abſolutionem.

Ad Tertiam, Sextam, Nonam idem modus ſeruari
debet ab Acolythis:nimirum,vt primus Acolythus ſem-
per inchoet, & repetat antiphonam, atque ambo ſimul
cantent reſpõſoria breuia, debitis inclinationibus adhi-
bitis. Atque hæc dicta ſint, cum in Choro fit de feſto
duplici,aut ſemiduplici.

Cum verò fit de feria, aut de feſto ſimplici; quędam
alia ab ipſis obſeruanda ſunt. Primum quod primus
Acolythus tam in Veſperis, Completorio, ac Matuti-
no,quàm in cęteris horis,ſolus recitat verſus,ac reſpon-
ſoria breuia; ſecundum quod ad Matutinum ſolus dicit
Inuitatorium,& Lectiones in medio Chori ante legile.
Poſtremo idem quoque ſolus in officio B.V. & Defun-
ctorum Lectiones legit,ac verſus pronunciat.

DE OFFICIO CONCIONATORIS *cum Dei verbum in Eccleſia proponit.*

CAP. XII.

PRædicationis officium inter potiſsima, & pręſtan-
tiſsima Eccleſię munera cenſere nemini explora-
Ephes. 9. tum non eſt,qui Apoſtolum non ignorat Doctores poſt
Apoſtolos,Euangeliſtas,& Paſtores, tanquam nobiliſsi-
mos Eccleſię miniſtros, quarto loco in Eccleſiaſtica
Hierarchia collocaſſe: & inter Spiritus ſancti chariſma-
1.Cor.12. ta, quibus Chriſti Eccleſia ornata eſt, ſermonem ſcien-
tię, ac interpretationem ſermonum prę cœteris com-
mendaſſe: neque aliud magis Timotheo inculcaſſe,quã
vt Dei verbum opportunè, importunè prędicaret.
Quamobrem Concionatoribus noſtris id ſummope-
re cu-

re curandum eſt, vt nobiliſſimum munus, quoad fieri poteſt, pro dignitate obeant, meminerintq; ſe à Deo vocatos eſſe, vt in animarum ſalute procuranda Dei ipſius ſint cooperatores: quod cum diuinum planè opus ſit, dignè ſe ad illud præparare debent. Dignè verò, quātum humana imbecillitas fert, illud exercent, qui ſolidas primum virtutes ſibi comparare ſtudent, ac præcipuè charitatem, Animarum zelum, & humilitatem familiares ſibi habere contendunt: quiq; in omnibus Eccleſiaſticæ doctrinæ, ac præſertim Theologicæ ſcientię ſtudijs non mediocriter verſati, ſanam doctrinam cum vitę ſanctimonia coniungunt, vt non minus vitę exemplo, quam doctrina proximis pręluceant. Sic enim monet Concilium Aquisgranenſe primum ex D. Iſidoro ita ſcribens, *Tam doctrina, quàm vita clarere debet Eccleſiaſticus Doctor: nam doctrina ſine vita arrogantem reddit: vita ſine doctrina inutilem facit. Sacerdotis prædicatio operibus confirmanda eſt, vt quod docet verbo inſtruat exemplo.* Concil. Aquisgr. 1. c. 20.

Sępe autem ea Chriſoſtomi verba animo volutare, atque alta mente reponere debent; quibus concionatores monet, quales illos eſſe oporteat. *Qui Doctor populi conſtituitur* (inquit) *ſine dubio profitetur ſe talem fore, qualem eſſe oportet Doctorem:* ſicut enim, qui ſutoriam (verbi cauſa) aut quamcunq; alteram profitetur artem; & ſi ſpecialiter non ſpondeat, tamen per hoc ipſum, quod ſutoriam profeſſus eſt artem, & opificium, vel Magiſteriū eius artis aperuit; videtur tacitè omnibus ſpopondiſſe, vt ſine reprehenſione impleat, quam profeſſus eſt, artem. Sic ſacerdos, & omnis Clericus, & ſi ſpecialiter non promittat; tamen per hoc ipſum quod Doctor conſtituitur aliorum, tacitè promittere

Deo videtur in omnibus obauditurum ſe Deo, enitantur igitur imprimis concionatores, noſtri, vt iuxta conſtitutionum noſtrarum monita, Deum ante omnia in ſuo corde gerant, tum cæteris bonis operibus prælucere ſtudeant, vt Deo pleni, Deum in aliorum cordibus parere, & ſuo exemplo reliquos ad melioris vitæ frugem pertrahere valeant. Id circò omnem in eo munere obeundo propriæ laudis, aut gloriæ libidinẽ pœnitus exuẽtes, nihil, præterquam diuini nominis honorem, animo inſculptum gerant, huncque tantummodo in intimo cordis ſinu volutent. Ab arrogantia, & oſtentatione caueant, humilitatemque in omnibus, pręſertim in concione pręſeferãt: Id enim maximè ab Euangelico Prædicatore Chriſtus exigit, de quo Gregorius ita ſcribit, *Sanctæ vniuerſalis Eccleſiæ ſpiritualis quiſq; Prædicator, in cunctis, quæ dicit, ſolerti cura ſe inſpiciat: ne in eo quod rectè prædicat, vitio ſe elationis extollat, ne vita à lingua diſcordet: ne pacem, quam in Eccleſia annunciat, in ſeipſo dum benedicit, & male viuit, amittat:* quapropter ita operam ſuam in celebrioribus vrbibus impendant, vt non minus in oppidulis ad rudes erudiẽdos ſe paratos exhibeant.

Greg. 23. mor. c. 1.

Cum nemine contendant, ſed ſi quando occaſio ferat, vt annuente Epiſcopo alij in eodem ſuggeſtu prædicare velint: libenter cedant, nec rixas, aut iurgia moueant.

a Act. Eccl. Med. p. 4. p. 478.

a Cum Prædicator ad Populum concionem eſt habiturus. Primum ſe ipſum, tum quæ dicturus eſt, poſtremo populum, apud quem Dei verbum eſt diſſeminaturus, toto mentis affectu Deo commendet: atque ad hoc ſibi parata aliqua mentis incentiua habeat, quibus opportunè vtatur. b Non vana, non curioſa,

b Concil. …n.

non

nòn inutilia, non ridicula, non Hiſtrionica, aut hiſtrionicè dicta, iuxta Concilij Senonenſis decretum, populo in ſermonibus proponat, [c] ſed ſecundum Sancti Patris noſtri Franciſci præſcriptum, prædicet vitia, & virtutes, pœnam, & gloriam non in ſublimitate humanę ſapientiæ verbis, vt monet Paulus, ſed in ſpiritu, & virtute Dei.

[c] Regul. c. 9.

[d] Priuatas reuelationes, miracula non probata, certum alicuius rei euentum futurum, per ſuggeſtum prædicare non audeat, iuxta Concilij Lateranenſis ſtatutum: [e] nouerintque huiuſmodi priuatas reuelationes, ac incerta miracula ante debitum examen prędicantes, eiuſdem Concilij decreto Papalem excommunicationem incurrere, & à prędicationis officio excidere.

[d] Con. Lateran. ſub Leo. X. ſeſſ. 11.
[e] Act. Eccl. Med. p. 6. fo. 989.

[f] Ante omnia ab vlterius cuiuſuis ordinis, aut perſonæ detractione, ſcommatibus, dicterijs, ac mordacitate etiam tacita abſtineant, vt Euangelicos Doctores decet, quin etiam à ſingulari reprehenſione, qua ſingulares interdum perſonæ læduntur, linguam compeſcant, vt idem Concilium ſanxit, & noſtris Cōſtitutionibus cautum eſt: ne qui populum verbo, & exemplo ædificare debent, ſuo vitio deſtruant.

[f] Concil. Later. ſub Leo X. ſeſſ. 11. Con. Colonienſ. 3. p. 6. c. 10. nu. 12.

[a] Prędicator nihil in ſuggeſtu proponat, quod antiquę Sanctorum Patrum, ac probatiſſimorum virorum doctrinę conſentaneum non ſit. Id enim grauiſſimè mandat Concilium Lateranenſe his verbis. *Mandandantes omnibus, qui hoc onus ſuſtinent, quique in futurum ſuſtinebunt, vt Euangelicam veritatem, & ſanctam ſcripturam iuxta declarationem, interpretationem, & explanationẽ Doctorum, quos Eccleſia, vel vſus diuturnus approbat, legendoſque hactenus recepit, &*

[a] Concil. Later. ſub. Leo. X. ſeſſ. 11.

in poſterum recipiet, prædicent, & explanent: nec quicquam eius proprio ſenſui contrarium, aut diſſonum adijciant: ſed illis ſemper inſiſtant, quæ ab ipſis ſacris ſcripturæ verbis, & præfatorum Doctorum interpretationibus, ritè & ſanè intellectis non diſcordant: ea igitur tantum populo proponat, quę ad vtilitatem audientium ſunt accommodata comendet: confeſſionis, & Euchariſtię frequentiam; pœnitentię, & miſericordię opera perſuadeat: Principibus temporalibus, ac Prędatis ſpiritualibus obedientiam pręſtare moneat. Deceat Ieiuniorum obſeruantiam, vtilium librorum lectionem, bonam filiorum educationem. Demum quęcunque ad extirpanda vitia, & virtutes conſequendas valent, hęc fidelibus populis inculcet. Caueat ne verborum affectationes, aut lenocinia ſectetur, ne dum ſtudio politioris ſermonis aures demulcet, fructum mentis impediat. D. Proſperum monentem audiat. *Non in verborum ſplendore: ſed in operum virtute totam prædicandi fiduciam ponat, non vocibus delectetur populi acclamantis ſibi, ſed fletibus: nec plantum à populo ſtudeat expectare, ſed gemitum.*

Proſp. de vit. cont. c. 23. li. 1.

[b] Ante omnia concionator, antequam euangelizandi munus obeundum ſuſcipiat: profeſſionem fidei ante ſuum Prouincialem emittat; ſemel autem pro prædicationis officio emiſſam, haud neceſſe eſt iterum apud alios Prouinciales renouare. At cum primum ad aliquam diœceſim, in qua nondum concionem habuit, prędicaturus accedit. Si Epiſcopus ab eo fidei profeſſionem exigat, eam prompte edat: ſemel autem edita, haud opus erit, coram eodem Epiſcopo iterum replicari.

[b] Pius IV. in Bull. Sacroſanctæ.

Compend. Priuileg. in V. profeſſ. fidei.

Si

Si in Eccleſia noſtri Ordinis ſit concionaturus, iuxta ſacri Concilij Tridentini decretum à R.P. Prouinciali, vel à ſuperiore Domus facultatem obtineat, cum qua licētia perſonaliter ſe coram ordinario pręſentet, à quo benedictionem tantum, non licentiam prędicandi petat; ſi verò in Eccleſia, quæ noſtri Ordinis non eſt, ſit prędicaturus: præter Prouincialis (ſi Quadrageſimæ, aut aduentus tempus fuerit, aut annualē curſum aggreſſurus ſit) vel ſuperioris domus, (ſi vna, vel altera tantum concio habenda ſit) ab ordinario etiam facultatem quęrat, ſine qua nullo modo extra noſtri Ordinis Eccleſias prædicare audeat; ſemel autem hac ordinarij facultate obtenta, iterum in ea Diœceſi ſe Epiſcopo pręſentare non tenetur, iuxta Pij V. conſtitutionem. Conc. Trid. ſeſſ. 5. c. 2. Conc. Trident. ſeſſ. 5. c. 2.

Cum in noſtris Eccleſijs eſt pręditurus, antequam ſuggeſtum conſcendat, benedictionem à ſuperiore genuflexus accipiat. Si verò coram Epiſcopo in loco ſuæ iurisdictionis, vel Archiepiſcopo, Patriarcha, Cardinali, Legato Sedis Apoſtolicæ eum prædicare contingat, reuerenter prius ante ipſum accedat, & genuflexus benedictionem petat, dicens, *Iube Domne benedicere*, qua accepta ipſius manus oſculetur. Pius V. in Conſtit. & ſi mendicantium.

Poſtquam ſuggeſtum aſcenderit, caput detegat, & facta Crucifixo reuerentia, prius ipſi Prælato profundè ſe inclinet, mox Principi, vel Principiſſæ (ſi fuerint in loco propriæ ditionis) eandem reuerentiam præſtet: deinde reliquos leui, ac modeſta capitis inclinatione ſalutet: poſtea caput operiens aliquantiſper expectet, donec populus quieſcat; rurſusque caput detegens, & caputium ſibi aptans iūctis manibus, oculiſque ad Cœlū erectis dicat, *Munda cor meum* &c. *Dominus ſit* &c. quo dicto, ſigno Crucis prius frontem, deinde os, tum pectus Cær. Cler. Reg. lib. 2. c. 16. Cær. Epiſc. lib. 1. c. 22.

ſignans, demum integrum ſignum formans, ſtatim à latere ſuggeſtus verſus Altare genuflexus, clara voce Angelicam ſalutationem pronunciet; qua expleta caput tegat: ſurgat: & ſermonem inchoet, & iuxta S.P.Noſtri Franciſci conſilium, in eo breuis eſſe ſtudeat: vt dum breuitate audientium animos oblectat, ac promptiores ad audiendum verbum Dei reddit, vberiorem ab eis fructum referat.

Si inter concionādum accidat, vt ſanctiſſimum *Ieſus*, aut *Mariæ*, nomen exprimat, caput detegat, non tamen ſi Chriſti tantum, aut B.Virg. appellatione vtatur: Idcirco ſi ſæpius veneranda illa nomina interdum in concione repetenda ſint, ad euitandum ſui, & aliorum incommodum, eidem conſilium eſt, vt poſterioribus tantum nominibus vtatur: eodem modo cum viuentis Papæ nomen pronunciat, caput detegat, ac reuerenter inclinet, vt qua Chriſti Vicarius reuerentia proſequendus ſit, omnibus innoteſcat.

Peracta concione, ſi Epiſcopus pręſens fuerit, concionator Populo non benedicit, ſed profundè ſe verſus Epiſcopum inclinans ab eo benedictionem accipiat. Quod ſi Epiſcopus pręſens non fuerit, tunc ipſe Populo benedicere poterit, & accepto à ſocio in humeros Pallio à ſuggeſtu deſcendat.

Si indulgentias poſt concionem populo annunciare debeat, non deſcendat, ſed ſtans detecto capite, expectet donec Diaconus Confeſſionem expleuerit, tum indulgentias publicet, & deſcendat: Si verò indulgentiæ ab alio publicandæ ſint, mox ipſe poſt benedictionem deſcendat.

Cæremon. Epiſ. lib. 1. c. 22.

Cum in paraſceuè eſt prędicaturus, non recitet ſalutationem Angelicam; ſed loco ipſius genuflexus ante Cru-

Cærem. Cler. Reg. li. 1. c. 16.

Crucem, quæ vel ante Altare, vel alio loco congruo inter duo intortitia demonſtrari debet, his Eccleſiæ verſibus ſalutet.

O Crux aue ſpes vnica,
Hoc paſſionis tempore.
Auge pijs iuſtitiam,
Reisque dona veniam.

Ab alijs verò repreſentationibus paſſim abſtineat: Completa verò prædicatione, concionator detecto capite crucem vtraque manu apprehendat, & inter duos Acolythos, intortitia accenſa gerentes, reuerēter, ac deuotè populo oſtendat, & ea ipſum benedicat. Mox de ſuggeſtu deſcendens, eam in paratum locum decenter reponat.

In die verò S. Paſchæ, ac duobus ſequentibus diebus concionator loco ſalutationis Angelicæ, ſtans iunctis manibus clarâ, & intelligibili voce dicat Antiphonam, *Regina Cœli* &c. Cæremon. Cler. Reg. li. 1. c. 16.

[a] Cum ſermonem habiturus eſt ante Altare, in quo eſt Sanctiſſimum Sacramentum expoſitum, non recitet ſalutationem Angelicam; ſed vel ſtans, vel ſedens in cornu Euangelij ſermonem incipiat; Attamen tam ipſe, quam adſtantes ſint detecto capite. [a] Cærem. Cler. Reg. ibidem.

[b] Dum prædicationis officio incumbit, curet summopere, quoad fieri poteſt; vt mulierum conſortium deuitet. Quod ſi interdum aliqua ad ſalutem neceſſaria illis conſulere neceſſe ſit: id in propatulo fiat, ne cuiquā ſuſpicionem ingerat, eas verò nunquam limen hoſpitij ingredi permittat. [b] Act. Eccl. Med. p. 4. fo. 478.

[c] Victu tenui, ac moderato ſit contentus: Ciborum luxum, ac varietatem fugiens: & ſi quo in loco moris ſit, cibos à fidelibus concionatori opiparè, & præter mo- [c] Act. Eccl. Med. p. 4. fo. 478.

dum parari, apertis verbis, ac ipſa victus frugalitate, ab eo apparatu eos reuocare ſtudeat; id ſibi certò perſuadens non tantum propriam, ſed bonam quoque Religionis exiſtimationem, populique ædificationem maximè lædi: necnon infirmas hominum conſcientias grauiter vulnerari; ſi comuni vino, aut epulis nõ cõtentus, exquiſita vina, ac lautiores cibos ſibi comparandos curet, aut quoquo modo de victus ratione apud alios cõqueratur. Qui verò malis vitę exemplis conſcientiam percutit infirmorum, [d] teſte Anacleto epiſt. 2. ad Epiſcopos Italiæ, non Doctor, aut Prædicator, ſed percuſſor cenſeri debet; & quandoquidem meliora animæ bona, quæ ab optima morum ædificatione manant, audientibus diripit, deterior ſanè eſt, vt docet, [e] D. Iſidorus, quã ſi aliorum ſubſtantiam, prædiaque deprędaretur.

[d] Diſt. 45. c. ſanè.

[e] Iſid. lib. 3. de ſummo bo c. 38.

[f] Quapropter, vt commiſſum ſibi populum, non ſolum verbis, ſed etiam factis ædificet, tenui menſa, vulgari lecto, ac rerum paupertate iuxta Regulæ noſtræ pręſcriptum, delectetur: ſeculares homines neque ad familiare Miniſterium, neque ad menſam adhibeat: nec ipſe ad ſecularium menſas, licet rogatus, accedat; caueat quoque, ne per ſecularium domos ſub viſitationis, aut vrbanitatis prętextu, curſitet; ſed vterque, & Prædicator, & ſocius ab hominum ſocietate ſeiuncti ita ſolitariè intra hoſpitium degant, vt rariſſimè extra illud videantur.

[f] Act. Eccl. Med. p. 4. li. 478.

[g] Denique concionator ſe moribus grauem, verbis parcum, conuerſatione humilem, in conſilijs miniſtrandis circumſpectum, in negotijs animarum pertractandis prudentem, in reprehendendis vitijs intrepidum, in doctrina ſanum, in prædicationis munere modeſtum, atq; in omnibus, vt Euangelicum Prædicatorem decet, [h] bo-

[g] Act. Eccl. Med. ib. d.

[h] Tit. 2.

norum

notum operum exemplũ ſe præbeat: vt dum ſpiritum ſanctum in ſe inhabitantem, & operantẽ geſtat, Dei verbum efficacius in audientium animos ingerat, atque illud in ſe fęliciter impleri gaudeat, quod olim Chriſtus Apoſtolis dixit: [i] *Non enim vos eſtis, qui loquimini, ſed ſpiritus Patris veſtri, qui loquitur in vobis.* [i] Matth. 10.

DE LOCO SVPERIORIS IN Choro, & diſciplina in eo ſeruanda.

CAP. XIII.

CVm ſatis ſuperque [k] ex Apoſtolo exploratum ſit, legitimum cuiuslibet Domus ſuperiorem, velut Dei miniſtrum, in ea Dei ipſius vice pręſidere. Equidem nulli dubium eſt, digniorem, ac præſtantiorem [l] vbique, pręſertim in Choro, eidem locum deberi: ea potiſſimum ratione, quod totius familiæ ſit caput, cui iure naturali cęteris membris præeminere datum eſt. Porrò is dignior, ac nobilior locus in Choro iure exiſtimandus eſt, qui medium Chori occupat, ac velut Chori caput omnes Chori partes æqualiter à ſe diſtantes reſpicit. Id enim, & omnium Religioſorum ordinum vſu probatũ, ac Chriſti ipſius, tum voce, tum exemplo confirmatum habemus, qui cum ſuperioris, quem aliorum miniſtrum eſſe oportet, perſonam gereret: medium ſibi locum inter Apoſtolos vendicauit, dicens, [a] *Ego autem in medio veſtrum ſum, ſicut qui miniſtrat.*

[k] Rom. 13. [l] Cærem. Epiſc. li. 1. c. 13. [a] Luca 22.

Quapropter Guardianus, ſiue loci ſuperior, eam in Choro ſedem, velut digniorem perpetuo ſibi vendicare debet, quæ in medio Chori in dextra illius parte ſita, legile ex oppoſito reſpicit, quam nullo vnquam tempore, [b] præterquam ad Prouincialis, aut maioris alterius ſupe-

[b] Cærem. Epiſ. li. 1. c. 13.

c Cęr. Epiſ. l. 1. c. 3.

ſuperioris aduentum, mutare debet. c Et quoniam hinc tota in loco ſuperioris aſſignando, deformitas hactenus orta eſt, quod in quibusdam Prouincijs nullus ante ſedilia ſit ligneorum reclinatoriorum vſus: in alijs verò, ac plurimis eorum conſuetudo à principio viguerit, ac vigeat, ex quo illæ in dextro angulo Chori velut commodiori: hæ verò in medio, ſuperiori locum aſſignant: vt omnis inde deformitas abſcindatur. Quandoquidem & maior Prouinciarum numerus, & antiquiſſimus omniũ ferè aliorum ordinum vſus, ac ipſa ratio id proculdubio poſtulant, Reclinatoria lignea nullo artificio elaborata, ſed ſimplicia ex ligno leuigato fabrefacta ante ſedilia habeantur: quæ in media parte Chori vnius ſedilis ſpacio interiecto ſint diſſecta. Hinc omnibus Prouincijs facillimum erit ſuperiori, in dextra parte Chori vniformiter eundem ſemper locum velut digniorem ſeruare: & omnem in re tanta deformitatem auellere.

d Act. Med. Eccl. p. 1. fo. 271.

d Cæterum quoniam cunctis exploratum eſt; Chorũ eſſe locum diuinis laudibus dicatum, Chorique diſciplinam ita religionis, ac pietatis plenam eſſe debere, vt ſanctè, ac religioſè in eo ab ijs conuerſandum ſit, qui in eum locum ad Dei laudes celebrandas conueniunt. Idcirco e primo diuini officij ſigno audito, protinus vniuerſi, qui Choro intereſſe debent, omni mora, & occupatione poſtpoſita, maturè ad Chorum conueniant. f Chorum ingredientes fluctuantium cogitationum tumultus externis relinquant, curamque exteriorem penitus obliti, hoc vnum ſibi opus Deum laudandi cum Angelis perficiendum ſibi imminere putent, ac proinde cęteris omnibus valedicant, vt ſoli Deo vacare poſſint. Aqua benedicta ſe aſpergant, ante Sacramentum iunctis manibus genuflexi in profundę reuerentiæ ſignum, humum oſculentur: g atque adſtantes hinc inde graui

e Concil. Aquisgra. 1. c. 127. Acta Eccl. Med.

f Act. Eccl. Med. ibid. D. Bonau. lib. medit. cap. 6.

g Cærem. Epiſc. li. 1. c. 3.

capitis

capitis inclinatione modeſtè ſalutantes, in ſuam quiſq; ſedem ſe recipiat.

[b] Antequam officium inchoetur, ſtudeat quilibet mẽtem efficaciter ad diuina transferre; atque inter Cœleſtes Angelorum Choros collocare, vt eo facilius animũ à vagatione compeſcat: & cor ad diuinas laudes celebrandas inflammet. Porrò tam in principio, quam in progreſſu, & fine diuinorum officiorum [c] omnes eandem cæremoniarum vniformitatem ſeruent; cum ſurgendum eſt, omnes ſimul ſurgant, ſi ſtandum, aut inclinandum, aut genuflectendum, aut ſedendum ſit, cuncti pariter ſtent, pariter ſe inclinent, pariter genuflectãt, & ab omni prorſus deformitate caueant.

[a] Præterea in Choro rectam ab omnibus corporis compoſitionem obſeruari decet. Hæc enim maximè religioſos vbique, ac potiſſimum in Choro comitari debet: [b] qua propter nullus pigrè, ac oſcitanter ſe habeat; nemo cum Deo alacriter pſallendum eſt, dormitet. En quam grauiter Bernardus. *Doleo*, (inquit) *aliquos veſtrum graui in ſacris vigilijs deprimi ſomno; nec Cœli ciues reuereri; ſed in præſentia principum tanquam mortuos apparere, cum veſtra ipſi alacritate permoti, veſtris intereſſe ſolemnijs delectentur*: nemo immodeſtè ſedibus innitatur: nemo caput hac illac circumagitet: nemo oculorum vagatione, quę in Choro fiunt, aut qui chorum ingrediuntur, circumſpiciat: nemo manibus intra habitum contractis culices venetur, aut indecenter aliquam corporis partem confricet: aut veluti diuini officij nauſeabundus libros præ manibus teneat: nemo tibias, vel extollat, vel nimium dilatet, vel diſtortas gerat: [c] ſed omnibus immoderatis actibus ſtudioſè reſecatis, cunctis modeſtam totius corporis compoſitionem præſeferant: oculos vel in terram demiſſos, vel ad

Cæremon. Cler. Reg. li. 2. c. 2.
[b] D. Bonau. ſpec. diſcip. cap. 9. Acta Eccl. Med. p. 1. fo. 272.
[c] D. Bonau. ſpec. diſcipl. c. 9. Cæremon. Cler. Reg. li. 2. c. 2. Cærem. Cõg. Caſs. c. 15.
[a] D. Bona. ſpec. diſcipl. c. 9.
[b] Cærem. Bonon. lib. 1. c. 3. Cæremon. Congreg. Caſs. c. 15. D. Bern. ſerm. 7. in Cant.
[c] Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 2. Acta. Eccl. Med. p. 1. fo. 32.

Cæremon. Congreg. Caſſ. c. 15.

ad librum defixos habeant, manus, vel ſimul intra manicas contegant, vel honeſtè ante pectus complicatas teneant; recto corpore ſtent: atque ad omnem ſe morũ grauitatem, & honeſtatem componant, nam vt *d* D. Bonauentura docet. *Indecens corporis diſpoſitio vbique, ſed maximè in Dei officio, Conuentu aſſiſtente, eſt vitanda. Honeſtos per omnia exigit mores conuentualis honeſtas.*

d D. Bon. in ſpec. diſcip. c. 9.

e Deuotus choriſta omnem quoque ſtrepitum vitare debet, tam in demittendis, & extollendis ſedilibus, quã in excreatu, & naſi purgatione, quæ modeſtiſſima eſſe debet, ne importuna illorum frequentia, aut nimio ſtridore officium interturbetur. Id verò præſertim vitare debet, quando, vel lectiones, vel antiphonæ, ac Capitula leguntur, aut cum dicitur collecta: eo enim tempore ab omni prorſus ſtrepitu abſtinendum eſt.

e Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 2.

f Porrò vitioſum, nedum vaniſſimum eſt, in Choro riſu diſſolui: aut cum alio colloqui, vel in Choro aliquid dicere, aut facere, quod alios ad riſum prouocet. *g* Nulli etiam per Chorum diſcurrere, imò nec ante abſolutum officium à ſua ſede alio ſe transferre, aut à Choro recedere liceat, niſi prius à ſuperiore facultatem obtinuerit. Chori autem Miniſtri, quæ agenda ſunt, ante officium diſponant; ne tempore diuini officij ſuo diſcurſu, ac vagatione pſallentium attentionem, & deuotionem impediant.

f D. Bonau. ſpec. diſcip. c. 9.

g Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 2.

h Cæterum dum pſallitur, quæ nam in cantu diſciplina ſeruanda ſit, inferius explicandum erit: Interea, qui in Choro aliquod munus obeunt, in id animum intendant, ne in aliquo errent, ne cunctentur, ne tempus præueniant: nihil præter id muneris, quod ſibi iniunctum eſt, ſibi aſſumant; nihil alijs præſcribant: *i* quod ſi interdum aliquem errare contigerit, ſolus ſuperior errorem ſuauiter corrigat, vt in primo capite dictum fuit.

h Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 2.

i Cærem. Cler. Reg. ibidem.

De-

k Denique cum diuinarum laudum perſoluendarum munus planè Angelicum ſit; æquum eſt, vt qui illud obire contendunt, morum honeſtate, mentis eleuatione, actuũm vniformitate, ac mutua cantus cõſonantia, Angelorum concentum imitentur; eamque tam interioris, quam exterioris hominis compoſitionem ſeruẽt, qua ſeipſos, atque alios ad pietatem excitare valeant. Id enim Treuirenſe Concilium poſt l Auguſtinum monet his verbis. m *Omnes, qui horis canonicis perſoluendis deputati ſunt, dent operam vt collectis animis, quoad fieri poteſt, debitum penſum abſoluant: nec ita ſe habeant, vt dum voce pſallunt, quiduis potiùs, quam Deum animo cogitare videantur: ſemper cauentes ne illud propheticũ audiant: labijs quidem me honorant, cor autem eorum longè eſt à me.*

k Concil. Aquisgra. 1.c.132. S. Hieron. in pſal.115.

l Aug. lib 8 cõfeſs. c.6. & 7.

m Concil. Treu.2.c.6.

DE TEMPORE QVO STANDVM, VEL ſedendum eſt.

CAP. XIV.

Antiqua, ac ferè immemorabili conſuetudine ab ipſis Eccleſiæ incunabulis exorta, receptum eſt, in Eccleſia cum diuina officia celebrantur, a quandoque ſtandum, interdum verò ſedendum ſit, neque id myſterio vacat, cum enim rectus corporis ſtatus ſtrenuitatem, ac diligentiam in re agenda ſignificet, ſedens verò intentam animi meditationem inſinuet: vtrunque in diuinis officijs à nobis præſtandum eſſe his ſymbolis non obſcurè profitemur. Primum quidem ſtantes quam ſtrenui, ac diligentes in diuinis laudibus nos eſſe oporteat, ipſo corporis ſtatu indicamus, ac tales eſſe pollicemur. Sedentes verò, nos profunda rerum diuinarum con-

a Innocẽt. III. proem. in 7. pſalm. pœn. D. Bonau. ſpec. diſcip. cap.9.

contemplatione,ac meditatione detētos eſſe teſtamur.

b Daniel 7. [b] Sic Angeli ſtantes, Deo miniſtrant: [c] ſeniores verò in

c Apoc.4. Apocalipſi à Ioanne antè Agnum ſedentes deſcribuntur: qui tamen Cytharas geſtantes diuinam Agni maieſtatem laudibus proſequebantur.

Illud tamen certum eſt, in Choro frequentius ſtandum, quàm ſedendum eſſe. [d] Tunc enim tantum ſedendum eſt, cum lectiones ad Matutinum leguntur. [e] Cū ad primam Martyrologium pronunciatur. [f] In officio defunctorum dum pſalmi recitantur: attamen, cum in eo dicitur, *Pater noſter*, & verſus; ad veſperas Canticū, *Magnificat*, & ad laudes, *Laudate Domiuum de Cœlis* &c.& *Benedictus*, ſurgendum eſt, ad preces [g] verò genuflectendum, pſalmos Graduales ſedentes recitamus, ad preces verò genuflectimus. In Sabbato Sancto, ac in Vigilia Pentecoſtes, cum prophetię in Choro leguntur, ſedendum eſt.

d Cærem. Epiſ. lib 2. c.5. e Cærem. Congreg. Caſſ. c.16. f Cærem. Cler. Reg. li.2.c.3. g Cærem. Congreg. Caſſ. c. 16. Cærem. Cler. Reg. lib.2. c.3.

[h] Sedentes verò modeſti, ac compoſiti eſſe debent, non tibias nimium dilatantes, non vnam ſuper aliam collocantes, non habitum, prę ſertim ęſtiuo tempore, ad genua vſque ſuſtollentes: ſed religioſam, ac modeſtam compoſitionem ſeruent: rerum, quę dicuntur, aut legūtur, contemplationi vacantes.

h S.Bonau. ſpec. diſcipl.c.9. Cærem. Cler. Reg. li.2.c.3. Cæremon. Congreg. Caſſ.c.16.

In Choro verò ſemper ſtandum eſt, quoties, aut ſedēdum, aut genuflectendum non eſt: quando autem genuflendum ſit, paulo infra explicabimus. [i] Prętereà ſtandum eſt, cum Euangelium in Miſſa legitur; iuxta Anaſtaſij I. Decretum, [k] & antiquum Eccleſię vſum: [l] Rurſus toto tempore Paſchali; & à veſperis cuiuslibet Sabbati incluſiuè vſque ad occaſum ſolis diei Dominicę, cum dicitur antiphona B.V. vel Angelica ſalutatio pulſatur: ad hęc in Choro, & vbique ſtatur, cum ſignum pro ſuffragijs Defunctorum datur in veſperè.

i Anaſt. I. Epiſt. 1. de conſec.d.2. c.Apoſtolica. k Cærem. Epiſc. l. 2. c.8. l Rub. gen. Breu.

Stan-

Stantes autem modeſtam membrorum compoſitionē ſemper pręſeferre debent.

DE PROSTRATIONIBVS, SEV HVMI deoſculationibus.

CAP. XV.

[m] PLerasque ad Deum piè, ac ſanctè colēdum cęremonias partim ex ſacrarum literarum monumētis, partim ex Apoſtolica traditione à Patribus ſumma religione inſtitutas eſſe nemini ignotum eſſe poteſt, qui diuinorum officiorum cultum, ſacrorumque adminiſtrationis modum non ignorat. In his ſunt proſtrationes, genuflexiones, inclinationes profūdę, demiſſiones, & detectiones capitis, coniunctiones manuū, mutuę ad inuicem conuerſiones. Vſus ſuperpellicei, Pacis deoſculationes, atque alię nonnullę, de quibus omnibus ſuo ordine agendum erit. m Orig. hom. in num.

Inter has verò potiſſima, ac pręſtantiſſima eſt Proſtrationum religio, quę ad maieſtatem Dei ſummo adorationis honore proſequendam, Chriſtiana Eccleſia iam ab ipſo ortu vſa fuit; neque enim ea alium pręterquam Deum ipſum auctorem, atque inſtitutorem habet, qui cum ipſam pijs hominum mentibus inſpirauerit, ac velut inſculpſerit, non parum ea delectari viſus eſt.

Dauid enim Dei ſpiritu afflatus, velut diuinę voluntatis interpres vniuerſos adhunc religionis cultum allicit, ita pſallens. [a] *Venite adoremus: & procidamus ante Deum.* Denique Chriſtus Dominus, qui totius nobis religionis norma eſſe debet, corporis conſternatione vſus eſt, cum Patrem ante paſſionem orans, [b] *Procidit in faciem ſuam,* vt eo exemplo quiſque adiſceret, non caſu

a Pſal. 94. b Matth. 26.

ſu, aut fortuna, aut humano ſpiritu proſtrationis cultũ in ſacras religiones inuentum fuiſſe: ſed tanquam Deo auctore inſtitutum, [c] & Eccleſię pio, atque antiquiſſimo vſu confirmatum, ſumma religione tum amplectendum, tum cuſtodiendum eſſe, eam verò proſtrationem appellamus, cum poſt genuflexionem, capite ad terram vſque demiſſo, humum oſculamur.

[c] Vualaf. Strabo. de rebus Eccl. c. 25.

Igitur cum primum aliquis Chorum, vel ad pſallendum, vel ad aliud agendum, ſiue etiam ſoli tranſitus gratia ingreditur, vel egreditur; ante Sacramentum iunctis manibus procumbat; atque humum deuotè oſculetur: quod etiam obſeruare debet, cum Hoſtia à Sacerdote eleuatur, aut coram Sacramento, pręſertim in Altari expoſito, tranſit, aut ad illud oraturus accedit: vel etiã ab eo recedit. Sacerdos autem celebraturus, ſi Sacramentum etiam in Altari expoſitum cum miniſtro tranſeat, neuter procumbat, ſed tantum genuflectant; idemque obſeruent, ſi ad idem Altare, in quo Sacramentum eſt expoſitum, celebraturus acceſſerit.

In Choro quoque procumbere debent, cum datur penultima benedictio in tertio Nocturno illis verbis, *Cuius*, vel *quorum feſtum colimus* &c. [d] cum in Hymno, *Te Deum* &c. ad illa verba ventum fuerit, *Te ergo quæſumus* &c. Cum in vltimo reſponſorio tertij Nocturni in die Epiphanię, & in Euangelio Miſſę illius diei, quod etiam legitur loco Euangelij Sancti Ioannis in tertia Miſſa Natalis Domini dicitur, [e] *Et procidentes adorauerunt eum.*

[d] Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 6.

[e] Rub. gen. Miſſ.

[f] In vigilia Natiuitatis Domini cum in Martyrologio legitur, *In Bethleem Iudæ*, vſq; dum perficitur, *Natiuitatis Domini noſtri* &c. In Miſſa, cum dicitur ſymbolum ad ea verba, *Et incarnatus eſt* &c. vſque ad ea verba incluſiuè, *Et homo factus eſt* &c. ſicut etiam in fine Miſ-

[f] Direct. Rom.

ſę,

ſæ,cum legitur Euangelium Sancti Ioannis, in illis verbis, *Et verbum caro* &c. procumbant alij, [g] Celebrans verò tantum genuflectat. Idem obſeruetur in feria quarta Dominicæ quartæ Quadrageſimæ, dum ea verba à Sacerdote pronunciantur, *Et procidens adorauit eum,* & in paſſione Domini in maiori Hebdomada, cum leguntur ea verba, *& inclinato capite* &c. aut alia ſimilia, omnes ſe proſternant, & à proſtratione non ſurgant, donec à celebrante leui libri percuſſione ſurgendi ſignum editum fuerit, vt iam dictum fuit,[a] non autem cum per annum eadem verba in Euangelio Miſſæ de paſſione Domini leguntur.

[g] Rit. Miſſ.

[a] Cærem. Cler. Reg. li.2.c.4.

Miſſarum celebrationi inſeruientes cum benedictionem à celebrante petunt, procumbant, atque eundem ritum obſeruent, cum ſacerdos Miſſam eſt inchoaturus, cum ad aliquod miniſterium obeundum à ſuo loco ſurgunt, cum caſulam celebrantis eleuaturi ad Sacerdotẽ accedunt: idem poſt vtranque eleuationem Hoſtiæ, & Calicis obſeruent, cum peracta Miſſa ab Altari recedũt: Denique cum exuto Sacerdote ab eo in Sacriſtia benedictionem poſtulant, humum oſculentur.

Has verò proſtrationes, atque humi deoſculationes tanta pietate, ac religione pręſtare ſtudeant, perinde ac ſi Deum ipſum ſibi preſentem haberent, ac illius Maieſtatem oculis intuerentur: tamque ardenti deuotionis affectu exerceant, vt cæteros quoque ad pietatem accendant: tam denique integrè, ac inuiolabiliter obſeruent, vt eas negligere, aut ob iniuriam, aut pudorem omittere, piaculum exiſtiment.

DE GENVFLEXIONIBVS.

CAP. XVI.

b Actor. 21 Epheſ. 3. b Genuflexiones, quæ in ſupremæ adorationis teſtimonium in Eccleſia Deo exhiberi ſolent, quandoquidem vbique à ſacris litteris, velut legitimæ, & ad Dei cultum in hominum animis promouendum, aptæ commendantur: tum maximè profectò ſumma religione à nobis exerceri debent, cum diuinę laudes, in quibus publicus Dei cultus elucet, in Eccleſia celebrantur.

d Auguſtin. q. 115. Orig. hom. 5. in num. Synod. 3. turen. c. 39. Ea propter ijs, qui diuinis officijs vacant, id imprimis curandum eſt, d vt genuflexiones, quæ ad Dei Maieſtatem declarandam ſumma pietate à maioribus inſtitutæ ſunt, ab ijs non minori diligentia cuſtodiantur: neque externa tantum genuum flexione contenti ſint, ſed cũ ea internam quoque animi pietatem, ac reuerentiam coniunctam habeant. Ita fiet, vt quoties externæ hoc adorationis ſignum diuinę maieſtati exhibuerint, perfectè illud Apoſtoli ſibi vendicare queant, dicentis, e *Flecto genua mea ad Patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti*.

e Epheſ. 3.

f Cærem. Congreg. Caſſ. c. 15. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 2. f In Choro igitur ante officium diuinum genuflectendum eſt, donec Hebdomadarius manibus complodens, primum officij ſignum dederit: deinde expleto officio omnes genuflexi expectent, donec vltimum ab eodem ſignum diſcedendi editum fuerit.

g Rub. gen. Breu. g In vigilijs, & ferijs aduentus, Quadrageſimæ, & quatuor temporum, cum officium ſit de feria, ad preces genuflectere oportet; quemadmodum, & ad preces, quæ dicuntur ad veſperas, & laudes in officio defunctorum, & poſt pſalmos Graduales. h Pſalmi pœnitentiales cum litanijs, Antiphonæ quoque B. Virg. quæ poſt officium dicuntur, extra tempus Paſchale, & dies dominicos, nimi-

h Rub. gen. Breu.

nimirum à primis veſperis Sabbati incluſiuè, vſque ad Completorium diei Dominicæ incluſiuè, quo tempore ſtandum eſt, ſemper à genuflexis recitentur. In his tamē Hebdomadarius cū orationem dicit, ſemper ſurgat.

[a] Cum dicitur Hymnus, *Veni Creator ſpiritus*, per totam octauam Pentecoſtes, primis duntaxat quatuor verſibus, genuflectatur; ſi verò pro alia re graui ad gratiam Spiritus ſancti inuocandam dicatur, totus Hymnus genibus flexis abſoluatur.

[a] Cærem. Bonon. li. 1 c. 22. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 4.

[b] Præterea in feſto Corporis Chriſti, & per totam octauam ad Hymnum, *Pange lingua*, per quatuor illos verſus, *Tantum ergo Sacramentū veneremur cernui* &c. genuflectendum eſt, in alijs verò officijs feriæ V. ad duos tantummodo priores verſus ſufficiat genuflectere: [c] eadem quoque genuflexio adhibenda eſt in omnibus feſtis B. Virg. cum dicitur, *Aue maris ſtella* &c. per quatuor verſus priores, non autem in officio paruo, aut Sabbati, [d] ſimiliter tempore paſſionis ad quatuor illos verſus, *O Crux aue ſpes vnica* &c. In triduo quoque maioris Hebdomadæ, cum poſt horas dicitur, *Chriſtus factus* &c. *Miſerere* &c. *Reſpice*. &c.

[b] Cærem. Bonon. li. 1 c. 22. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 4.
[c] Cærem. Congreg. Caſſ. c. 17. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 4.
[d] Cærem. Congreg. Caſſ. c. 17.

Ad hæc genuflectendum eſt cum dicitur, *Sacroſanctæ* &c. Cum ſuffragia pro aliqua neceſſitate fiunt; [e] cū ſacerdos cum Sanctiſſimo Sacramento, vel cum oleo Sancto tranſit per Chorum, aut in Choro cuipiam Euchariſtiam miniſtrat [f] (non autem ſi in Altari, dum officium celebratur ſacram Hoſtiam Sacerdos eleuet: tunc enim nec feneſtella, per quam Sacramentum videtur aperiri, nec genuflexio fieri, nec vlla Miſſarum celebrationis ratio haberi debet) [g] Deniq; cum aliquis ex Choro antequam officium abſoluatur, à Choro recedit, genuflexus exeundi facultatem à ſuperiore petere debet. [h] Cum in fine lectionum pronunciatur, *Tu autem*

[e] Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 4. Cærem. Congreg. Caſſ. c. 17.
[f] Nauarr.
[g] Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 4.
[h] Cærem. Epiſc. ibid.

domine, & in die Paraſceue, quoties ante Crucem fit tranſitus, toties genuflexiones iterentur.

Cæterum dum Miſſæ celebrantur, qui interſunt, prę-
i Rit. Miſſ. terquam ad Euangelia, ſemper genuflectant. [i] Celebrans diebus Dominicis Altare, ac ſeipſum genuflexus aſpergat. Cum in Altari celebrat, in quo Sanctiſſimum Sacramentum aſſeruatur, priuſquam Miſſam incipiat, ante infimum gradum bis genuflectat, primo cum ad Al-
k Rit. Miſſ. tare accedit, rurſus cum Miſſam inchoat. [k] Si verò Sanctiſſimum Sacramentum ſit expoſitum, quoties vel accedit ad medium Altaris, vel recedit à medio, ſemper genuflectat: vt alibi diximus: Ita etiam cum incenſat Sacramentum expoſitum, ante, & poſt incenſationem
l Rit. Miſſ. genuflectat, [l] ac præterea in Symbolo, cum dicit, *Et incarnatus eſt* &c. In Euangelio S. Ioannis cum illa verba profert, *Et verbum caro* &c. Miniſter verò, & alij procũ-
m Rit. Miſſ. bant, vt dictum fuit: [m] ſimiliter in Introitu Miſſæ feriæ Quartæ Maioris Hebdomadæ, & in Miſſa de nomine Ieſu. In epiſtola Dominicæ Palmarum. Inuentionis, & exaltationis ſanctæ Crucis. Dum ea verba dicuntur. *In nomine Ieſu omne genuflectatur* &c. In Miſſis de Spiritu ſancto in prolatione verſus. *Veni ſancte Spiritus*. In verſu tractus, qui dicitur in Quadrageſima, *Adiuua nos Deus* &c. In Euangelio Epiphaniæ ad illa verba, *Et procidentes* &c. quæ etiam leguntur in tertia Miſſa Natalis Domini: in feria quarta Dominicæ quartę Quadrageſimę cum ea verba legit, *Et procidens adorauit eũ*, in paſſione Domini, quę legitur in maiori Hebdomada, cum ventum fuerit ad ea verba, *Et ſic dicens expirauit*, vel alia his ſimilia, tunc Sacerdos genuflectat, alij verò ſeipſos proſternant, vt dictum fuit.

a Concil. Aquiſgra. l.c.126. [a] Qui tardè poſt inchoatũ officiũ ad Chorũ acceſſerit, antequam ſuam ſedem recipiat, in medio Chori ante ſupe-

ſuperiorem genuflectat: nec antea diſcedat, quam ſuperior diſcedendi ei facultatem fecerit; idem quoque & fratres laici obſeruent, cum tardè ad principium officij, aut ad *Te Deum*, aut litanias conuenerint. Qui in Choro errauerit, eodem modo, in ſua ſede tamen, genuflectat.

Cærem. Cler. Reg. li. 1. c. 4. Cærem. Cōg. Caſſ. c. 17.

[b] Poſtremo quoties celebrans in Miſſa de quatuor temporibus, vel alia dicit, *Flectamus genua*, omnes ſimul cum ipſo genuflectere debent. Cum verò expleta Miſſa celebrans benedicit Populo, omnes, excepto celebrante, genuflectant.

[b] Rit. Miſſ.

Reliquas verò genuflexiones, quæ in Miſſa adhiberi ſolent, quandòquidem illæ cuilibet Sacerdoti ex Miſſali Romano notæ eſſe debent, ſilentio præterimus. Illud tantummodo admonentes, vt cum genuflectendum eſt, piè, religiosè, ac ſine ſtrepitu, aut deformitate genuflexiones fiant: ita ut in Choro omnes ſimul genuflectant, & cum bini in proceſſione procedunt, aut verſus ante Sacramentum pronunciant, ambo pari diſciplina coram Sacramento genua flectant, & vno ore, vno animo, vna lingua, vno corporis motu Deum honorificent.

DE INCLINATIONE PROFVNDA.

CAP. XVII.

CVm varia in rebus diuinis myſteria eluceant, quibus congruus tantum honos iuxta cuiuſque menſuram, necnon loci, aut temporis rationem debetur. Hinc varia, ac pia cæremoniarum ſeges in Eccleſia exorta eſt: quibus Dei cultus, velut pulcherrima varietate compactus, illuſtris, ac venuſtus procederet: maioribus myſterijs maiores, Maximis maximas cæremonias

ex Patrum inſtitutione aſſociauimus: adhuc minora myſteria ſuperſunt, quæ minoribus, ſanctiſſimis tamen, cæremonijs ſunt colenda.

Inter has prior eſt inclinatio profunda, c quę preſtanda eſt humeris inflexis; hæc toties in Choro repeti debet, quoties, *Gloria Patri*, in fine pſalmorum, Canticorum, aut cuiuslibet reſponſorij dicitur: d ea quoque fieri debet, cum in inuitatorio dicitur, *Venite adoremus, & procidamus ante Deum*: cum in pſalmo, *Laudate pueri*, dicitur, *ſit nomen domini benedictum* &c. eodem modo cum nomen, *Ieſu*, & *Mariæ*, pronunciantur, eo tamē diſcrimine, quod non ita profundè inclinatio fieri debet, cum nomen Mariæ, quàm cum nomen, *Ieſu*, exprimitur; ad nomen autem Chriſti, aut B.V. non fit inclinatio. e Pręterea cum canitur, *Aue maris Stella*, in officio paruo, & *tantum ergo Sacramentum*, in officio feriæ quintæ, cum ſit de Sanctiſſimo Sacramento: cum dicitur, *Benedicamus Patrem, & filium cum Sancto ſpiritu*, in Cantico trium puerorum, profunda ſemper inclinatio adhibenda eſt. f Ad hæc quoties Sanctiſſimę Trinitatis expreſſa ſit mentio, vt in fine Hymnorum, Orationum, & in Antiphonis, quæ in feſto Sanctiſſimę Trinitatis leguntur, ac in ſymbolo Athanaſij, toties inclinatio profunda repetenda eſt.

c Cærem. Epiſc. li 2. c.1.

d Cærem. Cler. Reg. li.2. c.5. Cæremon. Congreg. Caſſ. c.18.

e Cærem. Cler. Reg li.2. c.5. Cæremon. Congreg. Caſs. c. 18.

f D. Bona. ſpec. diſcipl. c.9. Cæremon. Cnogreg. Caſs. c.18.

g Eadem quoque inclinatio fieri debet, cum ante horas dicitur, *Pater noſter, Aue Maria*: & ad matutinas, *Credo*: Ad matutinum cum ante abſolutionem Primi, Secundi, & Tertij Nocturni dicitur, *Pater noſter*: Ad laudes cum in Hymno, *Te Deum*, pronunciatur, *Sanctus, Sanctus, Sanctus*: cum recitatur Oratio diei; quod etiam obſeruari debet in omnibus horis, & quoties dicitur, *Pater noſter*, ante Antiphonam B. Virg. Denique, *Pater noſter, Aue Maria, Credo*, in Choro nunquam abſque incli-

g Rub. gen.

inclinatione profunda dicuntur.

[a] Ad Primam cum in officio ſemiduplici, ſimplici aut feriali ante preces dicuntur, *Pater noster*, & *Credo* ſecreto, toties profunda inclinatio fit, cum verò Hebdomadarius confeſſionem poſt preces pronunciat, ipſe ſe profundè inclinet, Chorus ſtet, Choro verò dicente, *Confiteor*, ſtet Hebdomadarius, & Chorus ſe inclinet, ac tandiu inclinatus maneat, quouſque Hebdomadarius abſoluerit, *Indulgentiam*, quòd ſemper obſeruandum eſt, quoties confeſſio fit in Choro: ad Precioſa eadem inclinatio repetatur, cum dicitur, *Pater noſter* ſecretò, ante verſum, *Reſpice Domine in ſeruos*. Cum profertur, *Gloria Patri*, & vſque ad *Sicut erat*: cum dicitur, *Dominus nos benedicat* &c. In cæteris quoque horis, ac veſperis eadem, quę iam dicta ſunt, inclinationis tempora ſeruentur. a Rub. gen. Breu.

[b] Ad Completorium, *Pater noster*, poſt *Adiutorium noſtrum*: & *Pater noſter*, & *Credo*, poſt *Nunc dimittis*, & confeſſio eo planè modo, quo nunc dictum fuit profundam inclinationem comitem habeant. Eadem quoque in officio B. Virg. & Defunctorum iuxta pręſcriptas regulas adhibeatur. b Rub. gen. Breu.

Acolythi verò in Choro, toties profundè ante Sacramentum & ſuperiorem ſe inclinare debent, quoties vel ſoli, vel ſimul ad legile accedunt: cum autem recedunt, prius mutuis ſe profundis inclinationibus excipiant, vt dictum fuit: tum profundam vnà ante Sacramentum inclinationem exhibeant.

Quod ſi in Choro ſit aliquis magnus Prçlatus, aut Princeps, omiſſa inclinatione, quę fit ſuperiori, tam in acceſſu ad legile, quam in receſſu ſe profundè ante Prçlatum, aut Principem inclinent: quod etiam ab alijs obſeruari debet, cum vel Chorum ingrediuntur, vel à

Choro ijs prȩſentibus recedunt, vel ante ipſos tranſeũt, vt ſcilicet ſemper illos profunda inclinatione venerentur. Prȩterea profundis inclinationibus vtantur poſt omnes verſiculos, quos vel ſoli, vel coniuncti canunt. Rurſus poſt omnes Antiphonas eo modo, quo ſupra explicatum fuit, & quoties ante lectiones, vel ad, *Precioſa*, vel in principio Completorij dicunt, *Iube Domne benedicere*, eaſdem inclinationes repetant.

Qui tandem Chorum ingrediuntur, antequam ad ſuas ſedes ſe conferant, ſuperiori, vt ȩquum eſt, ſe profundè inclinent; idem quoque obſeruent fratres laici, cum in Chorum conueniunt, vt cum primum proſtrati Sacramentum adorauerint, ad ſuperiorem conuerſi, eidem profundam reuerentiam exhibeant. Demum ſuperiore per Chorum tranſeunte, omnes ſe illi profundè inclinent; Idem ritus ſeruetur cum aliquis ante ſuperiorem tranſit; neque eo typhum, aut ſuperbiam in Prȩlato foucmus, ſed quod rectum, & honeſtum eſt eidem tribuimus. Aequum enim eſt, vt qui omnium Patris perſonam gerit, ab omnibus, qui filij ſubiectionem, ac reuerentiam profiteri volunt, debito Patris honore afficiatur. Qui eo tempore, quo *Gloria Patri*, vel *Tantum ergo Sacramentum*, vel *Aue maris Stella*, vel ſimile canitur, quo inclinatio exhibenda eſt, per Chorum tranſeunt, ſiſtant, ac verſus Altare ſe ſe inclinent, aut genuflectant.

In Miſſa celebrans profundè ſe inclinet, antequam Miſſam incipiat, niſi celebret in Altari, vbi Sacramentũ reconditum, vel expoſitum fuerit. Tunc enim illi genu flectendum eſt.[a] Prȩterea cum dicit, *Confiteor*, donec Miniſter expleuerit, *Miſereatur*, cum in principio Miſſȩ dicit, *Deus tu conuerſus* &c. cum ad Altare dicit, *Oramus te Domine* &c. Ante Euangelium, cum dicit, *Munda cor meum*,

[a] Rub. gen. Miſſ.

meum,& Dominus ſit &c. expleto offertorio, cum ait *In ſpiritu humilitatis*. Poſt lotionem manuum, cum dicit, *Suſcipe Sancta Trinitas* &c. Ad finem Pręfationis cū pronunciat, *Sanctus* &c. vſque ad *Benedictus, qui venit*; In Canone cum dicit, *Te igitur*, vſque ad *Accepta habeas*. Poſt conſecrationem ad ea verba, *Suplices te rogamus* &c. vſque, *ex hac Altaris participatione*: cum ter pronunciat, *Agnus Dei*: Ad tres orationes ante communionem: cum ter dicit, *Domine non ſum dignus*: cum ſeipſum communicat, dicens, *Corpus Domini noſtri*. In his omnibus profundis inclinationibus iuxta rubricas vti debet; [b] Cęterum tam celebrans, quàm Miniſter ante celebrationem è Sacriſtia egredientes, & cū à celebratione redeunt imagini principali, quę eſt in Sacriſtia profundè ſe inclinent: [c] Vbicunque tandem ante Crucem, aut imaginem Crucifixi, aut Trinitatis, aut B. Virg. tranſire contigerit, profunda illis inclinatio reddatur; id cum primis perſpectum habentes, ſacras Eccleſię cęremonias, non in externo tantum Corporis cultu; ſed etiam, imò maximè, in interna animi pietate conſiſtere: quo fit, vt minus ij Deo, & Eccleſię ſatisfaciant, qui externam duntaxat membrorum compoſitionem ab animi pietate ſeiunctam, ſeruant.

b Rub. gen.

c Synod. Nicen. 2. act. 7. Cōc. Trid. ſeſſ. 25. Decret. de Inuocat.

DE INCLINATIONE CAPITIS.

CAP. XVIII.

Capitis inclinatio, quę non humeris inflexis, ſed capitis tantum demiſſione pręſtanda eſt; animi reuerentiam indicat, [d] quę in Choro toties exhiberi debet, quoties exprimitur nomen B. P. N. Franciſci, & Sancti, de quo fit officium, & ſummi Pontificis viuentis. Cū dici-

d Cærēm. Cler. Reg. li. 1. c. 4. Cæremon. Congreg. Caſſ. c. 18.

dicitur in Pſalmo, *Confitebor tibi Domine* &c. *Sanctum, & terribile nomen eius*: & in Pſalmo, *Deus Iudicium* &c. *& benedictum nomen Maieſtatis eius*: & in Cantico, *Domine audiui* &c. cum canitur, *Ego autem exultabo in Deo Ieſu meo*: & ad *Magnificat*, cum dicitur, *Sanctum nomen eius*, nec non cum pronunciatur, *Laus tibi Domine Rex æternæ gloriæ*.

[e] Ea quoque ex decentia reddenda eſt, tam ab introeuntibus in Chorum, quàm à recedentibus à Choro in reuerentiæ ſignum, cum alij Sacerdotes, aut aliquis Prælatus, minor Epiſcopo, aut alij nobiles in Choro ſunt præſentes, hi enim modeſta capitis demiſſione ſunt honorandi, [f] ſicut etiam imagines Sanctorum, cum obuiæ habentur.

[e] Cærem. Epiſ. lib 1. c. 3. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 2.

[f] Synod. Nicæn. art. 7. Io. Damaſ. orthod. fid. l. 4. c. 17

In miſſa verò celebrans caput inclinare debet, cum dicit, *Gloria in Excelſis Deo*, & *Adoramus te*, *Gratias agimus tibi* &c. *Suſcipe deprecationem noſtram*, & *Ieſu Chriſte*. Præterea cum ſymbolum incipit, cum dicit, *Et in Dominum Ieſum Chriſtum* &c. *Qui cum Patre, & Filio ſimul adoratur*: [a] In præfatione cum legitur, *Gratias agamus*: ad Communicantes cum dicit, *Ieſu Chriſti*, & rurſus cum ait, *Dilectiſſimi Filij tui Domini noſtri Ieſu Chriſti*: Hoſtiã conſecraturus ad ea verba, *tibi Gratias agens*: rurſus ante Calicis conſecrationem, cum ait, *Item tibi gratias agens*, caput inclinet: [b] idem præſtare debet in Quadrageſima cum dicit. *Humiliate capita veſtra Deo*. Denique in fine Miſſæ in his verbis, *Placeat tibi Sancta Trinitas*. His enim capitis inclinationibus res tam ſacras omni reuerentia, ac veneratione dignas eſſe teſtamur.

[a] Rit. Miſſ.

[b] Rit. Miſſ.

DE TEMPORE QVO FORMARI DEBET ſignum ſanctæ Crucis.

CAP. XIX.

CRucis ſignum, quod ad fouendam Chriſti Domini paſsionis memoriam, atque altè hominum mentibus infigendam, [c] olim ab Apoſtolis piè, & ſanctè inſtitutum eſt, Dęmonibus quidem tremendum, hominibus autem ſemper adeo venerandum fuit; vt, [d] teſte Auguſtino, nulla in Eccleſia benedictio, nulla conſecratio, nullum myſterium, nullũ Sacramentum, nulla denique res ſacra abſque Crucis ſigno ritè celebretur: ex quo ſanè perſpicuum eſt, quotieſcunque illud in diuinis officijs ex Eccleſiæ, & Patrum inſtituto præſcribitur, non ſine maxima religione à nobis coli debere.

[c] Clemens Rom. Conſtit. Apoſt. l. 8. c. 12.
[d] Auguſt. tract. 118. in Ioannẽ.

[e] Porrò ſigno Crucis nos ſemper munire oportet, quoties in principio horarum intonatur, *Deus in adiutorium* &c. non autem cum idem verſus in Pſalmo, ſiue in precibus legitur, aut ad Pretioſa ter repetitur. Præterea cum dicitur, *Adiutorium noſtrum* &c. & ad Primam cum Hebdomadarius dicit, *Dominus nos benedicat*, &c. & cum poſt confeſſionem ab Hebdomadario dicitur, *Indulgentiam*, &c. ſignum Crucis formatur.

[e] Cær. epiſ. l. 2. c. 6.

[f] In Matutini initio cum Hebdomadarius intonat, *Domine labia mea* &c. omnes pollice dextræ manus os ſignent, & cũ ad Euangelium dicitur, *Lectio ſancti Euangelij*, frontem, os, ac pectus ſigno Crucis muniant. Ad Completorium verò cum inchoatur, *Conuerte nos* &c. ſignum Crucis tantum fiat in pectore. Cum ab Hebdomadario pronunciatur, *Benedicat nos omnipotens* &c. integrum ſignum Crucis explicetur.

[f] Cær. epiſc. l. 2. c. 6.

[g] In Miſſa ſignum Crucis celebrantem ſibi adhibere opor-

[g] Rit. Miſſ.

oportet. Primo cũ Miſſam inchoans dicit: *In nomine* &c. Cum dicit: *Adiutorium noſtrum* &c. In initio introitus, pręterquam in Miſſis Defunctorum, in quibus non ſeipſum, ſed librum ſignat. In fine Hymni *Gloria in excelſis*. Cum dicit: *in gloria Dei Patris*. Et ad finem Symboli, cum ait *Et vitam venturi* &c. ſub finem Pręfationis, cũ pronunciat: *Benedictus qui venit*. In principio Euãgelij, ad ea verba: *Sequentia ſancti Euangelij*, prius librum, deinde frontem, os, ac pectus Cruce muniat. Cum dicit: *Da propitius pacem*, patena ſeipſum ſignet: ante ſumptionem corporis, aut ſanguinis, cum dicit: *Corpus Domini* &c. vel *Sanguis Domini* &c. Hoſtia, vel Calice ſeipſum ſignet: cum incenſat oblata, ter crucem thuribulo ſuper oblata format: ſæpius oblata ſignat iuxta rubricas Miſſalis, quę Sacerdotibus notę eſſe debent. [a] Verumtamẽ cum oblata ſignat, id caueat, ne ſuper ea quaſi 4. puncta effingat, aut cum crucem interſecat, manum, vel digitos inflectat: ſed manum, ac digitos ęquales ducens, duas lineas formet, vnam quidem rectam, alteram trãſuerſam, manu, ac digitis ſemper extenſis; Cruces verò non nimis celeriter, ſed grauiter, ac moroſè depingat.

[a] Cær. Cl. Reg. l. 2. c. 6 Cær. Petri de Roys.

Quod verò ad cęteros pertinet; in principio Miſſę cum Sacerdos incipit: *In nomine Patris* &c. ſemper ſe ſigno Crucis proſequi debet, atque eodem modo cum proſequitur: *Adiutorium noſtrum* &c. Cum poſt Confeſſionem ſubdit: *Indulgentiam*. Cum inchoat introitum, Ad *Gloria in excelſis*, cum dicit: *In gloria Dei Patris*. Ad illa poſtrema verba Symboli: *Et vitã venturi ſæculi*, Ad finem Pręfationis cum dicitur: *Benedictus qui venit*, In principio Euangelij frontem, os, & pectus ſignare debent: eodem quoque modo cum dicitur: *Pax Domini ſit ſemper* &c.

[b] Cær. Pet. d: Roys. Cær. Cler. Reg. lib. 2. c. 6.

[b] Cum verò à Celebrante in fine Miſſę, vel ab Epiſcopo,

ſcopo, vel à Sacerdote cum ſanctiſsimo Sacramento datur benedictio, omnes quidem genufleƈtant; ſed ſeipſos non ſignent: à minori enim ſignum Crucis fieri non debet, cum à maiore adhibetur.

[c] Cęterum ſacerdos in omnibus benedictionibus, ſiue aquę benedictę, ſiue cinerum, ſiue ramorum, ac aliarum rerum, Crucis ſigno ſemper vti debet, vt in rubricis explicatum habetur.

c Rub. gen. Miſſ.

Atque his quidem plura Crucis ſigna in Choro, vel in Miſſa adhiberi non debent, quę ab Eccleſia, vel à Patribus non ſunt prę ſcripta: priuatim verò frequenter, ac deuotè hoc ſigno vti omnibus cōſultum eſt: eo enim piè, ac ſumma cum reuerentia adhibito, Dęmonum caſtra fugantur, tentationes ruunt, mens Chriſti Crucifixi virtute intus armatur, & ad virtutum ſtudia ſuauius allicitur. [d] *Crux enim Domini*, (vt ait Martialis,) *eſt armatura inuicta contra Sathanam, galea cuſtodiens caput, lorica protegens pectus, Clypeus tela maligni repellens, gladius iniquitatem, & Angelicas inſidias peruerſæ poteſtatis ſibi propinquare nullo modo ſinens*. [e] Hinc rectè monet Hieronymus: *claudas cubiculum pectoris, & crebro ſignaculo Crucis munias frontem tuam, ne exterminator Aegipti in te locum reperiat*.

d Mart. Epi gad. Burdegal. c. 8.

e Hier. ep. 8. ad Demetriad. c. 6.

DE PECTORIS TVNSIONIBVS.

CAP. XX.

Q Voniam pectus tundere, nihil aliud eſt, quàm Publicani exemplo nos ante Deum criminū reos, ac peccatores fateri: [f] atque vt Beatus Auguſtinus ait, fideliter arguere quod latet in pectore, & euidenti pulſu occultum caſtigare peccatum: inde peccatoris tunſiones,

f S. Auguſt. ſerm. 8. de verb. dom.

ſiones, velut ex Euangelica doctrina, & Apoſtolorum traditione hauſtas, atq; ab Eccleſia commendatas amplectimur; vt ijs animus ad intimam delictorum ſuorum pœnitentiam prouocatus, facilius ad diuinam miſericordiam promerendam diſponatur; puriuſque diuinarum laudum, ac ſacrorum myſteriorum munus obire queat.

[a] Rub. gen. Breu.

[a] In Choro igitur quoties fit confeſſio ab Hebdomadario, ter ipſe Hebdomadarius, non alij, pectus percutiat, ad verba, *Mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa*; Chorus verò cum eandem confeſſionem repetit, ter quoque ipſe, non Hebdomadarius, ad eadem verba pectus tundat. [b] Idem quoque ſeruetur in principio Miſſę, cum vel à celebrante, vel à miniſtro fit confeſſio; cum profertur ab Hebdomadario, *Sacroſanctæ* &c. ad illa verba, *nobisque remiſſio peccatorum*, ab omnibus pectoris tunſio fit, ad delictorum indulgentiā impetrandā.

[b] Rit Miſſ.

Cum eleuatur Hoſtia, aut Calix, qui circumſtant, pectus percutiant, quod etiam præſtandum eſt tam à Celebrante, quàm à circunſtantibus in Miſſa, cum dicitur, *Agnus Dei*, pręterquam in Miſſa Defunctorum: & cum ter pronunciatur, *Domine non ſum dignus*; cum verò ſacerdos alijs Sacramentum miniſtrans dicit, *Domine non ſum dignus*, non ipſe, ſed communicantes pectus percutiant. [c] Poſt eleuationem Calicis, cum ſacerdos dicit, *Nobis quoque peccatoribus*, tam ſacerdos, quàm reliqui, ſemel pectus tundere debent.

[c] Inno. III. li. 5. myſt. miſſ. c. 12.

Cum verò pectus tunditur, non ſtrepitoſa percuſſio fiat, quę ſingularitatem indicet, nec nimium frequens, quę alijs ſit moleſta: ſed communis, & modeſta, quę animum ſimul, & mentem ſyncera peccatorum ſuorum diſplicentia imbutam in ſpem diuinę clementię erigat, ac cęteros ad pietatem excitet.

DE

DE CONIVNCTIONE, DISIVNCTIONE, ac conteƈtione manuum.

CAP. XXI.

MAnuum coniunƈtio ſupplicationem indicat, qua vel Deum omnium bonorum largitorem, vel ſanƈtos interceſſores proſequimur; quapropter ea maximam à nobis mentis attentionem, atque animi reuerentiam, ac præcipuè cordis puritatem, ac munditiam expoſcit: ne fortè illud Prophetę audiamus. *Cum extenderitis manus veſtras, auertam oculos meos à vobis: manus enim veſtræ ſanguine plenæ ſunt.* Iſai. 1.

Manus in Choro ſemper iungendæ ſunt: cum ante Sacramentum humi procumbitur: Cum officium inchoatur: cum Euangelium legitur: cum dicitur, *Venite adoremus, & procidamus ante Deum*: cum benediƈtio petitur, illis verbis, *Iube Domne benedicere*: cum dicitur, *tu autem Domine*, poſt leƈtiones: In Hymno, *Te Deum*, cum profertur, *Te ergo quæſumus*: Cum recitatur Oratio: Antiphonæ quoque B. Virg. quæ in fine horarum dicuntur, iunƈtis manibus cantari debent, ſicut etiam quatuor primi verſus Hymnorum, *Veni Creator Spiritus*, & *Aue maris Stella* &c. & *Tantum ergo Sacramentum* &c. Quando litaniæ B. Virg. cantantur: quoties etiam pro aliqua neceſſitate ſuffragia fiunt, ſemper iunƈtis manibus dicantur. Omnes denique proſtrationes, quæ in Choro, vel ante Altare peraguntur, de quibus ſuperius aƈtum fuit, ſine manuum coniunƈtione non fiant.

Manuum diſiunƈtiones fieri non ſolent, præterquam in Miſſa, in qua plurimę quoque manuum coniunƈtiones à celebrante perfici debent, quæ cum in Miſſali Ro-

mano habeantur, eas hic inſerere non eſt opus.

a Rit. Miſſ. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 8. a Illud tantum hic obſeruandum eſt, vt cum manus iunguntur, ita vtraque manus ante pectus collocetur, vt palma vnius manus alteri adhereat, & digiti omnes, ita æqualiter ſint iuncti, vt nullum inter eos ſpacium intercedat, atque ita extenſi, vt eorum extremitates recta linea ſurſum ferantur; vtrunque verò pollicem in modum Crucis, nempè dextrum ſupra ſiniſtrum collocet.

Manus denique intra Manicham iuxta noſtræ Religionis ritum contegendæ ſunt, atque ante pectus honeſtè collocandæ, cum pſalmi cantantur, dum Capitula, ac Lectiones leguntur, Dum commemorationes fiũt, Dum preces dicuntur, Dum Martyrologium recitatur. Poſtremo cum vel iungendæ non ſunt, aut ſignum Crucis formandum, aut pectus tundendum, aut ab Acolythis folia vertenda, aut lectiones parandę, aut Chori miniſteria peragenda; ſemper intra manichas religioſo more teneantur.

DE BRACHIORVM EXTENSIONE.

CAP. XXII.

BRachiorum extenſio, qua Chriſti Crucifixi imago, velut in nobis delineata reprę ſentatur, equidem non ſine maxima animi pietate, ac Religione peragenda eſt; cum enim ipſa corporis figura Deo Patri flebile (gratiſſimum tamen) Crucifixi Filij ſui ſimulachrum obijciamus, eo facilius, eum nobis exorabilem reddimus, quo pręſentem dilectiſſimi Filij ſui in nobis imaginem intuetur, [d] qui in Cruce expanſis manibus rogans exauditus eſt pro ſua reuerentia.

d Hebr. 5.

Hinc

Hinc antiquiſſimi, ac ſanctiſſimi Patres, atque œcumenica Concilia hunc orandi modum, tanquam ad diuinę miſerationis viſcera commouenda accommodatiſſimum olim miris laudibus extulerunt, inter quos eſt [e] Tertullianus, qui orandi formam olim Chriſtianis conſuetam deſcribens, ait. *Illuc ſuſpicientes Chriſtiani manibus expanſis, quia innocuis: capite nudo, quia non erubeſcimus: denique ſine monitore, quia de pectore oramus.* [f] Concilium Trullenſe hoc corporis geſtu ad Communionem accedentes laudat his verbis. *Si quis immaculati corporis in ſynaxis tempore eſſe particeps voluerit, etiam antequam eius fiat communio, manus in crucis formam figurans ſic accedat, & gratiæ communionem accipiat.*

e Tertul. apologotico c.30.

f Concil. Trull. cap. 101.

At egregiè hoc ita orandi Myſterium explicat [a] ſanctus Maximus, ita ſcribens. *Ipſius enim inceſſus hominis, cum manus leuauerit Crucem pingit: atque ideo eleuatis manibus orare præcipimur, vt ipſo quoque membrorum geſtu paſſionem Domini fateamur. Tunc citius noſtra exauditur oratio, cum Chriſtum, quem mens loquitur, etiam corpus imitatur. Hoc etiam exemplo. Moyſes Sanctus, cum contra Amalech bellum gereret, non armis, non ferro, ſed eleuatis ad Deum manibus eum ſuperauit.* Hunc etiam orandi morem priſcis illis Monachis communem fuiſſe tradit Sanctus [b] Hieronymus in vita Sancti Pauli Eremitę. *Antonius*, (inquit) *introgreſſus in ſpeluncam vidit genibus complicatum, erecta ceruice, extenſiſque in altum manibus corpus Pauli exanime.* Pleroſque alios Patres pretereo, qui piam hanc orandi formam ſcriptis ſuis commendarunt.

a S.Max. hom. 12. de Cruce, & ſepult. Domini.

b S.Hier. in vita S.Pauli primi Erem.

Io. Clima. grad. 15.

S. Io. Damaſ. Hiſt. Barlaam. c.31.

S.Aug. de curat. pro mor. ag. c.5

S.Bern. ep. 351. ad Hug.

Pet.Dam. de Domi nico Lori cato c.12.

Quapropter cum pio, & antiquo noſtrę Religionis vſu iamdudum receptum ſit, vt hic orandi modus

apud nos,non abſque diuini ſpiritus afflatu inualuerit: is ſummo ſtudio cuſtodiendus,& piè,ac religiosè ab omnibus excolendus eſt, vt quę ſumma pietate à Maioribus inſtituta ſunt,non minori religione, à poſteris conſeruentur.

Idcirco mos antiquus ſeruetur, vt poſt eleuationem Calicis in Miſſa Conuentuali,quotquot in Choro pręſentes ſunt, vel Miſſis inſeruiunt,quinquies, *Pater noſter*,& *Aue Maria*, extenſis brachijs recitent: Pręterea quoties poſt ſuffragia pro aliqua neceſſitate facta,vnum *Pater*, & *Aue Maria*, ſiue plures à ſuperiore indicuntur, toties illa expanſis brachijs in modum crucis dicantur. Cum die Paraſceues crux adoratur, hac orandi forma velut ei diei accommodatiſſima ad adorationem procedant. Priuatim verò quilibet frequenter ea vti conſueſcat, vt antiqua hęc orandi religio, quę Deo gratiſſima eſt, in Eccleſia pœnè collapſa reſtituatur.

Illa verò brachiorum extenſio, non pigra,non languens,non remiſſa: ſed impigra ſtrenua, ac feruida ſit, quę animum Dominicę Paſſionis contemplatione imbutum, & diuina erga Chriſtum charitate flagrantem oſtendat.

Celebrans verò in Miſſa toties manus extendat, quoties orationes, & ſecreta pronunciat; eadem quoque manuum extenſione vtatur, Cum recitat Pręfationem;cum in Canone dicit, *In primis*, *quæ tibi offerimus* &c. & *omnium circunſtantium*. Poſt eleuationem Calicis cum dicit, *Vnde, & memores* &c. ac deinde, *Supra quæ propitio* &c. Poſt commemorationem defunctorum cum dicit, *Ipſis Domine* &c. Demum cum profert, *Pater noſter*. Cum verò manus in Miſſa extenduntur, ritus Miſſalis obſeruetur, vt celebrans illas ita

ante

ante pectus extendat, vt digitis ſimul iunctis, & extẽſis, palma vnius manus alteram reſpiciat: vtraque verò humerorum altitudinem, & diſtantiam non excedat, In alijs verò brachiorum extenſionibus extra Miſſam, quò latius brachia extenduntur, eò perfectius crucis Myſterium explicatur.

DE MVTVIS CONVERSIONIBVS AD inuicem, & ad Altare.

CAP. XXIII.

SPiritus illi Seraphici, qui apud Iſaiam, in cœleſti illo beatorum Agminum Choro, Deo perpetuo miniſtrant, tametſi ſæpiſſimè in Dei Maieſtatem mentis oculos intenderent, interdum tamen ad alterutrum conuerſi, diuinas laudes decantare viſi ſunt. Hinc Eccleſia Catholica, velut pia cœleſtium actionum ęmulatrix, quos ad Angelicum diuinarum laudum perſoluendarum miniſterium vocat, eos frequenter verſa ad Altare facie, quandoque mutuis ad ſeipſos conuerſionibus Deum laudare docet. Quamobrem, qui Angelicorum munerum heredes, ac ſacrarum adminiſtrationum pij cuſtodes haberi volunt; vtrunque ita obſeruare debent, vt cum in Altari oculos intendunt, Deum ibi pręſentem intueantur, quem integro cordis affectu laudibus proſequi debent: cum verò faciem ad ſe inuicem conuertunt, ſe mutuo ad Dei laudes accendere debere non ignorent. Iſa. 6.

Igitur qui ante legile, vel in oppoſitis Chori lateribus ſtant, eos toties inclinatos mutuas conuerſiones pręſtare oportet, quoties à Choro, *Pa-*

ter noſter, & *Aue Maria*, *Credo*, in principio horarum dicitur; quoties canitur, *Gloria Patri* &c. vſque ad *Sicut erat* &c. Cum in Veſperis cantatur, *Sit nomen Domini benedictum*. Cum quatuor extremi verſus quorumcunque Hymnorum recitantur: cum ab Hebdomadario profertur oratio principalis officij; Ad preces verò, quæ non dicuntur flexis genibus, & ad *Precioſa*, vſque ad, *Deus in adiutorium* &c. ſtent quidem omnes verſa ad alterutrum facie, ſed tamen erecti. Cum verò ad *Precioſa*, dicitur, *Deus in adiutorium*, ſe ad Altare conuertant, & iterũ ad *Gloria Patri*, vſque ad *Sicut erat*, adinuicem conuerſi ſe ſe inclinent. Ad *Sicut erat*, eodem modo ſe erigant, & rurſus ſe profundè ad *Pater noſter*, quod ſequitur, demittant. Cum dicitur, *Et ne nos* &c. iterum ad ſeipſos conuerſi ſe erigant, & vſque ad *Dirigere, & ſantificare* &c. erecti maneant, at ſimulac pronunciatur, *Dirigere*, faciem ad Altare conuertant, ad quod tandiu conuerſi maneant, quoad dicatur Capitulum abſolutionis: quo tempore iterum erecti, faciem ad ſeſe inuicem conuertere debent, eodemque modo iterum ſe inclinare cum dicitur, *Benedicite Deus*, vſque ad finem.

Ad *Magnificat*, ad *Benedictus*, & ad *Nunc dimittis*, ſtent erecti verſa ad alterutrum facie. Acolythi quoq; miniſtrantes, cum à legili recedunt, conuerſi ſe mutuo ſalutent.

Qui fixi ad dexteram, & ſiniſtram partem Chori in ſuis ſedibus manent, ſtent ſemper verſa facie ad oppoſitam partem Chori niſi cum ad Altare faciem conuertere debent, ne ordo conuerſionum ad Altare perturbetur, quod in omnibus regularium Choris hactenus obſeruatur. Qui verò in ſuprema parte Chori ſunt, nunquam ad ſe inuicem, ſed verſus

Alta-

Altare tantummodo faciem conuertant.

Ad Altare verò conuerſio fieri debet, primum ab ijs, qui ſtant ante legile, cum Pſalmi canuntur, præterquam ad *Gloria Patri*, vt dictum eſt, vſque ad *Sicut erat*, quod ab ijs dici debet facie verſus Altare conuerſa. Rurſus cum Hymnos recitant, exceptis quatuor vltimis verſibus: reliqui verò omnes ad Altare faciem conuertere debent, cum pronunciatur Capitulum, cum abſolutis collectis dicitur, *Per Dominum noſtrum* &c.

Antiphonæ B. Virg. per omnia anni tempora, cum ſua collecta ſemper conuerſo ad Altare vultu dicantur: ſicut etiam litaniæ eiuſdem: in omnibus quoque collectis, quæ poſt quaſcunque commemorationes dicuntur, conuerſio ad Altare fiat: Atque eodem modo, *Sacroſancta*, & ſuffragia, quæ ſuperiore iubente interdum pro aliqua neceſſitate Deo offeruntur, verſa ad Altare facie recitentur.

Acolythi ad legile accedentes, conuerſa ad Altare facie coram illo ſe inclinent: Ijdem Pſalmos, Hymnos, Antiphonas, Lectiones, Commemorationes cum verſiculis, ſimiliter Capitula ad abſolutionem, & reſponſoria breuia horarum ad Altare conuerſi legant; Miſſam quoque in Choro audientes, faciem ad Altare conuertant.

Has verò conuerſiones ea pietate, ac profunda mentis conſideratione omnes perficere ſtudeant, Angelicũ munus obeuntes; perinde ac Deo ipſi, in cuius conſpectu ſemper ſtant, ſua miniſteria exhiberent.

DE VSV SVPERPELLICEI.

CAP. XXIV.

[a] Concil. Oxon. c. de ornam. Eccl.
[b] Act. Eccl. Med. p. 1. fol. 271.

SVperpelliceum, [a] quod ab antiquiſſimis Eccleſiæ temporibus, in Eccleſia vſu receptum, non niſi ab Apoſtolica traditione manaſſe creditur: [b] Munditiæ, ac nitoris ſimulachrum eſt, quo Eccleſiæ miniſter inſtruitur, qualis ad Altaris miniſterium accedere, & in eo ſe gerere debeat. Et quidem priſci illi noſtræ Congregationis Patres, quos internus potius, quam externus munditiæ candor delectabat: ſuperpelliceo in ſacris Miniſterijs minimè vſi ſunt: haud ea ratione profectò, quod huiuſmodi cęremoniam ſuperuacaneam, (quod abſit) aut minus ſtatui noſtro congruentem iudicarent. Cum illud, B. P. noſtri Franciſci tempora non repulerint, atque eo antiquiſſimi ſimul, & ſanctiſſimi Patres vſi fuerint: ſed potius, quod ex abundantiori illius vſu formidarent, ne tenera, ac vix exorta Congregatio ad priſtinas ſacri Miniſterij pompas, altiſſimę noſtræ paupertatis parum congruentes, quas non pridem ſanctè repudiauerat, ſenſim deflueret.

At vbi iam adulta Congregatio, in his, quę ad rerum diuinarum miniſterium, ac miniſterij rationem pertinēt, fixis ſtatutis, ac longo vſu ſolidatis, tam altas, ac ſtabiles in humilioris miniſterij vſu radices egit, vt vix ab eo lapſum timerè debeat. Hinc Patres Generalis Capituli Romæ celebrati, vt ſolemniora Altaris miniſteria ab iis, quę paſſim communia ſunt ſecernerentur, ſuperpellicei vſum in ſolemnioribus quibuſdam diebus, quibus vel Thurificatio in Altaris miniſterio adhibetur, vel pax publicè in Choro datur, vel ſingulare aliquod officium celebratur velut his ſacris actionibus decentiſſimum,

ad

admittendum decreuerunt.

[a] Omnibus itaque diebus ſolemnioribus, cum Thuriſicatur Altare, Clericus ſuperpelliceo indutus, vt alias explicatum fuit, ad Altare procedere, & Celebranti miniſtrare debet, [b] ſuperpelliceo quoque vtatur in Dominicis diebus, cum in Miſſa Conuentuali miniſtrat, in qua fit aſperſio aquæ benedictę, & pacis oſculum datur, ſi autem ex aliquo accidenti non erit tunc in conuentu Clericus, miniſtret laicus, ſed ſuperpelliceo non indutus. Sunt etiam alij plerique dies ſolemnes, in quibus ſingulare aliquod officium agitur, aut peculiaris aliqua actio celebratur, in quibus ſuperpelliceo, vti decet, veluti in Vigilia Natiuitatis Domini, cum Martyrologium canitur: in die Cinerum: in feria quinta maioris Hebdomadæ: in die Paraſceues: in die Sabbati Sancti: in Vigilia Pentecoſtes: & in die Commemorationis omnium Defunctorum: in officio, & ſepultura fratris defuncti, & cum Miſſa celebratur coram Epiſcopo, aut Principe. [a] Prętereа ſuperpelliceo, & ſtola vti debet ſacerdos, quoties aquam die Dominico benedicit: quoties Sacramentum extra Miſſam in Altari exponit, aut expoſitum recondit: quoties aliquid, vel in Altari, vel in Sacriſtia benedicit: [b] Prӕterea cum ſanctiſſimam Euchariſtiam, & extremam vnctionē miniſtrat infirmis: cum extra Miſſam aliquos communicat: cum aduerſus tempeſtates, ac grandines coniurationes legit, atque alia his ſimilia pręſtat; hęc abſque ſtola, ac ſuperpelliceo non pręſtet, vt eccleſiaſticę leges decernunt.

[a] Rub. miſ.

[b] Rit. Miſſ.

[a] Rit. Miſſ.

[b] Concil. Braccar. c. Eccleſiaſtica de Conſecrat. d. 23

CAP. XXV.

THus in Altaris miniſterio interdum adhibendum eſſe, diuinis, & humanis teſtimonijs ſatis, ſuperq; in Eccleſia probatum eſt: Etenim in Apocalipſi cœleſtes illi ſpiritus thus ante diuinum Altare adolebant. Iudeorum quoque Eccleſia olim Thurificatione in Altaris miniſterio vſa fuit: Demum pijs legibus ab Eccleſia inſtitutum eſt, vt quibusdam ſolemnioribus diebus in Altaris ſacrificio thuris incenſio fiat.

Apoc. 8.

Conc. Rothomag. apud Burchard. li. 3. c. 227.

Porrò vt omnibus peſpectum ſit, qui nam ſolemnes dies, in quibus thus adolendum eſt, cenſeantur, Hi ſunt. feſta omnia Domini Sabaoth, ſcilicet Natalis Domini, Circumciſio, Epiphania, tres dies Paſchę, Aſcenſio, tres dies Pentecoſtes, feſtum Trinitatis, & Corporis Chriſti.

Cær. epiſ. l. 1. c. 23. Rub. Miſſ. Cær. Epiſ. Pôt. Rom.

Prętera feſta B. Virg. feſtiua, videlicet Conceptio, Natiuitas, Purificatio, Annunciatio, Aſſumptio, & Viſitatio.

Adhęc feſta omnium Apoſtolorum, Euangeliſtarum, Patroni, ſeu titularis Eccleſię, Inuentionis Sanctę Crucis, S. Ioannis Baptiſtę, S. Stephani, S. Laurentij, Dedicationis S. Michaelis, Feſtum omnium Sanctorum, Cõmemoratio omnium Defunctorum, Dominica in Albis, & Dominica Palmarum, feria quinta in Cœna Domini, & feria ſexta in paraſceue.

His accedant feſta Sanctornm noſtrę Religionis nimirum S. Patris noſtri Franciſci, Impreſſionis Stigmatũ, Portiunculę, S. Antonij, S. Ludouici, S. Bernardini, S. Bonauenturę, S. Didaci, S. Clarę, SS. Danielis, & ſociorum, & Feſtum glorioſiſſimi nominis Ieſu.

a Rit. Rom.

a His quoq; addi debent, Miſſa in exequijs Corporis

De-

Defuncti pręſentis, in qua incenſum adhiberi debet; ac pręterea cum Miſſa dicitur pro re graui, ſicut fieri ſolet in die electionis Miniſtri Generalis, aut Prouincialis: tempore Capituli, ſiue celebretur in loco Capituli, ſiue in alijs Eccleſijs Prouinciæ, aut totius Ordinis. Rit. Miſſ. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 31.

In his ergo tantum ſolemnioribus diebus, celebrans Altare thurificare debet, & miniſter ſuperpelliceo indutus ea omnia obſeruare curet, quæ ſuperius de miniſterio Miſſæ ſolemnis dicta ſunt; His exceptis, quæ de thurificatione in Commemoratione omnium Defunctorũ, & in die exequiarum Defuncti tertio libro explicabuntur. Quomodo verò Altare thurificandum ſit, iam ſuperius declarauimus.

In oratione verò 40. horarum cum Sacramentum exponitur, & in Veſpere, cum reconditur; ſemper ſanctiſſima Euchariſtia incenſari debet nonnullis verſiculis, & orationibus adhibitis, de quibus inferius agetur.

Finis primi Libri.

DE

DE SACRIS RITIBVS

IVXTA ROMANAM REGVLAM vſui Fratrum Minorum Capuccinorum accommodatis.

Liber Secundus.

IN QVO AGITVR DE RITV DIVINORVM Officiorum, & Diſciplina in ipſis ſeruanda.

DE STATIS HORIS, QVIBVS HORAE Canonicæ ſingulis anni temporibus ſunt perſoluendæ.

CAP. I.

a S.Hieronym.ep.22 ad euſtoch.

b Cõc. Cabilon 2. c. 59. Iſid.de Eccleſ.off.l.1.

a Bed.li. 3. in Eſdr. ca. 38.

QVAMQVAM (vt inquit Hieronymus) *Apoſtolus orare nos ſemper iubet, & ſanctus eſt ipſe ſomnus oratio: tamen diuiſas orandi horas debemus habere, vt ſi fortè aliquo fuerimus opere detenti, ipſum nos ad officium tempus admoneat*. Hinc [b] ſeptẽ, vel ex aliorum ſententia, [a] octo horæ Canonicæ, ſiue regulares ex Apoſtolica traditione decerptæ, antiquiſſimis

ſimis legibus in Eccleſia inſtitutæ ſunt; videlicet Matutina, Laudes, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Veſperæ, & Completorium, in quibus, qui Dei obſequijs mancipati ſunt, diſtinctis diei, & noctis ſpacijs diuinis laudibus vacare debeant: vt & Dies, & Nox, & Sol, & Luna, & cunꝺta temporum viciſſitudo illius cultus ſint teſtes, quo Christiana Religio Deum velut rerum omnium, ac temporum auctorem proſequitur, neque vlla ſit diei, aut noctis pars, quæ à Diuinis laudibus vacet.

Amalar. l. 4 de Eccl. off. c. 7.
Nau. lib. de orat. c. 3 num. 27. & 28.
S. Anton. 2 p. c. 12. §. 1.

Et quidem, cum hęc horarum ſpacia tot ſacrorum [b] Conciliorum, ac ſanctorum [c] Patrum conſenſu ſumma pietate conſtitutæ ſint, æquum ſanè eſt, vt non minori diligentia, ac religione à nobis colantur.

[b] Concil. Laod. can. 18.
k Concil. Aquisgra. 1. c. 126.

Quapropter ne pſallendi ſpacia, quæ certa, ac definita eſſe debent, aliquando perturbentur, neceſſarium duximus cuique horarum tempori ſuos terminos præſcribere, & iuxta varia anni tempora, certos pro instituti noſtri ratione aſſignare.

[c] Clemens li. 1. conſt. Apoſt. c. 40 Cypr. in orat. Dom. Baſil. lib. 1. de inſtit. monach.

A matutina hora itaque rem agredientes; à qua reliquarum ſpacia certam ſibi regulam, ac menſuram vendicare debent: Quandoquidem priſci Religionis noſtrę Patres, ac ſatores, antiquæ olim [d] ſanctorum Monachorum inſtitutioni inherentes, eam in media nocte collocarunt; quod hactenus in toto Ordine noſtro piè, ac fideliter obſeruatum fuit: Nos quoque eorum veſtigijs inſiſtentes, ac piam ſanctorum Patrum [e] inſtitutionem, omni, qua par eſt, reuerentia proſequentes, Matutinam horam ſimul cum laudibus, media nocte cunctis anni temporibus inuiolabiliter celebrandam decernimus.

[d] S. Hieronym. ep. 8. ad Demetr. c. 8.
S. Io. Chriſoſt. hom. 42.
Baſil. ep. 1. ad Greg. Theolog.
[e] Conſtit. Reg. c. 3.

Hæc enim noctis pars, tum apud ſcripturas, tum apud Patres cęteris commendatior habetur; [f] Dauid enim medijs noctibus ad pſallendum Domino ſurgebat. [g] In actibus quoque Apoſtolorum legitur, *Circiter*

[f] Pſal. 118.
[g] Act. c. 16.

autem

autem mediam noctem Paulus, & ſilas laudabant Deum. De B. Carpo [h] Dionyſius hæc refert. *Circa verò mediã noctem, quo tempore conſueuerat ipſe ſemper apud ſe ad diuinos euigilare Hymnos, expergiſcitur quidem: & ſurgit.* Hac quoque hora ſurgendum monet [i] Athanaſius his verbis: *Media nocte ſurgito, & laudato Dominum Deum tuum.* Plura de hac parte noctis ad eum laudandum aptiſſima ſcribunt [k] Baſilius ep. 1. ad Gregorium Nazianzenum, Ambroſius ſermone octauo in ea verba Pſalmi 118. *Media nocte ſurgebam* &c. Hieronym. ep. 8. ad Demetriadem cap. 8. & alij plerique Patres: ſed pręſertim Hilarius, cuius hæc verba ſunt, *Non vacat totis noctibus ſomno, nec otioſus lecto continetur: ad confitendum Deum non ſolum nocte, ſed etiam media nocte conſurgit. Meminit hoc eſſe tempus, quo primitiæ Egyptiorum meritiſſima impiæ obſtinationis clade percuſſæ ſunt. His ergo horis non laxatur in ſomnum, ne gladio Egypti admiſceatur. Hoc noctis tempore, introeunte ſponſo, ſapientes virgines in nuptias cum lampadibus introibunt. Vigilat ergo, ne cum ſtultis mereatur excludi.* Nec tamen mediam noctis horam ita mordicus contrahimus, vt ſi aliqua horæ minuta interdum, vel excedant, vel deſint; id abſque præſcripti termini prçiudicio fieri non poſſit: neque enim ignoramus quàm difficile ſit, æſtiuo prçſertim tempore, apud Italos medię noctis horam adamuſſim obſeruare: ſed ne longioris temporis interuallo, quàm ſeſquihorę, vel ad ſummum horę, Matutina hora à media nocte diſtet, ſolicitè monemus.

h Dion. ep. ad Demophil.

i Athan. li. de virg.

k Baſil. ep. 1. ad Greg. Ambr. ſer. 8. in pſal. 118. Hier. ep. 8. ad Demet. Hilar. in Pſal 118. lit. Heth.

Quamobrem, ea horarum ratione habita, quibus ſol in vno quoque anni tempore oritur, illud matutinę horę tempus eſſe pręſcribimus, quod medium noctis ſpacium ęqualiter interſecat, quod nã verò illud ſit, ſequẽs tabella indicabit.

Prima

Prima hora diebus ferialibus, à Matutina Cellarum pulſatione,ſeſqui hora elapſa,à Sacriſta pulſetur: Cum qua ſimul tertia perſoluatur. In diebus verò dominicis, ac feſtiuis integra hora,à matutina,vſque ad primam horam fluat,& cum prima, & tertia, etiam ſexta hora per totum anni circulum addatur. Porrò qua hora, ſingulis anni temporibus valuæ cellarũ pulſandæ ſint, in tabella adnotabitur. Id tantum admonere ſufficiat. A Natiuitate B. Virg. vſque ad octauam Paſchæ excluſiuè, quinque horarum cum dimidia ſpacium,ab exordio Matutinæ horę vſque ad Cellarum pulſationem, neque amplius,neq; breuius prẹſcriptum eſſe: Ab octaua autem Paſchæ vſque ad Natiuitatẽ B.Virg. quatuor tantum horarum cum dimidia tempus ſufficere.

Sexta hora diebus non feſtis:nullo Ieiunio adſtrictis, toto anni Circulo,non antea pulſetur,quam trium ſaltem horarum cum dimidia ſpatium poſt Primam effluxerit,eo modo,quo in tabella notatur. Toto verò Quadrageſimæ tempore,ſimul cũ prima,& tertia recitetur.

Nona in diebus Ieiuniorum,ante Refectionem ſimul cum ſexta dicatur, excepto Quadrageſimali tempore, quãdo ſexta ſimul cum Prima,& tertia perſolui debet, vt dictum fuit. Quod ſi Ieiunio non vacetur, à Paſchate vſque ad Natiuitatem B. Virg. ad meridiem vſque perſoluenda protrahatur: A Natiuitate verò B. Virg. per reliquum anni tempus ante prandium immediatè recitetur.

Veſperæ præterquam in Quadrageſima,quo tempore ex Eccleſiæ præſcripto ante meridiem (exceptis Dominicis diebus) decantari debent, duarum ſemper horarum ſpacio à meridie diſtent.

Completorium tandem cunctis anni temporibus; præterquam in Quadrageſima, poſt veſperas circiter dua-

duarum horarum cum dimidia ſpacio interiecto dicatur. In Quadrageſima verò, quoniam ſępè accidit tempora mutari, horarum tabula obſeruetur. Id interim admonentes, non adeo nos hæc horarum tempora ad punctum coarctare, quin per aliquam horæ particulam iuxta temporum, ac officiorum rationem, vel contrahi, vel dilatari poſſint. Nam ſi vel horæ B. Virg. vel officium Defunctorum, vel Pſalmi Pœnitentiales, aut Graduales in Choro addendi ſint, ęquum erit, vno ſaltem horæ quadrante officij tempus accelerari, tum alijs exigentibus cauſis retardari: quod ſuperiorum prudentiæ præſertim iudicandum relinquimus.

Porrò vt certa, ac ſtatuta cuiuslibet horæ spacia omnibus perſpecta ſint, in quibus diuina officia celebrari debent, ad commodiorem totius noſtrę congregationis vſum, paruam hic tabellam maxima diligentia, ac ſtudio compactam inſerendam curauimus: in qua quo tempore diuina officia, quolibet anni tempore perſoluenda ſint, ijs exceptis, quæ de prima, & ſexta in diebus Dominicis, & feſtiuis declarata ſunt, facilè quiſque intueri queat; Et quoniam omnibus Prouincijs ijs maximè, quæ transmontes ſunt, idem non eſt horarum vſus, ac diſtinctio, duplicem tabellam confecimus. Alteram Italiæ, alteram Gallię horarum vſui accommodatam.

Tabula

Tabula Horarum iuxta vſum Italiæ in quibus per totum anni circuitum diuina officia ſunt celebranda.

Menſes.	Dies menſis. Hora cōſtat ex 60. min.	Ortus Solis.	Matutina. Ho. med.	Cellarū pulſatio Ho. med.	Sexta Ho. med.	Meridies. Ho. Min.	Veſperæ. Ho. med.	Completorium. Ho. med.
Ianuarius.	1	15. 22.	7. med.	13.	18.	19. 41.	21.	23.
	15	15. 3.	7. med.	13.	18.	19. 31.	21.	23.
Febr. ante Quad.	1	14. 25.	7.	12. med.	17. med.	19. 13.	20. med.	23.
	15	13. 46.	7.	12. med.	17. med.	18. 55.	20. med.	23.
Febr. in Quadr.	1	14. 25.	7.	12. med.	17. med.	19. 13.		23.
	15	13. 46.	7.	12. med.	17. med.	18. 53.		23.
Martius.	1	13. 3.	6.	11. med.	17.	18. 31.		22. med.
	15	12. 19.	6.	11. med.	16. med.	18. 9.		22. med.
Apr. tēpore Quad.	1	11. 25.	5. med.	11.	16.	17. 42.		22.
	15	10. 41.	5. med.	11.	16.	17. 21.		22.
Apr. poſt Quadr.	1	11. 25.	5. med.	10.	14.	17. 42.	19. med.	21. med.
	15	10. 41.	5. med.	10.	14.	17. 21.	19. med.	21. med.
Maius.	1	9. 57.	5.	9. med.	13. med.	16. 58.	19.	21.
	15	9. 21.	5.	9. med.	13. med.	16. 41.	19.	21.
Iunius.	1	8. 49.	5.	9. med.	13.	16. 25.	18. med.	21.
	15	8. 36.	5.	9. med.	13.	16. 18.	18. med.	21.
Iulius.	1	8. 37.	5.	9. med.	13.	16. 18.	18. med.	21.
	15	8. 52.	5.	9. med.	13.	16. 26.	18. med.	21.
Auguſt.	1	9. 25.	5. med.	10.	13. med.	16. 42.	18. med.	21.
	15	10. 2.	5. med.	10.	13. med.	17. 1.	19.	21. med.
Septemb.	8	11. 12.	6.	11. med.	14. med.	17. 36.	19.	21. med.
	24	12. 30.	6.	11. med.	14. med.	18. 1.	19.	21. med.
October.	4	12. 32.	6. med.	11. med.	15.	18. 16.	20.	22. med.
	15	13. 6.	6. med.	11. med.	15.	18. 33.	20.	22. med.
Nouēber	1	13. 57.	7.	12. med.	17.	18. 58.	20. med.	23.
	15	14. 35.	7.	12. med.	17.	19. 18.	20. med.	23.
Decēber.	1	15. 8.	7. med.	13.	18.	19. 34.	21.	23.
	25	15. 26.	7. med.	13.		19. 42.	21.	23.

Tabel-

Tabella Horarum iuxta vſum Tranſalpinorum in quibus per totum anni circulum diuina officia ſunt celebranda.

Menſes.	*Dies menſis.*	*Ortus Solis.* Ho. min	*Matuti-na.* *Hora.* *Ho. med.*	*Cellarũ pulſatio* *Ho. med.*	*Sexta* *Ho. med.*	*Meri-dies.* *Ho. Min.*	*Veſperæ.* *Ho. med.*	*Comple-torium.* *Ho. med.*
Ianua-rius.	1		12.	5. med.	10.	12.	1. med.	3. med.
	15			5. med.	10.		1. med.	3. med.
Febr. an-te Quad.	1		12.	5. med.	10.	12.	1. med.	4.
	15			5. med.	10.		1. med.	4.
Febr. in Quadr.	1		12.	5. med.	10. med.	12.		4.
	15			5. med.	10. med.			4.
Martius.	1		12.	5. med.	10. med.	12.		4.
	15			5. med	10. med.			4.
Aprilis. in Quad.	1		12.	5. med.	10. med.	12.		4. med.
	15			5. med.	10. med.			4. med.
Apr. poſt Quadr.	1		12.	4. med.	8. med.	12.	2.	4. med.
	15			4. med.	8. med.		2.	4. med.
Maius.	1		12.	4. med.	8. med.	12.	2.	4. med.
	15			4. med.	8. med.		2.	4. med.
Iunius.	1		12.	4. med.	8. med.	12.	2.	4. med.
	15			4. med.	8. med.		2.	4. med.
Iulius.	1		12.	4. med.	8. med.	12.	2.	4. med.
	15			4. med.	8. med.		2.	4. med.
Auguſt.	1		12.	4. med.	8. med.	12.	2.	4. med.
	15			4. med.	8. med.		2.	4. med.
Septemb.	8		12.	5. med.	9. med.	12.	1. med.	4.
	24			5. med.	9. med.		1. med.	4.
October.	4		12.	5. med.	9. med.	12.	1. med.	4.
	15			5. med.	9. med.		1. med.	4.
Nouẽber	1		12.	5. med.	9. med.	12.	1. med	3. med.
	15			5. med.	9. med.		1. med.	3. med.
Decẽber.	1		12.	5. med.	9. med	12.	1. med.	3. med.
	25			5. med.	9. med.		1. med.	3. med.

DE VARIIS SIGNIS CAMPANAE *dandis, tam diebus ferialibus, quàm feſtiuis.*

CAP. II.

CAmpanarum ſigna, quibus Dei Populus ad ſacram Myſteriorum participationem vocatur, & ad Diuinas laudes celebrandas, tam nocturno, quàm diurno tempore excitatur; non tam piæ, & antiquæ conſuetudinis, quam diuinæ auctoritatis vſum ſibi vendicant: nam [a] (vt docet Rupertus) olim quidem tubæ fuſiles Deo iubente fabrefactæ fuerunt, vt ſuo clangore ad Iubileum Iudeum Populum vocareut. His verò nunc Campanæ, forma quidem diuerſæ, ſignificatione tamen ab his non ſeiunctæ, ſucceſſerunt, quę Chriſtianum Populum, & Clerum præſertim ad Eccleſiam propellerent, & diuinis laudibus iubilandum admonerent. Cui adſtipulatur [b] Colonienſe Concil. 3. dum his verbis ſcribit. *Benedicuntur Campanæ, vt ſint tubæ militantis Eccleſiæ quibus vocetur Populus ad conueniendum in templum, & audiendum verbum Dei, Clerus verò ad audiendum mane miſericordiam Dei, & veritatem eius per noctem.* Hinc de recto Campanarum vſu, ac virtute, hi duo verſus feruntur.

[c] *Laudo Deum verum, Plebem voco, conuoco Clerum,*
Defunctos ploro peſtem fugo, feſta decoro.

[a] Rupert. Abb. de Diuin. off. li. 1. c. 16.

[b] Concil. Colon. 3. p. 9. c. 14.

[c] Gloſſa extra de off. Cuſt.

Quapropter cum primum Campanæ, vel ad diuina officia, vel ad ſacra peragenda vocantis, ſignum Fratres perceperint: Mox Dei vocem ſibi audire videantur, quæ ipſos ad ſacrum munus peragendum accerſat, cui

idcircò confeſtim obtemperare debent.

Porrò ſigna Campanæ, quæ pro varia rerum, ac temporum ratione dari debent, hæc ſunt.

Primum, quod ad horas pertinet: ad Matutinam horam cum officium fit de Dominica, ac feſto duplici tria Campanæ ſigna pulſentur; quorum primum alijs longius producatur, ſaltem ſpacio duorum Miſerere; in diebus verò ſolemnioribus ad tertium vſque miſerere protrahatur; in ſemiduplicibus autem, ſimplicibus, & diebus ferialibus duo tantum ſigna dentur.

Prima vnico tantum ſigno, ad duorum Miſerere ſpacium protrahendo pulſetur.

Tertia ex more nunquam pulſatur, eo quod poſt Primam ſemper immediatè dicatur: ſexta verò cum ſeorſum à tertia celebratur, duobus tantum ſignis pulſetur, quemadmodum, & Nona.

Veſperæ in duplicibus, & Dominicis, tribus ſignis longiuſculè protractis pulſentur, præſertim ſi dies ſint feſtiui. In alijs verò ſemiduplicibus, ſimplicibus, ac diebus ferialibus, bis tantummodo Campana pulſetur vnius ſaltem miſerere ſpacio.

Pro Completorio quolibet anni tempore Campana bis pleno tractu pulſetur, niſi quo die Concionem haberi contigerit: nam tunc immediatè poſt Concionem ſemel tantum pulſari debet. Vltimum autem officij ſignum non Sacriſtæ, ſed ſuperioris tantum arbitrio pulſandum reſeruetur: idcircò ſuperioris iuſſus expectetur, qui ter percuſſo leuiter digitis ſcamno, ſignum edat. Dum verò pro vltimo officij ſigno Campana pulſatur, ab eo non ceſſet Miniſter, donec ſignum ceſſandi ab Hebdomadario manuum com-

comploſione edatur.

Ad Matutinam horam in diebus Dominicis, & Duplicibus, cum inchoatur Hymnus, *Te Deum laudamus*, Campana ad *Sanctus* vſque pulſetur, vel à principio vltimi Reſponſorij cum *Te Deum*, non dicitur.

A die Natiuitatis B. Virg. vſque ad octauam Paſchę, ad *Benedictus*, qualibet nocte dentur tres ictus Campanæ, quibus fratres laici admoneantur, vt ad litanias, & orationem mentalem conueniant. Ab octaua autem Paſchę vſque ad Natiuitatem B. Virg. ijdem dentur duntaxat feria ſecunda, quarta, & ſexta, quibus flagellatio ab omnibus iuxta Conſtitutionum noſtrarũ prǫſcriptum fieri debet.

A die octaua Paſchę vſque ad Natiuitatem B. Virg. in diebus Ieiunij circa finem ſextę, trino ictu pulſetur Campana, vt laici fratres ad litanias, & orationem, quę ante refectionem fieri debet, conuocentur: alijs verò diebus, quibus non ieiunatur, ſi litaniæ, & oratio mentalis nonam ſequi debeant, eadem ſigna dentur tantum circa finem Nonæ: eodem modo, & ad Completorium toto anni tempore dentur, cum dicitur, *Nunc dimittis*, vt laici fratres ad litanias B. Virginis, & orationem mentalem maturè intereſſe valeant.

Hora mentalis orationis peracta, Sacriſta trino ictu Campanę ipſam terminatam eſſe indicet, atque eodem Campanę ſigno in mane poſt Sextam, aut Nonam, aut Veſperas, cum ad refectionem eundum eſt, officium expletum eſſe annunciet: vt qui Refectorij, & ciborum curam gerunt, regulę ſigno reſpondeant.

[a] Angelicę ſalutationis ſigna, iuxta antiquam Eccleſiæ conſuetudinem, ter in die pulſentur. Primo in aurora, vt mos eſt apud alias Eccleſias communis. Quapropter minimè laudandum eſt, quod apud nonnullas Prouincias hactenus fieri conſueuit: nimirum, vt hiemali tempore ſtatim poſt Matutinas horas Angelica ſalutatio pulſetur; cum enim id tempus proprius ad mediam noctem, quam ad auroram accedat, in qua B. Virg. ab Angelo ſalutata creditur: Eccleſia verò venerandum incarnationis Myſterium velut in aurora peractum colat, nimis feſtina, ac præpropera ea temporis acceleratio eſſe videtur. [b] Quamobrem totius Eccleſiæ veſtigijs inherentes, Angelicę ſalutationis ſignũ non antea dari volumus, hiemali præſertim tempore, quam Cellarum valuæ in mane à Sacriſta pulſatæ fuerint, idque circa auroram: toto autem æſtiuo tempore poſt matutinas horas.

[a] Act. Eccl. Med. p. 1. fo. 31.

[b] Cærem. Cler. Reg. lib. 1. c. 16. Conc. Mediol. 1. dec. de rat. Diu. off.

[c] Secundum Angelicæ ſalutationis ſignum detur in meridie; Tertium in Veſpere, hora circiter dimedia poſt occaſum ſolis, atque eo tempore, quo ab alijs Eccleſijs, ac præſertim à matrice Eccleſia pulſari ſolet.

[c] Cærem. Cler. Reg. lib. 1. c. 16. Act. Eccl. Med. p. 1. fo. 31.

Cum verò hæc ſigna dantur: ter pleno tractu, interpellatè tamen, atque ea mora interpoſita, Campana pulſetur, in qua ter *Aue Maria*, cum ſuis verſiculis commodè, ac deuotè recitari queat.

[d] Suffragia pro Defunctis, quæ, dimidia poſt ſalutationem Angelicam, hora dici debent, tribus Campanæ ictibus, moroſè protractis, ac honeſtis interuallis diſtinctis pulſentur, ita vt commodè dici poſſit, *De profundis*, cum oratione, *Fidelium Deus* &c. Vnuſquiſque verò religioſi cordis affectu tunc pro

[d] Greg. 13. Act. Med. Eccl. p. 1. fo. 411.

pro liberatione animarum, quæ Purgatorijs pœnis detinentur, pias ad Deum preces fundat.

In obitu fratrum noſtrorũ, ſimulatque aliquis expirauerit, detur ſignum Campanæ, vt ſit pro ſalutatione Angelica: quod ſi obitus horis nocturnis contingat, quando omnes quieti vacant, tunc ſignum ad Matutinum, vel ad Cellarum vſque pulſationem differatur.

Cum Aegrotis fratribus miniſtrandum eſt Viaticũ, vel extrema vnctio, omnes ſono Campanæ conciſo, nimirum ictibus conuocentur.

[a] Cum ob imminentem grandinem, aut tempeſtatem Campana ad propulſandos Dęmones, ac tempeſtatem ſedandam, pulſanda eſt: primum detur ſignum ſalutationis Angelicæ, eo modo, quo ſuperius dictum eſt; Tũ verò Campana pulſetur pleno tractu. Qui autem ritus pro ſedandis tempeſtatibus quandiu id neceſſitas poſtulauerit, obſeruandi ſint, in fine 3. libri explicabitur.

[a] Concil. Colon. p. 4. c. 14. Rit. Rom. fo. 189. Act. Eccl. Med. p. 1. fo. 130.

In omnibus feſtis primę Claſſis, ac etiam B. Virg. quę ſunt ſecundæ Claſſis; nec non in feſtis Sanctorum noſtri Ordinis. [b] Ac præterea cum Oratio quadraginta Horarum in noſtris Eccleſijs ex publica vrbis conſuetudine, aut deuotione exponi debet; pridie illius diei poſt ſalutationem Angelicam, ad ſingularem illius diei ſolemnitatem declarandam, detur ſignum Campana pleno, ac longo tractu pulſata, vt eo ſinguli admoneantur celebriorem diem imminere, quo maiori ſtudio, ac diligentia diuinis rebus vacandum ſit.

[b] Act. Eccl. Med. p. 1. fo. 87. Cær. Cler. Reg. lib. 1. c. 16.

Supereſt, vt de ſignis Campanæ, quę in Miſſarum celebratione adhibenda ſunt, poſtremo loco agamus. Id in primis perpetuum ſit, quod hactenus apud nos obſeruatum fuit; vt in Miſſa Conuentuali, cum officium ſit de feſto duplici, aut Dominica ter pulſetur Campana debita temporis interpellatione ſeruata: ita vt pri-

mum ſignum detur circa medium primæ pleno,ac longiori tractu:ſecundum circa medium tertiæ,cum dicenda eſt ſexta,alioquin ſtatim poſt lectum Martyrologiũ', pleno quidem tractu, ſed duodecim, aut quindecim in fine Campanæ tintinnis adiunctis. Tertium verò ſignũ circa medium ſextæ,vel tertię (ſi ſexta non dicitur') ſolis viginti, vel circiter Campanę tintinnis pulſetur.

Cum autem officium ſit de ſemiduplici, ſimplici,aut de feria,duo tantum ſigna pro Miſſa Conuentuali dari debent: prius quidem ad Primam (vt dictum fuit) pleno tractu cum ictibus. Alterum ad Tertiam ſolis ictibus.

Idem quoque ritus obſeruari debet in Miſſis priuatis: vt ſcilicet duo tantum ſigna dentur, pręterquam in maioribus Domibus, in quibus multi Sacerdotes celebrant: in his enim,quę in maiori Altari celebrantur vnico tantum ſigno indicantur pleno quidem tractu, ſed breui,tot ictibus adiunctis quota erit Miſſa,quæ immediatè in illo Altari celebranda erit,ſi tertia tribus, quatuor, ſi quarta, hoc autem ſignum à Miniſtro in Altari deſeruienti fieri debet dicto Sanctus à celebrante, vt Sacerdos immediatè poſt illum celebraturus, maturus Sacriſtiam petat,nullaque inter vnius Miſſę finem, alteriusque principium mora intercedat, reliquis nullo omnino Campanę ſigno ad ſacella diſpertitis.

In feſtis duplicibus primę Claſſis,in feria quinta maris Hebdomadæ, [c] & in Sabbato ſancto, cum profertur *Gloria in Excelſis*, in Miſſa Conuentuali Campana pleno tractu pulſetur,vſque ad finem Gloriæ. Idem quoque ad *Sanctus*, & ad vtranque eleuationem Hoſtię, & Calicis (pręterquam in die Iouis ſancti) obſeruetur. In alijs verò duplicibus,ſemiduplicibus, ac ferijs ad sãctus duntaxat,& ad vtranque eleuationem dentur tintinni.

c Rit. Miſſ.

Tem-

Tempore Quadrageſimę, cum horę Veſpertinę ante meridiem celebrantur;bis dum Nona canitur,pro altera Miſſa,quę veſperas pręcedere debet, ſicut in Miſſa priuata Campana pulſetur; priori ſigno partim continuo,partim ictibus conciſo,poſteriori vero toto cõciſo.

[a] Præter hęc ſi aliquando contingat Clerum,aut Religioſorum familiam proceſſionaliter ad Eccleſias noſtras aduentare,aut publicam proceſſionem ante Eccleſiæ fores tranſire: [b] aut Cardinalem Legatum à Latere interdum ad Eccleſiam noſtram accedere, toties Campana pleno tractu longiuſculè protracto pulſetur.

[a] Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 14.

[b] Cærem. Epiſc. lib. 1. c. 15.

[c] Cum defuncti corpus in Eccleſiam defertur, Cum exequiæ circa Corpus complentur, Campana longo tractu pulſetur. Poſt electionem Generalis,aut Prouincialis Miniſtri in Capitulo tantum, dum proceſſio fit, Idem quoque ſeruetur.

[c] Rit. Rom.

DE RITV, AC TONO VOCIS, QVO APVD nos diuina officia ſunt celebranda.

CAP. III.

CVm Sancti Patris noſtri Franciſci mens clariſſimis verbis in Regula explicata, ea fuerit, vt minores fratres iuxta ritum S. Romanæ Eccleſiæ diuina officia celebrarent,nec vllo modo,aut ratione variarent: facile quiſpiam dubitare poſſet, an nos, qui apertè in cantandi modo, ac vocis tono à Romanæ Eccleſię pręſcripto recedimus, Regulę transgreſſores iure nuncupemur.

At quamquam ad omnem huius rei dubitationem tollendam illud ſatis eſſe deberet,ita à Congregationis noſtrę exordio à Maioribus ſumma pietate inſtitutum,

ac deinde per temporum ætates, tot ſubſequentium Patrum, qui eximia vitæ ſanctimonia, ac totius regulę obſeruantia nobis pręluxerunt, calculis probatum, ac cõfirmatum fuiſſe; quorum nos veſtigia tuto ſequi, & poſſumus, & debemus. Attamen, vt omnis ſemel erroris, aut inobſeruantię ſuſpicio ab animo propellatur; duplex ratio perpendenda eſt, Prima eam fuiſſe B.P. Franciſci mentem verbis ipſis expreſsam: vt diuinum officium iuxta ritum, quem tenet ſancta Romana Eccleſia, quo ad ea, quę illi ſubſtantialia ſunt, à nobis celebrari debeat: ita vt tota Franciſcana religio alterum officij genus, aut Ambroſianum, aut Monaſticum, ſiue alterius generis, præter illud, quod Romana colit Eccleſia, abſque Regulę præiudicio amplecti nõ poſſit. Sic enim in regula legitur. *Fratres faciant officium ſecundum ordinem S.R.Eccleſiæ*. Ordinis autem vox ſiue ordinatam officii ſeriem, ſiuè Eccleſiæ præſcriptum ſignificet, id tantum indicat officij ſubſtantiam, in qua ordo eſſentialis ſpectatur, à nobis nullo pacto variari debere: quod poſterioribus verbis clarius aperit, cum pſalterium excipit, quod ad officij ſubſtantiam pertinet; quo fit, vt nullum preuaricatę regulę crimen incurratur, cum in cantu, qui ad accidentalem tantummodo diuini officij ordinem ſpectat, quique pręter ſubſtantialis ordinis corruptionem adeſſe, & abeſſe poteſt, à Rom. Eccl. diſcrepamus quę communis eſt omnium ferè Patrum ordinis expõſitio.

Clem. V. ar. 2. Hier. à Pol. in c. 3. reg.

Altera quoque ratio eſt: Cantus noſtri rationem iam pridem Rom. Eccl. eſſe perſpectam; atque ordinis noſtri Conſtitutiones, in quibus huiuſmodi cantus pręſcribitur, à Romano Pont. approbatas fuiſſe: ex quo id neceſſario colligimus, noſtrum canendi ritum à Rom. Eccl. probari. Cum verò Sanctus Franciſcus* Regulam noſtram

* Reg. c. 1.

noſtram plenè Rom. Pont. ſubiectam eſſe voluerit; nulla in eo cātu regulę transgreſsio eſſe poteſt, vbi ipſius vſus Romanę Eccleſię auctoritate, velut legitimus, ac Regulæ conſentaneus probatur: quo fit vt ſi ordo prę̨ſcriptam regulam ſignificet; noſter canendi ritus ſecundum ordinem ſanctę Rom. Eccl. dici debeat, quando ex illius auctoritate fluit.

Cęterum humilis, ac flebilis cantus, humilem in primis Religionis noſtrę ſtatum, pœnitentia plenum eſſe docet: tum vnum quemque ſic officij, ac vocationis admonet.[b] Vt potè quem propria, ac aliena peccata potius deflere, quam lętos concentus expromere deceat. [b] Hieron. adu. vigilant. c. 6.

Quamobrem hunc cantum, qui ab omni luxu, ac mollitie, vocis variatione, ac modulatione abborret, iam ab ipſo noſtrę Congregationis ortu receptum, in ea perpetuo vſu excoli, nec vlla vnquam ratione mutari decernimus.

In eo ęqualis, & vniſonus ſemper tonus ſine vlla inflexione, aut vocis variatione ſeruari debet: Hebdomadarius quoque in inchoando officio, non nimis alto, nec nimium depreſſo, ſed mediocri vocis tono vtatur: Cantus verò ſit grauis, & lentus, non leuis, aut pręcipitatus, qui audientium deuotionem excitet, & eleuatam in Deum mentem iuuet, non perturbet.[c] Sic enim in Concilio Treuirenſe ſtatutum his verbis legitur. *Statuimus proindè, vt laudes diuinæ per ſingulas horas non curſim, aut feſtinanter, ſed tractim ſeruatis interuallis decentibus, ratione dierum feſtorum, ac profeſtis & intermedijs ſecernendorum habita reuerenter, ac alacriter abſoluantur: nequaquam ſublato in altum clamore, ne vel inſanire, vel animi laſciuia geſtire potius videatur, quàm feruore ſpiritus exultare.* Quod etiam confirmat ſexta Synodus Gene- [c] Concil. Treuiren. Sexta Syn. can. 75.

Generalis. In medio verſiculorum debita ſemper interualla adhibeantur; nullus verò, nec in medio, nec in fine verſus, longius vocem producat.

At quoniam inter pſallendum varius Prouinciarum noſtrarum vſus animaduertitur; ſunt enim qui aliquas verſiculorum ſillabas longius, alij breuius producant. Alij vocis tonum in principio officij deprimant, vt paulo altius extollant, alij quoque, qui ea verba, *Domine labia mea* &c. & *Deus in adiutorium*, & quæ ſequuntur vſque ad Hymnum, vel Antiphonam, in qualibet hora ita longè producant, vt ſingulis verbis ſingula interualla apponant. Denique tam varius, ac ſingularis in ſingulis Prouincijs Pſalmodię vſus perſpicitur, vt vnaquęque Prouincia ſuum pſallendi vſum à Cęteris diuerſum ſibi vendicaſſe videatur. Idcirco, vt huiuſmodi deformitas, quę rectum religionis Ordinem perturbat, omnino pręcidatur, & pſalmodia ad perfectam vniformitatem ſemel aliquando cogatur, nonnulla hic obſeruanda collegimus, quę faciliorem ad cantus noſtri vniformitatem viam ſternent.

In primis quod ad vocis tonum ſpectat, idem tonus, quo ſemel officium inchoatum fuit, prorſus tam in principio, quàm in fine officij retineatur, niſi fortè ob illius declinationem interdum eleuandus eſſet, quod non ab alio pręterquam à ſuperiore, vel Hebdomadario fieri debet: eadem quoque vocis ęqualitas abſque vlla vocis variatione, aut biſcantu, (vt dici ſolet,) tam à Choro, dum Pſalmi canuntur, quàm ab Hebdomadario, cum orationes recitat, quam etiam à celebrante, cum Miſſam legit, omnino ſeruetur.

Omnis autem in cantu diſſolutio, quę fit per vocem, vel in falsetum adulteratam, vel in contrapuncta muliebriter confractam, quę ex S. Bonauenturę ſententia nobis

S.Bonau.in ſpec.c.9.

nobis maximè indecentiſſima eſt,omnino à noſtra Pſalmodia expellatur,quam grauitas potius,puritas,ac ſtrenuitas comitari debent, vt pręclarè docet Bernardus his verbis. *Vnde vos moneo dilectiſſimi, purè ſemper ac ſtrenuè diuinis intereſſe laudibus. Strenuè quidem, vt ſicut reuerenter, ita & alacriter Domino aſſiſtatis: non pigri, non ſomnolenti, non oſcitantes, non parcentes vocibus, non præcidentes verba dimidia, non integra tranſilientes; non fractis, & remiſſis vocibus muliebre quoddam Balba de nare ſonantes: ſed virili,(vt dignum eſt) & ſonitu, & affectu voces S. Spiritus depromentes. Purè verò, vt nihil aliud dum pſallitis, quam quod pſallitis, cogitetis.* S. Bernard. ſerm. 47. ſup. Cant.

Ad Matutinum: *Domine labia mea* &c. *Deus in adiutorium*, in cęteris horis ad Completorium: *Conuerte nos* &c.& *Deus in adiutorium*, non feſtinanter;ſed grauiter: moroſè,non tamen ſpacijs interiectis; ſed continuo vocis ductu ab Hebdomadario intonentur. Cui eodem quoque vocis tono grauitate,tarditate,ac continuatione Chorus reſpondeat.

Hymni cum canuntur, in fine cuiuslibet verſus parua quędam morula ſeruetur, quę verſum à verſu ſecernat: nec tamen tanquam ſaltillando verſus canant; quaſi qui metrum ſcandere velint,ſed vniformiter in cantu procedant.

Inter pſalmorum verſus,quidam breues, alij longiores ſe offerunt;in his ea ratio habenda eſt, vt qui prolixiores ſunt,duobus interuallis ſecentur,in quibus Chorus morula interpoſita quieſcat: in alijs verò vnum tantum interuallum ſeruetur. Id verò in pſalmodia cauendum eſt,ne aliquę verborum ſillabę breuius, alię longius protrahantur,quę inęqualem cantum efficiant; ſed ęqualem prorſus verborum, & ſillabarum quanti-

tatem

tatem ſeruantes, omnes cantus vniformitatem cuſtodiant.

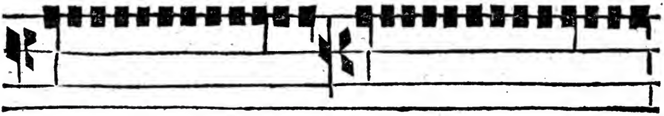
Sunt, qui tam in principio verſus, quam poſt mediũ interuallum, plerasque ſillabas longius cęteris producant; & quamuis à ratione minimè diſſentaneum ſit, aliquam ex Prioribus verſus ſillabis, quę ſuapte natura producuntur,tam in principio, quam poſt medium verſus interuallum longiuſculè protrahi, vt grauitas quędam cantui comparetur; poſt medium tamen verſus interuallum,plures ſillabas longius produci non probamus; cum nulla id ratio perſuadeat: idcirco prętterquam in initio, tam verſus, quàm interualli, vbique eadem ſillabarum quantitas ſeruetur, id enim cantus ęqualitas, ac vniformitas, quę ſemper maximè commendata fuit, indubiè poſtulat.

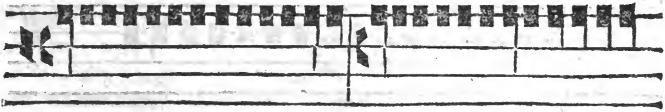
Hęc verò vt clarius omnibus perſpecta fiant, tabellam hic apponendam curauimus,in qua nonnullos Pſalmorum,& Hymnorum verſus iuxta rudioris Muſicæ leges, quæ in Eccleſia ferè omnibus notę eſſe ſolent, adnotauimus,vt ad horum regulam,& menſuram quiſque in cęteris pſalmorum,ac Hymnorum verſibus vocem ſtudeat componere, ac omnem deformitatem vitare.

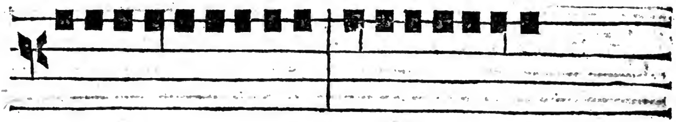
Iterum lectores admoneo, notas nigras idcirco apponi,vt cantus tarditatem indicent,quæ caudam ad tertiam vſque lineam extendunt longiorem vocis tonum inſinuant,quæ vſque ad ſecundum tantum,breuiorem; longiorem tamen his,quæ caudatæ non ſunt.

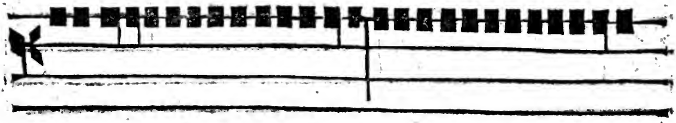
De-

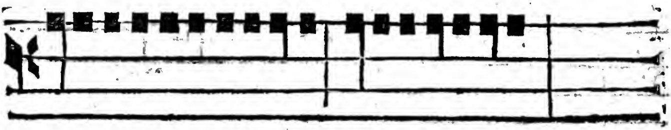
Digitized by Google

Domine labia mea aperies,
Et os meum annunciabit &c.

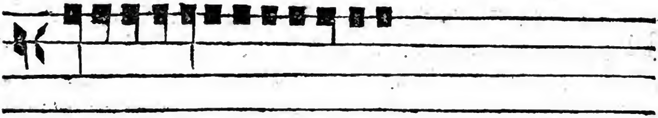

Deus in adiutorium meum intende.
Domine ad adiuuandum &c.

Gloria Patri,& Filio.
Et Spiritui ſancto.

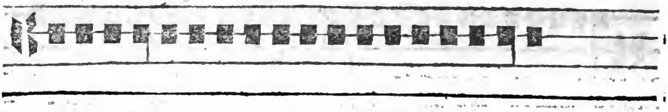

Sicut erat in principio,& nunc,&c.
Et in ſecula ſeculorum Amen.

Dixit Dominus Domino meo.
Sede à dextris meis.

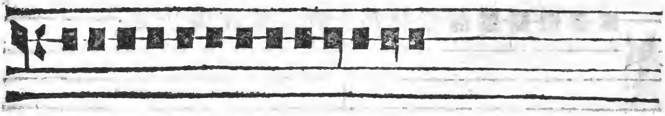
Ma-

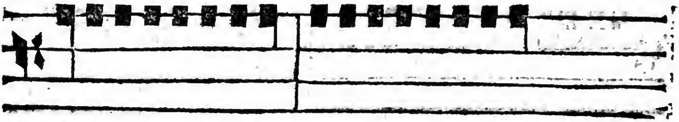
Magnificat Anima mea Dominum.

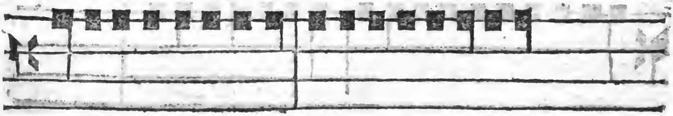
Cum inuocarem exaudit me Deus iuſtitiæ meæ.

In tribulatione dilataſti mihi.

Veni creator ſpiritus Mentes tuorum viſita.

Imple ſuperna gratia Quæ tu creaſti pectora.

DE RITV DIVINORVM OFFICIORVM *in diebus ferialibus, ſemiduplicibus, duplicibus, & Dominicis ſeruando.*

CAP. VI.

INcompræhenſibilis Dei Opt. Max. natura quandoquidem propter inexhauſtos diuinarum perfectionum fontes, qui ab ipſa fluunt, varias, ac infinitas in ſe ipſo rationes complectitur, quibus ſe ipſum laudandum præbet; idcirco, ſi minus infinito, ob humanæ naturæ imbecillitatem, quæ ſuis terminis contenta eſt, vario ſaltem, ac multiplici laudum cultu ſummo iure ab hominibus proſequenda eſt. Atque hinc multiplex illa diuinorum officiorum diſtinctio orta eſt, quam Catholica Eccleſia, ſupremæ Dei dignitatis non ignara, piè, ac ſapienter ad Deum laudandum inſtituit. Dum quędam duplicia, quædam ſemiduplicia, alia ſimplicia, alia ferialia officia, iuxta varia quoque ſanctorum, vel ſacrorum dierum dignitatem, eſſe voluit; Rurſus inter duplicia, quædam maioris dignitatis, vt quæ inter primæ Claſſis feſta adnumerari ſolent, quædam minoris, veluti, quæ in ſecunda Claſſe reponuntur, alia tandem communis, quę ſemiduplicibus, ac ſimplicibus tantum dignitate præeminent; Denique ex his, quædam ferialia ſunt, quædam feſtiua.

In his, quoniam diuerſi ritus adhiberi ſolent, quos ignorare non decet, paulisper ſiſtendum eſt.

Officium feſti ſimplicis, & feriæ (vt ab his exordiar.) etſi circa officij rationem nonnihil interſe diſſentiant, vt ex rubricis perſpicuum eſt: in his tamen, quæ ad ri-

tus

tus ſpectant, ferè in omnibus inter ſe conueniant: In ipſis enim primus tantum Acolythus, iuxtà ea, quæ hactenus dicta ſunt, recitat Inuitatoria, verſus, Reſponſoria: Pręter hęc in officio B. Virg. pronunciat Inuitatorium, lectiones, & antiphonas ad *Magnificat*, *Benedictus*, & *Nunc dimittis*. Pro Miſſa Conuentuali bis tantummodo Campana pulſatur, vt ſuperius explicatum fuit lib. 1. c. In Altari duo duntaxat candelę accenduntur, ad eleuationem quoque Hoſtię vnum tantum intortitium adhibetur; In eo tamen diſcrepant, quod Miſſæ, & Paramentorum colores in vtroque ſunt diuerſi, vt ex rubricis Miſſalis pręclarè conſtat; & preces in quibuſdam ferijs flexis genibus dicuntur.

Ru. Miſſ.

Ab his officium ſemiduplex, præter ea, quæ in rubricis adnotantur, in eo quoad ritum differt, quod in ſemiduplici Inuitatorium, & verſus, necnon litaniæ B. Virg. ab vtroque Acolytho coniunctim ante legile recitantur, vt in primo libro dictum fuit, Quod etiam obſeruatur in officio duplici, & in Dominica: Id tamen diſcriminis inter hæc tria officia, quoad ritus, intercedit, quod in Dominicis, ac in feſtis duplicibus, ante veſperas, & matutinas horas ter pulſatur Campana: eadem quoque datur ſignum, ad Hymnum *Te Deum*. Ad veſperas candelæ in Altari accenduntur; ſicut etiam in Matutinis horis, ſi duplex primæ, aut ſecundæ Claſſis, aut dies feſtiuus fuerit, vt alias explicabitur, Miſſa verò Conuentualis trino Campanæ ſigno indicatur, in qua quatuor, vel ſex candelæ Altari adhibentur, iuxta maiorem, vel minorem duplicis, vel Dominicę dignitatem. Ad eleuationem Hoſtię duo intortitia accenduntur,

duntur, quæ in ſemiduplicibus ob minorem officij dignitatem non ſeruantur.

Dominica verò dies, prętER enarratos ritus, quos cũ duplici, & ſemiduplici officio communes habet, alios quoque certos ritus addit, Primum, quod in ea ſemper fit benedictio, & aſperſio aquę ante Miſſam Conuentualem, Pręterea in Miſſa Conuentuali pax datur, fratrum communio fit, ac minores hoſtię in Pixide aſſeruandę à celebrante mutantur.

DE RITIBVS DVPLICIVM PRIMAE, & ſecundæ Claſſis.

CAP. V.

Porrò hęc, quę de ritibus in officio duplici ſeruandis hactenus dicta ſunt, ad ea potiſſimum duplicia referri debent, quæ communia noto nomine appellantur.

Reliquum eſt, vt de feſtis duplicibus maioribus agamus, & quis in his celebrandis modis ſeruandus ſit, explicemus.

Feſta duplicia primæ Claſſis, hæc in rubricis Breuiarij recenſentur. Rub. breu.

Natiuitas Domini noſtri Ieſu Chriſti.
Epiphania Domini.
Paſcha Reſurrectionis, cum duobus ſequentibus diebus.
Aſcenſio Domini.
Tres dies Pentecoſtes.

L Fe-

Feſtum Corporis Chriſti.
Aſſumptio B.Virg.
Natiuitas S.Ioannis Baptiſtę.
Feſtum Sanctorum Apoſtolorum Petri,& Pauli.
Feſtum omnium Sanctorum.
Patronus,vel tit.Eccleſiæ.
Dedicatio propriç Eccleſię.
Quibus ob ſingularem erga B.Virg.Dei matrem deuotionem,ac debitam reuerentiam, quam filij Patri,ac inſtitutori exhibere debent,adiungimus.
Feſtum Conceptionis B.Virg.
Feſtum B.P.N.Franciſci.

a Ru.breu. *a Feſta verò duplicia ſecundæ Claſſis, hæc à rubrica enumerantur.*

Circumciſio Domini.
Feſtum Sanctiſſimæ Trinitatis.
Purificatio.
Annunciatio. } B.M.V.
Natiuitas.
Natalitia duodecim Apoſtolorum.
Feſta Euangeliſtarum.
Inuentio Sanctę Crucis.
Feſtum S.Laurentij.
Dedicatio S.Michaelis Archang.

b Ru.Ord. *b His ex deuotione, & conceſſione ſummorum Pontificum alia nonnulla adnectimus, videlicet.*

Feſtum Nominis Ieſu.
Feſtum quinque Mart.Ordinis Minorum.

San-

Sancti Bernardini.
Sancti Antonij de Padua.
Sancti Bonauenturæ.
Feſtum Portiunculæ.
Feſtum Stigmatum S.P.Franciſci.
Sanctę Clarę.
Sancti Ludouici Conf.& Pont.
Sanctorum ſeptem Mart.Ordinis noſtri.
Sancti Didaci.

In his omnibus, pręter enarratos ritus, qui in alijs duplicibus adhiberi ſolent, hi quoque ſeruari debent.

1 In peruigilio cuiuslibet, poſt ſalutationem Angelicam ad ſolemnitatem ſignificandam,[c] ſignum Campana pulſari debet. [c] Act.Eccl. Med. p. 1. fo.87.

2 [d] Diuinum officium diebus hiſce ſolemnioribus, ſicut etiam in feſtiuis moroſius, ac tardiori prolatione à Choro, atque eodem modo Conuentualis Miſſa à celebrante eſt recitanda. [d] Cærem. Cler. Reg. li.2.c.21.

3 In omnibus feſtis primę Claſſis, tam ad Veſperas, & Matutinas horas, quàm ad Miſſam Conuentualem [e] ſex candelę in Altari accendantur: Ad Completorium quatuor. Ad reliquas horas duæ. Poſterioribus autem ſecundæ Claſſis quatuor tantummodo Candelæ in Veſperis, Matutinis, ac Miſſa Conuentuali adhibeantur; Ad Completorium duæ, in cæteris horis nullæ. [e] Cærem. Cler. Reg. li.2 c.20.

4 In feſtis Primæ Claſſis, ad *Gloria in Excelſis*,[f] in Miſſa Conuentuali, ad *Sanctus*, & eleuationem Hoſtiæ, & Calicis, Campana pleno tractu pulſetur: in alijs verò, ad *Sanctus*, & vtranque eleuationem, tantum (vt mos eſt) tintinni dentur. [f] Act.Eccl. M. l. p. 1. fo 66.

Digitized by Google

5 Tam in feſtis primæ, quam ſecundæ Claſſis Pax in Miſſa detur, & thus in Altaris ſacrificio adhibeatur.

6 In ſeptem prioribus feſtis primæ Claſſis, quæ ſuperius adnotata ſunt, nec non in feſtis S.P.N. Franciſci [a] nulla fiat ad Completorium commemoratio Stigmatum S.Franciſci, nec ſuffragia pro viuis, & Defunctis in Choro dicantur.

a Ru. gen. Breu.

[b] Denique in omnibus feſtis primæ Claſſis thimiamateria confici debent, vel ex aqua roſacea aromatibus permixta, vel ex ſtorace, aut alio puluere pigmentarico, & ad Veſperas, & Matutinum potiſſimum accendi, Altaria quoque, præſertim maius, in quo Sanctiſſimæ Euchariſtiæ aſſeruatur Sacramentum, decentius ſolito iuxta noſtri inſtituti rationem ornari debent.

b Cærem. Cler. Reg.

DE NONNVLLIS ALIIS *circa diuinornm officiorum celebrationem obſeruandis.*

CAP. VI.

PLeraque tam ad diuinorum officiorum rationem, quàm ad rituum religionem ſpectantia nobis ſe ſe paſſim obſeruanda offerunt: de quorum nonnullis cum in rubricis Breuiarij mentio non fiat, neque hactenus à nobis explicata fuerint; hic in vnum congerere neceſſarium duximus.

[c] Inter hæc primum eſt, quod in Hymno Completorij feria ſexta, vbi in Veſperis facta eſt commemoratio B. Virg. pro officio Sabbati, ſeu Conceptionis

c Rub. ſpe. Breu.

nis ſequenti, in fine dici debet: *Gloria tibi Domine, qui natus es de Virgine*, tametſi feſtum illius diei fuerit duplex, aut ſemiduplex, dummodo ex illis non fuerit, in quibus ſpecialis alius verſus ſit dicendus.

2 In ſemiduplicibus, ſimplicibus, ac ferijs, cum inchoantur Antiphonæ pſalmorum ab Acolythis; ſi ex ipſo pſalmi initio depromantur. Chorus omiſſo initio, pſalmum proſequatur.

3 In officio Defunctorum & triduo maioris Hebdomadę non dicuntur abſolutiones, neque dantur benedictiones: ſed immediatè dicto: *Pater noſter* ſecreto, omnibus ſedentibus, lectores lectiones legant.

4 Cum Litanię dicuntur ſede vacante, omittatur ℣. *Oremus pro Pontifice noſtro N.* atque eodem modo ad orationes, quę dicuntur poſt preces, vel omnino omittatur. Oratio *Omnipotens ſempiterne Deus miſerere Pontifici noſtro N.* vel eius loco addatur Oratio. *Supplici te Domine humilitate depoſcimus*, quæ habetur in Miſſali Romano, in Miſſa pro eligendo ſummo Pontifice.

5 Ad verſus, qui dicuntur ad preces, nunquam addatur. Alleluia. Cum verò pro gratiarum actione, & cauſa lætitiæ tempore paſchali proferuntur, ad quemlibet verſum exceptis verſibus: *Domine exaudi orationem meam* &c. & *Dominus vobiſcum* &c. Alleluia, addi debet.

6 Orationes ſemper in officio ab Hebdomadario ſtante dicantur, quod ſi plures orationes dicendę ſint, prima tantum, & vltima concludantur, præterquam in officio Defunctorum, in quo vltima tantum concluditur.

[a] Rub.gen. Breu. 7 In concluſionibus orationum,ea obſeruentur,quę à rubricis Breuiarij præſcribuntur, nimirum. [a] ſi ad Patrem dirigatur oratio, concludatur. *Per Dominum noſtrum* &c.ſiue *per Chriſtum Dominum*. ſi ad filium, *Qui viuis, & regnas* &c. ſi in principio orationis fiat mentio filij, *Per eundem*; ſi in fine, *qui tecum* &c. ſi verò fiat mentio Spiritus ſancti concludatur, *in vnitate eiuſdem Spiritus ſancti* &c.

[b] Rub. breu. 8 [b] Si orationem præcedat antiphona, ante ipſam Hebdomadarius ſemper dicat *Oremus*. Quod ſi plures orationes ſimul ſint dicendæ; vnum ante primam Orationem oremus ſufficiat.

[c] Rub.gen. Breu. [c] Patroni, vel titularis Eccleſiæ ſemper commemoratio fiat in Veſperis, ac Matutinis horis, quoties ſanctorum ſuffragia recitantur, ac propria cuique dignitas ſeruetur: ita vt ſi Chriſto, vel Sanctiſſimæ Trinitati Eccleſia dedicata ſit, illius commemoratio B. Virg. ſuffragium præcedat: ſi B.Virg.aut Archangelo;ea Apoſtolorum commemorationi ſit prior: ſi verò alteri Sanctorum; ipſius Patroni commemoratio Apoſtolorum ſuffragio cedat,ac reliquis quibuſcunque præferatur.Porrò antiphona, & verſus ex illius officio, cuius fit commemoratio deſumantur.In Veſperis quidem antiphona ad *Magnificat*, In laudibus verò, quę ad *Benedictus*, cũ verſu, qui poſt Hymnum habetur, regulariter ſumatur. In oratione verò vbi habetur, *ſolemnitatem*, vel *natalitia* dicatur, *cuius commemorationem* &c. ſi Patronus fuerit S.Ioannes Bapt.Oratio ſumatur di Vigilia, *Præſta quæſumus*.Si Sanctus Stephanus,quę in eius octaua: *Omnipotens ſempiterne Deus*,ſi B.Virg. quemcunque titulum prę ſeferat,nulla alia,prę ter communem,*Concede nos famulos* &c.

10 In commemoratione B.P.N. Franciſci antiquus

ritus

ritus ſeruetur, vt in Veſperis dicatur, *Salue ſanctæ Pater* &c. & in Matutino *Sancte Franciſce propera*, & vtrobique. ℣. *Ora pro nobis* &c.

11 Abſolutiones ante lectiones dici debent ab Hebdomadario. At in officio nouem lectionum cum Hebdomadarius tertij Nocturni lectiones legit, ſacerdos qui eum proximè ſequitur, abſolutionem pronunçiet.

12 Cum abſolutiones ad lectiones dicuntur; tam Hebdomadarius, quàm reliqui omnes, qui ſunt in Choro, ſtent detecto capite; donec benedictione abſoluta, à Choro reſponſum fuerit, *Amen*.

13 Dum textus Euangelij legitur, omnes ſtent iunctis manibus, ac detecto capite, donec dicatur, *& reliqua* &c. tunc omnes ſedeant: nec vllus, dum lectiones leguntur, in Choro ſtrepitus fiat. Cer. epiſ. l. 1. c. 5.

DE RITV QVO CELEBRARI DEBENT quædam officia propria noſtri Ordinis.

CAP. VII.

SAcra Franciſcana Religio verę pietatis alumna, ac ſynceræ deuotionis ęmulatrix, pleraque feſta, ex Summorum Pontificum conceſſione, pia, ac ſingulari quadam religione colit, quorum alia ſub ritu duplicium maiorum, alia minorum, alia ſemiduplicium celebrat; Cui & nos vltrò libentiſſimè noſtros calculos deferimus: quippè quos minimè deceat prioribus Patribus, aut cultu impares, aut ab ijs pietate eſſe degeneres.

Quamobrem, quæ hactenus, iuxta proprij Calendarij vſum, ſub ſemiduplicium, aut duplicium ritu à nobis celebrata ſunt, ea nobis integra in poſterum eſſe volumus: necnon eo officij ritu, ordine, ac verbis à noſtris-

celebrari, quibus ea in proprijs officijs exarantur: præterea, quæ, vel iuxta noui Miſſali rubricas reformanda, vel opportunius obſeruanda eſſe iudicauimus, de quibus mox agendum erit.

De officio ſanctiſſimi Sacramenti.

Itaque ab officio Sanctiſſimi Sacramenti, quod in qualibet feria quinta non impedita à nobis celebratur, rem exordientes: illud totum dicatur prout in ipſa ſolemnitate iacet, cum omnibus Alleluia. Cum id habeatur expreſſum in Bulla Pij V. Miſſa verò, vt notatur in Miſſa votiua eiuſdem apud Miſſale Romanum.

Bulla Pij V. quæ incipit expo-ni.

Rubricæ nouę ſeruentur, nimirum, vt qualibet quinta feria (præterquam tempore aduentus, & Quadrageſimæ) quæ non fuerit impedita feſto duplici, aut ſemiduplici, etiam translato, aut die infra octauam, officium fiat de ſanctiſſimo Sacramento, etiamſi in ea vigilia occurrat.

Rub. gen.

Lectiones quoque ſecundi, & tertij Nocturni iuxta nouas rubricas legantur hoc ordine.

Menſe Ianuario, ſermo, & Homilia, vt in die feſti.
Menſe Februario, ſermo Sabbati, & Homilia ferię ſextę.
Menſibus Martij, & Aprilis, ſermo Dominicæ, & Homilia Sabbati.
Menſibus Maij, & Iunij, ſermo, & Homilia feriæ ſecũdę.
Menſibus Iulij, & Auguſti, lectiones ſecundi Nocturni, & tertij nocturni ferię tertię.
Menſibus Septembris, & Octobris, lectiones ſecundi, & tertij Nocturni ferię quartę.
Menſibus Nouembris, & Decembris, ſermo, & Homilia diei oct.

DE

DE OFFICIO, ET MISSA CONCEPTIONIS B.Virg. in Sabbato.

CAP. VIII.

[a] OFficium Conceptionis immaculatæ Virginis, iuxta viuę vocis oraculum Pauli V. Pont. Max. in quolibet Sabbato non impedito feſto nouem lectionũ, etiam tranſlato, extra Aduentum, & Quadrageſimam; celebretur hoc modo: In primis Veſperis omnia dicantur, ſicut in primis Veſperis diei feſti: ſeruenturq; nouę rubricę, vt in ijs loco Prioris verſus ad Magnificat, ſequens recitetur. — a Rubr. nou. Breu.

[b] ℣. In Conceptione tua virgo immaculata fuiſti. — b Rubr. nou. Breu.

[c] ℟. Ora pro nobis Patrem, cuius filium peperiſti, & in oratione loco, *vt ſicut*, & *ita nos*, dicatur, *vt qui*, & *nos quoque*. — c Rubr. nou. Miſſ.

Ad Matutinum, in primo Nocturno legantur lectiones de ſcriptura occurrenti, prętерquam in ſabbathis quatuor temporum, in quibus legantur, ſicut in die feſti: in ſecundo autem, & tertio Nocturno, vt infra.

Menſibus Ianuarij, & Februarij, ſermo, & Homilia diei feſti.

Menſibus Martij, & Aprilis, quæ tertia die habẽtur.

Menſibus Maij, & Iunij, quæ V. die aſſignantur.

Menſibus Iulij, & Auguſti, & Septembris, quę habentur die ſeptima.

Menſibus Octobris, Nouembris, & Decembris, quæ in die octaua leguntur.

[d] Ad introitum Miſſę, loco verſus Canticorum, *Oſtendat faciem* &c. legatur Pſalmus, *Benedixiſti Domine terram tuam, auertiſti captiuitatem Iacob*, vel *quam dilecta* &c. vt in nouis Miſſalibus iam adnotatum habetur. — d Ru. Miſſ. nou.

Poſt

ᵉ Ru. nou. Miſſ. ᵉ Poſt ſeptuageſimam, poſt Graduale dicatur tractus, *Gaude Maria Virgo*, qui habetur in Miſſis votiuis B. Marię à Purificatione vſque ad Paſcha, vt notatur in Miſſali nouo; & tempore paſchali, omiſſo Graduali, addatur verſus, *Virga Ieſſe floruit* &c. qui habetur in Miſſa votiua eiuſdem à Paſchate vſque ad Aduentum.

ᶠ Rub. nou. Miſſ. ᶠ Ad ſecreta Miſſę, & ad poſt communionem in Sabbato, vel infra annum ommittantur (hodie) ſed dicatur, *mundo immunis apparuit, & qui Mariæ conceptionem* &c. nec verba mutentur.

DE MISSA SANCTISSIMI NOMINIS IESV, & Sancti Gabrielis Archangeli.

CAP. IX.

IN officio Sanctiſſimi nominis Ieſu, quod à Clemente VIII. Pont. Max. approbatum fuit, illud tantum obſeruandum eſt, vt in Miſſa Graduale; iuxta Pij V. reformationem, ita diſponatur, ſicut iam in nouis Miſſalibus diſpoſitum cernitur, ᵍ ſcilicet, vt primum pro Graduali duo illi verſus legantur: *Saluos nos fac* &c. *& tu Domine* &c. quos duo, *Alleluia*, ſequantur: deinde tertius verſus: *Laudem Domini* &c. adiungatur, abſque Alleluia: poſt quem immediatè legatur ſequentia: *Lauda Sion Saluatorem* &c.

ᵍ Miſſal. refor.

ᵃ Miſſal. refor. ᵃ In feſto Archangeli Gabrielis ommittatur ſequentia, ſed poſt tractum legatur Euangelium, vt iacet in nouo Miſſali.

De officio, & Miſſa Sancti Didaci.

Sancti Didaci officium, iuxta Ordinis rubricas, ſub ritu duplicis ſecundę Claſſis cum ſua octaua celebretur,

tur, eo tamen excepto, quod pręter lectiones, & orationem, quę dici debent, prout in proprio officio habentur, tot um officium ſumatur de communi Confeſſoris non Pont. Miſſa verò ea dicatur, quę in proprio ipſius feſto adnotatur.

DE OFFICIO, AC MISSA IN FESTIS aliquorum ſanctorum noſtri Ordinis.

CAP. X.

IN omnibus feſtis noſtri Ordinis, quæ ſub ritu duplicium primæ, aut ſecundæ Claſſis celebrari ſolẽt, in Miſſa Conuentuali ſemper Pax detur: In Altari thus adhibeatur, & *Credo* per totam octauam in Miſſa recitetur.

b Commemorationes noſtrorum SS. quæ hactenus in officio ſemiduplici, ſimplici, & feriali in Veſperis, ac Matutinis horis fieri conſueuerunt, nullo vnquam tempore ommittantur, aut varientur: quemadmodum nec commemoratio S. Patris Franciſci ad Completorium, præterquam in ſeptem prioribus feſtis primæ Claſſis, (vt dictum fuit.) Cum verò ea commemoratio fit, ab oratione, *Domine Ieſu Chriſte*, verba illa: *tui amoris igne*, & *Crucem iugiter feramus*: recenter addita, tollantur: & ſicut prius dici conſueuerat, recitetur. *b* Ru. breu.

Non addantur in Choro noua officia, aut aliæ Commemorationes Sanctorum noſtri Ordinis, ſub quocunque pietatis prætextu, præter ea, quæ hactenus apud nos vſu recepta ſunt.

DE OFFICIO B. VIRG. DEFVNCTORVM, Gradualibus, & ſeptem Pſalmis Pœnit.

CAP. XI.

OFficium B. Virg. ob præcipuam deuotionem, quã erga Sanctiſſimam Dei Matrem nullo vnquam tempore Fratrũ minorũ familia profeſſa nõ eſt: diebus quibus, iuxta Romani Breuiarij rubricas, à nobis in Choro recitari conſueuit, in poſterum ſemper recitandum amplectimur. Hortamurque totius Religionis noſtræ Fratres, vt ob tantæ Virginis reuerentiam, non ſolum ĩn Choro, verum etiam extra Chorum vbi ab ipſius lege abſoluti ſunt, omni (qua par eſt,) animi pietate, ac Corporis compoſitione hoc illi debitum ſeruitutis exſoluant, ex quo vberes gratiarum fructus procul dubio ſint relaturi.

[c] Cõſt. c. 2. [c] Idcircò cum in Choro recitatur, ſemper erecto corpore, deuotè, ac debitis in medio verſiculorum adhibitis interuallis, ab vnoquoque in ſua ſede ſtante pronuncietur Matutinum ſecundum rubricas Breuiarij, & antiquum Religionis vſum; tam in Quadrageſima, quàm extra Quadrageſimam, ſemper dicatur ante Matutinũ diei, ne, ſi ad euitandum prolixioris officij tedium in ſero recitetur, carni potius, quam ſpiritui famulari videamur; In eoque lectiones à primo Acolytho ante legile dicantur.

[a] Rub. gen. Breu. [a] Circa officium Defunctorum ſeruentur rubricæ, vt ſcilicet in Aduentu, & Quadrageſima, qualibet feria ſecunda feſto nouem lectionum non impedita, Veſperæ poſt Veſperas diei, & Matutinum poſt Completoriũ ante litanias B. Virg. ſemper dicantur; extra Quadrageſimam verò, eadem qualibet prima die menſis nullo duplici.

plici, aut ſemiduplici officio impedita,ſedendo recitentur. *b* Cum verò dicitur officium Defunctorum in Choro, extra Aduentum, & Quadrageſimam, iuxta rubricas Miſſalis, Miſſa Conuentualis celebretur pro Defunctis. *b* Ru. Miſſ.

Officium Defunctorum totum dicitur ſedendo, prçterquam ad *Magnificat* in veſperis, & ad *Laudate Dominum de Cœlis*, & *Benedictus*, in laudibus, quo tempore ſtandum eſt: Cum verò intonatur *Pater noſter* ab Hebdomadario, omnes ſimul cum Hebdomadario genuflectunt, & preces, quæ ſequuntur, flexis genibus recitantur, Hebdomadarius autem ad Orationes ſurgit, vt alibi dictum fuit.

Pſalmi Graduales, qualibet feria tertia Quadrageſimç feſto duplici, aut ſemiduplici non impedita, poſt Completorium, (vt mos eſt antiquarum Prouinciarũ) ſedendo dicantur, & tam poſt Pſalmos Graduales, quã poſt officium Defunctorum nullo vnquam tempore ommittantur litaniç B. Virg. prçterquam in feria quinta, & ſexta maioris Hebdomadæ. Poſt Pſalmos Graduales preces dicuntur flexis genibus, ad orationem tamen Hebdomadarius ſurgit.

Poſtremo Pſalmi Pœnitentiales, toto Quadrageſimali tempore, in qualibet feria ſexta, quç impedita non fuerit feſto nouem lectionum, poſt matutinas horas, flexis genibus dicantur cum litanijs, quç nunquam ommitti debent, prçterquam in triduo Maioris Hebdomadç.

DE

DE RITV OFFICIORVM IN QVIBVSDAM diebus ſolemnioribus, ac primum in die Commemorationis omnium Defunctorum.

CAP. XII.

Calend. Rom.

PIa admodum, ac ſalubri inſtitutione olim ab Eccleſia ſancitum fuit, vt quotannis certa die poſt feſtũ omnium Sanctorum, fidelium Defunctorum Commemoratio recoleretur, vt Chriſtianus Populus fuſis apud Deum pro illorum expiatione ſuffragijs, magis ad pietatem accenderetur, & fratribus in Chriſto quieſcentibus debitum hoc Chriſtianæ charitatis exolueret.

Idcirco ea maxima mentis religione, ac pietate à nobis peragenda eſt, vt religio pietatem, pietas remunerationem augeat.

Quamobrem in feſto omnium Sanctorum dum Veſperę diei canuntur, ter pulſetur Campana cõciſis duntaxat tintinnis pro veſperis Defunctorum: peractis autem veſperis, ac dicto. *Benedicamus*. ſtatim Hebdomadarius, paulo humiliori voce, ſed clara, dicat primam Antiphonam pro veſperis Defunctorum, *Placebo Domino* &c. [a] integram, ſicut in feſto duplici, quam deinde Pſalmus ſequatur, expleto pſalmo, primus Acolythus antiphonam repetat, cui ſuccedens alter Acolythus, ſecundam integram pronunciet: reliqua verò dicantur iuxta ea, quæ in rubricis ſunt pręſcripta [b] Sacriſta interim nigris paramentis Altaria, & tabernaculum ornet, & ſex candelas cerę communis in Altari accendat.

[a] Ru. Breu.

[b] Cær. Cler. Reg. lib. 3. c. 33.

Poſt Completorium, Matutinum Defunctorum, pręmiſſis tribus ſignis Campanę conciſo ſono, ſicut in veſperis, ſtatim à duobus Acolythis inchoetur, ſexque candelę cerę communis in Altari nigris paramentis ornato à

to à Sacriſta accendantur, & iuxta omnia, quę in Breuiario ſuo loco notantur, totum officium perſoluatur. In veſpere [c] poſt ſigna ſuffragij pro Defunctis data, pulſetur pleno tractu Campana, prolixius, vt omnibus innoteſcat, prolixiora pro defunctis eo tempore fieri debere ſuffragia. c Cærem. Cler. Reg. li.3. c.33.

In die Commemorationis omnium Defunctorum, nulla Miſſa celebrari deberet de ſanctis, cum ſit duplex: Attamen, quia officium fit de infra octauam [d] prima Miſſa, quę celebratur poſt tertiam, iuxta rubricam dicatur de ſanctis: ea tamen Conuentualis non ſit, nec ad ſanctus pulſetur Campana: Miſſa verò Conuentualis celebretur pro Defunctis poſt Nonam hoc ordine. d Ru. Miſſ. Cærem. Cler. Reg. li.3. c.33.

[e] Primum antequam Nona recitetur in Choro, à Sacriſta iuxta rubricas aptetur ſcamnum oblongum, parum à Cācellis diſtans, panno nigri coloris opertum in modum tumuli; in cuius medio Crux alba appareat, tū quatuor Candelabra, duo ſcilicet ex vtraque parte ad caput, & ad pedes cū candelis cerę communis ſtatuantur, quę poſt Nonam accendi debent. Paret quoque ſepulturam, ſi commodè fieri poteſt aliquo panno nigri coloris. Vbi eodem modo quatuor luminaria collocentur. Dum nona recitatur, ter Campana multiplicatis tantum ictibus pulſetur, [g] Celebrans verò nigri coloris veſtibus indutus ad Altare procedat nigro pariter colore ornatum, ac Miſſam debitis cęremonijs, (vt in Miſſali notatur) abſoluat, Altare in principio Miſſę nō incenſet: ſed ad offertorium duntaxat, neque alij, ſed celebrans tantum incenſetur. Interea Crux, Vaſculum aquę benedictę cum aſperſorio, & thuribulum cum igne parentur, & in Choro diſtribuantur candelę. e Rit. Ro. Cærem. Cler. Reg. li.3. c.33. Cærem. Epiſc. li.2. c.4. Cær. Cler. Reg. lib.3. c.33. g Ru. gen. Miſſ. Cær. Cler. Reg. lib.3. c.33.

[h] Miſſa expleta celebrans caſulam, & manipulum deponat in cornu Epiſtolę, Clericus autem ſuperpelliceo h Ru. Miſſ.

ceo

ceo indutus, medius inter duos ceroferarios candela-bra accenſa ferentes,crucem ferat,ſicut in proceſſionibus fit,quem duo alij precedant,vnus cum thuribulo, & Nauicula, alter cum vaſculo aquę benedictæ, & aſperſorio. Poſt hos cæteri quoque fratres velut in proceſſione, bini ordinatè ſequantur, vltimus celebrans facta prius Altari reuerentia procedat.

[a] Ru. Miſſ. [a] Clericus cum Cruce, ac duobus ceroferarijs, vbi peruenerit ad pedes tumuli verſa facie ad Altare ibi ſiſtat,& fratribus hinc inde circa tumulum diſpoſitis, celebrans ſeipſum ſtatuat in capite tumuli,nimirum inter Altare,& tumulum aliquantulum verſus ad cornu Epi-[b] Ru. Miſſ. ſtolæ,ita vt,& Altare, & Crucem Clerici reſpiciat [b] His itaque diſpoſitis, ſtatim celebrans inchoet primum reſponſorium,*Domine quando veneris* &c.quod primus Chorus proſequatur vſque ad verſum, tum ſecundus Chorus reſpondeat, *Commiſſa mea paueſco* &c. repetat primus Chorus,*quia peccaui* &c. Addit ſecundus Chorus, *requiem æternam* &c. reſpondit primus Chorus, *quia peccaui* &c.

℟. *Domine quando veneris iudicare terram, vbi me abſcondam à vultu iræ tuæ, Quia peccaui nimis in vita mea.*

℣. *Commiſſa mea paueſco, & ante te erubeſco, dum veneris iudicare noli me condemnare. Quia peccaui* &c.

℣. *Requiem æternam dona eis Domine, & lux perpetua luceat eis. Quia peccaui* &c. tum primus Chorus ſtatim ſubiungit *Kyrie eleiſon*, ſecundus Chorus *Chriſte eleiſon*. Deinde vterque ſimul *Kyrie eleiſon*, ſub finem reſponſorij celebrans immittat incenſum in thuribulum,illud more ſolito benedicēs,*Ab illo benedicaris* &c. Accolythus verò à dextris eius miniſtret nauiculam incenſi ſine oſculis,& dicto *Kyrie eleiſon,Chriſte eleiſon,*

Kyrie

Kyrie eleiſon, Celebrans aſperſorium ab altero Acolytho accipiens, dicat clara voce, *Pater noſter* &c.

[e] Dum *Pater noſter* &c. ſecreto ab omnibus inclinatis dicitur, Celebrans facta Altari reuerentia, comitāte Clerico cum vaſculo aquę benedictę, circumeat tumulum, aſpergens illum aqua benedicta, ter à parte dextra: & ter à ſiniſtra: quoties ante Crucem tranſit, toties profundè ſe inclinet, miniſter verò genuflectat. Poſtea reddito aſperſorio, ſumat thuribulum, & eundē modum in thurificatione ſeruet, quem in aſperſione ſeruauerat. [d] Miniſtri verò aſperſorium, vel thuribulum celebranti porrigentes, aut ab eo accipientes, ipſius manus non oſculentur, ſed tantum reuerentiam faciant. [e] Ru. Miſſ. [d] Ru. Miſſ.

Celebrans cum ad priſtinum locum redierit, Acolytho librum ante ipſum tenente, iunctis manibus dicat verſus ſequentes, & Choro ad ſingulos reſpondente.

℣. *Et ne nos inducas &c.* ℟. *Sed libera nos &c.*
℣. *A porta inferi.* ℟. *Erue Domine animas eorū*
℣. *Requieſcant in pace.* ℟. *Amen.*
℣. *Domine exaudi orationē meam.* ℟. *Et clamor meus ad te veniat.*
℣. *Dominus vobiſcum.* ℟. *Et cum ſpiritu tuo.*

Oremus.

Deus qui inter Apoſtolicos ſacerdotes famulos tuos Pontificali, ſeu Sacerdotali feciſti dignitate vigere, praeſta quaeſumus, vt eorum quoque perpetuo aggregentur conſortio. Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum &c.

℣. *Requiem aeternam &c.* ℟. *Et lux perpetua &c.*
℣. *Requieſcant in pace.* ℟. *Amen.*

His peractis deferatur tumulus à fratribus laicis in medium Eccleſiæ, vbi celebrans intonabit ſecundum reſponſorium. *Ne recorderis peccata mea Domine. Dum veneris iudicare ſeculum per ignem.*

℣. *Dirige Domine Deus meus in conſpectu tuo viam meam. Dum veneris* &c.

℣. *Requiem æternam* &c. *Dum veneris iudicare* &c. atque alia, vt ſupra explebit, præter orationem, quę eſt.

Oremus.

Fidelium Deus omnium conditor, & redemptor animabus famulorum, famularumque tuarum remiſſionem cunctorum tribue peccatorum, vt indulgentiam, quam ſemper optauerunt, pijs ſupplicationibus conſequantur. Qui viuis, & regnas cum Deo Patre in vnitate &c.

℣. *Requiem æternam* &c. ℟. *Requieſcant in pace* &c.

[a] Ru. Miſſ. [a] Oratione peracta Clericus cum Cruce, & ceroferarijs ad fratrum ſepulturam pergat, & omnes ſtato ordine gradiantur: Cum ad fores ſacelli peruenerint, fratribus hinc inde diſpoſitis, celebrans per medium cum miniſtris aſperſorij, & thuribuli incedens, cum ijs duntaxat ſacellum ingrediatur. Ingreſſus, inchoet tertium reſponſorium. *Libera me Domine de morte æterna in die illa tremenda, quando cœli mouendi ſunt, & terra. Dum veneris iudicare ſeculum per ignem.*

℣. *Tremens factus ſum ego, & timeo dum diſcuſſio venerit atque ventura ira. Quando Cœli* &c.

℣. *Dies illa dies iræ calamitatis, & miſeriæ, dies magna, & amara valde. Dum veneris* &c.

℣. *Requiem æternam* &c.

℟. *Libera me Domine* &c. vſque ad primum verſum. alia, vt ſupra, de more perficiat: pronunciet orationem. *Deus veniæ largitor, & humanæ ſalutis amator: quæſumus clementiam tuam, vt noſtræ Congregationis fratres, propinquos, & benefactores, qui ex hoc ſaculo tranſierũt, B. M. ſemper Virgine intercedente cum omnibus ſanctis tuis ad perpetuæ beatitudinis conſortium peruenire concedas. Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum* &c.

℣. Re-

℣. *Requiem æternam* &c. ℟. *Requieſcant in pace* &c. Tum omnes proceſſionaliter ad Sacriſtiam redeant, vbi candelæ extinguntur, & celebrans cum miniſtris paramenta deponunt, Clerici verò cereos in Altari extingunt, & tumulum aſportant.

DE TEMPORE ADVENTVS, ET RITIBVS in eo ſeruandis.

CAP. XIII.

QVanto Religionis ſtudio Sancta Romana Eccleſia inter cętera Chriſtianæ fidei Myſteria, quorũ ipſa cuſtos eſt fideliſſima, iam ab initio Saluatoris aduentum proſequuta fuerit. Id non obſcurè declarat, quod cum ad pleraque alia diuinæ charitatis ſacramenta veneranda vno, aut altero die, vel ad ſummum, octo dierum ſpacio contenta fuerit: ad huius Myſterij cultum debito honore proſequendum, non vnius, aut etiam octo dierum Religionem ſenſit ſufficere: ſed integrum, ac continuum quatuor Hebdomadarum tempus in eo inſumendum ſanxit; in quo tam proprios, ac ſingulares ritus, quibus coleretur, inſtituit, vt hinc facilè colligi queat maximam huic Myſterio venerationem deberi.

a Primum igitur Sabbatho ante primam Dominicam Aduentus, poſt Nonam ante officium veſpertinum, vel (ſi eo die celebretur feſtum Sancti Andreæ, ſeu quodlibet aliud officium duplex) poſt Veſperas Altaria omnia paramentis violaceis ornentur, Tabernaculum quoq; Sanctiſſimi Sacramenti velo violaceo operiatur, atque omnia indumenta ſacerdotalia, ac velum Calicis eiuſdem coloris in Miſſa Dominicę adhibeantur. a Ru. gen. Miſſ.

b Ru. gen. Breu. [b] In hac prima Dominica Aduentus, ſi occurrat feſtum duplex etiam Patroni, vel titularis Eccleſię transferatur in ſequentem diem. Vbi tamen feſtum eſt Patroni, ſeu titularis Eccleſiæ, & magnus concurſus Populi fuerit, ad illud feſtum celebrandũ, quod transfertur, duę Miſſę poſſunt celebrari; vna de Dominica, altera de feſto, & in Miſſa de feſto dicatur *Gloria in Excelſis*.

c Rub. gen. Breu. [c] In officio primæ loco verſus *Qui ſedes ad dexteram* &c. dicatur. *Qui venturus es in mundum*, vſque ad Natiuitatem Domini excluſiuè, etiam in officio de Sanctis præterquam in die Conceptionis B. Virg. cuius loco dicitur. *Qui natus* &c.

d Ru. gen. Miſſ. [d] Toto tempore Aduentus, in qualibet ſecunda feria feſto Duplici, aut ſemiduplici non impedita, poſt Veſperas diei Dominicæ recitentur Veſperæ Defunctorum immediatè poſt *Benedicamus Domino* &c. & poſt Completorium vigiliæ Defunctorum, nimirum nocturnum primum cum laudibus, immediatè poſt orationem, quæ dicitur pro Commemoratione Stigmatum B.P.N. Franciſci, Miſſa verò Conuentualis in manè, quę dicitur poſt tertiam, non celebratur pro Defunctis ſicut in prima die cuiuſque menſis, ſi non impediatur: ſed in Miſſis priuatis tantummodo ſecunda oratio erit, *fidelium Deus* &c.

a Cærem. And. Pelc. l. 3. c. 1. [a] Si omnes ſecundę ferię tempore Aduentus fuerint impeditę feſto nouem lectionum, ita vt officium Defunctorum in eo dici non potuerit, non propterea dici debet officium Defunctorum pro prima die menſis: cũ tempore Aduentus, non prima die menſis, ſed tantum in ſecundis ferijs ſit dicendum iuxta rubricas: idcirco eo anno ommittatur.

Si Vigilia Natiuitatis Domini occurrerit ſecunda feria poſt Dominicam quartam, in dubium vertitur, an

an poſt veſperas Dominicę dici debeant veſperę Defunctorum,& poſt Completorium,vigilię. Ratio dubitandi eſt, quia, etſi in laudibus vigilię officium ſit duplex, Matutinum tamen eſt de feria: & cum officium Defunctorum apud nos poſt Veſperas, & Completorium dicatur, eo tempore officium vigiliæ nondum duplici ritu celebratur. At his non obſtantibus,tutius videtur iuxta rubricas tunc officium Defunctorum omitendum eſſe. Primo quia vigilia illa ſingulari priuilegio fruitur,& proprium habet officium: & tametſi ad laudes duntaxat duplex illius officium incipiat: id tamen ſufficere debet, vt ea feſto duplici ęquiparetur, cũ fauores potius ſint ampliandi,quàm reſtringendi. Secundo officium Defunctorum in feſtis Sanctorum ex rubricę pręſcripto, non recitatur, eo quod ea ſint officia lętitię,ex quo infertur eadem ratione in hac vigilia, quę tota lętitię eſt,illud perſolui non debere. Tertio in hac vigilia prohibet Eccleſia officium B. Virg. recitari, quod pręterquam in feſtis duplicibus, aut ſemiduplicibus omitti non ſolet:ex quo inſinuare videtur officium eius vigilię duplici feſto ęquiparari:ergo ab ea officium Defunctorum quoque excluditur. Poſtremo in Miſſa huius vigilię vna tantum oratio dici debet: At ſi officium Defunctorum recitaretur, tres ſaltem orationes in Miſſa proferri deberent, quarum ſecunda eſſet pro Defunctis, vt in rubrica notatur. Quapropter rectè concludimus, in hac Dominica officium Defunctorum dici non debere.

Cum Dominica prima Aduentus contingit ſecunda,vel tertia die menſis Decembris, ſi prima dies feſto nouem lectionum non fuerit impedita,in ea pro prima die menſis officium Defunctorum perſoluatur,& Miſſa principalis poſt tertiam pro Defunctis dicatur: quia ea

dies non occurrit tempore Aduentus.

Si quis in ferijs Aduentus, in quibus aliquod feſtum ſimplex occurrit, de quo iuxta rubricam commemoratio tantum fieri debet, Miſſam de feſto huiuſmodi celebrare voluerit, in ea *Gloria in Excelſis*, ac tres orationes dicat; quarum ſecunda ſit de feria, tertia de B. Virg. quia Miſſa illa votiua cenſeri non debet, ſed feſtiua de die.

In omnibus Miſſis B. Virg. quę tempore Aduentus, atque alijs temporibus celebrantur, etiam ſi ſint votiuę, dicatur, *Gloria in Excelſis*, ex Conceſſione Pauli V. Pont. Max. & declaratione Sacræ Congregationis Rituum.

Quodcunque feſtum duplex adueniens in Dominica ſecunda, tertia, & quarta Aduentus in ſequentem diem transferatur, alio feſto duplici, aut ſemiduplici nõ impeditum: niſi illud feſtum fuerit ſolemne Patroni, aut titularis Eccleſię, tunc enim de eo fieri debet cum commemoratione Dominicę in officio, & in Miſſa, & conſequenter nona lectio erit de Homilia Dominicę in officio, & vltimum Euangelium Miſſę de Dominica.

DE RITV IN OFFICIO, ET CANTV Martyrologij in vigilia Natiuitatis Domini ſeruando.

CAP. XIV.

VIgilia Natiuitatis Domini ſolemniori quodam ritu ab Eccleſia celebrari ſolet, vt illuſtrior, & amplior ſequentis diei ſolemnitas futura pręnuncietur. [a] Hinc diligens Sacriſta ſolicitè curare debet, vt Altare, prę ſertim maius, hoc tempore decentius ſolitò ornetur. Mappę tam ſuperiores, quàm inferiores in Altaribus

[a] Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 3.

ribus mutentur, linteamina omnia, tam Altaris cultui dicata, quàm Eccleſiæ miniſterio deſeruientia munda ſint, ac nitida: Calices cum patenis, lampades, candelabra, thuribulum cum nauicula excurentur, Aromata in thymiamaterijs diſponantur, Eccleſiæ parietes, pauimentum, Cancelli, Chorus, legile, ſedilia, Capſulæ ad conſpuendum emundentur, vt omnia tam celebris diei ſolemnitatem commendent.

[b] Matutinum in hac vigilia dicitur abſque officio B. Virg. & vſque ad laudes in ea fit, ſicut in cæteris vigilijs: laudes verò altiori, ac ſolemniori tono ab Hebdomadario inchoentur: atque ab eo prima laudum Antiphona, integra pronuncietur: totum deinceps officium ſub ritu duplicis celebretur. [c] Quod ſi acciderit vigiliam Natiuitatis Domini occurrere in die Dominico. Ad matutinum Inuitatorium dicatur de Vigilia *Hodie ſcietis* &c. Hymnus verò, Antiphonæ, Pſalmi, Verſus, Lectiones, & reſponſoria vſque ad verſum tertij Nocturni erunt de Dominica quarta Aduentus, verſus autem tertij Nocturni erit. *Hodie ſcietis* &c. Lectiones dicantur de Homilia vigiliç, Homilia Dominicæ eo anno prætermiſſa. Ad laudes ocffiium totum fiat de vigilia cum commemoratione Dominicæ. [d] Circa finem Primæ, opportuno tempore, antequam Martyrologium legatur, detur ſignum Campana tribus tintinnis, quibus Fratres laici admoneantur, vt ad lectionem Martyrologij conueniant. Accolythus verò, vel alter Martyrologium lecturus ſuperpelliceo indutus, & ſi fuerit ſacerdos ſtola inſuper è collo pendente, inter duos Accolythos intortitia accenſa gerentes, ad legile procedat, vbi tota familia conueniente, omnibus ſtantibus detecto capite, [e] Martyrologium tono competenti incipiat, & eadem voce proſequatur vſque. In *Bethleem Iudæ naſcitur ex*

[b] Rub. gen. Breu.

[c] Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 3.

[d] Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 3.

[e] Martyr. Rom.

Cærem. Cler. Reg. li.3.c.3. *Maria Virgine factus homo*, quod eleuato paululum vocis tono, abſque cantu pronunciet, & omnes procumbant humum deoſculantes. Deinde altiori tono dicat. *Natiuitas Domini noſtri Ieſu Chriſti ſecundum carnem*. in tono paſſionis, eo ſcilicet tono, quo abſoluuntur pſalmi in triduo Maioris Hebdomadę, quo dicto, omnes ſurgant, & tecto capite ſedeant: Lector verò tono ordinario proſequatur lectionem Martyrologij, qua abſoluta, eodem ordine cum ceroferarijs ad Sacriſtiam redeat.

[a] Act. Eccl. Med. p. 1. fo. 87. [a] Hora Veſpertina poſt ſalutationem Angelicam Cāpana in ſignum futuræ ſolemnitatis pulſetur. Superior verò in Veſpere omnibus, quę tam ad officium, quàm ad Miſſam ſequentis noctis ſpectant, diligentius inſpectis, ac diſpertitis inter Accolythos, & ſacerdotes officijs, vt quiſque proprium munus obeat, [b] ipſe, vt noſtri moris eſt, Hebdomadarij munus exercebit, Miſſasque tam in nocte, quàm in die celebrabit, quod etiam eum præſtare decet in omnibus feſtis primę Claſſis.

[b] Cærem. Cler. Reg. li.3.c.3.

DE RITV IN OFFICIO NOCTIS, ET *die Natiuitatis Domini*.

CAP. XV.

SAncta Romana Eccleſia pia, ac diligens diuinorum Myſteriorum cultrix, eorum, quæ vel ex Apoſtolica traditione accepit, vel pia religione inſtituit, cuſtos eſt accuratiſſima. Idcirco ſolemniſſimam noctem, ac diem ſacri Natalis Domini noſtri Ieſu Chriſti maximis vndique myſterijs refertam, ſolemniori quoque ritu, (vt par eſt) colenda ſanciuit, & nos quidem magnos apparatus in alijs Cathedralium, ac Regularium Eccleſijs, ad ampliorem Dei gloriam inſtitutos, exultantes

ſuſpi-

ſuſpicimus. In noſtris tamen Eccleſijs, quas altiſſima paupertas magis, quàm rerum copia exornare debet: non niſi humiles, ac ſimplices, pro noſtri ſtatus humilitate, parari volumus. Id velut certiſſimum habentes, [c] vt docet Clemens Quintus. Deum optimum Maximũ magis puro corde, atque animi pietate, quàm rerum magnificentia delectari. c Clement. exiui.

Paratis igitur decentius ſolitò ſacris Altaribus, maiori pręſertim, in quo Sanctiſſima Euchariſtia aſſeruatur, quinta hora noctis primum Matutini ſignum prolixius ſolitò pulſetur, Eccleſię fores aperiantur, lucernula vna vel plures ſuper Cancellos ſacelli eminentius collocatę accendantur, vt poſteriorem Eccleſię partem propter ſeculares vtriusque ſexus confluentes, illuſtrent. Deinde conueniens ſpacium inter primum, & ſecundum Matutini ſignum interiaceat, in quo vnusquiſque valeat ad Sacramentum pœnitentiæ accedere. Tum vniuerſi familię fratres in Chorum conuenientes, Thymiamaterium accendatur, & expletis ſignis ſex candelæ in Altari accendantur, & Matutina hora grauius, ac moroſius ſolitò celebretur. Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 4. Cærem. ibid.

Lectiones primi Nocturni paulo altius ab Accolytho legantur, abſque cantu, eo modo, quo pſalmi à nobis cantari ſolent: & quoniam poſt tertium nocturnum tria Euangelia leguntur: ita à ſuperiore diſtribuantur, vt duo prouectiores ſacerdotes primum, & ſecundum legant hoc ordine, ac ritu. Cum legendum erit primũ Euangelium, duo intortitia, aut cerei accendantur, quæ extingui non debent, donec tertium Euangelium lectũ fuerit; tum iunior ſacerdos ſtola ad collum pendente primum Euangelium legat: ſecundum Euangelium duobus alijs intortitijs, aut cereis adhibitis à ſeniore ſacerdote eodem modo legatur: ſuperior verò Alba,

&

& ſtola indutus, præcedentibus duobus Accolythis duo intortitia accenſa ferentibus, à Sacriſtia ad legile procedat, & tertium Euangelium legat, quo peracto alta voce intonet. *Te Deum laudamus* &c. Mox ad Sacriſtiã accedens reliquis Sacerdotalibus indumentis ſe exornet, & duobus ceroferarijs præcedentibus, qui duo intortitia accenſa gerant, ad Altare procedat.

[a] Ru. breu. [a] Hac nocte matutinum ſeparatur à laudibus; Idcirco abſoluto. *Te Deum laudamus* &c. Oratio dicatur in Choro, & *Benedicamus Domino* &c. non autem *fidelium animæ* &c. Interea pręparato igne, ac Thuribulo, Celebrans Miſſam ſolemniter inchoet, Altare incenſet.[b] Cũ ventum fuerit ad *Gloria in Excelſis* &c. quia hac nocte, vt notat[c] Thelesphorus Papa, hic Hymnus ab Angelis fuit compoſitus, & cantatus, tam Campana pleno tractu, quàm omnes Campanulę, ac tintinabuli in ſignum lętitię pulſentur.

[b] Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 4.
[c] Cap. nocte ſancta de conſec. diſt. 1.

Ad Euangelium duo intortitia accenſa deferantur, quod etiam fieri debet ante eleuationem Hoſtiæ: nec antea extingui debent, quàm celebrans Sacramentum conſumpſerit.

[d] Aſſumpto ſanguine, caueat Celebrans, ne purificationem ſumat: [e] ſed abluens digitos vino, & aqua ſuper os Calicis, eaque Calicem purificans, purificationem fundat in vaſe vitreo ad id pręparato, in quo ſeruari debet ſimul cum purificatione ſecundę Miſſę vſque ad tertiam Miſſam: ea verò poſt vltimam Miſſam ab eodẽ pro purificatione ſumatur, & vitreum vas bis aqua lauetur, ablutioque in ſacrarium fundatur: Hic modus tam ad omne effuſionis periculum effugiendum, ſi purificatio in Calice ſeruetur: quàm ad ſacrificium ipſum purius, ac honeſtius celebrandum, vt in quolibet Miſſæ ſacrificio recens vinum in Calice ponatur, nobis opportunior,

[d] Ru. Miſſ.
[e] Cær. Cler. Reg. lib. 3. c. 4.

tunior, ac tutior viſus eſt, quapropter eum cunctis obſeruandum proponimus.

Expleta Miſſa ſenior in Choro laudes intonet; ea nocte diſciplina publicè non fiat, ſed quę fieri tunc debuiſſet, in precedenti nocte agatur.

Hic verò admonendum eſt, quod cum hęc ſacri Natalis Domini nox ſit eo priuilegio ſingulari ornata, vt in ipſa ante Auroram celebrari queat, in ea quoque iuxta receptam à pleriſque [a] Doctoribus ſententiam, non ſolum prima Miſſa; ſed alię quoque ſtatim poſt ipſam ante auroram dici poſſunt. [a] Suarez 3. part. to. 3. diſp. 80. ſect. 4.

[b] Secunda Miſſa eodem ritu in aurora celebretur. Ad *Gloria in Excelſis* &c. Sola Campana pulſetur; ad Euangelium, & ad eleuationem Sacramenti quatuor intortitia ferantur, ablutioque digitorum, ac Calicis ſicut in prima Miſſa in vaſe ſeruetur. [b] Rit. Miſſ.

Tertia quoq; Miſſa poſt ſecundam, vnius circiter horę mora interiecta, eadem ſolemnitate poſt tertiam celebretur: Ad Euangelium, & eleuationem Sacramenti ſex intortitia adhibeantur. [c] Purificatio fiat more ſolito, & poſt Miſſam alię quoque purificationes ſumantur. [c] Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 4.

[d] In Miſſis priuatis celebrantes ſumpto ſanguine, digitos non in Calice, ſed in Vaſculo vitreo pręparato in prima, & ſecunda Miſſa abluant, nec Calicem purificatorio detergant: ſed Calicis purificatione in Vaſculo effuſa, eidem ſuper imponant patenam, hoſtiam, & pallam. In tertia verò Miſſa aſſumpto Sanctiſſimo Corpore, & ſanguine, miniſter vinum priorum purificationum è Vaſculo pro digitorum Celebrantis ablutione ſupra Calicē effundat. Deinde ſacerdos digitos aqua abluens, reliqua more ſolito proſequatur. [d] Cærem. Cler. Reg. ibid.

[e] Qui mala valetudine detenti tres Miſſas celebrare nequeunt, vnam tantummodo ex aſſignatis recitare [e] Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 4.

poſ-

poſſunt: magis tamen decet, vt tertiam dicant, cum ea magis cum officio conueniat.

DE RITV IN OFFICIO DIEI Epiphaniæ ſeruando.

CAP. XVI.

CIrca officium Epiphaniȩ, prȩter ea, quȩ à rubricis præſcribuntur, pauca duntaxat adnotanda ſunt. Inter hæc, vt ad Matutinum dicto de more: *Pater noſter* &c. *Aue Maria*, *Credo* ſecretò, [f] Hebdomadarius abſolutè incipiat Antiphonam, *Afferte Domino* &c. & totam vſque ad finem proſequatur, mox Pſalmus cantetur à Choro.

f Ru. Breu.

In tertio Nocturno cum dici debet Pſalmus *Venite exultemus*, [g] quatuor Cantores eſſe deberent, qui ſingulos verſus pſalmi, bini alternatim ante legile decantarent, poſt quos Antiphona, *Venite adoremus eum* &c. à Choro repeteretur: verum quia non in omnibus noſtris Eccleſijs tantus eſt Acolythorum numerus, vt huic muneri ſufficiant: vbi id fieri poterit, rubrica ſeruetur: in alijs verò, vt omnis inter Cantores confuſionis anſa prȩcidatur, duo Acolythi dicant Antiphonam *Venite adoremus eum* &c. qua à Choro repetita, ijdem Accolythi duos priores verſus cantent, poſt quos iterum à Choro repetatur. *Venite adoremus eum* &c. & ſic ſemper poſt ſingulos duos pſalmi verſus eadem antiphona à Choro reſumatur, prout in Breuiario iacet.

g Cærem. Cler. Reg. lib. 3. c. 4.

Ad octauum reſponſorium, cum ea verba. *Et procidentes adorauerunt eum*. Proferuntur, omnes procumbant. In Miſſa verò dum eadem verba celebrans pronunciat, ipſe quidem celebrans tantum genufle-

ctat,

ſtat, alij verò procumbant, atque humum in ſignum adorationis oſculentur.

DE RITV IN DOMINICIS SEPTVAGESIMAE, *ſexageſimæ, & quinquageſimæ ſeruando.*

CAP. XVII.

AB his Dominicis Eccleſia Catholica veſtibus iucunditatis exuta, ac omiſſo lætitię cantu, ad Quadrageſimalis Ieiunij pœnitentiam, & Paſſiónis Chriſti memoriam fideles parat: quapropter Sabbatho ante Dominicam ſeptuageſimę ad Primam in Martyrologio pronunciatur. *Dominica ſeptuageſimæ, in qua deponitur canticum Domini Alleluia*. Et poſt Nonam, niſi aliquod feſtum duplex celebretur, Alioquin poſt veſperas; Altaria omnia violaceis ornamentis parentur, & velo eiuſdem coloris Tabernaculum Sanctiſſimi Sacramenti operiatur. Rub. breu.

Ad veſperas Sabbathi, *Benedicamus Domino*, cum duplici *Alleluia* cantetur, & exinde vſque ad veſperas Sabbati Sancti *Alleluia* non dicatur, ſed loco: *Alleluia:* proferatur: *Laus tibi Domine Rex æternæ gloriæ*. Idcirco Sacriſta tabellam in ſummitate legilis appendat, in qua hæc verba grandiori carattere ſint inſcripta. Rub. Breu.

In Miſſa harum Dominicarum omittatur, iuxta rubricas: *Gloria in Excelſis*, & *Alleluia*, cum ſuo verſu poſt Graduale, cuius loco dicatur tractus. Et ſi in his aliquod feſtum duplex etiam ſecundę Claſſis occurrerit, in ſequentem diem transferatur, ſi verò ſit Patronus, vel titularis Eccleſiæ, vel dies Dedicationis propriæ Eccleſię: de his fiat officium cum commemoratione Dominicę. Ru. Miſſ. Ord. Rom. de off. diuin. Rub. breu.

Si

Si aliqua ex his Dominicis occurrerit infra octauam alicuius ſancti, de quo octaua celebratur, officium fiat de Dominica, cum commemoratione octauę, tam in officio, quàm in Miſſa; Altaria verò colore violaceo ornentur, ac Miſſę in paramentis eiuſdem coloris celebrentur. Quod ſi dies octauę in his Dominicis contingat; veſperę Sabbathi vſque ad Capitulum ſint de octaua, ritu ſemiduplici, & à Capitulo fiat de Dominica: Deinceps tam in officio, quam in Miſſa fiat tantum commemoratio de octaua.

FORMA TABVLAE EORVM, QVI IN officijs maioris Hebdomadæ ſunt miniſtraturi.

CAP. XVIII.

QVoniam in toto hoc triduo maioris Hebdomadæ pleraque tam in Choro, quàm apud Altare miniſteria obeunda ſunt, quæ exactam in Miniſtris diligentiam, ac vigilantiam poſcunt. Superior pro locorum amplitudine, ac fratrum numero in ipſo Hebdomadæ ſanctæ initio aptos cuique muneri eligat miniſtros, qui ſine offendiculo, ac cunctatione ſacris miniſterijs vacent; Tabellamque Miniſtrorum in Sacriſtia appendi iubeat, hoc ordine compactam.

Feria V. maioris Hebdomadæ ad Matutinum Hebdomadarius.

R. P. Guardianus, ſeu Vicarius.

Cantores.

NN. NN.

Lectores lectionum primi Nocturni.

NN. NN.

Le-

Lectores lectionum ſecundi Nocturni.

NN. NN.

Ad extinguendos cereos deputati.

NN. NN.

Hic ſinguli Miniſtri pro duobus etiam ſequentibus diebus aſſignantur, ad ſuperioris nutum contrahendi.

Feria V. Maioris Hebdomadæ ad Miſſam.

Celebrans.

R.P. Guardianus, ſeu Vicarius.

Diaconus. N.

Subdiaconus. N.

Cruciferarius. N.

Ceroferarij. NN.

Ad mandatum ijdem, qui in Miſſa miniſtrant, præparant neceſſaria.

Ex Clericis. N. & N. Cantores primi Chori N. N. &c.

Ex Laicis. N. & N. Cãtores ſecundi Chori. N. N. &c.

Ante Sanctiſſimum Sacramentum aſſiſtant ab hora XVIII. iuxta horas Italiæ, vel XII. iuxta horas Tranſalpinorum vſque ad XIX. vel primam NN. à XIX. vel prima vſque ad XX. vel ſecundam NN. & ſic deinceps per ſingulas horas fiat diſtributio Fratrum, tam Sacerdotum, quàm Clericorum, ac Laicorum, qui ante Sacramentum orent vſque ad horam proceſſionis ſequentis diei, cum Sacramentum transfertur.

Feria ſexta in Paraſceue.

Celebrans R.P. Guardianus, ſeu Vicarius.

Diaconus. N. Subdiaconus. N.

Cruciferarius. N. Thuriferarius. N.

Ceroferarij. N. & N.

Cantores primi Chori ad Improperia. NN. & N. &c.

Cantores ſecundi Chori ad Improperia. NN. &c.

Sab-

Sabbatho Sancto ad Miſſam.
Celebrans R.P. Guardianus, ſeu Vicarius.
Diaconus. N. Subdiaconus. N.
Ceroferarij. N. & N.
Defert candelam accenſam, & Arundinem. N.
Canant Profetias. N. & N. vſque ad duodenarium numerum.

DE RITV OFFICII FERIAE QVINTAE, ſextæ, & Sabbathi maioris Hebdomadæ.

CAP. XIX.

CVm maioris Hebdomadę Myſteria, quibus Dominicæ paſſionis luctus pijs hominum mentibus in-inſinuatur; quæquæ ob ſingularem eorum ſanctitatem, ac præſtantiam ipſi Hebdomadæ tum ſanctæ, tum Maioris nomen compararunt. Eccleſia Apoſtolicæ traditionis Hæres, ſingulari cultu, ac lugubri officio proſequenda duxerit; id ſanè à nobis non obſcurè, & propẽſiorem erga res diuinas animum, & ardentiorẽ in Chriſtum Dominum pietatis affectum, ac charitatem expoſcit, quo fit, vt quæ in ea celebrantur officia, maiori, quo fieri poteſt, animi ſenſu, ac pietate ſint proſequenda.

a In primis quandoquidem mos vbique locorum iam ferè inoleuit, vt ob Populi deuotionem, Matutinæ horæ vltimo maioris Hebdomadæ triduo in Veſpere poſt Completorium dicantur: id obſeruandum erit, vt feria quarta Completorium citius ſolito, dimidio ſaltem horæ ſpacio pulſetur: dum verò Completorium in Choro cantatur, ter Campana diſpertitis interuallis pro Matutino officio pulſetur, ſicut in feſto duplici: ita vt ad *Nunc dimittis*, primum Matutini ſignum detur,

a Cær. epiſ. l. 2. c. 22. Cær. Cler. Reg. lib. 3. c. 16.

tur,ſecundum circa finem Completorij: tertium ad nutum ſuperioris. [b] Completorio iam ad finem tendente ſex candelæ cerę communis in Altari accendantur; paretur quoque candelabrum triangulare in plano, ante medium Altaris;in quo quindecim candelæ cerę communis accendantur; quinta decima in capite candelabri defixa.Poſt Completorium,abſoluta antiphona, *Cœlorum candor* &c. cum ſua oratione; Hebdomadarius ſtatim manuum comploſione det ſignum Horæ matutinæ: protinus omnes ſurgentes dicant ſecretò: *Pater noſter*, *Aue Maria*, *Credo*, iterumque ſigno edito, Hebdomadarius inchoet alta voce Antiphonam. *Zelus domus tuæ* &c. quam integram proferet, in vltimam ſillabam aliquantulum vocem inflectens.

b Cærem. Epiſc. li.2. c.22. Cærem. Cler. Reg. li.3. c.16.

[c] Pſalmi abſoluantur abſque *Gloria Patri*, ſed in poſtrema cuiuslibet pſalmi ſillaba,vno tantum vocis tono vox flebiliter inflectatur, quod in omnibus horis toto hoc triduo obſeruari debet.

c Direct. Chor. Ro.

Lectiones primi Nocturni alta, & clara voce (deuotè tamen) ſine cantu aliquo legantur; neq; enim decet, vt qui nullo vnquã tẽpore more cathedraliũ Eccleſiarũ canimus,tempore paſſionis, quo flendũ eſt, cantus modulamina quęramus:accedat quod nec sẽper,nec vbiq; apti ad canendũ apud nos cantores reperiũtur,& ſi incõgruè lectiones canantur,riſus potius,aut ſtomachum, quàm deuotio in audientibus excitetur. In fine omniũ lectionum, Reſponſoriorũ, & Antiphonarum toto hoc triduo,vox paululum inflectatur.

[a] Sub finem cuiuslibet Pſalmi,miniſter à ſuperiore deputatus ad cereos extinguendos, vnam ex candelis extinguat, incipiens ab ea, quæ eſt in inferiori parte, à latere Euangelij,ita etiam ſub finem ſecundi pſalmi

a Ru. Breu. Cærem. Epiſc. lib.2. c.22. Direct. Chor. Ro.

Cærem. Cler. Reg. li. 2 c. 16. eodem modo extinguat alteram, quæ eſt à latere Epiſtolæ, ſicque hoc ordine vſq; ad vltimam procedat.

b Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 22. Cærem. Cler. Reg lib 2 c. 16. b Ad *Benedictus*, cum ventum fuerit ad verſum, *Vt ſine timore* &c. Miniſter ad quemlibet verſum vſque ad finem extinguat vnam de candelis, quæ ſunt in Altari, incipiens à cornu Euangelij ab ea, quæ magis diſtat à tabernaculo, deindę etiam extinguat lampadem.

c Ru. Breu. Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 22. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 16. c Dicto *Benedictus*, cum repetitur Antiphona, Miniſter ſupremam candelam accenſam remoueat de candelabro triangulari, & ſtans à cornu Epiſtolæ illam accenſam, ac eleuatam teneat, donec Chorus dixerit, *Chriſtus factus* &c. *Miſerere*, & *orationem Reſpice* &c. & quamuis iuxta rubricam tunc eam abſcondere deberet, ſimul ac dictum eſt. *Chriſtus factus* &c. Id tamen propter pueros differtur, ne ante tempus fragorem edant.

d Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 16. e Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 22. d Interea Sacriſta deferat bacillos, & incipiens à ſuperiore, ſingulos bacillos ſingulis, qui in Choro ſunt, etiam ſecularibus porrigat. e Peracta verò Antiphona, *Chriſtus factus* &c. Clauduntur omnes feneſtrę Chori, & Miniſter tenens candelam accenſam, illam abſcondat retro Altare.

f Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 16. f Superior verò bacillo ſcamnum percutiens fragorem edat, quem cęteris ſequantur per ſpacium vnius, *Pater noſter*, & ſtatim Miniſtro proferente Cereum accenſum, ceſſet fragor, cereum verò per parum temporis ſpacium ſuo loco ſuper candelabrum reponatur, deinde extinguatur,

Eadem ſeruari debent duobus ſequentibus diebus, his exceptis, quod poſt Completorium non dicuntur litanię B. Virg. nec ſuffragia pro benefactoribus.

g Ru. Miſſ. g Campana poſt, *Gloria in Excelſis*, Miſſę ferię quintę ligetur, nec deinceps pulſetur vſque ad *Gloria*, Sabbathi Sancti,

Digitized by Google

cti, *b* ſed loco Campanę ſignum horarum ligneo inſtrumento datur. Hora alias conſueta, matutini flagellatio per trium, *Miſerere*, cũ *Chriſtus factus* &c. ſpacium fiat: Poſt proceſſionem, ac Miſſam ſequentis diei vſque ad Miſſam in die Paraſceue, die, noctuque ſacrę excubię iuxta diſtributionem à ſuperiore factam, à binis ſaltem fratribus ante Sacramentum obſeruentur, vbi ſeorſim flagellatio fiat. *b* Ru. Miſſ. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 16.

DE RITV IN MANDATO, SEV LOTIONE pedum feriæ quintæ maioris Hebdomadæ ſeruando.

CAP. XX.

SAcra hęc cęremonia lotionis pedum, quę ex ſacris Chriſti Domini actionibus deprompta, feria 5. in Cœna Domini in Eccleſia pia inſtitutione obſeruari ſolet, tota humilitatis, ac Myſterij plena eſt. Ea ſiquidem, & Chriſti humilitatem omnibus, ac Pręlatis potiſſimum aliqua dignitate prędtis imitandam proponit; & diuinę charitatis Sacramentum mortalium omnium mentibus inſinuat, quę idcirco omni humilitate, ac deuotione peragenda eſt. *a* Ru. Miſſ.

Hora igitur à Refectione circiter vigeſima, vel poſt meridiem ſecunda cum dimidia, iuxta ſuperioris placitum, Sacriſta per totum Monaſterij circuitum, vnicum ſignum tabula excitatoria edat, quo audito vniuerſi cum ſuperiore ad Chorum conueniant: vbi fratribus in modum proceſſionis ordinatis, Cruce pręcedente, ac duobus Acolythis cum candelabris accenſis, Altero quoque cum thuribulo, ac Nauicula poſt Crucem gradientibus, ac cęteris, quiſque ſuo ordine ſequenti-

bus: Diaconus, vel ſacerdos loco Diaconi Alba ſuper Amictũ indutus, ac ſtolam albam à ſiniſtro humero ad dextrum latus tranſuerſam gerens, poſt reliquos ante ſuperiorem pallio, ac communi veſte indutum incedat, librum Euangeliorum ſecum deferens: atque ita proceſſione inſtituta, omnes deuotè ad Refectorium pergant.

Interea in Refectorio menſa prima Prȩlati à Prȩfecto refectorij mappa munda ſit parata, floribus aut viribus folijs vndique conſperſa, in cuius medio Crux velo operta ſit repoſita, ac Puluinus, Peluis quoque, vel ærea, vel lignea prȩſto ſit, cum duobus vrceis, quorum vnus calida, alter frigida aqua ſit plenus, cum Vaſculo ad aquam infundendam apto. In menſis à latere hinc inde ſint Miſſalia, ac lintea, quȩ pedum exterſioni inſeruiant. Denique totus ille locus mundus ſit, ac floribus, & herbis odoriferis aſperſus.

[b] Ru. Miſſ. [b] Omnibus ſic ritè diſpoſitis vbi proceſſio Refectorium ingreſſa fuerit, omnibus alijs hinc, & inde ſtantibus, ſolus ſuperior ſedeat in capite menſȩ. [b] Diaconus librum Euangeliorum ſuper puluillo collocet. Accolythi quoq; candelabra à dextris, & à ſiniſtris Crucis in menſa ſtatuant, Mox Diaconus ante ſuperiorem genuflexus, eidem thuribulum, ac Nauiculam porrigat. Superior verò more ſolito benedicat incenſum, ac in thuribulum mittat. Diaconus verò reddens Accolytho thuribulum, ac Miſſale accipiens, à ſuperiore petat benedictionem, dicens. *Iube Domne benedicere*, cui ſuperior ſtans reſpondeat, *Dominus ſit in corde tuo* &c. [a] Tum vni ex Acolythis tradens librum Euangeliorum, qui illum apertum ante ipſum teneat,

[a] Ru. Miſſ.

teneat, Diaconus incenſato libro legat Euangelium *Ante diem feſtum* &c.[b] & iuxta antiquos noſtrę Religionis ritus, à Sancto Carolo commendatos, cum primum leguntur à Diacono verba illa, *Surgit à Cana*, ſurgat ſuperior è ſedili, cum ſubdit, *Ponit veſtimenta ſua*, ſuperior modeſtè Pallium, quo amictus eſt, deponat. Cum Diaconus proſequitur, *Et cum accepiſſet linteum præcinxit ſe*, porrigente Accolytho ſumat vnum ex linteis in Menſa paratis, & eo ſeipſum præcingat; Vlterius cum legitur, *Deinde miſit aquam in Peluim*, ſumat ipſe aquam calidam, & frigidam ex vrceis, & in Peluim paratam infundat, quantum ſatis eſt, ad pedes lauandos. [c] Denique cum ad ea verba ventum fuerit, *Et cœpit lauare pedes* &c. genuflexus incipiat pedes Iunioris lauare, Laicis fratribus interea lintea calefacta miniſtrantibus. Miniſtrorum tamen, qui ſacris veſtibus induti ſunt, pedes non lauet, in Conuentibus maioribus, in quibus multi commorantur fratres, tredecim tantum erunt lauandi, in minoribus verò, vbi ad hũc numerum vix pertingunt, omnium lauentur pedes, demptis miniſtris ſacris veſtibus indutis.

[b] Act. Eccl. Med. p. 5. fo. 908.

[c] Rit. Miſſ.

Porrò, vt hæc omnia grauiter, & deuotè à ſuperiore perfici valeant; Diaconus moroſè ea verba, quibus cæremoniæ adiunctæ ſunt, legat. Superior verò ea, qua par eſt, grauitate, ac deuotione vniuerſa exequatur. Diaconus verò, vbi ad ea verba peruenerit. *Poſtquam ergo lauit* &c. Vlterius non progrediatur. Mox verò fratres in duos Choros diſpertiti, ad menſas oppoſitas ſedentes, [d] primus Chorus clara voce cantet Antiphonam: *Mandatum nouum* &c. altero Choro reſpondente, *Beati*, & ſic alternatim canantur Antiphonæ, verſus, & Pſalmi, donec lotio pedum abſoluta fuerit.

[d] Rit. Miſſ.

Ea tandem peracta, poſtquam ſuperior lauerit, & pa-

rato ſibi linteo exterſerit ſibi manus, Diaconus Euangelium proſequatur ab eo loco. *Poſt quam ergo* &c. Cum legerit, *accepit veſtimenta ſua*. Superior Pallium Accolytho miniſtrante ſibi in humeris imponat, & cum ea verba audierit, *Et cum recubuiſſet iterum* &c. Rurſus in priori loco in Capite menſæ ſedeat vſque ad finem Euangelij, quo expleto Diaconus deferat librum oſculandum ſuperiori, qui eo deoſculato voce graui ad Crucem conuerſus intonabit, *Pater noſter* &c. quo ab omnibus profundè inclinatis ſecretè dicto, recitabit verſus, & orationem, quæ poſita eſt in Miſſali. Tum proceſſionaliter, ac ſilentio, vt prius, ad Chorum reuertantur.

DE PROCESSIONIBVS PVBLICIS, & ritu in eis ſeruando.

CAP. XXI.

a Rit. Ro. PRoceſſiones, quibus vti paſſim Eccleſia ſolet, nihil aliud ſunt, prętorquam ſupplicationes quædam ad impetrandum aliquod Dei donum, vel gratias Deo agendas à Populo Chriſtiano factæ, quę primum in publicas, & priuatas diſtinguntur, ex his rurſus quędam ſunt ordinariæ, aliæ extraordinariæ. Quę publicè fiunt, hæ vel ab Eccleſia ordinariè ſunt inſtitutę, vt in litanijs maioribus, vel minoribus, in feſto Corporis Chriſti, In Dominica Palmarum, ac ſimilibus: vel à ſummo Pontifice, aut ordinarijs locorum ad commune commodum, ac vtilitatem extraordinariè indicuntur, veluti in Iubilęis, vel ob graue aliquod Peſtis, inediæ, belli, aut alterius publici damni periculum: ſiue ad diuinum auxilium implorãdum; ſiue ad gratiarum actionem propter

aliquod

aliquod beneficium publicè à Deo acceptum. Priuatę verò, vel intra Eccleſiarum limites, aut circuitum ordinariè fiunt: ſicut quæ in die Purificationis B. Virg. in feria quinta, & ſexta maioris Hebdomadæ, in feſto Portiunculæ, in electione Generalis, aut Prouincialis miniſtri in loco Capituli celebrari ſolent, vel etiam ſi extra limites Monaſterij ad alienas fiant, priuatim tamen ſine Clero vrbis inſtituantur, vel extraordinariè pro aliqua Monaſterij, aut Congregationis, aut vrbis neceſſitate à fratribus inſtituuntur.

Nos in hoc Capite primum de publicis proceſſionibus agemus: tum in ſequenti de priuatis, ſi non omnibus, ſaltem aliquibus: cęteris in proprium locum reiectis, vbi de illarum dierum ſolemnitate res erit.

[b] Publicis proceſſionibus, quæ ab ordinario indicuntur, quoties vocamur, ijs toties ſtatuta hora intereſſe debemus,[c] dummodo Monaſteria noſtra nimis ab vrbe, vel ab oppido non diſtent. Etenim à Congregatione Illuſtriſſimorum Cardinalium ſuper regulares deputata, declaratum fuit, Regularium Monaſteria vltra medium milliare ab vrbe, vel oppido diſtantia ad proceſſiones minimè eſſe compellenda. In alijs, quæ ab Eccleſia ſunt inſtitutę, locorum conſuetudo ſeruanda eſt, nec tamen vllo modo cum ordinarijs nobis altercandum eſt, ſi quandoque pręter conſuetudinem ad ipſas inuitemur: ſed iuxta Euangelij conſilium. [d] Qui angariauerit nos mille paſſus, eamus cum illo, & duo millia.

[e] Ritus verò in proceſſionibus publicis à nobis ſeruandus, hic erit. Primum, tempore, quo ad Proceſſionem eundum eſt, ritè explorato, Diuinum officium, ac Miſſæ ſuperioris prudentia ita diſponantur, vt omnia ſuo tempore ſint abſoluta, maturiuſque [f] ad principalem Eccleſiam, vnde proceſsio exordienda eſt, conueniatur. In

[b] Concil. Trid. ſeſſ. 25. c. 13.

[c] Bulla Congreg. Card.

[d] Matt. 5.

[e] Cær. Cler. Reg. lib. 1. c. 17.

[f] Act. Eccl. Med. p. 1. 10. 34.

b Cærem. Cler. Reg. li.2.c.17.

decorum enim eſt, ſi poſt inchoatam proceſsionem nobis poſt illam feſtinandum ſit.

a D.Bern. ſerm. 2. in feſto Purificatio.

a Præcedente igitur Crucifero, bini omnes ſuo ordine procedant, primum Laici fratres, deinde Clerici, demum ſacerdotes: atque in his iuniores ſemper præcedant, ſeniores ſequantur: Poſtremum ſuperior locum teneat: b omnes igitur pari paſſu grauiter, ac religioſè incedant; ſemper æqualem inter ſe diſtantiam ac proportionem ſeruantes, vnius videlicet paſſus inter laterales, trium verò inter præcedentes, ac ſequentes; propterea quisque modeſtè, ac deuotè ſequẽtes obſeruet, ne forte eos longè poſt ſe relinquat, nullus tamen ſibilum, aut vocis ſtrepitum edat, quo alios admoneat.

b Act.Eccl. Med. p. 1. fo.34. Cærem. Cler. Reg. li.2.c.17.

c Quod ſi interdum contingat, poſteriores cum proceſsione ſiſtere, ac priores progredi, nullus tamen interim vociferationis tumultus edatur: ſed ſuperior vno ex ſacerdotibus, qui in ſecundo ordine illi propior eſt, accito, eum ad Cruciferum monendum mittat, vel ſecularem aliquem ad id officium deſtinet.

c Cærem. Cler. Reg. li.2.c.17.

d Porrò ſi vbique, maximè tamen in Proceſsionibus religioſitas, ac modeſtia ſeruanda eſt: propterea vniuerſi rectam Corporis compoſitionem cuſtodiant, demiſſis in terram oculis procedant: nemo cum altero colloquatur, nemo rideat, Pſalmos aut Hymnos in ſupplicationibus publicè cantari non probamus: ſed antiqua Ordinis noſtri conſuetudo ſeruetur, vt abſque cantu, interno tantum mentis affectu quiſque Deum oret: litanias apud ſe priuatim recitet, & collectum in Deum animum gerat.

d Synod. Med. 1. c. de proceſs.

f Crux verò apud nos illius formæ ſit, quæ paupertati noſtræ congruit magis, lignea, altitudinis competentis, ſimplici pictura decorata; ex vna parte Chriſti Crucifixi, ex altera Beatæ Virginis immagines referente; à

f Conſt.c.

qua

qua pendeat ſimplex velum lineum, aut reticulatum abſque vllo ſerico, aut pretioſiori ornamento; ſed mundiſſimum. Hæc enim noſtro inſtituto, quo Crucis mortificationem profitemur, magis eſt accommodata.

De loco, aut præcedentia in proceſſione nemo cum alijs ordinibus diſputet: [g] ſed eo loco contenti ſimus, qui ab Epiſcopo nobis aſſignatus fuerit: licet infimus eſſet: ſic enim nos decet Apoſtolicum conſilium implere, atque omni humanæ creaturę eſſe ſubiectos: Chriſto præſertim admonente. [a] *Cum inuitatus fueris ad nuptias, vade, & recumbe in nouiſſimo loco.*

g Conſt. c.

a Luc. 14.

[b] In Proceſſionibus, in quibus Sanctiſſima Euchariſtia defertur, detecto capite eundum eſt, & candela omnibus in manibus geſtanda: in cęteris verò caput capucio tegendum: [c] cum primum ab Eccleſia exeundum eſt, qui Crucem gerit, primus ante Sacramentum genu flectat, tum Epiſcopo, ſi adfuerit, profundam reuerentiam faciat: alij verò bini duntaxat ante Sacramentum ſimul genuflectant, ac ſimul ſurgant, tum reuerentiam Epiſcopo exhibeant, alijs interea expectantibus, quod ſemper obſeruandum eſt, quoties ante Sacramentum eſt tranſeundum. [d] Vbi verò, vel ante Altaria, quę in die Corporis Chriſti in via erigi ſolent, vel ante fores alicuius Eccleſię apertas tranſeundum eſt, detecto capite reuerentia fiat. Cum ante Altare in quo Sanctiſſimum Sacramentum aſſeruatur tranſeundum eſt, primo, qui Crucem gerit, tum reliqui, quiſque cum ſuo collaterali ſocio, genuflectant; ſimul ſe inclinantes, pariter etiam ſurgentes: idem quoque obſeruetur, ſi ante Altare tranſire contigerit, in quo Miſſa poſt conſecrationem celebratur, vel in quo Sanctiſſima Euchariſtia adminiſtratur. [e] Qui candelas accenſas in manibus gerũt, eas ita ferant, vt qui à dextris ſunt, dextra manu illas

b Act. Eccl. Med. p. 1, fo. 139.

c Act. Eccl. Med. p. 4. fo. 383. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 17.

d Cærem. Cler. Reg. lib. 2. c. 17.

e Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 17.

teneant, qui à ſiniſtris, ſiniſtra: Quoties per aliquem anguſtum locum tranſeundum eſt, qui iunior eſt, prçcedat.

Abſoluta proceſſione cum rurſus principalem Eccleſiam ingrediuntur, caput detegant, & peractis ab ordinario orationibus, vel impertita Populo benedictione, non antea per medium Eccleſię incedentes, bini, (vt dictum fuit) Cruce prçcedente ante Sacramentum genuflectant; & eodem ordine, quo venerunt, ad Monaſterium proceſſionaliter redeant.

DE PROCESSIONIBVS PRIVATIS.

CAP. XXII.

SI interdum contingat, ingruente aliqua, aut Eccleſię, aut Religionis, aut vrbis neceſſitate, priuatas à nobis ad aliquam B. Virg. aut alterius Sancti Aedem proceſſiones fieri. Primum ab ordinario licentia petatur: qua impetrata iuxta ſuperioris placitum, omnes in Eccleſiam conuenientes ante Sanctiſſimum Sacramentum genuflectant: Hebdomadarius verò, vel alter ſacerdos à ſuperiore deputandus, ſuperpelliceo, ac ſtola indutus, in infimo gradu Altaris genuflexus inchoet Antiphonam, *Exurge Domine* &c. Choro poſt ipſum cantante verſum Pſalmi, *Deus auribus* &c. cum *Gloria Patri* &c. Deinde repetatur antiphona, *Exurge*, Mox duo Clerici ante Altare Maius genuflexi deuotè intonent litanias; quibus cçteri genuflexi reſpondeant, Cum ventum fuerit ad *Sancta Maria*, cuncti ſurgant, & Cruce prçcedente, bini proceſſionaliter modeſtè, ac Religiosè procedant,

Rit. Rom.

a Rit. Ro. a Cum litanias abſoluerint; Pſalmos pro temporis ratio-

ratione, ac neceſſitatis exigentia, vel Pœnitentiales, vel Graduales iuxta noſtrum cantandi ritum morosè, ac debitis interuallis, tam in medio verſus, quam inter pręcedentis, ac ſubſequentis verſus prolationem ſeruatis, recitent.

Vbi ad Eccleſiam peruenerint, Crux ante Sacramentum pergat, ibique ſiſtat: interea omnes in duos Choros dexterum, & ſiniſtrum diuiſi, atque eo ordine, quo diſpoſiti ſunt genuflexi, ſemitam in medio vacuam relinquant: per quam ſacerdos ſuperpelliceo indutus cum ſtola, vſque ad infimum gradum Altaris gradiatur: vbi genuflectens verſus, & orationes,[b] quę in Rituali habentur, ſicut res, aut neceſſitas poſtulauerit, recitet; Inter quas prima ſit de Sacramento, ſecunda de B. Virg. tertia de ſancto illius Eccleſię Patrono, quarta de S. Franciſco, [c] alia pro ea neceſſitate, de qua fit ſupplicatio, quę habentur in Rituali Romano fo. 309.

[b] Rit. Ro.

[c] Rit. Ro.

His peractis, per aliquod temporis ſpacium, vti ſuperiori videbitur, pro ea neceſſitate ab omnibus oretur: tum ſuperior in fine quinquies, *Pater noſter*, & *Aue Maria*, brachijs in Crucis modum expanſis fratribus indicat: quibus abſolutis duo Acolythi inchoent Pſalmos Graduales, *Ad Dominum* &c. tunc vniuerſi ſurgentes, atque iterum ſuo ordine ante Sacramentum genuflectentes, eadem via Cruce pręcedente regrediantur, & ad Monaſterium redeant. Si ad plures Eccleſias in via ſit diuertendum: ſacerdos cantet Antiphonam cum verſu, & oratione Patroni illius Eccleſię, & intermittantur Pſalmi, qui prius cantabantur. Deinde egredientes reſumptis Pſalmis, aut precibus eodem ordine procedant vſque ad Eccleſiam, ad quam proceſſio terminatur.

Idem quoque ſeruetur in Proceſſionibus, quę ante

fores

fores Eccleſię fiunt,eo excepto, quod proceſsio Cruce prçcedente per oſtium Epiſtolç, ac deinde Chori egreditur: tum per clauſtra gradiens, ac circuens Aream, quç eſt ante fores Eccleſię,tandem in Eccleſiam regreditur.

DE RITV PROCESSIONIS IN FESTO Portiunculæ.

CAP. XXIII.

IN feſto Portiunculę,quandoquidem conſuetudo, & quidem pia,inoleuit,vt ad conſequendam Indulgentiam Plenariam,quę noſtris Eccleſijs Pont. Max.benignitate conceſſa fuit, proceſsio aliqua ad illius formam, quę Aſsiſij apud Sanctam Mariam Angelorum quotannis fieri ſolet,inſtitueretur.Idcirco ante ſecūdas Veſperas diei,quando fratres,confeſsione prçmiſſa,iam mane ſacra Euchariſtia refecti fuere,poſt primum Cam panę ſignum, omnes in Choro conueniant, Crux paretur, ſuperior verò, aut alter ſacerdos iuſſu ſuperioris ſuperpelliceo, ac ſtola inſuper Amictus, cum alijs ante Altare genuflectens,intonet,*Te Deum laudamus*, & vſque ad ſanctus dicatur flexis genibus, deinde ſurgentes Cruce prçcedente per fores Eccleſię egrediantur, ac circumeuntes Aream, quę eſt ante Eccleſiam, rurſus ingrediantur Eccleſiam, & cum ad Altare peruenerint, cuncti,(vt dictum fuit) ſuo ordine genuflectentes ſuperior, vel ſacerdos ad infimum gradum accedat, Tū duo Acolythi poſt ſacerdotem ſtantes, ſequētes verſus clara voce dicant.

℣. *Ora pro nobis ſancta Dei genitrix.*
℟. *Vt digni* &c.

℣. *Ora*

℣. *Ora pro nobis B.P.Franciſce.*
℟. *Vt digni* &c.

His expletis ſacerdos ſurgens,& facta Altari reuerentia dicat.

℣. *Domine exaudi orationem meam.*
℟. *Et clamor* &c.
℣. *Dominus vobiſcum.*
℟. *Et cum ſpiritu tuo.*

Oremus.

Deus qui corda fidelium &c.
Concede nos famulos &c.
Deus qui nos per ſingulos annos &c.

Quibus abſolutis pro indulgentia ſuperior omnibus indicat,vt recitent quinquies, *Pater noſter*, & *Aue Maria*,brachijs in crucis modum expanſis.

DE PROCESSIONE TEMPORE CAPITVLI poſt electionem Generalis, vel Prouincialis Miniſtri.

CAP. XXIV.

EXpleta electione admodum R.P.Generalis in Capitulo Generali,vel R. P.Prouincialis in Capitulo prouinciali, ac publicè de more pronunciata, ſtatim à primo Definitore inchoetur alta voce Hymnus, *Te Deum laudamus*, quem Patres in Capitulo exiſtentes per Choros diuiſi alternatim proſequantur,& bini gradientes proceſſionaliter per ianuam Monaſterij, Cruce præeunte,exeuntes ad Eccleſiam pergant. Definitores quiſque ſuo ordine bini proximè ante Generalem, aut Prouincialem incedant: Generalis verò,aut Prouincialis comite Generali, aut Prouinciali nuper officio Defuncto

functo poſt omnes gradiatur.

Cum ad Eccleſiam ventum fuerit, Cruciferarius cãcellos non ingrediatur, ſed ante Sacramentum à latere Epiſtolæ genuflectens, reliqui etiam, (vt alias dictum fuit) in duas Claſſes diuiſi, quiſque ſuo ordine genuflectat, ita tamen, vt inter eos media ſit via.

Vbi Generalis, aut Prouincialis ad fores Eccleſię peruenerit; primus definitor illi aſperſorium offerat, quod ille accipiens, & ſequente Acolytho cum vaſculo aquæ benedictæ, & per medium gradiens, fratres hinc inde genuflexos aſpergat, donec ad Altare peruenerit, vbi aſperſorium Acolytho reddens in infimo gradu Altaris genuflectat. Tunc duo poſtremi definitores, fratribus reſpondentibus, intonent verſiculos.

℣. *Confirma hoc Deus quod* &c.

℟. *A templo ſancto* &c.

℣. *Ora pro nobis ſancta Dei Genitrix.*

℟. *Vt digni* &c.

℣. *Ora pro nobis B.P. Franciſce.*

℟. *Vt digni* &c.

Tunc ſurgens primus definitor, ſtola ſibi collo impoſita cantet verſiculos, & orationes.

℣. *Domine exaudi* &c.

℟. *Et clamor* &c.

℣. *Dominus vobiſcum.*

℟. *Et cum* &c.

Oremus.

Deus cuius miſericordiæ non eſt numerus &c.

Concede nos famulos tuos &c.

Deus qui Eccleſiam tuam &c.

Deinde ſtans in cornu Euangelij breui quodam ſermone preambulo, ſigillum Religionis, aut Prouincię Generali, vel Prouinciali tradat, ſtolaq; illius collo impoſi-

poſita, ſedeat Generalis, vel Prouincialis in ſcabello poſt infimum gradum Altaris à latere epiſtolæ ad hoc parato. Primusque definitor ante omnes, facta prius reuerentia Sacramento, genuflexus illius manum in ſignum ſubiectionis, & obedientię oſculabitur, & poſt eum ſuo ordine Reliqui etiam PP. Definitores, quos Generalis, aut Prouincialis miniſter grato amplexu excipere debet; cęteri deinde omnes præmiſſa Altari reuerentia non turmatim, aut confusè, ſed bini tantummodo, & ordinatè ipſius manum oſculentur.

Romæ verò, dum Generale Capitulum celebratur, ſi ſanctiſſimi pedes proceſſionaliter oſculandi ſint, primū dies; & hora certiſſimè exploretur: tum Patres Capituli cum R. Patre Generali, & Definitoribus ſimul in Eccleſiam conuenientes proceſſionem inſtruant, Cruce de more prȩunte: Generalis ſtolam non deferat: omnes demiſſis oculis, ac recta corporis compoſitione incedentes, cum ad aulam Sanctiſſimi peruenerint, prius ſe ante illum profundè inclinent; tum procidentes bini, ſucceſsiuè, ac deuotè, ſine mora tamen, ipſius pedes, vbi Crux apparet, oſculentur: Mox ſurgentes rurſus profunda reuerentia eidem facta, proceſsionem ſequantur.

Quod ad Proceſsionem attinet, quȩ tempore Capituli Generalis inſtituitur ad nouem vrbis Eccleſias inuiſendas: in ea idem ritus, qui ad modeſtiam, religioſitatem, corporis compoſitionem, ſilentium, oculorum demiſsionem, ac cętera religioſi animi ornamenta ſpectant, quam maximè commendantur: vt in vrbe, quȩ orbis caput eſt, optimos virtutum odores efflantes, orbem vniuerſum eorum ſuauitate repleant.

Cętera verò, quȩ tum ad ſtationes Eccleſiarum, tū ad Matutinam illius diei refectionem pertinent; cum à

R.P.Ge-

R. P. Generalis potiſsimum prudentia pendeant, ipſius erit ſollicitè prouidere, vt vniuerſa piè, deuotè, ac religiosè fiant.

DE ORATIONE MENTALI, ET RITV in eo ſeruando.

CAP. XXV.

CVm inter varia orationum genera, quibus animus à terrenis liber, velocius ad Deum conſcendit, mentalis oratio proculdubio potiſsima ſit, atque adeo Religioſo viro neceſſaria, vt fruſtra abſque illa vllus in virtute profectus expectari poſsit: Ex ea enim, & malorum fuga, & omnium bonorũ amplexus exoritur. Hac oratione, velut diuina quadam luce illuſtrati, nos ipſos, quam miſeri, quam ſceleſti, quam omni bono indigni ſimus, agnoſcimus: eadem quoq; quam bonus, & ſuauis ſit Deus, quam pius, quam benignus, quam miſericors, quam ſuper omnia diligendus intuemur. Hac mundana omnia, tanquam vilia, ac deſpectabilia contemnimus, atque è regione in æternorum ſpem, ac deſideriũ attollimur. Hac vitia, ac ſcelera horreſcimus, honeſtas verò, ac proficuas virtutes exquirimus. Deniq; mentalis oratio, (vt Victorinus ait) *eſt Animæ clauſtrum, in cuius ſinu dum ſe recipit animus ſola cœleſtia meditatur, ſeparatur à terrenis, à turba cogitationum carnalium longè ponitur, dulces carnis aufugit defectus; vagos ſenſuum motus reſtringit, in Domino delectatur; Angelica fruitur dulcedine, legit in libro vitæ ſummi Patris bonitatem, Angelicæ creaturæ beatitudinem contemplatur: Attendit bonitatem, cui nihil deeſt; Beatitudinem, quæ nullo indiget; Patris potentiam, filij ſapientiam, Spiritus Sancti*

Hugo Victor de clauſtr. c. 1.

Hi benignitatem conſiderat.

Hinc grauiſſimè à maioribus noſtris conſtitutum fuit, vt præter vocales, ac priuatas vniuſcuiuſque orationes, binæ in quolibet naturali die horę inſtiturę eſſent, in quibus fratres huius tam pię, ac neceſſarię orationis ſtudio in Eccleſia publicè incumberent. Altera quidem, quę per totum anni curriculum poſt Completorium fiat. Altera verò, quę à die Natiuitatis B. Virg. vſque ad octauam Paſchę poſt matutinas horas nocturno tempore; A die autem octauæ Paſchæ rurſus vſque ad Natiuitatem B. Virg. poſt Nonam hora pomeridiana celebretur.

Verum qui in ea ritus obſeruari debeant, ſtatuendum eſt. Imprimis cum Mentalis oratio poſt Completorium fit, vbi ad Canticum *Nunc dimittis* &c. ventum fuerit, Sacriſta pro ſigno orationis tres tantum ictus cõciſos Campana pulſet, vt Laici fratres opportuno tempore in Chorum conueniant: tum recitatis litanijs B. Virg. cum inchoatum fuerit, *Sacroſanctæ* &c. Sacriſta horologium puluerarium, quod in legili paratum eſſe debet, vertat. Poſt *Sacroſanctæ* &c. dicto, *Pater noſter*, & *Aue Maria*, & dato ſigno ab Hebdomadario, ſi dies Ieiunij fuerit, omnes à ſuperiore benedictionem poſtulent, dicentes, *Benedicite*, quibus ſuperior benedicat dicens, *Benedictione perpetua benedicat vos Pater æternus:* vel ſi Sabbatum, aut dies B. V. ſacratus fuerit. *Nos cum prole pia* &c. vel alia pro arbitrio benedictione vtatur.

Mox feneſtræ omnes, tam Chori, quam Eccleſiæ, ac fores Eccleſiæ claudantur: fratres verò præſertim Iuniores in Eccleſiam ſe conferant, ac loca inter ſe mediocriter diſtantia ſibi ad orandum eligant; ne alter alterius deuotionem impediat: orantes verò honeſtam corporis compoſitionem ſeruent. Turpe enim eſt, ſi ita

O mol-

molliter, aut remiſsè ſe in oratorijs ſtatuant, vt vel proni ſuper ea decubent, vel brachijs, ac tebijs reſolutis modo in vnam, modo in alteram oratorij partem corpus protendant; vel talos ſibi pro ſede cõſtituant: vel, quod indecentius eſt, in proximum ſcamnum toto corpore procumbentes, in eo lecti mollitiem querere videantur: ſed orantes vel genuflectant, vel ſtent: ſedere autem non niſi ſenioribus ętate, vel morbo aliquo grauatis permittitur. Denique eam corporis, ac membrorũ comcompoſitionem præſeferant, quę cęteros ædificare, ac ſpiritum potius iuuare, quam eneruare queat: Mens enim plerumque corporis ſtatum, & compoſitionem ſequitur. E regione corporis compoſitio, vt plurimum animi diſpoſitionem, qualis ſit, declarat. Talis igitur in oratione quiſque eſſe ſtudeat, qualem eſſe decet, qui coram Deo oraturus ſtat, ne oratio eius fiat in peccatum.

Porrò orationi incumbentes non ea tantum ſtudio perſequantur, quę ad intellectus illuminationem iuuãt; ſed in ea potius animum intendant, quę ad mentem diuina charitate inflammandam conferunt, qualia ſunt innumera Dei beneficia in eos collata, ſingularis quoque illa Dei beneuolentia, tot pręclaris amoris argumentis in Vocatione, in pręſeruatione a peccatis, in cœleſtium donorum effuſione, in paſſione, ac morte filij ſui, ac mille alijs modis illis exhibita. E regione proprię nihilitatis, vilitatis, & ingratitudinis abiſſum intueantur. Inculpatiſſimam quoque Chriſti vitam, paſſionem, & mortem ſępe animo reuoluant, quam in partes diſtributam quilibet vna ſaltem orationis hora, feruentiori, qua poteſt pietate, tandiu proſequi debet, quoad vniuſcuiuſque animus feruentiſſima tam amantiſſimi Redemptoris dilectione ſupra humanum ſenſum

incen-

incenſus, eo charitatis appulerit, vt nihil præter Chriſtum videat, cogitet, meditetur, diligat, atque intus in mente gerat: atque ita Chriſto charitatis vinculo conſtrictus ſit, vt ſibi propemodum mortuus, & cum Chriſto Cruci ſuffixus iā non in ſeipſo, ſed in Chriſto viuat.

Cum oratio ſit poſt matutinas horas, ad *Benedictus*, detur ſignum Campana à Sacriſta tribus ictibus; & poſt litanias ſanctorum, verſo ad *Sacroſanctæ* Horologio, oratio inchoetur, ſi verò oratio fiat poſt Nonam, cum ad vltimum Nonæ pſalmum ventum fuerit, detur ſignum conſuetum Campana: ac poſt litanias ſanctorum verſo Horologio oratio initium accipiat.

Ab oratione autem nemo ſe ipſum ſubtrahat, nemo recedat, niſi facultatem à ſuperiore, vel à maiori, qui eſt in Choro, impetrauerit. Elapſa verò hora tres ictus Campana dentur à ſacriſta, vt omnes orationis horam defluxam eſſe intelligant.

DE PVBLICA FRATRVM FLAGELLATIONE, & ritu in ea ſeruando.

CAP. XXVI.

ANtiqua ſanctorum Patrum Religione apud omnes ferè alicuius nominis Ordines, qui vel carnis caſtigationem præclara aliqua viuendi norma profeſſi ſunt, vel priſtinæ conuerſationis leges poſteriori inobſeruantia non labefactarunt, vſu receptum eſt, vt tū ad cōmemorandas Chriſti paſſiones, ac potiſſimū acerbiſſima eius flagella, tum etiam ad edomandā carnis petulantiā, in his publica flagellatio inſtitueretur. Hinc cum ſāctiſſimè à maioribus noſtris ſancitū ſit, vt ter in qualibet Hebdomada nimirum ſecunda, quarta, & ſexta fe-

ria fratres publicè in Eccleſia ſe flagellis cędant. Quis in ea modus, & ritus ab omnibus obſeruandus ſit, vt vniformitas vbique colatur, explicandum eſt.

Flagellationes, quæ ter in Hebdomada ex pręſcripto conſtitutionum iterantur, omnes in Eccleſia poſt Matutinas horas fieri debent, niſi vehementi frigore vrgente in Veſperum poſt Salutationem Angelicā transferantur.

Cum poſt Matutinas fiunt, ſi litanię ſanctorum Matutinas horas ſequantur; circa finem orationum, quæ poſt litanias dicuntur, Sacriſta lucernulam accenſam extra Chorum, vel in Eccleſia, loco aliquo ita occluſo abſcondat, vt illius lux omnino videri non poſſit: Interim pars fratrum in Choro maneat pars in Eccleſiam ſe conferat: ac locis, ſibi debita inter eos diſtantia obſeruata, diſpertitis, expectent; donec vltima oratione peracta Sacriſta lampadem ante ſacram Euchareſtiam ardentem extinxerit.

Extincta lampade, vnusquiſque ſeipſum deuotè, ac honeſtè ad flagellationem componat, quam à renibus vſque ad talos, prout cuiuſque deuotio fert, exercere poterit.

Nemo tamen flagellationē inchoēt, donec ſuperior abſoluto, *Sacroſanctæ* &c. & *Pater noſter*, cum *Aue Maria*, intonauerit Pſalmum *Miſerere mei Deus* &c. quem ſimul cum pſalmo, *De profundis*, alternatim qui in Choro, & qui in Eccleſia ſunt, moroſè, ac debitis interuallis altiori tono canere debent. Tum omnes pariter dicant *Chriſtus factus eſt* &c. Hebdomadario orationē *Reſpice* &c. recitante. Poſt orationem canatur eodem tono ab omnibus Antiph. *Salue Regina*, ab Hebdomadario verò quinq; orationes piè ad ipſius arbitriū dicātur, ac poſtremā cōcludat, *per Chriſtū Dominū* &c. *Diuinū auxiliū* &c.

Pater

Pater noſter, Aue Maria, quo dicto ſuperior, vel qui locum ſuperioris in Choro ſibi vendicat, finem flagellationis pedis alliſione, vel flagelli percuſſione indicet.

Eo ſigno edito cuncti habitu demiſſo ſeipſos ad priſtinam formam componant: tum paruo aliquo temporis ſpacio elapſo, benedictionem à ſuperiore petãt vnanimes acclamantes, *Benedicite*, quibus ſuperior benedicat dicens, *Benedicat nos Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui pro nobis fuit flagellatus, & Crucifixus.* tum vnum, vel tria, vel quinque *Pater noſter*, & *Aue Maria*, ab omnibus deuotè exſoluenda iniungat, antequam lucerna accenſa à Sacriſta proferatur. Ijs abſolutis Sacriſta lucernam accenſam producat, ac lampadem Sacramenti accendat.

Si poſt Matutinum litaniȩ non dicantur, poſt Antiphonam *Salue Regina*, fratres ſurgant, & ſua ſibi quiſq; loca pro flagellatione conciliet, lucerna à Sacriſta abſcondatur, ac cȩtera, vt explicatum fuit, prȩſtentur.

Si verò flagellatio eiuſdem diei ad veſperum transferenda ſit, Completa hora orationis, cunctȩ Chori, & Eccleſiȩ feneſtrȩ à Clericis claudantur, lucerna de more à Sacriſta accendatur, & abſcondatur, lampas extinguatur, ac cȩtera, quȩ dicta ſunt, tam in flagellatione, quàm poſt flagellationem obſeruentur.

Finis ſecundi libri.

DE SACRIS RITIBVS

IVXTA ROMANAM REGVLAM vſui Fratrum Minorum Capuccinorum accommodatis.

Liber Tertius.

IN QVO DE RITV IN SACRORVM VSV, & adminiſtratione ſeruando agitur.

DE SVPELLECTILE ECCLESIAE neceſſaria.

CAP. I.

DOMVS Dei, in qua longè prę-ſtãtius, quàm in Salomonis Regia, ordinata quadam Miniſtrorum ſeriè pleraque, ac diſtincta Deo Miniſteria exhibentur, ſacra ſua ſupellectile indiget, qua Diuina Myſteria ritè,& honeſtè adminiſtrari queant; maiores quidem ſeu Cathedrales Eccleſię, in quibus diuini huius Miniſterij Maieſtas potiſſimum elucere debet; precioſio-

cioſiorem, ac vberiorem, (vt par eſt) ſupellectilem, ac rerum Sacrarum copiam ſibi vendicant: Nos verò, quibus rerum omnium paupertas pro ſummis diuitijs eſſe debet; tenui, ac neceſſaria duntaxat Eccleſię ſupellectile contentos, ac diuites eſſe oportet. Id enim ſtatus noſtri humilitas, ac tenuitas poſtulat, & ſummorum Pontificum ſanctiones inculcant, ac pręſertim Clementina, cuius verba hic referre lubet: vt quę, in Eccleſiarũ ſupellectile comparanda, regula nobis pręſcripta ſit, nemo ignoret.

Quamuis etiam (inquit) *paramenta, & vaſa eccleſiaſtica ad honorem diuini nominis ordinentur: propter quē omnia fecit ipſe Deus: tamen quia abſconditorum eſt cognitor, ad animum ſibi miniſtrantium reſpicit principaliter, non ad manum: nec per illa ſibi vult ſeruire, quæ ſuorum ſeruitorum conditioni diſſonarent. Propter quod ſufficere debent eis paramenta, & vaſa Eccleſiaſtica decentia, in numero, & magnitudine ſufficientia competenter. Superfluitas autem aut nimia præcioſitas, vel quæcunque curioſitas in his, ſeu alijs quibuſcunque, non poteſt ipſorum profeſſioni, vel ſtatui conuenire. Quapropter præmiſſa ſeruari à fratribus volumus, & mandamus.* Ita Clemens. Clem. V.

Porrò vt debitus in his diſcutiendis à nobis ordo ſeruetur: prius explicandum erit, quęnam in Eccleſijs noſtris, tam in Choro ad diuina officia celebranda, quã in Sacriſtia, & Altaribus pro Miſſarum celebratione ſacra ſupellex in genere neceſſaria ſit, deinde ipſius numerum, ac precioſitatem expendemus.

Supellex Chori pro diuinis officijs celebrandis.

Sedilia parua iuxta vſum Congregationis abſque ſubſellijs.

Reclinatoria ante ſedilia abſque vllo artificio, aut curioſitate.
Capſulę cum calce ad conſpuendum.
Legile abſque vlla operis cęlatura.
Pſalterium reformatum.
Breuiarium Hebdomadarij.
Breuiarium legilis.
Ordinarium Diœceſis.
Liber Martyrologij cum commento Baronij.
Sacerdotale Romanum.
Rituale Romanum reformatum.
Rituale Congregationis.
Lucerna maior.
Lucerna minor.
Emunctoria.
Vas ad proijciendum, quę emuncta ſunt.
Vas aquę benedictę in ingreſſu Chori.
Aſperſorium.
Tabellę indicatorię *Alleluia*, & *Laus tibi Domine* &c.
Imagines Chriſti Crucifixi, & B. V. M. in interiori facię Chori.
Horologium pulueris pro oratione mentali.
Candelabrum triangulare pro triduo maioris Hebdomadę.

Supellex Sacriſtiæ.

a Act. Eccl. Med. p. 4. fo. 802.

a In qualibet noſtratum Eccleſiarum, iuxta Eccleſiaſticas leges, Sacriſtia parua eſſe debet à Choro diſtincta, quę verſus orientem, & meridiem opere fornicato ſit extructa: ne locus ob ſacras veſtes humidus ſit: ita tamen Eccleſię ſit coniuncta, ac diſpoſita, vt ex ea, tum ad maius Altare, tum ad ſacellum, aut ſacella breuis, & aperta via pateat. Cęterum quę Sacriſtię vſui neceſſaria ſunt; hęc cenſentur. Men-

Digitized by Google

Menſa Sacriſtiæ panno aliquo colorato obtecta.
Armaria pro indumentis ſacerdotalibus menſæ coniuncta.
Armariola pro purificatorijs, ſudariolis &c.
Imago, vel ſtatua Crucifixi parieti ante menſam Sacriſtię affixa.
Oratoria duo pro ſacerdotibus.
Paruæ Imagines Chriſti, & B.V. ſimul cum tabellis præparatorijs ad Miſſam ante oratoria affixa.
Cribrum retibus confectum pro hoſtijs emundandis.
Cribrum ſetaceum pro farina expurganda.
Tabella celebrantium, ac miniſtrantium Miſſis.
Tabella Miſſarum celebrandarum.
Labrum lapideum pro lotione manuum.
Labiolum lapideum pro lixiuio, vel Vas furfuris, aut ſaponis, pro manuum expurgatione.
Manutergia.
Arca, in qua recondantur Pallia tellaribus extenſa.
Situla vna, vel plures ad hauriendam aquam.
Tripos ad fouendum ignem.
Forceps tripodis.
Vas olearium maius.
Vas olearium minus.
Lecythus olei vnus, vel plures.
Infundibulum ad oleum depromendum.
Scopulæ paruæ ex cannulis paluſtribus compactæ.
Scopæ maiores.
Caudæ vulpium.
Scalæ geſtatoriæ.
Haſtilia, ſeu perticæ.
Spongiæ.
Inſtrumentum ferreum vnum, vel plures ad conficiendas hoſtias.

Vas

Vas maius pro aſſeruandis hoſtijs.
Vaſa item lignea ad vela recondenda.
Vaſcula pro Hoſtijs maioribus,& minoribus.
Peluis, vas fictile, vel ex auricalcho ad farinam per hoſtijs compingendam.
Vas ad abſtergendos Calices, Patenas, & lauanda corporalia,& purificatoria aptum.
Forfices pro incidendis hoſtijs.
Forfices pro vnguibus.
Coclear oblongum ex auricalcho.

Pleraque alia iuxta Eccleſiarum vſum, & conſuetudinem Sacriſtiæ deſeruire ſolent, quæ ſuperiorum præſertim prudentiæ dijudicanda relinquuntur, an neceſſaria ſint,aut ſuperflua. Id tantum cauendum eſt, ne vaſa, quæ Sacriſtiæ vſui inſeruire debent, alteri communi vſui applicentur.

Supellex Altarium.

Tabernaculum Sanctiſſimæ Euchariſtiæ.
Conopæum quod ſuper Altare pendere debet.
Pixis, Velum Pixidis.
Cruces Altarium.
Lampas.
Cereoſtata.
Crux geſtatoria.
Suppedanea Altarium.
Scamnum ad Sanctiſſimam Euchariſtiam accipiendam.
Opertoria Altarium colorata.
Tabella ſecretorum.
Tabella Euangelij Sancti Ioannis.
Opertorium Altaris lineum.
Tintinabulum.

Iconę.

Iconæ.
Emunctoria.
Opercula extinctoria.
Mappę.
Pallia.
Vela tabernaculi.
Tela ſtragula Altaris.
Vrceoli.
Peluiculę Vrceolorum.
Tabella pacis.
Thuribulum.
Nauicula.
Coclear.
Miſſalia.
Calices.
Patenę.
Corporalia.
Pallę.
Vela Calicum.
Burſę Corporalium.
Purificatoria.
Sudariola pro emungendis naribus.
Manutergia Altaris pro digitis abſtergendis.
Puluinaria.
Integumenta Miſſalium.
Superpellicea.
Manutergia maiora.
Amictus.
Albę.
Cingula.
Manipuli.
Stolę.
Caſulę.

Cre-

Crepidę pro celebrantibus.
Mappulę pro communione fratrum,& ſecularium.
Ciathi pro vino purificationis.
Vaſa olei infimorum.
Candelabra.
Candelabrum Cerei Paſchalis.
Arundo pro tribus candelis Sabbathi Sancti.

DE QVANTITATE CVIVSLIBET ſupellectilis.

CAP. II.

HActenus ſupellectilem Eccleſijs noſtris neceſſariam indicauimus, & à non neceſſaria diſtinximus. Iam verò ipſius quantitas diligenter à nobis exploranda eſt,ne ea honeſtum, ac debitum cuique Eccleſię numerum excedat. Porrò in ea indaganda nonnihil inter Eccleſias nobis diſtinguendum eſt. Quędam enim Eccleſię in Oppidis, & etiam paruis vrbibus conſtitutę ſunt, quibus duo duntaxat Altaria ad Miſſarum celebrationem ſufficiunt. Alię verò in maioribus quibusdam vrbibus conſtitutę reperiuntur, quę vnico ſacello non contentę, alterum addunt. Poſtremo alię quoque Eccleſię in maximis vrbibus habentur, in quibus cum plura ſacella,aut Cappellę ſint extructę,atque in his maior ſacerdotum numerus adſit, ampliori proinde ſupellectili indigent.

His itaque conſtitutis,vt ſua cuique Eccleſię pro Altarium numero ſupellectilis portio aſſigetur, ſupellex Chori eadem numero erit omnibus,prćterquam capſularum ad conſpuẽdum,quę in minoribus Choris quinque eſſe debent,plures verò in maioribus addi poſsũt.

iuxta

iuxtà cuiuſque Chori magnitudinem, cætera verò Chori ſupellex prout ſuperius adnotata fuit, ſimplex apud omnes noſtri Ordinis Eccleſias eſſe debet. Sacriſtiæ quoq; ſupellex pręter ea, quę hic dupplicata indicabimus vbique ſimplex habeatur.

Oratoria duo.
Tabellę pręparatorię ad Miſſam duę.
Imagines pro oratorijs, quot ad pietatem conferunt.
Scopulę paruę, & magnę plures.
Caudę vulpium duę.
Scalę geſtatoriæ duæ.
Haſtilia, ſeu perticę duę.
Spongię duę.

Manutergia maiora in minoribus Eccleſijs vbi quinque, vel ſex Sacerdotes celebrant, quindecim vel ad ſummum viginti ſufficiant: In maioribus verò iuxta maiorem, vel minorem Sacerdotum numerum ad Quadrageſimum, vel ad ſummum ad quinquageſimum non vltra pertingant.

Altarium verò ſupellex, vbi in Eccleſijs noſtris duo tantum Altaria fuerint, hunc numerum non excedat.

Conopea duo.
Pixis vna.
Cruces Altarium duæ.
Lampades duę, vel tres.
Candelabra pro maiori Altari ſex maiora, duo minora.
Pro Altari ſacelli quatuor.
Cereoſtata duo pro maiori Altari.
Pro Altari ſacelli vnum.
Tabellę ſecretorum duę.
Tintinabula duo.

Iconę

Iconæ duæ.
Emunctoria quatuor.
Opercula extinctoria quatuor.
Suppedanea duo.
Opertoria colorata duo.
Telæ ſtragulæ Altarium duæ.
Crepidæ pro celebrantibus octo.
Mappæ ſuperiores Altarium octo.
Mappæ inferiores ſexdecim.
Vela tabernaculi vnum cuiuslibet coloris à rubricis præſcripti, niſi vbi aliquod fuerit ſpectabilius, quod pro maioribus ſollemnitatibus aſſeruari decet.
Veſtis Pixidis vna.
Vela Calicis tria cuiuslibet coloris.
Calices duo, vel tres cum ſuis Patenis.
Corporalia quindecim, vel circa.
Pallæ totidem.
Burſæ corporalium tres cuiuslibet coloris.
Purificatoria quinquaginta.
Sudariola pro emungendis naribus triginta.
Manutergia Altaris totidem.
Puluinaria cuiuslibet coloris tria.
Superpelliceum vnum.
Manutergia Sacriſtię viginti.
Amictus viginti.
Albę duodecim.
Cingula duodecim.
Caſulę cum ſtolis, ac manipulis tres cuiuslibet coloris.
Mantilia pro menſa Sacriſtię tria.
Mappulę pro communione fratrum tres.
Thuribulum vnum cum Nauicula, & cocleari.
Vrceoli duodecim.
Peluiculę vrceolorum tres.

Scyphi

Scyphi pro purificatione ſecularium duo.

Atque hæc quidem ſatis abundanter, non tamen abſque ratione præſcripta ſunt, ne dum pleraque vaſa fragilia ſunt, & Altaris linteamina ſæpius ſunt mutanda, aliquid diuino cultui, vel deſit, vel ad ipſius munditiam, ac nitorem, quod potiſſimum in Altaris miniſterio ſpectandum eſt, ſit minus.

In Eccleſijs verò vbi tria, vel quinque Altaria ſunt extructa, proportione ſeruata, ſupellectiles multiplicentur.

DE QVALITATE SVPELLECTILIS.

CAP. III.

IAmpridem noſtris conſtitutionibus cautum eſt, ne in Altaris Miniſterio aurea, argentea, aut ſerica adhibeantur, nonnullis exceptis, quæ tum ob vniuerſalis Eccleſiæ vſum, tum etiam ob ſummam reuerentiam, quæ Sanctiſſimæ Euchariſtiæ debetur, argentea, auro illita, aut ſerica eſſe ſolent.

Quapropter hic nos grauiſſimam, ac ſanctiſſimam tantummodo conſtitutionem inſtaurantes, iterum prohibemus ne præter ea, quæ hic ėnumerantur Aurea, argentea, ſiue deaurata, aut deargentata, ſerica, aut filo ſerico contexta in Eccleſijs noſtris vſitentur.

Auro illita hæc erunt.

Calices.

Patenæ.

Tabernaculum ligneum in quo Sanctiſſima Euchariſtia aſſeruatur, ſera, & clauis tabernaculi.

Tabernaculum geſtatorium Sanctiſſimi Sacramenti, quod

quod Cuſtodia appellatur, quod ex Pixide, lunula, ac nonnullis columnis tantum additis conficitur. Hęc omnia auro optimè illita eſſe debent.

Argentea verò ſunt cuppæ calicum.

Cuppa Pixidis.

Lunula Cuſtodiæ.

Vas olei Sancti.

Cuncta aurea, ac auro texta ab Eccleſijs noſtris omnino arcenda volumus, quæ opulentiam paupertati noſtræ contrariam fouent, præſertim cum eorum vſus non ſemel in plerisque Capitulis generalibus interdictus fuerit.

Serica verò hæc eſſe permittimus.

Vela tabernaculi.

Velum Pixidis.

Vela Calicum.

Floſculus à claue tabernaculi pendens.

Velum ſacerdotis humeris imponendum in die Iouis Sancti, & alijs temporibus.

Velum in quod inuolui debent, vaſa olei ſancti.

Velum quoque Sanctorum reliquijs, vbicunque illæ ſunt, imponendum.

Cæterum antiqua Congregationis noſtræ conſuetudo, ac conſtitutio mordicius teneatur, vt neque in Pallijs, Caſulis, Stolis, Manipulis, aut eorum fimbrijs quicquam ſericum admiſceatur, aut ſerico textum eſſe permittatur, ſerica quoque ſignacula à Miſſalibus, ac Breuiarijs remoueantur: neque enim his, qui pauperum rerum vſum Deo vouerunt, ſericis vti licet, niſi vbi id vel Eccleſiaſtica lex, vel publica religionis conſuetudo ferunt.

Corporalia, & pallæ ex lino tantum ſint confecta,

nec

net ſerico, vel auro intexta, ſed alba, & munda ſint à ſuperiore benedicta.

Omnia ſacerdotalia indumenta, & quecunque Altaris vſui deſeruiunt Altiſſimam paupertatem redoleant, munda tamen ſint, atque à ſuperiore benedicta.

Quo enim omnia Eccleſiarum noſtrarum ornamenta longius à fauſtu, pompa, ac nimia precioſitate abfuerint, & ad ſimplicitatem acceſſerint, eo ampliori profecto honore Deum proſequemur, qui non rerum copia, aut precioſitate, ſed humilitate potius, ac regulari obſeruantia delectatur.

DE ORNATV ALTARIS.

CAP. IV.

ALtare chryſmatis vnctione, ac ſacerdotali benedictione ſacratum, [b] Cœleſtium Myſteriorum ſedem, [c] ac Chriſti ſimulacrum eſſe doctrina eſt Dionyſij, ac cęterorum Patrum, [d] atque inde amplior eorum cultus, ac religio exorta fuit, [e] qua ſanè factum eſt, vt illuſtrior quoque his ornatus quàm cęteris Eccleſiæ rebus adhiberi ſoleat.

[a] Concil. Agat. c. 14. Euariſt. ap. Burch. [b] Dionyſ. Eccl. Hier. c. 3. & 4. Optat li. 6. [c] Alcuin. de diu. off. cap. de Cęna Dom. [d] Syn. Rhemenſ. ap. Burch. li. 3. c. 97. Chryſoſt. i 2. ad Cor. hom. 20. Amb. ep. 14

[f] Altaria omnia lapidea, aut lateritia eſſe debent, ſtructura verò Altaris maioris, vbi Sanctiſſima Euchariſtia aſſeruatur, [g] ſupra duos ſaltem gradus efferatur, ita vt cum ſuppedaneo tribus ad illud gradibus aſcendatur. Altitudo ad quinque palmos, latitudo menſæ ad quatuor, longitudo verò ad decem pertingat. Sacellorum autem Altaria cum Bradella duos tantum gradus habeant, eorum verò longitudo octo palmos non excedat, nulla ex parte foramen, aut feneſtellam habeant, vbi quicquam aſſeruetur, niſi forte reliquię Sanctorũ.

[e] Optat. l. 6 Cõc. Dom. Syn. Rhemenſ. ap. Burch. li. 3. c. 97.

tia ſtatuantur. [d] Vaſcula quoque florum, vbi opus eſt, locentur. In alijs verò ſacellorum Altaribus quatuor dumtaxat candelabra ſufficiant.

[d] Cærem. Cler. Reg. li.2.c.1.

Id tamen cauendum eſt, ne dum hiemali tempore Miſſæ antelucanæ celebrantur, & candelabra ſuper menſam Altaris collocãtur, mappa ſuperior, vel ceræ liquefactione, vel candelabrorum contactu maculetur, quod etiam obſeruandum eſt, cum vrceoli, aut peluiculæ in Miſſa ſuper menſam Altaris ſtatuuntur, ne guttæ vini, aut aquę, aut ſordes peluiculę adherentes mappam ſuperiorem commaculent. Quapropter conſultum eſt, vt ad omne huiuſmodi periculum euitandum: tam vrceolis, ac peluiculę, quam candelabris, cum in Altaris menſa collocantur, parua quędam, ac honeſta coria exigui pretij, ac ſimplicia ſupponantur, quę ſordes omnes ad ſe colligant. Eadem quoque Altaris ſcabellulis ſub candelabris, ac vaſculis adhiberi poſſunt, vt ea mundiora ſeruentur.

[e] Tabernaculum in quo Sanctiſſima Euchariſtia aſſeruatur, quod in maiori Altari immobile eſſe oportet, tale profectò eſſe debet, quod paupertatis ſtatum non excedat: ſed ſimplici noſtrarum Eccleſiarum ſupellectili reſpondeat. Idcirco ligneum ſit, auro illitum, vel marmoreum vbi marmorum eſt copia, non tamen adeo precioſum, aut opere ſculptorio tam egregiè elaboratum, vt triginta, vel ad ſummum quadraginta aureorum numerum excedat, [f] intus vndique panno ſerico veſtiatur, vt in eo Sanctiſſima Euchariſtia Pixidi incluſa honeſtè aſſeruetur.

[e] Syn. turon.3. c.3. Act. Eccl. Med. p.4. fo.803.

[f] Act. Eccl. Med. p. 1. fo.136.

[g] Illud verò iuxta officiorum diuerſitatem velo ſerico ad officij colorem accommodato, ac decorè aptato, ac diſpoſito exornetur; [h] ſupra tabernaculum Cono-

[g] Rit. Miſſ.

[h] Act. Eccl. Med. p. 1. fo.136.

Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 12.

peum, vel laneum, vel lineum decenter, ac forma quadrata compoſitum pendeat, à quo tota Altaris menſa tegatur alia quoque ſunt, quæ ad Altaris cultum, & ornatum ſpectant, velut lampas ante Sacramentum ardens, Icona, Crux, Tabella ſecretorum, tintinabulum, Cereoſtata, opercula extinctoria, quibus Altaria carere nullo modo debent.

a Rit. Miſſ.

a Verum quod ad mutationem paramentorum attinet, id omnino obſeruetur, vt iuxta Miſſalis rubricas ſaltem in quolibet feſto duplici, paramenta coloris officio accommodati Altaribus applicentur.

Cum verò ſolemnioribus quibuſdam diebus Altaria honeſtius ſolito exornanda ſunt: caueat Sacriſta, iuxta Capituli Generalis decretum, & priſcum Religionis noſtræ vſum, ne tapetia, aut periſtromata ad Eccleſię, aut Presbiterij ornatum quocunque prętextu adhibeantur: aut in ſuppedaneis ſternantur, aut tandem ſericis, ac precioſis vndique emendicatis pręter morem vtantur. Id enim pauperes Eccleſias, quales noſtræ eſſe debent, non decet. Sed pius, humilis, ac ſimplex apparatus nobis ſufficiat, ac pro ſplendidiſſimo habeatur: b qui tamen in præcipuis Domini, & B. Virg. feſtis negligendus non eſt, vt Sancti dies, qui ſingularem Religionem, ac cultum expoſcunt, pro noſtra tenuitate à nobis honeſtjus celebrentur.

b Act. Eccl. Med. p. 4. fo. 611.

Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 1.

DE

DE BENEDICTIONE, ET ASPERSIONE *aquæ benedictæ in qualibet Dominica die.*

CAP. V.

c AQua benedicta, qua diebus Dominicis Clerus, ac Populus aſpergi ſolent inter ſacramentalia recenſetur, quibus ea virtus à Deo indita eſt, vt Dęmones fuget, ac eorum virtutem eneruet, necnon piè accedentes venialibus culpis inquinatos emundet: ſolemni ritu iuxta Eccleſiaſticas leges conſecrari debet.

c Rit. Miſſ. Rit. Rom.

d Quapropter qualibet Dominica die ante Primam, Sacriſta aquam puriſſimam, ac recenter hauſtam in vaſe idoneo præparabit, ſal quoque, quantum ſatis eſt, ad permiſcendum aquæ, quod eatenus benedictum non fuerit, in alio vaſe paratum habebit: e tum Hebdomadarius, ſuperpelliceo indutus, & ſtola violacea à Collo pendente prius ſal, deinde aquam, ritu, qui in Miſſale, vel in rituali Romano præſcriptus eſt, benedicat. Acolytho ſemper, vbi opus eſt, reſpondente.

d Act. Eccl. Med. p. 1. fo. 91. & p. 4. fo. 801 Rit. Miſſ.

e Rit. Miſſ. Act. Eccl. Med. p. 4. fo. 801.

f Cum verò Miſſam Conuentualem eſt celebraturus, circa finem ſextę, opportuno tempore indutus Amictu, Alba, Cingulo, ac Stola in crucis modum ante pectus aptata: ſine Caſula, & Manipulo, præcedēte Acolytho, ad Altare procedat: ante Altare genuflectat, Calicem in Altari reponat, Miſſale aperiat, & ad infimum gradū Altaris rediens genuflexus expectet: donec totum officium abſolutum fuerit: quo peracto accipiens à Miniſtro aſperſorium, adhuc genuflexus a ter primo aſpergat Altare, prius in medio, deinde à dextris, poſtremo à ſiniſtris, & poſtea immediatè ſeipſum, dicens, *Aſperges me Domine* &c. vel *Vidi aquam* &c. iuxta temporum varietatem; b ſtatim verò ſurgens aſpergat Miniſtrum: tum

f Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 12.

a Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 12. Cær. Epiſc. li. 2. c. 31. Cær. Cõg. Caſs. c. 19.

b Cærem.

Cõg. Caſs. ibid. Cærem. Cler. Reg. li.2.c.12. tum per oſtiolum Epiſtolæ Chorum ingrediens, ſimul cum miniſtro vas aquæ benedictæ poſt eum deferente, neminem aſpergat, donec ad medium Chori ante legile peruenerit; vbi ante Sacramentum genuflectat, mox ad ſuperiorem conuerſus, factaque eidem ante, & poſt inclinatione, ipſum aſpergat, ac reliquos Sacerdotes, qui in dextra parte reperiuntur, deinde qui in ſiniſtra, aſpergat, ac poſtremo Clericos, ac Laicos fratres. Aſperſi verò caput aſpergenti inclinent.

c Cærem. Clēr. Reg. li.2.c.12. Cærem. Cõg. Caſs. c.19. d Cærem. Cler. Reg. li.2. c.12. Cærem. Cõg. Caſs. c.19. e Cærem. Cler. Reg. li.2.c.12. Cærem. Cõg. Caſs. c.19. f Rit. Miſſ.

c Si ſeculares in Choro adſint, ij quoque poſt Clerũ aſpergantur, niſi eſſet aliquis Princeps, aut Gubernator, vel maiori aliqua poteſtate fulgens: d Princeps enim ante ſuperiorem aſpergi debet, alij poſt ſuperiorem, cuiuſque dignitatis ordine ſeruato.

e Si in Choro adfuerint Prælati, veluti Epiſcopi, Archiepiſcopi, Cardinales S.R.E. ſiue ſint in loco iuriſdictionis eorundem, ſiue non, Celebrans illis reuerenter cum oſculo Aſperſorium porrigat, quod ſi renuerint, illos, facta prius, & poſt profunda inclinatione modeſtè aſpergat. f His peractis Celebrans ſequente Miniſtro ab oſtiolo Euangelij ad Altare regrediatur: cuius limen egreſſus, aſtantes circum circa cancellos aſpergat, atq; iterum ad infimum gradum Altaris accedat, ibique ſtãs Acolytho genuflexo Aſperſorium reddat, qui ſtatim accipiens Miſſale ab Altari, illud celebranti porrigat. Celebrans verò ſtans ante gradus Altaris dicit verſus, & orationem *Exaudi* &c. tum librum Acolytho reddit, & Caſulam eodem miniſtrante in cornu Euangelij induat.

g Rit. Ro. g Si infra Hebdomadam aquam benedictam interdũ in fõte exſiccari, aut deficere contigerit; in qualibet hebdomadę die aliam eodem modo benedicere licebit.

DE

DE PACIS OSCVLO.

CAP. VI.

[b] PAcis oſculum, inter Miſſarum ſolemnia iam à primis Eccleſiæ temporibus, ex Apoſtolica traditione exhiberi ſolitum fuiſſe paſſim [i] veteres teſtantur, ea potiſſimum ratione, vt qui in vnam Sacramentorum participationem cocunt, vnam quoque animorum coniunctionem, ac concordiam publica hac proteſtatione præſeferant. [k] Hinc Eccleſia Catholica velut ſedula diuinorum depoſitorum cuſtos, id a nobis quoque obſeruari voluit. Dominicis præſertim diebus, ac feſtiuis, quibus ea quoque feſta addere oportet, in quibus Miſſæ ſolemnes celebrantur.

[b] Flor. magiſt. in expoſ. Miſſ. Stepha. Durand. lib. 2. c. 54.
[i] S. Io. Chryſoſt. lib. 1. de comp. cor. Innocen. I. Ep. ad Decen. c. 1.
[k] Ru. Miſſ.

[a] Cum verò pax in Miſſa danda eſt, Clericus cum ſuperpellicco Miſſæ inſeruiat, publica enim, ac ſolemnis Eccleſiaſtici miniſterij actio ad Clericos pertinens, ab his abſque ſuperpelliceo exerceri non debet, cum primum igitur celebrans dixerit ter *Agnus Dei*, Acolythus ſumpta tabella pacis à dextro latere Sacerdotis, in ſupremo Altaris gradu genuflectens, poſtquam primam ſacerdos orationem abſoluerit, pacis tabellam eidem oſculandam porrigat: celebrans verò, oſculato prius Altari, tabellam pacis oſculabitur dicens: [b] *Pax tecum*, cui Acolythus reſpondeat, *Et cum ſpiritu tuo*, Mox ſurgens, per oſtium Epiſtolæ Chorum ingrediatur, atque vbi ad medium Chori peruenerit, ante Sacramentum genuflectat ſtatimque ſuperiori abſque vlla genuflexione, aut inclinatione tabellam pacis exoſculandam offerat, dicens, *Pax tecum*, qui ſtans pacis inſtrumentum oſculabitur. Poſt oſculum tamen Acolythus Prælato ſe profundè inclinabit, ac deinde cæteris Sacerdotibus,

[a] Act. Eccl. Med. p. 1. fo. 151. Rit. Miſſ.
[b] Cærem. Cler. Reg. lib. 2. c. 16.

primum ſenioribus,poſtea iunioribus,tum Clericis,poſtremo Laicis pacis tabellam oſculandam præbeat, nemini niſi poſt oſculum caput inclinans.

b Cærem. Cler. Reg. lib.2. c. 16. Cærem. Epiſ. lib. 2. c.24.

[c] Si Princeps fuerit in Choro,pax eodem modo prius Principi,quam ſuperiori detur. Si Epiſcopus, aut alius maior Prælatus adſit, omnes in oſculo pacis ſuperiori anteferantur,cuiuſque dignitate obſeruata: ita vt prius Regi,aut Principi, quam Archiepiſcopo, aut Epiſcopo, prius Epiſcopo, quam Generali, aut Prouinciali, prius Generali,aut Prouinciali,quam Guardiano pax offeratur, vt in omnibus modus, ac rectus ordo obſeruetur, [d] nulli tamen (vt dictum fuit) ante pacis oſculum à miniſtro reuerentia fiat.

d Cærem. Epiſc. li. 2. c.24.

DE BENEDICTIONE, ET CONSPERSIONE Cinerum in feria quarta Cinerum.

CAP. VII.

e Rit. Miſſ.

[e] Cinerum benedictio,& conſperſio,quæ in capite ieiunij in Eccleſia fieri ſolet, quandoquidem inter Sacramentalia adnumerantur, quibus omnis reuerentia debetur,idcirco ea à Sacerdote ſingulari religione peragi,nec minori pietate ab alijs percipi debet.

f Rit.Miſſ. Cærem. Cler. Reg. li.3. c.13. Cærem. Epiſ. lib. 2. c.18.

[f] Quapropter feria quarta Cinerum ante primam, vel pridie ante diem Cinerum comburantur in tripode ligna oliuarum, aut palmarum anno elapſo benedicta, Cinisque in peluicula munda aſſeruetur,Parentur quoque thuribulum cum aſperſorio, vas aquę, & mica panis in alia peluicula munda ad expurgandas manus Sacerdotis poſt diſtributionem Cinerum: [g] tum hora competenti ſuperior celebrans, ſacerdotalibus veſtibus, ac ſtola violacea indutus abſque manipulo, & Caſula ad

g Rit. Miſſ. Cærem. Epiſ. lib.2. c.18.

Alta-

Altare procedat, & duobus Acolythis pręcedentibus, vno cum thuribulo, altero cum vaſe aquę benedictę,& aſperſorio ante Altare genuflectat, vbi facta reuerentia accedat ad cornu Epiſtolę: [b] ſtatim verò in Choro cantetur Antiphona, *Exaudi nos Domine* &c. quam ſubmiſſa voce [i] celebrans legere debet. Ea peracta celebrans eodem loco ſtans, nec ſe ad Populum vertens dicat, *Dominus vobiſcum*, cui à Choro reſpondetur, *Et cum ſpiritu tuo* &c. ſubdat deinde orationes, quę in Miſſali aſſignantur, ter aſpergat Cineres aqua benedicta, dicens, *Aſperges me* &c. abſque pſalmo, ter etiam illos incenſet thuribulo. b Cærem. Cler. Reg. li.3. c.13. i Rit. Miſſ. Cærem. Epiſ. lib.3. c.19.

[k] Abſoluta benedictione Vicarius, vel eo abſente ſenior, ſtola violacea ſupra ſuperpelliceum indutus ad Altare accedat, vbi facta Altari reuerentia, procedat ante celebrantem non genuflexum, ſed ſtantem in Cornu epiſtolę, & Acolytho vas Cinerum miniſtrante capiti eius cineres imponat dicens, *Memento homo quia puluis es, & in puluerem reuerteris*. k Cærem. Epiſ. lib.3. c.19.

[a] Mox celebrans ad medium Altaris pergens ad Populum conuerſus. Primum ei, à quo Cineres accepit (niſi forte aliquis Pręlatus adeſſet, quibus prius Cineres dandæ eſſent) [b] ante ipſum ſtanti capite inclinato Cineres capiti imponat, dicens *Memento homo* &c. Reliqui deinde bini iunctis manibus è Choro per oſtium epiſtolæ procedant, & Cineres genuflexi accipiant, ac per oſtium Euangelij in Chorum redeant. [c] Interim à Choro cantetur, *Immutemur habitu* &c. ſi adſint ſeculares vtriuſque ſexus, ipſis quoque Cineres imponantur, ijſdem verbis vtrique ſexui adhibitis. Aduertat verò celebrans, quod ijs, qui prima tonſura initiati ſunt, in Capite: cęteris verò nullo ordine, aut prima tonſura initiatis Cineres in fronte imponi debent. [d] Diſtributis a Cærem. Cler. Reg. lib.3. c.13. b Cærem. Epiſ. lib.2. c.19. c Rit. Miſſ d Cær. Ep. li.3. c.19.

Ci-

Cineribus celebrans manus abluat, ac mica panis purget,& extergat:tũ Caſulam,& manipulum miniſtrante Acolytho ex Altari accipiat,ac Miſſam inchoet.

Eodem manè ſacriſta, ſi ſacerdos fuerit, vel alter ſacerdos à ſuperiori deputandus ſtola, ac ſuperpelliceo indutus,accipiens vas Cinerum ad infirmariam pergat, & Cineres infirmis imponat.

Si quid Cinerum reſiduum fuerit in ſacrarium proijciatur,aut honeſto loco ſepeliatur.

DE MISSA CONVENTVALI.

CAP. VIII.

Miſſarum apud nos duo tantũ ſunt genera,nempè Conuentualis,ſiue principalis,& priuata: vtraque verò adhuc diſtingui debent. Conuentualis enim, aut ſolemnis eſt,aut non ſolemnis. Priuata quoque, vel eſt de die,vel eſt votiua:de ſingulis agendum eſt,ac primum de Conuentuali.

e Cærem. Petri de Roijs cõſt. c.

f Ru. Miſſ. Cærem. Cler. Rub. li.2.c.26.

e Miſſa Conuentualis ea apud nos perpetua eſt, quę poſt tertiam, vel ſextam pro Conuentu celebratur, cui & ipſe fratrum conuentus ex noſtrarum conſtitutionũ præſcripto intereſſe debet. f Et quamquam interdum accidat,vt duæ, vel tres Miſſæ principales in eadem die iuxta rubricas celebrandæ ſint, vt ſi in Vigilia Aſcenſionis occurrat aliquod feſtum duplex,vel ſemiduplex: tres tunc Miſſæ principales dici debent. De ſancto videlicet poſt tertiam, de Vigilia, & Rogationibus; duæ quidem poſteriores principales erunt, prima tamen de ſancto tantum Conuentualis appellabitur, eo quod ea ſola pro Conuentu dicatur.

g Rub.gen. Miſſ.

g Cęterum quamuis Rubricæ præſcribant,vt Miſſa Con-

Conuentualis ſemper officio ſit conformis: excipiuntur tamen Vigiliæ, & quatuor tempora infra octauam occurrentia, in quibus Miſſæ omnes dici debent de Vigilia, aut quatuor temporibus, in paramentis violaceis. Ac præterea ſabbatha Aduentus, in quibus niſi quatuor Tempora, vel Vigilia, vel Officium nouem lectionum occurrant, tametſi officium fiat de feria, Miſſa tamen Conuentualis celebratur de B. Virg.

Excipiuntur quoque feriæ ſecundæ, & tertiæ Rogationum, in quibus Miſſa Conuentualis, non de officio, ſed de rogationibus dici debet, cum paramentis violaceis. [a] In omnibus quoque ſecundis ferijs extra tempus Paſchale, & Quadrageſimale, vigilia, aut feſto nouem lectionum non impeditis, Miſſa Conuentualis pro defunctis celebrari poteſt: atque eadem pro Defunctis dici debet prima die cuiuſlibet menſis, cum officium Defunctorum in Choro perſolutum fuit: alij quoque caſus excipiuntur, in quibus Conuentualis Miſſa de officio dici non debet. [b] Quapropter ſiue Miſſa Conuentualis cum officio conueniat, ſiue non: ea ſemper Conuentualis erit, quæ poſt tertiam pro Conuentu dicitur.

[a] Ru. gen. Miſſ.

[b] Cærem. Petri de Roijs. · Cærem. Cler. Reg. lib. 1. c. 26.

Quandoque etiam fieri poteſt, vt Conuentualis Miſſa ſit votiua, vt tempore Capituli Generalis, aut Prouincialis, cum ea die Generalis, aut Prouincialis electio peragenda eſt: tunc enim Conuentualis Miſſa de Spiritu ſancto celebrari ſolet.

DE

DE MISSA SOLEMNI.

CAP. IX.

c Ru. Miſſ. Cærem. Epiſ. lib.2. c.8.

[c] MIſſa ſolemnis ea appellatur, quæ adhibito ad ſacrificium, vel thuris miniſterio, vel pacis oſculo, feſtis quibusdam diebus ſolemni ritu celebrari ſolet. Ea apud nos ſemper eſt Conuentualis, quæ hoc diſcrimine à non ſolemni diſtinguitur, quia in non ſolemni, tametſi Conuentualis ſit, neque pax datur, neque thus in Altaris Miniſterio adhibetur. Hinc cum præter feſta ſolemnia, quæ à nobis ſuperiori libro enumerata ſunt, cuncti Dominici dies inter ſolemnes habeantur, eo fit, vt Miſſa Conuentualis, quæ in his celebratur, ſolemnis habenda ſit. [d] Cum in ea, & aquę benedictæ aſperſio fiat, & pacis oſculum detur, quamuis in Altari thurificatio non adhibeatur. [e] Pro re graui, & Publica Eccleſiæ cauſa Miſſa ſolemnis quacunque die, etiam in ferialibus dici poteſt: atque ea ſi commodè fieri poteſt, à ſuperiore eſt celebranda.

d Rit. Miſſ. Rit. Rom.

e Ru. Miſſ.

f Sup. li.1. cap.5. & 7. ſup. c.6.

[f] Quæ verò in ſolemni Miſſa, tam à Celebrante, quā ab Acolytho miniſtrante obſeruanda ſint, quo ritu incenſari debeat Altare, quoue ordine in Choro thurificatio exhibenda ſit, & pax danda, ante hac à nobis abūdè explicatum fuit.

DE MISSIS VOTIVIS.

CAP. X.

g Cærem. Cler. Reg. li.2. c.26.

MIſſa votiua eſt, quæ ex deuotione extra ſuum diem, vel extra officium diei celebratur. [g] Hinc colligimus, ad Miſſas votiuas ſpectare quaſcunque miſ-

ſas,

ſas, aut Domini, aut B. Virg. aut cuiuſcunque Sancti quę per totum anni circulum in Miſſali adnotantur, ſi extra proprium diem celebrentur, pręter eas, quę propriè votiuę appellantur.

[b] Hæ iuxta rubricas Miſſalis ea die, qua feſtum duplex occurrit, celebrari non poſſunt; niſi grauis aliqua neceſſitas vrgeat, aut inſignis aliqua templi deuotio id poſtulet, veluti in æde Lauretana, in Eccleſia Montisſerrati, & alijs, quibus id priuilegij indulgeri ſolet, vt etiãſi duplex, aut Dominica occurrat, votiua de B. Virg. aut Sancto illius loci celebrari poſſit. [b] Ru. Miſſ.

[i] In ſemiduplicibus quoque, ac ſimplicibus paſſim Miſſę votiuę dici non debent, vt rubricę monent, niſi grauis aliqua cauſa id perſuadeat: quapropter ſacerdotes, qui vel vt expeditius Miſſam abſoluant, vel leui alia de cauſa, Miſſam diei in votiuam commutant, laudandi non ſunt, cùm rubricis non obediant, & ſtatutas ab Eccleſia Miſſas nulla rationabili ex cauſa omittant. Quapropter pij ſacerdotes id ſibi velut certum perſuaſum habeant; Deo magis gratam ipſorum pietatem fore, ſi Eccleſiæ veluti dilectæ Chriſti ſponſæ ductum ſequantur, & iuxta dierum, ac temporum diſpoſitionem Miſſas ab Eccleſia præſcriptas, ſaltem vt plurimum, celebretur. [i] Ru. Miſſ.

[a] Miſſa votiua dici non debet in ijs diebus, in quibus non fieret de feſto duplici, ſi occurreret, vt in Vigilia Natiuitatis Domini, infra octauam Epiphanię, feria quarta Cinerum, in ferijs maioris hebdomadę, & infra octauas Paſchę, & Pentecoſtes, in quibus duplex occurrens transfertur. Cum enim rubrica prohibeat votiuas Miſſas celebrari, cum officium eſt duplex, multo magis id prohibere cenſendum eſt, cum duplex in his diebus occurrens transfertur. [a] Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 26.

Miſſa

b Ru. Miſſ. Cærem. Cler. Reg. li.2.c.26. [b] Miſſa votiua, ſi publica Eccleſię cauſa, aut grauis aliqua neceſſitas vrgeat, quocunque die etiam Dominico, ac duplici poteſt celebrari. Cum verò celebratur, vnica tantum oratio, *Gloria in Excelſis*, & ſymbolum dicatur. [c] Cum verò dicitur de aliquo Sancto in oratione mutetur vocabulum (*Natalitia, aut feſtiuitatem*) dicaturque (*Commemorationem*). Si verò Miſſa votiua ſit di B.Virg. dicatur, quę eodem tempore eſt aſſignata.

c Cærem. Cler. Reg. li.2.c.26.

d Ru. Miſſ. [d] In Miſſis votiuis non ſolemnibus, nunquam dicatur *Gloria in Excelſis* &c. præterquam in his quę aſſignantur à rubricis, & in Miſſis B.Virg. [f] Cum celebratur Miſſa de aliquo ſancto, qui ea die occurrat: quamuis de eo non fiat officium, in ea dici debet *Gloria in Excelſis* &c. quia huiuſmodi Miſſa non cenſetur votiua, ſed de die propria. Ita etiam ſi tempore Aduentus, Quadrageſimę, Vigiliarum, & quatuor temporum Miſſę votiuę celebrentur, de illis quidem fiat commemoratio, earum tamen Euangelia in fine Miſſę non legantur.

f Cærem. Cler. Reg. li.2. c.26.

g Rub.gen. Miſſ. [g] Cum Miſſę votiuę dicuntur tempore Paſchali; Ad Introitum dicantur duo *Alleluia*, & in fine offertorij, & communionis vnum *Alleluia*. Poſt Epiſtolam non dicitur Graduale, ſed eo omiſſo, dicuntur duo *Alleluia*, cum duobus verſibus, & *Alleluia*.

h Ru. Miſſ. Cærem. Cler. Reg. li.2.c.26. [h] Miſſę pro Defunctis non dicantur die Dominico, aut duplici aliquo feſto occurrente: neque à fortiori in illis diebus, in quibus ſi duplex occurrat, transfertur, vt ſuperius explicatum fuit. [i] In die obitus, ſi Corpus defuncti pręſens fuerit, dicatur Miſſa, quę in die obitus in Miſſali adnotatur. [k] Si verò non ſit dies obitus, & tamen pro obitu dici debeat; ſicut cum mors alicuius fratris noſtri abſentis annunciatur. Miſſa quidem dicatur ſicut in die obitus, cum vnica tantum oratione, & ſequen-

i Rub.Miſſ.

k Cærem. Cler. Reg. li.2.c.26.

ſequentia, [l] oratio tamen dicatur quę in die tertia, ſeptima, & trigeſima aſſignatur: dicaturque (*cuius depoſitionis diem commemoramus*) tum etiam (*vt animam famuli tui fratris noſtri* N. [l] Cærem. Cler. Reg. ibid.

[m] Quæ in Miſſis Defunctorum omittenda ſunt, in Rubricis Miſſalis explicata habentur. [m] Ru. miſſ.

DE ORATIONIBVS IN MISSA recitandis.

CAP. XI.

[a] PErſpicua eſt lex à rubricis præſcripta, vt in duplicibus, niſi commemoratio aliqua facienda ſit, vna tantummodo oratio de officio in Miſſa dicatur. In ſemiduplicibus vero, in Vigilijs, & diebus infra octauam, niſi plures commemorationes occurrant, tres duntaxat orationes dicendæ aſſignantur, variæ tamen iuxta temporum, ac officiorum varietatem: ex quo id non obſcurè deducimus, ab ijs Eccleſiaſticas regulas non ſeruari, qui plures præter neceſſitatem in Miſſis ſemiduplicium orationes multiplicant. [a] Ru. Miſſ.

[b] In alijs verò Miſſis plures quidem orationes dici poſſunt, numero impari, [c] decet tamen, vt non plures, quã ſeptem, ad ſummum in vnum congerantur. In his quoque rubrica obſeruari debet, vt poſt primam orationẽ, commemorationes, quę interdum occurrunt, alias omnes orationes ſiue à rubricis aſſignatas, ſiue ad libitum auctas præcedant, [d] Cum verò aliqua oratio ex aſſignatis ob aliquam commemorationem omittenda eſt, poſterior ſemper omittatur V.G. in Miſſa B.V. quando de ea celebratum eſt officium, ſecunda oratio eſt de Spiritu ſancto, tertia de Eccleſia: ſi commemoratio aliqua [b] Ru. Miſſ. [c] Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 26. [d] Ru. Miſſ.

acci-

accidat, pro ſecunda oratione, ſit commemoratio: pro tertia oratio de Spiritu ſancto: oratio pro Eccleſia omittatur.

e Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 26. e Quoties ob publicam Eccleſię, vel Religionis cauſam, vel à ſummo Pontifice, vel ab Epiſcopo, vel à Generali, aut Prouinciali Miniſtro oratio aliqua in Miſſa recitanda indicitur, diebus quidem ferialibus vnius locum teneat, quę dicenda eſſet ad libitum: in alijs verò diebus ſupra numerum addatur; tametſi par numerus orationum ſit. Hoc enim caſu cenſetur rubrica diſpenſari.

DE PRAEFATIONE, ET CANONE Miſſæ.

CAP. XII.

f Ru. Miſs. PRęfatio, quę propria alicui feſto aſsignatur, non ſolum ea die, in qua illud feſtum celebratur; ſed etiam per totam ipſius octauam dicatur, ſi illud octaua pręditum ſit: ſi verò infra octauã huiuſmodi feſti, aliud feſtum proprię Pręfationis occurrat, feſti aduenientis

g Ru. Miſs. Pręfatio dicatur: g pręterquam infra octauam Natiuitatis Domini, in qua propria illius octauę pręfatio, quocunque feſto adueniente ſemper dici debet.

h Ru. Miſs. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 26. h Quod ſi octaua propriam habeat infra actionem, ea dicatur cum pręfatione propria illius feſti. Infra actio enim propria alicuius octauę nunquam omitti debet, quocunq; feſto duplici, aut ſemiduplici infra octauũ adueniente, neque etiam in Miſſis votiuis.

i Ru. Miſs. i In Canone Miſſę cum dicitur, *Et Antiſtite noſtro N.* ſpecificari debet nomen Epiſcopi illius Diœceſis, tametſi celebrans ſit exemptus, vel alterius familię.

Id

k Id enim decreuit ſacra Congregatio Cardinalium. k Decret. Congreg. Card.

l Vbi celebrans expleuerit conſecrationem Calicis, antequam illud extollat, genuflectens dicat. *Hæc quotieſcunque feceritis* &c. m tum verò ne ſtatim proſequatur verba Canonis, *Vnde & memores* &c. donec à Calicis adoratione ſurrexerit. l Ru. Miſſ. m Ru. miſ.

a Ad Communionem celebrans non genuflectat, ſed parum inclinatus dicat ter, *Domine non ſum dignus* &c. Cum verò Hoſtia ſeipſum ſignat, non egrediatur extra limites patenæ; Denique cum in fine Miſſæ populo benedicit, non duos, aut tres digitos, ſed totam manum verſus Populum extendat. a Ru. Miſs. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 26. Rit. Miſſ.

DE MISSA, BENEDICTIONE CANDELARVM, & Proceſſione in feſto Purificationis B. Virg.

CAP. XIII.

b DIem Purificationis B. Virg. non tam ſolemni Miſſa, quam ſolemniori cereorum ardentium benedictione, ac Proceſſione Romana illuſtrat Eccleſia, vt eo Myſterio fideles addiſcant, neminem ad perfectam ſui Purificationem poſſe pertingere, qui Chriſtum, qui lux eſt ſcelerum tenebras depellens, atque interna pectoris illuminans, non ſolum manibus, atque exteriorum operum luce: ſed etiam in animo per internam, atque ardentem charitatis flammam non geſtauerit. b Ru. Miſs. Cærem. Epiſc. lib. 2. c. 19 Ord. Rom. de off. Eccleſ.

c Quapropter, vt maiori, qua fieri poteſt, religione ſacra huius diei Myſteria à nobis celebrentur. Altare Maius ſolito decentius ornetur nobilioribus paramentis, vaſculis florum, atque alijs rebus, quæ ad Altaris ornatum pertinent. Superiorque in hac die Conuentualem Miſſam celebret. d Antequam primæ officium c Cærem. Cler. Reg. lib. 3. c. 8. d Cærem. Epiſc. li. 2. c. 10.

 inchoe-

inchoetur, menſa parua à Cornu Epiſtolæ mappa munda contecta paretur, in qua tot candelæ ceræ albæ reponantur, quot ad benedictionem, & diſtributionem neceſſariæ erunt, in ea quoque locetur Thuribulum cum Nauicula, vas aquæ benedictæ cum Aſperſorio, Alba quoque paramenta pro Miſſa: à dextris verò menſę Crux Proceſſionalis ſtatuatur, [e] Altare verò circa finem ſextæ ornetur Pallio violaceo ſupra album, & puluino violaceo, quæ poſt Proceſſionem amoueri debent, niſi feſtum venerit in Dominicis ſexageſimæ, vel ſeptuageſimæ.

[e] Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 10. Cærem Cler. Reg. li. 3. c. 8.

[f] Sexta in Choro abſoluta, ſex candelæ in Altari accendantur; interea celebrans abſque Caſula, & manipulo ſola ſtola violacea ſupra Albam, & Amictum indutus, pręcedente Acolytho cum libro, & ſuperpelliceo ad Altare procedat, & cęteris de more obſeruatis, ſi ſit dies Dominicus, prius aquæ aſperſionem perficiat, tum poſt Orationem, *Exaudi nos* &c. ſtans in Cornu Epiſtolæ intonet, *Dominus vobiſcum*, & cętera pręſtet ad benedictionem cereorum ſpectantia prout in Miſſali continetur, Choro ad omnia reſpondente.

[f] Ru. Miſs. Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 10.

[g] Expleta benedictione Vicarius, vel eo abſente ſenior, qui eſt in Choro, ſtola violacea indutus, candelam benedictam ſumens ante Altare genuflectat, ac per medium Altaris aſcendens candelam accenſam celebranti porrigat, ſtanti in cornu Epiſtolę; porrigens autem prius candelam, poſtea manus celebrantis deoſculetur: [h] Celebrans verò candelam abſque oſculis accipiens, & tradens eam Acolytho cuſtodiendam ad medium Altaris procedat, vbi altero Acolytho miniſtrante, candelas diſtribuat, primum ei, à quo ipſe candelam accepit, ac deinde reliquis ſacerdotibus, Clericis, & Laicis, qui bini, ac iunctis manibus ab oſtio Epiſtolę procedentes, genuflexi,

[g] Rit. Miſſ. Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 10.

[h] Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 10. Rit. Miſſ.

flexi, ac manum celebrantis oſculantes ab eo candelas ſinguli accipient, ac per oſtiolum Euangelij in Chorum redibunt.

[i] Si Prælatus, aut Princeps adfuerit, ijs prius celebrãs candelas diſtribuat. Quod ſi ad Altare accedere noluerint, dignior Sacerdos Candelam à celebrante accipiat, & ad illos debitis inclinationibus deferat. Deniq; ſi mos inualuerit, vt aliquibus quoque ſecularibus dignioribus, ac benefactoribus Ordinis noſtri candelæ diſtribuantur, celebrans ad oſtium cancelli ſe conferat, ac pro more diſtribuat. Dum autem candelæ diſtribuuntur, in Choro decantetur Antiphona, *Lumen ad reuelationem* &c. Cum Pſalmo, *Nunc dimittis*, ita tamen, vt poſt vnum quemque verſum Cantici, *Nunc dimittis*, prædicta Antiphona integra repetatur. *i Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 8.*

[a] Candelarum diſtributione peracta, celebrans Acolytho aquam miniſtrante, manus abluat. Interea cantetur in Choro Antiphona, *Exurge Domine* &c. qua finita celebrans ad Altare conuerſus dicat, *Oremus. Flectamus genua*, Chorus, *Leuate*, ac deinde proſequatur Orationem, *Exaudi* &c. quæ poſita eſt in Miſſali. *a Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 10. Rit. Miſſ. Cærem. Cler. Reg. lib. 3. c. 8.*

[b] Interea qui in Choro ſunt, ante Altare conueniant; Acolythus ſumpto Thuribulo cum Nauicula ante Celebrantem genuflectat: Celebrans verò incenſum benedicens more ſolito mittat in thuribulum: præcedat thuriferarius cum thuribulo fumigante: deinde crux ſequatur, media inter duos Acolythos cum candelabris, & candelis accenſis: ſequantur reliqui per ordinem candelas accenſas gerentes: omnibus autem in proceſsionem ordinatis, celebrans poſtremo loco gradiens dicat, *Procedamus in pace*, Cęteri verò reſpondeant, *In nomine Chriſti Amen*, ſtatimque inchoet Antiphonam, *Adorna thalamum* &c. quam Chori alterna- *b Rit. Miſſ. Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 10. Ord. Rom. de off. Eccleſ.*

tim proſequantur, quemadmodum & reliqua, quæ in Miſſali habentur. Cum verò Miſſalia ſufficere non poſſunt, chartulæ paratæ in manibus gerantur, in quibus, quæ canenda ſunt, ſint deſcripta.

c Rit. Miſſ. Cær. Ep. li.2. c.10. Cærem. Cler. Reg. li.3. c.8.

d Ru. Miſſ.

[c] Proceſsio verò ita diſpoſita, per medium Eccleſiæ incedens fores ipſius egrediatur, & breui circulo ante Eccleſiam expleto,[d] cum iterum Eccleſiam ingreditur, inchoetur à Celebrante Reſponſorium, *Obtulerunt* &c. quod deinde Chorus proſequatur vſque ad Altare, vbi candelabris ſuo loco collocatis, & Pallio, & Puluino violaceo ab Altari ſublatis, celebrans amota ſtola violacea, miniſtrante Acolytho, induat Paramenta alba: [e] niſi dies Purificationis occurrat in Dominicis ſeptuageſimæ, ſexageſimæ, vel quinquageſimæ: tunc enim paramenta violacea non mutantur, præterquam in Eccleſijs B. Virg. dicatis, in quibus alba etiam in his Dominicis retinentur.

e Cær. Epiſ. li.2. c.10. Cærem. Cler. Reg. li.3. c.8.

f Rit. Miſſ.

[f] Candelæ etiam poſt Proceſsionem extinguantur, quę tamen iterum accendi debent ad Euangelium, & ad eleuationem Hoſtiæ, & vſque ad ſumptionem Sanctiſſimi ſanguinis accenſæ in manibus geſtari. [g] Cęterum quamquam feſtum Purificationis in Dominicis ſeptuageſimæ, ſexageſimę, aut quinquageſimæ occurrens in alium diem transferri contingat, nunquam tamen benedictio candelarum, & Proceſsio transferuntur.

g Ru. Miſſ. Cærem. Cler. Reg. li.3. c.8.

[h] Miſſa verò cum de feſto celebratur, ſolemni ritu dici debet, ac proinde in ea Altare incenſari, & pacis oſculum dari.

h Rit. Miſſ. Cærem. Epiſ. lib.2. c.10.

DE MISSA, BENEDICTIONE
Ramorum, & Proceſſione in Dominica Palmarum.

CAP. XIV.

1 PAcificum Chriſti Domini Regnum, quod quilibet iuxta Apoſtoli conſilium, intra ſeipſum ſtabile, ac pacatum gerere debet, celeberrima hæc dies, maximis referta Myſterijs, ſummopere à nobis expetendum inſinuat, quam propterea Eccleſia tam eximia Palmarum, atque Oliuarum benedictione, ac ſupplicatione exornat, vt eo ſanctius, ac maiori cum Religione à nobis colatur. — 1 Colloſ. 1. Luc. 7.

a Primum igitur ante Primam menſa paretur in Cornu Epiſtolæ, in qua rami Oliuarum, aut Palmarum bene compoſiti, atque in faſciculos colligati, benedicendi collocentur, thuribulum quoque cum Nauicula: Vas aquę benedictę cum Aſperſorio, Caſula, & Manipulus violaceus in ea apponantur, à dextro verò latere Crux geſtatoria ſtatuatur. — a Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 21. Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 16.

b Circa finem ſextę ſex candelę in Altari accendantur, atque ea expleta, Celebrans ſola ſtola violacea in modum Crucis ante pectus diſpoſita ſuper Albam amictus, cum Miniſtro ſuperpelliceo induto ad Altare procedat, vbi ſicut in cęteris Dominicis aſperſionem aquę benedictæ perficiat: c qua peracta in Choro cantatur Antiphona, *Oſanna* &c. quæ à Celebrante ſubmiſſa voce legatur; poſt Antiphonam celebrans ſtans in Cornu Epiſtolæ dicat, *Dominus vobiſcum*, Choro illi reſpondente, proſequatur orationem, legat Epiſtolam, qua finita Chorus canat Reſponſorium, *Collegerunt* &c. d Celebrans verò, Acolytho thuribulum, & Nauiculam miniſtrante, imponat incenſum in thuribulum, & benedicat — b Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 16. — c Rit. Miſſ. Ordo Ro. — d Rit. Miſſ.

Digitized by Google

more ſolito: deinde in medio Altaris dicto, *Munda cor* &c.& *Iube Domne* &c.in cornu Euangelij, quo à Miniſtro deferri debet liber, dicat *Sequentia ſancti* &c.incenſet ter librum,& proſequatur Euangelium,vſque ad finem: poſtea incenſetur ab Acolytho; quamuis enim in rubricis Miſſalis mandetur, vt Euangelium a Sacerdote ſubmiſſa voce legatur in cornu Epiſtolę, hoc eſt, quia in loco conſueto à Diacono ſollemniter canitur. At apud nos, cũ quod à Sacerdote legitur, ſuccedat loco illius, quod à Diacono canitur, vnde dici debet in loco conſueto, ideſt, in cornu Euangelij, quo dicto, ſtatim ad cornu Epiſtolę rediens, ibidemque à Miniſtro delato libro, [e] Procedat ad benedictionem Ramorum dicens, *Dominus vobiſcum*, Orationem, & Pręfationem proſequatur, quę notatur in Miſſali. Chorus verò cantet, *Sanctus, Sanctus* &c.quo cantato celebrans dicat, *Dominus vobiſcum* &c. & ſubiungat orationes, quæ habentur in Miſſali. Ad finem quintę orationis, [f] *Benedic* &c. Acolythus proferat thuribulum, ac Nauiculam, celebrans verò imponens incenſum in thuribulum benedicat illud more ſolito. Tum prius ramos ter aſpergat aqua benedicta, deinde ter adoleat incenſo: tum ſubdat orationes, quę in Miſſali habentur.

e Rit Miſs. Ordo Ro. de off. diu.

f Rit Miſs. Cærem. Epiſ. lib.2. c.21.

[g] Completa benedictione ramorum Vicarius, aut ſacerdos ſenior, eo abſente, habens ſtolam violaceam per gradus Altaris aſcendens à cornu Epiſtolę, deoſculatum ramum celebranti ſtanti in medio Altaris porrigat ſine oſculo manus; celebrans verò facię ad Populum conuerſa ramum ſine oſculo accipiens, ibidem alios quoque ramos diſtribuat, primum ei à quo ipſe accepit, qui genuflexus prius ramum, deinde celebrantis manum oſculatur: [h] Alij deinde ſacerdotes, Clerici, & Laici ſuo ordine bini iunctis manibus, & oculis in terram demiſſis,

g Rit. Miſs. Cærem Epiſ. lib.2. c.21.

h Cærem. Cler. Reg. li.3. c.16.

ſis, per oſtium epiſtolę accedentes ad Altare eodem modo ramos à celebrante accipiant, ac per oſtium Euāgelij ad Chorum reuertantur. [i] Interea dum fit diſtributio ramorum cantetur in Choro Antiphona, *Pueri Hebreorum*, & tandiu repetatur, donec diſtributio expleta fuerit.

[i] Rit. Miſſ. Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 21.

[a] Quòd ſi preſens fuerit aliquis Prelatus, aut Princeps, aut Principiſſa; obſeruentur, quę ſuperiori capite dicta ſunt in diſtributione candelarum. Idem enim ritus in vtraque obſeruari debet. [b] Si verò multus adſit Populus, ne res longius quam par eſt, protrahatur, à ſuperiore ſacerdos deputetur, qui Laico fratre ramos miniſtrante, eos populo porrigat; non tamen Laicus ipſe ramos diſtribuat.

[a] Cærem. Epiſ. lib 2. c. 10.

[b] Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 16.

[c] Peracta diſtributione ramorum celebrans ſtans in cornu Epiſtolæ iunctis manibus dicat, *Dominus vobiſcum* &c. Deinde orationem *Omnipotens*, qua abſoluta, Acolytho miniſtrante ponat incenſum in thuribulum, ac more ſolito benedicat. Interea omnes, qui ſunt in Choro ad Altare procedant cum ramis Oliuarum: vbi inſtructa proceſſione eo prorſus modo, quo in ſuperiori capite dictum fuit, ſcilicet thuriferario pręcedente, ac ducente thuribulum, ac ſubſequente Cruce media inter duos ceroferarios cum Candelabris accenſis, ac reliquis ſuo ordine gradientibus, celebrans quoque ramum in manibus gerens dicat, *Procedamus in pace*, vt ſupra.

[c] Rit. Miſſ. Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 21.

[d] In exordio proceſſionis à celebrante inchoetur prima Antiphona, *Cum apropinquaret* &c. quam alij alternatis Choris proſequantur, ſicut & cęteras, quę in Miſſali leguntur, ſicque Eccleſiæ fores egrediantur.

[d] Rit. Miſſ. Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 21.

[e] Gyro ante Eccleſiam facto, cum ad Eccleſiam rurſus peruenerint, duo Cantores à ſuperiore deputati, Eccle-

[e] Cærem. ibid. Rit. Miſſ.

Digitized by Google

Eccleſiam ingredientes, fores claudant, & verſa facie ad fores Eccleſiæ duos primos verſus canant, *Gloria laus* &c. Celebrans autem Cruce ſibi adſtante cum reliquis in gyrum diſpoſitis, eoſdem verſus extra Eccleſiam repetant: rurſus Cantores intra Eccleſiam duos ſequentes verſus canant, Choro priores ſemper verſus, *Gloria laus* &c. repetente, & ſic deinceps vſque ad finem.

f Rit. Miſs. Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 21. Rub. Miſs. Rit. Rom. — [f] His peractis celebrans haſtili Crucis fores Eccleſiæ percutiat, quæ ſtatim aperiantur, & ingredientes proceſſionaliter canant reſponſorium, *Ingrediente Domino* &c. vt notatur in Miſſali, ac Rituali Romano.

g Rit. Miſs. Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 21. Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 16. h Ru. Miſs. — [g] Completa proceſſione celebrans ramum ſuper Altare collocans, lauet manus, ſumat Caſulam, Manipulum, & Miſſam ſolemnem more ſolito incipiat: incenſet Altare, prçterquam cum Paſſio inchoatur: [h] tunc enim iuxta rubricam Miſſalis non debet benedicere incenſũ, neque incenſare librum, quouſque ad Euangelium, *Altera autem die*, peruenerit, tunc enim retrocedens ad latus epiſtolæ benedicat incenſum, dicat, *Munda cor meum*, in medio Altaris, & ter librum incenſet, oblata quoque thurificet, detur pax, ac demum Miſſam abſoluat, vt in die ſolemni:

i Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 21. Cærem. Cler. Reg. lib. 3. c. 16. — [i] Dum paſſio recitatur, cuncti ramos Oliuarum in manibus habeant, & cum celebrans ad ea verba peruenerit, *Emiſit ſpiritum*, ipſe, & alij omnes verſus Crucem Altaris genuflectãt, & parua mora interpoſita, dato ſigno à celebrante ſuper librum omnes ſurgant, & ipſe reliquum paſsionis, ac Miſſç, vt in die ſolemni proſequatur.

DE MISSA, ET PROCESSIONE IN *feria quinta maioris Hebdomadæ.*

CAP. XV.

TRes poſtremi Hebdomadæ ſanctæ dies, de quibus tribus his ſequentibus capitibus nobis diſſerendum eſt, quandoquidem eos, vtpote excellentiſsimis redemptionis humanæ Myſterijs imbutos) *a* ſingulari officiorum, ac Miſſarum religione Eccleſia proſequitur: non ſolum profunda animi conſideratione, ac pietate præ alijs à nobis colendi ſunt, ac celebrandi: ſed etiam maiorem à nobis diligentiam, ſtudium, ac mentis attentionem expoſcunt, atque eo exactiorem, quo ſacra munera, quę his diebus peraguntur, nullo alio anni tempore exerceri ſolent.

a Ru. Breu. Rit. Miſſ.

b Quapropter ſuperior his omnibus, quæ his diebus agenda ſunt, diligentiſsimo ſtudio pręuiſis, vniuerſos ad Sacriſtiam, vel in Refectorium conuocet, Miniſtros idoneos pro eo tempore deligat, ſua cuique munera diſtribuat, de ſingulis inſtruat, ac grauiter admoneat, vt ſuũ quiſque munus ad maiorem Dei gloriam diligenter obeat: Tum reliquos de ijs, quę ſingulo quoque die gerenda ſunt, inſtituat. Denique ſollicitè prouideat, ne quid confuſum, aut inordinatum in ſacrorum Myſteriorum celebratione, quę his diebus fieri debet, aliquo modo irrepat. Idcirco Tabellam, vt in priori libro dictum eſt, in Sacriſtia appendi iubeat, in qua diſtincta miniſteriorum munera, & qui his fungi debeat, exarentur.

b Cærem. Cler. Reg. lib. 3. c. 17.

c Quod autem ad huius diei cultum ſpectat, locus in hac die in aliquo ſacello parari debet, in quo Sanctiſsimum Sacramentum honorificè condatur, humili, ac deuoto apparatu ſtatui noſtro congruenti ornatus.

c Rit. Miſſ. Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 23.

Mane

d Cærem. Cler. Reg. li.3. c.17. Rit.Miſſ. e Cærem. Cler. Reg. li.3.c.17. f Cærem. Epiſ. lib.2. c.23.

d Mane igitur poſt ſextam, Altaria paramentis albi coloris omnia exornentur, ita tamen, vt ſuo tempore facile denudari queant. e Et quamuis plures Miſſæ in hac die celebrari poſſent, vna tamen tantummodo iuxta antiquam Religionis noſtrę, ac etiam aliarum Eccleſiarum conſuetudinem, eaque ſi commodè fieri poteſt, à ſuperiore celebretur: f in qua omnes Conuentus fratres, atque etiam ſacerdotes ad ſacram ſynnaxim accedant, ac propterea tot ſtolæ in Choro honeſto loco exponantur, quot ſacerdotes ad communionem accedere debent. Qui verò ea die infirmitate laborant, vel in Chorum ad ſacram Communionem deferantur, vel in infirmaria ſacra Communione reficiantur.

g Cærem. Cler. Reg. li.3.c.17.

g Parentur quoque in Choro pro Proceſsione Crux geſtatoria, inſtrumentum ligneum excitatorium, Thuribulum cum Nauicula, & cerei in proceſsione diſtribuendi. In ſacriſtia verò indumenta ſacerdotalia albi coloris, ſuperpelliceum, & velum album oblongum imponendum humeris celebrantis, prępparentur.

h Rit.Miſſ. Cærem. Cler. Reg. li. 3. c.17. a Cærem. Epiſ. lib.2. c.23. Cærem. Cler. Reg. li.3. c.17.

h Hora ſextadecima, vel decima cum dimidia iuxta Gal. Horolo. dicatur Nona in Choro, dentur ſigna Cãpanæ, ſicut in Miſſa ſolemni. Superior verò, aut ſacerdos celebraturus duas hoſtias conſecrandas patenæ ſuperponat: vnam quidem aſſumendam, alteram pro ſequenti die conſeruandam, cum aliquibus particulis, a quapropter ſacriſta alterum Calicem cum patena, palla, & velo coopertum in Altari parabit, in quo hoſtia conſeruanda recondi debet, & in loco ſepulchri collocari; tum albis veſtibus indutus, præcedente Acolytho cum ſuperpelliceo, & libro ad Altare procedat, & ſicut in die ſolemni, thus in Altari adoleat: Huius diei ſolemnitas id peculiare cum alijs nonnullis habet, quod *Kyrie, Gloria in Excelſis, Sanctus, & Agnus Dei*, cantantur à Choro.

Cum

[b] Cum primum verò celebrans inchoauerit, *Gloria in Excelſis* &c. Campana pleno tractu cum omnibus tintinabulis pulſetur vſque ad finem Gloriæ, quæ deinceps ſilere debet vſque ad Sabbatum ſanctum, & loco Campanæ inſtrumentum excitatorium adhibeatur; Chorus verò reliquum hymni, *Gloria in Excelſis*, proſequatur, Graduale, *Sanctus*, *Agnus Dei*. Poſt communio omnia canantur in Choro, more ſolito, abſque vlla vocis variatione. Ad eleuationem Sacramenti ſignum Inſtrumento excitatorio in Choro edatur. Pax tamen non detur, neque celebrans vltimum Euangelium dicens ſignet Altare, ſed tantum ſeipſum.

[b] Rit. Miſſ. Cærem. Epiſ. lib. 2 c. 23. Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 17.

[c] Aſſumpto ſanguine celebrans antequam purificationem ſumat, Hoſtiam conſecratam in Calice vacuo reponat: & Calicem patena, Palla, & velo contegens in dextra parte corporalis collocet, debitis ante, & poſt genuflexionibus adhibitis. [d] Interea fratres ad ſacram Communionem accedant: primum ſacerdotes ſtolis amicti, deinde Clerici, poſtremo Laici, deuotè, nudis pedibus, ac manibus ante pectus coniunctis. Sumpta verò purificatione celebrans Miſſam proſequatur, [e] ac debitas genuflexiones cum accedit, vel recedit à medio Altaris ob ſanctiſſimum Sacramentum in Calice reconditum, vt alibi dictum eſt perſoluat.

[c] Rit. Miſſ. Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 23.

[d] Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 17.

[e] Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 23. Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 17.

[f] Dum celebrans legit Euangelium Sancti Ioannis in fine Miſſæ accendantur cerei, & intortitia: Mox cuncti, qui in Choro ſunt, ante Altare conueniant: Diaconuſque, vel ſacerdos Diaconi munus gerens, Alba indutus, ac ſtola Alba à ſiniſtro humero ad dextrum latus tranſuerſa, ante Altare cum velo ſerico oblongo appareat.

[f] Rit. Miſſ. Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 23.

[g] Interea celebrans vtens Caſula loco Pluuialis in cornu Epiſtolæ ter incenſum ponat in thuribulo, nihil dicens, neque benedicat incenſum, nec miniſter benedictionem

[g] Rit. Miſſ. Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 23.

ctionem petat, aut illius manus, aut coclear oſculetur. Deinde prodiens ad medium Altaris in ſupremo gradu genuflectens, thuribulo illi ab Acolytho miniſtrato, ter ſanctiſſimum Sacramentum incenſabit, facta ante, & poſt eidem profunda reuerentia. [b] Mox Diaconus accedens ad Altare cum debitis reuerentijs Calicem cum Hoſtia celebranti genuflexo porrigat, ac velum oblongum vtroque celebrantis humero imponens, ipſius extremitatibus Calicem ſimul cum manibus celebrantis operiat. [a] Celebrās autem ambabus manibus accepto Calice ad Populum ſe conuertens, deſcendat per gradus Altaris, & ſtatim inchoet Hymnum, *Pange lingua glorioſi, corporis* &c. fiat Proceſsio, præcedente Crucifero inter duos ceroferarios, cum candelabris accenſis, & reliquis binis ſuo ordine diſpoſitis. [b] Thuriferarius autem incedens facie verſa ad Sacramentum, continuo illud incenſet, donec ad paratum locum peruenerit.

[b] Cærem. Cler. Reg. li.3. c.17. Cærem. Epiſ. lib.2. c.23.

[a] Rit. Miſs. Cærem. Cler. Reg. li.3. c.17.

[b] Cærem. Cler. Reg. li.3. c.17.

[c] Qui crucem defert, vbi ad ſacellum conſtitutum peruenerit, ſiſtat in dextro latere cum ceroferarijs: alij hinc, & inde genuflexi Sacramentum à celebrante delatum adorent, qui vbi ad locum, in quo Sacramentum reponi debet, peruenerit, genuflectat: [d] Diaconus verò reuerenter accedens, amoto velo ab humero celebrantis, cum debitis reuerentijs accipiat Calicem, ac parato loco reponat, mox poſt celebrantem retrocedat, qui thure in thuribulo miſſo, ter incenſet Sacramentum, & omnes genuflexi paulisper orent: [e] Tum omnes ſurgant, atque eodem ordine, quo venerant, ad Altare redeant: eo excepto, quod thuriferarius ante omnes incedens non thurificat: ſtatim verò in Choro veſperæ inchoentur, celebransque adhuc paratus primam Antiphonam inchoet.

[c] Cærem. Cler. Reg. ibid.

[d] Rit. Miſs.

[e] Rit. Miſs. Cærem. Cler. Reg. li.3. c. 17.

[f] Poſt veſperas celebrans cum duobus miniſtris ad denu-

[f] Rit. Miſs.

denudationem Altarium procedat, dum in Choro cantatur Antiphona, *Diuiſerunt ſibi* &c. & Pſalmus, *Deus Deus meus* &c. [g] In denudatione verò primum à ſuperiori mappa incipiat, mox alias amoueat, ac deinde reliqua proſequatur, Clericis cuncta in Sacriſtiam aſportantibus. [b] Denudatione expleta, & relicto oſtiolo tabernaculi aperto: completo etiam Pſalmo, & illius Antiphona repetita, detur ſignum inſtrumento excitatorio pro ſalutatione Angelica, quam omnes genuflexi dicant, & aliquantiſper orabunt.

g Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 17.

b Cærem. Cler. Reg. ibid.

DE MISSA, ET PROCESSIONE IN feria ſexta Paraſceue.

CAP. XVI.

AB hac die, in qua Chriſti funera lugubri apparatu ab Eccleſia coluntur, cuncta lætitię ſigna procul abijcienda ſunt, [i] & iuxta Apoſtoli conſilium, ſolus is in animo, in cogitatione, in corde gerendus, qui talem ſuſtinuit pro peccatoribus aduerſus ſemetipſum contradictionem.

[k] Idcirco in mane, vbi in Choro dictæ fuerint Prima, Tertia, & Sexta hora, parentur in Menſa Sacriſtiæ indumenta ſacerdotalia nigri coloris, Burſa Corporalis cum Purificatorio, velum Calicis, Puluinus, omnia nigra. Præparetur quoque, ſi haberi poteſt, pannus nigri coloris, mappa, velum oblungum: in Choro thuribulum cum Nauicula, Crux geſtatoria nigro colore tecta, Candelæ ceræ communis ſex pro Altari, & aliæ fratribus in proceſſione diſtribuendæ, Vrceoli quoque vini, & aquæ ſuo loco reponantur. Altare ſit nudum, Crucē tantum habeat in medio nigro velo contectam, atque

i Heb. c. 12

k Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 25.

ita

ita diſpoſitam, vt facilè detegi poſſit. Pro adoratione Crucis pręparetur pannus aliquis violaceus, aut niger, puluinusque eiuſdem coloris.

a Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 18.

a Circa quartam decimam horam, iuxta ſuperioris placitum, detur ſignum Miſſę tabula excitatoria, tantaque vſque ad tertium mora interponatur, vt hora integra fluat. Interea poſt ſecundum ſignum dicatur nona, b quæ dum cantatur, ſternatur in infimo gradu Altaris pannus nigri coloris, & eodem tempore crux ſuper nudum Altare cum candelabris, & candelis extinctis collocetur. c Porrò tertio ſigno pulſato ſuperior, vel alter ſacerdos celebraturus, indutus paramentis nigri coloris, abſque Calice, manibus iunctis, ac Clerico præcedẽte, cum ſuperpelliceo, & Miſſali ad Altare procedat. Vbi verò ante Crucem in Altari collocatam peruenerit, ante ipſam vterque genuflectat, d quod vbique hac die fieri debet, quoties ante Crucem tranſire contigerit.

b Rit. Miſſ. Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 18. Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 25. c Rit. Miſſ.

d Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 18.

e Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 18.

e Mox celebrans ſupra pannum ſe proſternat, & caput ſupra Puluinum in infimo gradu Altaris collocatum inclinet, poſt ipſum Accolythus quoque ſeipſum proſternat, & aliquantiſper orent. Ocius verò Accolythus ſurgens, altero Clerico adiuuante tobaleam ſuper Altare nudum extendant, quæ illius planitiem non excedat, Miſſale ſupra Puluinum nigrum, aut violaceum collocent à latere Epiſtolæ, vbi celebrans ſurrexerit, Accolythus pannum, ac puluinum amoueat. f Celebrans verò accedens ad Altare oſculetur illud in medio, & transferens ſe ad Cornu Epiſtolæ primam Prophetiam legat.

f Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 26. Rit. Miſſ.

g Rit. Miſſ.

g Lecta Prophetia, in Choro cantetur tractus: Tum celebrans dicat, *Oremus. Flectamus genua*, Choro ad omnia reſpondente, legat orationem, & etiam alteram

Pro-

Prophetiam, iterumque poſt illam tractus canatur à Choro, quo expleto celebrans legat Paſſionem in cornu Euangelij propter rationem allatam in cap. 14. De Euangelio in Dominica Palmarum, qua expleta, rediēs ad cornu Epiſtolæ cętera proſequatur, ſicut habetur in Miſſali.

[b] Completis orationibus celebrans depoſita Caſula in cornu Epiſtolę accedat ad angulum poſteriorem, & miniſtrante Accolytho accipiat crucem iam in Altari præparatam, & facie ad Populum conuerſa, detegat sūmitatem ipſius vſque ad transuerſum lignum, & vtraq; manu illam extollens graui voce dicat, *Ecce lignum Crucis*, Miniſtri verò, qui celebranti adſtant, ſubiungant, eodem tono vocis. *In quo ſalus mundi pependit*. Tum chorus proſequatur, *Venite adoremus*, quod cum dicunt, vniuerſi pręter celebrantem genuflectant. — [b] Rit. Miſs. Cærem. li. 2. c. 26. Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 18.

[i] Procedat deinde ad anteriorem angulum Epiſtolę, & vna cum miniſtris detegens brachium dextrum crucis, & caput Crucifixi, Crucemque paululum eleuans, paulo altiori voce intonet, *Ecce lignum Crucis*, Miniſtri, & chorus eodem modo, ac tono vt prius, reſpondeant, *In quo* &c. *Venite* &c. Tertio celebrans procedat ad medium Altaris, vbi verſa facie ad Populum, totam crucem denudet, eamque attollens altiori voce dicat, *Ecce lignum Crucis*, cui miniſtri, & chorus eodem tono ſeruato reſpondeant, *In quo ſalus* &c. *Venite* &c. — [i] Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 26. Rit. Miſſ.

[a] Crucis denudatione abſoluta, Clerici pannum nigri, aut violacei coloris, vel alterius, qui commodè ab illis haberi poterit, ante gradum extra cancellos à latere Euangelij ſternant, Celebrans verò crucem ligneam, in qua imago Chriſti pendere debet, ſolus deferat ad locum ante Altare pręparatum, tum ipſe primus omnium crepidis depoſitis, ac nudis pedibus ter genufle- — [a] Rit. Miſſ. Cærem. lib. 2. c. 26. Cærem. Cler. Reg. li. 3. [illegible]

ctens

ctens crucem adorabit, atque in tertia adoratione Chriſti Crucifixi pedes oſculabitur. Poſt celebrantem Diaconus, & alij miniſtri eodem modo Crucem adorent.

b Rit. Miſs. Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 26.

[b] Poſt miniſtros, alij quoque bini ſuo ordine ad adorationem crucis accedant, nudis pedibus, ter ęquali ſpacio genuflectentes, & crucifixi pedes oſculantes. Tum verò ſurgentes genuflectant Cruci, & in Chorum redeant. [c] In hac autem adoratione nulla mora interponatur, ſed cum primi ad ſecundam ſtationem procedũt, alij ſequentes ad primam accedant, & dum illi tertiam abſoluunt, alij ſecundam incipiant, & ſic deinceps: ne adoratio diutius protrahatur. [d] Interea dum adoratio à celebrante inchoatur, in Choro improperia canantur à duobus choris iuxta ordinem Miſſalis.

c Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 18.

d Rit. Miſſ. Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 26.

Circa finem adorationis lampas, & ſex candelę cerę communis accendantur in Altari, celebrans Caſulam ſumat, Accolythus transferat librum cum puluino ad latus Euangelij: Diaconus verò, aut ſacerdos loco Diaconi Alba, ac ſtola transuerſa nigra, aut violacea indutus accipiat Burſam corporalis cum purificatorio, eamque eleuatam tenens, deferat ad Altare, vbi corporale extendat, peractaque adoratione reuerenter ſumat Crucem, & ponat ſuper Altare: Accolythus verò pannum, ac puluinum cruci ſubſtratum remoueat.

e Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 18.

f Rit. Miſſ. Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 18.

[e] Interea in ſacello, vbi Sacramentum eſt reconditũ, lampades, & candelabra ita diſponantur, vt libera ad Sacramentum via eſſe poſſit. [f] Statim verò in Choro diſtribuantur candelę, quę accendi non debent, niſi cũ ventum fuerit ad ſacellum, vbi Sacramentum eſt reconditum, atque ita proceſſio ordinetur, vt thuriferarius pręcedat, tum crux media inter duos Ceroferarios cum candelabris accenſis ſequatur, ac reliqui deinde bini, Diaconus penultimus ante ſacerdotem ſolus, vltimus

autem

autem celebrans Caſula nigra indutus, omnes cum ſilentio incedant.

[g] Vbi ad ſacellum ventum fuerit, candelæ accendantur, Crux inter Ceroferarios à dextro latere hoſtij ſiſtat; reliquis hinc, & inde diſpoſitis: ſenioribus propè Sacramentum, iunioribus propè Crucem: Celebrans autem ante infimũ gradũ genuflexus ſimul cũ omnibus aliquãtisper oret, deinde Accolytho illi Nauiculã, & thuribulum miniſtrante, abſq; benedictione ponat incensũ in thuribulo, & ter Sacramentum genuflexus incenſet; nihil dicens: ſed ante, & poſt incenſationem profundè ſe inclinet.[h] Mox Diaconus ad Sacramentũ accedens, Calicẽ cum Hoſtia conſecreta, poſt prælibatã genuflexionẽ accipiat, & reuerenter in manu celebrantis genuflexi reponat, ac pronus Sacramentum adoret, velumq; celebrantis humeris imponens, eiuſdem extremitatibus Calicem, ac manus ſacerdotis tegat. [g] Rit Miſs. Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 18. [h] Rit. Miſs. Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 26.

[a] Celebrans verò ſtatim ſurgens, & ambabus manibus Calicem ante oculos eleuatum tenens, ſe ad Populum vertit, atque intonet. *Vexilla Regis prodeunt* &c. Tunc omnes ſurgentes, ac canentes proceſſionaliter ad Altare tendant, Thuriferario abſque intermiſſione Sacramentum incenſante. [a] Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 26. Rit. Miſs.

[b] Vbi ad Altare peruentum fuerit, Diaconus ante infimum gradum Altaris, reuerenter amouens velum ab humeris celebrantis, quod Accolytho tradit cuſtodiendum; præmiſſa genuflexione ſumat Calicẽ de manu celebrantis, ac tunc ſtatim celebrans genuflectat, Diaconus verò Calicem reponat in Altari ſuper Corporale, debitis reuerentijs poſt repoſitionem Sacramento exhibitis.[c] Interea celebrans incenſum abſq; benedictione mittat in Thuribulum, quod obſeruare debet in toto hoc officio, in quo nec celebrans incensũ benedice- [b] Ru. Miſs. Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 26. [c] Rit. Miſs.

re, nec Miniſter eius manus, aut thuribulũ oſculari debet,terq; Sacramentũ incenſet,profundis ante, & poſt inclinationibus adhibitis. Cuncti interea per gyrũ ante Altare diſpoſiti, candelas accenſas ſemper in manibus ferant, donec celebrans Sacramentum conſumpſerit.

d Ru.Miſs. Cærem. Epiſ. lib.2. c.26.

[d] Celebrans verò poſtquã Sacramentũ incẽſauerit, ad Altare accedat,vbi genuflectens Calicẽ detegat, hoſtiamq; è Calice ſuper Patenã deponat: Hoſtiã ipsã digitis,ſi fieri poteſt,non tangendo quod ſi tetigerit, ſtatim digitos abluat. Hoſtiam verò ſuper Corporale collocet: tum accedens ad cornu Epiſtolæ vinum,& aquã in Calicem,nihil dicens, infundat: Mox Calicem ſuper Corporale ſtatuat,ac palla contegat.

f Rit. Miſs. Cærem. Epiſ. lib.2. c.26.

[f] Poſt hęc celebrans mittens incenſum in thuribulũ, incenſet oblata, & Altare more ſolito dicens, *Icenſum iſtud* &c. *Dirigatur* &c. reddensq; thuribulum miniſtro dicat, *Accendat* &c. ipſe tamen celebrans nõ incẽſetur, neq;alij,ſed ad latus Epiſtolę lauet manus extra Altare.

g Rit.Miſs. Cęrem. Epiſ. lib.2. c.26.

[g] Lotis manibus redeat ad mediũ Altaris,inclinatusque iunctis manibus dicat ſecreto. *In ſpiritu humilitatis* &c.ac deinde genuflectens vertat ſe ad Populũ in cornu Euãgelij,& dicat, *Orate fratres* &c.nec circulũ cõpleat, ne terga vertat Sacramẽto, ſed per eandẽ viã reuertatur ad mediũ:nemo tamen reſpondeat illi, *Suſcipiat* &c.

h Rit.Miſs. Cærem. Epiſ. lib.2. c.26.

[h] tũ verò immediatè dicat, *Oremus præceptis* &c. & *Pater noſter* &c. Choro reſpõdente more ſolito, *Sed libera nos à malo*,celebrans verò, poſtquam dixerit, *Amen*,ſecretò,alta voce legat, *Libera nos* &c. vt in Miſſali, & in fine Chorus reſpondeat, *Amen*.

i Rit.Miſs. Cærem. Epiſ. lib.2. c.26.

[i] Mox celebrans vſq; ad terrã genuflectens,ſupponat Patenã hoſtię,quã in dextera manu collocare debet,& ſiniſtra ſuper Altare poſita,dextera Hoſtiã eleuet,ita vt ab omnibus videri, & adorari valeat, oculos ſemper in Ho-

Hoſtiam intendens. Cętera verò prout in Miſſali ſunt, perficiat, minores hoſtias, ſi quę ſunt, ſimul cum maiori conſumat. Miſſa peracta dicantur Veſperæ, & denudẽtur Altaria.

DE MISSA, ET PROCESSIONE IN SABBATO ſancto.

CAP. XVII.

Dies hic inter ſolemniores cõnumerari ſolet, quos Chriſtianus orbis ab initio maxima religione colendos ſuſcepit, neque enim fruſtra in eo tot noui ignis, noui luminis, fontium baptiſmaliũ, incenſi, cerei Paſchalis, ac reliquarum ſacrarum rerum myſteria celebrarentur: niſi ſingularis quędam diei prærogatiua in eo eminentius eluceret, [a] qua magnus etiam à Concilijs appellaretur. [a] Concil. Trullenſ. can. 89.

[b] Quapropter Sacriſta huc omnem diligentiam conferre debet, vt vniuerſa, quę tam ad Chorum, quam ad Eccleſiam, eorumque ſuppellectilem ſpectant, hoc tempore ita munda ſint, vt nihil deſit ad perfectum decorem Domus Dei. Mappæ in Altaribus mutentur, Altariaque decentius ſolito exornentur. [b] Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 19.

[c] Mane vbi dicta fuerint Prima, tertia, & ſexta, Altare maius albis, ac venuſtioribus paramentis ornetur: Attamen ſupra pallium album aliud violaceum ita aptetur, vt cum opus fuerit, facile remoueri poſſit. Paretur in latere Euangelij candelabrum, in quo figi debeat Cereus Paſchalis, nonnullis floribus ornatus: ſex quoque candelæ albæ in candelabris locentur. In Sacriſtia duplicia paramenta, alba videlicet, & violacea ſolemniſſima componantur. [g] Menſa ante fores Eccleſiæ, niſi temporis iniuria impediat, alioquin intra fores Eccleſiæ [c] Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 27. [g] Rit. Miſſ. Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 19.

erigatur,quę ſit mappa mũda cõtecta, in qua vas aquæ benedictæ cũ aſperſorio, quinq; grana incenſi in peluicula,Cereus paſchalis,& arundo floribus ornata cũ tribus candelis,aliquantulum in calce inflexis, & æqualiter inter ſe diſtantibus; nonnulla etiam ligna ſulphurata ſuper menſam ad flammam excitandam ſimul cum candela repõnantur.

b Cærem. Epiſ. lib.2. c.27.& 28. Rit. Miſs. b Igne verò in aliquo honeſto loco è ſilice excitato, prunæ ardentes in tripode colligantur,& poſt nonã ante fores Eccleſiæ,vbi menſa parata eſt, ſtatuantur.

i Cærem. Cler. Reg. li.3.c.19. Rit. Miſſ. Cærem. Epiſ. lib.2. c.27. i Tẽpore cõgruo, circa horã 14. ſigno tabula ter dato,nona in Choro poſt tertiũ ſignũ dicatur,qua peracta proceſſio inſtituatur,hoc modo. Præcedat thuriferarius cum thuribulo abſq; prunis, ſequantur Accolythi ſine cereis,aut candelabris:deinde cõuentus per ordinẽ:vltimus celebrãs alba,ac ſtola violacea indutus,medius inter Diaconũ ſtola alba amictũ, & Subdiaconũ violacei coloris manipulũ geſtantẽ procedat vſq; ad fores Eccl.

k Rit. Miſſ. Cærem. Epiſ. lib.2. c.27. k Illuc cũ peruenerint celebrãs, cõuerſo ad Altare vultu,benedicat prius nouũ ignẽ, deinde quinq; grana incẽſi, eo modo quo habetur in Miſſali: dũ verò grana incẽſi benedicit, thuriferarius forcipe ſumat ex carbonibus benedictis,& mittat in thuribulũ,celebrãs quoq; in idẽ incenſũ ponat,benedicẽs illud more ſolito:Mox aqua benedicta ter aſpergat ignẽ,& grana dicens,*Aſperges* &c.ſine Pſalmo,[a] atq; eodẽ modo ter incenſũ ſuper ignẽ,& grana incenſi adoleat:ſtatimq; vnus ex Accolythis ſumens ligna ſulphurata,ex nouo igne candelã accendat,interea omnia luminaria Eccleſię extinguãtur, pręter candelam, quę ex nouo igne eſt accenſa.

a Cærem. Epiſ. lib.2. c.27.

Diaconus autem accipiens arundinem triũm candelarũ.Subdiaconus verò Crucem portans:altero ex Accolythis lancem cum quinque granis incenſi, Altero

verò

verò accenſam ex nouo igne candelam, deferentibus, Eccleſiam hoc ordine ingrediantur. Præcedat thuriferarius, deinde Accolythi, tum ſubdiaconus: poſt eum Conuentus proceſſionaliter diſpoſitus. Poſtremo celebrans procedat.

Diaconus vbi Eccleſiam ingreſſus fuerit, inclinata arundine vnam ex tribus candelis Accolytho accendendam porrigat, qua accenſa mox Arundinem eleuãs, & ambabus manibus tenens, genuflectat. Solus cantans voce mediocri, *Lumen Chriſti*, quod dum dicit, omnes cum eo genuflectant, prȩter cruciferarium, Chorusque reſpondeat eodem tono. *Deo gratias*, [b] mox ſurgentes vlterius ad medium Eccleſiȩ progrediantur, vbi Diaconus ſecundam candelam accendendam Accolytho porrigat, & cum reliquis genuflectens voce paululum altiori, iterum dicat, *Lumen Chriſti*, cui à Choro vt prius reſpondeatur, *Deo gratias*, Poſtremo ante gradus Altaris tertia candela accenſa, Diaconus altius adhuc vocem eleuans, dicat, *Lumen Chriſti*, cui ſimiliter reſpõdeatur à Choro, *Deo gratias*.

[b] Rit. Miſſ. Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 27.

[c] Poſthȩc Diaconus arundinem accenſam vni Accolythorum prȩbens, librum accipiat, petat genuflexus à Celebrante benedictionem dicens, *Iube Domne benedicere*, cui celebrans benedicens dicat, *Dominus ſit in corde tuo, & in labijs tuis vt dignè, & competenter annunties ſuum Paſchale præconium*, Tum manum celebrantis oſculetur: celebrante ſtante in cornu Epiſtolæ, Diaconus librum deferat ad cornu Euangelij: Interea Accolytho miniſtrante nauiculam, & thuribulum, celebrans benedicens incenſum more ſolito, mittat in thuribulum: Diaconus verò incenſato libro, habens à dexteris Subdiaconum cum cruce, & thuriferario, à ſiniſtris verò Accolythum cum arundine, & alterum gerentem

[c] Rit. Miſſ. Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 27.

in vaſe quinque grana incenſi, voce intelligibili legat abſque cantu, *Exultet iam* &c.& quoties quieſcit, vocē in vltima dictione inflectat, & cętera pręſtet, quę in Miſſali pręſcribuntur.

d Cæremon. Epiſ. lib. 2. c. 28. Rit. Miſſ.

d Expleto pręconio celebrans indutus Caſula, ſtola, & Manipulo violacei coloris, & ſtans in cornu Epiſtolę legat primam Prophetiam, qua abſoluta dicat. *Dominus vobiſcum* &c.& *Flectamus genua*, & orationem; Reliquę Prophetiæ in Choro legantur, alta quidem, & intelligibili voce, ſed expeditè, ac ſine cantu. Tractus verò omnes canantur in Choro, e Celebrans verò dum Prophetię legūtur, eaſdem legat in cornu Epiſtolæ ſubmiſſa voce, Diaconus verò, & Subdiaconus in Sacriſtiā redeuntes à proprio miniſterio ceſſent in fine Prophetiarum, & ad quemlibet verſum tractus, ſemper vox in penultima ſillaba inflectatur.

e Cæremon. Epiſ. lib. 2. c. 28. Cæremon. Cler. Reg. l. 3. c. 19

a Rit. Miſſ. Cæremon. Epiſ. lib. 2. c. 28.

a Lecta vltima Prophetia, celebrans depoſita Caſula, ante infimum gradum Altaris, ſeipſum proſternat, dum litaniæ in Choro à duobus Cantoribus inchoantur. Et quamquam ex rubrica dum dicitur, *Peccatores*, celebranti ſurgendum eſſet, & in Sacriſtiam eundum, attamen propter noſtri cantus breuitatem, vt omnia opportuno tempore fiant, vbi cantores peruenerint ad verba, *Propitius eſto*, celebrans ſurgat, & ad Sacriſtiam pergens induat ſe paramentis albis, Calicemque cum Hoſtia, & particulis in pixide aſſeruandis pręparet, & maturè ad Altare ſolo Accolytho ſuperpelliceo induto pręcedente, accedat.

b Cæremon. Cler. Reg. li. 3. c. 19.

b Interea in Altari cerei accendantur, Cereus verò Paſchalis, & Arundo trium candelarum in cornu Euangelij vſque ad finem Miſſę defixa non extinguantur. c Celebrans autem more ſolito Miſſam inchoet, Altare incenſet: Introitum, & *Kyrie*, pronunciet. Vbi ad fi-

c Rit. Miſſ. Cæremon. Epiſ. lib. 2. c. 28.

nem

Digitized by Google

nem litaniarum ventum fuerit, in Choro ſolemniter, ac moroſè canatur, *Kyrie eleiſon*, alternatis choris; quibus abſolutis, celebrans graui, ac ſonora voce intonet, *Gloria in Excelſis Deo*, Choro reliqua proſequente: eodem tempore (niſi Cathedralis, aut principalis Eccleſiæ Campanę adhuc ſileant) Campana pleno tractu, & tintinabula omnia per totum hymnum in lętitiæ ſignum pulſantur.

[d] Poſt epiſtolam celebrans ter cantet, *Alleluia*, gradatim per quodlibet, *Alleluia*, vocem eleuans, Choro eodem tono poſt quodlibet, *Alleluia*, idem, *Alleluia*, repetente: à quo etiam immediatè poſtea, & verſus, & tractus canantur, celebrans poſtquam illa ſecreto apud ſe dixerit, benedicat incenſum, ponat in thuribulo, dicat, *Munda cor meum* &c. & more ſolito incenſans legat Euangelium, [e] poſt Euangelium tamen nō dicat, *Credo*, neque offertorium: ſed dicto, *Dominus vobiſcum*, & *Oremus*, faciat offertorium, ac reliqua de more proſequatur, ſicut in Miſſa ſolemni. d Rit. Miſs. e Rit. Miſſ.

[f] Ad Præfationem, *Sanctus*, canatur à Choro, ad eleuationem Sacramenti pulſetur Campana pleno tractu. In hac Miſſa pax non datur, nec dicitur, *Agnus Dei*, nec poſt communio. f Rit. Miſſ. Cæ:em. Epiſ. lib. 2. c. 28.

[g] Sumpta purificatione à celebrante, ſenior in choro intonet Antiphonam, *Alleluia*, quam chorus proſequatur ſimul cum Pſalmo, *Laudate Dominum* &c. Celebrās verò omnibus ſecreto apud ſe repetitis, ſtans in cornu Epiſtolę inchoet Antiphonam, *Veſpere autem Sabbati* &c. quæ à Choro expleatur, & ſtatim poſt illam in Choro canatur, *Magnificat*, ipſe verò Antiphonam, & *Magnificat*, ſubmiſſa voce legat. g Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 19.

[h] Repetita Antiphona à Choro, celebrans oſculato Altari in medio dicat, *Dominus vobiſcum*, & orationem, h Rit. Miſſ.

& *Ite miſſa eſt*, cui addat duo, *Alleluia*, Accolytho reſpõdente, *Deo gratias Alleluia, Alleluia*.

i Cærem. Cler. Reg. li.3 c.19. Rit. Miſſ.

[i] Poſt Miſſam candelę, quę ſunt in Arundine auferantur, nec amplius accendantur, Cereo duntaxat remanente, qui in omnibus Miſſis Conuentualibus ad Euangelium, & ad eleuationem Sacramenti, tum etiam ad Veſperas cum dicitur, *Magnificat*, & ad *Completoriũ*, cum canitur, *Nunc dimittis*, & in Matutino cum dicitur Euangelium, & *Te Deum laudamus*, & *Benedictus*, toto tempore Paſchali eſt accendendus.

a Cærem. Cler. Reg. li.2. c.19.

[a] In hac die, qui Veſperas dicunt extra Chorum, prę-mittere debent, *Pater noſter*, & *Aue Maria*, *Deus in adiutorium* &c. *Gloria Patri*, & *Alleluia*, poſtea dicant Antiphonam, *Alleluia*, deinde Pſalmum, *Laudate Dominum* &c. Antiphonam, *Veſpere autem Sabbati*, ante *Magnificat*, deinde, *Magnificat*, atque iterum repetita Antiphona, Orationem recitent, vt in Miſſali, & Breuiario: loco verò, *Ite Miſſa eſt*, dicatur, *Benedicamus Domino Alleluia Alleluia*, *Fidelium animæ* &c. & *Pater noſter*, ſecreto: nam vnum quodque officium ſuo principio, ac fine conſtare debet.

b Suarez to.3. diſp.8 ſect.2. Azor. ſum. p.1. lib.10. c 24. Micrologi. cap. de Eccleſ. obſer. c.53.

[b] Sunt, qui in hac die priuatim Miſſam celebrari poſſe ſentiant: ſed cum perpetuus in Eccleſia mos obtinuerit, vt nulla in hac die, pręter ſolemnem, priuata Miſſa dicatur: nos communi conſuetudini inherentes, in hac die priuatas Miſſas in noſtris Monaſterijs celebrari prohibemus. Attamen ſi caſu aliquo celebranda eſſet, poterit celebrans iuxta doctrina Dominici à ſoto quam inter recentiores ſequitur [c] Suarez, atque eam tutam exiſtimat, concurrentibus, quę ſecundum Doctores concurrere debent, ab ea parte Miſſam inchoare, qua incipit ſolemne Paſchale officium. Nimirum à litanijs, [d] vt ſentit Micrologus, qui ſuo tempore poſt Baptiſmum

c Suarez to.3. diſp.8 ſect.7.

d Microl. de Eccleſ. obſer. c.53.

Presby-

Presbyteros hac die celebrare conſueuiſſe, atque à litanijs incipere ſolitos fuiſſe affirmat.

At verò poſt litanias celebrans à ſigno crucis, ab Introitu, à Pſalmo, *Iudica* &c. & confeſſione Miſſam exordiri debet, quibus more ſolito peractis ad Altare aſcendat, in medio oſculetur, & immediatè dicat, *Kyrie eleiſon*, & reliqua proſequatur, vt in Miſſale habentur; pro poſt communione dicat Antiphonam, *Veſpere autem Sabbati*, deinde orationem.

DE MISSA IN VIGILIA PENTECOSTES.

CAP. XVIII.

MYſteria, quæ in Sacroſancto Pentecoſtes die, Spiritu ſancto viſibili linguarum ſymbolo perſonaliter in orbe apparente, peraguntur, adeò diuina ſunt, ac veneranda, vt ea chatolica Eccleſia, diuino hoc Spiritu illuſtrata ſolemni vigilia, ac ſingulari Miſſę ritu proſequenda eſſe voluerit, ea potiſſimum ratione, vt dū amplioris deuotionis cultu erga diuinam Spiritus ſancti Maieſtatem afficimur, vberius ipſius dona in nos diffundantur: quapropter in hac die, præter ea, quæ ad interiorem mentis ornatum pertinent, vniuerſa, quæ ad Eccleſiam, Chorum, Altaria, & ſacra miniſteria ſpectant, mundiſſima, & ornatiſſima eſſe debent, vt diei ſolemnitati reſpondeant.

In hac die, dicta Nona, celebrans pręcedente Accolytho ſuperpelliceo induto ad Altare procedit, & facta reuerentia aſcendens per medium Altaris illud in medio deoſculatur: tum accedens ad cornu Epiſtolę primam Prophetiam legit: poſt quam ommiſſo, *Flectamus genua*, recitat orationem. Alię verò Prophetię leguntur

tur in choro,& poſt ſecundam,tertiam,& quartam Prophetiam canuntur tractus, abſque vlla vocis inflexione in fine.

Poſt Prophetias,celebrans Caſula depoſita ante Altare procumbat. Interim in Choro litaniç à duobus cantoribus decantantur, ac cętera peraguntur, iuxta illa,quç in ſuperiori capite de Sabbato ſancto dicta sũt. Quapropter ſeruata forma, quam ibi pro inſtituti noſtri ratione tradidimus, cętera, quç in Miſſali præſcripta ſunt,diligentiſſimè obſeruentur.

DE MISSA SOLEMNI TEMPORE Capitali Generalis, ſeu Prouincialis.

CAP. XIX.

QVoties Generale,aut Prouinciale Capitulum celebrandum eſt,primum in loco Capituli Generalis,aut Prouincialis ipſa die,in qua electio P. Generalis, aut Prouincialis Miniſtri perficienda eſt, Miſſa ſolemnis de Spiritu ſancto celebrari debet, poſt ſextam, cum dies ieiunij ſit, tametſi in ea occurrat feſtum duplex: nam quia tunc agitur de re grauiſſima,ad quam ritè peragendam Spiritus ſancti auxilium neceſſariò eſt implorandum: Idcirco quęlibet alia Miſſa, huic quæ Conuentualis erit, optimo iure cedere debet. Hanc verò à Miniſtro Generali in Capitulo Generali,& à Prouinciali in Capitulo Prouinciali æquum eſt celebrari. Cum verò Miſſa Solemnis ſit, in ea ter Campana, vt in feſto ſolemni,pulſabitur: vna quoque oratio tantum dicatur, *Gloria in Excelſis*, & *Credō*, in ea recitentur; Altare quoque incenſandum erit,& pax danda. Cunctique Patres ſaltem Capitulares, eidem intereſſe debent,

bent, *Ad ſanctus*, Campana pleno tractu pulſetur, demum generalis in Miſſa fratrum Communio fiat, Miſſę quoque priuatæ,niſi officium ſit duplex,de Spiritu ſancto dicantur. Si verò ſit duplex,poſt orationem officij recitetur oratio de Spiritu ſancto, quod fieri debet toto tempore Capituli.

In alijs verò Monaſterijs totius noſtræ Congregationis, ſi Generale Capitulum celebretur: ſin Prouinciale, in ſingulis Eccleſijs Prouinciæ pariter eo die Miſſa ſolemnis de Spiritu ſancto à ſuperiore celebretur, eo modo,quo in loco Capituli Generalis celebrari ſolet; eo excepto,quod Sacramentum in Altari non exponitur. Miſſæ quoque priuatę ea die ſint de Spiritu ſancto, aut ſi duplex occurrat,oratio de Spiritu ſancto in omnibus Miſſis addatur orationi diei. In alijs verò diebus oratio de Spiritu ſancto apponatur in omnibus miſſis, vbi officium duplex non fuerit, atq; eo tempore vniuerſi totius religionis, aut Prouinciæ fratres aſsiduas ad Deum pro electionibus Capituli preces fundant.

Suffragia quoque dum Capitulum Generale celebratur, per cuncta Ordinis Monaſteria, eademque tempore Prouincialis Capituli in vnaquaque Prouincia poſt Veſperas, & Completorium, nec non poſt laudes deuotè fiant, vt electiones, & Religionis negotia ritè iuxta Dei beneplacitum expediri valeant.

DE

DE ORATIONE QVADRAGINTA HORARVM, quæ tempore Capituli Generalis, aut Prouincialis, ſiue alia graui de cauſa celebrantur.

CAP. XX.

ORatio quadraginta horarum, à quadraginta horarum ſpacio, quo Saluator noſter ſecundum carnem defunctus in tumulo iacuit, in Eccleſia ortum, ac inſtitutum habuit, quę ea potiſsimum ratione maiorem ad Deum exorandum vim, atque efficaciam ſibi cõparare creditur, quod ea in Ieſu Chriſti mortis memoriam fiat, quę, vt Deo Patri gratiſsima, ita & ad diuinam opem impetrandam efficaciſsima eſſe ſolet.

Cum igitur ob Capitulum Generale, aut Prouinciale, aut graui alia ex cauſa oratio quadraginta horarum indicitur, Pridie illius diei in Veſpere detur ſignum longiori pulſu Campanæ: Altare maius decentiſsimè, vt in prçcipuis feſtiuitatibus, ſolemni apparatu exornetur. Sex, vel octo lampades concẽnantur, Candelabra cum candelis integris prçparentur, thymiamaterium componatur, Altare albi coloris paramentis honeſtioribus paretur, Vaſcula florum, rami virides, & ſi quę in Domo ſunt, ſacrę imagines congruis locis aptentur. Imagunculæ tamen quędam rudes, paruulę, vel fictili opere fabrefactę, vel cartulis depictæ, quę offenſionem potius quàm deuotionem animis prçbent, ad Altaris ornatũ non adhibeantur. Icona detegatur, Ciborium quoq; geſtatorium paretur, vt in eo opportunè Sacramentum exponi valeat.

Omnibus itaque ritè diſpoſitis, ſi oratio pro Generali, aut Prouinciali Capitulo fiat, pridie quàm electio peragatur, opportuno tẽpore Miſſa ternis vicibus pulſetur,

ſetur, quę à ſuperiore Domus celebrari debet, vel ſi ille aliquo impedimento ſit detentus, ea ab altero ſacerdote idoneo, ad illius celebrationem deputando dicatur.

Celebrans igitur albis paramentis indutus, ac duabus hoſtijs ſuper patenam collocatis, præcedente Acolytho cum ſuperpelliceo, & libro ad celebrandum accedat, Miſſa erit de Sanctiſſimo Sacramento, etiamſi fuerit duplex, aut Dominicus dies, eſt enim pro re graui, atque in ea vna tantum oratio dicatur, cum *Gloria in Excelſis*, & *Credo*, pax detur, & Altare more ſolito incenſetur. Celebrans duas hoſtias conſecret, vnam quidem aſſumendam, alteram exponendam in Altari per quadraginta horarum ſpacium.

Circa finem Miſſæ Crux prę paretur, candelę quot neceſſarię ſunt, in Choro diſtribuantur, & conuenientibus vniuerſis ante Altare, dum celebrans Hoſtiam cõſecratam in Ciborio clauſtris chriſtallinis circumſepto reponit, candelę accendantur. Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 31. Act. Eccl. Med. p. 1. fo. 137.

Vbi verò Hoſtia in Ciborio ita recondita, vt per clauſtra chriſtallina videri poſſit, & ſuper Altare collocata fuerit. Celebrans ad infimum vſque Altaris gradum genuflectens, loco pluuialis Caſulam retineat, & Acolytho thuribulum, & Nauiculam cum oſculis miniſtrante, incenſum in thuribulum mittat, benedicat more ſolito, deinde ter Sacramentum incenſet, profundis ante, & poſt incenſationem reuerentijs adhibitis.

Mox Diaconus, vel alius Sacerdos loco Diaconi, Alba, ac ſtola ab humero ſiniſtro ad dextrum latus trãſuerſa indutus, reuerenter, ac prę uijs genuflexionibus ad Sacramentum accedens, Ciborium in manibus ſumat, & ad celebrantem deferat, ſtatimque velum humeris ipſius circumponens, veli extremitatibus ita Ciborij ſummitatem contegat, vt ad pedem vſque Ciborij defluant. Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 23. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 31.

fluant. Tum cum reuerentijs recedens, celebrãs ſurgat, & Ciborium vtraque manu eleuatum geſtans, vertat ſe ad Populum, inchoetque verſum, *Tantum ergo Sacramentum*, quem vniuerſi genuflexi proſequantur. Quo finito ſurgitur, intonatur Hymnus, *Pange lingua* &c. & Cruce inter duos ceroferarios candelabra accenſa geſtantes pręcedente, ordinetur Proceſſio per Eccleſiam more ſolito: Thuriferario verſa ad Sacramentum facie ſemper illud incenſante: Interim dum proceſſio fit, Cãpana pulſetur.

a Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 23.

a Abſoluta proceſſione, vbi celebrans ad Altare redierit, in plano Altaris ſiſtat, cunctiſque genuflexis, Diaconus ſtans in infimo gradu Altaris, pręmiſſa genuflexione ante Sacramentum, Velum ex humeris celebrantis remoueat, tum Ciborium de illius manibus accipiat, & in Altari ſuper Corporale collocet, ſtatimque Celebrans genuflectat, ac duo Accolythi poſt Sacerdotem genuflexi litanias inchoent, cęteris reſpondentibus, quibus hunc verſiculum addant, *Vt Congregationem noſtram regere, & illuminare digneris*, qui bis ab Accolythis repetatur. b Quibus peractis celebrans ſtans recitet preces, & orationes, quibus addat orationes de Sanctiſſimo Sacramento, de Spiritu ſancto, de B. Virg. de B. Franciſco, de Sancto Patrono Eccleſiæ, & poſtremam, *Omnipotens ſempiterne Deus, qui facis mirabilia magna* &c. Deinde genuflectens iterum cum debitis reuerentijs ter incenſet Sacramentum, quod ſuo loco decenter collocabit, & poſtquam aliquantiſper orauerit, ad Sacriſtiam redeat. c In Altari verò non minus, quàm ſex candelæ, & ſex lampades toto orationis tempore aptè diſpoſitæ ardeant.

Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 17.

b Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 23.

c Act. Eccl. Med. p. 1. fo. 137.

d Mox in choro, vel Sacriſtia ſchedula affigatur, in qua ij diſtinctè notentur, qui ſingulis horis viciſſim durante

d Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 31.

rāte orationis tempore, ante Altare flexis genibus orationi vacare, & continuatè ſibi inuicem toto quadraginta horarum ſpacio ſuccedere debent. Act. Eccl. Med. p. 1. fo. 138.

e In fine orationis, prçſcriptus quoque modus obſeruetur, vt Miſſa ſolemnis celebretur de Sanctiſſimo Sacramento, qua abſoluta, Celebrans retenta Caſula, in infimo gradu Altaris genuflectat: Mox duo Accolythi poſt Sacerdotem genuflexi litanias incipiant, Choro reſpondente, quas vſque ad preces proſequantur: Celebrans verò poſtquam preces, & orationes, vt in principio recitauerit, Sacramentum incenſet, Ciboriumque cum Sacramento à Diacono paratum accipiens, intonato, *Tantũ ergo Sacramentum* &c. ſicut prius inſtruatur Proceſſio, pulſetur Campana. Poſt proceſſionem celebrans collocato per manus Diaconi in Altari Sacramento, illud de more incenſet. f Demum ad Altare accedens, ambabus manibus Ciborium cum Sacramento accipiat, & verſa ad Populum facie, nihil dicens, benedicat Populo formans Sacramento ſignum Crucis, primum à Capite vſque pectus, tum à dextra ad ſiniſtram Ciborium ducens. Depoſito verò Ciborio intra tabernaculum, vbi aliquantiſper orauerit, miniſtro prçceden te ad Sacriſtiam reuertatur. e Act. Eccl. Med. p. 1. fo. 137. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 31. f Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 31.

Sicubi verò in Eccleſijs noſtrę Congregationis pro alia re graui oratio quadraginta horarum inſtituenda ſit, vel hic ordo ſeruetur, mutatis orationibus, quæ dici debent iuxta neceſſitatis exigētiam, vel ſi tanta ſolemnitas propter religioſorum paucitatem adhiberi non poſſit, omiſſa vltima proceſſione, in Miſſa, cum terminari debet oratio, ſacra hoſtia à celebrante aſſumatur, atq; ita finem accipiat oratio,

DE

DE MODO QVO SANCTISSIMVM Sacramentum in Altari exponi debet, & recondi.

CAP. XXI.

a Synod. Med. 11. in monit. Act. Med. Eccl. p. 2. fo. 408.

a SAnctiſſimum Sacramentum iuxta Eccleſię leges in Altari nunquam exponi debet, niſi pro communi Eccleſiæ, aut Religionis neceſſitate, aut pro alia re graui, non autem pro leui, vel ad cuiuſque libitum. Idcirco Domorum ſuperiores admonendi ſunt, vt à frequentibus Sanctiſſimæ Euchariſtiæ expoſitionibus, quæ interdum leuiſſima ex cauſa in Altari fiunt, omnino abſtineant. b Vbi verò grauis aliqua cauſa id poſtulauerit, Sacramentum ſumma cum veneratione, ac decenti Altaris cultu, atque ornatu exponatur.

b Act. Eccl. Med. p. 1. fo. 137.

Attamen inter expoſitiones diſtinguendum eſt. Quandoque enim tantum aperitur oſtium Ciborij, ſeu Tabernaculi, ita vt Pixis tantum, in qua Sacramentum eſt reconditum, videri queat. Aliquando verò Sanctiſſima Euchariſtia è tabernaculo extrahitur, & in Ciborio geſtatorio, ſeu cuſtodia ante oſtium tabernaculi omnibus palam videnda collocatur.

Prior nec tanto apparatu, nec tanta ſolemnitate indiget, cum mediocris apparatus ſufficere queat, neque enim tunc Altare albis paramentis ornari debet, aut Miſſa ſolemnis dici, aut luminaria parari. Sed vbi Celebrans Sanctiſſimum ſanguinem in Miſſa Conuentuali, vel priuata ſumpſerit, debitis reuerentijs adhibitis, aperiat oſtiolum tabernaculi, ac velum ante illud accommodet, quod vſque ad pedem tabernaculi fluat, c Interea ſex candelæ, ac quatuor lampades in Altari accendantur, quæ tandiu ardeant, quo ad oſtiolum tabernaculi

c Act. Eccl. Med. p. 1. fo. 137.

bernaculi apertum fuerit, ac nulla alia ſolemnitate ad-
hibita Miſſam perficiat.

Quod ſi extra Miſſarum tempus Sacramentum hoc modo exponi contigerit, Prius Campana ſex, vel ſeptẽ tintinni dentur, quo ſigno audito omnes ante Altare conueniant: Candelæ, ac lampades in Altari accendantur. Tum ſacerdos lotis manibus ſuperpelliceo, & ſtola alba indutus, ferens clauem tabernaculi, & librũ, genufle&at in infimo gradu Altaris, & paulisper cũ cęteris circumſtantibus in ſilentio oret. Tũ accedens ad Altare præmiſſa genuflexione aperiat oſtium tabernaculi, velũ ante ipſum aptet, atq; iterum genufle&ens retrocedat vſq; ad vltimum gradum Altaris, vbi rurſus genufle&ẽs intonet, *Tantum ergo Sacramentum*, cęteris quatuor illos verſus proſequentibus, quibus abſolutis, duo Accolythi ſtantes dicant, *Panem de Cœlo* &c. Choro reſpondente, *Omne dele&amentum* &c. Sacerdos orationem de Sacramẽto, & alias iuxta neceſſitatem dicat, & poſtquã aliquantulũ orauerint, recedant: [a] prouideat interim ſuperior, vt aliquis ante Sacramentũ cõtinuo ſtet, & oret.

[a] A&. Eccl. Med. p. 1. fo. 137.

Vbi verò Sacramentum veſpertina hora recondendũ fuerit, altero ſigno Campanæ, vt prius, Fratres conuocẽtur ad Altare, vbi ſacerdos deputatus ſuperpelliceo, ac ſtola ornatus, in infimo gradu Altaris genuflexus, Accolytho thuribulũ, & nauiculam miniſtrante, ter Sacramentum incenſet. Si dies Dominicus, aut feſtum fuerit, aut magnus cõcurſus Populi, duo Accolythi litanias, vel B. Virg. vel Sanctorum incipiant, quibus abſolutis, & dictis orationibus iuxta temporis exigentiam, ſacerdos, vt prius, incenſet Sacramentum.

Poſt incenſationem inchoet, *Tantum ergo Sacramentum*, proſequente Choro vtrumq; quaternariũ; Dum verò inchoatur, *Gloria, & honor Deo*, Sacerdos ad Altare

aſcendat, Pixidemque ex Altari extractam vtraque manu tenens, vertat ſe ad Populum, & dum verba illa pronunciantur, *Sit & benedictio*, eleuato Sacramento Populo benedicat, ac Pixidem cum Sacramento in ſuum locum reſtituat, & oſtium tabernaculi claudat.

At in poſteriori expoſitione: Cum Sacramẽtum extra tabernaculum in Ciborio, vel cuſtodia producitur: maior apparatus, ac ſolemnitas requiritur: nam imprimis hęc expoſitio nunquam ſine Miſſa ſolemni, ſi poſſibile eſt, fieri debet. Altare albis paramentis eſt ornandum,[b] Decem ſaltem lumina accendenda, vaſcula florum, atq; alia Altaris ornamenta adhibenda. [c] Sacerdos itaque ſolemniter celebrans, vbi Sanctiſs. ſanguinem ſumpſerit, Hoſtiam prudenter in lunula, ac Ciborio geſtatorio accommodet, ne eã frangi contingat: tum loco parato decenter reponens, velo oblongo ex vtraq; parte pendente latera operiat: [d] ſi omnino extra tabernaculum Sacramentum collocatũ ſit, deſuper paruum Conopeum ſerico confectum habeat, vt venerabile Sacramentum ea, qua par eſt, maieſtate appareat. [e] Sacerdos verò Miſſam perficiens accedendo, & recedendo, vt alias dictum fuit, genuflectat, ac cętera obſeruet, quæ tunc ex rubrica illi præſcribuntur.

Cum verò Sacramentũ recondendũ fuerit, ea quidẽ obſeruentur, quę de priori expoſitione dicta ſunt: ſed pręterea ſacerdos Alba, & ſtola in Crucis modum ante pectus ducta amictus, pręcedente Accolytho ſuperpelliceo induto, ad Altare procedat. Vbi in infimo gradu genuflectens pauliſper oret, tũ Sacramentum incenſet, deinde à duobus Accolythis litanię B.V. aut Sanctorũ cantentur, Sacerdos ſtans orationes tempori congruas legat, ac rurſus Sacramentũ incenſet: quo incenſato intonet, *Pange lingua* &c. Mox duo Accolythi dicãt, ver-

ſus

[b] Act. Eccl. Med. p. 1. fo. 137.

[c] Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 23.

[d] Cærem. Cler. Reg. li. 3. c. 26.

[e] Rit. Miſs. Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 23.

ſus, *Panem* &c. *Ora pro nobis ſancta Dei Genitrix* &c. *Ora pro nobis B. P. Franciſce* &c. quibus etiam addatur de Sancto Patrono Eccleſiæ. Sacerdos ſtans orationes ſuo ordine pronunciet: quibus abſolutis, tertio Sacramentum incenſet. Poſtea ad Altare accedens Cibotium Sacramenti ambabus manibus ſumens dicat, *Benedicat vos omnipotens Deus*; Tum facie ad Populum conuerſa eleuans Sacramentum vſque ad Caput, *Pater*, tum deprimens vſque ad pectus dicat, *Filius*, tum à dextra ad ſiniſtram dicens addat, *& Spiritus ſanctus*, Choro reſpondente, *Amen*, Ciborium verò cum Sacramento in tabernaculo reponatur, oſtiumq; tabernaculi claudatur; curet deinde Sacriſta, vt ſequenti die Hoſtia à Miſſam Conuentualem celebrante aſſumatur.

DE PRIMA MISSA SACERDOTIS *ſolemniter celebrantis.*

CAP. XXII.

CVm primum nouus ſacerdos Miſſam eſt celebraturus, in primis profunda animi humilitate, ac ineffabilis huius Myſterij conſideratione, vt par eſt, ad tantũ miniſteriũ ſeipsũ diſponat: tum eorum omniũ, quę in Miſſa peraguntur, ſignificationē perſpectã habeat: quæ memorię commendanda ſunt, teneat: demum in ſacris Miſſę actionibus ita frequenter eouſque exercitatus fuerit, quod in his poſtea nullo modo hæſitet, aut cunctetur.

a Altare ſolito decentíus ornari debet, vt quod nouũ ſacerdotem ad ſacrificium peragẽdum debet recipere, noua quoq; exterioris ornatus figura, militantis, ac triũphantis Eccleſię tunc ouantis lętitiam prężeferat, nihil (a Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 30.)

tamen in eo apparatu curioſum, ſuperfluum nihil, nihil à noſtra ſimplicitate diſſonum appareat. Non aurea, non argentea, nō demum ſerica periſtromata è parietibus pendeant, eoque aliud quicquam, quod luxum, aut pompam redolet, in noſtris apparatibus eniteat, ſed vili, ac ſimplici ornatu contenti, mentem fratris ad Cęleſtium myſteriorum, quæ tunc peragi debent, contemplationem transferant, atq; amplioris, ac vberioris gratiæ ornamenta diſponant.

Patrinum, aut Matrinam tam ex ſecularibus, quam Regularibus, viris, aut fęminis, nouus ſacerdos nullo modo ſibi adſciſcat, iuxta veterum Patrum noſtrorum ſanctiones, quin etiam huiuſmodi vſus nec nominetur in nobis, vt eo liberius, ac vtilius Chriſto Patrino, ac Sanctiſſima Virgine Deipara matrina abſque vlla maculę ſuſpicione vti poſſit. Pridie illius diei ipſe nouus ſacerdos in Veſperis, ſicut etiam in Completorio, Matutino, & alijs horis ſequentis diei, Hebdomadarij officio fungatur. Dicta miſſa Conuentuali, tempore congruo à ſuperiore pręſcribendo, Miſſa ſicut in die ſolemni ter pulſetur.

Cęterum quamuis ea Miſſa ſolemniter celebrari ſoleat, id tamen ita neceſſarium nō eſt, vt etiam priuatim celebrari non poſſit. Quapropter ſi eā die nullum feſtum duplex occurrat, Miſſa etiam votiua vel ſolemniter, vel priuatim abſque vlla ſolemnitate à nouo ſacerdote celebrari poterit. Nouo igitur ſacerdote paramentis Miſſæ conuenientibus induto,[b] Alter quoque ſacerdos, qui eidem aſſiſtere debet, ſuperpelliceo amictus, vel Albam, ac deſuper ſtolam tranſuerſam gerens, illum comitetur, qui vbi Calicem ſua Hoſtia inſtructum acceperit, omnes hoc ordine ad Altare progredientur. Primum duo Miniſtri cum duobus intortitijs

[b] Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 30.

accenſis

accenſis præcedent: deinde Accolythus ſuperpelliceo indutus cum Miſſali ante pectus erecto ſequetur: Aſſiſtens poſt Accolythum Calicem in manu geſtans gradiatur, vltimus celebrans iunctis manibus, oculis in terram defixis, lento paſſu, ac grauiter poſt omnes incedat.

Poſtquam ad Altare peruenerint, celebrans inter Aſſiſtentem, & Accolythum genuflectat in infimo gradu Altaris, Sacramentum reuerenter adorans, Aſſiſtens verò poſt genuflexionem Calicem in Altari ſupra Corporale extenſo ſtatuat, & Miſſam in libro reperiat, ac ſignacula, vbi opus eſt, diſtribuat: tum ad dexteram partem Sacerdotis rediens, Accolytho ſiniſtram tenente, medius Sacerdos ſurgens Miſſam incipiat, cui Accolythus reſpondeat, Aſſiſtente interim ſimul cum celebrante, vel ſtante, vel ſe inclinante, ac debitas illi cæremonias, ac verba iiſdem actibus, ac verbis miniſtrante. quod Aſſiſtens in toto hoc Miſſæ miniſterio præſtare debet.

Confeſsione abſoluta Miniſtri cum intortitijs diſcedant: celebrans verò cum per medium ad Altare aſcendit, eundem quoq; Aſsiſtens comitetur, & ante celebrã tem dicat, ac perficiat quecunque celebrans dicere, ac perficere debet.

Accolythus thuribulum, & Nauiculam miniſtrabit, celebrans verò more ſolito Altare incenſans, Diacono ſibi per omnia aſsiſtente vniuerſa perficiat, quæ ad Miſſæ celebrationem ſpectant.

Ad Euangelium iterum intortitia ferantur, ſicut etiã ad eleuationem Sacramenti, quæ poſtea extingui non debent, donec celebrans in Sacriſtiam redierit.

[a] Poſt celebrationem Miſſæ celebrans eodem, quo venerat ordine in Sacriſtiam redeat. Cuncti verò qui

[a] Cærem. Cler. Reg. li.2.c.15.

qui in Choro ſunt, ſuo ordine illius manus oſculentur.

DE RITV QVO SACRAMENTVM pœnitentiæ eſt adminiſtrandum.

CAP. XXIII.

SAcerdotes, quibus ligandi, & ſoluendi poteſtas à Deo demandata eſt, quique inter diſpenſatores Myſteriorum Dei diuino, ac Eccleſiaſtico munere ſunt cooptati, magnopere curare debẽt, vt creditã clauium diſpenſationem prudenter, ac fideliter, vt tanta res poſtulat, pro dignitate exequi ſtudeant, ne terribile illud Dei iudicium audiant. [b] *Veh vobis, quia clauditis regnũ Cœlorum ante homines, vos enim non intratis, neque introeuntes ſinitis intrare.*

[b] Matt. 23.

Quamobrem qui ad confeſsiones audiendas, vel à Prouinciali Miniſtro, vel à ſuperiore Domus deputati fuerint, iniunctũ ſibi onus accuratè perpendant, ſciantque ex eorum prudentia, vel imprudentia pœnitentium vitam, ac interitum æternum pendere: idcirco ea ſcientia præditi ſint, qua inter lepram, & lepram dijudicare: peccata, ac peccatorum ſpecies diſcernere valeant: demum quæcunque ad ſuum munus perfectè exequendũ neceſſaria ſunt, perſpectiſsima habeant. [c] Antequam Confeſsiones audiant, eiſdem cõſultum eſt, vt ſe, ſuoſque pœnitentes Deo obnixè commendent, tantumque cœleſtis gratiæ lumen, & auxilium in eo miniſterio obeundo poſtulent, vt Deo primum, tum ſibi, deinde ac pœnitentium ſaluti plenè ſatisfacere valeant.

[c] Act. Eccl. Med. p. 4. fo. 762. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 33.

[a] Magnus ille Carolus Borromęus, ſapientiſsimus rerum diuinarum Magiſter, quandam precationis formã olim

[a] Act. Eccl. Med. p. 4. fo. 762.

olim ſuis Confeſſarijs præſcripſit, qua ante huius Sacramenti adminiſtrationem vterentur, in hunc ferè modum, paucis duntaxat mutatis, compactam.

℣. *Cor mundum crea in me Deus.*

℟. *Et ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis.*

℣. *Ne proijcias me à facie tua.*

℟. *Et ſpiritum ſanctum tuum ne auferas à me.*

℣. *Redde mihi lætitiam ſalutaris tui.*

℟. *Et ſpiritu principali confirma me.*

℣. *Docebo iniquos vias tuas.*

℟. *Et impij ad te conuertentur.*

℣. *Libera me de ſanguinibus Deus Deus ſalutis meæ.*

℟. *Et exultabit lingua mea iuſtitiam tuam.*

℣. *Domine exaudi &c.*

℟. *Et Clamor meus &c.*

℣. *Dominus vobiſcum.*

℟. *Et cum ſpiritu tuo.*

Oratio.

OMnipotens, & miſericors Deus, qui me indignum famulum tuum, propter immenſam miſericordiam tuam, miniſtrum feciſti officij Sacerdotalis, mediatoremque ad orandum, & intercedendum apud Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum filium tuum pro peccatoribus, & ad pœnitentiam reuertentibus conſtituiſti, ſuſcipe orationem meam, quam fundo pro famulis tuis, qui ad pœnitentiam ſunt venturi, vt des illis ſpiritum compunctionis, quo reſipiſcant à Diaboli laqueis, quibus adſtricti tenentur, & ad te per dignam ſatisfactionem reuertantur, Per eundem Dominum noſtrum &c.

Hac vel altera precandi formula, quæ cuique melior viſa fuerit, noſtri quoque confeſſarij vti poterunt, vt diuini muneris miniſterium pro dignitate exerceant.

b Act. Eccl. Med. p. 4. fo. 519. & 520. Cærem. Cler. Reg. lib. 2. c. 33.
c Concil. Med. 5.

[b] Hac igitur præparatione prælibata, Confeſſarius ad miniſtrandum pœnitentiæ Sacramẽtum grauis, & compoſitus accedat: non iaceat, aut alio modo incompoſitè ſe gerat: nõ vbique indifferenter, nullo inter locum, & locum diſcrimine ſeruato: ſed vel in Sacriſtia, vel alio honeſto loco ſedens, [c] vtpote peccatorum Iudex à Deo conſtitutus, pœnitentes audiat, nihil leue, aut garrulum in Confeſsione proloquatur: præſertim cum Dei in eo munere perſonam, atque auctoritatem præſeferat.

d Act. Eccl. Med. p. 4. fo. 519. Rit. Miſſ.

[d] Pœnitentes attentè, & accuratè audiat, nihilque patiatur ſub murmure incertum, aut confusè prolatum effluere. Ideoque ſic vbi opus fuerit, pœnitentes admoneat, vt clara, & intelligibili voce peccata diſtinctè pronuncient, & ſi rudes, ac illiterati fuerint, doceat circumſtantias, vel aggrauantes, vel ſpeciem peccatorum mutantes explicare. Nam etſi vt plurimum fratrum confeſsio circa venialia tantum peccata verſetur, de quo Deo gratiæ impenſius agendæ ſunt, perfectionis tamen ſtudium, atque ipſa Sacramenti ſanctitas poſtulant, vt exacta quoque venialium confeſsio fiat.

e Act. Eccl. Med. p. 4. fo. 519. & 520.

[e] Peracta confeſsione, ſi de aliquibus pœnitens ſit admonendus, quæ vel ad confeſsionem, vel ad ipſius ſalutem pertineant, id grauiter, ac prudenter præſtet: Alioquin illos poſt ſalutarem pœnitentiam iniunctam abſoluat, neque vllos extra ſalutis negotium cum pœnitentibus eo tempore ſermones admiſceat.

a Act. Eccl. Med. p. 4. fo. 760.

Cętera, quæ ad Confeſſarij ſcientiam, munus, ac prudẽtiam ſpectant, quandoquidem à plurimis Doctoribus copiosè exarantur, conſultò præterimus. [a] Id tamen Confeſſarios admonemus, vt Doctores in hoc genere probatos ſedulo præ manibus habeant, vt ex eorũ aſsidua, ac diligenti lectione, quæ ad hoc Sacramentum

ritè adminiſtrandum vtilia, & neceſſaria ſunt, facilius addiſcant.

DE RITV, QVO FRATRES ACCEDERE *debent ad Sacramentum pœnitentiæ.*

CAP. XXIV.

Pœnitentiæ Sacramentum, quandoquidem ea ratione à Deo inſtitutum eſt[b] (teſte Chryſoſtomo) vt peccata miſerante Deo remittat, Paradiſum reſeret, contritum hominem ſanet, triſtem exhilaret, vitam de interitu reuocet, perdita reſtauret, vires reformet, abundantioremque gratiam animę refundat: [c] Maxima profecto reuerentia, ac Religione adeundum eſt, ne quod ad vitę remedium diuina benignitate nobis collatum fuit, oſcitantię vitio in noſtram perniciem, ac interitum vertatur.

[b] Chryſoſt. ſerm. de pœnit.

[c] Act. Eccl. Med. p. 4. fo. 510.

[d] Pœnitens igitur cum primum ad pœnitentię Sacramentum accedere voluerit, (quod bis in qualibet hebdomada, videlicet die Dominico, & Iouis [e] iuxta conſtitutionum noſtrarum placita, fratres omnes præſtare debent:) tametſi venialium duntaxat peccatorũ culpis ſe irretitum ſentiat; earum tamẽ multitudinem, ſpeciem, & grauitatem, [f] prę́ſertim ſi celebraturus ſit, prius apud ſe diligenter examinet, ac vehementer, atq; ex animo deploret: in quo mentis aciem, ad Deum potius offenſum, quem toto corde diligere oportebat, intendere, quam ad ipſa peccatą deflectere debet, quare ſanctiſsimã Ieſu Chriſti Crucifixi imaginẽ ſibi ante oculos proponat, ante cuius conſpectũ genuflexus, perinde ac ſi is prę́ſens eſſet, gemens peccata ſua recenſeat.

[d] Act. Med. Eccl. ibid.

[e] Conſt.

[f] Act. Med. Eccl. p. 4. fo. 730.

Nonnulla capita ſibi in mente ſtatuat, ad quæ vniuerſa

Digitized by Google

uerſa peccata reducat, quæ ab eo vt plurimum perpetrari ſolent, vt ad ea confugere valeat, quoties conſciētiam examinare voluerit. Huiuſmodi plura [g] apud D. Bonauenturam, atque alios Doctores leguntur, quibus ad perfectam, & ordinatam peccatorum ſuorum confeſsionem inſtitui poſsit.

g D. Bonau. in reg. nouit.

Caueat tamen pœnitens, ne ordinariam quandam conferendi formulam, quę apud auctores interdum legitur, ita memoriæ commendet, vt ab ea nihil mutando, addendo, aut minuendo eandem ſemper cantilenā canere videatur: ſed ab ijs ordinem tantum capitum, & modum, quo peccata ſua recenſere debeat, addiſcat: & peccata propria, eo modo, quo perpetrata ſunt, prius apud ſe diligenter explorata, diſtinctè pronunciet.

[b] Pręmiſſo igitur diligenti conſcientiæ examine, ac firma deliberatione apud ſe inita, vniuerſa peccata etiam leuiſsima, atque ea pręſertim, ad quę ſe magis propenſum agnoſcit Deo adiuuante deuitandi: tempore præſtituto ad Confeſſarium tanquam ad vices Chriſti gerentem accedat, [a] nudis pedibus, capite aperto, vultu demiſſo, manibus iunctis, ac ſupplicibus, tanquam Diuinę Maieſtatis lęſę reus, ad pedes Confeſſarij corruens terram oſculabitur, dicens, *Benedicite Pater*, ac decenter toto corporis habitu, & ſitu ſe ita componat, vt inſtar ſupplicantis ſit: deinde ſeipſum ſignans dicat, *Confiteor*, vſque ad *Ideo precor:* poſtea omnia peccata magno cordis gemitu, integrè, intelligibiliter, diſtinctè, ac fideliter exponat, pœnitentiam iniunctam accipiat, [b] & humo rurſum prę reuerentia Sacramenti deoſculata recedat, pœnitentiamque primo quoque tempore expleat.

b Act. Med. Eccl. p. 4. fo. 520. D. Bonau. reg. nouit. c. 3.

a D. Bon. in reg. nouit. c. 3.

b D. Bon. in reg. nouit. c. 3.

DE

INSTRVCTIONES QVAEDAM Confeſſarijs neceſſariæ quoad modum abſoluendi Pœnitentes.

CAP. XXV.

CVm ſancta ſanctè adminiſtranda ſint, nec grauior Deo vnquam iniuria inferatur, quam cum Sacerdotum vitio Sacramenta polluuntur, & res diuinæ improbè adminiſtrantur. Idcirco caueant Confeſſarij, ne ad pœnitentiæ Sacramentum adminiſtrandum crimine aliquo lethali irretiti accedant; quod prius, vel oris Confeſſione, vel animi ſaltem pęnitudine non expiauerint, atque ita ſe ad huius Sacramenti diſpenſationem diſponant, vt ex eo abundantiorem gratiam referant.

Tum verò meminiſſe debent: ſe à Deo Opt. Max. ſcelerum Iudices eſſe conſtitutos, vt cœleſti gladio peccata confodientes, Pęnitentes Iudicialiter abſoluant. Quapropter non ſtando, non genuflectendo, non iacendo, ſed iuxta Eccleſiaſticas ſanctiones ſedendo confeſſiones audiant, ac pœnitentes abſoluant.

Dum confeſsiones audiunt, nunquam faciem ad pœnitentem conuertant: ſed caput alteram in partem inflectant, & caputio contegant, ne ex obuio ipſorum aſpectu Pœnitentes verecundiam contrahant, ac propterea cum in Cella pœnitentes audiuntur, claudatur feneſtra, vt liberius, ac ſine verecundia peccata declarare queant.

Peracta peccatorum Confeſſione, confeſſarius antequam pęnitentem abſoluat; pęnitentiam illi imponat, non dimidiatam, ſcilicet, vt dum illum abſoluit vnum, *Pater noſter*, & *Aue Maria*, recitet, tum Miſerere poſt abſo-

abſolutionem dicendum iniungat, ſed totam poſt abſolutionem pęnitentiam peragendam iniungat: Pęnitens enim dum abſoluitur animum potius in ſilentio ad diuinæ gratiæ infuſionem parare debet, quam aliquid ore recitare. Mox abſolutionis formam voce intelligibili, manu ſuper pęnitentis caput, iuxta antiquum Eccleſiæ vſum extenſa pronunciet: ſententia enim, etiam ab ipſo reo debet audiri.

In ipſa verò abſolutionis ſententia maximè perpendendum eſt, quod cum ex D. Thomę, ac aliorum Theologorum ſententia, opera à Pęnitente poſt Confeſſionem facta vim maiorem ad ſatisfactionem ſortiantur, ſi ea Confeſſarius virtute clauium Pęnitenti in peccatorum ſatisfactionem imponat: idcirco Confeſſario conſultum eſt, vt in abſolutione vtatur verbis auctoritatem importantibus, veluti, *Iniungo tibi in ſatisfactionem* &c. vt in formula abſolutionis adnotatur.

Poſtremo, cum ex ſummorum Pontificum priuilegijs olim noſtro Ordini conceſſis, Confeſſarij aliquas idulgnentias Pęnitentibus elargiri valeant, quæ nec dum reuocatæ cenſentur: Hinc ne earum omiſſio in Pęnitentium damnum, ac præiudicium redundet, ſub finem abſolutionis addi poterunt verba, quæ in formula abſolutionis ordinaria aſſignantur.

PROBATIORES FORMVLAE abſolutionum, quibus Confeſſarij pro temporum, ac criminum exigentia vti debent.

CAP. XXVI.

Confeſſarius non vnam omnibus criminibus abſolutionem impendere debet, cum multi interdum

caſus

caſus occurrant, in quibus variæ abſolutiones varijs temporibus, ac criminibus ſunt accommodandæ, quapropter probatiores abſolutionum formas hoc loco colligere voluimus, ne eas Confeſſarij longius querant, ſed quoties opus fuerit, in promptu habeant.

Forma abſolutionis ordinariæ.

[a] *Miſereatur tui omnipotens Deus, & dimiſſis peccatis tuis perducat te ad vitam æternam. Amen.* [a] Act. Eccl. Med. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 33.

Tum dextera verſus pęnitentem eleuata dicat.

Indulgentiam abſolutionem, & remiſſionem omnium peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens, & miſericors Dominus. Amen.

Dominus noſter Ieſus Chriſtus te abſoluat, & ego auctoritate ipſius te abſoluo ab omnibus peccatis tuis, & ſi quam indulgentiam virtute cuiuſcunque priuilegij tibi cōcedere poſſum, quam maiorem poſſum concedo. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Amen.

Hic Confeſſarius format ſignum † ſuper pęnitentē.

Paſſio Domini noſtri Ieſu Chriſti, Merita B. M. Virginis, & omnium Sanctorum ſint tibi in remiſſionem peccatorum, augumentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ. In quorum etiam peccatorum ſatisfactionem virtute clauium tibi aſcribo quicquid boni vnquam feceris, & mali ſuſtinueris. Amen. Vade in pace, & noli amplius peccare, & ora Deum pro me.

[b] Si confeſſio fiat breuius, & frequentius, omitti poterunt, *Miſereatur* &c. & *Indulgentiam*, & inchoetur à verbis, *Dominus noſter Ieſus Chriſtus*. [b] Cærem. Cler. Reg. li 2. c. 33.

[c] Quod ſi caſus accidat, in quo mors immineat, ſufficiat dicere, *Ego te abſoluo ab omnibus cenſuris, & peccatis tuis. In nomine Patris* &c. [c] Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 33.

For

Forma abſolutionis ab excommunicatione maiori, in foro tantum interiori.

Si excommunicatio fuerit occulta, & nulli reſeruata, Confeſſarius ſeruatis erga excommunicatum, quę de iure ſeruanda ſunt, eundem abſoluens hac forma vtatur.

d Rit. Ro. [d] *Parcat* &c. *Miſereatur* &c. *Indulgentiam* &c. *Dominus noſter Ieſus Chriſtus te abſoluat, & ego auctoritate ipſius te abſoluo ab excommunicatione, quam incurriſti ob talem cauſam*, (& explicet cauſam V.G. ob percuſſionem Clerici) *& reſtituo te vnitati, & participationi fidelium, & ſanctis Sacramentis Eccleſiæ. Iterum te abſoluo ab omnibus peccatis tuis. In nomine Patris* &c. *Paſſio* &c.

Hac forma quoque vti poterit Confeſſarius in excommunicatione minori.

e Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 33. [e] Si dubium fuerit an Pęnitens ſit excommunicatus, detur abſolutio ad cautelam hoc modo. *Parcat* &c. *Miſereatur, Indulgentiam* &c. *Dominus noſter* &c. *& ego auctoritate ipſius te abſoluo à vinculo excommunicationis* ob talem cauſam (explicetur cauſa,) *ſi illud incurriſti*, vel dicatur, *ab omni vinculo excommunicationis, ſi aliquo teneris, & reſtituo te* &c. quæ abſolutio pęnitenti impendi poteſt, quoties Confeſſario placuerit, ad cautelam.

Forma abſolutionis ab excommunicatione maiori in foro exteriori.

[f] Confeſſarius neminem abſoluere poteſt ab excommunicatione in foro exteriori, niſi illi facultas ab eo de-

demandata fuerit, cui excommunicatio eſt reſeruata. Cum verò abſoluendi poteſtas illi à ſuperiore commiſſa fuerit. Si in mandato certa forma præſcripta fuerit, illa omnino ſeruetur: ſi verò in commiſſione dicatur, vt abſoluatur in forma Eccleſiæ conſueta: Abſolutio publicè, vel in Refectorio, vel in Cella fiat, in qua forma canonica ſeruetur. Primum, vt Confeſſarius à Pęnitente iuramentum exigat de parendo mandatis Eccleſiæ, quæ illi fient pro tali cauſa, ac præſertim ne deinceps contra illum Canonem, aut Decretum delinquat, cuius præuaricatione cenſuram incurrit. Secundò excommunicatus prius competenter ſatisfaciat lęſis, ſicut ſatisfacere tenetur: vel ſaltem de ſatisfaciẽdo cautionẽ det ſufficientem.

[a] Tertiò Confeſſarius, vel ſuperior ſedens, Pęnitentem humeris nudatum ante ſe genuflexũ habeat, eumq; virga, aut funiculis leuiter per ſe, vel per alium ſuper humeros percutiens, dicat totum Pſalmum, *Miſerere mei Deus* &c. vel alterum Pſalmum pęnitentialem, qui Pſalmus cani debet alternatim à fratribus. Deinde ſurgat, & detecto capite dicat, *Kyrie eleiſon, Chriſte eleiſon, Kyrie eleiſon, Pater noſter* &c.

[a] Rit. Ro. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 33.

℣. *Et ne nos inducas in tentationem.*
℟. *Sed libera nos* &c.
℣. *Saluum fac ſeruum tuum.*
℟. *Deus meus ſperantem in te.*
℣. *Nihil proficiat inimicus in eo.*
℟. *Et filius iniquitatis non nocebit ei.*
℣. *Eſto ei Domine turris fortitudinis.*
℟. *A facie inimici.*
℣. *Domine exaudi orationem meam.*
℟. *Et clamor meus ad te veniat.*
℣. *Dominus vobiſcum.* ℟. *Et cum ſpiritu tuo.*

Ore-

Oremus.

Deus cui proprium eſt miſereri ſemper, & parcere, ſuſcipe deprecationem noſtram, vt hunc famulum tuum, quē vinculum excommunicationis conſtringit, miſeratio tuæ pietatis clementer abſoluat. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

b Rit. Ro. b Mox ſedeat, & coperto capite dicat, *Dominus noſter Ieſus Chriſtus te abſoluat, & ego auctoritate ipſius, & Sanctiſſimi Domini noſtri Papa*, (ſi à Papa fuerit Delegatus) alioquin, *admodum* R.P. *Generalis, aut Prouincialis* (ſi ab horum aliquo ei delegata fuerit poteſtas) *mihi commiſſa, abſoluo te à vinculo excommunicationis, in quam incurriſti, vel incurriſſe es declaratus propter talem cauſam* (cauſa explicetur,) *& reſtituo te communioni, & vnitati fidelium, & ſanctis Sacramentis Eccleſiæ. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti Amen*, ac dextera ſuper pęnitentem protenſa ſignum Crucis producat.

Forma abſolutionis à ſuſpenſione, vel interdicto.

c Rit. Ro. c Si Confeſſarius facultate ſibi commiſſa aliquem à ſuſpenſione, vel interdicto abſoluere voluerit. Poſt iuramentum præſtitum, vt dictum fuit de excommunicatione. Pęnitens dicat, *Confiteor*, Sacerdos verò more ſolito pronunciet, *Miſereatur* &c. *Indulgentiam* &c. Dein de ſubiungat, *Auctoritate Sanctiſs. noſtri Domini noſtri Papæ N. vel Illuſtriſſimi D. Cardinalis Legati* &c. *ego abſoluo te à vinculo ſuſpenſionis, vel interdicti, in quod iucurriſti propter talem cauſam* (exprimat cauſam,) *ſeu incurriſſe declaratus es. In nomine Patris* &c. Amen.

Per-

Forma abſolutionis plenariæ vigore alicuius Priuilegij, ſeu Iubilei.

a Tempore Iubilei, ſiue cum aliquis vigore alicuius priuilegij, petit abſolui plenariè à quibuslibet Cenſuris: Confeſſarius hac forma vtatur. a Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 33.

Miſereatur, Indulgentiam &c.

Dominus noſter Ieſus Chriſtus te abſoluat, & ego auctoritate ipſius & Sanctiſs. D. N. Papæ N. vigore ſpecialium literarum apoſtolicarũ, vel generalis Iubilei, ſeu Indulgentiæ plenariæ in forma Iubilei tibi conceſſa, & mihi commiſſa abſoluo te: (dicatur prout ſtat in literis Priuilegij, vel Iubilei) *ab omni excommunicatione maiori, vel minori, ſuſpenſione, & interdicto, & ab omnibus Cenſuris à iure, vel ab homine quacunque cauſa illatis, & diſpenſo tecum in omni irregularitate præterquam* &c. exprimantur irregularitates reſeruatæ in Bulla. *Iterum abſoluo te ab omnibus peccatis tuis. In nomine Patris* &c. *Paſſio* &c.

Forma abſolutionis ab apoſtaſia.

b Cum ſuperior, ſiue confeſſarius ex delegatione ſuperioris fratrem Apoſtatam ab Apoſtaſię crimine abſoluere voluerit, die pręſcripta ſigno regulę Fratres ad Refectorium, quo nos loco Capituli vtimur, cõuocentur. Ibi pęnitens nudatis humeris genuflexus ante ſuperiorem, vel Delegatum dicat ſuam culpam ſuperior verò, vel delegatus leuiter virga, vel funiculis humeros illius percutiens cum aſtantibus alternatim dicat, *Miſerere*, quo abſoluto, dicat, *Kyrie eleiſon*, & alia, vt ſupra in abſolutione ab excommunicatione in foro exteriori. b Cærem. Cler. Reg. lib. 2. c. 33. Direct. Inquiſit.

Forma diſpenſationis ab irregularitate.

e Cærem. Cler. Reg. l.2.c.33.

[e] Irregularitas non abſolutione, ſed diſpenſatione tollitur, in confeſſione, & extra confeſſionem. Si fiat in confeſſione, tunc poſtquã Confeſſarius à peccatis abſoluerit, ſubiungat, *& eadem auctoritate diſpenſo tecum ſuper irregularitate, ſiue irregularitatibus,* (ſi ſint plures,) *in quas incurriſti ob talẽ, vel tales cauſas,* (exprimat cauſas,) *& reſtituo te executioni ordinum, & officiorũ tuorũ. In nomine Patris* &c. (vel ſi nullo ordine ſit inſignitus,) *& habilem reddo te ad omnes ordines ſuſcipiendos.*

Si verò extra confeſſionem diſpenſet, prioribus, quę ad Sacramentum abſolutionis pertinent, omiſſis: ſedẽs ſuperior, pęnitente genuflexo, dicat.

Auctoritate Sanctiſs. D. N. Pp. N. ego diſpenſo tecum ſuper irregularitate, quam ob talem cauſam, (ipſam exprimendo) *contraxiſti, & reſtituo te executioni ordinum, & officiorum tuorum, vel habilito te ad omnes ordines ſuſcipiendos. In nomine Patris* &c.

Formula abſolutionis pleniſſimæ in articulo mortis.

a Rit. Ro.

[a] *Miſereatur tui* &c. *Indulgentiam abſolutionem* &c. *Dominus noſter Ieſus Chriſtus per merita ſuę ſanctiſſimæ paſſionis te abſoluat, et gratiã ſuã tibi infundat, & ego auctoritate ipſius, & Beatorum Apoſt. Petri, & Pauli, & sũmorũ Pont. mihi in hac parte commiſſa, & tibi conceſſa: abſoluo te ab omni vinculo excõmunicationis Maioris, vel minoris, vel ſententia ſuſpenſionis, & interdicti, & diſpenſo tecũ in omni irregularitate, ſi quã incurriſti, & reſtituo te vnioni, & participationi fideliũ, nec non ſanctis Sacramentis Eccleſiæ. Eadẽ auctoritate ego abſoluo te ab omni trangreſſione votorũ tui Ord. & ſtatutorũ Papalium, Generalium, Prouincialium, Cuſtodialium, localium, & ſynodalium*

dalium quorumcunq; Eadem auctoritate abſoluo te ab omni diuino officio male perſoluto, horis indebitè tranſpoſitis, vel dimiſſis: Item eadem auctoritate te abſoluo ab omnibus peccatis tuis, quibus contra Deum fragilitate humana, ignorantia, vel malitia deliquiſti, concedens tibi remiſſionē, & indulgentiā plenariā omnium peccatorum tuorū confeſſorū, & cunctorū de quibus etiā non recordaris, aut oblitus fuiſti: inquantū Claues Eccleſiæ ſe extendunt. Itē eadem auctoritate ego abſoluo te à pœnis Purgatorij, quas pro peccatis commiſſis, & delictis in hoc mundo perpetratis meruiſti, reſtituendo te illi innocentiæ, in qua eras quādo baptizatus fuiſti. In nomine Patris, † & Filij, † & Spiritus ſācti † Amen, quod ſi hac vice nō deceſſeris, reſeruo tibi hāc gratiā vſq; ad extremum mortis tuæ articulum.

Vi huius abſolutionis omnes caſus, tam Papę, quàm ſuperioribus reſeruati dimittuntur. Nauarr.

Forma abſolutionis Generalis, ac plenariæ, quæ à regularium ſuperioribus in viſitatione Fratrum, atque alijs temporibus dari ſolet.

Mos eſt in ordine noſtro Antiquiſſimus, vt Gen. ac Prouin. Miniſter, ſiue ab ijs viſitatores delegati, tam in viſitatione Fratrum, quā etiam in Cap. Gener. ſeu Prouinciali, ac diebus ſolemnioribus, iuxta priuilegia à sūmis Pontific. illis conceſſa fratres vna collectos generaliter ab omnibus cenſuris, & pęnis eccleſiaſticis abſoluant, ac in irregularitatibus, & inhabilitatibus, & alijs canonicis impedimentis diſpēſent, quatenus ipſorū ſe extendit auctoritas. Quę abſolutio quamquā Sacramētalis non ſit, ſed ſolum Iuriſdictionis, ea tamen tanti pōderis eſt, vt à caſibus Papalibus, ac reſeruatis omnem reſeruationē, ac pręſētationis vinculū auferat; ſi ex fratribus quiſpiam in eos, vel ignoranter inciderit, vel eo-

Nauarrus in Manu. rum tunc temporis memor non eſſet, dummodo omnis ab eo dolus, aut fraus longè abſit.

Adde, quod eodem tempore Generalis, & Prouincialis miniſter ſuis ſubditis indulgentiam plenariam iiſdē priuilegijs ſuffragantibus concedere valent. Quare vbi fratres omnes coram ipſis genuflexi, dixerint, *Confiteor Deo omnipot.* &c. abſolutionis beneficium illis ſub hac forma impendat.

Parcat vobis &c.

Per aſperſionem ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti, & per merita B. Virg. Mariæ, Seraphici P. N. Franciſci omniumque Sanctorum, atque Sanctarum. Miſereatur veſtri omnipotens &c.

Dominus noſter Ieſus Chriſtus per ſuā pijſſimā miſericordiā vos abſoluat, & ego auctoritate ipſius, & officij mei, & ſtatutorū, & Priuilegiorū Ord. qua fungor, vos omnes abſoluo ab omnibus ſententijs generalibus, & ſpecialibus à Iure, vel ab homine latis, nec nō ab omnibus Cenſuris excōmunicationis maioris, vel minoris, ſuſpenſionis, & interdicti, ſi quas quomodocunq; incurriſtis, in quantum mea auctoritas ſe extendit, & reſtituo vos ſanctis Sacramentis, Eccleſiæ communioni, & fidelium vnitati.

Item eadē auctoritate dyſpenſo vobiſcū ſuper irregularitatibus, inhabilitatibus, & alijs pœnis Eccleſiaſticis, in quantum poſſum, & valeo: Aboleo etiā à vobis omnē maculā infamiæ vndecunq; contractæ: voſq; in poſterū habilito atq; reſtituo ad priſtino ſtatuum veſtrorum gradus, ad omnes actus legitimos, tum ordinis, tum Iuriſdictionis, ad omnia officia, ac Religionis noſtræ beneficia; prout noſtra ſe extendit auctoritas.

Demum eadē auctoritate abſoluo vos ab omnibus peccatis veſtris, ac plenariam de illis concedo vobis indulgētiā, iuxta formā S. R. E. conſuetam. In nomine Patris &c.

Ite

Ite in pace nolite amplius peccare, & orate Deum pro me.
Poſtremo aliquam illis pœnitentiam iniungat, niſi ante abſolutionem forſitan iniunxerit.

DE MINORVM HOSTIARVM conſecratione, & ritu in Communione Fratrum ſeruando.

CAP. XXVII.

[b] GRauiſſima profectò ratione nō vacat, quod Priſci Congregationis noſtræ Patres conſtitutionibus ſanxerunt, vt ſcilicet præter ſacerdotes, qui quotidie celebrare debent, fratres vniuerſi, niſi aliquo morbo detenti fuerint, bis in hebdomada, nimirum die Iouis, & Dominico ad ſacram ſynaxim accedant, & qui frequentius Domini Corpore ſaginari voluerit, id liberè cum ſuperioris benedictione, ac licentia præſtare queat. [a] Vox enim eſt Sancti Ignatij, Apoſtolorum diſcipuli ita ſcribentis. *Date operam, vt crebrius congregemini ad Eucharistiam, & gloriam Dei: quando enim ſæpius in idem loci conuenitis, labefactantur vires Sathanæ, & ignita illius ad peccatum iacula irrita reſiliunt.*

[b] Conſt.

[a] S. Ignat. Epiſc. ad Epheſ.

Hinc Baſilius antiquos Monachos quotidie ad Euchariſtiam accedere ſolitos fuiſſe inſinuat, & ipſe frequentem, ac quotidianam Corporis Chriſti refectionē plurimum commendat, his verbis. [b] *Communicare per ſingulos dies, & participare de ſacro Corpore, & ſanguine Chriſti, pulchrum eſt, & valde vtile, ipſo manifeſtè dicente, qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinē habet vitam æternam. Quis enim ambigit, quia frequens vitæ participatio nihil aliud ſit, quàm pluribus modis viuere? Nos idcirco quater in ſingulis Hebdomadis commu*

[b] S. Baſil. ad Cæſar. Patricium.

Ioan. 6.

nicamus, in die Dominico, in quarto die Hebdomadæ, in paraſceue, & in Sabbato, ac in alijs diebus, ſi qua fuerit memoria ſancti alicuius.

c Chryſoſt. hom. 51 in Matt.

[c] At verò non ſatis eſt, ad Euchariſtiam accedere, niſi dignè accedatur, neque accedentem ſufficit credere, ſed fidem cum mentis candore, ac cordis munditia ad Altare adferre. [d] *Noli parare fauces*, (inquit Auguſtinus,) *ſed cor*. Perſpicua enim eſt Apoſtoli doctrina, [e] *Quicunque manducauerit panem hunc, vel biberit Calicem Domini indignè iudicium ſibi manducat, & bibit.*

d Auguſt. de verb. diu ſer 33. c. 5 in Euãgel. Luc.

e 1. Cor.

f Bonau. in Reg. Nou. c. 4.

[f] Diebus igitur præſcriptis, vel alijs iuxta ſuperioris beneplacitum aſſignatis. qui ad ſacram ſynaxim conuẽturi ſunt, animam prius ab omni ſorde in Sacramento pęnitentiæ purgatam, ad Diuinam hanc refectionem, quam diligentiſſimè præparent. Viliſſimam ſui ipſorum non tam naturam, quàm naturæ in ipſis ſtatum, ac conditionem culpis, ac ſceleribus labefactatam, ac omni bono indignam, cum ampliſſimo Dei dono quod in Euchariſtia datur, conferentes. Hinc ſeipſos vſque ad ima deprimant: illinc diuinam benignitatem attollant.

Cum verò a Chriſto dictum fuerit, *Hæc quotieſcunque feceritis, in mei memoriam facietis*, neque aliud ſacra Communio ſit, præterquam participatio eiuſdem Corporis, & ſanguinis Domini, quæ in Cruce Deo Patri immolata ſunt: Certè æquum eſt, vt nunquam abſque intima Paſſionis, & mortis Chriſti meditatione ad Sacramentum accedant: ſed in eam potiſſimum mentis oculos, & affectum intendentes, ſtudeant cum primis ardenti ipſius charitate inflammari, ac vnitiuo amore in eum transformari.

Ea enim eſt huius Sacramenti vis, vt dignè percipiẽtem, & amantem in Chriſtum abſorbeat: eo planè modo, vt docet Cyrillus Allexandrinus. [g] *Sicut ſi quis li-*

g Cyrillus Allex. in Ioan. c. 17.

Digitized by Google

quefactæ ceræ aliam ceram infuderit, alteram cum altera per totum commiſceat, neceſſe eſt. Ita ſi quis carnem, & ſanguinem Domini recipit, cum ipſo ita coniungitur, vt Chriſtus in ipſo, & ipſe in Chriſto inueniatur.

Hæc obiter de præparatione dicta ſint: pleraq; enim alia fuſius, & copioſius à D. Bonauentura in ſtimulo diuini amoris, & ab alijs auctoribus exarantur, quæ apud illos requiri poſſunt. [a] Id tamen vniuerſi addiſcant, quod tum ex Patrum doctrina, tum ex ipſo vſu comprobatum eſt: Maiorem, vel minorem Religioſorum profectum potiſſimum ex digniori, vel minus digna Sacramenti huius perceptione pendere.

[b] Generalis communio diebus præſcriptis ſemper in Miſſa Conuentuali fiat, neque ab ea quiſpiam abſque ſuperioris, aut Confeſſarij licentia ſe eximat. Qui verò ad ſacram Communionem ſunt acceſſuri: ante Miſſā Conuentualem, ex illo granorum numero, quæ in Choro à tergo Altaris filo inſita eſſe debent, quilibet vnum verſus Altare in ſignum futuræ Communionis producat. Sacriſta verò cum primum celebrans ad Altare procedere voluerit, numero communicandorum ex numero granorum, quæ producta ſunt, explorato; Celebrantem admoneat, vt tot minores hoſtias, ac plures ſi pro renouatione hoſtiarum, quæ ſunt in Pixide, opus fuerit, in patena parare poſſit. [c] Quod ſi præter fratres, alij etiam quamplurimi ſeculares ſint communicandi, Sacriſta Calicem cum palla præparet, in quo minores hoſtiæ optimè à fragmentis purgatæ, ſiue ad certum, ſiue ad incertum numerum conſecrandæ recondantur, & antequam celebrans offertorium fecerit, in Altari ſuper Corporale, ac petram ſacratam reponat.

[d] Celebrans verò, cum ad offertorium peruenerit, Calicem cum hoſtijs amota palla detegat, vel ſi paruus nume-

[a] Gregor. Niſſ. Orat. Cathec. 137. Chryſoſt. Hom. 87. in Matth. Cyrillus Allex. li. 4. c. 14.
[b] Conſt.
[c] Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 34.
[d] Ru. Miſſ. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 34.

numerus hoſtiarum ſit, in patena ſimul cum maiori hoſtia accipiat, & offerat intentionem ad omnes, & ſingulas hoſtias abſque numeri determinatione dirigens: tũ poſt offertorium iterum Calicem hoſtiarum, ſi adeſt, palla operiat. [e] Dicturus in Canone, *Qui pridie*, Calicẽ hoſtiarum ſuper petram ſacratam collocatum paululũ ad ſe trahens, ac detegens, ita, vt hoſtias videre valeat, verba conſecrationis ſuper omnes proferat, omnesque, ac ſingulas conſecrare intendat, ad nullum ſe determinatum numerum contrahens, ne fortè in numero interdum errare contingat. Dum verò profert verba conſecrationis, aduertat, vt Calix cum minoribus hoſtijs omnino ſuper petra conſecrata ſitus ſit: poterit tamen ſi Miſſæ cęremonias impediat vſque ad horam Communionis aliquantulum ſemoueri.

[e] Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 34.

[f] Poſt eleuationem verò cum hoſtiam repoſuerit ſuper Corporale, Calicem hoſtiarum palla cooperiat, & poſt Calicem vini collocet.

[f] Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 34.

Statim verò, vt celebrans *Agnus Dei*, pronunciauerit communicandi, qui in Choro ſunt, ſimul cum Accolytho, qui Miſſæ inſeruit, generalem de more reconciliationem genuflexi, ac profundè inclinati inter ſe faciant; antea verò particularis vniuſcuiuſque viciſſim iam pręceſſiſſe debuit: tum verò benedictione à ſuperiore, vel à ſeniore, qui eſt in Choro petita, [g] Accolytho cum mappula communionis pręcedente, Primum Clerici, deinde Laici quaterni, vel bini duntaxat ab oſtio Euangelij nudis pedibus, manibus iunctis, oculiſque demiſſis, ac debitis reuerentijs ſuo ordine in infimo gradu Altaris genuflectant: Accolythus mappulam ante communicandos extendat, nulluſque communicandorum accipiat in manibus pro mappula oram planetæ ſacerdotalis: Interea expectent, donec celebrans Sanctiſſimum ſan-

[g] Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 34.

guinem hauſerit. Quo hauſto omnes, tam qui ante Altare, quam qui in Choro ſunt, profundè ſe inclinantes dicant ſimul, *Confiteor*, eodem tempore illud inchoantes, & perficientes: quo peracto celebrans terga vertens ad cornu Euangelij, Sacramentum à ſiniſtris habens, faciem ad communicandos conuertat dicens.

[a] *Miſereatur* &c. & *Indulgentiam* &c. Sacerdote proferente, *Indulgentiam* &c. omnes ſe ſigno crucis muniāt ſi dies Dominicus fuerit, in quo Sacramentum renouandum ſit, mox Accolytho ſcamnum deferente, celebrans præmiſſis reuerentijs per ſcamni gradus aſcendens, Tabernaculi oſtium, claue inter indicem, & medium digitum compreſſa, aperiat, Pixidem cum particulis ſacramentalibus extrahat, ac ſuper Corporale collocet: poſtquam è gradibus ſcamni deſcenderit, Accolythus ſcamnum remoueat; ipſe verò iterum genufle-ctens pixidem aperiat, [b] vt vna ex minoribus hoſtijs dextera manu inter pollicem, & indicem collocata, Pixidemque per nodum complectens, vel patenam cum hoſtijs inter indicem, & medium digitum comprimens, oculis ad Sacramentum defixis, ſe ad communicandos vertens, dicat. *Ecce Agnus Dei* &c. Deinde ter, *Domine non ſum dignus*, & communicandi, ſi fratres fuerint, idē quoque ter cum celebrante clara voce cum pectoris tunſione pronunciēt: ſtatimque ad communicandum accedens pixidem, ſeu patenam ad os cuiuſque communicandi admoueat, antequam ori alicuius Sacramentū inferat. Cum verò vnicuique Sacramentum porrigit dicat, *Corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti* &c. ſignum crucis Sacramento intra labium Pixidis, vel patenæ formans: [c] nullum autem aliud poſt illum ſignum crucis ſuper communicatos, vſque ad vltimam Miſſæ benedictionem edat.

[a] Rit. Miſſ.

[b] Rit. Miſſ. Cæremon. Cler. Reg. li. 2. c. 34.

[c] Rub. Miſſ.

Com-

d Act. Eccl. Med. p. 4. fo. 716. d Communicandi verò non ore vix aperto, aut lingua extra labia extracta: ſed capite in altum erecto, ore mediocriter expanſo, ac lingua intra labia porrecta, mappulam ad mentum contrahentes ſe ad communionem appoſitè diſponant, & ſacramentales ſpecies non ſtatim dentibus premant, aut concidant: ſed paulatim in lingua emolliri patiantur, donec ſaliuę vehiculo ſpōte in ſtomachum labantur: recedentes profundè ante Altare ſe inclinent, & per oſtium Epiſtolæ in Chorū reuertantur.

Cęteri quoque præſcripto ordine ad communionē accedentes, eundemque ritū obſeruantes, eadem via in chorum redeant.

f Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 34. f Si ſęculares viri, aut fęminæ ſint communicandi; ſtatim poſt fratres accedere iubeantur, iiſq; poſt ſumptum Sacramentum purificatio in vaſe vitreo præbeatur: f Ru. Miſs. f Celebrans etiam mulieres communicans dicat, *Domine non ſum dignus*, peracta communione Pixidem à fragmentis ſuppoſito Calice expurget: tum nouas in ea particulas ponat, ac ſuo loco intra tabernaculum recondat, debitis ante, & poſt reuerentijs adhibitis.

a Act. Eccl. Med. p. 4. fo. 716. S. Bonau. in reg. nouit. c. 4. a Fratres verò qui ſacra communione ſunt refecti, poſtquam purificationem ſumpſerint, introuerſi immēſam diuinæ benignitatis magnificentiam profunda cognitione apud ſe ruminantes, ardentiſſimis, quoad fieri poterit, deſiderijs ſeipſos accendant: atque iteratis affectibus ſeipſos in Chriſtum transfundant, b vt illud Apoſtoli verè vſurpare queant, *Viuo autem iam non ego, viuit verò in me Chriſtus*. b Colloſs. 2

c Cærem. Cler. Reg. lib. 2. c. 34. c Si in fine Miſſæ, vel extra Miſſam ex cauſa aliquis ſit communicandus, ſacerdos ſtola, & ſuperpelliceo indutus Corporale ſuper Altare extendat, & aperto oſtio tabernaculi ante Sacramentum genuflectens, Pixidem

cum

Digitized by Google

cum Sacramento extrahat, ac ſuper Corporale reponat, Accolythus interim duas in Altari candelas, ac intortitia accendat: Mappam communionis ante communicandum extendat, & à latere Epiſtolæ genuflexus dicat, *Confiteor*, ſacerdos verò conuerſus dicat, *Miſereatur* &c. *Indulgentiam* &c. Deinde genuflectens, Sacramentum cum Pixide ſumat, & ad communicandum conuerſus oculis in Sacramentum defixis, ter dicat, *Domine non ſum dignus*, tum illi Sacramentum tradat.

Poſt communionem, Pixide ſuper Corporale repoſita, ac ſuo operculo tecta, ante ipſam genuflectens ad communicatos ſe conuertat, eisque benedicẽs dicat, *Benedictio Dei omnipotentis † Patris, & Filij, & Spiritus ſancti deſcendat ſuper vos, & maneat ſemper Amen.* Semel Crucem ſuper ipſos formans: Tum debitis reuerentijs adhibitis Pixidem cum Sacramento intra tabernaculum recondat, & oſtium claudat, digitosque vino, & aqua in aliquo vaſe ad id deputato, vel in Calice abluat, & ablutionem in ſacrarium fundat.

DE RITV ADMINISTRANDI SACRAM Eucbariſtiam Fratribus infirmis.

CAP. XXVIII.

INter potiſſima humanæ infirmitatis remedia, nullum eſt homini vtilius, nullum ſalubrius, quàm pius ſacræ Euchariſtiæ eſus; quo non ſolum animæ, ſed etiam interdum Corporis vires refocillantur. *a* Hinc meritò Conciliorum decretis ſancitum legitur, vt cum primũ fideles languore correpti graui corporis infirmitate laborant, humiliter vitali hoc pane reficiari poſcant.

a Concil. Nicæn. c. 13 Conc. Goruud. c. 3.

Quamobrem Auguſtinus infirmum hominem his

verbis

e Aug. ſer. 2. 5. de têp. verbis hortatur, [e] *Illud quoque viuificum Dominici Corporis ſupplementum non renuas, quin potius illud amiciſſimè quæras, fideliter comedas, cibus ille etenim incomparabilis, ineffabilis, viaticum tibi erit ſaluberrimum, Redēptionis tuæ prætium, Redemptionis monimentum.*

Fratres itaque graui ægritudine laborantes cum primum pęnitentiæ Sacramento animam à peccatis expurgauerint, tum ſacram Euchariſtiam ſibi deferri humiliter petant. [a] Superior verò, in morbis præſertim acutis, eam infirmis præbere nullo modo procraſtinet, ſed ſalubri potius diligentia morbi periculum pręueniat: In languoribus autem diutinis, ſi id ægrotus deuotè poſtu lauerit, [b] qualibet ſaltem Dominica die, cœleſti hac eſca illum reficere non recuſet, non tamen per modum viatici, melius enim eſt abundantiorem in ea elargienda, ac ſuſcipienda exiſtere, quam illius auaritia, aut penuria laborare.

a Act. Med. Eccl. p. 4. fo. 536. Rit. Rom.

b Act. Eccl. Med. p. 4. fo. 536.

[c] Cum verò ſacra Euchariſtia infirmo laboranti deferenda eſt, qui præeſt curę infirmorum, locum in quo iacet infirmus, ab omni ſorde expurget: flores aſpergat, aut aromata accendat, vt eo odore loci fętor, ſi quis eſt, expellatur: ibi quoque menſam præparet, linteo mundo ſtratam, in qua ſit imago Chriſti Crucifixi, vaſculum aquæ benedictæ cum aſperſorio, duo vrceoli vini, & aquæ cum purificatorio pro ablutione, & exterſione digitorum ſacerdotis: Aliud quoque vas pro purificatione poſt ſumptam communionem Infirmo porrigenda.

c Rit. Ro. Act. Eccl. Med. p. 4. fo. 537. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 35.

[d] Alia quoq; mappa pręparanda eſt ante pectus Infirmi tempore communionis ſupponenda, etſi infirmus ſit ſacerdos, ſtola quoque paretur, quæ ab humeris infirmi, dum communicatur pendeat.

d Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 35. Rit. Rom.

His in Infirmaria preparatis in Choro pręparetur

Crux

Crux proceſſionalis, Cerei, & intortitia: in Sacriſtia amictus, Alba, cum ſtola, ac Cingulo, velo oblongo, Corporale cum Calice vacuo, Patena, & Palla.

e Dato ſigno octo, aut decem tintinnis Campanę: ſuperior, vel Hebdomadarius, vel potius ipſe Cõfeſſarius infirmi, aut alius ſacerdos à ſuperiore deputãdus, poſtquam manus lauerit, in Sacriſtiam pergat, vbi ſuperpelliceo indutus, ſtolaque collo ſibi impoſita Calicem cũ patena, palla, & Corporali ſumat, & ad Altare accedens ibi aliquantulum oret, tum Corporale ſuper Altare extendat, Interim candelę, & intortitia accendantur, & omnibus genuflexis, & candelas accenſas gerentibus, ſacerdos pręmiſſa genuflexione oſtium tabernaculi aperiens, Pixidemque cum Sacramento ſumens ſuper Corporale reponat, iterumque genuflectens particulam conſecratam è Pixide extrahat, & in Calice reponat, Calicem patena, palla, & Corporali obtegens, tum Pixidem ſuo loco intra tabernaculum recondens oſtium claudat.

e Act. Eccl. Med. p. 1. fo. 8.

f Poſt hæc genuflectens, ac ipſum Domini Corpus adorans, vnus ex ſacerdotibus velum ſericum oblongũ ſuper vtrunque humerum ipſius expandat. Ipſe verò Calicem cum corpore Domini accipiens, vtraque veli extremitate Calicem contegat, atque hoc ordine ad Infirmi cellam proceſsionaliter procedant. Præcedat Clericus cum Campanula, eam aſsidue pulſans, deinde Crux inter duo candelabra accenſa: Tum duo Miniſtri, alter cum aqua benedicta, & aſperſorio, Alter cum libro cęremoniarum: Mox fratres omnes bini cum luminibus, ſuis locis diſpoſiti, quos omnes duo ſeniores ſequentur duo intortitia maiora propè Sacramentum deferentes. Poſt eos ſacerdos portans Corpus Domini ad faciem vſque eleuatum, cum altera manu ſuperpo-

f Rit. Ro. Cærem. Cler. Reg. lib. 2. c. 35.

ſita procedat. Poſt ſe habens duo alia intortitia. Interea dum proceditur, recitetur alternatim pſalmus, *Miſerere mei* &c. pro remiſsione peccatorum infirmi laborantis.

Interea infirmarius curabit, vt infirmus, niſi vehemẽtiori morbo laboret; ſi commodè poteſt, propè lectum genuflectat, appoſito illi ſcabello, quo fulciatur, & ſub genibus puluino, ſin morbo grauatus fuerit, in lecto ſedeat, ſtolam ad collum pendentẽ gerat ſi eſt ſacerdos, Mappa candida expandatur ante pectus infirmi. Ipſe quoque infirmarius, vel ſuper, vel propè lectum infirmi ſtabit genuflexus, vt opportunè illum adiuuare queat.

[a] Rit. Ro. Cærem. Cler. Reg. l. 2. c. 35.

[a] Cum autem fratrum proceſsio ad Cellam infirmi peruenerit, qui geſtat campanulam à ſonitu ceſſabit. Sacerdos verò, ingrediens dicet, *Pax huic domui*, cui cęteri reſpondebunt, *& omnibus habitantibus in ea*, & cũ ſacerdote Accolythi tantummodo candelabra accenſa gerentes, & Miniſtri ferentes aquam benedictam cum Cęremoniali, & pręterea duo ſeniores cum intortitijs ſimul ingredi poterunt.

[b] Rit. Ro. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 35.

[b] Sacerdos ingreſſus Corporali ſuper menſam explicato, in eo Calicem inter candelabra accenſa deponat, & genuflexus Sacramentum adoret: & accepto aſperſorio prius infirmum, deinde cubiculum aqua benedicta aſpergat dicens, *Aſperges me* &c. *Gloria* &c. & repetita Antiphona, *Aſperges me*, dicat verſus, & orationem ſequentem.

℣. *Adiutorium noſtrum* &c.

℟. *Qui fecit.* &c.

℣. *Domine exaudi orationem* &c.

℟. *Et clamor meus ad te veniat.*

℣. *Dominus vobiſcum.*

℟. *Et cum ſpiritu tuo.*

Ore-

Oremus.

Exaudi nos Domine ſanćte, Pater omnipotens, æterne Deus, & mittere digneris Sanctum Angelum tuum de cęlis, qui cuſtodiat, foueat, protegat, viſitet, atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

[c] Poſt orationem ſacerdos Aegrotum verbis ſuauibus alloquens, eundem conſoletur, atque ad ęgritudinis moleſtias patienter perferendas hortetur: demum eidem perſuadeat, vt ad Euchariſtię Sacramentum dignè ſuſcipiendum ſe ipſum non tam peccatorum contritione, quam ardenti mentis affectu diſponat. *c Rit. Ro. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 35.*

Infirmus verò inſtar ſanctorum Patrum, ſuppliciter ab omnibus veniam poſtulans, ſi fortè aliquem verbo, vel factis lęſerit, aut dicto contriſtauerit, aut malo aliquo exemplo offenderit, omnium ſe orationibus humiliter commendet. Sacerdos verò nomine omnium ſatisfactionem acceptet, viciſſimque ab eo veniam petat. Amplius illi ſancta Crux offeratur adoranda, & oſculanda; deinde ipſe infirmus, ſi poteſt, vel pro eo Acolythus Confeſſionem recitet, qua abſoluta ſacerdos dicat, *Miſereatur tui* &c. *Indulgentiam* &c. Deinde genuflectens Sacramentum accipiat, ac tenens illud ſuper os Calicis, & infirmo oſtendens, dicat, *Ecce Agnus Dei* &c. deinde ter more ſolito. *Domine non ſum dignus* &c. [a] ſi infirmus communicatur per modum viatici: quod tunc tantum fieri debet, cum grauiter ęgrotat, & de illius morte timetur, dum ſacerdos ſacram hoſtiam illi tribuit, dicat, *Accipe frater viaticum Corporis Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui te cuſtodiat ab hoſte maligno, & perducat in vitam æternam Amen*. Mox ſacerdos vino, & aqua digitos in Calice purificans, & purificatorio abſtergens purificationem in vaſe vitreo effundat, detq; *a Rit. Ro. Cærem. Cler. Reg. lib. 2. c. 35.*

infir-

infirmo hauriendam. Ipſe verò purificatorio Calicem abſtergat. Caueat tamen ſacerdos, ne Euchariſtiam adminiſtret infirmo, qui integro ſenſu non conſtet, vel qui ob morbi vim, ac naturam, citò illam euomere poſſet.

[b] Rit. Ro. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 35. [b] Quod ſi ægrotus non communicatur per modum Viatici, cum ei Sacerdos porrigit Sacramentum, dicat, *Corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti*, &c. vt alijs de more dicitur. [c] Rit. Ro. [c] Poſtquam infirmus purificationem ſumpſerit, Sacerdos dicat, *Dominus vobiſcum*, &c.

Oremus.

Domine ſancte, Pater omnipotens, æterne Deus te fideliter deprecamur, vt accipienti fratri noſtro ſacroſanctum Corpus D. N. Ieſu Chriſti Filij tui, tam corpori, quàm animæ proſit ad remedium ſempiternum, qui tecum viuit, & regnat in vnitate Spiritus ſācti Deus, per omnia &c. *Amē.* Et data benedictione infirmo, extinguantur candelæ; & intortitia, niſi nocturnum tempus fuerit, quo tempore duæ ſaltem candelæ accenſæ deferri debent ab Acolythis, & ordine, quo venerunt, in Eccleſiam reuertātur: dicentes, *Benedicite omnia opera*, &c. vel *Te Deum*, &c. & cæteris recedentibus, Sacerdos in Sacriſtiam cū Acolythis redeat.

Poſtquam infirmus ſacrum Viaticum ſumpſerit, Superior, vel alter Sacerdos grauis, ac maturus ab eo deputatus opportuno tempore ſtola, ac ſuperpelliceo indutus ad cellam infirmi ſe conferat: Acolytho aſperſorium cum aqua benedicta ferente, & in ingreſſu dicat, *Pax huic domui.* ℟. *Et omnibus*, &c. Mox infirmum, lectum, & cubiculum aſpergens aqua benedicta, dicat, *Aſperges me Domine*, &c. Deinde dulci ſermone ægrotum aliquandiu conſoletur. Quod vbi præſtiterit, ſurgens, legat ſuper infirmum Pſalmum *Qui habitat*, &c.

ſiue

ſiue alterum ex Pœnitentialibus cum, *Gloria Patri*, in fine dicat, *Kyrie eleiſon, Chriſte eleiſon, Kyrie eleiſon.*
Pater noſter &c.

℣. *Et ne nos inducas.*
℟. *Sed libera nos à malo.*
℣. *Saluum fac ſeruum tuum.*
℟. *Deus meus ſperantem in te.*
℣. *Mitte ei Domine auxilium de ſancto.*
℟. *Et de Sion tuere eum.*
℣. *Nihil proficiat inimicus in eo.*
℟. *Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.*
℣. *Eſto ei Domine turris fortitudinis.*
℟. *A facie inimici.*
℣. *Dominus opem ferat illi.*
℟. *Super lectum doloris eius.*
℣. *Domine exaudi orationem.*
℟. *Et clamor meus ad te veniat.*
℣. *Dominus vobiſcum.*
℟. *Et cum ſpiritu tuo.*

Oremus.

Deus cui proprium eſt miſereri ſemper, & parcere ſuſcipe deprecationem noſtram, vt nos, & hunc famulum tuũ, quos delictorum catena conſtringit, miſeratio tuæ pietatis clementer abſoluat.

Deus infirmitatis humanæ ſingulare præſidium, auxilij tui ſuper infirmum famulum tuum oſtende virtutem, vt ope miſericordiæ tuæ adiutus, Eccleſiæ tuæ ſanctæ incolumis repreſentari mereatur.

Concede hunc famulum tuum, quæſumus Domine Deus perpetua mentis, & corporis ſanitate gaudere, & glorioſa B. Mariæ ſemper virginis interceſſione, à preſenti liberari triſtitia, & æterna perfrui lætitia. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

Benedictio Dei Patris omnipotentis † *& Filij, & Spiritus ſancti deſcendat ſuper te, & maneat ſemper.* ℟. *Amen.* Deinde aſpergat eum aqua benedicta.

Si infirmus ex deuotione petierit, vt aliqua ſacra verba ſuper ipſum legantur: poterit ſacerdos, hęc quæ ſequuntur, eodem infirmo ſi commodè poteſt, reſpondente, recitare.

Pſalmus.

Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. Miſerere mei. Domine quoniam &c. in fine Gloria Patri &c.

℣. *Dominus vobiſcum.*

℟. *Et cum ſpiritu tuo.*

Sequentia S. Euãgelij: (Hęc ſacerdos dicens, ſeipſum prius, deinde infirmum ſignet in fronte, in ore, & in pectore) *ſecundum Matthæum.* ℟. *Gloria tibi Domine.*

In illo tempore cum introijſſet Ieſus Capharnaum acceſſit ad eum Centurio rogans eum, & dicens &c.

Oremus.

Omnipotens ſempiterne Deus ſalus æterna credentiũ, exaudi nos pro infirmo famulo tuo N. pro quo miſericordiæ tuæ imploramus auxilium, vt reddita ſibi ſanitate, gratiarum tibi in Eccleſia tua referat actiones. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. *Amen.*

Pſalmus. 15.

Conſerua me Domine quoniam ſperaui in te &c *Gloria Patri* &c.

℣. *Dominus vobiſcum.*

℟. *Et cum ſpiritu tuo.*

℣. *Sequentia S. Euangelij ſecundum Marcum.*

℟. *Gloria tibi Domine.*

In illo tempore: Recumbentibus vndecim diſcipulis, apparuit illis Ieſus, & exprobrauit incredulitatem eorũ. &c.

Ore-

Oremus.

Virtutum cœleſtium Deus, qui ab humanis corporibus omnem languorem, & omnem infirmitatem præcepti tui poteſtate depellis: adeſto propitius huic famulo tuo N. vt fugatis infirmitatibus, & viribus receptis, nomen ſanctũ tuum, inſtaurata protinus ſanitate, benedicat. Per Chriſtũ Dominum noſtrum. ℟. *Amen.*

Pſalmus 19.

Exaudiat te Dominus in die tribulationis &c. *Gloria Patri* &c.

℣. *Dominus vobiſcum.*

℟. *Et cum ſpiritu tuo.*

Sequentia S. Euangelij ſecundum Lucam.

℟. *Gloria tibi Domine.*

In illo tempore: ſurgens Ieſus de Synagoga introiuit in Domum Simonis. Socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus.

Oremus.

Domine ſancte, Pater omnipotens, æterne Deus, qui fragilitatem humanæ conditionis, infuſa virtutis tuæ dignatione confirmas, vt ſalutaribus remedijs pietatis tuæ corpora noſtra, & mentes vegetentur: ſuper hunc famulum tuum propitius intende, vt omni neceſſitate corporeæ infirmitatis excluſa, gratia in eo priſtinæ ſanitatis perfectæ reparetur. Per Chriſtum Dominum noſtrum.

℟. *Amen.*

Pſalmus 85.

Inclina Domine aurem tuam, & exaudi me &c. *Gloria Patri* &c.

℣. *Dominus vobiſcum.*

℟. *Et cum ſpiritu tuo.*

Sequentia S. Euangelij ſecundum Ioannem.

℟. *Gloria tibi Domine.*

In illo tempore: erat dies feſtus Iudeorum, & aſcendit Ieſus Ieroſolymam &c.

Oremus.

Reſpice Domine famulum tuum in infirmitate ſui corporis laborantem, & animam refoue, quam creaſti, vt ca ſtigationibus emendatus continuo ſe ſentiat tua medicina ſaluatum. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. *Amen.*

Pſalmus 90.

Qui habitat in adiutorio Altiſſimi &c. *Gloria Patri, Filio* &c.

Oremus.

Omnipotens ſempiterne Deus infirmitatem famuli tui propitius reſpice, atque ad protegendum eum dextram tuæ Maieſtatis extende. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. *Amen.*

Super ægros manus imponent, & bene habebunt: Ieſus Mariæ filius mundi ſalus, & Dominus meritis, & interceſſione ſanctorum Apoſtolorum ſuorum Petri, & Pauli, & omnium ſanctorũ ſit tibi clemens, & propitius. Amen.

℣. *Dominus vobiſcum.*

℟. *Et cum ſpiritu tuo.*

Initium S. Euangelij ſecundum Ioannem.

℟. *Gloria tibi Domine.*

In Principio erat verbum, & verbum erat apud Deũ, & Deus erat verbum &c. ℟. *Deo gratias.*

Poſtea benedicens infirmum ſubiungat, dicens:

Benedictio Dei omnipotentis Patris, † & Filij, & Spiritus ſancti, deſcendat ſuper te, & maneat ſemper. Amen.

Deinde aſpergat eum aqua benedicta.

DE

DE RITV, QVO EXTREMA VNCTIO *adminiſtrari debet Fratribus infirmis.*

CAP. XXIX.

EXtremę vnctionis Sacramentum, ea potiſſimum ratione inſtitutum fuit, vt extremo Agone cum Diabolo confligantes, inde ſibi virtutem ac pręſidium compararent, quo poſtremum de tartareo hoſte trophęum referrent, quare ex Sãctorum Patrum doctrina, ac pręſertim[a] D. Auguſtini qui graui aliqua infirmitate premuntur, prius quidem ſacro Dominici Corporis viatico ſeipſos muniant; deinde ingraueſcente morbo, ſi mortis periculum adſit, quandiu ſenſu adhuc integro cõſtant, ſacro Oleo ſe inungi depoſcant, vt piè, ac deuotè Sacramentum ſuſcipere valeant. Nam etſi extra probabile, ac imminens mortis periculum nemini extrema vnctio conferenda ſit, [b] vt ex Concilio Florentino conſtat: cum tamẽ illud eſt pręſens, ſuperior ſacramentalem vnctionem ęgroto conferre non differat, ne ob moram illum abſque Sacramento decedere contingat.

[a] Auguſt. ſer. 15. de temp.

[b] Concil. Flo. vbi ſor mam Sacr. tradit. Rit. Ro.

[a] Habeant igitur in primis omnes Eccleſię noſtrę feneſtellam à latere dextro Altaris in pariete conſtructã, intus tabulis nuceis compactam, ac panno ſerico circũveſtitam, quę oſtiolo, ac claue obfirmetur, in qua oleum infirmorum ab Epiſcopo conſecratum in vaſe ſtanneo, aut plumbeo ſerica burſa inuoluto (quod vas Corylo incluſum eſſe debet,) intra goſſipium, ſiue bombacem aſſeruetur: [b] Illud verò quotannis iuxta Eccleſiaſtica decreta renouari debet in die Iouis Sancti, vetere cõbuſto, ac cineribus intra ſacrarium proiectis; ne veteri Chriſmate ægrotus contra Eccleſię leges inungatur.

[a] Act. Eccl. Med. p. 1. fo. 140.

[b] Concil. Nicæn. 1. can. 69.

c Rit. Ro. Act. Eccl. Med. p. 1. fo. 140. c Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 36.

c Cum verò extrema vnctio miniſtranda fuerit. Primum in Cella infirmi menſa mappa munda, ac candida ſternatur, in qua hęc reponantur: nimirum, vas aquę benedictę cum Aſperſorio, Peluicula cum Goſſipio, aut ſtuppa in ſeptem globulos diuiſa, ad loca vnctionis abſtergenda: theca cartacea ad globulos goſſipij poſt inunctionem recipiendos, alia quoque Peluicula cum mica panis, ad abſtergẽdos digitos ſacerdotis; Vas aquę cum mantili ad eiuſdem manus poſt inunctionem abluendas, & extergendas.

d Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 36.

d Dato ſigno octo, vel decem ictibus Campanę, vniuerſi fratres in Eccleſiam conueniant: Duo cerei in candelabris accendantur. Imago quoque Crucifixi lignea in promptu ſit, tum ſacerdos, qui ſacrum Oleum eſt miniſtraturus ſtola ſupra ſuperpelliceum indutus, omnibus diligenti ſtudio pręuiſis, quę ad huiuſmodi miniſteriũ pertinent: vas Olei ſancti è feneſtella extrahat, aperiat, paret, e Tum verò præcedente Acolytho cũ Crucifixo inter duos ceroferarios, cum candelis accenſis: & ſi nocturnum tempus fuerit, duobus adhuc intortitijs adhibitis, ex ordine bini ad Cellam infirmi procedant, interim recitantes, *Miſerere*, ſacerdos verò vtraq; manu vaſculum olei infirmorum deferens burſa incluſum poſtremus gradiatur.

e Cærem. Cler. Reg. ibid.

f Rit. Ro. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 36.

f Vbi ad Cellam peruenerint, qui Crucifixum gerit, cum duobus Ceroferarijs priores ingrediantur, deinde ſacerdos ingrediens, dicat. *Pax huic domui*, alijs reſpondentibus, *& omnibus* &c. poſtea vaſculo olei ſuper menſam repoſito, Crucifixum piè deoſculandum ægroto porrigat: moxque infirmum aqua benedicta in modum crucis, Cellam quoque, & adſtantes aſpergens, dicat, Antiphonam, *Aſperges me* &c. Deinde verbis conſolatorijs infirmum, ſi tempus ferat, hortetur, vt breui, ac tran-

tranſitoria hac vita contempta, ad æternę vitæ deſiderium animum attollat. [g] Sic enim Concilium Auguſtenſe docet his verbis. *Sacerdos infirmum conſoletur, à curis, ac deſiderijs præſentis vitæ, ad ſpem æternæ ſalutis erigat: Diabolum, & terriculamenta eius alto animo contemnere, Chriſtique miſericordiam ſperare doceat. Denique breuiter infirmum admoneat, vt ad percipiendam huius Sacramenti gratiam ſeipſum piè, ac deuotè diſponat.*

[g] Conc. Augu. c. 20

[b] Qua hortatione peracta ſacerdos dicat verſiculum,

[b] Rit. Ro. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 36.

℣. *Adiutorium noſtrum* &c.

℟. *Qui fecit* &c.

℣. *Dominus vobiſcum.*

℟. *Et cum ſpiritu tuo.*

Oremus.

Introeat Domine Ieſu Chriſte Domum hāc ſub noſtræ humilitatis ingreſſu æterna fœlicitas, diuina proſperitas, ſerena lætitia, charitas fructuoſa, ſanitas ſempiterna: effugiat ex hoc loco acceſſus dæmonum, adſint Angeli pacis, domumque hanc deſerat omnis maligna diſcordia. Magnifica Domine ſuper nos nomen ſanctum tuum, & benedic † noſtræ conuerſationi: Santifica noſtræ humilitatis ingreſſum, qui ſanctus, & pius es, & permanes cum Patre, & Spiritu ſancto in ſæcula ſæculorum. Amen.

Oremus, & deprecemur Dominum noſtrum Ieſū Chriſtum, vt benedicendo benedicat † hoc tabernaculum, & omnes habitantes in eo, vt det eis Angelum bonum Cuſtodem, & faciat eos ſibi ſeruire ad conſiderandum mirabilia de lege ſua, auertat ab eis omnes contrarias poteſtates, eripiat eos ab omni formidine, & ab omni perturbatione, ac ſanos in hoc tabernaculo cuſtodire dignetur. Qui cum Patre, & Spiritu ſancto viuit, & regnat Deus in ſæcula ſæculorum. Amen.

Oremus.

Exaudi nos Domine ſancte, Pater omnipotens, æterne Deus, & mittere digneris ſanctum Angelum tuum de cœlis, qui cuſtodiat, foueat, protegat, viſitet, atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

a Rit. Ro. a Poſt orationes, quæ vel in parte, vel in totū omitti poſſunt, ſi mortis periculum vrgeat, infirmus ſi poteſt, vel pro eo Acolythus dicat, *Confiteor*, quo abſoluto, Sacerdos dicat, *Miſereatur*, &c. *Indulgentiam* &c.

Et quamuis iuxta Romanum rituale nulla tunc infirmo dari debeat abſolutio; attamen quia ex Priuilegijs Ordinis noſtri in morte plenaria Indulgentia cuilibet ægrotanti conferri poteſt: idcirco ſi iam prius fuit plenariè abſolutus; tunc ei in hac forma Plenaria indulgentia concedatur. *Auctoritate Domini noſtri Ieſu Chriſti, & Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & Summorum Pontificum mihi in hac parte commiſſa, & tibi conceſſa: Concedo tibi indulgentiam plenariam, & remiſſionem omnium peccatorum tuorum ſecundum Ordinis noſtri Priuilegia; quod ſi fortè hac vice non moriaris: auctoritate prædicta reſeruo tibi hanc Indulgentiam pro vero mortis articulo. In nomine Patris, & Filij*, &c.

Rit. Rom. Omnes deinde præter Acolythos, & miniſtros infirmi à cella exeuntes, ac ante oſtium circum circa genuflexi recitent ſeptem Pſalmos cum litanijs, laicis Fratribus interim pro infirmo orantibus.

Rit. Rom. Car. Cler. Reg. lib. 2. c. 26. Interea Sacerdos ſumpto vaſculo Olei ſancti, & ad infirmum accedens dicat, *In nomine Patris*, † *& Filij*, † *et Spiritus ſancti.* † *Extinguatur in te omnis virtus Diaboli per impoſitionem manuum noſtrarum, & per inuocationem omnium ſanctorum Angelorum, Archangelorum, Patriarcharum, Prophetarum, Apoſtolorum, Martyrum,*

Con-

Confeſſorum, atque omnium ſimul Sanctorum. Amen.

Antequam vngatur ægrotus, infirmariæ Præfectus panno lineo madefacto, leuiter partes vngendas extergat, vt ſi quę ſordes his inhærent, abſtergantur. Duo verò Acolythi aſſiſtentes, vnus librum vna manu ante ſacerdotem teneat, altera vas geſtet, in quo goſſipij globuli poſt vnctionem ſunt reponendi: Alter vna manu candelam ad legendum miniſtret, altera Peluiculam cum globulis goſſipij teneat. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 36.

a Sacerdos verò vna manu vas olei geſtans, altera pollice in Sancto oleo intincto vngat deſtinatas partes infirmi, in formam crucis, diſtribuens verba cuiuſque vnctionis ad ambas partes, prius dextram, poſtea ſiniſtram inungens, oculorum quidem palpebras, Aurium infimam partem vtpotè planiorem, Narium verò intimam, labiorum extremam, pedes in ſuperiori parte, Manus interius: b niſi ſit ſacerdos, ſacerdotum enim manus tantum exterius inunguntur: ægroto ad omnes vnctiones, ſi potuerit, reſpondente. a Rit. Ro. Cærem. Cler. Reg. lib. 2. c. 36. b Rit. Ro.

Prius igitur oculos inungens dicat,

Per iſtam ſanctam vnctionem, † & ſuam pijſſimam miſericordiam indulgeat tibi Dominus, quicquid per viſū deliquiſti. Amen.

Ad Aures.

Per iſtam ſanctam vnctionem, † & ſuam pijſſimam miſericordiam indulgeat tibi Dominus, quicquid per auditum deliquiſti. Amen.

Ad Nares.

Per iſtam ſanctam vnctionem, † & ſuam pijſſimam miſericordiam indulgeat tibi Dominus, quicquid per odoratum deliquiſti. Amen.

Ad os compreſſis labijs.

Per iſtam ſanctam vnctionem, † & ſuam piſſimam miſe-

miſericordiam indulgeat tibi Dominus, quicquid per guſtum, & locutionem deliquiſti. Amen.

Ad Manus.

Per iſtam ſanctam vnctionem, † & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Dominus, quicquid per tactum deliquiſti. Amen.

Ad Pedes.

Per iſtam ſanctam vnctionem, † & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Dominus, quicquid per greſſum deliquiſti. Amen.

Ad Lumbos.

Per iſtam ſanctam vnctionem, † & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Dominus, quicquid per lumborum delectationem deliquiſti. Amen.

c Rit. Ro. Cærem. Cler. Reg. [c] His peractis ſacerdos vaſe olei ſancti cooperto, ac ſupra menſam collocato, medullam panis accipiens manus abſtergat, & abluat, ablutio verò in piſcinam ſacrarij eſt proijcienda: ſimul cũ Cineribus goſſipij, ſeu ſtuppæ combuſtæ, qua loca inuncta abſterſa fuerunt.

d Rit. Ro. [d] Poſt hæc ſacerdos ad infirmum conuerſus dicat.

Kyrie eleiſõ, Chriſte eleiſõ, Kyrie eleiſon. Pater noſter &c.

℣. *Et ne nos inducas in tentationem.*

℟. *Sed libera nos* &c.

℣. *Saluum fac ſeruum tuum.*

℟. *Deus meus ſperantem in te.*

℣. *Mitte ei Domine auxilium de ſancto.*

℟. *Et de ſion tuere eum.*

℣. *Eſto ei Domine turris fortitudinis.*

℟. *A facie inimici.*

℣. *Nihil proficiat inimicus in eo.*

℟. *Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.*

℣. *Domine exaudi orationem meam.*

℟. *Et clamor meus ad te veniat.*

℣. Do-

℣. *Dominus vobiscum.*
℟. *Et cum ſpiritu tuo.*

Oremus.

Domine Deus, qui per Apoſtolum tuum Iacobum locutus es, infirmatur quis in vobis? inducat Presbiteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum vngentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei ſaluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus, et ſi in peccatis ſit remittētur ei: Cura quæſumus Redemptor noſter gratia ſancti Spiritus languores iſtius infirmi, eiusque ſana vulnera, & dimitte peccata, atque dolores cunctos mentis, & Corporis ab eo expelle, plenamque interius, & exterius ſanitatem misericorditer redde, vt ope misericordiæ tuæ reſtitutus, ad priſtina reparetur officia, qui cum Patre, & Spiritu ſancto viuis, & regnas Deus in sæcula sæculorum. Amen.

Oremus.

Reſpice quæſumus Domine famulum tuum N. in infirmitate ſui Corporis fatiſcentem, & Animam refoue, quam creaſti, vt caſtigationibus emendatus, ſe tua ſentiat medicina ſaluatum. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

Oremus.

Domine ſancte, Pater omnipotens, æterne Deus, qui benedictionis tuæ gratiam ægris infundendo corporibus, facturam tuam multiplici pietate cuſtodis, ad inuocationem tui nominis benignus aſſiſte, vt famulum tuum ab ægritudine liberatum, & ſanitati donatum dextra tua erigas, virtute confirmes, poteſtate tuearis, atque Eccleſiæ tuæ ſanctæ cum omni deſiderata proſperitate reſtituas. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

a Dum inunctiones fiunt, ſi fortè infirmus moriatur, ſacerdos ab vnctione deſiſtat, ſi tantum dubium eſt, an ſit Defunctus, vnctionem proſequatur: ſi mortis periculum vrgeat, alijs omnibus omiſſis, ſola inunctio fiat.

a Rit. Rom. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 36.

Ora-

b Rit. Ro. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 36. b Orationibus abſolutis, ſacerdos ſalutaria monita, ac conſolationis verba ægroto præbeat, quibus magis aduerſus diabolicas technas roboretur, & ad cœleſtem patriam anhelet, tum verò eodem ordine omnes ad Eccleſiam reuertantur: ſtuppa, verò, vel goſſipium ſimul cum theca cartacea comburatur, & cinis proijciatur in ſacrarium.

DE CVRA ERGA FRATRES MORIENTES agenda.

CAP. XXX.

MOrientium cura gemina potiſſimum de cauſa agenda eſt. Prima, vt qui propria virtute deſtituti in extremo vitæ diſcrimine ſibi ipſis opitulari nequeunt, eam apud nos opem, ac ſolatium inueniant, quod illis humanum, ac diuinum ius exhibendum dictat. Altera, quod eo potiſſimum tempore, diuina lege imperante, ijs fraternæ charitatis officium quiſque impendere debet, cum extremo conflictu cum Diabolo pugnantes auxilium velut à nobis tanquam ab amicis expectant, quo facilius, & tartareum hoſtem proſternere, atque æternę vitæ præmia capeſcere valeant.

a Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 37. Rit. Rom. a Quapropter cum primum noſtrorum aliquis grauo morbo laborare cęperit, ſuperior omni ſtudio inuigilet, vt quęcunque, tum ad corporis, tum ad Animæ ſubſidium conferunt, illi diligentiſſimè adminiſtrentur; ne quid debito fraternæ charitatis officio deſit. Infirmariæ Præfectus, maiorem in his, quę ad Corporis curam ſpectant, diligētiam adhibeat: b ſuperior verò, &, qui animę infirmi fratris curam gerit, ſacrum Dominici Corporis viaticum, tum extremam vnctionem tempeſtiuè illi

b Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 37. Rit. Rom. Cærem. Cōg. Caſſ. c. 46.

præ-

Digitized by Google

præbeant: atque ab eo tempore omnes Fratres frequentius laborantem inuiſant, ſpiritualibus verbis conſolentur: nemo ſeculares ſermones vel cum infirmo, vel in cella infirmi miſceat; ſed grauiter, ac ſuauiter, quæ Dei ſunt tantum loquantur; quibus infirmus ad ſalutem ædificari valeat.

[c] Vbi verò infirmus ſacram Vnctionem ſuſceperit, ad pedes lectuli imago Chriſti crucifixi ſtatuatur, ſimul cum vaſe aquæ benedictæ, & aſperſorio: Superior verò prouideat, ne vnquam deinceps ſolus ſit infirmus; ſed diu, noctuq; vnus, vel plures Fratres eidem viciſſim aſſiſtant, qui ſæpè (interpellatè tamen) de rebus diuinis cũ eo loquantur: nullus verò quicquam, quod ad refectionem corporis ſpectat, præter Infirmariæ Præfectum, vel quod ipſe permiſerit, infirmo adminiſtret.

[c] Cærem. Cler. Reg. Cær. Congreg. Caſs. c. 26.

Interea Prælatus, vel alter Sacerdos ab eo deputatus opportuno tempore ad infirmum accedens, eundem dulcibus verbis conſoletur, & ſalutaribus monitis hortetur; vt ſe ad bene moriendum diſponat; tum breues quaſdam proteſtationes ab eo, dum mente ſanus, ac ſenſibus integer eſt, præſtandas proponat, quibus ſeipſum aduerſus diabolicarum tentationum fraudes, quæ morientes interdum circumuenire ſolent, præmuniat: prius tamen nonnullas interrogationes præmittat, quibus infirmi animus ad actus Fidei, Spei, & Charitatis eliciendos excitetur: quæ in fine huius capitis deſcribuntur.

His interrogationibus prælibatis, cum ægrotus perfectè ſe ad Dei nutum, ac volũtatem ſiue ad vitam, ſiue ad mortem compoſuerit: eidem perſuadeat, vt quandiu mentis eſt compos, nec dolore nimium fatigatur, breues Proteſtationes, quæ in fine capitis adnotantur, ſolus apud ſe legat: ſi tamen id infirmitas ferat: ſi verò præ

morbi

morbi anguſtia eas legere non valet, ipſe Sacerdos eas diſtinctè, ac moroſè eidem legere poterit, admonens infirmum, vt quæ ore ab eo pronunciantur, ipſe animo, & corde proſequatur.

His proteſtationibus abſolutis, poterit infirmus vltimum animæ ſuæ teſtamentum condere. Cuius teſtamenti formam in fine capitis apponere viſum fuit, vt quiſque pro deuotione eo vti poſsit.

Hoc teſtamento ex intimis cordis viſceribus ante Deum prolato, ægrotus in Domino confiſus, ſe ad extremum diem in Domino claudendum animi potius, quàm oris affectibus præparet: ac propterea ad Chriſtũ conuerſus, ea ad illum corde potius, quàm ore ſuſpiria emittat, quæ ibidem in fine capitis vltimo loco ſunt poſita.

a Cærem. Cõgr. Caſſ. c. 26. Cærem. Cler. Reg. lib. 2. c. 37.

a Aegroto ad finem vitæ properante, Fratres crebris campanulæ ictibus iuxta antiquam formam conuocati, ad cellam infirmi accurrant, omnibus alijs exercitijs, quæ rectè intermitti poſſunt, intermiſſis. Quod ſi in diuinis officijs, aut in menſa fuerint, Prælati munus erit, tunc quanto plures Fratres poterit, ac præcipuè Sacerdotem ad infirmum deſtinare. Sacerdos ſuperpelliceo indutus, & ſtola ab humeris pendente, morientis animam Deo commendet, vt habetur in fine capitis.

b Rit. Ro.

b Indulgentias plenarias inuocato Ieſu nomine ore, vel corde ſuſcipiendas offerat, Imaginem Crucifixi ſæpè deoſculandam porrigat, atque in eum totam ſuam ſpem collocare doceat, abſque tamen vociferatione, aut clamore; ſed ſuauiter, atque efficaciter: frequenter infirmum, lectum, ac cellam aqua benedicta ad Dæmones effugandos aſpergat.

c Cærem. Cler. Reg. lib. 2. c. 37.

c Fratres verò genuflexi Pſalmos pœnitentiales, Litanias Sãctorum, ac B. V. pro agonizãte Fratre recitent.

Sacer-

Sacerdos verò, ſi poſt Animæ commendationem moribũdus adhuc ſit ſuperſtes, tria, *Pater noſter*, & *Aue Maria*, omnibus dicenda imponat modo, qui in fine Capitis infra notatur, & infirmo adhuc in extremis laborante, Paſſionem Domini ſupra ipſum legat, quæ toties replicari poteſt, quoties infirmus expiraturus creditur. Infirmo ſuggeratur, vt dicat Chriſti verba in Cruce Animam expirantis, *In manus tuas Domine* &c. Item *Maria mater gratiæ* &c. atque alios Sanctos ſibi Patronos inuocet; Hæc omnia ſine clamore, aut ſtrepitu moribundo commemorentur. Candela benedicta accenſa in menſa habeatur, quam iuxta antiquam conſuetudinem ægrotus in manibus habeat, quo tempore Animã expirat, iuxta illud Euangelij, [d] & *Lucernæ ardentes in manibus veſtris*, qua etiam poſt obitum ſignetur. Cærem. Cõg. Caſs. c. 26. Rit. Ro. d Luc. 12.

Si frater Matutino tempore in extremis laborat: iubeat ſuperior, vt vel Miſſæ pro Agonizante fratre dicantur, vel ſi fuerit officium duplex oratio pro eodem addatur.

[e] Poſtquam Anima è Corpore egreſſa fuerit, Sacerdos aſſiſtens dicat Reſponſorium, *ſubuenite*, vt infra habetur: ſtatim verò detur ſignum Campana, ſicut in ſalutatione Angelica, ſi mane defunctus è viuis exceſſerit, omnes Miſſæ pro defuncto celebrentur, quod ſi occurrat feſtum duplex applicentur, cum oratione pro defuncto. [f] Mox à Præfecto Infirmariæ, cæteris Laicis fratribus adiuuãtibus, Corpus lauetur, niſi recenter inunctus fuerit, tunc enim ſufficit, vt ſordes membrorum, quæ oculis patent extergantur: tum habitu, corda, & fœmoralibus induatur. Si fuerit Sacerdos, ſtola collo ipſius circumponatur, quæ ex humeris æqualiter pendeat: brachia in modum Crucis diſponantur, atque in feretro collocatus, ligneo puluino capiti eius ſuppoſito, in aliquo honeſto e Rit. Ro. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 37. Cærem. Cõg. Caſs. c. 26. f Cærem. Epiſ. lib. 2. c. 8. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 37. Cærem. Cõg. Caſs. c. 26.

neſtò loco clauſo, vſque ad ſepulturę tempus reponatur, Cruce ad caput, & duobus candelabris accenſis ad caput,& ad pedes appoſitis,quę ſemper ardere debēt, donec ſepeliatur Defunctus: ante pectus gerat imaginē ligneam Chriſti crucifixi: Quod ſi fuerit Clericus, aut Laicus in manibus habeat coronam B.Virg. omnes verò tam ſacerdotes, quam Clerici, ac Laici Regulam in manu gerant.

In die Paraſceues, & in primo die Paſchatis Defunctus non ſepeliatur, ſed ſepultura in ſequentem diem differatur: quia in his diebus Miſſa pro Defunctis celebrari non poteſt. In alijs verò omnibus anni ſolemnitatibus poteſt tumulari, & pro eo iuxta rationale Defunctorum vna Miſſa pro defunctis celebrari.

Interrogationes morientibus facienda.

Sacerdos.

Cum abſque recta in Deum fide, nemo Deo placere, atque in Domino obdormire queat. Credis vniuerſos fidei articulos, & quicquid ſancta Mater Eccleſia Apoſtolica, & Romana credit, & tenet?

Infirmus. *Credo, & teneo.*

Sacerdos. *An non pro hac fide Eccleſiæ ſanctæ Apoſtolicæ, & Romanæ te mori paratum eſſe, atque in ea Diaboli tentationibus quibuscunque non obſtantibus mori velle declaras?*

Infirmus. *Declaro.*

Sacerdos. *An non tuorum peccatorum omnium veniā, toto corde à Deo poſtulas, ac ſperas?*

Infirmus. *Poſtulo toto corde, ac ſpero.*

Sacerdos. *Doles ne ex toto corde, & ex puro amore Dei, non propter metum gehennæ, aut alterius temporalis dam-*

damni de omnibus peccatis, quibus Deum, proximum, Animam, ac Regulam tuam mortaliter, aut venialiter offendiſti.

Infirmus. *Doleo ex toto corde.*

Sacerdos. *Optas ne omnium peccatorum tuorum grauiorum, ac leuiorum nunc ſpecialiter reminiſci, vt omniũ ſpecialiter contritionem habere poſſes?*

Infirmus. *Opto.*

Sacerdos. *Proponis, ſi Deo placuerit, de hac te infirmitate conualeſcere, cum Dei adiutorio omnia peccata pro viribus deuitare, atque eorum omnium cauſas excindere, & temporalem potius mortem oppetere, quàm de cętero Deum per peccatum mortale offendere?*

Infirmus. *Propono cum Dei adiutorio.*

Sacerdos. *Ignoſcis ex toto corde ijs omnibus, qui tibi verbo, aut facto aliquo nocuerunt, idque propter amorem Ieſu Chriſti Crucifixi Domini noſtri.*

Infirmus. *Ignoſco ex toto corde.*

Sacerdos. *Si alicuius famam, aut honorem læſiſti, vis ne omnia integrè reſtituere?*

Infirmus. *Volo.*

Sacerdos. *Doles te in omni vita tua Deum toto corde, tota anima, ac totis viribus tuis non dilexiſſe?*

Infirmus. *Doleo.*

Sacerdos. *Proijcis in Deum Creatorem, ac Redemptorem tuum omnem ſpem, ac fiduciam tuam?*

Infirmus. *Proijcio.*

Sacerdos. *An non totum te committis voluntati, ac beneplacito Domini Dei tui in vita, & in morte, vt de te in tempore, & æternitate faciat quicquid illi placuerit?*

Infirmus. *Totum committo.*

Sacerdos. *An non de proprijs meritis diffiſus, confidis te merito duntaxat ſanguinis, ac Paſſionum Domini*

noſtri Ieſu Chriſti eſſe ſaluandum.

Infirmus. *Confido.*

Sacerdos. *Si igitur Dæmon tibi, vel contra Catholicam Fidem, vel contra ſpem ſalutis æternæ, vel contra charitatem Dei aliquid ſuggeſſerit, vel te ad errorem, vel deſperationem, vel meritorum tuorum præſumptionem pertrahat, annon nunc pro ex tunc omnes huiuſmodi ſuggeſtiones deteſtaris, atque in his, quæ hactenus dicta ſunt firmum eſſe velle proteſtaris.*

Infirmus. *Deteſtor, ac proteſtor.*

TESTAMENTVM ANIMAE IN morte ab ægroto condendum.

CAP. XXXI.

IN nomine Sanctiſs. Trinit. Patris, & Filij, & Spiritus ſancti ego N. miſer peccator in extremo vitæ meæ diſcrimine conſtitutus: cum diem, & horā prorſus ignorem, in qua Dominus venturus eſt, vt terrenam hanc Corporis mei domum perfodiat, & ex ea habitatorem ſpiritum eijciat: quandiu mens ſana, & ſenſus integri in me adhuc vigent: optans quam maxime interioris Domus meæ res maturè diſponere: nulla me, aut morbi, aut æternorum tormentorum vi cogente, ſed ſpontè, ac pleno animo diuina tantum charitate impellente vltimam hanc meam cordis voluntatem, firmam deliberationem, irreuocabile propoſitum, Teſtamentum nullo vnquam tempore delendum, aut caſſandum (Te Angele Dei, qui perpetuus mihi cuſtos à Deo deſtinatus es, tanquam Notario rogato excipiente, & conſcribente, ac Beatiſs. Virg. S. P. meo Franciſco, Sanctis Tutelaribus meis, ac vniuerſis B. Angelis, & Sanctis volui teſtibus inuocatis) publico ſcripto declarare, ac conde-

re

re velut,vt ſi quando morbi violentia, aut Diaboli humani generis Hoſtis tentatione, ijs contrarium aliquid mihi ſubrepſerit,quicquid illud fuerit, prorſus nullum, caſſum,ac inualidum exiſtat.

Primum igitur,quamquã modo omniũ bonorũ egenus ſim,nudus,miſer,ac miſerabilis:plurima tamen tam corporis, quam animi bona à Deo me accepiſſe fateor, quorum ſaltẽ vſus in meo ortu mihi creditus fuit, quę nunc Deo creditori hoc meo teſtamento reddere, atq; omniũ heredem inſtituere cogito, vt me totum hereditate poſſideat:& cum primum anima è corpore ſoluta fuerit, totum quod ſuum eſt tanquam heres legitimus repetat. In primis quoniam me Dei Creaturam eſſe agnoſco,à quo omnia,tum naturæ,tum gratiæ bona accepi:quo fit,vt omni tam diuino,quã humano Iure totus in ipſius poſſeſſionem cedam. Idcirco Deum Creatorẽ, ac Plaſmatorẽ meũ omniũ bonorũ meorũ, atque adeo mei ipſius heredẽ hoc teſtamento inſtituo, ac pronũcio. Corpus cũ omnibus ſuis mẽbris,& ſenſibus;Animã quoq; ſuis viribus,ac potentijs inſtructã: Demũ vniuerſa naturæ bona, quæ olim à Deo mihi collata ſunt hæc omnia integrè Deo Creatori meo tãquã ab eo Iure creationis,cauſæ,& principij iuſtè poſſeſſa relinquo.

Lugeo equidem vehementer (Deus meus) me non ſemel improbè eorum vſurpationis, ac negotiationis crimine irretitum fuiſſe. Cum ea,fœdere,cum Dęmone per ſuggeſtiones fallenti, ac præterea, cum mundo illecebras perſuadente,demum cum carne ad concupiſcentias impellente,inito,in profanos, ac indignos vſus, & abuſus diſtraxi.

At verò ad meliorem nunc mentem reuerſus:omnes mundo,ac ſingulos contractus cum ijs ipſis, & eorum quolibet,in diuinæ poſſeſſionis præiudicium initos,tan-

quam iniquo titulo fretos prorſus reſcindo, reprobo, ac deteſtor, ſummam tuam miſericordiam obteſtans vt illatæ iniuriæ memoriam delere, & totam, ac integram mei ipſius poſſeſſionem hoc meo teſtamento tibi delatam repetere, ac priſtino iure poſſidere velis.

Amplius cum me Ieſu Chriſti Domini mei ſanguine redemptum, atq; à Dæmonis poteſtate ereptum eſſe nō ignorem: quod Iure redemptionis in me velut propriū poſſidet, id totū illi debeo: quamobrem animā, & ſpiritū meū in hac obitus mei hora hoc meo teſtamēto, in manus tuas Domine Ieſu Chriſte dono, ac cōmendo, vt eā benignè ſuſcipiēs, in dextra electorū colloces: At neq; id ſatis eſt: nā cū nihil omnino gratiarū, aut Cœleſtium donorū vnquā habuerim, quod tui ipſius merito abūdè, nō acceperim: hinc ingēs mihi animo ſuboritur triſtitia, quādo omnē me gratuitorū bonorū ſubſtantiā, ſępe mihi à benigno Patre reſtitutā, prodigo filio peior, ac ſceleſtior ſępius male viuendo, ac ſcelera iterando diſſipaſſe recolo, & tā amantiſſimum ſanguinē pro me effuſū, ingrato animo, ac tam perdite conculcaſſe, ac nihili feciſſe reminiſcor: quo fit, vt Iuſtius, quam prodigus ille filius ad te Redemptorē meū, profuſus lachrimis cōuerſus illud inclamare debeā, *Pater peccaui in Cœlum, & coram te, Iam non ſum dignus vocari filius tuus.*

Verumtamen, quoniā hæc omnia iam mihi per pęnitentiam ex tua benignitate reddita eſſe confido: ea hoc meo teſtamēto, tibi Deo, ac Domino meo Ieſu Chriſto accepta refero, pro ijsq; impenſius, quā poſſim gratias ago, id à te ſuppliciter poſtulans, vt ea mihi nunc in extrema hac neceſſitate conſtituto, nō ſolū integra ſeruare, ſed, & augere digneris; donec ſpiritus cū hoſte ſupremo agone confligtans, extremam victoriæ coronam illorum adminiculo ferat.

Præ-

Præterea quia neque aurum, neque argentum in zonis poſſideo,neque vlla fortunæ bona,præter ea,quę olim Profeſſionis meæ tempore,cum votum paupertatis emitterem, mihi exinde pauperrimam vitam agenti, reliqua eſſe potuerunt,quandoquidem ea Iure donationis inter viuos ſemel tibi Deo poſſidenda obtuli, antiquam donationem hoc teſtamento confirmo, atq; altiſſimæ Paupertatis votum iterum emittens iterumque renouans,ea tibi Deo meo iterum lego,ac dono.

Corporis quoque bona, quæ per Caſtitatis votum, ac religioſæ vitæ auſteritatē,cum primum euangelicam hanc Regulam profeſſus ſum, tibi Deo in ſacrificium à me ſemel immolata ſunt, eadem nunc per ipſius voti renouationem iterum ſponte hoc meo teſtamento tibi dono,ac voueo.

Poſtremo animi bona, quæ volūtaria meiipſius abnegatione,& obedientiæ voto à me ſemel in profeſſione emiſſo tibi Deo in legitimam profeſſionem ceſſerūt, rurſus inſtaurato voto tibi perpetuo, ac inuiolabili huius teſtamenti Iure poſſidenda trado,id tantum intimo, ac profundo cordis gemitu à te Deus meus efflagitans, vt quæcunque vel Dæmonum ſuggeſtione, vel carnis Blanditijs, vel mundi cupiditatibus allectus, aduerſus antiquas, ac iuratas haſce bonorum ceſſiones, ac promiſſiones vllo vnquam tempore auſus, ac molitus ſum, Demum quicquid contra hanc Euangelicam P. mei Franciſci regulam, quam præ manibus habeo, quoquo modo vitio meo,vel naturæ imbecillitate, vel conſtanti malitia deliqui,id totum ſanguine vnigeniti filij tui delere,ac omnino nullum,caſſum,ac irritum eſſe velis.

Hanc verò vltimæ voluntatis meæ diſpoſitionem, declarationem, teſtamentum omni meliori modo, ac forma compactum, ac ſanguine Ieſu Chriſti Domini

mei conſignatum, ratum, firmum, ac inuiolabile eſſe decerno, ita vt nulla vnquam exceptio, nulla Iuris oppoſitio, nulla temporis præſcriptio, nulla propriæ volũtatis incõſtantia, nulla vis, nulla Dæmonum ſuggeſtio, nulla dolus, nulla fraus, nulla calumnia aduerſus illud ab hoſtibus humani generis parata, id vnquam eneruare, infringere, aut diſſoluere valeat.

Suſpiria Animæ in extremo vitæ periculo laborantis.

IN extrema iſta neceſſitate ad te confugio ſuauiſſime Ieſu imp̄ræparatus, & peccatorum ſarcina onuſtus, confiſus quod, qui latronem ſerò pœnitentem ſuſcepiſti, nec me peccatorem repellas. Ecce Domine mi tenent me vndique anguſtiæ, vndique premor, vndiq; inuador. Si tu me eijcis, quis recipiet? Si tu deſtituis, quis conſolabitur? Totum igitur me trado voluntati tuæ, non enim poſſum viuens, aut moriens manus tuas effugere. Pro vitæ prorogatione non rogo Deus meus, ſed te, qui es vita æterna in animam meam inuoco. Heu dulcis amator. Heu Domine mi, quod te vnquam offenderim, quod tuas inſpirationes, & monita tam ſępè neglexerim, quod vnquam aliud præter te amauerim, pro hoc doleo Deus meus, atque vtinam des mihi, vt ex verò corde doleam. Si vis, vt ex hac infirmitate moriar, ſuſcipe ſpiritum meum, licet ad veſperam venerim omnium nouiſsimus, ſi me aliquandiu Purgatorij pœnis tradere velis, fiat voluntas tua. Plurima enim in me eſſe ſcio, quæ purgatione opus habent: priusquam ad tuam ſanctam ſocietatem peruenire merear. Si me perpetuis gehennæ tormentis tradas, ſis benedictus: nihil enim aliud quàm gehennam commerui, durum tamen mihi valde eſſet ab amabili facie tua ſeparari.

In

In omnibus tamen fiat voluntas tua ad gloriam tuam. Sed reminiſcor precioſi ſanguinis tui pro me effuſi, & ſpero fruſtra effuſum non iri. Tuo ſanguine, tuis pœnis, tuis meritis ſuauiſsime Ieſu tibi ſatisfacere volo pro peccatis meis. His mihi cęlum comparabo. Pro vitæ igitur prorogatione non rogo, tu enim noſti qualiter me gererem in vita, ſi conualeſcerem, fortaſſe te frequenter adhuc offenderem, (quo enim diuturnior vita, eo grauior peccatorum ſarcina,) ſi tamen me vis conualeſcere, dona mihi gratiam tuam, ne te amplius peccatis meis offendam. In omnibus fiat voluntas tua. Amen.

Ordo commendationis Animæ.

LITANIÆ.

Kyrie eleiſon.	
Chriſte eleiſon.	
Kyrie eleiſon.	
Sancta Maria.	ora pro eo.
Omnes Sancti Angeli, & Archangeli.	orate pro eo.
Sancte Abel.	ora pro eo.
Omnis Chorus Iuſtorum.	orate pro eo.
Sancte Abraham.	ora pro eo.
Sancte Ioannes Baptiſta.	ora pro eo.
Omnes Sancti Patriarchæ, & Prophetę.	orate pro eo.
Sancte Petre.	ora pro eo.
Sancte Paule.	ora pro eo.
Sancte Andrea.	ora pro eo.
Sancte Ioannes.	ora pro eo.
Omnes Sancti Apoſtoli, & Euangeliſtę.	orate pro eo.
Omnes Sancti Diſcipuli Domini.	orate pro eo.

Omnes Sancti Innocentes.	orate pro eo.
Sancte Stephane.	ora pro eo.
Sancte Laurenti.	ora pro eo.
Omnes Sancti Martyres.	orate pro eo.
Sancte Sylueſter.	ora pro eo.
Sancte Gregori.	ora pro eo.
Sancte Auguſtine.	ora pro eo.
Omnes Sancti Pontjfices,& Confeſſ.	orate pro eo.
Sancte Benedicte.	ora pro eo.
Sancte Pater Franciſce.	ora pro eo.
Omnes Sancti Monachi,& Eremitę.	orate pro eo.
Sancta Maria Magdalena.	ora pro eo.
Sancta Lucia.	ora pro eo.
Omnes Sanctę Virgines,& Viduę.	orate pro eo.
Omnes Sancti,& Sanctę Dei.	Intercedite pro eo.
Propitius eſto.	Parce ei Domine.
Propitius eſto.	libera eum Domine.
Propitius eſto.	libera eum Domine.
Ab ira tua.	libera eum Domine.
A periculo Mortis.	libera eum Domine.
A mala morte.	libera eum Domine.
A pœnis Inferni.	libera eum Domine.
Ab omni malo.	libera eum Domine.
A Poteſtate Diaboli.	libera eum Domine.
Per natiuitatem tuam.	libera eum Domine.
Per crucem,& Paſsionem tuam.	libera eum Domine.
Per mortem,& ſepulturam tuã.	libera eum Domine.
Per glorioſam Reſurrect.tuam.	libera eum Domine.
Per admirabilem Aſcenſ.tuam.	libera eum Domine.
Per gratiã Spiritus ſancti Paracliti.	lib. eum Domine.
In die Iudicij.	libera eum Domine.
Peccatores.	Te rogamus audi nos.
Vt ei parcas.	Te rogamus audi nos.

Kyrie eleiſon.
Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon.

Deinde cum in agone ſui exitus anima anxiatur dicantur ſequentes Orationes.

Oremus.

Proficiſcere Anima Chriſtiana de hoc mundo, in nomine Dei Patris omnipotentis, qui te creauit: in nomine Ieſu Chriſti filij Dei viui, qui pro te paſſus eſt: in nomine Spiritus ſancti, qui in te effuſus eſt: in nomine Angelorum, & Archangelorum: in nomine Thronorum, & Dominationum: In nomine Principatuũ, & Poteſtatum: in nomine Cherubim, & Seraphim: in nomine Patriarcharum, & Prophetarum: in nomine Sanctorum Apoſtolorum, & Euangeliſtarum: in nomine Sanctorum Martyrum, & Confeſſorum: in nomine Sanctorum Monachorum, & Eremitarum: in nomine Sanctarum Virginum, & omnium Sanctorum, & Sanctarum Dei: hodie ſit in pace locus tuus, & habitatio tua in Sancta Sion. Per eundem Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Oremus.

Deus Miſericors, Deus clemens, Deus, qui ſecundum multitudinem miſerationum tuarum peccata pœnitentium deles, & præteritorum criminum culpas venia remiſsionis euacuas: reſpice propitius ſuper hunc famulum tuum N. & remiſsionem omnium peccatorũ ſuorum, tota cordis confeſsione poſcentem deprecatus exaudi. Renoua in eo pijſsime Pater quidquid terrena fragilitate corruptum, vel quidquid diabolica fraude violatum eſt: & vnitati corporis Eccleſię membrum redemptionis annecte. Miſerere Domine gemituum,

miſere-

miſerere lacrymarum eius: & non habentem fiduciam, niſi in tua miſericordia, ad tuę Sacramentum reconciliationis admitte. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Commendo te Omnipotenti Deo, Chariſſime Frater, & ei, cuius es creatura, committo: vt cum humanitatis debitum morte interueniente perſolueris, ad auctorem tuum, qui te de limo terræ formauerat, reuertaris. Egredienti itaque animę tuę de corpore, ſplendidus Angelorum Cętus occurrat: Iudex Apoſtolorum tibi ſenatus adueniat: Candidatorum tibi Martyrum triumphator exercitus obuiet: liliata te Rutilantium Confeſſorum turma circumdet: Iubilantium te Virginum Chorus excipiat: & beatę quietis in ſinu Patriarcharum te complexus aſtringat: mitis, atque feſtiuus Chriſti Ieſu tibi aſpectus appareat, qui te inter aſſiſtentes ſibi iugiter intereſſe decernat. Ignores omne, quod horret in tenebris, quod ſtridet in flammis, quod cruciat in tormentis. Cedat tibi teterrimus Satanas cum ſatellitibus ſuis: in Aduentu tuo te comitantibus Angelis contremiſcat, atque in ęternę noctis chaos immane diffugiat. Exurgat Deus, & diſſipētur inimici eius, & fugiant qui oderunt eũ à facie eius. Sicut deficit fumus, deficiant: ſicut fluit cera à facie ignis, ſic pereant peccatores à facie Dei: & iuſti epulentur, & exultent in conſpectu Dei. Confundantur igitur, & erubeſcant omnes tartareę legiones, & Miniſtri Satanę iter tuum impedire non audeant. Liberet te ab ęterna morte Chriſtus, qui pro te Crucifixus eſt. Liberet te à cruciatu Chriſtus, qui pro te mori dignatus eſt. Conſtituat te Chriſtus filius Dei viui intra Paradiſi ſui ſemper amęna virētia, & inter oues ſuas te verus ille Paſtor agnoſcat. Ille ab omnibus peccatis tuis te abſoluat, atque ad Dex-

teram

teram ſuam in electorum ſuorum te ſorte conſtituat. Redemptorem tuum facie ad faciem videas, & pręſens ſemper aſſiſtens, maniſeſtiſſimam beatis oculis aſpicias veritatem. Conſtitutus inter agmina beatorum, contemplationis diuinę dulcedine potiaris in ſecula ſeculorum. ℟. Amen.

Oremus.

Suſcipe Domine ſeruum tuum in locum ſperandę ſibi ſaluationis à miſericordia tua. ℟. Amen.

Libera Domine animam ſerui tui ex omnibus periculis Inferni, & de laqueis pœnarum, & ex omnibus tribulationibus. ℟. Amen.

Libera Domine animam ſerui tui, ſicut liberaſti Enoch, & Eliam de communi morte Mundi. ℟. Amen.

Libera Domine animam ſerui tui, ſicut liberaſti Noè de diluuio. ℟. Amen.

Libera Domine Animam ſerui tui, ſicut liberaſti Abraham de Hur Chaldęorum. ℟. Amen.

Libera Domine Animam ſerui tui, ſicut liberaſti Iob de paſſionibus ſuis. ℟. Amen.

Libera Domine Animam ſerui tui, ſicut liberaſti Iſaac de hoſtia, & de manu Patris ſui Abraham. ℟. Amen.

Libera Domine Animam ſerui tui, ſicut liberaſti Loth de Sodomis, & de flamma ignis. ℟. Amen.

Libera Domine Animam ſerui tui, ſicut liberaſti Moyſen de manu Pharaonis Regis Aegyptiorum. ℟. Amen.

Libera Domine Animam ſerui tui, ſicut liberaſti Danielem de Lacu Leonum. ℟. Amen.

Libera Domine Animam ſerui tui, ſicut liberaſti tres pueros de camino ignis ardentis, & de manu regis iniqui. ℟. Amen.

Libera

Libera Domine Animam ſerui tui,ſicut liberaſti Suſannam de falſo crimine. ℟. Amen.

Libera Domine Animam ſerui tui, ſicut liberaſti Dauid de manu Regis Saul, & de manu Goliæ. ℟. Amen.

Libera Domine Animam ſerui tui,ſicut liberaſti Petrum,& Paulum de Carceribus. ℟. Amen.

Et ſicut beatiſſimam Theclam Virginem, & Martyrem tuam de tribus atrociſſimis tormentis liberaſti, ſic liberare digneris Animam huius ſerui tui, & tecum facias in bonis congaudere cœleſtibus. ℟. Amen.

Oremus.

Commendamus tibi Domine animam famuli tui N. precamurque te Domine Ieſu Chriſte Saluator Mũdi, vt propter quam ad terram miſericorditer deſcendiſti, Patriarcharum tuorum ſinibus inſinuare non renuas. Agnoſce Domine Creaturam tuam, non à Dijs alienis creatam,ſed à te ſolo Deo viuo,& Vero: quia non eſt alius Deus præter te, & non eſt ſecundum opera tua. Lętifica Domine animam eius in conſpectu tuo,& ne memineris iniquitatum eius antiquarum, & ebrietatum,quas ſuſcitauit furor, ſiuè feruor mali deſiderij. Licet enim peccauerit,tamen Patrem, & Filiũ, & Spiritum ſanctum non negauit, ſed credidit, zelum Dei in ſe habuit,& Deum, qui fecit omnia fideliter adorauit.

Oremus.

Delicta Iuuentutis,& ignorantias eius, quæſumus, ne memineris Domine: ſed ſecundum magnam miſericordiam tuã memor eſto illius in gloria claritatis tuæ. Aperiantur ei cœli, colletentur illi Angeli. In regnum tuum Domine ſeruum tuum ſuſcipe. Suſcipiat eum ſanctus Michael Archangelus Dei,qui militiæ cœleſtis

me-

meruit principatum. Veniant illi obuiam Sanƈi Angeli Dei,& perducant eum in ciuitatem cœleſtem Ieruſalem. Suſcipiat eum Beatus Petrus Apoſtolus, cui à Deo claues Regni Cœleſtis traditę ſunt. Adiuuet eum S. Paulus Apoſtolus, qui dignus fuit eſſe vas electionis. Intercedat pro eo S. Ioannes electus Dei Apoſtolus, cui reuelata ſunt ſecreta cœleſtia. Orent pro eo omnes Sancti Apoſtoli, quibus à Domino data eſt poteſtas ligandi, atque ſoluendi. Intercedant pro eo omnes Sancti, & electi Dei, qui pro Chriſti nomine tormenta in hoc ſeculo ſuſtinuerunt: vt vinculis carnis exutus peruenire mereatur ad gloriam Regni cœleſtis: præſtante Domino noſtro Ieſu Chriſto: qui cum Patre, & Spiritu ſancto viuit, & regnat in ſecula ſeculorum. ℟. Amen.

POST EGRESSVM ANIMAE DE Corpore.

CAP. XXXII.

Reſponſorium.

SVbuenite Sancti Dei, occurrite Angeli Domini, ſuſcipientes animam eius, offerentes eam in conſpectu Altiſſimi.

℣. *Suſcipiat te Chriſtus, qui vocauit te, & in ſinum Abrahæ Angeli deducant te.*

℟. *Suſcipientes animam eius offerentes eam in conſpectu Altiſſimi.*

℣. *Requiem æternam dona ei Domine.*

℟. *Et lux perpetua luceat ei offerentes eam in conſpectu Altiſſimi Kyrie eleiſon, Chriſte eleiſon, Kyrie eleiſon.*

Pater noſter &c.

℣. *Et ne nos inducas in tentationem.*

℟. Sed

℟. *Sed libera nos à malo.*
℣. *Requiem æternam dona ei Domine.*
℟. *Et lux perpetua luceat ei.*
℣. *A porta inferi.*
℟. *Erue Domine animam eius.*
℣. *Requieſcat in pace.*
℟. *Amen.*
℣. *Domine exaudi orationem meam.*
℟. *Et clamor meus &c.*
℣. *Dominus vobiſcum.*
℟. *Et cum ſpiritu tuo.*

Oremus.

Tibi Domine commendamus animam famuli tui N. vt defunctus ſeculo tibi viuat, & quæ per fragilitatem humanæ conuerſationis peccata commiſit, tu venia miſericordioſiſſimæ pietatis abſterge. Per Chriſtum Dominum noſtrum.

DE RITV, QVO CORPVS DEFVNCTI IN Eccleſiam deferri, & illius exequiæ celebrari debent.

CAP. XXXIII.

DEfunctorum exequias varijs Pſalmis, Hymnis, & orationibus S. Eccleſia proſequi ſolet, non vt hinc decedentes filios lugeat, ſed vt defunctos materna potius pietate complectatur, & quos è gremio ſibi morte ereptos eſſe cognoſcit, in æterni Patris ſinum quàm citius tranſmittere feſtinet. Porrò ſi id Chriſtiani officij Eccleſia erga ſeculares viros præſtat, qui in Chriſti fide, & Eccleſiæ Catholicæ gremio extremum diem obierunt: quid de Religioſis cenſendum erit? qui ſedula cœleſtium virtutum exercitatione Chriſti Cru-

cem

cem iugiter ferentes, cum ea poſtremum quoque diem in Domino clauſerunt? Horum profectò mors, cum preciosa in conſpectu Domini cenſenda ſit: planè ęquũ eſt, vt omni religione [a] iuxta Eccleſiaſticas regulas, ac pietate ipſorum funera celebrentur, qui cum Chriſto viuere creduntur.

[a] Concil. Tolet. 3. c.22.

[b] Idcirco debito poſt obitum fratris interuallo vnius ſcilicet diei, vel circiter, obſeruato, vel ſi repentina morte raptus fuerit, viginti quatuor non minus horarum ſpacio expectato: [c] cum ſuperiori viſum fuerit, detur ſignum Campana octo, vel decem ictibus conciſis à Sacriſta, quo audito, fratres omnes in Chorũ conueniãt; vbi candelæ ſingulis diſtribuantur, cum duobus ſaltem intortitijs, quæ extincta ferri debent vſque ad Corpus Defuncti. Deinde ordinetur proceſſio hoc modo, vnus cum aqua benedicta, & aſperſorio præcedat, & poſtea alius cum thuribulo, & Nauicula, tertiò loco duo cum luminaribus, quarto loco Crux, ſequantur cęteri bini, & bini. Poſtremo loco ſacerdos ſuperpelliceo, & ſtola indutus cum Rituali incedat.

[b] Act. Eccl. Med. p. 1. fo. 251. Rit. Rom.
[c] Rit. Ro. Cærem. Epiſ. lib. 2. cap. 38. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 37.

[d] Cum ad defunctum peruenerint, Crucem deferens ſiſtat in capite feretri, reliqui verò circa feretrum adſtãtes accendant cereos. [e] Sacerdos corpus defuncti aqua benedicta in modum crucis aſpergens incipiat Antiphonam. *Si iniquitates obſeruaueris Domine, Domine quis ſuſtinebit*.

[d] Cærem. Cler. Reg li. 2. c. 37.
[e] Rit. Ro. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 37.

Pſalm. *De profundis clamaui* &c. totus dicatur alternatim à Choro. ℣. *Requiem æternam dona ei Domine Et lux perpetua luceat ei*. Repatatur. Antiph. *Si iniquitates obſeruaueris Domine, Domine quis ſuſtinebit*.

[f] Mox efferatur cadauer, ſi Defunctus ſacerdos fuerit, à ſacerdotibus, ſi Clericus à Clericis, ſin Laicus à Laicis fratribus deferatur. Cruce præcedente, ac cęteris

[f] Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 37.

ris de more cum cereis accenſis proceſſionaliter ad Eccleſiam per clauſtrum procedentibus. Sacerdos feretrum præcedat, tum poſtremo loco corpus Defuncti cum duobus ſaltem intortitijs ſequatur.

g Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 37. Cærem. Epiſc. li. 2. c. 38.

g Interea dum Cadauer defertur, Campana pulſetur, ſacerdos verò intonet Antiphonam, *Exultabunt Domino oſſa humiliata*, deinde dicatur à Choro alternatim Pſalmus, *Miſerere mei Deus* &c. Cum ad Eccleſiam peruentum fuerit, in ingreſſu Eccleſiæ repetatur Antiphona, *Exultabunt* &c. Eccleſiam ingreſſi, cantabitur reſponſorium.

h Rit. Ro.

h ℟. *Subuenite Sancti Dei, occurrite Angeli Domini, ſuſcipientes animam eius, offerentes eam in conſpectu Altiſſimi.*

℣. *Suſcipiat te Chriſtus, qui vocacnit te, & in ſinum Abrahæ Angeli deducant te, ſuſcipientes animam* &c.

℣. *Requiem æternam* &c.

℟. *Et lux* &c. *offerentes eam* &c.

a Rit. Ro. Cærem. Cler. Reg. li. 2. c. 37.

a Repoſito Corpore Defuncti in medio Eccleſiæ, ſi ſacerdos fuerit, capite ad Altare verſo, ſi Clericus, aut Laicis pedibus ad Altare maius tendentibus: Ceſſet ſonitus Campanæ. Duo candelabra cum candelis accenſis vnum in capite, alterum ad pedes feretri ſtatuantur, & dum aliquis ex fratribus Laicis ex ſuperioris mandato corpori Defuncti aſſiſtit. Sex candelę in Altari ceræ communis accendantur, & ſtatim in Choro inchoetur ab Acolythis officium Defunctorum ab Inuitatorio, *Regem cui omnia viuunt*, quod totum ſub ritu dupli-

b Rit. Ro.

ci dicatur, duplicatis Antiphonis, cum laudibus b iuxta ritua le Romanum.

Poſt Antiph. *Ego ſum* &c. quę dicitur poſt, *Benedictus*, Hebdomad. intonet, *Pater noſter*, quod dicitur ſecreto, deinde.

Et

Et ne nos inducas &c.
Sed libera nos &c.
℣. *A porta inferi.*
℟. *Erue Domine animam eius.*
℣. *Requieſcat in pace.* ℟. *Amen.*
℣. *Domine exaudi orationem meam.*
℟. *Et clamor meus* &c.
℣. *Dominus vobiſcum.*
℟. *Et cum ſpiritu tuo.*

Oremus.

Abſolue quæſumus Domine animam famuli tui N. fratris noſtri ab omni vinculo delictorum, vt in Reſurrectionis gloria inter Sanctos, & electos tuos reſuſcitatus reſpiret. Per Chriſtum Dominum noſtrum.

[c] Interea dum laudes in Choro canuntur, Sacerdos ſe ad Miſſam ſolemnem celebrandam preparet, & abſolutis laudibus, poſt tria Campanæ ſigna, ad Altare paramentis nigri coloris ornatum cum Clerico ſuperpelliceo induto, procedat: vbi in principio Miſſæ non incenſet Altare, neque librum, cum legit Euangelium, ſed tantum poſt offertorium incenſet oblata, & Altare, vt aliàs de more: Acolythus verò celebrantis nec manum, nec Thuribulum oſculetur Porrò Miſſa in die obitus Defuncti cum vna tantum oratione celebrari debet, tum reliqua omnia obſeruari quæ in Miſſis Defunctorum obſeruanda præſcribuntur. c Cær. Epiſc. lib 2 c. 11. Cær. Cler. Reg. li. 1. c. 37.

[d] Miſſa peracta, Sacerdos depoſita Caſula, & Manipulo, ſtola in modum crucis ante pectus diſpoſita, expectet donec, qui ſunt in Choro, ante Altare conueniant, & proceſſio inſtituatur. d Cær. Cle. Reg. li. 1. c. 37.

[e] Quod ſi exequiæ in Veſpere peraguntur, ſimul ac Matutinæ horæ cum laudibus abſolutæ fuerint; Sacer- e Cær. Cle. Reg. li. 1. c. 37.

dos paratus ſtola,& ſuperpelliceo ſimul cum cęteris ad Altare procedat. Vbi inſtructa proceſſione ad Corpus Defuncti hoc ordine progrediantur. Primum thuriferarius præcedat cum thuribulo, & Nauicula, Deinde Acolythus cum vaſe aquæ benedictæ,& Aſperſorio, tum qui Crucem fert medius inter duos Miniſtros cum candelabris accenſis, ac deinde reliqui ordinatè cereos ardentes ceræ communis in manibus geſtantes ſequantur. Vltimus Sacerdos cum libro incedat: poſtquam debitam prius reuerentiam omnes Sacramẽto genuflexi reddiderint.

a Cęr.Cle. Reg. l.1.c. 37.

a Vbi ad Corpus Defuncti ventum fuerit: Cruciferarius medius inter Ceroferarios cum luminibus ſiſtat ſe ad caput Defuncti. Reliqui verò ex ordine circum circa feretrum circundent,cum candelis accenſis; ita vt Iuniores propè Crucem,ſeniores propè celebrantem conſiſtãt;Celebrans verò eum ſibi locum propè feretrũ vindicare debet,qui eſt ad pedes Defuncti,& Crucem ex aduerſo reſpicit, poſt ipſum duo Acolythi ſtabunt: vnus gerens vas aquæ benedictæ,& Aſperſorium. Alter thuribulum,& nauiculam.

b Rit.Ro.

b His ita diſpoſitis,Sacerdos abſolutè incipiat abſque Oremus Orationem. *Non intres in iudicium cum ſeruo tuo fratre noſtro Domine, quia nullus apud te iuſtificabitur homo, niſi per te omnium peccatorum ei tribuatur remiſſio. Non ergo eum quæſumus tua iudicialis ſententia premat, quam tibi vera ſupplicatio fidei Chriſtianæ commendat: ſed gratia tua illi ſuccurrente mereatur euadere iudicium vltionis,qui dum viueret, inſignitus eſt ſignaculo Sanctæ Trinitatis. Qui viuis, & regnas in ſæcula ſæculorum Amen.*

Deinde Clerus cantet Reſponſorium. *Libera me Domine de morte eterna in die illa tremenda, quando Cœli*

mouen-

mundi ſunt, & terra: Dum veneris iudicare ſæculum per ignem.

℣. *Tremens factus ſum ego, & timeo, dum diſcuſsio venerit, atque ventura ira. Quando Cœli mouendi ſunt, & terra.*

℣. *Dies illa, dies iræ, calamitatis, & miſeriæ, dies magna, et amara valde: Dũ veneris iudicare ſęculũ per ignẽ.*

℣. *Requiem ęternam dona ei Domine, et lux perpetua luceat ei.* ℣. *Libera me.* vſque Tremens.

Dum Reſponſorium cantatur, Sacerdos Acolytho miniſtrante ſumat incenſum ex Nauicula, & benedicẽs illud ponat in thuribulum. Peracto reſponſorio, primus Chorus à parte dextra dicat *Kyrie eleiſon*. Alter reſpondeat *Chriſte eleiſon*, deinde omnes ſimul dicant *Kyrie eleiſon*, Sacerdos autem alta voce intonet, *Pater noſter.*

[c] Quo ſecreto dicto, ſacerdos ab Acolytho Aſperſorium accipiens, & facta reuerentia Sacramento, à dextro latere incipiens ſequente Acolytho cum vaſe aquę benedictæ, cicumiens aſpergat Corpus Defuncti: cum ante Crucem tranſierit, ante ipſam profundè ſe incliner, Acolythus verò genufleſtat: Tum verò completo circulo altero Acolytho miniſtrante, accipiat thuribulum, quod ſine oſculis porrigatur, & eodem modo circumiens feretrum, Corpus incenſet: vbi verò ad priſtinum locum redierit: alta voce dicat, *Et ne nos inducas* &c. c Rit. Ro.

℟. *Sed libera nos à malo.*

℣. *A porta inferi.*

℟. *Erue Domine animam eius.*

℣. *Requieſcat in pace.*

℟. *Amen.*

℣. *Domine exaudi orationem meam.*

Digitized by Google

℟. *Et clamor meus* &c.
℣. *Dominus vobiſcum.*
℟. *Et cum ſpiritu tuo.*

Oremus.

Deus, cui proprium eſt miſereri ſemper, & parcere te ſupplices exoramus pro anima famuli tui N. quam hodie de hoc ſeculo migrare iuſsiſti, vt non tradas eam in manus inimici, neque obliuiſcaris in finem, ſed iubeas eam à Sanctis Angelis ſuſcipi, & ad patriam Paradiſi perduci, vt quia in te ſperauit, & credidit non pœnas Inferni ſuſtineat; ſed gaudia ſempiterna poſsideat. Per Chriſtum Dominum noſtrum.

a Rit. Ro. Cær. Cler. Reg. li. 2. c. 37. a Dicta oratione, Corpus deferatur ad tumulum: interea à Choro cantetur Reſponſorium.

In Paradiſum deducant te Angeli; in tuo aduentu ſuſcipiant te Martires; & perducant in Ciuitatem Sanctam Ieruſalem: Chorus Angelorum te ſuſcipiat, & cũ Lazaro quondam paupere æternam habeas requiẽ.

b Rit. Ro. b Si thumulus non fuerit aliàs benedictus, à Sacerdote benedicatur ſequenti oratione.

Oremus.

Deus cuius miſeratione animæ fideliũ requieſcunt hunc tumulum benedicere dignare, eique Angelum tuum ſanctũ deputa cuſtodẽ, & quorum Corpora hic ſepeliuntur, animas eorum ab omnibus abſolue vinculis delictorum, vt in te ſemper cum ſanctis tuis ſine fine letentur. Per Chriſtum Dominum noſtrũ. Amen. Deinde prius aqua benedicta aſpergatur, tũ thuribulo incẽſetur quod ſi alias fuerit benedictus; iterũ nõ benedicatur: ſed poſt Reſp. *In Paradiſũ*, intonet principiũ Antiph. *Ego ſũ reſurrectio, et vita, qui credit in me, etiam ſi mortuus fuerit, viuet, et omnis, qui viuit, et credit in me, non morietur in æternum.* Poſtea à Choro alternatim dicatur Canticũ *Benedictus*

De-

Digitized by Google

Dominus Deus Iſrael &c. ac repetita Antiphona ſacerdos dicat, *Kyrie eleiſon, Chriſte eleiſon, Kyrie eleiſon. Pater noſter*, Corpus interim aqua benedicta aſpergens. Interea fratribus Laicis adiuuantibus, Corpus defuncti, vt noſtri moris eſt, ſepeliatur, facie capucio cooperta, ſi ſacerdos fuerit capite verſus Altare, alij pedibus ad Altare conuerſis collocentur. Dicto, *Pater noſter*, ſecreto ſacerdos ſubiungat.

℣. *Et ne nos inducas* &c.
℟. *Sed libera nos à malo.*
℣. *A porta inferi.*
℟. *Erue Domine.*
℣. *Requieſcat in pace.*
℟. *Amen.*
℣. *Domine exaudi* &c.
℟. *Et clamor* &c.
℣. *Dominus vobiſcum.*
℟. *Et cum ſpiritu tuo.*

Oremus.

Fac quæſumus Domine hanc cum ſeruo tuo defuncto N. Fratre noſtro miſericordiam, vt factorum ſuorum in pœnis non recipiat vicem, qui tuam in votis tenuit voluntatem, vt ſicut hic eum vera fides iunxit fidelium turmis, ita illic eum tua miſeratio ſociet Angelicis choris. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

℣. *Requiem æternam dona ei Domine.*
℟. *Et lux perpetua* &c.
℣. *Requieſcat in pace.* ℟. *Amen.*

Anima eius, & Animæ omnium fidelium Defunctorum per miſericordiam Dei requieſcant in pace. Amen.

a Tandem ad Altare reuertentes, dicant Antiphonã. *Si iniquitates*, cum Pſalmo, *De profundis. Requiem æternam* &c. *Requieſcat in pace. Amen.* Mox per totam a Rit. Ro.

Prouinciam de morte ipſius ſcribatur, vt ab omnibus officia perſoluantur, & Defuncti Anima Deo commendetur in omnibus orationibus in quibus fit memoria Defuncti, addatur ſemper, *N. Fratris noſtri*, ſi autē Generalis Prouincialis, aut Guardianus fuerit, dicatur, *N. Patris noſtri*.

Quod ſi contingat, aliquod ſecularis hominis, aut Mulieris Corpus ex priuilegio, vel ex neceſſitate in noſtris Eccleſijs ſepeliri: ſi id Defunctus adhuc viuens priuilegio ab admodum R.P. Generali obtinuit, qui ſolus id priuilegium elargiri poteſt, fratres nullo modo proceſſionaliter Domum Defuncti adeant, aut Corpus ad Eccleſiam aſportandum curent: ſed proprium Parochum ſua munera erga Defunctum agere ſinant: Vbi verò Clerus cum Defuncti Corpore ad Eccleſiam noſtram peruenerit, ſuperior, vel ſacerdos deputatus ſtola, & ſuperpelliceo indutus cruce, ac duobus Acolythis aſſiſtentibus cum aqua benedicta, ac Thuribulo, ac cęteris fratribus proceſſionaliter diſpoſitis corpus Defuncti in ipſis Eccleſiæ foribus depoſitum recipiant, quod ſtatim fratres Laici in humeris ſublatum, intra Eccleſiam deferant, & in medio Eccleſiæ collocent, modo quo ſupra dictum eſt, ac ea omnia circa corpus abſoluantur, mutatis tantum mutandis, quæ circa fratres peragi ſolent.

In ijs verò qui ex neceſſitate in noſtris Eccleſijs ſepeliuntur, eamque duntaxat neceſſitatem appellamus, cum proprius Parochus ob paupertatem Defuncti eum in Eccleſia Parochiali ſepelire renuit, illud tantum obſeruandum eſt, quod impetrata prius ab ordinario, ac Parocho licentia, fratribus proceſſionaliter cum duobus ſaltem intortitijs, & duobus candelabris accenſis ſingulis fratribus ſingulas candelas gerentibus ad Defuncti

functi Domum progredi, atque inde corpus Defuncti ad Eccleſiam noſtram deferre licebit: vbi id ipſum prorſus obſeruabunt, quod in delatione Corporis fratris noſtri Defuncti obſeruari ſolet.

Corpore verò in Eccleſiam delato, ea omnia circa illud perficiantur, quæ ſuperius in exequijs fratris noſtri Defuncti ſunt notata.

DE RITV BENEDICENDI RES SACRAS.

CAP. XXXIV.

a GRauiſſimorum Doctorum ſententia eſt, vniuerſa, quæ Altaris miniſterio deſeruiunt, ſiue vaſa ſacra, ſiue indumenta ſacerdotalia, ſiue Altaris ornamenta, propter miniſterij excellentiam, & ſacrum ipſorum vſum eſſe benedicenda, quamquam ex his alia de neceſſitate, alia verò de honeſtate benedictionem expoſcant.

a Siluest. Angel. Tabien. in verſ. benedicere.

De neceſſitate benedicenda ſunt, Eccleſia, Altare, Mappę Altaris, Palla, Calix, Pixis, Patena, Corporale, Purificatorium, Amictus, Alba, Cingulum, Manipulus, ſtola, & Caſula. De honeſtate verò ea, de quibus benedictiones habentur in Miſſali, & ſacerdotali.

Porrò etſi inter ea, quæ neceſſariam benedictionem poſcunt Pixis, ac purificatoria à quibuſdam minime adnumerentur: ea tamen neceſſario benedicenda eſſe ipſa rerum natura poſtulat, nam ſi Patenæ benedictio propter contactum Corporis Chriſti neceſſario adhibetur, eadem profecto ratione, & Pixidis, imo & lunulę, & cuſtodiæ benedictio neceſſaria cenſenda erit, cum in his Chriſti Corpus aſſeruetur: Purificatoria quoque Corporalibus exæquātur: eo quod, vt Doctores aiunt,

quandoque in ipſis imbibuntur ſtillæ ſanguinis Chriſti, quare & ab ijs tantummodo, qui ſacris initiati ſunt, tanguntur: quamuis ex priuilegio noſtri quoque Clerici in minoribus conſtituti, de ſuperiorum licentia, ea tangere valeant: quapropter ea quoq; inter res ſacras primi ordinis, quæ neceſſaria benedictione indigent, ſunt collocanda.

Comp. Priuileg. V. benedicere.

Supereſt, vt quibus huiuſmodi res ſacras benedicendi Ius competat, explicemus. Cunctis olim ſacerdotibus ex priuilegio Sixti IV. licuit ſacerdotalia indumenta, Paramenta Altaris, Miſſalia, atque alia huiuſmodi, exceptis Corporalibus, de ſuperiorum licentia benedicere: ſed quoniam Priuilegiorum vſus facultas à ſuperiorum potiſſimum arbitrio, ac licentia pendet: hodie potius Priuilegij Leonis X. vſus in ordine receptus viget, quo cõceditur, vt ſoli Generales, ac Prouinciales, & eorum Comiſſarij, & Cuſtodes, & Guardiani poſſint ſolemni benedictione omnes res ſacras ad ſuorum tantum monaſteriorum vſum benedicere: in quarum benedictione S. Chryſma non requiritur, vt in Calice, & Patena. Huiuſmodi enim benedictiones, ſeu cõſecrationes ſolis Epiſcopis reſeruantur: quamquam vſus etiam apud nos obtinuit, vt Corporalium benedictio ex reuerentia Prouinciali Miniſtro deferri ſoleat.

Ritus autem, qui in huiuſmodi rebus benedicendis obſeruari debet, hic erit. Generalis, Prouincialis, ſeu Guardianus, ſi ſacerdotalibus, eſt indutus, Caſulam, & Manipulum deponat, ſin minus ſtolam cum ſuperpelliceo induat. Aſſiſtat Acolythus cum aqua benedicta, & aſperſorio. Ipſe autem benedictionem ita inchoet.

Bene-

Benedictio Corporalium Generalibus, & Prouincialibus Miniſtris ex reuerentia reſeruata.

℣. *Adiutorium noſtrum in nomine Domini.*
℟. *Qui fecit Cœlum, & terram.*
℣. *Dominus vobiſcum.*
℟. *Et cum ſpiritu tuo.*

Oremus.

Vide in Miſſali.

Benedictio ſacerdotalium indumentorum in genere ad Guardianos ſpectans.

℣. *Adiutorium noſtrum* &c.
℟. *Qui fecit* &c.

Vide Miſſale.

Quod ſi vnum duntaxat ſacerdotale indumentum benedicendum ſit: omnia dicantur in numero ſingulari. In prima quidem oratione vbi habetur, (*Hęc indumenta*) dicatur, (*Hoc indumentum ſacerdotale Amictus, vel ſtolę, vel Manipuli, vel Caſulæ* &c. Item (*Aptum, & benedictum exiſtat*) rurſus (*Hac quoque ſacra veſte ſacerdotes tui induti.*)

In ſecunda oratione dicatur, (*Hoc indumentum ſacerdotalis glorię*) Item, *omneſque eo vtentes*. In tertia dicatur, (*Hoc veſtimentum*) rurſus (*Qui illud induerint.*)

Benedictio Mapparum, ſeu Tobalearum.

Vide Miſſale Rom.

Benedictio Tabernaculi, Pixidis, & Cuſtodiæ.

Vide Miſſale Romanum.

Benedictio Candelarum.

Vide Miſſale Rom.

Bene-

Benedictio nouę Crucis.

Vide Rituale Rom. fo. 211.

Benedictio Imaginum.

Vide Rituale Romanum fo. 212.

Benedictio ad induendum Puerum pro voto.

℣. *Adiutorium noſtrum* &c.

℟. *Qui fecit* &c.

℣. *Domine exaudi orationem* &c.

℣. *Dominus vobiſcum* &c.

Oremus.

Domine Ieſu Chriſte, qui pro noſtra ſalute ſuſcipiens humanam naturam te veſtimento carnis induere dignatus es, benedictione ſancta benedic † iſta paruula veſtimenta, quę pro gratijs tibi exſoluendis, cum omni deuotione ſanctoque voto, ac veneratione Beatiſſimæ Marię Infans iſte (ſiue Puella) ſuper te ſuſcepturus eſt, (vel ſuſceptura eſt) infunde in eum (vel in eã) quęſumus tuam ſanctam benedictionem, † vt cum primum induerit hoc religioni ſimile veſtimentum, intercedente B. Franciſco, deſcendat ſuper eum, (vel eam) gratia tua, & protegat eum (vel eam) ab omni malo mentis, & corporis. Qui viuis, & &c.

Deinde aſpergantur veſtimenta aqua benedicta, & illa adoleantur incenſo.

Benedictio ad exuendum puerum poſt annum.

℣. *Adiutorium noſtrum in nomine* &c.

℟. *Qui fecit Cœlum* &c.

℣. *Domine exaudi orationem* &c.

℟. *Et clamor meus* &c.

℣. *Dominus vobiſcum.*

℟. *Et cum ſpiritu tuo.*

Oremus.

Domine Sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, à quo deſcen-

deſcendit omnè bonum, & omne donum, tibi gratias referimus, & expleta vota reddimus; ſuſcipe vota noſtra cum actionibus gratiarum, & intercedente B. Maria Virgine, Sanctoque Franciſco huic infanti (vel puellæ) de cætero præſta ſalutem mentis, & corporis, vt te Creatorem recta fide colat, in te Redemptore ſpem ſuam confirmet, teque ſummum bonum ſuper omnia diligat, atque ſanctis mandatis tuis ſemper obediat. Per Dominum *noſtrum* &c.

Deinde habitum exuendo dicat.

Reddite vota veſtra Deo cum actibus ſuis. Pſalmum. *Laudate Dominum omnes gentes* &c.

Deinde deponat habitum ſuper Altare, & dicat.

℣. *Domine exaudi orationem meam.*

℟. *Et clamor meus* &c.

℣. *Dominus vobiſcum.*

℟. *Et cum ſpiritu tuo.*

Oremus.

Suſcipe Sancte Pater vota, preceſque ſupplicum, & per interceſſionem Beatiſſimæ Virginis Mariæ, Sanctique Patris noſtri Franciſci præſta nobis, ita beneficia tua cognoſcere, vt in gratiarum actione ſemper maneamus. Per Dominum noſtrum &c.

Poſtea benedicat circumſtantes.

RITVS CONIVRANDI NVBES AD expellendas tempeſtates.

CAP. XXXV.

INgruente aliqua tempeſtate, Campana pulſetur à Sacriſta prius ſigno, vt fit in ſalutatione Angelica, deinde longius pleno tractu, quo audito vniuerſi tam ſacerdotes, quàm Clerici, ac Laici in Eccleſiam conueniant.

niant. Cereum Paſchale ante Altare Maius accendatur, & ſi maior neceſſitas vrget, aperiatur oſtiolum Tabernaculi, in quo Sanctiſſimum Sacramentum aſſeruatur. Sex Candelis ſimul cum Cereoſtatis ante Altare accenſis.

Hebdomadarius verò, vel ſuperior intonet Litanias Sanctorum, in quibus bis dicatur, *A fulgure, & tempeſtate*, deinde alternatim canatur Pſalmus, *Lauda Hieruſalem*.

FINIS.

Digitized by Google

333

APPENDIX IN QVA DE EXTERNIS Quibuſdam Ritibus,

AD RELIGIONIS POLITIAM, & domeſtica munera rectè obeunda ſpectantibus agitur.

EX VARIIS SANCTORVM PATRVM, nec non antiquiſsimis noſtri Seraphici Ordinis Inſtitutionibus decerpta.

NEAPOLI,

Typis Scorigianis. M. DC. XXVI.

INDEX
PARTIVM, ET CAPITVM; quæ in hac Appendice continentur.

PRIMAE PARTIS.
Cap. I.

1 *DE Ritu quo recipi debent Generalis Miniſter, viſitator Generalis, & Prouincialis Miniſter in viſitatione fratrum.* 339
2 *De officio Generalis, & Prouincialis Miniſtri in actu viſitationis.* 343
3 *De officio Cuſtodis.* 351
4 *De officio Guardiani, & Vicarij.* 354
5 *De officio Magiſtri Nouitiorum.* 360
6 *De Nouitiorum inſtructione.* 364
7 *De Nouitiorum Probatione.* 367
8 *De receptione Nouitiorum, & prudentia in ea ſeruãda.* 373
9 *De Nouitijs ad Profeſſionem admittendis.* 380
10 *De diſciplina, & officio Clericorum.* 386
11 *De officio Excitatoris.* 389
12 *De officio Lectorum.* 391
13 *De officio, & diſciplina Studentium.* 395
14 *De officio Ianitoris Domus.* 398
15 *De officio Præfecti Aduenarum.* 406
16 *De ritu, quo Peregrini Fratres recipi debent.* 408
17 *De officio Præfecti communitati veſtium.* 410
18 *De officio Sutoris ſandaliorum.* 413

19 De

19 *De officio Eleemoſynarij.* 415
20 *De officio Præfecti Refectorio.* 418
21 *De officio Magiſtri Coquinæ.* 420
22 *De officio Præfecti Infirmorum.* 424
23 *De officio deputati cuilibet Infirmo.* 427
24 *De officio Hortulani.* 429
25 *De officio Præfecti Lanificio.* 433

SECVNDAE PARTIS.

1 *DE publicis accuſationibus, & modo Paternarũ Correptionum.* 436
2 *De diſciplina in Refectorio ſeruanda.* 444
3 *De Ieiunio in pane, & aqua diebus quibuſdam ſolemnioribus.* 453
4 *De diſciplina in calefactione obſeruanda.* 454
5 *De diſciplina, & Cuſtodia Cellæ.* 457
6 *De diſciplina in quibuſdam alijs domeſticis actionibus cuſtodienda.* 460
7 *De tonſura Fratrum, & ritu in ea ſeruando.* 462

TERTIAE PARTIS.

1 *DE Conuocatione Capituli Generalis, & Electione Definitorum.* 464
2 *De electione Generalis Miniſtri.* 474
3 *De electione Procurat. Ordinis, & ipſius munere.* 477
4 *De Conuocatione Capituli Prouincialis, & electione, ac munere Diſcretorum.* 479
5 *De electione, & munere Definitorum.* 483
6 *De electione Prouincialis Miniſtri, & ipſius munere.* 485
7 *De electione Cuſtodum tempore Generalis Capituli.* 488

8 *De Prouiſione Guardianorum, & ritu in ea ſeruando.* 490
9 *De reuerentia Superioribus exhibenda.* 493
10 *De Conſilijs Superiorum curiosè non indagandis.* 498
11 *De mutua inter Fratres reuerentia obſeruanda.* 500
12 *De diſciplina in mutua Fratrum conuerſatione.* 508
13 *De diſciplina in animi remiſſionibus cuſtodienda.* 513
14 *De diſciplina in negotijs in vrbe gerendis neceſſaria.* 515
15 *De diſciplina cum exteris ſeruanda.* 518
16 *De viſitatione, & cura ægrotis impendenda.* 523
17 *De diſciplina in viſitatione ſecularium ægrotorum ſeruanda.* 531
18 *De diſciplina in ſecularium Menſis obſeruanda.* 533
19 *De ritu erga ſeculares viros ſeruando cum in Refectorio admittuntur.* 537
20 *De diligentia adhibenda, vt præfati ritus omnes integrè ſeruentur.* 540

APPEN-

APPENDIX
DE EXTERNIS
QVIBVSDAM RITIBVS,
QVI AD RELIGIONIS POLITIAM, ET AD PLERAQVE DOMESTICA MVNERA RECTE OBEVNDA SPECTANT.

PROLOGVS.

CVM olim ſapientiſsimus ille Salomõ vberrima Dei luce perfuſus, ac cœleſti propemodum ſapiẽtia inſtructus, ſacrã Dei Domũ diuina prorſus arte elaboratam, ac magnificentiſsimè exſtructam, legibus, ac ſanctiſsimis cæremonijs exornaſſet. Rem nedum perfectam arbitratus. Domum Regis, regia, vt par erat, pompa, ac magnificentia ædificandam curauit, eamq; tam admirabili ſapientia ſuis miniſterijs,

ſterijs, ac inuiolato rerum ordine admini ſtrandã diſpoſuit: vt Sabęorum Regina, & menſarum cibaria, & Miniſtrorum officia, & officiorum ordinem, & ordinis elegantiam maximè admirata, propè in extaſim raperetur.

Nos quidem hactenus Domum Dei, quæ eſt Eccleſia, ab eo, qui pluſquam Salomon eſt, nempè à Chriſto Domino, fundatam, ac Diuina ſapientia exſtructam ſuis legibus, ac cæremonijs, quibus, præſertim apud Nos, ad Dei cultum innixa procedere debeat, ornatam oſtendimus. Supereſt, vt domeſticam noſtræ Religionis domũ, quaſi alterã Regis domũ, ijs legibus munitã, cæremonijs auctam, miniſterijs diſtinctã, muneribus copiosã, atq; adeo miniſtrorũ ſerie magnificam, officiorũ ordine illuſtrẽ, ſanctimonia eximiã, tanta deniq; ac tã Diuina ſapiẽtia decorã, cunctis aſpectãdã proponamus, vt quicunq; in eã oculos defixerint, mox admirabilẽ illius ſplendorẽ, velut è cęlo illi affulgentẽ, percipiant; quo ad Dei Opt. Max. laudes prædicandas aſſurgant.

PRI-

PRIMA PARS

DE CERTA OFFICIORVM diſtinctione, eorumque Ritibus.

DE RITV, QVO RECIPI DEBENT Generalis Miniſter, viſitator generalis, & Miniſter Prouincialis in Viſitatione Fratrum.

CAP. I.

a QVANDOQVIDEM in Rothomagenſi Concilio olim decretum fuit, vt Epiſcopo ad aliquam ſuæ Diœceſis Eccleſiam, viſitationis gratia, aduentanti, Clerus, ac Populus obuiam ſtato ordine prodeant, ac certis Hymnorum, Pſalmorumque precibus cum gaudio, ſummaque reuerentia, eundem quaſi Chriſti vicem gerentem excipiãt. b Hinc non immeritò pia, ac vetuſta Minoritanæ Religionis conſuetudine receptum eſt, vt cum primùm Generalis Miniſter, qui ſummi apud nos Paſtoris, ac Epiſcopi pro Chriſto legatione fungentis, locum obtinet, ad aliquod Ordinis noſtri Monaſterium Fratres viſitaturus acceſſerit: eundem Fratrum omnium Communitas (ijs tantum exceptis, qui morbo, aut aduerſa valetudine detinentur) proceſſionaliter excipiãnt.

a Concil. Rothom. Act. Med. Eccl. p. 1. fol. 172.

b Fundamentrium ord. p. 3. fol. 30.

Nos quoque Antiquorum veſtigijs inhærentes piam

hanc inſtitutionem, quæ iam à principio apud nos viguit, reuerenter amplectimur, ac decernimus, vt Prouincialis Miniſter cum primum ex litteris admodum R. P. Generalis didicerit, eum ſuæ Prouinciæ ius Viſitationis proximè impendere velle; Diffinitoribus per litteras tempeſtiuè accerſitis, ſimul cum ipſis opportuno tempore ad proximum contiguæ Prouinciæ Monaſterium illi obuiam ſe conferat, eundemque de ſtatu ſuę Prouinciæ certiorem reddat; cauſas iudicandas, ſi quæ ſunt, aperiat, ac familiarum eo modo, quo ſunt diſpoſitæ Cathalogum prębeat. denique ad ſuam Prouinciam accedentem comitetur. Eo verò Prouinciam ingreſſo, ipſe deinceps ab omni externæ iuriſdictionis vſu abſtineat; niſi ſecus illi à Generali Miniſtro iniunctum fuerit: decet enim, vt Maiore adueniente ceſſet minor. Ea tamen, quę ad ſpirituale forum ſpectant, veluti à caſibus reſeruatis abſoluere, pręſentationes recipere, vel à præſentatione liberare, confeſſorem ſibi eligere, & ſi quæ alia huiuſmodi ſunt, quę ad Prouincialis Miniſtri munus intrinſecè ex Regula pertineant, quibus Maioris Viſitatio minimè impeditur: illi integra erunt.

Generali autem Miniſtro ad aliquod Prouincię Monaſterium Viſitationis gratia accedente, curet ſuperior, vt Fratres Proceſſionaliter gradientes, Cruce præcedente abſque luminaribus, longiùs aliquantulum extra fores Eccleſiæ, eidem obuiam prodeant: vbi ſubſiſtente Proceſſione, ſuperior loci duos, vel tres, ex dignioribus familię Patribus ſecum aſſumens, paulò longiùs procedat, donec ad ipſum perueniat: quem reuerenter recipientes vſque ad Proceſſionis locum à dextris, & à ſiniſtris pedeſtrem comitabuntur; quò cum peruenerint, crucem ipſi deoſculandã offerãt.

Statim

Statim verò ſuperior domus paratum ſtolam coloris officio diei congruentis, ipſi genuflexus offerens deoſculandam collo eius ex vtraque parte pendentem imponet, tumque à Cantoribus inchoabitur, *Te Deum laudamus* &c. Accedente Proceſſione ad Eccleſiam, Campana pulſabitur. Cruciferarius vbi ad oſtium cancellorum proceſſerit, ibi ſiſtens genuflectet. Cum verò Generalis Miniſter ad Eccleſiæ limen peruenerit, ſuperior genuflexus Aſperſorium cum oſculo manus ipſius, & aſperſorij, eidem porriget, qui per medium incedens, Fratres hinc inde ſuo ordine genuflexos aſperget, donec ad infimum Altaris Maioris gradum peruenerit, vbi genuflectet. Expleto Hymno, *Te Deum* &c. Duo Acolythi dicant verſiculos:

℣. *Benedicamus Patrem, & Filium cum ſancto Spiritu.*
℟. *Laudemus, & ſuperexaltemus eum in ſecula.*
℣. *Panem de cœlo præſtitiſti eis.*
℟. *Omne delectamentum in ſe habentem.*
℣. *Emitte ſpiritum tuum, & creabuntur.*
℟. *Et renouabis faciem Terræ.*
℣. *Ora pro nobis ſancta Dei Genetrix.*
℟. *Vt digni efficiamur promiſſionibus Chriſti.*
℣. *Ora pro nobis B.P. Franciſce.*
℟. *Vt digni efficiamur promiſſionibus Chriſti.*

Generalis verò Miniſter orationes, quæ ſequuntur, grauiter, ac moroſè proferet.

Oremus.

Deus, cuius Miſericordiæ non eſt numerus, & bonitatis infinitus eſt theſaurus: piiſſimæ Maieſtati tuæ pro collatis donis gratias agimus, tuam ſemper clementiam exorantes: vt qui petentibus poſtulata concedis, eoſdem non deſerens, ad præmia futura diſponas.

Deus, qui nobis ſub Sacramento mirabili &c.

Deus, qui corda fidelium &c.
Concede nos famulos tuos &c.
Deus, qui Eccleſiam tuam B. Franciſci &c.
Actiones noſtras, quæſumus Domine, aſpirando præueni, & adiuuando proſequere: vt cuncta noſtra oratio, & viſitatio à te ſemper incipiat, & per te cœpta finiatur. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

Tum verò cum omnibus aliquantiſper orabit. Poſt orationem ſurgens Miniſter Generalis benedictionem fratribus genuflexis impertietur: atque eo ſedente, fratres omnes per ordinem bini, & bini, à ſenioribus incipientes manum ipſius oſculabuntur; mox verò ſuperior cum nonnullis ex ſenioribus Patribus, Generalem Miniſtrum, ac ſocios ad lotionem pedum, atque alia Charitatis miniſteria, quæ illis ab ipſo ſuperiore potiſſimùm exhibenda erunt, deducet.

Interea à Præfecto Aduenarum, Cellæ tam pro Generali Miniſtro, quàm pro ſocijs: pauperes quidem, ac nullo prorſus ornatu à cæteris diſtinctę, iuxta noſtri ſtatus ſimplicitatem, ſed mundæ, ac nitidæ parentur. Superior verò, vbi alia Charitatis officia erga Generalem Miniſtrum expleuerit: eundem ad Cellam vſque reuerenter perducat, proſpiciatque, vt eorum, quæ ad Charitatis officium ſpectant, tam erga Generalem Miniſtrũ, quàm illius ſocios, nihil prorſus omittatur. Idem quoque ritus in receptione Viſitatoris Generalis ſeruandus erit, niſi quod Prouincialis ſinè Patribus illi obuiã procedere debet vſque ad extremum propriæ Prouincię Monaſterium, aduentantem fratres illum proceſſionaliter non excipiant; vnde, & Campanæ pulſatio, & orationes ante Altare nõ ſunt neceſſariæ. Sed ſuperior loci duobus, vel tribus ex dignioribus comitatus ei per milliare occurrat, in ingreſſu Eccleſię aſperſo-

rium

rium porrigat, ipſeque, & ſocij genuflexi ab illo aſpergantur; Conuentum ingredientem fratres omnes familiæ excipiant, & genuflexi reuerenter eius manum oſculentur.

At Prouincialis Miniſter cum ad viſitationem Monaſterij acceſſerit, quandoquidem nullo vſu receptum eſt, vt ſolemni hoc ritu excipiatur, quo Generalis recipi ſolet: id in ipſius receptione tantummodo ſeruetur, quod antiquo more apud nos ſeruatum eſt. Videlicet, vt cum primùm proximus ipſius aduentus fratribus innotuerit: Guardianus, aut loci ſuperior, altero ſeniore Domus ſibi ſocio adhibito, eidem vnius milliarij, vel ſexqui milliarij ſpatio obuiam eat; Domum ingredientem in ipſo veſtibulo vniuerſi fratres cum Aſperſorio genuflexi excipiant. Guardianus genuflectens cum oſculis Aſperſorium eidem porrigat, cunctique ab eo aſpergantur, atque ipſius manus genuflexi oſculentur. Poſt hęc vniuerſa charitatis, ac hoſpitalitatis officia, quę ipſi, velut totius Prouincię Patri, ac Rectori exhiberi debent, prę ſtentur.

DE OFFICIO GENERALIS, AC Prouincialis Miniſtri in actu viſitationis.

CAP. II.

[a] CVm Diuino iure ſancitum ſit, vt qui Paſtor Animarum eſt inſtitutus, vniuerſa Paſtoralis ſolicitudinis officia, ac prę ſertim viſitationis ijs, qui ſuę fidei concrediti ſunt, impendat. Vt poſt diuinarum ſcripturarum oracula, [b] ſacrum Tridentinum Concilium grauiter, ac disertè mandat; quod ipſe quoque B.P.N. Franciſcus non obſcurè in Regula confirmat: cum ait: *Fratres,*

[a] Ezech. 34. 1. Pet. 5.

[b] Concil. Trid. Decret. de Refor. cap. 3.

tres, qui ſunt cęterorum ſerui, ac Miniſtri ſuos fratres viſitent, & admoneant &c. Idcirco tam Prouincialis, quam Generalis Miniſtri munus, illud potiſſimũ agnoſcitur, vt quisque fratres ſuę curę demandatos viſitet: Generalis quidem Miniſter ſemel in ſuo ſexennio vniuerſas Ordinis Prouincias; Prouincialis verò bis in anno ſuę duntaxat Prouincię fratres, vt noſtris Conſtitutionibus indictum eſt, viſitare debet: vt ſi quę in ijs vel corrigenda, vel pręſcribenda ſunt, opportunè corrigãt, vel pręſcribant.

Porrò viſitationem ipſam vterque non perfunctoriè, aut ſuperficialiter, ſed accuratè, ac diligenter peragere debet: ne illud Propheticum iure illis exprobrari valeat. [a] *Quod infirmum fuit, non conſolidaſtis: & quod ęgrotum non ſanaſtis, quod confractum eſt, non alligaſtis; & quod abiectum eſt, non reduxiſtis, & quod perierat, non quęſiſtis.*

[a] Ezech. 34

Propterea tam Generalis, quam Prouincialis Miniſter cum primùm ad viſitationem accedunt, ſermonem in primis ad frâtres habeant, in quo viſitationem futuram pręnuntient, ipſius vtilitatem, neceſſitatem, commoda aperiant; quodué ſuperiorum, quod ſubditorum in viſitatione munus ſit, ac officium grauiter doceant: denique moneant omnes ex pręcepto teneri, vt quę aduerſus communia vota, Regulę puritatem, ac regularem obſeruantiam, vel in Prouincia, vel in Monaſterio paſſim irrepere nouerint: quęcunque etiam circa ſingulares Perſonas, ſiuè paternè, ſiuè iudicialiter corrigenda eſſe iudicauerint, ad ipſos, omni timore poſtpoſito, deferant: & ſicubi id Generali, vel Prouinciali viſum fuerit, [b] formale pręceptum ſanctę Obedientię adiungant: vt eò faciliùs, ac celeriùs vitia, & exceſſus, ſi qui ſunt expurgentur, & perfectus Prouincię ſtatus incolumis ſeruetur.

[b] Fund. triũ Ord. p. 3. fol. 41.

Cęte-

Cæterum quę in viſitatione, à Generali, vel Prouinciali Miniſtro pręſtanda ſunt, in tres potiſſimùm rerum Claſſes diſtinguntur. Prima Claſſis ea complectitur, quę ad rerum diuinarum viſitationem ſpectant. Secunda, quę ad Prouincię, vel Conuentus ſtatum pertinent. Tertia, quę ſingulares fratrum perſonas attingunt.

A prima igitur rerum Claſſe exordientes: Generalis, vel Prouincialis Miniſter,[a] Eccleſiam in primis, & omnes illius partes diligenter aſpiciant: an eo cultu, ac munditia eniteant, quę Dei domum decet; ſi in ea reparandum, aut conſtruendum aliquid fuerit, decernant. [a] Act. Eccl. Med. p. 1. fol. 23.

[b] Secundo tabernaculum Sanctiſſimi Sacramenti, Pixidem, atque ipſam Sacratiſſimam Euchariſtiam, qua Religione, ac decentia in tabernaculo aſſeruetur, accuratius luſtrent: num ea recens ſit, num octauo quoque die mutetur: num quinque, vel ſex ſaltem particulæ conſecratę in Pixide ſeruentur; num Pixis panno ſerico ſit tecta, num vndique obfirmetur: num ſub Pixide Corporale, vel Palla ſubſternatur: num tabernaculum intus ſerico panno ſit circum veſtitum, num in tabernaculo aliud pręter Sacramentum aſſeruetur; num tabernaculi fores ſemper clauſę teneantur. Cuſtodiam denique conſiderent, num in ea decenter Sanctiſſima Euchariſtia exponatur. [b] Pont. Ro. Cóſt. cóg. Caſs. p. 8. c. 2.

Altare denique inſpiciant, num ſit conſecratum, nũ Ara integra ſit, num tribus mappis Altare ſit contectum perpendant, quo nitore Crux, Candelabra, candelę, linteamina, lampas, cereoſtata, atque alia Altaris ornamẽta fulgeant; alia quoque Altaria ſacellorum, vbi plura ſunt, viſitent, ac tandem de omnibus diligenter inquirant, quę ad huius Sanctiſſimi Sacramenti adminiſtrationem

tionem ſpectant; num in his debita reuerentia, rubricarum præſcriptum, ac ſtatus noſtri ſimplicitas ſeruentur.

Tertio videant an ſanctum Oleum Infirmorum decenti loco, ac vaſculo ſeruetur; num eo anno ſit renouatum; num ſit capſula lignea incluſum. Reliquię quoque Sanctorum, ſi quæ ſunt, an tuto loco, ornatè, decenterque conditæ aſſeruentur.

Quarto Sacriſtiam viſitent, perſpiciantque Calices, indumenta Sacerdotalia, Burſas, Corporalia, Pallas, Purificatoria, Sudariola, atque alia Altaris linteamimina, & Sacriſtiæ ſuppellectilem, num decenter ſub claue ſeruentur; num honeſtum numerum, aut pretioſitatem excedant: aut Eccleſia eorum penuria laboret, & vbi quicquam corrigendum, aut ſupplendum fuerit, emendent, aut ſuppleant; iuxta ea, quæ de Eccleſiæ ſuppellectili in Tertio libro explicata ſunt, quapropter Sacriſta rerum omnium, quæ Sacriſtiæ, vel Altaris vſui deſeruiunt, notulam Generali, aut Prouinciali Miniſtro in viſitatione exhibeat.

Quinto diligentiſſimè inquirant, ac proſpectent, an Miſſæ grauiter, ac moroſè celebrentur: ſi frequentius, quàm deceat Sanctiſſima Euchariſtia ob quamcunque leuem cauſam in Altari exponatur: & cum exponitur, ſi decens ornatus, ac luminum apparatus adhibeatur, ſi in ea exponenda, ac recondenda debita ſolemnitas obſeruetur; ſi bis in hebdomada, vt Religionis mos eſt, generalis Fratrum communio fiat, & ſi quam in his oſcitãtiã, aut abuſum animaduerterint, maturè præſcindãt.

Sexto animaduertant, an Diuinum officium iuxta Romanas rubricas celebretur, num debitis horis, ac tẽporibus, tardè, grauiter, ac ſuis interiectis ſpatijs recitetur. Mentalis Orationis horæ num debita obſeruatione

ab

ab omnibus cuſtodiantur. Atque hæc quidem, quod ad res diuinas attinet, à Generali, vel Prouinciali Miniſtro in Viſitatione potiſſimùm præſtari debent, & ſerpentia in his interdum vitia obtruncari.

Porrò ad ſecundam rerum viſitandarum Claſſem pertinent, Monaſterij partes, ac officinæ, quæ à Generali, vel Prouinciali Miniſtro ſunt viſitandæ: quamobrem conſiderare debent, num Conuentus magna, ac ſuperflua ędificia præſeferat, num veſtimentorum ruditas, ac vilitas ſeruetur; num in ſacra ſuppellectili, libris, atque alijs Domus vtenſilibus curioſitas, aut nimia pretioſitas, aut ſuperfluitas exuberet: num importuna ſit ſecularium, maximè mulierum ad Conuentum frequentia: num inutiles Fratrum per Vrbem euagationes, ac diſcurſus; num contemnatur Clauſura; num frequentes cum ſecularibus, vel in Conuentu, vel extra Conuentum in ſecularium domibus comeſſationes fiant, num recollectioni mentis, & quotidianę orationi vacetur, num cæremonię Ordinis, ac præſertim, ſilentium, negligantur: num fratres potiſſimùm iuuenes, & Clerici Pænitentijs exerceantur, inſtruantur, ac ſub regulari diſciplina contineantur.

Perpendant diligenter ſtatum Conuentus, vel Prouincię, tam in capite, quã in membris; viſitent loca infirmorum, ac diligenter inquirant, qua Charitate, ac benignitate infirmi tractentur; qua etiam ſuauitate, ac beneuolentia aduenæ fratres recipiantur, eisque Charitatis obſequia exhibeantur; Pauperumq; ad nos aduentantiũ hoſpitiũ viſitent, & quo hoſpitalitatis affectu recipiantur, ſolicitè inueſtigent. Refectorium, Pænaria, loca lignis, aut Fratrum veſtibus aſſeruandis deputata, Hortum, Coquinam, ac reliquas, ſi quæ ſuperſunt, officinas perluſtrent, vt ſi quid exorbitans, aut

ſuper-

ſuperfluum in his offenderint, confeſtim amouendum curent. Ad Cellas quoque ſingulorum fratrum accedant, & quę in ipſorum vſum cedunt, conſiderent, num ipſis neceſſaria ſint, quę verò vana, ſuperflua, curioſa, eſculenta, & poculenta, quęcunque tandem ſimplicitati noſtrę minus conſentanea ſunt, amoueri iubeant.

In poſtrema tandem Claſſe ea continentur, quę ipſos fratres ſingillatim attingunt. In ea porrò viſitatione prudenter Prelati ſe gerere debent, ac meminiſſe, a Viſitationem ad ſalutem eorum, qui viſitandi ſunt, totam inſtitutam eſſe: idcircò illis in viſitandis fratribus nihil, prçter eorum ſalutem, ac profectum, in animo verſari opus eſt, quapropter vniuerſos illius familię fratres in ſchedula notatos habeant, quos ſingillatim, ac ſucceſiuè, ad ſe accedere iubeant, & ſingulos de ſingulis fratribus, de ſuperiore Domus; & ſi Generalis fuerit, de Prouinciali Miniſtro, & ſtatu Prouinciæ in communi, & in particulari, interrogent: inquirant de Sacriſta, de Ianitore, de Eleemoſynario, de Prçfecto coquinę, de Hortulano, de Prçfecto Aduenarum, de Prçfecto veſtiũ, ac de alijs domus Officialibus, num rectè iniunctum ſibi munus obeant, ac prçſertim Magiſtri Nouitiorum, vbi Nouitiorum locus eſt; rationem habeant, an ad id munus idoneus ſit, num grauis, ac morigeratus, num virtutum ſtudioſiſſimus, atque optimè in ſpiritualibus rebus ſit exercitatus, qui ſibi, ac Nouitijs prodeſſe valeat. Si Nouitios in his, quę ad Regulam, ac vitę, morumque perfectionem ſpectant, diligenter inſtituat; ſi circa Nouitios ſit ſollicitus, illoſque ad orationem, ſpiritualia exercitia, cæremonias in Religione conſuetas, ad compoſitionem tam interioris, quàm exterioris hominis promoueat.

a Act. Eccl. Med. p. 1. fol. 23.

Lectorum quoque, ac ſtudentium, vbi loca ſtudiorũ fue-

fuerint, inquiſitionem haud leuiter proſequantur: in his ſolicitè quęrant, ſi modeſtè, ſi deuotè, ſi temperatè in ſtudijs, ac diſputationibus ſe gerant: maximè verò ſi in moribus, ac virtutibus: pręſertim in humilitate, ac Charitate ſe ſe exerceant, atque in regulari diſciplina proficiant.

Sacerdotes inquirant, ſi tardè ad diuina officia conueniant, ſi indeuotè, ac feſtinanter Miſſas celebrent, ſi crebra negotia in Vrbe gerant, ſi frequenter cum ſecularibus pręter rem ſermones miſceant, ſi ab Oratione ſe ſubtrahant.

Clericos etiam, ſi ſuperbi, ſi inobedientes, ſi vaniloqui, ſi pigri, ac alijs vitijs irretiti exſtiterint. Laicos quoque fratres, ſi otiosè viuant, aut tempus inutiliter conterant: ſi iniuncta ſibi officia humiliter peragant, ſi humiles, ſi Sacerdotibus reuerentes, ſi obſequioſi ſint, atque alia huiuſmodi pro officio diligenter inquirere debent, vt ſi quę vitiorum monſtra in Religione, aut Prouincia erumpunt, protinus gladio viſitationis obtruncentur, ac regularis obſeruantię, ac omnium virtutum ſtudium vbique inſtauretur.

Cuncta itaque tam leuia, quàm grauia crimina ſcripto excipiant, & quę citra infamiam ſunt, paternè, ac ſuauiter ſalutaribus monitis, ac pœnis corrigant, ne, quę velut leuia negliguntur, paulatim in grauiora excreſcant. Si quę verò grauiora, vel grauiſſima crimina (quod abſit) ad ipſos per denuntiationem, aut accuſationem delata fuerint, aut pręcedente infamia ex officio, vel generaliter, vel ſpecialiter de aliquo delicto illis inquirendum fuerit: in his iudicialiter, ac ſeruata iuris forma, procedant. Caueant tamen, ne ante Euangelicam correptionem (vbi ea neceſſaria fuerit) aut ſemiplenam probationem, vel indicia grauia, ęquipol-

lenti

lentia ſemiplenę probationi aduerſus vllum procedāt: quin etiam ita denuntiare volentes paternè admoneāt; ne aut pręter Euangelicæ legis ordinem, aut pręceptū iniuſtè alterius famam lædi contingat.

Si verò de aliquo crimine, fama præcedente, eos inquirere contigerit, animaduertant, ne de iam correctis exceſſibus rursùm inquiſitionem inſtituant; aut ſemel correctos iterum puniant: niſi fortè crimina vel malè correcta, vel neglecta fuiſſent; neque enim fas eſt quēquam de eodem crimine bis puniri.

Porrò hac ſingulari fratrum viſitatione peracta, Generalis, aut Prouincialis Miniſter fratres ad Refectoriū conuocet: atque eo tempore nullus omninò ſeculariū in domo eſſe permittatur, ac grauiſſimo ſermone de regulari obſeruantia, ac diſciplina, iuxta rerum exigentiā, pręmiſſo, omnes genuflectere iubeat, & prius Guardiani, vel Superioris domus, eo abſente, deindè ſingulorum accuſationes audiat ſingillatim; tum ſingulorū in particulari, deindè Conuentus in communi exceſſus, aut negligentias exaggeret, ac paternis correptionibus, & pœnitentijs, etiam quę leuiora ſunt corrigat, vt grauioribus aditus pręcludatur: porrò Guardianorum, aut aliorum ſuperiorum regularem diſciplinam negligentium, exceſſus ſeueriùs puniat. Quę verò in iudicium delata ſunt, ſi in ea Viſitatione minimè definiri potuerunt, omnis adhibeatur diligentia, vt primo quoque tempore expediantur; neque paſſim ad Capitulum definienda referantur.

Fratres verò huiuſmodi admonitiones, & correctiones humiliter, ac patienter ferant, ex hisque morum emendationem, vel meliorem vitę frugem ſibi comparare ſtudeant.

Exceſſus verò Prouincialis Miniſtri, ſi qui ſunt, Generalis

neralis in Prouinciali Capitulo corrigendos deferat. Interea delinquentes fratres verbis ſuauibus correctos, vterque & Generalis, & Prouincialis Miniſter ad emendationem excitent, admoneant, hortentur, ne animum deſpondeant, aut puſillo animo fiant. Reliquos quoq; fratres ad Regulæ, ac regularis diſciplinæ obſeruātiam, ad morum compoſitionem, ad Charitatem, ad ſilentiū, ad cordis ſolitudinem, ad orationis frequentiam, cæteraque cœleſtium virtutum ſtudia, quibus Euangelicæ vitæ perfectio acquiritur, ardentibus verborum ſtimulis prouocent. a Poſtremò dicto à Fratribus, *Confiteor Deo* &c. eos iuxta Ordinis priuilegia generaliter abſoluant. a Cōpend. priuil in reſol. mat. Abſol. quo ad fratres fol. 88.

DE OFFICIO CVSTODIS.

CAP. III.

CVſtodum nomen, & Auctoritas à Regula potiſſimùm ortum habet, ex qua tria præſertim munera ſunt adepti. b Primùm vt per Amicos ſpirituales, cum opus eſt, infirmorum fratrum neceſſitatibus ſubueniant. c Secundum quod eorundem Amicorum ſpiritualium adminiculo curent, vt indumenta fratribus ſuppeditentur. d Tertium quod cum Prouinciali miniſtro ad Generale Capitulum pro Generalis Miniſtri electione conueniant, vt ex quarto, & octauo Regulæ capite perſpicuum eſt. Quartum verò munus ijs additum fuit, vt ſcilicet ingruente aliqua neceſſitate, vbi Prouincialis Miniſtri præſentia haberi non poteſt, quilibet reſpectiuè in ſua Cuſtodia, eidē prouidere queat.

b Reg. 5. Fran. c. 4.
c Reg. c. 4.
d Reg. c. 8.

Veruntamen nonnihil inter Cuſtodes diſtinguendum eſt: Quidam enim Cuſtodes in Capitulo Prouinciali omnium Vocalium ſuffragijs canonicè eliguntur;

atque

atque hi ſunt, qui ſimul cum Prouinciali Miniſtro ad electionem Generalis Miniſtri conuenire debent: quorum numerus à Cōſtitutionibus noſtræ Religionis præſcribitur. Alij verò Cuſtodes ſunt nullo Vocalium ſuffragio electi, ſed ſola Prouincialis Miniſtri, ac Definitorum deputatione conſtituti, atque in locis Cuſtodialibus collocati.

Inter hos id tantum diſcriminis intercedit, quod priores à Capitulo electi ius ad Generalis Miniſtri electionem ſibi comparant: qui tamen poſt Generalis Miniſtri electionem, Cuſtodum munus in ſuis Cuſtodijs duntaxat, aliorum inſtar, exercent. Poſteriores verò cum extra tempus Generalis Capituli inſtituantur, iure illo non indigent, quo fit, vt nec publico vocalium ſuffragio eligi debeant: ſed ex Prouincialis Miniſtri, & Definitorum cōſenſu eos Cuſtodes nominari ſufficiat.

Priorum igitur, qui totius Capituli ſuffragijs eliguntur, commune munus eſt, Generalem Miniſtrum eligere: Actionibus capitularibus intereſſe: canonica ſuffragia ferre: Res Prouinciæ ſimul cum Prouinciali Miniſtro apud Generalem Miniſtrum, & Definitores Capituli Generalis pertractare: atque alia id genus præſtare, quæ ad ſuæ Prouinciæ vtilitatem, ac commodum ſpectant. Primi verò, qui Cuſtos Cuſtodum appellatur, proprium, ac ſingulare eſt, Prouincialis Miniſtri, ſi qui ſunt, exceſſus ad Generale Capitulum corrigendas deferre.

Cæterum in his, quę ad Cuſtodum munus in proprijs Cuſtodijs ſpectant, nonnihil vſu, ac conſuetudine immutatum eſt: Id enim plerunque exterum Religionis regimen expoſcit, vt iuxta temporum rationem, ac rerum exigentiam, quædam miniſtrationum genera, vel minuantur, vel augeantur, vel etiam mutentur.

Idcircò

Idcircò etſi Cuſtodes ex vi Regulæ duplici hoc munere fungerentur, primo vt infirmorum ſuæ ipſorum Cuſtodiæ ſollicitam curam gererent, altero vt ſimul cum Prouinciali Miniſtro de veſtitu egentibus fratribus prouiderent. [a] Hæc tamen officia ex noſtrarum Conſtitutionum præſcripto, iam Cuſtodum propria non ſunt, ſed alijs quoque communia. Prius enim quibuſcunque Guardianis, ac Domorum ſuperioribus à Conſtitutionibus noſtris iniungitur, vt ſcilicet ægrotorum ſuæ familiæ curam gerant: poſteriùs ad ſolos Prouinciales Miniſtros meritò contrahitur, quibus tantum id curæ competere debet, vt vel per amicos ſpirituales, vel per fratrum lanificium, neceſſaria fratribus veſtimenta adminiſtrent. [a] Cõſt. c. 6.

At quamquàm hæc ita ſint, haud tamen Cuſtodibus omnis prorſus circa hæc munera poteſtas ſublata eſt; nam ſi Guardiani, qui in vnaquaque Cuſtodia ſunt, erga Infirmorum curam negligenter ſe gerant, abſente Prouinciali Miniſtro, proprij Cuſtodis munus erit ſatagere, vt ægrotorum neceſſitati diligenter, ac opportunè prouideatur. Quod verò ad fratrum indumenta pertinet, mos eſt in Religione receptus, vt qui veſtimentis indigent, ad Prouincialem Miniſtrum confugiant, propriasque illi neceſſitates aperiant; Prouincialis verò diſpertito per Cuſtodias panno, iuxta fratrum cuiusque Cuſtodiæ neceſſitatem, quam in ſchedula deſcriptam habet, Cuſtodibus panni diſpenſationem committat.

Verùm præter hæc [a] proprium Cuſtodis munus gerunt, illis à Conſtitutionibus iniunctum; nimirum vt ſi vrgens aliqua in Cuſtodia neceſſitas emerſerit, cui Prouincialis Miniſter præſto eſſe non poſſit, ij cuſtodiali iure, prout ipſis expedire videbitur, eidem prouideant. [a] Cõſt. c. 8.

Cæterum Cuſtodes, ſi (vt plerumque accidit) à Prę latura vacent, ſuis Guardianis, imò, & Vicarijs ſubiecti eſſe debent: Cuſtodis enim nomen non Prælationis, ſed officij, ac dignitatis eſt: quo fit, vt ſi is nulla Prælatione cohoneſtatus fuerit, proprio Prælato ex vi, & diſpoſitione Regulæ ſubeſſe debeat, vt inferiùs ſuo loco vberiùs explicabimus.

DE OFFICIO GVARDIANI, ET VICARII.

CAP. IV.

GVardiani, quibus in Capitulo, vel extra Capitulum Monaſterij alicuius regimen commiſſum eſt, [a] cum verè Prælati ſint, & Animarum Paſtores, vt ex Pontificum declarationibus exploratum eſt; id in primis curare debent, vt totius Regularis Diſciplinæ formam in ſe ipſis præſeferant; Cœleſtium virtutum ſplendore cęteris pręluceant, atque optimis vitę exemplis commiſſos ſibi ſubditos paſcant; nam vt [b] Toletanum Concilium monet: *Quantum quis præcelſi culminis obtinet locum, tantum neceſſe eſt, præcedat gratia meritorum, vt in eo, quod præſidet ſingulis, ſingulariter ornetur eminentia ſanctitatis.*

[a] Clem. IV Sixtus IV. Compend. priuileg. V Guardianus.

[b] Concil. Tolet. 11. can. 2.

Quapropter ij primùm ſe irreprehenſibiles, ac totius regularis obſeruantię exemplaria re ipſa pręſtent; tum ſubditos verbo, & exẽplo ad Euangelicę vitę perfectionẽ, ac ſummarũ virtutum ſtudia ſuauiter compellant.

Primum, ac pręcipuum ipſorum munus eſt, res diuinas ſolicitè curare: nimirum vt diuina officia iuxta Romani Breuiarij rubricas ſtatis horis noctù, diùque debita cum deuotione, ac grauitate perſoluantur: Miſſę tam priuatæ, quàm ſolemnes ab omnibus deuotè

uotè reuerenter, ac moroſè celebrentur: ſacramenta eo, quo decet, cultu, ac religione adminiſtrentur: Eccleſia, Altaria, ſacra ſuppellex, atque ea omnia, quæ Diuinis Miniſterijs ſunt deputata, ſummo nitore, ac mũditia fulgeant; Idcircò ſępè Altaria, Sacriſtiam, ſacram Euchariſtiam, quę in tabernaculo aſſeruatur, oleum Infirmorum viſitare debent, vt qua reuerentia, ac munditia res diuinę colantur, non ignorent.

Alterum quoque eorum munus eſt vt omni diligentia, ac ſolicitudine ſtudeant, vt Regula, tam quo ad illa, quę ſubſtantialia ſunt, quàm quo ad ea, quæ ad maiorem ipſius puritatem, ac perfectiorem obſeruantiam conferunt; antiquæ quoque Religionis, tum Generalis Capituli Conſtitutiones diſtrictè ab omnibus obſeruentur: ne ipſorum negligentia, aut incuria in Monaſterio circa illa inobſeruantia, aut pernicioſa relaxatio ſenſim irrepat.

a Idcircò ſępè Cellas fratrum pręſertim Iuuenum viſitent, & ſi quę in his vana, curioſa, inutilia, ſuperflua tàm in libris, quàm in Cellarum ſuppellectili, aut alijs rebus inuenerint, amoueant: videant etiam, quomodo diù, noctùque in Cellis ſe gerant, ſi honeſtè, ſi religioſè, ſi deuotè: vel contrà otioſè, aut vanè, ac inutiliter ſe occupent, eoſque admoneant, ac ſi opus eſt corrigant.

a Monum. Ord.

Viſitent quoquè alias Conuentus officinas, vt ſi in his aliquid exceſſiuum, ſuperuacaneum, aut corrigendum fuerit, corrigant: ſin quicquam prouidendum fuerit, prouideant.

Tertium quoque eorum Munus eſt, ſedulò inuigilare, vt regularis diſciplina, tàm in Eccleſia, in Choro, in Dormitorio, in Horto, in Menſa, in reliquis Monaſterij partibus, ac domeſticis actionibus, quam in inte-

riore, exterioreque morum compoſitione, religioſiſque cæremonijs apud nos antiquo vſu receptis, ab omnibus cuſtodiatur: ne religioſa Diſciplina ſublata, cum ea & Religionis nomen intereat. Verum in id Guardianus totus incumbere debet, vt vniuerſos ſuæ familię fratres ad præſtantiſſimum regularis obſeruantiæ ſtudium trãſferat, & ad perfectioris, veręque ſpiritualis vitæ faſtigia conſcendenda prouocet.

Quamobrem tàm in Refectorio, quàm in priuatis colloquijs ſępè de Regula, de perfectiore illius obſeruantia, de Conſtitutionibus, de Regulari diſciplina, de cuiuſque ad Religionem vocatione, de neceſſaria votorũ obſeruantia, de morum compoſitione, de oratione, de ſilentio, de humilitate, de ſui ipſius, ac rerum omniũ contemptu, ac reliquis virtutum ornamentis Homini Dei neceſſarijs, ſermones inſtituat.

Poſtremò tandem Guardianorum munus, & auctoritas eſt, commiſſam ſibi familiam, tanquam proprios, & ordinarios Paſtores regere; grauitatem ſuperiore dignam præſeferre; vbique eminentiorem locum tenere. Idcircò Guardianus in Choro, vt dictum eſt in lib. 4. cap. 12. primam ſedem, quę eſt in dextera parte in medio Chori, velut nobiliorem, tenebit: In Refectorio verò tanquam Monaſterij caput, in capite Menſæ, quę Patrum, aut Aduenarum nuncupatur, ſolus ſedebit, vt omnium ſubditorum actus contemplari queat: neque eas ſedes, niſi ad Maioris ſuperioris aduentum, mutabit; quo tempore locum nobiliorem maiori ſuperiori cedens, in Choro primam ſedem, quæ eſt ad lęuam in medio Choro, & in Refectorio, primam, quę eſt in capite menſę fratrum, quamdiù ibi Maior ſuperior fuerit, ſibi vendicabit.

Caueant tamen Guardiani, ne ſubditis ſuis, ſuperbè,

bè, aut auſterè dominentur; ſed humiliter Chriſti exem plo inter eos præſideant, curentque, vt Domini in ipſis ſententia obtineat. [a] *Qui maior eſt inter vos, fiat ſicut minor, & qui præceſſor eſt, ſicut Miniſtrator*: neuè ſubditos prçter neceſſitatem onerent, vt [b] noſtris conſtitutionibus illis iniunctum eſt; ſoli tamen, cum opus eſt, in Refectorio loquantur, ſigna edant, Fratrum ſeſe accuſantium culpas audiant, paternèque, ac ſuauiter corrigant, vt poſthac fuſiùs explicabimus. a Luc. 22. b Conſt. c.

Quod ad Vicarios ſpectat: Hi in quadruplici genere verſantur. Quidam enim ſunt Vicarij locorum, quæ necdum in Guardianatus dignitatem ſunt euecta, qui vſitato nomine, Præſidentes appellantur; Alij, qui Guardiano emortuo, vel diutiùs à Conuentu abſente, à Prouinciali Miniſtro inſtituuntur: ſunt & alij, qui à Prouinciali, & Definitoribus in locis maioribus in Capitulo conſtituuntur. Alij denique ſunt, qui à Guardianis communiter nominantur, vt ipſis abſentibus, eorum vices gerant.

Primi generis Vicarij, quamquam Guardiani non ſint, [c] Guardianorum tamen iure, & auctoritate potiuntur, ita vt poſſint ſubditorum culpas audire, exceſſus corrigere, alium ſibi Vicarium ſubrogare, atque alia efficere, quæ Guardiani in ſuis Conuentibus præſtare ſolent, eo excepto, quod diſcretũ localem ipſi cum ſuis Fratribus eligerẽ non valent, ſed tempore electionis diſcreti ad propinquiorem Conuẽtum iuxta Prouincialis Miniſtri præſcriptum, cum ſuis Fratribus ſe conferre debent, in eoque ſuffragia pro diſcreti localis electione ferre; vt antiqua Religionis conſuetudine apud nos receptum eſt. c Manual. Prælat. t. 4. q. 20. art. 1.

Vicarij, qui propter obitum, aut longam Guardianorum abſentiam à Prouinciali Miniſtro in ipſorum

Conuentibus ſufficiuntur, eandem in vtroque foro poteſtatem ſibi vendicant, quam ipſi Guardiani à Iure obtinent: quo fit, vt omnia Guardianorum munera; perindè ac ſi Guardiani eſſent obire valeant: atque huiuſmodi Vicariorum auctoritas [a] ex conceſſione Iulij II. à Guardianis abſentibus limitari non poteſt, vt notat Miranda, cum ea à Prouinciali potiùs, quàm à Guardiano pendeat.

[a] Manual. Præl. ibid.

Vicarij, qui in maioribus Domibus interdum in Capitulo ſolent inſtitui, in eo duntaxat diſtinguntur ab ijs, qui à Guardianis conſtituuntur, quòd hi à Guardiano abſque peculiari Prouincialis Miniſtri facultate, mutari, aut amoueri non poſſunt: etſi Guardianum emori contigerit, hi ex præſumpta voluntate Prouincialis, ac Definitorum, officio Vicarij fungi poſſunt, donec ſecus à Prouinciali Miniſtro prouiſum fuerit.

[b] Vicarij denique à Guardianis conſtituti, quamquã his præſentibus nullo in fratres prælationis iure fruantur: attamen cum Guardianis abſentibus, eorum vices gerant, nulli dubium eſt, quin ij veri ſuperiores exſiſtãt, ijsque reliqui omnes familiæ Fratres velut delegatis Paſtoribus parere debeant. Attamen cum eorum auctoritas tota à Guardianorum auctoritate pendeat; ſi quæ ab illis præſentibus conſtituta ſunt, ea ipſi, Guardianis abſentibus, pro libito mutare non poſſunt, niſi aliud rerum, ac temporum ratio poſtulauerit: ac præterea cum nec Prælati ſint, nec ordinarij, ſed Delegati tantum ſuperioris ius habeant, Vicarij tantùm, non Guardiani tàm in Choro, quàm in Refectorio, abſente Guardiano, loco contenti eſſe debent. [a] Denique Guardiano defuncto ceſſat eorum auctoritas; vt docent Gloſſa in Clem. fin. de Procur. Verbo, *Cõteſtata*, [b] & Panorm. ibidem, & in capite, *Exſtirpanda*. §. *Quod verò* de Præb.

[b] Cõpend. Priuil Sorbo V. Vicarij.

[a] Manual. Præl. to. 2. q. 20. art. 1.

[b] Panorm.

&

& dignit.[c] & Nauarr. in cap. *Nullam* num. 22. verſ. *Ad prius autem*. Idcircò ſtatim per litteras Prouincialem Miniſtrum de morte Guardiani certiorem reddere debent. Interea in Conuentu tantum, vt Maior Frater præſideat, ne tumultus fiat, & quouſque Prouincialis reſpondeat, ab omni veræ Iuriſdictionis actu abſtineat, cum nulla neque in foro conſcientiæ, neque in foro exteriori auctoritate fulciatur. [c] Nauarr.

Cęterum cum Guardianorum munus, & auctoritas niſi ad alterius Guardiani creationem in proprio cuiuſque Conuentu expiret. Vicarijs ſiuè à Guardiano, ſiuè à Prouinciali Miniſtro conſtitutis cauendum eſt, ne poſt Guardianorum ad Prouinciale Capitulum profectionem, propriam, atque ab illius loci Guardiano independentem auctoritatem ſibi in eo Conuentu acquiſitam putent: nunquam enim Guardiani in proprio Conuentu auctoritas expirat, donec alter in ipſius locum ſuffectus fuerit: quò fit, vt eo, ante alterius Guardiani electionem, ad Conuentum ſuum redeunte, Vicarij auctoritas ceſſet. Ita etiam nouo Prouinciali electo, Vicariorum, qui à Priore Miniſtro varijs in Domibus conſtituti fuerant, auctoritas non labitur, donec expleto Capitulo, Guardiani ad ſuos Conuentus appulerint, vel abſentes, proprios ad ſua loca Vicarios deſtinauerint; nam integra eorum authoritas manet ex beneficio legis, & vniuerſali conſuetudine in ordine introducta, ne aliquis Conuentus vnquam reperiatur ſine Prælato. Mirand. t. 2. q. 20. art. 1. côcl. 3.

CAP. V.

a Conſt.c.1

[a] GRauiſſimè noſtris Conſtitutionibus ſancitum eſt: vt qui in Magiſtri Nouitiorum munere Deo, ac Religioni famulari debent, à Capitulo eligantur, Prudentes, Maturi, & in via Dei illuminati, qui Nouitios non ſolum congruas, ac legitimas Religionis Cęremonias; ſed potiſſimùm ſpirituales profectus, quibus ad perfectam Chriſti Domini imitationem conſcenditur, ſolicitè doceant, verbiſque, ac optimis vitæ exemplis inſtruant, quænam veri, ac perfecti Fratris Minoris vita eſſe debeat.

Etenim tanti ponderis, ac momenti eorum munus eſſe exploratum eſt, vt ex ipſorum in Nouitijs educandis diligentia, aut ſocordia maxima, vel bonorum, vel malorum ſeges quotidiè in Religione oriri videatur: quapropter eorum partes, & officia paulò diligentiùs explicanda ſunt, vt ijs perſpectis, maturiùs ij tam arduũ opus ſuſcipiant; ſuſceptum verò maiori ſtudio, ac ſolicitudine impleant.

Munus itaque Magiſtri Nouitiorum in tres partes diſtinguitur. Prima ipſius Magiſtri perſonam, ac conditiones complectitur. Secunda ad Nouitiorum inſtructionem. Tertia ad eorundem probationem pertinet.

a S. Bened. in Reg. c. 21.
b Baſil. ſermo de abdicat. rerũ.

[a] Maximam Prouinciarum ſuperiores in Magiſtri Nouitiorum delectu curam adhibere debent, vt non niſi moribus, atque ætate maturus eligatur, [b] qui in Regulæ obſeruantia, ac omni virtutum diſciplina ita probatus ſit; eoque litteratura, ac præſertim diuinarum litterarum ſcientia polleat, vt ad Nouitios in vtroque

homi-

homine inſtituendos, atque in via Dei erudiendos, aptus eſſe poſſit.

ᶜ Cum enim (teſte Boetio) nulla res Diſcipulo ita perniciofa ſit, ſicut vita Magiſtri contumelioſa, talesque ſæpenumerò Diſcipuli efficiantur, quales Magiſtri moribus eſſe ſolent, in id maximè animum intendere debent, ac ſumma vigilantia proſpicere, vt qui Nouitiorum Magiſterio funguntur, tales ſint, vt eos Tyrones, velut totius Religioſæ obſeruantiæ ſpecula contemplantes, in his nihil præter veræ, ac ſolidę virtutis exemplum imitandum habeant. *c Boet. de diſc. ſchol.*

Curet itaque Magiſter, operum luce, cum primis ſuis Nouitijs præire, & quæ verbo docet, factis pręſtare, vt inſtar Cœleſtis Magiſtri, illud ipſis occinere queat. *Exēplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis*: atque adeo illud Pauli dictum ſibi altè animò defixum habeat, quo aiebat. ᵃ *Non enim audeo aliquid loqui eorum, quæ per me non efficit Chriſtus*; vt ſępè eò, ſe ipſum exterreat, & ad meliores virtutum profectus prouocet. *a Rom. 15.*

In orationis ſtudio, in Ieiunijs, in Laboribus, atque alijs aſperitatibus prior eſſe ſtudeat, vt Nouitios ad diſcretam Carnis macerationem, non tàm verbo, quàm exemplo efficaciter hortari valeat. Denique in omnibus, iuxta ᵇ Apoſtoli Conſilium; ſe ipſum prębeat exemplum bonorum operum; in doctrina, in integritate, in grauitate. *b Ad Titum. 2.*

Caueat pręterea, ne coram Nouitijs quicquam leue, aut ſcurrile geſtu, vel ſermone proferat, vel aliud præſtet, quo ſe aliquo modo reprehenſibilem prodat; turpe enim eſt, ſi, qui aliorum mores corrigendos ſuſcepit, ipſe morum correptione indigeat. Omni enim vitio carere debet, qui in alterum paratus eſt dicere: nam quemad

modum

modum ſydera, ſi vel modicum aberrent, in omnium pernicıem cedit; ita Pedagogi vitia, licet parua, magno Tyrunculis detrimento fiunt, dum eos ad eundem lapſum alliciunt.

Nimiæ quoque familiaritatis ſigna nemini Nouitiorum oſtendat, qualia ſunt, faciem, vel aures alicuius contrectare, verbis colludere, cum eo iocari, & ſimilia: ſed in aſpectu, in verbis, ac totius corporis compoſitione ſemper Magiſterij grauitatem cum affabilitate, & morum honeſtate coniunctam ſeruet.

At non ſatis eſt, Magiſtrum Nouitiorum palàm nullo vitio ſe labefactatum oſtendere; tàm enim eximium, ac præſtantiſſimum munus eſt, quod exercet, vt plurimę in eo virtutes requirantur, quibus præditum eſſe oportet, in his præcipuè elucere debet humilitas, quam, ſiuè iubeat, ſiuè arguat, ſiuè corrigat, ſiuè inſtruat, ſiuè alio modo cum ijs conuerſetur, ſemper velut facem, ita pręſeferre debet, vt nunquam in his verbo, factouè typhũ, aut ſuperbiam oſtentet.

Humilitatem quoque affabilitas, ac morum quędam ſuauitas comitari debet, quibus ſe Tyronibus amabilem reddat; multum enim intereſt, tum ad faciliorem Nouitiorum inſtitutionem, tum ad virtutum profectus ipſis efficaciùs perſuadendos, vt Magiſter, Nouitiorum ſibi beneuolentiam conciliet. Siquidem ii libentiùs eorum correptiones audiant, ac monita capeſſant, quos diligunt, & à quibus ſe diligi ſentiunt. [a] Quamobrem D. Baſilius de Magiſtrorum delectu diſſerens. *Illis præficiatur Is* (ait) *qui tum ætate, tum vſu etiam rerum cæteris antecedat, cuiuſque omnibus teſtata morum facilitas ſit: quo videlicet tum paterna lenitate, tum prudenti etiam ſermone errata corrigat adoleſcentulorum.*

[a] Baſil. in Reg. fus. diſp reſp. 15.

Verùm cum humilitate, affabilitate, ac morum facili-

tate

tate grauitas quędam ſemper coniuncta ſit, oportet ſ quæ horum pondus eſſe ſolet: ne humilitas in deiectionem, affabilitas in leuitatem, ac nimia ſuauitas in conniuentiæ vitium degeneret.

His flagrans quædam Charitas comes accedat, qua erga nouitios Magiſter ita affectus eſſe debet: vt vniuerſos tanquam filios carne à ſe genitos complectatur; atque adeò eorum bono, ac ſaluti ex Charitate inuigilet, vt ipſe omnium tentationes ſuſtineat, omnium tribulationibus communicet, omnium afflictionibus compatiatur, cum Infirmis infirmetur, fleat cum flentibus, gaudeat cum gaudentibus; omnia denique omnibus fiat, vt omnes lucrifaciat.

Super hæc autem Magiſtri Nouitiorum Regularis obſeruantię zelum ſimul cum prudentia coniunctum in animo gerant. Zelum quidem, vt neque inſtituendorum, ac probandorum Nouitiorum ſibi creditum munus ſegniter, & ignauiter proſequantur, neque eorum vitia occultent, quos Religioni ineptos eſſe ſentiunt: ex quo tandem fiat, vt Religionis vinea inutilium huiuſmodi, atque interdum pernicioſorum palmitum commiſtione ſterilis efficiatur, & quę vuis ſuauiſſimis abundare debuit, nonniſi lambruſcis luxuriet. Hinc grauiter admonet [a] Boetius: *Magiſter ſit in ſermone verax, in iudicando iuſtus, in conſilio prouidus, in commiſſo fidelis.* [a] Boet. de diſc. ſchol.

Prudentiam verò, qua Nouitiorum mores indagare, propenſiones rimari, atque eorundem probationi ita inſiſtere nouerint: vt quando indulgendum, quando corripiendum, quando hortandum, quando admonendum, quando leuiùs obiurgandum, quando ſeueriùs caſtigandum, quando diſſimulandum ſit, non ignorent, nę zeli exceſſus Nouitios perdat, quos prudentię, ac diſcretionis Regula incolumes ſeruare debet. Hæc obiter dę Magiſtri conditionibus dicta ſint. DE

CAP. VI.

QVod autem ad Nouitiorum inſtructionem pertinet; cum multa in Religioſę exercitationis paleſtra ſe offerant, quæ imperitus exequi minimè Poteſt: planè opus eſt, vt Magiſter ea ſcientia præditus ſit, qua, & dubia, quę interdum Nouitijs accidunt ſoluere, & intimos conſcientiæ receſſus rimari, & ſcrupulorum Abyſſos reſerare, & claudere, & inter lepram, & lepram diſcernere queat. Præſertim verò diſertam Regulę, Declarationum Pontificalium, ac cęterarum germanarum Regulę explicationem; tum conſtitutionum notitiam, tam præſto habere debet, vt in his Tyrones ſuos certò, ac tutò erudire valeant.

Hac itaque ſcientia præditi Nouitiorum Magiſtri, omni ſtudio, ac diligentia in id potiſſimùm animum intendant, vt Nouitiorum mores, propenſionem, ac naturam penitus perſpectam habeant, quod vt faciliùs aſſequi valeant, omnes, prę ſertim in ipſo Religionis ingreſſu confidentiæ fores aperiant, vt ij liberè, ac tutò vniuerſas ſuorum cordium cogitationes, atque intimos animi receſſus illis patefacere queant: id facilè aſſequentur, ſi Nouitiorum ſibi amorem, ac beneuolentiam concilient. quapropter erga omnes, ac ſingulos æquali omninò affectu ferantur; eademque beneuolētię, & amoris ſigna abſque vlla omninò particularitatis macula, omnibus oſtendant; atque eodem modo curent, vt inter Nouitios purus tantum Charitatis affectus vigeat, à quo omnis tum ſuperflua, tum ſingularis familiaritas longè exulet, ſępè etiam eos diù, noctùque in Cella viſitare debent, vt qua ratione ibi ſe gerant, inſpiciant:

de-

demum ab ijs, quomodo circa Paſſionum mortificationem, Corporis afflictiones, ac ſpiritualia exercitia proficiant addiſcere ſtudeant.

Doceant Nouitios, in quo potiſſimùm pura Regulę obſeruantia, ac vera fratris Minoris perfectio ſita ſit: quęnam ſint Regulę pręcepta, quę ęquipollentia, quę etiam pręceptorum vim habeant; idcircò curent, vt tempore Nouitiatus, vt noſtris Conſtitutionibus pręſcriptum eſt, cum his totam Regulam perfectè memorię commendent. Quotidiè vel poſt refectionem, vel in veſpere per horam, ſpiritualem illis lectionem explanent; frequenter etiam de Regula, de interioris, ac exterioris hominis renouatione, de virtutibus illis ſermones inſtituant, & cuiuſque ſpirituales profectus perpendant.

Inſtruant eos coram Deo omni tempore ambulare, animum in Deum ſemper ſuſpenſum gerere: Dei ſpiritum ſuper omnia deſiderare, cordis, Corporis puritatem ſeruare: Altiſſimam Paupertatem, ac rerum penuriam expetere, veram ſui ipſorum abiectionem optare, humilia, ac vilia ópera libenter amplecti: arctum ſilentium cuſtodire, ſolitudinem, & Cellam diligere: erga B. Virginem ſingularem deuotionis affectum in animo concipere, & ad omnis perfectionis apicem ardentiùs anhelare; quę vt faciliùs aſſequi poſſint, Nouitij toto ipſorum probationis tempore, vt noſtris Conſtitutionibus cautum eſt, nulli litterarum ſtudio vacent, neque ad ordines promoueantur, neque ſi Sacerdotes ſunt, aliorum Confeſſiones audiant, ſed proprię tantum reformationi ſtudeant.

Inſtituant quoque, quomodo eos in exteriori homine benè compoſitos eſſe oportet; quomodo honeſtè conuerſari, humiliter, ac ſimpliciter alijs parere, reueren-

uerentes, & obſequioſos omnibus eſſe, demiſſis oculis incedere; neminem niſi flexis genibus alloqui; cum nullo, niſi cum ſuperiore, diutiùs proloqui; Magiſtro tantum, aut ſuperiori ſuas tentationes aperire; otium fugere, ac cętera, quę ad debitam membrorum compoſitionem, tàm vigilando, quàm dormiendo, ac ſenſuum mortificationem faciunt, diligentiùs proſequi debeant.

Ordinis quoque illos cęremonias doceant, quomodo ſcilicet diuinum officium iuxta Rubricas perſoluendum ſit, quo ritu cantandum, quo tempore in Choro ſtandum, quo ſedendum, quo inclinandum, quo genuflectendum, quo humus deoſculanda: quę in Refectorio, quę in Dormitorio, ac alijs locis illis obſeruanda ſint; quomodo in mentali oratione ſeſe exercere, ad Pœnitentię Sacramentum, & ſacram Communionem accedere, atque alias tum ſpirituales, tum corporales exercitationes pręſtare debeant. Doceant quotidiè, in Refectorio ſuos defectus candidè accuſare, flagellationem, quo ritu, quauè ratione, qualibet ſexta feria in Refectorio perficere debeant, aperire. Veſpere antequam ad quietem ſe conferant, moneant, ſuperioris, aut Magiſtri benedictionem genuflexos petere; neminem ſecularium alloqui, litteras neque ad alios ſcribere, neque ab alijs ad ipſos ſcriptas, abſque ſuperioris, aut Magiſtri licentia recipere: ſimpliciter in omnibus obedire, interrogatos candidè reſpondere; vbique ſe ipſos contemnere, & accuſare: in his, atque alijs cęremoniis in Ordine antiquo vſu receptis Nouitios inſtituant. Officium quoque B. Virginis, cum in Choro nō perſoluitur, ipſis extra Chorum perpetuò, ac deuotè ob reuerentiam B. Virginis recitandum ſuadeant.

Pręter hęc Magiſtri Nouitios in propriis Clericorū

officiis

officijs eos accuratè inſtruant; nimirum quomodo eos Altaria tegere,ac detegere,ampullas pręparare; in Miſſæ miniſterio ſe gerere,celebranti in Miſſa ſolemni Thuribulum miniſtrare; lucernas in Choro aptare; Horologium,vel Excitatorium diſponere, ac moderari; Hoſtias conficere; Corporalia componere; atque in omnibus Eccleſiæ, atque Altarium munditiei, ac nitori ſtudere oporteat. Ac pręterea aliorum capillos ad Clericalis Coronę formam tondere; ſandalia, atque habitus conſuere; Infirmis miniſtrare; atque alia id genus corporalia opera perfectè,ac deuotè pręſtare doceant. Vt iuxta Apoſtolicum conſilium,& humilem S. P. N. Franciſci,& piorum Patrum inſtitutionem, ſibi, ac alijs ſuo labore prodeſſe,ac miniſtrare queant.

DE NOVITIORVM PROBATIONE.

CAP. VIII.

TErtium tandem, ac poſtremum munus ſupereſt, quo Magiſter Nouitiorum fungi debet, quod inter cætera potiſſimum cenſetur: videlicet ipſa Nouitiorum Probatio,quę vel per communes Religionis auctoritates,vel per verborum correptiones,ac reprehenſiones, vel tandem per inflictas carnis caſtigationes, ac pœnitentias peragi ſolet. In his primum Probationis genus ita neceſſarium eſt,vt ad Profeſſionem nullo modò ij recipi debeant,qui per totum anni circulum,cunctas noſtrę vitę auſteritates, quę ſingulis anni partibus nobis ſeſe tolerandas offerunt, ferre non didicerint: quapropter qui longa, ac diutina ęgritudine tempore Probationis laborant,vel dimittantur, vt ad ſeculum redeant, vel ſi in Religione perſeuerare poſcant, non

prius

prius ad Profeſſionem admittantur, quàm totum ęgritudinis tempus,perindè ac ſi elapſum non eſſet,alterius ęqualis temporis benè valentes vſura reſarcierint: qui verò ita debiles,atq; infirmę complexionis eſſe agnoſcuntur, vt non niſi ęgrè conſuetas Religionis aſperitates ferre queant,omninò ab ordine dimittantur. Conſtitutionesque ſeruentur,vt Nouitii ante ſuſceptionem Habitus per aliquot dies ad communem Nouitiorum vitam, atque exercitia admiſſi probentur; quo tempore generalem ſuorum peccatorum confeſſionem coram Magiſtro faciant.

Secundum verò Probationis genus prudenter à Magiſtris exerceri debet, vt eo Nouitiis prodeſſe potiùs, quàm obeſſe valeant. Idcircò ex doctrina S. Iſidori id eis obſeruandum erit, vt inter ipſorum cõuerſionis initia benignè cum ipſis agant. [b] *Primordia enim Conuerſorum* (inquit) *blandis refouenda ſunt modis, ne ſi ab aſperitate incipiant, exterriti ad priores lapſus recurrant: qui enim conuerſum ſine lenitate erudit, exaſperare potiùs, quàm corrigere nouit.* Quapropter poſt Religionis ingreſſum nonnullos dies elabi ſinant, antequã vlla verborum aſperitate Nouitios corripiant, atque eo tempore ſe illis affabiles pręſtent, quò faciliùs eorum mores, ac propenſiones percipere queant: Inde enim fiet, vt cuiuſque natura perſpecta, quisnam in eorum correptione modus illis ſeruandus ſit, prudentiùs agnoſcant.

[b] S. Iſid. de ſummo Bono. S. Greg. in Regis.

Id quidem Magiſtris certum, atque exploratum eſſe debet, Nouitios in his pręſertim probari, ac corrigi oportere, in quibus mali habitus, aut malę propenſionis vitio laborant; atque adeò huic Probationi inſiſtẽdum eſſe, vt ab ea illis nunquam recedendum ſit; donec prauos huiuſmodi animi habitus, atque inclinatio-

nes

nes planè extinctas,ac ſublatas viderint. At hic magna Magiſtrorum prudentia opus eſt,qua tempus, modum, ac perſonas obſeruent,vt hæc probatio ad morum correctionem illis prodeſſe valeat.

Quandoque enim Magiſtri prudenter quoſdam Nouitiorum defectus,perinde ac ſi non aduerterent, diſſimulare debent: vel vt grauiorum correptionibus inſiſtant, vel quod Nouitios eo tempore ad correptionem minus aptos, ac diſpoſitos animaduertant: aut tandem ne nimijs correptionibus Nouitios onerent. Interdum etiam Nouitiorum exceſſus patienter ferre; atque eousque ipſorum correptionem eos differre oportet, quoad ipſi maiores tum ad correptionem ſeueriorem ferendam, tum ad vitium ipſum debellandum, animi vires adepti fuerint. Atque inde aliquando mitiùs, interdum ſeuerius Nouitij corripi debent, prout vel temporis, vel perſonę ratio dictauerit. a Id verò Magiſtri ex doctrina S.Bonauenturę obſeruent,vt,cum erga Nouitios filij ſemper appellatione vti debeant, in eos Patris affectum demonſtrent; nunquam tamen eorũ vitia diſſimulent,aut in ijs perſtringendis,plus ęquo, indulgentiores ſe exhibeant. a S.Bonau.

Sunt enim quidam plus æquo in oculis ſuis ſapientes, atque ad proprium ſenſum tuendum procliues, qui partim ratione ab errore reuocandi, partim aſperioribus correptionibus, ac publicis confuſionibus à vitio deterrendi ſunt: nam vt docet b S. Gregorius, Iuuenes plerunque ſeueritas admonitionis ad profectum dirigit. b S.Greg.

Sunt & Alij puſillanimes, quos non aſpera, ſed miti potiùs obiurgatione increpari oportet, ne animum deſpondeant; eodem modo qui natura verecundi ſunt, molliori increpatione ſunt arguendi, ne nimia

confuſione conterantur: qui verò audaces ſunt, vel de ſe ipſis præſumunt, partim placidis exhortationibus, partim duris reprehenſionibus corripiantur, vt humilia de ſe ipſis ſentire diſcant: ſic enim Magiſtros Nouitiorum decet omnia omnibus fieri, vt omnes Chriſto lucrifaciant.

Veruntamen cauere debent Magiſtri, ne in Nouitiorum correptione iram, aut mentis turbationem oſtendant; ne vè in his increpandis plus æquo exardeſcant: ab injurioſis, ac minacibus quibuſdam verbis abſtineant, quæ ſecularem potiùs iracundiam, quàm religioſam ſeueritatem præſeferunt: ipſis quoque conſultum eſt, ne corporis, aut generis defectus exprobrēt, veluti vultus deformitatem, illegitima natalia, paupertatem, generis obſcuritatem, & alia huiuſmodi, quæ ad Nouitiorum emendationem non tendunt: ſed ea in ipſis potiſſimùm vitia proſequantur, quorum ab eis correptionem expectant; neque eoſdem in omnibus defectus carpant; ſed propria cuiuslibet vitia ſpectantes, varias pro temporum opportunitate, ac Nouitiorum conditione increpationes componant, ita tamen, vt cum primum Nouitios ſeuera correptione nimis cōfuſos, aut turbatos animaduerterint: prudenter ſermonem emolliant, & in exhortationem conuertant.

In Pœnitentiis verò inaugendis cauti, ac diſcreti eſſe debent, ne aut immoderatis, aut inutilibus, vel etiam ridiculis pęnitentiis Nouitios onerent: quamobrem prudenter apud ſe locum, tempus, perſonam, ac culpas ipſas diiudicent, tum diſcretas, ac proportionatas illis pœnitentias iniungant; quibus non ſolū ii ad vitiorum emendationem ſuauiter pertrahantur: verum etiam ex iniunctionis modo, maiora patiendi deſideria animo concipiant.

Si

Si interdum Magiſtri Nouitios extraordinario quodam mortificationis genere, præter omnem culpam probare voluerint, eiſdem conſultum eſt, vt per aliquot dies antea de huiuſmodi probationis genere cum ipſis ſermonem habeant; quo faciliùs ſe ad omnem ſenſus mortificationem diſponant.

Caueant tamen Magiſtri ne vllo modo, vel manu, vel baculo Nouitios percutiant; aures, aut capillos illis trahant; aut indignabundi impellant. Hoc enim probationis genus nos potiſſimùm dedecet, qui Nouitios, non pueros, ſed ętate prouectos, ac ſponte perfectionis iter arripientes, in via Dei ſuauiter inſtruẽdos ſuſcipimus: quapropter pœnitentias tantummodo à ſanctis Patribus probatas, vtiles, quæque viros religioſos decent, ij imponere ſtudeant; quales ſunt ieiunia in pane, & vino, aut aqua; abſtinentię ab obſonio, aut fructibus, comeſtiones in terra, flagellationes, aquæ potiones, ſui ipſorum accuſationes in menſa, veniam genuflexos ab alijs petere, lingua humum lambere, ante oculos vittas deferre, ligneum baculum ore geſtare: fracta vtenſilia collo pendentia ferre: atque alia huiuſmodi, quibus Religio noſtra iam ante hac vſa fuit, quæque ad honeſtam, ac diſcretam ſenſuum mortificationem conferunt. Omnis enim Nouitiorum, tam per verborum flagella, quam per carnis mortificationem probatio eò ſpectare debet, iuxta Apoſtolum, vt vetus homo in ipſis corrumpatur, & nouus, qui ſecundum Deum creatus eſt, intus de die in diem renouetur.

Porrò quæ de Magiſtris Clericorum Nouitiorum hactenus à nobis dicta ſunt, ad Laicorum quoque Magiſtros reſpectiuè pertinent, qui cum ipſis communi officio ſunt coniuncti: in illis tamen Prouincijs, in quibus

conſuetudo viget, vt Laicorum Nouitiorum laici conſtituantur Magiſtri, in plurimis enim, qui Clericorum ſunt Magiſtri, ſunt etiam, & Laicorum. Hi enim ita ætate prouecti, ac moribus compoſiti eſſe debent, vt ad omnium virtutum ſtudia ſuis Nouitijs duces eſſe queant. Hi Laicos Nouitios in his, quæ tum ad Coquinæ miniſterium, tum ad Hortum excolendum, atque alia Laicorum fratrum officia peragenda ſpectant, ſolicitè inſtruere debent; nunquam otioſos eſſe ſinant, ſed eos ſtatis temporibus, laboribus exerceant; doceant eos humiles, ac reuerentes ſacerdotibus eſſe, paupertatem ſeruare, Charitatem erga omnes gerere, promptè infirmis miniſtrare, & in Chriſti amorem ſuper omnia exardeſcere.

Ordinis quoque Cęremonias eos ſeruare doceant: & quo pacto Miſſis deuotè inſeruire, quo tempore ad officiorum initia conuenire, qua reuerentia ad Confeſſionem, & ſacram Euchariſtiam accedere; atque alios Religionis ritus pręſtare debeant, plenè inſtruant: curentque vt Regulam memoriæ mandent, & quotidiè ad lectionem Magiſtri Clericorum Nouitiorum ſe conferant.

Ipſi quoque ſuorum Nouitiorum culpas extra Refectorium audiant, ac prudenter, tàm verbis, quàm pœnitentiarum inflictione extra Refectorium illos probent, ac corrigant. In Refectorio verò ſolus ſuperior, eorum accuſationes auſcultet, & vt expedierit, corripiat: ſuperiori tamen conſultum eſt, vt Nouitios de iniunctis à Magiſtro pœnitentijs interroget, tum ne Nouitios nimijs pœnitentijs oneret, tum etiam vt quomodo ipſi à Magiſtro probentur, agnoſcat.

Quod ſi Magiſter Laicorũ aliquas Pœnitẽtias in Refectorio peragendas ſuis Nouitijs imponere voluerit,

facul-

facultatem à ſuperiore obtineat, qui eam facilè Magiſtro concedere debet, dummodo huiuſmodi mortificationes debitam moderationem non excedant.

DE RECEPTIONE NOVITIORVM, & prudentia in ea ſeruanda.

CAP. VIII.

NOuitiorum receptio, & propagatio non fruſtrà inter grauiora, ac præcipua Religionis negotia cenſeri debet; cum enim [a] iuxta B. P. N. Franciſci doctrinam nihil magis Religioni pernicioſum eſſe debeat, quàm indeuotorum, ac inutilium Nouitiorum turma, ex qua tandem antiquus humani generis hoſtis poſtremum Religioni exitium minatur; magna profectò prudentia, & conſilio his opus eſt, quibus recipiendorum Nouitiorum auctoritas eſt collata, vt probos ab improbis, ignauosque ab idoneis diſcernere ſciant, ne inepta Nouitiorum multitudine Religio tandem obruatur.

[a] Chron. p. p.

Idcircò Prouinciales Miniſtri [b] ſanctorum Patrum potiùs doctrinæ inhærentes, quàm Fratrum paucitatem metuentes, non facilem his, qui ad Religionis ſinum accurrunt, ingreſſum tribuant, ſed, ſicut ait Apoſtolus, Probent ſpiritum, an ex Deo ſit: Plerique enim, vt monet [c] S. Bonauentura, corpore imbecilles ſe offerunt, qui ordinis rigorem, atque auſteritatem deinceps ferre nequeunt. Nonnulli pauperes, & egeni, qui nullo Dei amore permoti, ad vitæ tantum alimenta quærenda ad Religionis habitum feſtinant. Multi quoque nullo ſtabili Religionis capeſſendæ propoſito muniti ad nos accurrunt, qui ad tempus accedunt, & in tempore tentationis recedunt. [a] Plurimi denique ita moribus in-

[b] S. Bened. in Reg. ca. 58.

[c] S. Bonau. opuſc. to. 1. in quæſt. circa Reg. q. 10.

[a] S. Bonau. ibid.

compoſiti, ac prauis inclinationibus imbuti ad ordinem accedunt, vt vix eos malę conſuetudinis vitia deſerere poſſe ſperandum ſit, à quibus tandem Ordinis, ac morũ diſciplina plerunque diſſoluitur.

Quamobrem Prouincialis Miniſter neminem ad Nouitiorum habitum recipiat, qui per aliquod temporis ſpacium ſtabilitatem, ac firmum animi ſui propoſitum piè, ac laudabiliter viuendo non probauerit: atque eo tempore diligenter de ipſius moribus, natura, ac propenſionibus inquirat, et ſi quos vel crapulæ, ac vino deditos, vel carnalibus illecebris irretitos; vel rixoſos, vel ſuapte natura feroces, ac terribiles, vel ad huiuſmodi vitia, quæ vix deponi valent, propenſos agnouerit; ſatius eſt vt ab eorum receptione abſtineat, vel ijs ſaltem nõ, niſi poſt longam temporis probationem, qua ſe veteris hominis vitia exuiſſe teſtentur, Religionis fores aperiat.

b Stat. ord Præmõſtr. diſt. 1. c. 14

[b] Denique eorum, qui ad Religionem ingredi cupiũt. Ingenium, mores, cerebrum, Corpus, ſtatus, & geſtus; ætas, vires, Phyſonomia, valetudo, deſiderium, ſcientia, conuerſatio, anteacta vita, zelus, diligentiſſimè exploranda ſunt:[c] ne turbulenti, vertiginoſi, lunatici, ſtolidi, indociles, geſticulatores, deformes, pacis perturbatores, inflexibiles, tumidi, ac inſtabiles ad Religionem admittantur, quibus ipſa Religio, non tam ad ſalutem via, quàm ad eorum perditionem aditus fiat.

c S. Baſil in Reg. fuſ. diſp. reſp. 10.

Quarè ſuperioribus, ad quos Nouitiorum ſuſceptio ſpectat, conſultum eſt, vt iuxta ſanctorum Patrum regulas ad Religioſæ vitę perfectionem amplectẽdam, [a] eos duntaxat admittant, qui ad capeſſendam diſciplinam idonei ſint, & qui ad hanc vitæ ſublimitatem adipiſcendam ſpiritu Dei agi, non obſcuris inditijs comperiuntur: vt ſperari queat, quòd qui cępit in eis opus bonum, ſit idem perfecturus.

a Stat. ord. præmõſtr.

Cæte-

Cæterum antequam vllum ad probationis habitum admittant, prædicent ei omnia dura, & aſpera, quæ in Religione illi ſubeunda ſunt; qui ſi pulſans perſeuerauerit; tunc Prouincialis Miniſter tribus, vel quatuor ſenioribus illius Cõuentus, in quo ea receptio fieri debet, iuxta [b] Gregorij XIV. decretum, accitis, prius corporis ſtatum in eo, qui recipiendus eſt, perpendant; nimirum ſi debilis, ſi nimis delicatus, ſi ad labores ineptus, [c] ſi membris mutilatus, aut corpore ita deformis fuerit, vt eum in Domo Dei miniſtrare, minimè deceat: etſi quem huiuſmodi offenderint, nullatenus recipiant: tum verò de conditionibus recipiendorum, tam à iure, quàm à Regula, ac noſtris conſtitutionibus præſcriptis interrogent, quæ omnes ad hæc capita reducuntur.

1 [d] Quod ſit conditione liber, non ſeruus. In cap. *Si ſeruus* tit. 1. diſt. 54.

2 [e] Non ſit Epiſcopus, vel Cardinalis: Hi enim abſq; Pontificis licentia Religionem ingredi non poſſunt.

3 [f] Non coactè, ſed voluntariè, ac ſponte ad Religionem accedat.

4 [g] Non ſit fatuus, vel mente captus, vel furioſus.

5 [a] Non ſit impubes.

6 [b] Publicis, aut perpetuis ratiocinijs non ſit adſtrictus.

7 [c] Debitis vltrà facultates ſuas non ſit onuſtus.

8 [d] Sit ex legitimo thoro natus, quoad aliquas conditiones in ipſius receptione ſeruandis, vt conſtat ex conſtitutione Gregorij XIV. quæ incipit: *Circumſpecta*, & Clementis VIII. quæ incipit: *In ſuprema*.

9 [e] Non ſit ex ordine Minimorum, quia huiuſmodi abſque Pontificis licentia recipi non poſſunt, vt conſtat ex Bulla Pij V. & Gregorij XIV.

10 [f] Non ſit ex fratribus de obſeruantia, aut Diſcal-

[b] Comp. Priuil. V. Nouitius.

[c] Reg. S. Bened. ca. 58. in decl.

[d] Cap. ſi ſeruus. tit. 1. diſt. 54.

[e] Cap. niſi cum pridẽ de renunt.

[f] C. Puella 20. q. 2. & cap vlt. 22. q. 2. & c. 1. de ijs, quæ vi, metuſuè cauſa fiunt.

[g] C. ſicut tenor de Regul.

[a] Cap. ad noſtram de Reg. & c. ſignificatũ eiſd. tit.

[b] Conſtit. Sixti V. q̃ incipit cũ & omnibus.

[c] Conſt. Sixti V.

[d] Conſt. Greg. XIV & Clem. VIII.

e Cōpend. Priuil. V. recipere.

ceatis, niſi à ſuo Prouinciali licentiam in ſcriptis obtinuerint ex Bulla Pauli III. & Iulij III.

f Ibidem.

g Reg. c. 2. Corduba ſup. Reg. c. 2. q. 2. S. Bonau. in expoſit. Reg. 42.

11 [g] Sit fidelis, & Catholicus, vt ex Regula, & intentione S. P. N. Franciſci colligitur, in qua conditione etiam comprehenditur, quod non ſit ſchiſmaticus, aut hæreſis ſuſpectus, vt ſentit Corduba ſuper Reg. cap. 2. q. 2. & iuxta Sanctum Bonauenturam in expoſitione Regulæ 42. quod pro fide Catholica Martyrium ſubire ſit paratus.

h Reg. c. 2. C. cum ſis præditus de cōuerſ. coniug. & c. 27. q. 2.

12 [h] Vxorem non habeat, vel ſi habet, eam iuxta Regulę noſtrę præſcripta dimiſerit.

i Cōſt. ord. c. 2.

13 [i] Sit animo promptus, ac diſpoſitus ad Religionis onera ferenda.

l Cōſt. ord. c. 2.

14 [l] Non ſit infectus lepra, aut alia infirmitate contagioſa, vel morbo caduco obnoxius.

m Concil. Trid. ſeſſ. 23. c. 12. & 13.

15 [m] Sit ſufficienti litteratura prędıtus.

n Cōſt. ord. c. 2.

16 [n] Non ſit aliqua infamia publicè notatus.

o Sixtus V. conſt. quæ incipit, cū de criminibus.

17 [o] Crimen, aut delictum non commiſerit, quod in iudicium ſit deductum, ſeu deduci poſſit, quę conditio exſtat in Bulla Sixti V. contra criminoſos, & facinoroſos.

a Conſtit. ord. c. 2. D. Thom. 2. 2. q. 101. art. 4.

18 [a] Quod non habeat Patrem, Matrem, aut ſorores adeò pauperes, vt abſque eo viuere non poſſint: vel ſi Pater eſt, filios in neceſſitate conſtitutos non habeat, niſi prius prouiderit, quomodo ij educari debeant.

b Conſtit. ord. c. 2.

19 [b] Quod ab alia Religione non apoſtatauerit.

c Ibidem.

20 [c] Quod ſi in Clericum recipiendus eſt, decimum ſeptimum ſaltem annum attigerit; ſi in Laicum, decimum nonum.

d Ibidem.

21 [d] Quod ſi aliàs noſter Nouitius fuit, non niſi à Prouinciali Miniſtro illius Prouincię, ex qua diſceſſit, recipi valeat.

e Conſtit. Sixti V. q̄ incipit: cū de omnibus.

22 [e] Poſtrema, quod conſtet, eum non humana aliqua perſua-

perſuaſione,ſed tantum deuotionis,ac pietatis feruore, vitam Religioſam ſponte ex animo eligere, quę conditio habetur in Conſtit.Sixti V.

At quanquam his omnibus conditionibus conſtare debeant, qui ad Religionis habitum ſunt recipiendi, haud tamen neceſſe erit iuridicas omnium informationes ſumi,ſed quorundam tantummodo capitum,quæ à Pontificum Conſtitutionibus decreta ſunt inquiſitionem fieri ſufficiet. Idcircò vbi Prouincialis Miniſter habito trium,vel quatuor ſeniorum illius Monaſterij conſenſu, Nouitium recipere voluerit, iuxta Regulæ præſcriptum,Euangelij verba eidem dicat: *f Vade,& vende omnia,quæ habes, & da pauperibus*, moneatque ad ea explenda, tunc tantummodo animum ſufficere, perfectam verò ſuorum bonorum renuntiationem ad Profeſſionem vſque differre debere: quo ad obligationem autem,quæ ab hoc pręcepto inducitur; & ad tempus, & modum,quibus verba hæc Sancti Euangelij nouitijs inſinuari debent, Doctores, Reguleque noſtræ expoſitores conſulat, illisque innitatur:deindè ſchedula illi exhibita, in qua informationum capita, quæ de ipſo fieri debent,contineantur,eidem iniungat,vt iuxta Clementis VIII. *a* conſtitutionem, quæ incipit: *Altiſſimæ Paupertatis* &c.coram Notario ſe ſiſtat,qui eorum, quæ in ea ſchedula notata ſunt,debitas informationes fideliter ſumat,ac publicam atteſtationem tribus ſaltem teſtibus iuratis munitam, atque ab ipſo ſignatam conficiat, cuius formula ſimul cum alijs in calce huius Ritualis deſcribetur,eam recipiendus ſtatuto tempore Prouinciali Miniſtro exhibebit,vt ab eo examinari, & approbari valeat. Capita verò informationum hæc ſunt.

f Matth. 19.

a Conſtit. Cle. VIII. quæ incipit: Altiſſimę paupertatis.

1 An ſciant,eum eſſe ætatis ſexdecim annorum.

2 An ſciant, eum eſſe liberum, ac nullo Matrimonij

ſaltem

ſaltem conſummati vinculo ligatum; ita vt liberè de ſe diſponere valeat.

3 An ſciant, eum eſſe virum probum, ac bonis moribus imbutum, itaut delictum ſcandaloſum: puta homicidium, latrocinium, furtum, aut aliud huiuſmodi non admiſerit, quod in iudicium deductum fuerit, aut deduci poſſit.

4 An ſciant, eum ſupra facultates ſuas grauatum eſſe ære alieno, cui ſoluendo non ſufficiat.

5 An ſciant, ratiocinijs, aut publicis, aut priuatis reddendis eſſe obnoxium, itaut lis aliqua, aut moleſtia illi inferenda timeatur.

6 An ſciant, eum habere Patrem, aut Matrem, aut ſorores adeò pauperes, vt ſine illius auxilio viuere nequeant; aut ſi Pater, filios in neceſſitate conſtitutos habere: quibus ſubleuandis is ſit neceſſarius.

7 An ſciant, eum morbo caduco, lepra, aut alio contagioſo, vel incurabili laborare.

8 An ſciant eum, legitimis ortum eſſe natalibus. Nã, etſi poſt conſtitutiones Gregorij XIV. & Clem. VIII. Illegitimi, cuiuſcunque conditionis exſiſtant, ad habitum recipi poſſint; ſuperiores tamen ſine conditionibus, circumſtantijs, & limitationibus, quæ in Pontificũ Bullis apponuntur, huiuſmodi recipientes, excommunicationem Papæ reſeruatam, ac priuationem omnium actuum legitimorum, ac officiorum ordinis, ipſo facto, incurrunt, quamuis huiuſmodi Nouitiorum Profeſſio ſit valida. Porrò circumſtantię, ac conditiones ad horũ receptionem requiſitæ in [a] Conſtitutione Greg. XIV. his verbis declarantur. *Volentes, vt cum de recipiendis quomodocunque illegitimè natis ad Habitum, & profeſſionem Ordinum quorumcunque agetur: ij, ad quos (vt dictum eſt) pertinet huiuſmodi receptio, matura delibera-*

[a] Gregor. XIV. Cõſt. quæ incipit: Circũſpecta.

tione

tione habita, ita cenſuerint, & iudicauerint: dummodò tamen filius illegitimus in Religione, in qua Pater, ſiue antè, siuè poſt Natiuitatem dicti filij, profeſſus fuerit, ipſo Patre viuente, non admittatur; quod expreſsè prohibemus. Pęnę autem ſuperioribus has conditiones non obſeruantibus inflictę à b Clemente VIII. his verbis explicantur. *Quod ſi à prædictis ſuperioribus dicti Ordinis, ac fratribus per ſuperiores, vt præfertur, deputatis, in præmiſſis contra factum fuerit, voce actiua, & paſſiua, nec non officijs, gradibus, & honoribus, & dignitatibus quibuſcunque per eos obtentis, eo ipſo in perpetuum priuari, & tam ad illa, quàm ad alia quæcunque in poſterum obtinenda, perpetuò inhabiles, & incapaces, ac excommunicationis ſententia innodati exiſtant.*

b Cle. VIII. Conſt. quæ incipit: Altiſſimę paupertatis.

Porrò his informationibus ritè, ac fideliter iuxta formulam præhabitis, atque à Prouinciali Miniſtro approbatis, Nouitij tàm ad habitum, quàm ad Profeſſionem iuxta Greg. XIV. & Clem. VIII. Conſtitutiones recipi valent: neque plenioribus informationibus opus eſt, cum hę pleniſſimę cenſeantur. Id tamen ignorandum non eſt, huiuſmodi illegitimos, quoad Ordines tantum, non quoad honores, ac dignitates per Religionis ingreſſum legitimari: idcircò eos abſque Prouincialis, aut Generalis Capituli ſuffragio nullam, neque Vicarij, neque Guardiani, neque maiorem aliquam dignitatem, cui Animarum cura ſubſit, poſſe obtinere, maiorem tamen cum inceſtuoſis, & ex ſacrilegio Ortis, quàm cum alijs ex minus legitimo thoro natis, diſpenſandi rationem eſſe habendam.

DE

DE NOVITIIS AD PROFESSIONEM *admittendis*.

CAP. IX.

NOuitij antequam ad Profeſſionem admittantur, vt noſtris Conſtitutionibus cautum eſt, à Magiſtro in omnibus, quę tum ad morum reformationem, tum ad regularem diſciplinam pertinent, diligenter inſtruantur, ac probentur: vt probata ipſorum virtus ſolidiores, ac profundiores in Dei ſpiritu radices agat, qua & ſibi ipſis meritò prodeſſe, atque alijs in Religione virtutum exemplo prælucere queant.

Integrum, ac continuum poſt habitus ſuſceptionem in probatione annum explere debent, iuxta [a] Sacri Concilij Trident. decretum: qui vero minori tempore, quā per annum poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterint, aut ſextumdecimum annum nondum expleuerint, ad Profeſſionem nulla ratione admittantur. Probationis verò annus à momento in momentum computatur: ita vt incipiat ab hora ſuſceptionis habitus, & in eandem diem, & horam poſt annum deſinat; neque opus ſit alterum diem ad profitendum expectare, quapropter [a] in anno biſſextili duo dies pro vnico debent computari, cum annus probationis, ciuilis, ac politicus, non ſolaris cenſeri debeat.

Toto verò eorum Probationis tempore in omni patientia probentur, [b] vt diſcant iugum Domini æquo animo tolerare: interea ipſorum mores, vita, & conuerſatio ab illius Monaſterij fratribus prę ſertim ſenioribus obſeruentur, etſi quid in ijs reprehendendum fuerit, ipſi per ſe ipſos non corrigant; ſed quoſcunque in his defectus, ac vitia animaduerterint, ad Magiſtrum Nouitiorum

[a] Concil. Trid. ſeſſ. 25. c. 15.

[a] Manual. Prælat. to. 1. q. 22. art. 5. co. 1. & 2

[b] Reg. S. Bened. ca. 58.

rum corrigenda deferant.

Præter ea, quę circa Nouitiorum Profeſſionem in Conſtitutionibus noſtris prę́ſcribuntur, curet ſuperior, aut Nouitiorum Magiſter, vt quolibet quadrimeſtri Capitulum ſuper Nouitiorum conuerſatione conuocetur, in quò liberè, quæ de ſingulorum Nouitiorum vidit, conſiderauit, aut ab alijs didicit, quilibet exponat: neque vlli, ſub graui pœna ſuperioris arbitrio imponenda, liceat, quæ circa Nouitiorum approbationem, aut contra in Capitulo dicta ſunt, ipſis Nouitijs, aut alijs ſecularibus aperire.

Atque vt liberiùs in ea re procedatur, ſi in Capitulo aliquis Fratrum fuerit Nouitij alicuius conſanguineus, aut affinis, quo tempore de illo diſcusſio fit, vbi primus de illo ſententiam ſuam protulerit, è Capitulo exeat, vt alij quid de ipſo Nouitio ſentiant liberè proloqui valeant, idemque ipſe Magiſter Nouitiorum obſeruet, cum Nouitij, qui ſibi propinquus, aut affinis fuerit, mores, & acta examinantur.

Peracta verò verbali Nouitiorum diſcuſſione, altera diſcuſſio per vota ſecreta, cui etiam propinqui Nouitiorum intereſſe debent, & ſua vota ferre; non fiat, niſi in poſtrema diſcuſſione ante profeſſionem, vel (vt in noſtris Conſtitutionibus ſtatuitur) ex occaſione mutationis Nouitii à loco nouitiatus, aut familiæ per Capitulum infra quatuor menſium ſpacium ante profeſſionem, aut ex aliqua alia rationabili cauſa, de licentia tamen Miniſtri Prouincialis; qui in poſtrema diſcuſſione minorem medietate ſuffragiorum numerum tulerit, nulla ratione, aut prætextu in Conuentu retineatur; ſed ſtatim ab ordine dimittatur, quod ſi æqualia vota habuerint, ad profeſſionem non admittantur; ſed Miniſtro Prouinciali res integra cōmittatur, qui vtriuſ-

que

que partis rationibus ritè conſideratis, ac perpenſis, pro altera in Domino iudicium ferat, in aliis verò diſcuſſionibus, quę, vt dictum eſt, fient per vota ſecreta, quãuis minorem medietate ſuffragiorum numerum habeant; non ideò dimittantur, niſi conſulto prius Prouinciali. Noſtrę quoque conſtitutiones ſeruentur, vt nouiter profeſſi, niſi poſt quartum à Religionis ingreſſu annum, Canonica ſuffragia ad Nouitiorum profeſſionem non ferant; ſed tantum quid de Nouitiorum conuerſatione ſentiant, exponant, qui etiam minori, quam quatuor vel circiter menſium ſpatio cum ipſis intra eiuſdem Conuentus familiam incorporati extiterint, niſi ſuperior fuerit, eodem modo vota non ferant, ſed ſententiam tantum dicant: [b] nullus quoque ſuperiorum aut Vicarius, aut Guardianus, ſiuè Prouincialis, ſiuè etiam Generalis extiterit, Nouitium abſque maioris partis illius Conuentus, in quo Nouitiatum geſſit, aſſenſu ad Profeſſionem admittat. [c] Quod ſi quis contra hanc formam profeſſus fuerit, ipſa Profeſſio nulla cenſeatur.

Qui verò poſt vltimi quadrimeſtris diſcuſſionem ex maioris Conuentus partis conſenſu ad Profeſſionem admittendus fuerit, tunc primùm, non antea omnibus ſuis bonis, ſi quæ poſſidet, bimeſtri ante profeſſionem coram Epiſcopo, aut illius Vicario per teſtamentum renuntiet, vt [a] à Concil. Trident. decretum habetur. Caueãtque Fratres, ne directè, aut indirectè, quod ad ſuorum bonorum, aut veſtium diſtributionem pertinet, quicquam Nouitijs ſuggerant, quod vel in Monaſterij, aut alterius Perſonæ commodum cedat: ſed regulam, & expreſſam S.P.N. Franciſci voluntatem ſimpliciſſimè obſeruent; vt nulla omninò ratione, nec conſulendo, neque ſuadendo ſeſe in huiuſmodi bonorum diſtributione ingerant, [b] quo liberiùs iuxta Dei, & ipſorum volunta-

[b] Nauarr. lib. 3. conſ. de Regul. conſ. 62. n. 2. & ſupr. Cap. ſtatuimus de Regul. nu. 74. & li. 1. côſ. de conſtit. conſ. 9.

[c] Manual. Prælat. to. 1. q. 24. ar. 4.

[a] Concil. Trid. ſeſſ. 25. c. 13.

[b] Reg. c. 2.

luntatem de proprijs bonis diſponere valeant.

Poſt bonorum renuntiationem, Nouitius in his omnibus, quæ vel ad Regulam, vel (ſi Clericus fuerit) ad Diuinum officium ſpectant, optimè inſtructus: vbi Probationis annum expleuerit, & quæcunque Deo in Profeſſione polliceri, atque obſeruare debet, plenè agnouerit: pridiè quam profiteatur: Domus Capitulum à ſuperiore conuocetur, in quo Nouitij profeſſio ab eodē proponatur ea ratione potiſſimùm, vt ſi quippiam circa Nouitium nouum emerſerit, vel aliquid dubij circa eiuſdem profeſſionem acciderit, à ſingulis liberè exponatur. Nulla tamen abſque graui aliqua ratione, aut neceſſitate, noua per ſecreta vota diſcuſſio fiat, quod ſi Nouitij profeſſio aliqua ex cauſa legitimè differri debeat ſtatim Prouincialis Miniſter certior fiat, à quo vel dilationis huiuſmodi cauſa examinari, vel dilationis tempus determinari debet.

Si verò nihil profeſsionem impediat: Nouitius pridiè quam profeſſionem emittat, generali omnium peccatorum, quę in toto Probationis anno ſe admiſiſſe meminerit, confeſſione præmiſſa, eadem profeſſionis die, deuotiſſimè ad ſacram Euchariſtiam accedat. Poſt hęc ſuperior, aut Miniſter ex ipſius mandato cunctis fratribus ad Refectorium conuocatis Nouitium in medio genuflexum interroget, quid petat. Eo vero reſpondente: *Peto ad Profeſsionem admitti*. Si nullus petitioni refragetur, omnes ad Eccleſiam pergant. Vbi Nouitio in infimo gradu Altaris genuflexo, ſuperior graui ſermone eidem voti ſolemnitatem, quo ſe perpetuò alligare debet, vitæ, ac Regulæ auſteritatem, quam ſe profiteri Deo, & Hominibus ſpondere parat, demum quęcunque dura, & grauia in Religione paſſurus eſt, ante oculos ponat, quod ſi iterum in omnibus ſtabilitatem promittat,

mittat, tunc ſuperior in ſupremo Altaris gradu genuflectens, cęteris proſequentibus intonet Hymnum: *Veni Creator Spiritus*, quo peracto duo Acolythi ſtantes dicant.

℣. *Emitte ſpiritum tuum, & creabuntur.*

℟. *Et renouabis faciem terræ.*

℣. *Ora pro nobis Sancta Dei Genitrix.*

℟. *Vt digni efficiamur promiſsionibus Chriſti.*

℣. *Ora pro nobis B.P. Franciſce.*

℟. *Vt digni efficiamur promiſsionibus Chriſti.*

Superior verò dicat.

Oremus.

Deus, qui corda fidelium &c.

Concede nos famulos tuos &c.

Deus, qui Eccleſiam tuam &c.

Actiones noſtras, quæſumus Domine &c.

His Orationibus expletis Superior ſedeat in cornu Epiſtolę; atque omnia vota Nouitij in ſolemne hoc Religionis votum commutet: Nouitius verò accedens in ſupremo Altaris gradu genuflectat: atque vtraſque palmas ſupplices ad Cęlum extendens, & inter ſuperioris manus includens, vultu, menteque ad Deum erectis, toto cordis, atque animi affectu, claris, & apertis verbis profeſſionem emittat dicens.

Ego Frater N. Voueo, ac promitto Deo omnipotenti, B. Mariæ Virgini, B. Franciſco, & omnibus Sanctis; nec non tibi, Pater, toto tempore vitæ meæ, ſeruare Regulam Fratrum Minorum à D. Papa Honorio confirmatam: viuendo in obedientia, ſine proprio, & caſtitate.

Et

Et qui eum recipit reſpondeat: Et ego ex parte Dei, ſi hæc obſeruaueris, promitto tibi vitam æternam.

Omneſque fratres id confirmantes reſpondeant. *Amen.*

Statimque Fratres canant Pſalmum. *Ecce quàm bonum* &c. Dum Pſalmus cantatur, nouiter Profeſſus Chorum ingrediens ab omnibus accipiat oſculum pacis, & denuò ad Altare rediens in infimo gradu genuflectat. Superior verò ad Altare conuerſus, dicat verſum.

℣. *Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis.*

℟. *A templo ſancto tuo, quod eſt in Ieruſalem.*

Et Orationes. *Oremus.*

Deus, qui corda fidelium &c.

Deus, qui per coæternam &c.

Domine Ieſu Chriſte &c.

Sancti ſpiritus &c. Et alia, vt in fine huius Ritualis.

Cæterum in proprio libello tunc Profeſſi nomen, & cognomen, ætas, Patria, annus quoquè, menſis, dies, & hora profeſſionis; ac præterea locus, ac ſuperior, qui eundem ad profeſſionem recepit, adnotentur, ac Profeſſio manu propria nouiter Profeſſi, vel ſcribatur, vel ſignetur: aut ſi ſcribere neſcierit, alter nomine ipſius illam ſignet, tranſumptumque ad Prouincialem Miniſtrum mittatur; qui diligenter curare debet, vt omnes huiuſmodi fratrum profeſſiones, quemadmodum, & capitulares electiones, atque alia Prouincialium Capitulorum decreta in libro Prouinciæ regiſtrentur; & perpetuis temporibus in Prouinciæ Archiuio ſeruentur.

DE DISCIPLINA, ET OFFICIO *Clericorum*.

CAP. X.

QVi viam Dei ingrediuntur, ac Religioſæ vitæ iter arripiunt, non ſtatim perfecti ſunt, ſed Magiſtro, ac Diſciplina aliquo tempore indigent, vt in ea tandem perfecti euadant. Incipientium enim, præſertim iuniorum, vita bonis moribus, malisque permiſta eſt, dum nouæ conuerſationi per morum correctionem ſtudent, & veterem nec dum per nouam perfecti hominis creaturam abiecerunt. Idcircò neceſſitate quadam ſeuerioris diſciplinæ conſtringendi ſunt, vt in virtutibus citiùs proficere diſcant: cum enim, [a] teſte Gregorio, Mens mutabilitatis ſuæ pondere id ima ſemper impellatur; ac niſi in ſtatu ſuo arcta diſciplinæ cuſtodia teneatur, ſemper in deteriora delabatur; idcircò quemadmodum arbor in altum creſcere cogitur, quæ per ramos luxuriantium vbertatem diſtendi minimè poteſt; ita incipientiũ mens in ſpirituales profectus exurgere quodammodo compellitur, cum per exteriorẽ diſciplinam exterior homo ſeſe in ſenſuũ libertatẽ effundere non permittitur.

[a] Greg. in Reg. apud S. Bonau. Pharetr. li. 4 c. 9.

Hinc ſumma ratione noſtris [b] Conſtitutionibus ſancitum eſt, vt qui nuper apud nos ſunt profeſſi per tres ſucceſſiuè ab eorum Profeſſione annos, ſub Magiſtro arctam Nouitiorum diſciplinam obſeruent; ita vt qui eorum Guardianus, aut ſuperior extiterit, is Magiſtri erga illos munere fungatur, quapropter Guardiani, ac ſuperiores Domorum huiuſmodi nuper Profeſſorum tàm Clericorum, quàm Laicorum, ac etiam cęterorum, qui octauum Religionis annum nondum attigerunt, curam cum primis ſolicitam gerere debent, vt in via Dei proficiant;

[b] Conſt. c.

ficiant;idcircò eorum confeſſiones audiant,ſępè eos de rebus diuinis inſtruant: cum nemine eos diutiùs loqui permittant; rariſſimè extra Monaſterium exire ſinant, ſenſuũ mortificationibus eos ſedulò inſiſtere moneāt; Orationis in primis ſtudioſos efficiant; ſæpè eos pœnitentijs in Refectorio exerceant.In Sacriſtię officio mundos, ac ſolicitos, in cęteris quoq; aut Clericorum, aut Laicorum muneribus,impigros,ac veloces eſſe doceāt. Deniq; omnibus ipſorũ actibus inuigilent, ne ex huiuſmodi diſciplinę incuria,aut neglientia,incurabilis relaxationis morbus eorum animos occupet, quo tandem ad ſpiritus interitum,maxima cum ipſorum,ac Religionis pernicie ferantur.

Clerici itaq; omnes, ac pręſertim nuper profeſſi ſenſuũ,ac pręſertim [a] oculorũ mortificationi, ac morũ diſciplinę ſtudeāt: litteras neq; mittant,neq; accipiant abſq; ſuperioris licentia; nihil ſine Guardiani licentia pręſtēt: ad omnia dura,& aſpera perferenda ſe promptos,ac hilares exhibeāt: ad Ordines ſacros promoueri nõ optēt, imò nec ante quartũ in Religione annum expletũ, ad ipſos promoueantur: ſed ſui ipſorum potiùs abiectionē diligant,ſimplicitatem,humilitatem,modeſtiam,patientiam,ac cæteras ſanctorum virtutes æmulentur, & iugũ Domini maturè in adoleſcentia ferre diſcant, vt deinceps illud Suaue experiantur.Deo tandem in omnibus placere ſtudeant.Quod ſi,quæ nam Deo in exteriori homine placita ſint,addiſcere cupiunt, [a] D.Bernardum audiant ita docentem: *Placent,fateor,in Nouitijs,quantum ad ea,quæ in facie ſunt, neglectior vtique is, qui foris apparet,corporum vultus, & veſtium minor cura, ſermo rarior,vultus hilarior,aſpectus verecundior,inceſſus maturior.* Qui nuper ſunt profeſsi, quamdiù ſub Nouitiorum diſciplina viuunt, quotidiè in Refectorio ſuos de-

[a] S.Bonau. in ſpecul. Diſcipl. c. 4.

[a] S.Bern. in Cant.

fectus coram ſuperiore accuſent,& iniunctas pœnitentias,vt par eſt,alacriter perficiant: ſe ipſos per vnius Miſerère ſpatium qualibet ſexta feria in Refectorio flagellent. Veſpere,ante quàm ad quietem ſe conferant, ſuperioris benedictionem genuflexi obtineant, ac reliqua omnia obſeruent,quæ ex Conſtitutionũ præſcripto Nouitijs obſeruanda præcipiuntur.

Præterea,quæ ſui muneris ſunt diligenter, ac ſuo tẽpore exequantur: Eccleſiam,Chorum, Dormitorium bis in hebdomada,nimirum quarta feria, & Sabbatho, ſcopis mundent. Hoſtias ſuo tempore conficiant, atq; incidant: Corporalia,Pallas,Purificatoria bis ſaltem in anno lauent,ac decore complicent,atque alia Sacriſtiç officia accuratè, ac mundiſsimè peragant, vt in primo libro huius Ritualis explicatum fuit.

Ipſorum quoq; partes erunt poſt ſalutationem Angelicam ſerotinam, in Dormitorio Lampadẽ accendere,eamq; ita componere,vt tota nocte accenſa permaneat:Chori quoq; lucernam cõcinnare,quam poſt matutini ſignum ſecundus Acolythus ante legile accẽdet. Clericus quoq; ad horologium, vel excitatorium moderandum deputatus,illud ita diſponat, vt præfixæ tàm Matutinis officijs, quàm primæ horæ (iuxta regulas in tabella horarum præſcriptas) neq; citiùs prçcurrant, neq; longiùs protrahãtur;idẽ quoq; congruo tẽporè in mane.Cellarũ valuas percutiat,atq; hyemali tẽpore immediatè ſalutationis Angelicç ſignũ pulſet,Eccl.fores, ac feneſtras aperiat, tũ Sacriſtç ſe adiutorem præbeat.

Eorũ quoq; munus erit Miſſis inſeruire,in Refectorio primas lectiones legere; poſt refectionẽ ſigno admoniti ea, quæ ſunt in menſa, aſportare; ad Coquinç vtenſilia abluenda conuenire; fratrum mutatoria, ac ſudariola, vbi mos eſt qualibet ſexta feria calido lixiuio

adhi-

adhibito expurgare, ligna hyemali tempore pro fratrũ calefactione tàm diurno, quàm nocturno tempore prę-parare: ac tandem omnibus, quoad per obedientiam licet, obſequioſos ſe præbere.

Poſtremò Clerici non tam ex Religionis more, ac Conſtitutionum præſcripto, quàm ex perfectionis adipiſcendæ ſtudio, id ſibi ſeruandum eſſe diſcant, vt dum ſimul ſua officia peragunt, pſalmos alternatim recitent; vel de Deo, ac ſpiritualibus rebus colloquantur, vel ſilentium cuſtodiant: cum verò ſoli aliquod munus ſibi commiſſum præſtant, ſuſpenſum ſemper, ac collectum in Deum animum gerere, atque illud actualiter in Dei laudem referre ſtudeant; perindè ac ſi Deum præſentẽ intuerentur, cui externum illud obſequium impenderent.

DE OFFICIO EXCITATORIS.

CAP. XI.

SAcriſta, vel alter, cui Excitatoris officium à ſuperiore demandatum fuerit, Horologium excitatorium cum indice horarum in Cella appenſum habeat, quo nocturno, ac diurno tempore ad fratres hora opportuna excitandos vtatur: illudque ita moderari ſciat, vt æqua, ac iuſta horarum ſpatia indicet.

Huius partes erunt, in meridiè, vel cum primùm aduеſperaſcit, cùm horologio ſolari excitatorium componere, & bis ſaltem in die illius æquipondia attollere: poſt Angelicam ſalutationem veſpertinam, Lucernam in Dormitorio accendere, ac oleo enutrire. Simul ac, dilabentibus excitatorij Aequilibrijs, ſurgendi ſignum audierit, mox è cubili proſilire: ſi tempus matutinę ho-

rę fuerit, prius Dormitorij Lucernam emungat, tum ad ſocij Cellam pergens, ipſum excitet, vt poſt tabulę ſtrepitum, Campana primum Matutini ſignum pulſet: tum omnes Dormitorii partes circuens primùm debili, deinde validiore excitatoriæ tabulę ſtrepitu fratres à ſomno excitet. Si verò ad primam ſurgendum ſit, Audito excitatorii ſigno, ſtatim ad omnes Cellarum valuas pergens, eas arundine validè percutiat, vt illius ſtrepitu dormientes fratres excitari poſſint, mox pro ſalutatione Angelica, ſi hyemis tempus fuerit Campanam pulſet.

Hoc ipſum ęſtiuo quoque tempore, in quo ſilentium, poſt elapſam à prandio horam, pulſari ſolet, obſeruare debet, cum in meridiè ad Nonam eſt ſurgendum, nimirum vt fratres pulſu tabellę, vel arundinis à ſomno excitet, ac ſignum ſalutationis Angelicę campana edat.

Porrò qua noctis hora matutinum, qua Prima, qua Nona pulſanda ſint, iam in tabella, quæ in capite primo ſecundi libri conſcripta habetur, explicatum fuit: fratres verò audito excitatoris ſigno, quàm primùm è cubilibus exiliant, & corda ſua diuinis Laudibus præparaturi ad Chorum pergant: neque enim à vitio immunis eſt, qui poſt perceptum excitatoris ſignum, quaſi ſurgẽdi inducias quærens, longiores in ſtrato moras producit; cum enim ex propria, citaque ſurgendi alacritate, tota ſenſibilis deuotio, ac Diuina viſitatio pendeat, qui in ea oſcitantiùs ſe habent, diuina Cœleſtis ſponſi pręſentia, & amplexu planè ſe indignos prębent; ſponſæ illius inſtar apud Salomonem notę, quę ſponſo aperire paululum cunctata, cùm tandem aperuit, eum minimè inuenit. a *Iam enim* (inquit) *declinauerat, atque tranſierat*: quare cum primùm, è lecto ſurgendi ſignum audierint, ſtatim ſine vlla mora, ac cunctatione alacriter ſurgant, & Domino aperiant.

a Cant. 5.

DE

DE OFFICIO LECTORVM.

CAP. XII.

Lectores in ſingulis Prouinciis iuxta Conſtitutionum noſtrarum placitum, tàm in Peripatetica Philoſophia, quàm in vtraque Theologia, Scholaſtica ſcilicet, & Morali, graues, prudentes, morigerati, eaque ſcientia imbuti, vt ad cęteros inſtruendos idonei eſſe poſſint, à Prouinciali Miniſtro, ac Definitoribus in Capitulo eligi debent, & in Conuentibus ad ſtudia aptis collocari. Hi, antequam Lectorum munus exerceant, iuxta Eccleſiaſtica Decreta, fidei Profeſſionem coram Prouinciali emittant.

Atque in primis, qui ad Theologiam practicam, ſeu moralem, quæ circa Caſus conſcientiæ verſatur, explanandam eliguntur: tot eſſe debent, quot Cuſtodię in ea Prouincia numerantur, quos in locis Cuſtodialibus, in quibus maior fratrum numerus eſſe ſolet, collocari æquum erit.

Horum munus erit ex vberrimo Caſuum conſcientię campo eos tractatus ſeligere, qui vtiliores ſint, quique ad neceſſariam fratrum propiùs inſtructionem pertineant, & ter in hebdomada, pręſertim ſingulis Dominicis, ac Diebus feſtiuis poſt Veſperas, fratribus ſigno tegulę accerſitis, publica lectione vulgari ſermone explicare: cui lectioni tàm Sacerdotes, ac Clerici, quàm Laici fratres, iis exceptis, qui legitimo impedimẽto detinentur, intereſſe debent.

Cęteris verò tàm Philoſophiæ, quã Theologię Scholaſticæ Lectoribus certus ſtudentium numerus à Capitulo deſignandus erit, qui ſub ipſorum moderatione, ac Diſciplina ſtudiis incumbant. His Domorum ſuperio-

res eam auctoritatem conferant, qua Diſcipulos, pręſertim iuniores corrigere, ac ſub debita Diſciplinę regula, dum ſtudiis incumbunt, extra Refectorium magna tamen diſcretione, & moderatione cöercere valeant: quò meliùs, ij in vtroque tam litterarum, quàm Deuotionis, ac pietatis ſtudio proficere diſcant.

Ipſi verò Lectores non tàm verbo, quàm exemplo, ac omnium virtutum diſciplina ſuis diſcipulis pręlucere ſtudeant: ante enim vita (vt ſcribit [a] Ambroſius) quàm Doctrina quęrenda eſt. Vita bona ſine Doctrina gratiam habet; Doctrina ſine vita integritatem non habet. Idcircò ſuperioribus in omnibus obtemperent: erga Diſcipulos affabiles, ac benignos ſe prębeant; quãdiù Lecturę incumbunt, Prędicationis officium, pręter quàm in Quadrageſima non exerceant; antiquis exẽptionibus à noſtris Conſtitutionibus ſibi pręſtitutis gaudeant. In Philoſophicis ſtudiis per trienniũ; in Theologicis per quadriennium Diſcipulos exerceant.

[a] Ambroſ. in Pſ. 118.

Ante ſtudiorum initium Lectores publica inuocatione, ac Miſſę celebratione litterarii laboris principium, ac progreſſum, B. Virg. & B. P. Franciſci patrocinio commendent; ac propterea Miſſis in B. Virginis, ac B. P. N. Franciſci honorem celebratis, Lector, & Scholares in Claſſem conuenientes genuflexi dicant Hymnum.

Veni Sancte Spiritus &c.
Sub tuum præſidium &c.
Salue Sancte Pater &c.
℣. *Emitte ſpiritum tuum, & creabuntur.*
℟. *Et renouabis faciem terrę.*
℣. *Ora pro nobis ſancta Dei Genitrix.*
℟. *Vt digni efficiamur promiſſionibus Chriſti.*
℣. *Ora pro nobis B. Pater Franciſce.*
℟. *Vt digni efficiamur promiſsionibus Chriſti.*

Ore-

Oremus.

Deus, qui corda fidelium &c.
Omnipotens ſempiterne Deus, qui glorioſa &c.
Deus, qui Eccleſiam tuam &c.
Actiones noſtras, quæſumus Domine &c.

Tum verò regulas tàm circa tempus, ac ordinem ſtudiorum, quam circa morum diſciplinam à Scholaribus obſeruandas in tabella conſcriptas in Schola publicè affigant, vt qua methodo, quouè ſpiritu ſtudia ab ipſis tum auſpicanda, tum proſequenda ſint, non ignorent. Inter illas hæ potiſſimùm Regulæ ad mores ſpectantes inſerantur.

1 Vt nemo abſque ſuperioris, aut Lectoris licentia, à lectione, repetitione, ac diſputatione ſe eximat.

2 Vt nullus ſub quouis aut diſputationis, aut repetitionis, aut lectionis addiſcendæ prętextu à Choro, & communibus humilitatis officijs ſe proripiat abſque ſuperioris, aut lectoris facultate.

3 Quod in Diſputationibus ea moderatio ſeruetur, vt alter alterum irridere, aut verborum aculeis pungere non audeat: aut vocem plus æquo efferre, ita vt rixari potiùs, quàm diſputare videatur; aut animi tumorem, ac æmulationem oſtentare, ſed modeſtè, ac religiosè (vt humiles decet) in diſputationibus ſe gerant.

4 Quod nemo cum Lectore immodeſtè congredi, aut quæ ab eo dicta ſunt, carpere audeat; ſed ſi alicui dubia exoriuntur, ea per modum humilis interrogationis, nō diſputationis eidem ſoluenda proponat.

5 Quod in publicis Diſputationibus, poſt vltimam quæſtionis alicuius ſolutionem à Lectore prolatam, omnes acquieſcant: nec publicè ea in dubium ab vllo reuocentur: ſed ſi quod fortè cuipiam circa illam dubium irrepſerit, illud ſibi ſeorſim, ac priuatim à Lectore explicandum curet.

6 Vt

6 Vt nemo litteraria ſtudia pietatis, ac Deuotionis ſtudio anteponat; idcircò quilibet ante priuatum ſtudium genuflexus humiliter ſe à Deo ad pietatem illuminari poſtulet.

His & aliæ regulę addi poſſunt iuxta temporum, ac locorum exigentiam, quæ lectorum prudentiæ, ac pietati præſcribendæ relinquntur.

Cæterum Lectores monendi ſunt, vt illud ſibi legendi tempus, ac horam eligant, quæ Eccleſiæ, vel Conuentus officia non impediant. Idcircò ſuperioris tàm in hora lectionis eligenda, quàm in pleriſque alijs, quę ad ſtudiorum, ac ſtudentium rationem pertinent, conſenſum exquirant.

Ante lectionem tegula ſignum, vel campana detur, poſt quod Lector, ac Scholares maturè in Claſſem conuenientes: antequam lectio inchoetur, genuflexi dicãt. *Veni Sancte Spiritus &c. Sub tuum præſidium &c. Salue Sancte Pater &c.* Et Lector dicat verſus, & Orationes, vt ſupra. Lectores Diſcipulos ſuos, vt filios diligant, ac diligenter inſtituant: in lectionibus verò id potiſſimùm curent, vt ad eius Diſciplinę, quam explicandam ſuſcipiunt, ad ima vſque fundamenta, atque elementa pertingant: vt eam clariſſimè, ac perfectè, quo ad fieri poteſt, exponant; communiores ſemper ſententias Diſcipulis ſequendas proponant, errores, ac præſertim Hæreſes, quę circa vnam quamque materiam verſantur diligenter, ac prudenter aperiant, vt Diſcipulos vera, ac ſolida ſcientia imbuant. Denique illos frequenter moneant, litterarum ſtudium cum morum Diſciplina, deuotione, humilitate, mortificatione, & obſeruantiæ regularis rigore, eos coniungere debere, vt & Deo gratũ, & ſibi ipſis proficuum eſſe queat.

DE OFFICIO, ET DISCIPLINA *Studentium*.

CAP. XIII.

CVm primùm noua aliqua in Logica diſciplina ſtudia inſtituenda ſunt, id non ſecus quàm in Prouinciali Capitulo,& Prouincialis Miniſtri, ac Definitorum maturo conſilio fieri debet, quibus id oneris incumbit, vt tales tantummodo ad huiuſmodi ſtudia Diſcipulos promoueant, quales à noſtris Conſtitutionibus deſcribuntur; nimirum bonæ indolis, morigeratos, humiles, pacificos, Deuotionis ſtudioſos,& boni ingenij, qui ad proficiendum habiles ſint, quique doctrina, ac honeſtę conuerſationis exemplo cęteris aliquando prodeſſe valeant.

Horum diſcuſſio prius per vota ſecreta à Prouinciali Miniſtro,& Definitoribus in Capitulo fiat. Antiqua quoque noſtrarum Conſtitutionum lex ſeruetur, vt nullus ante tertium annum in Religione expletum ad ſtudia Logices promoueatur: qui verò his ſtudijs maturi ſunt, antequam in ſtudentium numerum computentur, ad ipſum Capituli locum vel aliam Patrum congregationem omnes conuocentur, vbi coram Prouinciali Miniſtro,& Definitoribus diligenter examinentur, vt inde probari poſſit; num ijs grammaticę fundamentis polleant, quę ad Logices ſtudia amplexanda ſufficere queant: qui verò ſtudijs minus apti reperiuntur, omninò excludantur, ſatiùs enim eſt idoneorum licet paucorum, diuini verbi Miniſtrorum numero Eccleſiam ędificari, quàm ineptorum multitudine obrui. Ad ſtudia verò promoti nouerint ſe ad orationis, ac compunctionis magis, quàm ad litterarum ſtudium vocatos eſſe, quapropter caueant, ne in litterarijs ſtudijs adeò ſeſe immer-

immergant, vt ſpiritum Domini extinguant: ſed potiùs iuxta B.P.N.Franciſci conſilium ante omnia curent habere ſpiritum Domini,& ſanctam eius operationem; ac proindè eò ſe humiliores, modeſtiores, omnium virtutũ ſtudioſiores, & ad omnia humilitatis officia promptiores ſeſe exhibeant, quo ſe à Deo prę alijs Apoſtolica hac vocatione dignatos agnoſcunt. *Sunt enim,* (inquit [a] Bernardus,) *qui ſcire volunt, eo fine tantum vt ſciant, & turpis curioſitas eſt: & ſunt qui ſcire volunt, vt ſcientiam ſuam vendant, verbi gratia, pro pecunia, pro honoribus: & turpis quæſtus eſt. Et ſunt qui ſcire volunt, vt ſciantur ipſi: & turpis vanitas eſt. Sed ſunt, qui ſcire volunt, vt ardentius ædificent: & Charitas eſt.*

[a] S. Bern. ſerm. 36. in Cant.

Lectorem igitur vt Patrem, ac Magiſtrum omnes digno honore, ac reuerentia proſequantur; atque ei in omnibus, quę ad ſtudiorum rationem ſpectant, ſedulò pareant: *Fructus enim Magiſtri* (inquit [b] Ambroſius) *Diſcipulus eſt obediens*. Caueant ne ſuperbiæ ſpiritu inflati, diuerſa à Magiſtro ſentire, aut proprię ſententię pertinaciter inhęrere, pręſumant; id enim omnis erroris initium eſt, cum ſua ſcita, aliorum, ac pręſertim Magiſtri ſcitis anteponere geſtiunt.

[b] Ambroſ. 1. Theſſ. ad c. 2.

Lectoribus id honoris, ac reuerētię ſe debere ſciant: vt nunquam eorum dicta carpere, aut ſententias proteruè impugnare; imò neque cum ipſis diſputare debeãt; ſed humili, ac modeſta interrogatione, ſi quę habent dubia, illis aperiant.

In Diſputationibus verò ita modeſtè ſe gerere debent, vt nihil per contentionem, aut vanam gloriam, nihil per ęmulationem agant, propriam ſententiam pertinaciter non defendant, non docti videri, ſed humiles potiùs eſſe contendant; ſi quid minus doctum aut limatum ab altero prolatum fuerit, non ſtatim irri-

deant,

deant, ſed Charitate prȩeunte, aliqua interpretatione accommoda dicti maculam tegant: Denique ſe vicisſim honore præueniant, vt eorum capiti gratia addatur. Qui Philoſophiæ ſtudio incumbunt, in eo triennium expleant. Theologicis verò ſtudijs nō minus quadriennio vacent.

Septenario tandem in Philoſophicis, ac Theologicis ſtudijs exacto, & non antea, Studentium diſcuſſio à Prouinciali Miniſtro, & Definitoribus ſimul congregatis, accito etiam lectore, tàm circa mores, quàm doctrinæ ſufficientiam, reſpectiuè fiat: vt qui ad Prædicationis officium promouendi, qui contra excludendi ſint, maturè expendi queat; qui autem promouendi erunt, atteſtationem non modo de vita, & moribus, & de ſeptennio in ſtudijs expleto à Prouinciali Miniſtro, ac Definitoribus, verum etiam à proprio Lectore iuramento firmatam habeant; quam Prouincialis Miniſter ad Generalem Miniſtrum mittendam curabit, qui conſuetis litteris ad prædicationis munus promoueat; ſin minus, vel omninò à Prædicationis munere excludat, vel tandiù id illis muneris deneget, donec ad illud idoneos eſſe, eorundem conſenſu, atque atteſtatione acceperit.

Qui verò cœpta in aliqua Prouincia ſtudia in aliam migrantes abſoluerint, atteſtationem prædictam ab vtriuſque Prouincię Patribus accipiant: vt certa de eorum probitate, ſufficienti eruditione, atque annorum numero, quos in ſtudijs inſumpſerunt, fides habeatur. Demum in hac materia ſtudiorum decretis in noſtris Conſtitutionibus in omnibus ſtetur.

DE

CAP. XIV.

INter alia domeſtica cuiuslibet ſacrę Domus miniſteria Ianitoris officium non immeritò pręcipuum cenſeri ſolet: quandoquidem ex ipſius prudentia, ac ſolicitudine; tum etiam proba, ac honeſta conuerſatione totius familiæ quies, ſęculariumque ad nos confluentium ædificatio pendet; ea propter ſoperiores Domorum cauere debent, ne huiuſmodi munus [a] Nouitijs, aut Clericis, aut Iuuenibus, ſeu leuibus, ac indiſciplinatis; aut hominum familiaritates affectantibus: ſed viris tantum prudentibus, maturis ętate, ac Religione prouectis, probis moribus præditis, atque humili, religioſa, ac deuota conuerſatione præcellentibus conferant; vt ſacra Domus, quę veram vndique ex ſe pietatem, ac ſanctimoniam efflare debet, in ipſo limine bono Chriſti odore repleatur.

[a] Vmb. de inſtruct. offic. c. 17.

Verum vt is, cui Ianuę Monaſterij cuſtodiendę cura commiſſa eſt, proprium munus non ignoret; primam ſui officij partem hanc eſſe ſciat: vt ſemper Monaſterij clauem ſecum geſtet: audito primo tintinabuli ſonitu maturè ad ianuam accurrat: [b] Propterea Maiores Domus Cellam in modum Oratorij inſtructam ianuę coniunctam habeant; in quam Ianuæ Cuſtos diurno tempore ſeſe recipiat, vt præmaturè fores pulſantibus aperiat: [a] Fœminas autem nullo vnquam tempore in Monaſterium introducat; flagitioſis, ac facinoroſis hominibus ob notorium ſcelus ad Monaſterium aufugientibus, ingreſſum non præbeat: Noſtrę, ſiuè alterius cuiuſcunque Religionis Apoſtatas ab ingreſſu prohibeat: aduentantes ad nos quoſcunque ſiuè nobiles, ſiuè ignobiles

[b] Vmb. de inſtruct. officc. 17.

[a] Pius V. Bulla, quæ incipit Regularium Perſon. Regul. 13. Cōſtit quę incipit, vbi gratiæ, & indulta.

biles humaniter excipiat, ac placidis verbis alloquatur, erga nobiles ita ſe Vrbanum prſtet, vt nec ruſticus, nec Aulicus haberi velit, quin etiam ab omnibus Aulicorum verbis abſtinens, religioſam ſimplicitatem tàm in verbis, quàm in geſtu, ac moribus prſeferat.

Sed quoniam ex his, qui ad Monaſterium confluunt, alij ędificationis, aut Conſilij tantum gratia accedunt, vt aliquid ſpiritualis ſubſidij à nobis accipiant: alij vt quidpiam negotij cum Fratribus Monaſterij pertractent. Alij vt litteras, vel eleemoſynas ad Monaſteriũ deferant; alij vt eleemoſynam à nobis emendicent. Alij tandem vt ad hoſpitium, velut Peregrini recipiantur: [b] idcircò ſecunda Ianitoris muneris pars erit, eos, qui edificandi animi gratia ad nos accedunt, comiter, ac blandè ſuſcipere. [c] Talemque cum his conuerſandi modum tenere, vt diſcretione, modeſtia, & ſpiritualibus verbis edificatos, ſpiritualiter recreatos à ſe dimittere ſtudeat.

[b] Reg. Soc. Ieſu Ianitor Reg. 7.
[c] Vmb. l. de inſtit. off. c. 18.

In maioribus Domibus vnus, aut alter è Sacerdotibus, [d] quibus donum priuati ſermonis à Deo elargitum fuerit, à ſuperiore deputetur, quibus cura ſit huiuſmodi perſonas ſpiritualibus colloquijs demulcere, & ad meliora promouere: in omnibus verò domibus, cum primum huiuſmodi viri pij ad Monaſterium accedunt, Ianitor ſuperiorem certiorem faciat, vt vel aliquem è Sacerdotibus ſpiritualis ſermonis non ignarum ad eum mittat: vel (ſi Illuſtris vir fuerit) ipſe ſuperior munus illud obeat.

[d] S. Baſil. in reſp. 32. Reg. fuſ. Diſp.

Horum, quibus id munus delegatum fuerit, [a] ſermo iuxta Apoſtolum ſale conditus ſit, vt iuxta cuiuſque Perſonę gradum, ac differentiam, & ſecundum diuerſa hominum ingenia ſeſe aptent, ac ſermonem prudenter attemperent; ſic enim de S. Bernardo Abbate [b] Goffredus

[a] Ad Coloſſ. 6.
[b] Goffred. mon. l. 3. vitæ c. 2.

dus ſcribit. *Sermo ei, quoties opportuna inueniebatur occaſio, ad quaſcunque Perſonas de ædificatione Animarum, prout tamen ſingulorum intelligentiam, mores, & ſtudia nouerat, quibusque congruens auditoribus erat; ſic ruſticanis plebibus loquebatur, ac ſi nuper in rure nutritus: ſic cæteris quibuſque generibus hominum, velut ſi omnem veſtigandis eorum operibus operam impendiſſet. litteratus apud eruditos, apud ſimplices ſimplex, apud ſpirituales viros perfectionis, ac ſapientiæ affluens, documentis omnibus ſe coaptabat, omnes cupiens lucrifacere Chriſto*. Nihil enim, vt ait [c] Macrobius, eſt tam cognatum ſapientiæ, quàm locis temporibus, ac perſonis aptare ſermones. Nullum multiplicibus interrogationibus fatigent; neminem dura reſponſione, vel ruſtica, aut aſpera collocutione commoueant.

[c] Macrob. lib. 7. Satur. c. 1.

[d] Verba omnia otioſa, leuia, ſcurrilia, dum cum iiſdem agunt, accuratè vitent: [e] imò ne de ſecularibus rebus, niſi vtilitas poſtulet, cum ipſis ſermones miſceant; ſeruum enim Dei, vt [f] monet S. Bonauentura, de Deo loqui decet. Caueant præſertim ne de aliorum ordinum exceſſibus cum illis vllo modo verba faciant, quin etiam excitata intercipiant, ac cautè, & prudenter iugulent: vniuerſosque ordines ita commendent, vt illorum virtutes tantum extollant; vitia verò, ſi quæ obiectantur, pro viribus extenuent. Nos ipſos verò, vel Religionem noſtram inaniter, ac ſuperfluè laudare nunquam decet, cum de Religione, ac nobis ipſis ſemper humiliter ſentiendum ſit: quarè iuxta [a] S. Bonauenturæ Doctrinam, Ordinem noſtrum nunquam ad particularia deſcendendo, ſed ſi neceſſe fuerit, in generali ſolum, abſque vlla aliorum ordinum comparatione commendent.

[d] Carmel. S. Eliæ. p. c.
[e] Conſt. c. 11. §. 5.
[f] S. Bonau. p. 2. ſpec. p. 4. c. 5.
[a] S. Bonau. p. 1. ſpec. p. 4. c. 5.

Verum & in ipſo ſpirituali colloquio cauendum eſt, ne

ne quid nimis: ipſum enim ſpiritualem ſermonem ita condire debent, vt de rebus etiam diuinis ineptè, ac ad ſatietatem, aut faſtidium non agant. *Mel inueniſti (ait ſapiens) comede, quod ſufficit tibi, ne fortè ſatiatus euomas illud*. Sic & ſpiritualis Doctrinæ dulcedo non ſine modo alijs guſtanda exhiberi debet, ne aliquando audientibus nauſeam, ac faſtidium pariat.

Turſellin. l. 6. vit. S. Franciſci Xauerij c. 11.

Prouerb. 25.

Quod ſi quiſpiam conſilij alicuius gratia ad nos acceſſerit, qui ad id munus electi ſunt, ita optatis, ac quæſtionibus reſpondeant, vt propriæ intelligentiæ terminos non excedant: nec temerè, aut impræmeditato aliquid proferant. Ianitor verò neminem ſecularium in Monaſterio verſari abſque duce, aut comite fratre patiatur.

Tertia Ianitoris muneris pars eſt vocatos interdum à ſecularibus fratres accerſere: in quo hæc lex perpetuò ſancita eſſe debet, vt dum vel officia publicè in Choro perſoluuntur; vel Oratio mentalis fit, vel ad Communem refectionem omnes conueniunt: Ianitor priuatim neminem accerſat, ſed explicato impedimento prudenter ſecularibus ſatisfaciat, ac humaniter dimittat. Si verò res adeò grauis ſit, aut Perſonarum conditio ita Illuſtris, vt vſque ad finem horarũ, vel Orationis, vel refectionis differri non poſſit; tunc Ianitor ſuperiorem adeat, reque, aut perſona eidem manifeſtata, ab eo vocandi fratres facultatem expectet. Nemo enim à publico munere abſque ſuperioris licentia, ſe ipſum abſtrahere debet. Cum verò vel ſuperior, vel alter ex fratribus accerſendus eſt. Caueat Ianitor ne ſeculares vllo modo vel ad cellas ducat, vel in Dormitorium, aut aliam Conuentus officinam abſque ſuperioris facultate introducat, nec quemquam ſecularium noſocomium ad Infirmum quemcunque inuiſendum,

dum, niſi obtenta à ſuperiore licentia ingredi permittat.

a Reg cõm. Societ. Ieſu Reg. 41. Cler. Reg. S. P. Enchiridion q. 2. art. 1.

[a] In negotijs verò cum ſecularibus agendis, Fratres breues, parci, ac ſobrij ſint, caueantque, ne ſecularia negotia, quę à noſtro inſtituto ſunt aliena, & à ſpiritualibus auocant, vllo modo ſuſcipiant; imò nec cuiuſq; negotij etiam pij inconſulto ſuperiore patrocinium amplectantur, vel ad illud operam ſuam promittant, aut ſe propenſos oſtendant.

b Carthus. p. 3. Stat. c. 19 nu. 5. can. 5. ſalu.

c Cõſt. c. 14

Quartum Ianitoris muneris caput eſt,[b] vt litteras, aut mandata, quę interdum ad priuatos fratres mittuntur, iuxta antiqua ſanctiſſimorum Ordinum decreta, non ad fratres; ſed ad Domus ſuperiorem deferant, à quo iudicandum erit; an litteræ ſint reddendæ, aut mandata perferenda. Quod etiam [c] Conſtitutionibus noſtris ſancitũ eſt, ac nouiſſimè in Capitulo Gen. Romę Celebrato ſub Adm. R. P. Fr. Clemente à Noto confirmatũ.

a Cap. cũ de Monaſt. de Stat. Mona.

b S. Pach. in Reg. nu. 30.

c S. Baſil. Reg. breu. reſp. 3. q. 305. Caſſ. coll. 24 6. 11 12

d Iul. Hegr. in Reg. 9. 5. 12 13. 14. 15.

Quintum huius muneris caput eſt: vt quęcunq; Monaſterio ex Piorũ eleemoſynis sũt oblata, ſiuę ea edulia ſint, ſiuè libri, ſiuè res quæcunque ad ſacrum, vel ad familiarem, ac domeſticum Monaſterij vſum apta à Ianitore fideliter ad ſuperiorem Domus deferantur; qui [a] ad communem Domus vtilitatem ea prudenter deputabit. [b] Quod ſi ea priuato nomine alicui fratrum à Parentibus, vel extraneis mittantur; Ianitor ſuperiorem certiorem reddat, tum de ipſius licentia fratrem accerſat. Porrò ſi [c] Baſilio, Caſſiano, ac reliquis antiquis Patribus credendum eſt, conſultius eſſet huiuſmodi munera, quæ non Monaſterio; ſed alicui priuato nomine offeruntur reſpuere, [d] ijs enim plerumque Religioſa libertas minuitur, fraterna aliorum charitas lęditur, ac vitæ integritas in diſcrimen vocatur, munuſcula verò, quę à mulieribus extraneis priuatis fratribus offeruntur,

tur,iuxta [b] Sanctorum regulas omnino repudianda eſ-ſent, ne forte ſcandalum in Monaſterio generent, niſi ea toti Monaſterio in communi fiant. At iuſtis rationibus adducti volumus, vt hæc omnia ſuperiori deferantur,& iuxta illius diſpoſitionem, vel priuato alicuius neceſſario vſui cedant, vel in communi diſtribuantur. Caueat autem is,cui hæc donantur, ne Diaboli tentatione ſeductus, cum priuato nomine malè aliquid ab extraneis acceperit,peſſimè hoc ipſum abſque ſuperioris licentia occultè retineat, nam [c] Auguſtino teſte, ſi aliquis rem ſibi collatam celauerit, furti iudicio condemnabitur. *Societatis enim expilatio eſt*, [a] (inquit Baſilius) *rei cuiuſcunque, & vndecunque in priuatum vſum ſeuocatio*. Verum inter hæc oblata diſtinguendum eſt: [c] quædam enim ſunt, quę in Monaſterij vſum commodè transferri poſſunt; cuiuſmodi ſunt, quę vel ad Eccleſię, vel ad Monaſterij neceſſitatem conferunt. [d] Aliæ, quę vel regulari obſeruantię obſunt, vel metam Paupertatis excedunt: qualia ſunt pecunia, res pretioſę,aut nimis delicatę. Res primi generis iuxta temporum rationem, ac Monaſterij neceſſitatem à Ianitore iuxta modum à ſuperiore pręſcriptum acceptari debent. At res ſecundi generis ita repudiandę ſunt,vt, niſi pręſens, aut imminens neceſſitas vrgeat, acceptari minimè valeant: Pecuniarum enim acceptio quàm ſtrictè, ac perpetuò nobis interdicta ſit, ex Regula exploratum eſt; cum verò ea neceſſitas ſubeſt, quis modus, quęuè cautelę in ea adhibendę ſint à ſuperioribus ex [e] Pontificum declaratione,& Regulę Expoſitoribus pręſcribi debent, quapropter huiuſmodi pecuniarum oblatio abſque ſuperiorum licentia à Ianitore nullo modo acceptentur. Res verò pretioſę, quibus Altiſſimę Paupertatis ſectatores vti minimè

[b] S. Hier. epiſt. ad Nepot.

[c] S. Aug. in Reg 3. Reg. c. 28.

[a] S.Baſil. in Conſt. Mona.c.35.

[c] S.Bern.li. 4. de conſid. c.7.

[d] Conſtit. Fratrum Prædic. d. 1.c.12.tex 1

[e] Nic. 3. c. Exiji S. cęterum. Clement. Exiui. §. Porrò de verb. ſign.

[f] Hieron. à Politio in c. 4. Reg. nu.34.

decet, quęque tenuem ſtatum noſtrum excedunt; ſi offerantur, omninò repudientur; cuiuſmodi ſunt cultelli auro cęlati; coclearia aurea, argentea, vel ex quolibet metallo fabrefacta, ſyphilagenulę, pręterquam ligneę, vel opere fictili extructę, fuſcinulæ, dentiſcalpia, auriſcalpia, horologia rotata, portatilia, [a] Reliquiaria curioſa, ac pretioſa; denique quæcunque pretioſa iudicantur, ac proindè minus paupertatis noſtræ congruentia ſunt, ſiuè ea ad Eccleſiæ cultum, ſiuè ad Monaſterij vſum ſpectent, penitus recuſentur. Deus enim (vt monet Clemens Quintus) magis cordium puritate, quàm rerum nitore delectatur, præſertim vbi Paupertas promiſſa violatur.

[a] Stat. Carthuſ. p. 2. c. 12. nu. 9. 10.

Tandem res quędam delicatæ, quæ ad delicias potiùs, quàm ad neceſſitatem pertinent, qualia ſunt edulia ſaccaro condita, fercula quædam, quæ ſenſus potiùs irritamenta ſunt, quàm ad famem extinguendam ſuaptè natura parata; cum vel fratribus priuatim, vel Monaſterio offeruntur: [b] ſatiùs eſſet, iuxta Sanctorum conſilium, reſpuere, quàm eas acceptando, intemperantiæ vitium prodere: [c] neque enim qui benè valent, his rebus indigent. Sed quia aliqui adſunt vel adeſſe poſſunt in Monaſterio ægroti, ea quidem ratione ſuſcipi poterunt, vt in ægrotorum vſum cedant. Cæterum quoties oblata aliqua repudianda ſunt: ea Ianitor non niſi conſultò ſuperiore ex illius mandato, verbis appoſitis recuſet: vt qui dona offert à nobis magis ædificatus recedat.

[b] S. Vic. tract. de vit. ſpir. c. 6

[c] Vita S. Bern. ſec. c. 53.

Sextum munus Ianitoris eſt, eleemoſynas pauperibus petentibus erogare; in quo ita prudenter, ac diſcretè ſe gerere debet, vt cum neminem, quoad fieri poterit, vacuū à ſe dimittere debeat; vnius tamē cuiuſq;

perſo-

perſonam, ac indigentiam conſideret, ac eleemoſynas debita diſcretione diſtribuat. Sunt enim ægroti, ſunt ætate confecti, quorum neceſſitas paulò vberiùs, quàm aliorum ſubleuanda eſt: ſunt etiam Mulieres, aut Virgines iuuenes, quibus eleemoſynas dari noſtris Conſtitutionibus iuſtiſſimis de cauſis prohibitum eſt. His omnibus Ianitor prudenter ſatisfaciat: nullum durè, aut imperioſè alloquatur; ſed cunctis ex animo compatiẽs, humaniſſimis verbis illos conſoletur.

Septimum, ac poſtremum munus Ianitoris eſt hoſpites, ſiuè extraneos, ſiuè domeſticos in domum recipere, extraneos illos appello, qui noſtri Ordinis non ſunt. Domeſticos verò, qui vel in eiuſdem Domus familia recenſentur, vel ex alijs eiuſdem Ordinis noſtri, aut Prouinciæ Monaſterijs ad nos proficiſcuntur. Hos omnes benigniſſimè à Ianitore colligi oportet, eo tamen diſcrimine, vt extranei Hoſpites, niſi primùm impetrata ſuperioris facultate nullatenus in Domum ſuſcipiantur.

Sed quoniam externorum Hoſpitum varia ſunt genera; Ianitor à ſuperiore monendus eſt, ne à tota ditione Principis, aut Reipublicæ, in qua Monaſterium extructum eſt, proſcriptos, aut publicè facinoroſos homines recipiat. Religioſos quoque cuiuſcunque Ordinis Peregrinos ne introducat, donec eorum litteris, ſeu Obedientijs à ſuperiore perſpectis, ab eodem, illos introducendi facultatem acceperit: neminem alterius Ordinis Apoſtatam ſcienter hoſpitio excipiat. Eos verò, quos annuente ſuperiore in domum receperit, ſiuè ſeculares, ſiue Religioſos, humaniſſimè tractet; neque vlla Charitatis officia prętermittat, quibus, iuxta Paupertatis noſtræ modulum (perſonarum, ac cuiuſque indigentiæ ratione habita) vniuerſos in Chriſto proſequatur.

Noſtri autem hoſpites cum primùm ad Monaſteriū acceſſerint, reuerenter à Ianitore ſuſcipiantur, ab eodēque ad ſuperioris Cellam deducantur: qui vbi obedientiales litteras eidem oſtenderint, mox à Ianitore regula pulſetur, vt eo ſigno admoniti Fratres, ad Charitatis officia promptè illis exhibenda concurrant.

DE OFFICIO PRAEFECTI Aduenarum.

CAP. XV.

a Conſt. b Vinb. de inſt. offic. c. 28.

a ADuenæ Fratres omni humanitatis, & Charitatis ſpiritu à nobis excipiēdi ſunt, vt ſanctiſſimis Cōſtitutionum noſtrarum legibus ſancitum eſt; b idcircò in ſingulis domibus aliquis è Sacerdotum numero, vir prudens, natura affabilis, ac moribus compoſitus, ac pręſertim Charitate præditus à ſuperiore deligatur, cui Hoſpitum ſuſcipiendorum cura demandetur, quique omni diligentia pium hoc munus ſibi iniunctum exequatur. Monet enim c Apoſtolus: *Hoſpitalitatis nolite obliuiſci; Per hanc enim placuerunt quidam Angelis hoſpitio receptis*. Huius in primis partes ſunt, ſudariorum, ſtragulorum, lanearum, ac ſtraminearum culcitrarum, ceruicalium, atque eorum omnium curam gerere, quæ ad neceſſarium Cellarum hoſpitalium apparatum quoquomodo pertinent. Vas abluendis pedibus aptum ſemper expeditum habeat, vt cum opus fuerit, illud aduenientium paſſim hoſpitum miniſterio inſeruire valeat, linteola munda capſula occluſa pro eorundem neceſſitate parata ſeruet, quę vbi ſordida fuerint, abluere, vel vt lauentur curare debet; ſemper habeat loca hoſpitum munda, ac decora, neceſſariaque ſua ſuppellectili or-

c Heb. 13.

ſi ornata. Horum verò neceſſaria ſuppellex erit lectulus,culcitra ſtramentitia,ac lanea,tum ſtragulo vno,vel pluribus iuxta variam temporis exigentiam; ſtramineis quoque geminis ceruicalibus, longiori ſcilicet, & breuiori ſtratus:matula,menſula,ſcabellum,lucerna:curetque,vt Cellæ hoſpitales nonnullis Chriſti Crucifixi, B. Virginis,aut alijs deuotis ſanctorum Imaginibus ornentur,quæ adſpectantes ad pietatem moueant. Culcitras laneas lineis operimentis tegat, ne facilè aut ſordeſcāt, aut terantur: curet vt ſtragula, præſertim alba, ceruicalia, culcitrarum operimenta, cum fuerint ſordida, abluantur.

Is cum primùm regulę ſonitum,quo Aduenarum fratrum aduentus ſignificatur, audierit: ſtatim cum ſudarijs accurrat,tum vniuerſis Charitatis officijs,quę à nobis exhiberi ſolent erga illos expletis,ipſis ſingulas hoſpitales cellas aſſignet;integra ſua ſuppellectili ornatas, mutatorias veſtes,linea femoralia,ſudariola (ſi forte ijs indigent) promptè offerat, Loca ad purgandum Aluum communia,qua parte ſita ſint,oſtendat. Demū accuratè inuigilet: ne eorum, quę ad honeſtum hoſpitium,commodum, aut neceſſitatem, iuxta ſimplicitatis noſtrę formam,& Charitatis regulam eſſe poſſunt, illis quicquam deſit: atque vt maiore ſtudio, ac diligentia pio huic muneri incumbat, id ſibi certò perſuaſum habeat,quoties circa Aduenas fratres opus ſuum peragit, ſe in ipſomet Chriſto Domino operam ſuam nauare, qui ait: [a] *Hoſpes eram, & collegiſtis me: & quandiù non feciſtis vni de minoribus his,nec mihi feciſtis.* a Matt.25.

DE RITV, QVO PEREGRINI FRATRES recipi debent.

CAP. XVI.

AD Peregrinos preſertim noſtri Ordinis domeſticos ſanctiſſima eſſe fœdera non [b] tàm humanis, quàm diuinis legibus exploratũm eſt, vt qui ſeculi cognatis, ac propinquis pro Christo Vale dixerunt, inter eiuſdem inſtituti fratres hoſpitalitatis iura inuiolata reperiant: quare eſſe iubet [c] Apoſtolus, hoſpitales inuicem abſque murmuratione. Hinc grauiſſimè noſtris Conſtitutionibus ſancitum eſt, vt Peregrini fratres, omni, quoad fieri poteſt, Charitatis affectu ſuſcipiantur; nam, vt [d] Chryſoſtomus ait, *qualem mercedem habet, qui propter Deum peregrinatur, talem habet, qui ſuſcipit peregrinantem; & fiunt ambo æquales: & qui propter Deũ refrigerat, & qui propter Deum laborat*. Si cùm primùm ad nos aduentauerint, Domus ſuperiorem adire debent, ac genuflexi ab eo benedictionem petere, tum obedientiales litteras eidem legendas porrigere. Superior verò, vbi legitimis litteris illos munitos viderit, benignè excipiat, & ad conſueta Charitatis loca deducat, vbi tegula à Ianitore pulſata fuerit, cuncti illius familiæ fratres, tàm Sacerdotes, quam Clerici, ac Laici ad Charitatis munus erga illos explendum conueniant: & ſi Sacerdotes fuerint ab omnibus manus oſculo excipiantur. Interea ſudaria munda à Præfecto Aduenarum afferantur, ignis excitetur, & vt de more fieri conſueuit, Alij manu linteolo obuoluta genuflexi illis ſudorem abſtergant; Alij calefacta ſudaria bina ſingulis apponãt; Alij aquam tepidam floribus, aut herbis odoriferis admiſtam in polubro, ſeu labello infundant: tum omnibus genu-

[b] Plat. Dialog. de l. g.
[c] 1. Pet. 4. Conſt. c. 3.
[d] Chryſoſt. in Matth.

genuflexis, ac ſudaria calefacientibus, dum Pſalmus, aut Hymnus Deo pro bono hoſpitum aduentu, canitur, ſuperior ipſe, vbi mos commendabilis viget, hoſpitum pedes genuflexus lauet, linteolis abſtergat, oſculetur: atque alij circum circa genuflectentes, ac ſudaria pedibus miniſtrantes, poſt ſuperiorem pedes ipſorum & ipſi deoſculentur, fauſtum ipſis aduentum deprecantes.

In Prouincijs verò, in quibus hic vſus, quod ad ſuperiorem ſpectat, non inualuit, duo ex ſenioribus fratribus huic humilitatis, ac Charitatis officio incumbant; ſuperior verò Patrum ſaltem, Prælatorum, ac inſignium virorum, quotiès ad ipſum diuertunt, pedes abluat, & humilem, & Charitatis plenam prælationem præſeferat.

Poſt hæc à Pręfecto Aduenarum ad conſueta hoſpitum loca deducantur, quæ iuxta Paupertatis noſtrę modum, ita parata eſſe debent, vt nihil, quod ad honeſta Hoſpitum noſtrorum commoda neceſſarium ſit, illis deſit.

In Refectorio locus illis à Pręfecto Refectorij in menſa, in qua conſuetum eſt aſſignetur; lautiùſque, ac liberaliùs (ſalua tamen Religioſa paupertate, ac moderamine) quàm familię fratres tractentur: ſi alienæ nationis, aut Prouinciæ fuerint, per trium ſaltem dierum ſpatium, cumulatiori humanitate, ſingularique ciborum apparatu, quoad fieri poterit, quàm noſtrates excipiantur. Qui verò eiuſdem Prouinciæ extiterint, nec longo intinere defatigati fuerint, veluti qui ex propinquis Monaſterijs interdum ad nos accedunt, ijs vnico tantum die Aduenarum Charitate, ac hoſpitalitate frui ſufficiat.

Cæterum honor illis ab omnibus familiæ fratribus impen-

impendatur, cumulatiuſque omnia beneuolentiæ, ac Charitatis ſigna illis exhibeantur, quo magis diuerſarum, ac exterarum nationum ſunt; ne vlla illis ſuſpicio oboriri queat; quod propter nationis, idiomatis, morumque diuerſitatem, minus quàm Cæteri noſtrates diligantur, quapropter in publicis, priuatisque colloquijs, atque in vniuerſo conuictu ea omnia tum dicta, tum facta vitentur, quæ vel minimum nationis alienæ contemptum, aut auerſionem, aut frigidiorem in dilectione animum declarant: multo magis, quę vel totam nationem pungunt, vel ex quibus pax turbari, ac contentio accendi poteſt. At quamuis Aduenę fratres omni benignitate, & affabilitate excipiendi ſint; nemo tamen, quandiù extra communem refectionem cibum ſumunt, ad menſam cum illis collocuturus accedat, vt in generali Capitulo ſancitum eſt, vt ſilentium, quod in Refectorio inter epulas perpetuum eſſe debet, inuiolatum ſeruetur.

DE OFFICIO PRÆFECTI Communitati veſtium.

CAP. XVII.

FRatres, quibus ex Regulę pręcepto rerum omnium proprietas interdicta eſt, cum ex communi Monaſterij officina veſtes, linea femoralia, ſudariola, ac reliqua, quæ ad neceſſaria corporis indumenta pertinent, accipere debeant: Propterea ſuperior cuiuslibet Domus aliquem ex fratribus Laicis, vel ſi hi deſint, ex Sacerdotibus, huic muneri idoneum, veſtium communitati præficere curabit; ne, ſi libera cuique rerum vſurpatio fuerit, aut inordinatus vſus, veſtium quoque tandē com-

communitas peſsùm eat. Qui igitur ad hoc munus eligitur, ſedulò illa Christi verba apud ſe volutet: [a] *Nudus eram, & operuiſtis me*; vt nulli vnquam labori parcat, quo pium opus perfectiſſimè exerceat, quando dilectiſſimi Domini in vnoquoque fratrum ſe nuditatem operire non dubitat. a Matt. 25.

Huius itaque in primis partes erunt eorum omnium curam gerere, quę ad Fratrum veſtitum pertinent, qualia ſunt Habitus, tunicæ, caputia tam habitibus conſuenda, quàm ad imbres coercendos apta, Pallia, Petię, Cordæ, linea femoralia, ſudariola, ſandalia, Instrumenta his omnibus cuſtodiendis idonea (præterquam in Maioribus Domibus, in quibus ſutor ſandaliorum propriam officinam habere debet, vt inferiùs explicabitur.) Horum omnium eam ſolicitudinem ſibi conciliare curabit, vt nihil omninò eorum, quæ ſibi commiſſa ſunt, pereat, aut peſsùm eat; Nemo quoque eorum, quæ ad veſtium communitatem ſpectant, ipſo incõſulto, ſibi vſurpet: quapropter locus communitati veſtium deputatus, ſera obfirmandus erit, cuius ipſe clauem perpetuò ſecum ferat.

Veſtes nullas, femoralia nulla lacera eſſe patiatur; ſed cum primum ea obſoleſcere animaduerterit, maturè, quoad fieri poterit, corroboret, & ſi quæ lacera ſunt, reſarciat; neque enim negligentię, aut læſę Paupertatis crimine vacat, ſi quod lacerum, aut obſoletum eſt, ſua culpa intereat.

Pręterea ad ipſius officium pertinet, femoralia, ac ſudariola, ſingulo quoque bimeſtri, aut trimeſtri, fratribus omnibus ad communem laborem conuenientibus, primùm ſimplici aqua, deindè lixiuio abluere: demum aqua clara à lixiuio abſtergere, & locis appoſitis, atquę à ſecularium aſpectu remotis explicata exſiccare. Idcircò

circò in ſingulis Domibus locus habeatur camino inſtructus, ſuisque vtenſilibus munitus, atque huic vſui accommodatus. Armariolum quoque claue obſeratũ propè loca communia conſtructum pateat, in cuius ſuperiore parte duo foramina, ęqualiter inter ſe diſtantia ſeſe offerant, in quę ſordida femoralia, ac ſudariola proijciantur, ſua cuique appoſita foramini femoralium, vel ſudariolorũ nota, ne ea inter ſe miſceri contingat.

Indumenta, quę à Pręfecto veſtium mutuò accipiunt, ſicut noſtris Conſtitutionibus cautum eſt, eidem, lota, & munda reddant, quę verò vel Infirmorum, vel Aduenarum vſui interdum inſeruierunt, ea Pręfectus, antequam in communem veſtium locũ referat, vel abluat, vel abluenda curet: ita vt nihil prorſus indumentorũ, quod ſordidum ſit, communitatem ingrediatur; nam etſi nimia in veſtibus curioſitas, aut affectata munditia fugienda ſit; decens tamen munditia in ipſo vili, ac pauperi habitu ſeruari debet: vnde [a] Hieronymus: *Ornatus, & ſordes pari modo fugienda ſunt, quia alterum delicias, alterum gloriam redolet.*

[a] Hieron. Epiſt.

Poſtremò ipſius muneris eſt ſingulis quibuſque Sabbathi diebus in veſpere ſingula mutatoria femoralia, ac bina ſudariola ad ſingulas fratrum cellas munda deferre, & ſicubi opus fuerit, pręſertim ęſtiuo tempore, alia intra hebdomadam ſupererogare.

Atque hęc quidem pro illarum Prouinciarum vniformitate ſtatuta ſint, in quibus mos huiuſmodi de femoralibus, ac ſudariolis in commune ferendis olim receptus inoleuit. Reliquę verò, in quibus adhuc modus à Conſtitutionibus pręſcriptus viget, antiquam, ſi placet, conſuetudinem teneant: ſed quoniam hę admodũ paucæ ſunt, ipſis magis conſultum videtur, vt ad omnẽ deformitatem è medio Religionis tollendam, nec non

ad

ad nonnullos haud ſanè leues abuſus præſcindendos, ritum hunc cunctis ferè Prouincijs communem accipiant;& fratrum vniuerſitas,ſicut cæterarum rerum, ita etiam femoralium, ac ſtrophiolorum communitatem vno ſpiritu amplectatur: Præſertim cum in eam B.P.N. Franciſci mens conſpiret,qui veſtros,libros, imò & Breuiaria ipſa, ac reliquam Monaſteriorum ſupellectilem in communi habendam eſſe,docebat.

DE OFFICIO SVTORIS SANDALIORVM.

CAP. XVIII.

QVamquam in ſingulis noſtri Ordinis domibus, præſertim tenuioribus, propter exiguum fratrũ numerum, ſutor ſandaliorum inſtitui non poſſit; in Maioribus tamen id fieri æquum eſt. Primum vt Peregrinorum fratrum, qui ſæpè ad huiuſmodi loca confluunt,quique Sandaliorum vel inopia laborant,vel inſtauratione indigent, neceſſitati ſatisfiat: ſæpè enim accidit,vt qui eius artis ſunt ignari,vel magis,vel minus corij, quàm opus ſit in ſandalijs conficiendis vel reficiendis inſumant;quo fit,vt quod amplius eſt,deperdatur: quod autem minus eſt, id ſæpe numero efficiat, vt ſandalia arctiora, ac minus apta inueniantur, quàm vt ijs commodè quiſpiam vti poſſit. Pleraque etiam ſandalia velut obſoleta,& inutilia pereunt,quæ ſutoris induſtria,ac opera reſarciri, & communi ſaltem vſui prodeſſe poſſent.

1 Quapropter ſutor ſandaliorum à Superiore inſtitutus primam ſui muneris partem eſſe ſciat, vt corij ad ſandalia conficienda,ſandaliorum quoque,quæ vel defunctis fratribus ſuperſunt,vel pro derelictis habentur,

Crepi-

Crepidarum, quæ Infirmorum interdum vſui inſeruiũt, totius præterea ſutoriæ artis ſuppellectilis fidei ſuæ commiſſæ; demum omnium, quæ ad Sandaliorum compoſitionem pertinent, adeo ſolicitam curam gerat, vt nihil eorum omninò depereat; quantumcunque enim illud vile ſit, quod deperditur, ſi id ex negligentia contingat, culpa non vacat. Idcircò propriam officinam habeat ſera occluſam, cuius ipſe de ſuperioris licentia clauem ferat: neque inſcio ſuperiore, quicquam ad ipſam ſpectans in cuiusquam vſum transferat, niſi fortè res minima ſit, quæ tacitam ſuperioris licentiam præſeferat.

Altera quoque ſui Muneris pars eſt, ſandalia tàm pro domeſticorum quàm pro Aduenarum fratrum vſu conſuere; lacera, ac vetuſta reficere: idcircò funiculos cannabaceos ſemper habeat paratos, vt quoties neceſſitas ingruit, fratribus indigentibus ſuam protinùs operam præſtare valeat; ſandalia, ac crepidas veteres, quę nullius vſui addicta interdum in angulis iacent, ſolicitè recolligat, neque ea perire ſinat: ſed vel disrupta conſolidet, vt communi ſaltem vſui deſeruire queant; vel ſi refici, aut conſolidari non poſſunt, quæ in his adhuc integra ſunt ad alia reſarcienda transferat: [a] quarè diligenter curet, vt probè omnia nouerit, quæ ad huiuſmodi artem exercendam ſunt neceſſaria.

[a] Vmb. de inſt. offic. c. 33.

Nemini noua, ac recentia ſandalia paret, niſi qui huiuſmodi à ſuperiore facultatem obtinuerit. Porrò in ſandalijs conſuendis ne curioſitatem, aut exquiſitam, ac ſingularem in conſuendo rationem perquirat; ſed ſimplicem hactenus apud nos vſitatum modum ſectetur, nemini magis, quàm Deo placere ſtudens: neque exiſtimet, vile illud miniſterium eſſe, aut vllo modo tãquam vile erubeſcat; nullum enim, præſertim in Religione

Idem.

gione vile Miniſterium habendum eſt, quod exigente ſuperioris obedientia exercetur.

DE OFFICIO ELEEMOSYNARII.

CAP. XIX.

QVandoquidem ex noſtri Ordinis inſtituto pauperem, ac rerum omnium indiguam pro Chriſto vitam agimus, ac ſummam inopiam pro ſummis diuitijs computamus, quælibet Domus ſuo Eleemoſynario indiget, qui quotidianam pro fratrum victu oſtiatim Eleemoſynam emendicet. Idcircò ſuperior aliquem ex Laicorum numero fratrem [a] eligat, maturum, prudentem, probis moribus ornatum, & ſpiritualis ſermonis non ignarum, cui vniuerſa, quæ ad Domus neceſſitatem pertinent, quęritandi officium conferat. Qui enim in publico hominum conſpectu verſari debet, talis ſit neceſſe eſt, vt ex eo omnes virtutum, ac morum diſciplinam addiſcant, quapropter is, cui huiuſmodi officium ex obedientia iniungitur, & qui eidem aſſociari debēt, profundè illud [b] Apoſtoli ſibi in animo inſculpant: *Spectaculum facti ſumus Mundo, & Angelis, & hominibus*. Sciantque, ab ipſis totius Religioſę familię honorem, ac exiſtimationem pendere: idcircò tàm ſanctè, ac prudenter ſuam cum hominibus conuerſationem componant, ac tot virtutibus florere ſtudeant, vt Chriſti bonus odor ſint in omni loco.

[a] Vmb. de inſt. offic. c. 21.

[b] 1. Cor. 4.

Huius in primis partes erunt, vniuerſa, quę ad proprium munus ſpectant, quęque licent, quę etiam prohibentur, diligenter addiſcere, ac tenere, ne vltrà commiſſi ſibi officij terminos aliquid pręſumat. Porrò quę de more illi permittuntur, ſunt: Panem, & vinum pro quotidiano

tidiano victu bis in hebdomada mendicare;ac prçterea oleum,ſalem,ligna, fruges aliquas, & ſi quę alia quotidiano vitę vſui neceſſaria ſunt, cum opus eſt ſuperiore conſulto,mendicare,res quaſdam minimas velut, acus, fila,cartham,calamos, atque his ſimilia, ſemel obtenta à ſuperiore facultate,quęrere.

Quę verò prohibentur, ſunt: pecuniam, aut nummos à quocunque oblatos recipere, ac depoſitare; ad amicos ſpirituales, pro quacunque fratrum neceſſitate recurrere; Maiora quędam, ac pretioſa, quę intra rerũ minimarum limites non comprehenduntur, ſiue ea cõmuni totius Conuentus, ſiue ſingulari fratrum vſui neceſſaria, tàm apud nobiles,aut Mercatores,quàm apud alios quoſcunque quærere; hęc enim ſpecialem,ac expreſſam ſuperioris facultatem, ac mãdatum ſemper expetunt, vt ab eo iuſtè prçſtari queant. Idcircò in maioribus Domibus vel è Sacerdotum, vel ex Laicorum numero alter eligi debet, cui (prçterquam eorum,quę ad victum ſpectant,) aliarum rerum quęritandarum officiũm à ſuperiore committatur: cui etiam negotiorum,ſiuè illius, ſiuè alterius Conuentus, ſi quę ſunt in vrbe gerenda onus demandetur: ita vt Eleemoſynarij munus ad ea tantum mendicanda ſe extendat, quę ad quotidianas tàm beneualentium, quàm Infirmorum Fratrum victus neceſſitates pertinent; quapropter in minoribus Domibus, nemo prçter Eleemoſynariũ Domus,& de licentia ſuperioris: in Maioribus verò prçter Deputatum quicquam apud ſeculares, aut ſecularium officinas quęrat.

Secunda Eleemoſynarij muneris pars eſt, vt vniuerſa longè animo ante vertat, quę tam quotidiano vſui, quàm cçteris Domus neceſſitatibus ſubleuandis ſunt neceſſaria,vt de his ſuperiorem admonere, & ea capta-

ta oc-

ta occaſione,& tempeſtiuè prouidere queat. Eorum verò,quæ interdum oblata ſunt,præſertim ſi res ſint alicuius ponderis, nihil vnquàm ita abſolutè recipiat, tametſi ſibi neceſſarium videatur,quin Superioris conſenſum conſulendum reſeruet.

Sed quoniam eorum,quæ pro quotidiano victu quæritantur,vel ab alijs offeruntur,diuerſa ſunt genera ; ex his Eleemoſynarius Panem,Vinum,fructus,& quæcunque fructuum nomine cenſentur,ac bellarijs inſeruire ſolent,Præfecto Refectorij, præſertim in maioribus Domibus cuſtodiēda tradat, vt ab eo opportuno tempore menſis miniſtrentur,quæ verò eſculēta ſunt,vel ad Præfectū Infirmorū,vel ad Coquinæ Magiſtrū, vbi diſtinctis perſonis,diuerſa hæc munera ſunt commiſſa, deferat.

Verùm id magnopere cauere debet, quæ poſtrema ſui muneris pars eſt,ne mendicando modū, ac honeſtatem excedat;nimirum vt non nimis importunè,ac procaciter in Eleemoſynis poſcendis ſe gerat: ne ad iram potiùs,aut faſtidium, quàm ad pietatem ſeculares moueat,ſed captata tēporis,ac ocij occaſione ita honeſtè, ac prudenter in mendicandi munere ſe habeat, vt ſua affabilitate,modeſtia,ac humilitate,eos etiam, à quibus nihil acceperit ædificatos dimittat; caueat quoque, ne in rebus mendicandis tam in earum copia, (quæ maior eſſe non debet,quàm neceſſitas ferat,) quàm in pretioſitate ſanctę paupertatis metas ægrediatur ; neq; ipſius incuria,quæ domui neceſſaria ſunt,aliquando deſint: ſed ea mentis prudentia,ac ſolertia vtatur, vt opportunè, quæ neceſſaria ſunt habeantur : & tamen neceſſitas, & Paupertas fœdere ſempiterno ſibi inuicem copulentur,& dextras iungant.

Vmb. de inſt. offic. c.21.

Dum oſtiatim Eleemoſynas petit, nunquam ita ſe à ſocio diſiungat, vt ſe inuicem videre non poſſint : ne-

que ſine ſocio domum alicuius ingrediatur; præſertim cum in ea moram aliquam eſt facturus; ſic enim decet, omnem mali ſuſpicionem abſtergere.

Cum Mulieribus neque in via, neque in Domo prolixa colloquia habeat. [a] Bernardum audiat clamantẽ: *Quis colligabit ignem in ſinu ſuo, & non comburatur? Ignis, & ſtupa in vnum poſita flammas nutriunt: quamquam ſint contraria, ſi in vnum fuerint collocata flãmas generant; ita vir, & Mulier*. Idcircò vbi opus fuerit, paucis verbis ædificatorijs, ac ſimplicibus tam viros, quàm mulieres alloquatur, cauens in primis, ne de rebus Philoſophicis, aut Theologicis, aut conſcientiæ caſibus decidendis, ſeſe ingerere præſumat: ſed cũ primũ de his interrogatus fuerit, humiliter reſpondeat, ſe tantarum rerum eſſe ignarum, ac propterea illos ad noſtri, vel alterius ordinis Theologos conſulendos mittat.

[a] D. Bern. de mod. ben. viu. ſerm. 58.

DE OFFICIO PRAEFECTI REFECTORIO.

CAP. XX.

Refectionis quotidianæ neceſſitas, & rectus Religioſæ politiæ Ordo id expoſcunt, vt in qualibet fratrũ familia Miniſter induſtriùs à Superiore inſtituatur, qui Refectorio Præfectus eorum, quæ ad Miniſteriũ Refectorij ſpectant, ſolicitudinẽ gerat. Neq; leue exiſtimet onus ſibi impoſitum eſſe; tam enim ſacer eſt Refectorij cultus, ac tam pretioſa Religioſorum menſa, quam ſibi curandam ſuſcipit, vt & Dei præſentia, & Sanctorũ Angelorum aſpectu fruatur. Hinc [b] Doctor quidam Deuotus his verbis exclamat: *Felix, ac lætabunda Menſa, quam ipſe Deus propria pulchrè perornat præſentia, in diuini ſe penſans, veſci vultus conſpectu, pro ſuauiſſimo cãtu bene-*

[b] Dyoniſ. Carth. de vit. ſol. li. 1. art. 12.

benedictionem ante edulium; in eo diuinorum contuitum, & poſtremò gratiarum actionem exoluens.

Is igitus Doliorum, in quibus vinũ aſſeruatur, lagenarum, ſaſillorum, trullarum, paterarum teſtacearum, manticarũ, mappularum, manutergiorũ, ac reliquæ ſuppellectilis, quæ Refectorij vſui deſeruit, cuſtos eſſe debet diligentiſſimus: ita vt Dolia vini ita ſtudioſè conſeruētur, quod vinũ non aceſcat. Lagenas, trullas, pateras integras ac mundas cuſtodiat: Peras mappulas, manutergia, cum opus fuerit, lauanda curet; mappulas verò, & manutergia bis ſaltem in hebdomada mũda adhibeat. Panem quoq; & Vinum cũ primùm ab Eleemoſynario feruntur; ſolicitè ſuis locis reponat, & cuſtodiat, vt nulla ex parte dãni aliquid patiantur, aut deteriora fiant: eodẽ quoq; modo caſeũ, & cætera bellaria cũ afferũtur omni diligentia curet, ne à muribus corrodantur, aut marceſcant; idcircò ad hæc cuſtodienda Arcam, vel Armarium in Doliario habeat claue obfirmatum; Doliarium quoq; ipſum ſera occluſum teneat iuxta antiquã noſtræ Religionis conſuetudinem.

Cæterũ ad ipſius munus ſpectat quotidiè mẽſas iuxta morẽ ſua cuiq; mappula, cultro, ac debita panis portione aſſignata tempeſtiuè ſternere; ſingulas quoq; vini, atq; aquæ trullas teſtaceas ſuis operculis obſtructas, ac benè lotas inter quoſq; binos fratres ſuper ligneas baſes ſtatuere, atq; eodẽ modo ſalilla lignea, aut teſtacea mũda inter eos collocare; ſingulis verò ſingulas pateras teſtaceas mũdas, ac lotas, ac lignea coclearia aſſignare.

Cum autem nocturno tẽpore cœnatur, aut ieiuniorum tempore collatio fit, tot ſingulis menſis lucernas ſuis arundinibus pẽdentes, vt noſtri moris eſt, coaptet, quot ad vnumquemq; illuminandũm ſufficiant.

Eius quoq; partes sũt, caſeũ, fructus, ac cætera bella-

ria,cũ opus eſt, menſis apponere, et ſi fortè aliqui mēſæ principio nõ interſũt,cũ primũ aduẽtãt,prõptè cuilibet ſuã ciborũ portionẽ miniſtrare; circa mediã refectionẽ panis ciſtellulã menſis circumferre,ac diligenter obſeruare; nũ alicui vinũ,aqua,ſiuè alia neceſſaria deſint,atque ocyùs ſuppeditare. Aeſtiuo tẽpore bis in refectione aquã frigidã,ac recenter hauſtã in trullas infundere, & ſicubi opus fuerit, ante refectionẽ, teſta in puteũ demiſſa æſtuans Vinũ refrigerare,atq; alia id genus efficere,quæ ad honeſtum familiæ commodum,non tamen ſenſus delicias fouendas pertinent.

Deniq; ad ipſius munus ſpectat, vt Refectorij mẽſæ, mundiſſimæ,ac nitentes ſint, omni ſtudio laborare, cultros exacutos,ac fulgentes ſeruare, coclearia lignea,vel ad ſummum cornea ad menſarum vſum parare, ac parata ſub finem refectionis colligere, & optimè cuſtodire, ne intereant. Cum ieiunatur, fructus aliquot vel crudos, vel coctos in veſpere pro collatione abſque mappulis, vt noſtri moris eſt, quantum cuique ſufficiat, menſis miniſtrare, atque eam rerum omnium, quæ ad refectorium ſpectant,ſolicitudinem gerere,vt in rerum viliſſimarum, quibus vtimur pauperie, maximè quoad fieri poterit munditia,ac nitor effulgeat.

DE OFFICIO MAGISTRI COQVINAE.

CAP. XXI.

INter Religioſæ Domus miniſteria non vile, aut infimũ eſt Popinarium munus: ab eo namque, velut à communi Conuentus vbere,tota fratrũ familia alimẽta ſuggit: Propterea Magiſter Popinæ vir induſtrius eſſe debet,fidelis,prudens, diſcretus, diligens, ac præſertim

Cha-

Charitate non vulgari præditus, qui popinariam artem rectè, ac prudenter exercere ſciat, vt cibos opportuno tempore honeſtè, ac mundè parare queat. Huius muneris dignitatem apud Cęnobitas præclaram, non obſcurè ſaluator illis verbis commendat. [a] *Quis, putas, eſt fidelis ſeruus, & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, vt det illis cibum in tempore?* cui etiam æternam pro labore pollicetur mercedem, cum ſubijcit. *Beatus ille ſeruus, quem, cum venerit Dominus eius, inueniet ſic facientem; Amen dico vobis, quoniam ſuper omnia bona ſua conſtituet eum.* [a] Matt. 24.

Itaque ad eius in primis officium pertinet, Ahena, Cacabos, lebetes, ollas æneas, ac fictiles, teſtus, ſartagines, craticulas, Rudiculas, lances, & ſcutellas teſtaceas, ac reliquam ſuppellectilem popinariam diligenter curare, ne aliqua ipſius iactura fiat, aut damni quidpiam patiatur. Is quoquè ſalis, olei, carnium, leguminum, Alliorum, Cęparum, Radicum, ac cæterarum rerum, quę popinæ vſui deſeruiunt cuſtos eſſe debet ſollicitus, ne ipſius incuria detrimentum aliquod faciant, aut ſua culpa intereant.

Cellam promptuariam habeat Refectorio contiguã, mundam, ac optimo ſemper ordine diſpoſitam, nonnulliſque pijs Chriſti, ac B. Virginis imaginibus ornatam, in qua vniuerſa, quę pro communi Conuentus refectione paranda ſunt, ſeruet.

Alterum, ac potiſſimum ipſius munus eſt quotidie cibos pro communi Conuentus familia parare, ac opportuno tempore miniſtrare; bis quidem in die, cum non ieiunatur, nimirum mane pro prandio, veſpere pro Cęna, ſemel autem dumtaxat tempore ieiuniorum circa meridiem. Porrò in cibis parandis mediocritatem illis ſeruare debet, quæ eſt inter nimium, & paucum: ita

vt nec nimia ciborum copia exuberet,ſed iuxta B.P.N. Franciſci placitum non diuitum opulentas, ſed tenues pauperum mēſas imitetur, nec indiſcreta paucitate familiam inedia nimium affligat,atque extenuet, præſertim cum non æquales ſint corporum complexiones, ſed aliæ ſint alijs robuſtiores, quæ ampliorem ad ſui ſuſtentationem alimentorum copiam expoſcunt; Ordinis etiam ſtatuta ſeruare debet,ne ſcilicet in cibis condiendis aromatibus aſſiduè,imò nec frequenter vtatur: nec nimis lautè,atque opiparè diuitum more,epulas paret. Sed meminerit nos pauperem hic vitam agere, vt ampliora in Cœlo bona nobis expectare liceat: quapropter tam in his, quàm in lignorum, condimentorum, ac cæterarum rerum,ſine quibus ars popinaria exerceri nō poteſt,paupertatem cum primis diligat.

Cæterum [a] in eo maximè ſolicitus eſſe debet,vt quæ ad fratrum refectionem ſpectant,ita promptè,ac tempeſtiuè ſint parata,vt audito refectionis ſigno poſt horas, ſine mora tegulam pulſet; ne interim fratres otiosè expectantes,tempus fruſtrà conterant.

[a] Vmb. de inſt. off. c. 22.

[a] Tertium quoque ipſius munus eſt iuxta fratrum numerum æquales ciborum portiones in cella penariâ diuidere,atque in tabula collocare: cauens in primis, [b] ne ex perſonarum acceptione quicquam vel in tabula,vel extra tabulam præter ea,quæ ex communi diſtributione reliquis dantur,niſi ex ſuperioris licentia,præterquam infirmis, vel itinere feſſis, vel extraneis fratribus miniſtret. Peracta verò menſæ benedictione, & ſigno comedendi à ſuperiore edito, (non antea) ſtatim tabulam cum portionibus à feneſtrella emittat. Si Aduenæ fratres cōmuni menſæ benedictioni interfuerint, poſt ſuperiorem ante cæteros ciborum portiones,ex diſtincta tabula accipiant.

[a] Vmb. de inſt. off. c. 28.
[b] Idem. ca. 22.

Eſcu-

Eſculenta verò, quæ interdum è menſa tolluntur, ac familiæ ſuperſunt, Magiſter Popinæ prudenter diſtinguere debet: nam ſi integra, aut eiuſmodi fuerint, vt iterum honeſtè menſis miniſtrari poſſint, munda conſeruet, & iuxta prudentiæ, ac ſanctæ paupertatis regulas, vti melius ſibi viſum fuerit, paret: veruntamen munditiam ante omnia ſeruet; ſin minus caueat, ne aliquid eorum ſua incuria, ac negligentia pereat. Idcircò maturè Ianitorem admoneat, vt ea in pauperes erogari poſſint.

Aduenas fratres ſi eiuſdem Prouinciæ fuerint, vnius, vel ad ſummum duorum dierum ſpatio iuxta maiorem, aut minorem itineris longitudinem, aut perſonarum exigentiam, præ cæteris paulò lautiùs, ac vberius tractet. Si verò extranei alterius Prouinciæ fuerint, ad tertium, vel ad quartum vſque diem humanius ab eo excipiantur.

Si Magiſter coquinæ diſcipulos ſibi ſubiectos habuerit, curet diligenter, vt imperitos patienter, ac humaniter in re popinaria inſtituat, non iracundè, non turbulenter, ſi fortè errauerint, ſed pacificè cum his agat, à verbis minacibus, ac iniurioſis, ac præſertim ab omni, tametſi leui percuſſione abſtineat: ſed in qualibet occupatione animi tranquillitatem ſeruans, ſe ipſum, ac ſuos ad omnem pro Chriſto laborem ſubeundum excitet; idque ſibi perſuaſum habeat, id ſe muneris, ac officij erga fratres obire, quo olim Beati illi cœlorum ſpiritus erga Chriſtum Dominum in deſerto functi ſunt, de quibus ait [a] Matthæus. *Et Angeli acceſſerunt, & Miniſtrabant ei.* [a] Matt. 4.

DE OFFICIO PRAEFECTI INFIRMORVM.

CAP. XXII.

PRæfecti Infirmorum munus adeò per ſe commendabile eſt, ac Diuinis oculis gratum, vt B. P. N. Frãciſcus [b] inter cætera regularis diſciplinæ præcepta nihil magis probauerit, laudauerit, prçconijs extulerit, ac nobis inculcatum reliquerit, quàm vt eiuſmodi à nobis Infirmorum cura ageretur, quam quiſque ſibi, ſummo videlicet ſtudio impendi vellet.

[b] Regul. c.

Porrò Infirmorum Prçfectus in primis natura affabilis eſſe debet, ac ſuauis eloquio, [a] vt humanis verbis infirmos ſolari, ac recreare valeat: patiens, ac mitis, vt moleſtias ægrotantium ferre, atque eorum infirmitatibus compati ſciat; prudens, ac peritus, vt quæ ægrotis noxia, quç vtilia ſunt, non ignoret; prouidus, ac diſcretus, vt quç, vel pro morborum curatione, vel pro Infirmorum refectione procuranda, ac paranda ſunt, vt opportuno tempore procurentur, ac parentur, prouideat. Denique tam ardenti Charitate prçditus, vt nullum exiſtimet laborem, dies, noctesque in Infirmorum cura, ac miniſterio inſumere.

[a] Vmb. de inſt. off. ca. 26.

Huius primùm munus eſt, omnium, quç ad Infirmorum curam pertinent, ſolicitudinem gerere, ac prouidere, vt pro Infirmorum refectione quçdam ſuppellex habeatur, vulgari, ac communi noſtra, paulò honeſtior, veluti mappulç paulò ſubtiliores, Paropſides, patinç, ac cyathi fictiles, vt Infirmorum mens eorum aſpectu delectata recreetur: Prçterea vt meliores, ac recentiores lodices, Culcitrç laneç, puluilli, ſi opus fuerit, lanei, çgrotorum lectulis deſeruiant, nonnulla quoque ſudaria munda pro Infirmorum vſibus ſecernantur, Matulç, & ſcaphia

ſcaphia mundiſſima cuique apponantur, vitrea quoque ſimpla nitida in Infirmorum cellis pręſto ſint, ad lotium excipiendum, ac medico, cum opus fuerit, oſtendendũ. Hęc omnia in Maioribus pręſertim domibus ſub Pręfecti Infirmorum cura ſint, quæ mundiſſima eſſe debẽt, vt in his nihil ægrotantium oculos offendere, aut animũ affligere valeat.

Ad ipſius præterea officium ſpectat, Medicum, quoties opus eſt, de ſuperioris licentia ad Infirmorum viſitationem accerſere, eorum ſtatum, ac morborum ſimptomata eidem ſignificare, ab eo victus rationem, quam ægroti obſeruare debeant addiſcere, neque vllatenus præterire: pharmaca opportuno tempore infirmis miniſtrare; quæcunque vel pro venæ ſectione, vel pro cucurbiculis, aut pro clyſterijs applicandis, vel alijs morborum remedijs neceſſaria ſunt, ſuppeditare: idonea, ac proportionata cuique Infirmo cibaria ſuo tempore parare, ac miniſtrare. Cum ægroti graui, ac periculoſo morbo laborant, ijs ſedulò inſiſtere; ipſis frequentiùs inſeruire, ac indefeſsè eorum obſequijs inuigilare: demũ quæcunque, ſiuè ad corporalem ægrotantium ſalutem, ſiuè ad morborum curationem, ſiuè ad perfectam conualeſcentium incolumitatem quoquo modo iuuant, ad proprium ipſius munus pertinent.

Caueat tamen, ne (iuxta [a] Conſtitutionum noſtrarum præſcriptum) vllos Medicinales, aut Chirurgicos actus; præſertim cum ex ijs aliquod periculum imminere poſſet, per ſe ipſe abſque vllo Medici conſilio, aut imperio exerceat, ſed in omnibus Medicum conſulat, ac iuxta illius præceptum ſe gerat, quod ſi Sacerdos, aut Clericus fuerit, iuxta [b] Canonum decreta, ab omni prorſus Medicæ, aut Chirurgicæ artis functione abſtineat.

Poſtremum tandem Præfecti Infirmorum munus eſt, vt

[a] Conſt.

[b] C. Sententiam, ne Cler. vel monac.

vt cùm primùm è fratribus quempiam emori contigerit, edat conſuetum ſignum Campana, ac poſt euolutũ vnius horæ ſpatium, corpus defuncti aqua tepida, herbis odoriferis conſperſa lauet, cæteris Laicis fratribus cunctis ad huiuſmodi pium officium conuenientibus, atque adiuuantibus; tum obſoleto aliquo habitu indutum in feretro ſtatuat: brachia in crucis modum componat, ligneique Crucifixi imaginem ante pectus collocet; & ſi Sacerdos fuerit, ſtolam illius collo imponens, eam in crucis modum ante pectus extendat; ac demum ſuperiorem admoneat, vt cum tempus poſtulauerit, Defuncti corpus ſolitis cæremonijs ad Eccleſiã deferendum curet.

In minoribus quidem Domibus, in quibus Infirmorum copia nec tanta eſt, nec tam frequens: Præfecti Infirmorum munus ad Coquinæ Magiſtrum transferri poteſt, ita vt idem ſit Coquinæ Magiſter, & Pręfectus Infirmorum. In maximis verò Domibus, vbi munus Pręfecti Infirmorum ab officio Magiſtri Coquinæ diſtinctũ eſt, diſtincta quoque loca, tam ad Coquinam, quàm ad Refectorium apta, diſtinctę officinæ, diſtincta ſuppellex, diſtinctus quoque inſeruientium numerus Pręfecto Infirmorum aſſignari debent: ne alter alterius officium inuadat, aut impediat.

In his caueat Pręfectus Infirmorum; ne ea, quæ pro Infirmis mendicata, vel empta, vel ſponte à pijs viris oblata ſunt, in beneualentium etiam Aduenarum vſum erogentur: niſi ea huiuſmodi fuerint, quod diù conſeruari non poſſint, tunc verò, ſi nulli adſint Infirmi, de licentia tantum ſuperioris, antequam putreſcant, vel magis indigentibus dari, vel in commune, tempore refectionis diſtribui debent.

Aegrotantes, ſeu ab infirmitate conualeſcentes, quan-

quandiù ſub cura ſunt Præfecti Infirmorum, eidem in cunctis, quæ ad ſuam ipſorum curationem ſpectant, libenter obediant: nullus eis cibum, fructus, aut bellaria, aut potum abſque licentia Præfecti Infirmorum, miniſtrare audeat: neque ipſimet Infirmi præter ipſius, aut Medici conſenſum vlla, aut eſculenta, aut poculenta, aut remedia ſibi adhibeant, ne, dum ſibi ipſis plus ęquo indulgere volunt, graue fortè damnum inferant; ſed omnem proprij Corporis curam in Præfectum Infirmorum reijcientes, ab eo, quę ſibi neceſſaria ſunt, accipiant.

DE OFFICIO DEPVTATI INFIRMO.

CAP. XXIII.

GRauiſſimè à Maioribus noſtris ſancitum eſt, vt cū primùm aliquis fratrum in morbum inciderit, præter Infirmarium, ſtatim idoneus frater deputetur, qui diligentiſſimè eidem in omnibus miniſtret; quod in minoribus præſertim domibus obſeruari neceſſe eſt, in quibus, cum idem ſit Coquinę, ac Infirmorū Præfectus, nullius ſæpè ſocij ope, aut ſubſidio adiutus Aegrotorum miniſterio ſat eſſe non poteſt, quapropter alter è Sacerdotibus, vel ex Clericis, vel ex Laicis fratribus à Superiore deputari debet, qui Aegrotanti ſedulò miniſtret, vt quæ per ſe Infirmorum Pręfectus præſtare non poteſt, is, fraternæ Charitatis ſtudio impellente, perficiat, & quidem piè apud Deum gloriari, eidemque ſummas gratias agere debent, qui hoc munere digni cenſentur; quo & ſanctiores quique homines non tàm functi, quàm mirum in modum delectati ſunt: & diuina in ipſis Charitas aucta, ad ampliores cœleſtium

gra-

gratiarum cumulos eorum animos parat ; id aſſerente a Eccleſiaſtico, dum ait : *Non te pigeat viſitare Infirmũ ; ex his enim in dilectione firmaberis* .

a Eccleſ. 7.

Huius igitur primum munus erit ęgrotanti ſedulò aſſiſtere, quę opus ſunt, illi miniſtrare ; ſępè loci pauimentum verrere, ac herbis odoriferis aſpergere, menſam florum vaſculis, & folijs, cum per tempus licet, ad Infirmi ſolatium ornare : Puluinaria, cum immunda ſint , mutare; matulas, & ſcaphia emundare : Cibos, & pharmaca ab Infirmorum Prępfecto parata, ægroto miniſtrare: cum ipſo, ſi opus fuerit Diuinum officium perſoluere; & cætera Charitatis officia, quę ægrum vel ſolari, vel iuuare poſſunt, eidem exhibere .

Alterum quoque ipſius munus eſt, cum ægrotantis morbus ingraueſcit, ſuperiorem admonere, vt maturè illi Sacramenta miniſtrari queant : Ac tunc quidem ipſius partes erunt , frequentiùs ſuauia quædam thymiamata in ægrotantis Cella conflagrare , vt & fœtor, qui multipliciter oriri ſolet , ex ea depellatur ; & Infirmus ſuaui illo odore recreetur, floribus quoque, prout temporis ratio permiſerit , ac flagrantibus quibusdam herbis menſam, ac pauimentum conſpergere debet, ac præſertim cum ſacrum Viaticum ad ægrotum eſt deferendum . Tunc enim ab eo, & Cella Infirmi diligenter verrenda, & floribus ornanda, aromata cremanda, menſa , ac lectus mappis mundiſſimis ſternendi ; In menſa lignea Chriſti Crucifixi imago collocanda eſt , vt fuſiùs ſuo loco explicabitur: quæ etiam obſeruare debet, cum extremæ vnctionis Sacramentum ægrotis miniſtratur .

Demum cum ægrotus mortis periculo laborat, ad eum ſpectat , facultate à ſuperiore impetrata , in proxima Cella decubare, vt maturè ei ſubuenire queat, Agonizanti quoque aſſiſtere , pro eo orare, poſt expleta Ec-

cleſiæ

cleſiæ miniſteria,Paſſionē Chriſti ſuper moribūdū legere,ac verbis ſuauibus ad obitū diſponere:quod ſi vigiliç circa ęgrotū agendę ſint, ne plus ęquo Deputatus grauetur; Vigiliarum horas ſuperior alijs quoque fratribus diſpertiri poterit. Aegroto verò ad obitum propè accedente ipſius munus erit, ſuperiorem admonere, vt illuc fratribus omnibus aduocatis, ſuffragia pro Animę egreſſu ab omnibus fiant, ac demum vbi expirauerit,Campanam pulſare,& iuxta ea, quę in ſuperiori capite dicta ſunt, debita circa corpus defuncti ſimul cum infirmorum Prefecto officia perſoluere.

DE OFFICIO HORTVLANI.

CAP. XXIV.

HOrtulani officium non mediocre ingenium poſtulat,quandoquidem vel ex perfecta illius artis peritia, vel ex longa annorum experientia, vniuerſas ſeminum, herbarum, ac virgultorum naturas, vegetationes,caſus,incrementa,cunctaque ſerendi, plantandi, rigandi,purgandi,ligandi,ſuffodiendi,eradicandi tempora perſpecta habere debet; ne ex eorum ignorantia,olera, aut virgulta ſpem ſeminatoris, aut Plantatoris fruſtrentur.

Hortulanus itaque in qualibet Domo à Superiore vnus ex Laicis fratribus inſtituatur, qui in Horti cultura peritus, natura robuſtus, ac laboris cum primis amator ſit. Is omnium ſeminum,ac vtenſilium, quę horti culturę deſeruiunt,veluti ligonum,batillorum,raſtrorū, falcularum,& ſi quę alia ſunt,cuſtos ſit diligentiſſimus; neque ea abſque Superioris facultate alicui extra Domum accommodet. Cella,aut loco aliquo propè Hortum

tum contiguo frui debet, in quem vniuerſam ſuppelle-ctilem, cum primùm ea vſus fuerit, lotam, ac mundam, recondat, quam etiam, cum detrita fuerit, inſtaurandam curabit.

Pręcipuum ipſius munus eſt, tellurem, quoties opus fuerit fodiendo, ac ſtercorando ad ſemina pręparare, & ſuo tempore ſerere, quę ſata ſunt, irrigare: quę loci mutationem exigunt, in aliam Horti partem ritè ſtercoratam, ac paratam transplantare; eam ab inutilibus herbis expurgare: demum ea omnia pręſtare, quę ad perfectam eorum generationem, & incrementũ conducunt.

Inter hęc, quoniam quędam olerum genera ſunt, quę ampliorem terrę culturam depoſcunt: alia, quę ad ſui vegetationem fimum poſtulant; alia, quę magis ſoli expoſita eſſe debent; alia, quę maiori aquarum copia irrigari opus eſt; alia, quę luxuriantium ramunculorum putatione indigent: hæc omnia doctus Hortulanus callere debet, ac ſuo quæque tempore præſtare.

Ipſius quoque muneris eſt, Arbores, ac virgulta fructifera ſolicitè curare, circum ipſa effodere, ſtercorare, inſerere, ac ſuis locis optimo ordine diſponere: vites præterea nouas plantare, alere, luxuriantes putare, erratico lapſu ſerpentes erigere, ac ſuis pedamentis, atque adminiculis fulcire, Pergulanas purgare, ligare, atque his, vbi opus eſt, recentes rudicas, ac perticas, quibus ſuſtententur apponere: vbi nemora intra Monaſteria conſita ſunt, ea quoque quotannis ab inutilibus ſurculis expurgari debent: Caueat tamen, ne arborem vllam, nec vitem iuxta Conſtitutionum noſtrarum leges, niſi, prius obtenta à Prouinciali Miniſtro facultate, cædat, aut eradicet.

In

In Horto ambulacra recto ordine tam ampla diſtinguat, quod duos ſaltem deambulantes capiant, quorum lâtera Saluia, Hyſſopo, ſaliunca, vel abſynthio, vel libanote Coronaria, aut his ſimilibus odoriferis herbis ſint ſtipata, quæ aduenarum fratrum pedum lotioni quoque inſeruire poterunt. Nemora quoque ſuas paulò ampliores vias habeant, paſſim aliquibus pijs Oratorijs interſciſſas, ſi id commodè fieri poteſt, in quibus vel Caluariæ locus, vel Chriſti ſepulchrum, vel Mons Aluernæ, B.P.N. Franciſco ſacris Stygmatibus inſignito, decoratus, ſiuè alia pia myſteria ad pietatem inflammantia, ſimplici opere repræſententur. Viæ autem tàm nemorum, quàm Hortorum nullo nunquam tempore mundiſſimæ ſint, atque à pullulantibus herbis expurgatæ.

Porrò in his tàm Horti, quàm nemoris laboribus, ſi quando ſolus Hortulanus non ſufficiat, caueat ſummopere ne ſeculares homines ad ſui auxilium accerſat: ſed in maioribus domibus ſocius illi à Superiore adhibeatur, qui tamen Hortulano ſubſit, ac illius imperata faciat; in Minoribus verò curet ſuperior, vt cum vel terra fodienda eſt, vel Braſſica transplantanda, vel Hortus irrigandus, à cunctis familiæ fratribus eidem opera præſtetur. Cæterum tàm in Maioribus, quàm in minoribus Domibus curent ſuperiores, vt iuxta noſtri Ordinis conſtitutiones, qui legitimo impedimento non detinentur, quotidiè vel in fodienda, vel irriganda terra, vel in ambulacris tàm Horti, quàm nemoris (vbi nemora ſunt) expurgandis, laborent, neque ſecularium aliquem, niſi ſumma neceſſitas interdum vrgeat, ad id opus aduocent, ne famulorum ſecularium vſus, altiſſimæ quam profeſſi ſumus, Paupertatis inimicus pedetentim in ordinem irrepat.

Hor-

Hortulani præterea munus eſt, operam dare, vt herbæ, quæ frequentiùs in Coquinę vſum cedunt, veluti Porri, Cæpæ, Allia, Cucurbitę, Serpillum, Petroſellinum, Saluia, Burago, Betæ, Bugloſſum, Braſſica in Horto copioſiùs habeantur. Recentia quoque legumina, quibus in vere fratres veſci ſolent, qualia ſunt fabæ, ac piſa noua, item Fęnicula, ac Aniſa ſuo tempore non deſint: Cicoreum præterea, Paſtinacas, Betas purpureas atque alias huius generis herbas, quæ ad radices ſeruandas ſeminantur, tempeſtiuè ſerere debet, ne conuentus familia, quæ his hyemali præſertim tempore veſci ſolet, earum ſolatio deſtituatur.

Rurſus ad Acetaria paranda, intubum, lactucas criſpas, ac laconicas, naſturcium, coronopum, mentam, Oxalim, Draconculum, Pimpinellam, Rapa Syluestria, atque huiuſmodi herbis perpetuò in aliqua Horti parte Coquinæ proxima, ab eo alenda ſunt, vt Magiſtro Coquinæ præſto eſſe poſſint.

Denique Hortulani officium eſt, Arborum fructus, Raphanos, fœnicula, aniſa paſſim opportuno tempore colligere, ac Præfecto Refectorij vel diſtribuenda, vel cuſtodienda tradere: Braſſicas, ac Intuba inſtante hyeme in aptiorem locum transferre; Cicoreum, Paſtinacas, Betas purpureas, ac cætera radicum genera, ex humo extrahere, & in faſciculos colligata ſub tecto, apto in loco arena operire.

Poſtremò cogitet Hortulanus, Chriſtum Dominum
a Ioan. 10. a Hortulani aliquando formam apud homines ſuſcepiſſe; Hinc eum velut ſibi prę fectum in animo ſtatuēs, omnem laborem, ſtudium, ac diligentiam in Horto excolendo, libentiſſimè, ac fideliſſimè conferat, vt ab eo iuſtè prę mium aliquando expoſcere queat. Antequam ſe ad laborem accingat, animo piè in Deum erecto,

vniuer-

Digitized by Google

vniuerſas ſuas corporales exercitationes ad ipſius amorem dirigat, cunctaque corporis, & animæ inſtrumenta, quibus eas exantlare parat, eidem poſſidenda, ac gubernanda conſignet. Inter laborandum verò, mentem vel aliquo Dominicæ Paſſionis myſterio, vel diuinarum aliarum rerum contemplatione detentam, in Deum ſuſpenſam gerat: eo enim fiet, vt & in labore requiem, & in æſtu temperiem inueniat.

DE OFFICIO PRAEFECTI LANIFICIO.

CAP. XXV.

QVi præeſt Lanificio vir cum primis ſanctæ Paupertatis amator, regularis, atque Euangelici ſilētij cuſtos, atque omnium virtutum æmulator eſſe debet, vt Charitatis officium, quod quotidianam, atque aſſiduam corporis exercitationem efflagitat, piè, ac religioſè explere queat.

Pro opere Lanificij Domuncula à reliquo Monaſterij corpore ſeparata deſeruiat; ne ſtrepitus Lanificij Infirmos, aut litterarum ſtudijs deditos, aut orationi vacantes conturbet, ac totius Conuentus ſilentium impediat: in ea aliquot manſiunculæ diſtinctæ eſſe debēt, vt commodè Lanificium exerceri valeat, Altera pro lanarum cuſtodia, altera pro lanificio; Amplior verò pro textrina.

Pro quolibet opere lanificij tres ſaltem operarij, fratres Prefecto ſubſint, ac idem pareant, quibus ipſe propria munera, ac opera diſpertiatur, quod ſi textrinum opus multiplicari contigerit, numerus quoque operariorum augeatur oportet; qui multiplici operi incumbant, in quo ipſius præſertim Prefecti iudicium expectādum erit.

 Præ-

Prçfectus Lanificij curam gerat ſolicitam,ne lana vel ex loci humiditate, vel aliundè dãni aliquid patiatur: omnia quoque vtenſilia,quç lanificio inſeruiunt, ſuç fidei erunt concredita,vt integra, quoad fieri poterit ſeruentur, quç verò aut diuturno vſu corroſa, aut caſu effracta fuerint,inſtauranda curabit.

Cum primũ ipſe,& ſocij coadiutores ad laborem accedunt,omnes ſimul in textrina, ante aliquam Chriſti, aut B.Virg.imaginem genuflectentes,breui oratione humiliter à Dęo benè operandi opem depoſcãt,in eumq; omnem ſuum laborem,velut in metam referant: Porrò ante laborem recitent ter,Pater noſter,& Aue Maria,ad diuinum auxilium impenſius implorandum.

In labore ſilentium perpetuò ſeruent, niſi aliqua loquendi neceſſitas vrgeat; in eoque mentem, quoad fieri poterit,in Deo ſuſpenſam gerant,ne otioſa per vanas,& inutiles,atque etiam pernicioſas cogitationes,quç à Dęmone excitari ſolent, euagetur: nugæ, ſcurrilitates, facetiæ,ac otioſa verba omninò ab ipſis exulent; quin & otioſis,& nugacibus fratribus textrinæ oſtium ſit occluſum, neq; vllus à Præfecto lanificij ingredi permittatur, niſi qui,vel ſilentium obſeruet,vel ſpiritualem aliquam lectionem,aut ſermonem illis adminiſtret. Ad orationẽ mentalem, ac Refectionem communem diù, noctuque cum alijs fratribus conueniant,quod verò ad cætera cõmunia exercitia ſpectat,ſuperioris,ac præſertim Prouincialis Miniſtri ordinationibus obtemperent, qui decernere poterunt, quando, & à quibus communibus exercitijs eximi debeant.

Curet magnopere Prçfectus lanificij,vt iuxta Regionum,ac Prouinciarum conditionem, ac lanarum qualitatem,panni ab ipſis contexti viliſſimi ſint, ita vt in ea Prouincia viliores rectè exiſtimari queant: ſic enim, &

noſtris

noſtris Conſtitutionibus cautum eſt, & Altiſſimæ Paupertatis ſectatores decet: Caueatque præſertim à Dæmonio meridiano, ne ſcilicet in Prouincijs, vbi rudiores tantum lanę colliguntur, Hiſpanicas, aut prętioſiores lanas aliundè ſibi quęrat, eo prętextu, vt meliores, ac ſolidiores pannos conficiat: ſed eo lanitio contentus ſit, quod in vnaquaque Prouincia oritur, & in ea commune, ac vulgare eſſe ſolet. Poterit tamen inter lanas diſcernere, rudioresque ad ſtragula ſecernere, molliores verò ad pannos conſtruendos ſeruare; Id enim Pręfecti prudentiam, ac ſolertiam expoſcit, qua citra omne temeratę Paupertatis periculum vti poteſt.

Olei quoque penuria minimè ita deterreatur, quin tantum lanificio impertiatur, quantum ad nendum, & ad commodam panni texturam ſit ſatis; neque enim Ordinis noſtri Paupertas neceſſaria denegat, ſed tãtum ſuperuacanea tollit.

In ipſa verò panni textura prudens ſit, ac perſpicax, ne eiuſmodi litia inſerantur, quę pannum contrahant, ac rugas inuehant; ſed omni ex parte, quoad fieri poterit, pannum ęquè extenſum conſtruatur.

Poſtremò tam in Lanis abluendis, quàm in calcandis pannis, pręſertim vbi hęc extra Monaſterium pręſtantur, diligenter animaduertat, ne vana, ac ſuperflua cum ſecularibus viris colloquia miſceantur: neque aliquid minus religioſa grauitate dignum fiat; ſed tanta honeſtate, ac morum compoſitione, quiſque opus ſuum perficiat, vt ſingularem in aliorum animis ędificationem pariant.

Finis Primæ Partis.

SECVNDA PARS.

DE RELIGIOSA QVORVNDAM domeſticorum actuum Diſciplina.

DE PVBLICIS ACCVSATIONIBVS, & modo paternarum correptionem.

CAP. I.

a D.Baſil. 1 Reg. fuſ. diſp. inter 37. D.Bened. in Reg. ca. 46. Ord. Carthuſ. ſtat. p. 2. c 8. Carmelit. Diſcalc. in Reg. c. 10. Ord. Præmonſtr. ſtat. diſt. 1. c. 6

[a] ACCVSATIONES Capitulares, quas Alij proclamationes vocant, tam longo, ac diuturno inter Monaſticæ vitæ Profeſſores vſu receptæ, atque approbatæ ſunt, vt nullus prorſus Monachorum, aut Regularium Ordo olim à Patribus inſtitutus fuerit, qui cum eas inter primas, ac præcipuas Monaſticarum Conſtitutionum Regulas collocandas duxerit, ac lege colendas præſcripſerint, ſacras non habuerit; neque id ſanè immeritò. Nihil enim cum ad tuendam Regularis Diſciplinæ incolumitatem, tum ad virtutum ſtudium, in Religioſorum animis promouendum, ijs vtilius quicquam excogitari potuit: ſi quidem vt [b] Bernardus ait. *Pars regulæ eſt regularis correptio, & in ea reperitur non ſolùm bonæ vitæ inſtitutio, ſed & emendatio prauæ;* quapropter de illarum vtilitate agens [c] Tritemius, ita ſcribit: *vtinam ſcirent omnes Clauſtrales quantum eis volun-*

b D. Bern. de diſp. & præcep.

c Tritem. li. de tripl. Reg. Clauſtr.

voluntariè ſuſtinentibus proclamationes capitulares ad meritum vitæ ſempiternæ proficiant, omnes accuſationes, & iniurias pro amore Dei cum ingenti gaudio ſuſtinerent.

Hinc grauiſſimè Ordinis noſtri Conſtitutionibus ſancitum eſt, vt publicę accuſationes in Refectorio, quod nobis Capituli loco cedit, à noſtris peragantur.

Primum igitur, ſigno Refectionis Matutinę à Pręfecto Refectorij poſt Eccleſię ſignum, tegula pulſato, cuncti familię fratres, pręter ægrotos, & eos, qui à Superiore legitimè impediuntur, ſine mora, debita cum grauitate ad Refectorium conueniant, antequam Menſę benedictio inchoetur; [a] qui verò tardius, vel poſt inchoatam benedictionem, vel peracta benedictione acceſſerint, poſt benedictionem tandiù in medio Refectorij genuflexi, capite inclinato, ac ſupplices maneant, quoad à ſuperiore illis ſurgendi, & ad menſam eundi, facultas facta fuerit. In ingreſſu Refectorij omnes genuflectant, & ante Imaginem Refectorij procumbant, humumque pręreuerentia deoſculentur.

[a] Reg. S. Aug. ca. 4. Reg. S. Pachom.

Qui à Profeſſione triennium in Religione nondum exceſſerunt, ij iuxta noſtrarum [b] Conſtitutionum leges quotidie ſeipſos publicè accuſare debent. Qui verò quartum in Religione annum expleuerunt, à quotidiana accuſatione, Prouincialis Miniſtri, ſeu Guardiani, nō autem Vicarij localis auctoritate, abſolui debent, niſi aliqua eorum culpa exigente, accuſationis tempus longiùs illis à Miniſtro Prouinciali protrahatur. Hi ergo iuxta Conſtitutionum noſtrarum indulgentiam, ter tantum ſingulis hebdomadibus, nimirum diebus Lunæ, Mercurij, & Veneris ante Matutinam refectionem in Refectorio coram ſuperiore ſe ipſos proclamabunt.

Cuncti igitur ſtatutis proprię accuſationis diebus in

Refectorio genuflexi Superioris aduentum expectent; qui vbi ad ſuperiorem locum peruenerit, genuflexusq; ante imaginem de more procubuerit, iuxta veterem Religionis morem ſtans, non ſedens, eorum accuſationes audiat. Porro inter eos, qui ſeipſos accuſant, Religionis Ordo ſeruetur, vt qui in Religione tempore priores, ac prouectiores ſunt, cęteros humilitate antecellant, ac priùs ſe ipſos accuſent, atque ita gradatim cęteri ſequantur, donec ad infimum peruentum fuerit.

In his quoniam plerumque viri graues, ac ſenectute grauati eſſe ſolent, poterit ſuperior cuilibet horum, poſt iniunctam illis pœnitentiam, annuere, vt à genuflexione ſurgant; quo diutiùs cęterorum pręſertim Iuuenum correptioni valeat inſiſtere.

Fratres verò dum ſe ipſos accuſant, genuflexi, ac profundè coram ſuperiore inclinati iunctis manibus, eas tantummodo culpas humiliter aperiant, quas vel circa Regularum diſciplinam, vel Conſtitutionum obſeruantiam admiſerint, quatenus (vt inquit [a] D. Hieronymus) ſtimulata mens ſtimulo accuſationis, ac verberum, caueat accuſanda, ac pudenda committere: nec tamen (vt idem protinùs ſubijcit) propter hoc occulta cogitamina cordium prodantur, neque occulta peccata, quę ſolis debent Sacerdotibus confiteri: ſed ſolum quę pręceptis obuiant publicis, & alijs exempla peccandi prębent.

[a] D. Hieronym. in Reg. Monial. c. 9.

Cęterum qui ſeipſos accuſant, id non ore tenus, aut de more pręſtare debent: ſed memores Chriſti Domini vilitatis, & abiectionis, tanto humilitatis ſpiritu ſeipſos coram omnibus contemnant, vt etiam dura, & aſpera pœnitentię opera ſibi à ſuperiore iniungi cupiant. Siquidem, vt [b] Gregorius ait: Humilitatis indicium eſt, peccatum ſuum accuſare, & accuſantibus non negare;

[b] Greg. lib. 22. mor. c. 14.

Idcir-

Idcircò cum primis animaduertant,ne vllo colore quęſito culpas, aut negligentias ſuas excuſent, aut in alterum lapſum reijciant. Turpiſſimè enim è Religioſi hominis ore excuſationis verbum egreditur,ac tum maximè cum locus accuſationem,non excuſationem poſcit: Hinc pius quidam [a] Doctor exclamat: *Quàm fœdum, quamque periculoſum eſt,per vitium excuſationis, & in loco humilitatis ſuperbire, & in loco contemptionis diffiteri, & in loco abſolutionis in peccato arctiùs ligari.* [b] Climacum potiùs audiant ita monentem: *Aperi, denuda,detege Medico vulnus tuum. Dic age, noli confundi. Meum vulnus eſt,Pater mea plaga, cuius mihi cauſa fuit,non alterius,ſed mea negligentia.*

a Adam. ſerm. 14.

b Clim. in Scal. cœli grad. 4.

Caueant tandem ne ob ſuperioris correptionem obmurmurent, aut ab eo illatam ſibi iniuriam conquerantur; id enim non tàm turpe, quàm vitioſum exiſtimari debet,neque vlla ratione excuſari poſſunt, quin in arrogantię crimen impingant, quocunque ſe prętextu defendant. Nam vt docet [c] Gregorius: arrogantes ſicut inflantur laudibus, ita inflammantur correctionibus, & in malis ſuis fomitem defenſionis exquirunt. Quod ſi interdum iniuſtè à Superiore corripi, aut pœnam ſibi infligi videatur,culpam ſuam tamē, niſi interrogati, nullo modo defendant: quæ enim defenditur culpa,teſte [d] Gregorio,geminatur. Sed patienter pœnam,aut confuſionem propter Dominum ſubſtineant, & in ara cordis Deo adoleant; donec ipſorum innocentiam Deus aperiat; neque enim hominum confuſionem Dei ſeruus extimeſcere debet, vbi mens à peccato eſt immunis, ſed ſaluberrimam illam B.P.N. [e] Franciſci admonitionem memoria teneant, qua perfectum hominem deſcribens, ita aiebat: *Beatus ſeruus, qui non eſt velox ad ſe excuſandum, & humiliter ſuſtinet verecundiam, & reprahenſionem de peccato, vbi culpam non commiſit.*

c S. Greg. li. 26 mor. cap. 1.

d Lib. 4. mor. c. 24.

e In admonit. ad Fratres.

Quamobrem fratribus omnibus conſultum eſt, vt cũ primùm ad ſui ipſorum accuſationem accedunt, ita animum humilitate, ſui abiectione, ac patiendi cupiditate imbuant, vt ad omnem confuſionem, ac pœnam æquanimiter tolerandam paratum habeant.

Superior verò, qui erga Religioſum gregem, non tam Cuſtodis, quàm Medici munus ſubeundum ſuſcepit, quæ ſui officij ſunt, diligenter curet. Neque enim leuis illius culpa erit, ſi ſubditorum vulnera, & exceſſus diſſimulans, ac ſilentio præteriens, morboſas, ac languentes pecudes, ſub vanæ pietatis prætextu, non curet; vulnera correptionibus non perſtringat; oleum, vinumque prudenter non infundat; ex quo tãdem Gregis interitus ſequatur. *Qui enim* (inquit Gregorius) *non corripit reſecanda, committit, & facientis culpam habet, qui quod poſſet corrigere, negligit emendare*; Certè nec veri Paſtores, ſed potiùs Mercenarij, neque Euangelici Canes Dominici ouilis cuſtodes, ſed Canes muti, non valentes latrare, ij Religioſarum Domorum Superiores cenſendi ſunt, qui errantes ſubditos corripere vel negligant vel extimeſcant, quos meritò [a] D. Gregorius his verbis ſuggillat: *Sæpè Rectores improuidi humanam amittere gratiam formidantes, loqui liberè recta pertimeſcunt; & iuxta Veritatis vocem nequaquam iam Gregis cuſtodiæ, Paſtorum ſtudio, ſed Mercenariorum vitæ deſeruiunt, quia veniente Lupo fugiunt, dum ſe ſub ſilentio abſcondunt: tunc namque* [b] *Propheta eos increpat dicens: Canes muti non valentes latrare.*

Greg. in Reg.

[a] S. Greg. Paſt. p. 2. cap. 4.

[b] Iſa. 56.

Quare Superiores noſtri omnem penitus ex animo metum abijcientes, ſolo Religioſæ, ac Regularis diſciplinæ tuendæ ſtudio allecti, confidenter in Domino munus ſuum exequantur, Correptionibusque ſuorum ſubditorum ſtatis diebus, non obiter, aut ſuperficialiter, ſed grauiter, ac ſedulò inſiſtant; ne ſi hæ rariùs, aut frigi-

diùs

diùs fiant, vel paulatim deſueſcant, vel duriores, ac grauiores deindè ſubditis videantur.

Attamen ne odioſæ reddantur correctiones, caueat ſuperior, ne ſe plus æquo in his ſeueriorem exhibeat: ſed iuxta [c] D. Gregorium; regat diſciplinæ vigor manſuetudinem, & manſuetudo ornet vigorem, & ſic alterum commendetur ex altero, vt nec vigor ſit rigidus, nec manſuetudo diſſoluta. Perpendat prudenter apud ſe vniuſcuiuſque ſubditi naturam, & ſpiritualem profectum, ex his quę, quando mitiores, quando acriores correptiones adhibendæ ſint, addiſcat.

[c] Greg. in Paſt.

Quamobrem in correptionibus adhibendis ab omni prorſus iracundiæ, aut turbati animi ſpecie abſtineat. Nam vt [d] Tullius ait: In quibus vtendum eſt fortaſſe, & vocis contentione maiore, & verborum grauitate acriore, ea facere non videamur irati, ſed vt ad vrendũ, & ſecandum Medici. Neque verbis iniurioſis, duris, mordacibus, qualia à ſecularibus viris interdum vſurpari ſolent, vel natalium, aut naturalium defectum exprobatiuis vtantur: demum ab ijs omnibus vacent, quę vel odium aliquod in animo conceptum, vel vindictæ appetitum præſeferunt; ſed potiùs [a] D. Baſilium docentem audiant, quo pacto in correptionibus ſeſe gerere debeant: *In adhibendis verò* (ait) *curationibus his, qui vitioſo animi affectu aliquo laborant, conſuetudinem imitari Medicorum debet, vt videlicet ægris non iraſcatur: ſed contra morbum ipſum pugnet, in eoque impugnando, duriore victus ratione, ſi ita reſpoſtulat, animi vitia ſanet. At verò qua ratione contra vitia pugnandum ſit, protinus explicat ſubdens: veluti inanem gloriam abiectioribus exercitijs imponendis: futilem, & otioſam loquacitatem, ſilentio: immodicum ſomnum peruigilio, & excubijs orationum: ſegnitiem corporis laboribus imponendis*

[d] Cic li. 1. de offic.

[a] D. Baſil. in Reg. fuſ. reſp. 51.

dis

dis grauioribus: edacitatem indecoram Ieiunio: Murmurationem à Reliquis ſegregatione. Hæc ſapienter Baſilius. Deniquè ſe ipſos accuſantes, placidè, pacatèque, religioſis, ac Paternis huiuſmodi verbis corripiat, quibus eorum animus, vel ad emendationem moueri, vel ad profectum excitari queat.

Idcircò iuxta Patrum doctrinam, ſuperiori conſultũ eſt, ſi quid graue in Refectorio emendandum ſe obtulerit, prius delinquentem Fratrem ſecreta, ac benigna increpatione ſemel, atque iterum, ſi oportuerit, admoneat, vt eò faciliùs; ac ſuauiùs ipſum ad culpæ emendationem trahat. Hinc enim potiſſimus in correptionibus finis à ſuperiore ſibi præſtituendus eſt, vt Frater ab errore, ac culpa reſipiſcat. In leuibus autem culpis, quæ paſſim abſque notabili ſubditorum confuſione in Refectorio corrigi ſolent, id minimè obſeruãdum erit, præſertim ſi Iuuenes, ac tenerioris in Religione ætatis fuerint, quos varijs mortificationibus, ac ſeueriori diſciplina, vt Ordinis noſtri conſuetudo fert, exerceri oportet.

Pœnitentiæ quoque illę à ſuperiore iniungi debent, quę non iudiciale forum, ſed paternam tantummodo correptionem ſapiant, veluti ſe ipſos flagellare, abſtinere à vino, à Carnibus, ab Obſonio, à fructibus, humi comedere, vittas ante oculos ligare, ligna in ore geſtare, lingua humum lambere, atque alię huiuſmodi, quę antiquo Religionis vſu in Refectorio plerumquè etiam citra omnem culpam, ad virtutis tantum exercitationem imponi ſolent; neque enim opera pœnitentię, quę in Refectorio paſſim fieri iubentur, ad erroris vindictam infliguntur, ſed ad errantis potiùs commodum, atque vtilitatem; imò ſępiſſimè ad virtutis profectum ſpectãt: vt ijs magis in ſui ipſorum contemptu, abiectione, ac hu-

militate

militate creſcere diſcant.

Quapropter ut omnibus ex Patrum declaratione manifeſtum ſit, omnes quoſcunque pœnitentiæ actus, qui extra iudiciale forum in Refectorio abſq; vllo ſcripto fratribus à ſuperiore imponuntur: nullatenus eorū famam, aut exiſtimationem lædere, aut minuere; imò neque vllo modo attingere, ſed omnes ad paternam tantummodo correptionem ſpectare, quò fit, vt ſuperiores Domorum, neque verbis, neque vlla pœnitentiæ iniunctione ea delicta in Refectorio perſequi debeant, quæ quoquo modo ad iudiciale forum deduci valent: ſed ſi quæ eiuſmodi offenderint, ea Miniſtro Prouinciali corrigenda ſeruent. Nulli verò ſuperiorum Localium liceat, pœnas fori iudicialis, veluti Caparronem, flagellationem alterius manu exercendam, Carcerem, atque alia huiuſmodi in communibus accuſationibus, pro pœnitentijs imponere.

Cæterum, qui ſe ipſos proclamant, tandiu genuflexi, ac ſupplices maneant, quoad ſuperior correptionem abſoluerit, ac ſalutarem pœnitentiam, prout res poſtulat, indixerit: à quibus ex ſacrorum Canonum, & Conſtitutionum noſtrarum præſcripto nemo prorſus appellare audeat.

Porrò ſuperior ſiuè pœnas iniungat, ſiuè immunes à Pœnitentijs dimittat, ſemper tamen illis Pater, & Aue Maria, brachijs in modum Crucis extenſis dicenda imponat. Quod ſi interdum ſupradictis diebus ſubditorum culpas, ex cauſa audire noluerit, Pater noſter, & Aue Maria, ſemel, ter, vel quinquies, prout illi viſum fuerit, eodem modo illis recitanda iniungat, quæ ipſe quoque genuflexus eodem ritu cum illis perſoluat. Qui verò aliquas à ſuperiore pœnitentias explendas acceperunt; ſi quæ ad mortificationem deferenda ſuſceperunt,

perunt, quemadmodum ante oculos vittas, vel in ore bacillos, vel è collo vas aliquod pendens, ea etiam poſt refectionem non deponant, niſi facultatem à ſuperiore acceperint: vbi autem pœnitentiam expleuerint, tam ante, quam poſt refectionem genuflexi in Refectorio dicant. Pater pro amore Dei ſit hæc Charitas veſtra; nec antea ſurgant, quam ſurgendi licentiam à ſuperiore impetrauerint. Quod ſi interdum ſuperior in Refectorio publicam alicui flagellationem iniunxerit; is peracta benedictione in angulo, vel in calce Refectorij, vbi nullæ menſæ adſunt, genuflectens, cingulum ſoluat, atque habitum vſque ad humeros exuat, brachijs intra manicas retentis, ita vt pars corporis anterior habitu tegente, videri non poſſit: neque antea flagellationem incipiat, quam ſuperior menſæ ſignum ediderit, quo edito, Pſalmum Miſerere, deuotè, ac moroſè inchoet ſimul cum flagellatione, ac tandiù proſequatur, quoad ſuperior Menſæ percuſſione finem flagellationis indixerit: mox habitum induens, ac manus lauans in medio Refectorij genuflexus dicat: Pater propter amorem Dei ſit hæc Charitas veſtra; atque ibi tandiù toto corpore inclinatus maneat, donec ſuperior eundi ad menſam illi copiam fecerit.

DE DISCIPLINA IN REFECTORIO ſeruanda.

CAP. II.

Religioſa plebs niſi exactiſſimo, ac certo quodam rerum ordine contineatur, facilè in confuſionē, ac inordinationem prolabitur. Ea propter, vt omne inordinationis, ac deformitatis vitium, quo Religionis decor, ac venuſtas deperditur, à nobis quàm longiſſimè

exulet,

exulet, certi, ac perpetui ritus diuturno Ordinis noſtri vſu approbati, præſcribendi ſunt, quos in publica, & communi Refectione cuiuſque Religioſæ Domus familia obſeruare debeat.

Capitulari igitur culparum correptione peracta, ſignum Benedictionis leui menſæ percuſſione à Superiore indici debet, quo edito cuncti humo deoſculata ſurgant, ſtantesque ante menſas, ſuo quisquè ordine, Chorus nimirum ad Chorum conuerſus, tegulæ ſonitum expectent, qua à Præfecto Refectorij quatuor, vel quinque ictibus pulſata, Hebdomadarius benedictionem clara voce inchoabit, dicens: *Benedicite*, vtroque Choro reſpondente *Benedicite*; Tum Hebdomadarius obſeruata Benedictionum varietate, quæ iuxta Rubricas, cuique tempori accommodari debent; illas prior proſequatur, vtroque Choro ſimul canente: tùm abſoluta oratione Dominica, poſt quam dixerit: *Et ne nos inducas* &c. Stans verſus principalem menſam, quæ eſt mēſa Superioris, det Benedictionem ſemel tantum proferens ſignum Crucis manu protenſa, dicens: *Oremus. Benedic Domine nos* &c. quo dicto Acolythus, ad medium Refectorij pergens, dicat: *Iube Domne benedicere:* Cui hebdomadarius in matutina Refectione, extra tempus Ieiunij reſpondeat: *Menſæ Cœleſtis* &c. In veſpertina verò, aut tempore Ieiunij: *Ad cœnam vitæ æternæ* &c. Acolythus autem protinus ſubiungat; *Deus Charitas eſt* &c.

Benedictione abſoluta omnes de more genuflectant, & à Superiore benedictionem expectent, qui verſa facie illis benedicat, mox ad ſuam quiſque ſedem ſe recipiat, quo cum peruenerint; [a] Nemo mappulam ſuam explicare audeat, ſed iunctis manibus paulisper ad Dominum orans expectet, donec Superior comedendi ſignum

[a] Reg. Pachom. ar. a

gnum

gnum ediderit: quo audito prior Acolythus petita à Superiore benedictione Euangelij librum, ac caput præcedenti die intermiſſum, clara, ac intelligibili voce legat, prçter quam in die Veneris, in quo vt Conſtitutionibus noſtris præſcriptum eſt, B.P.N.Franciſci Regula, ac teſtamentum legi debent) ne ſolæ fauces cibum ſumant, ſed & aures eſuriant verbum Dei: neque is à lectione ceſſet, donec à Superiore, legendi finem ſigno percuſſionis menſæ acceperit.

Poſt Euangelij lectionem in celebrioribus feſtis à ſecundo Acolytho legatur Hiſtoria Sancti, vel Feſtiuitatis, de qua agitur ſolemnitas, apud Auctorem probatũ, ac grauem exarata. Reliquis verò temporibus Euangelio ſuccedat liber aliquis pius, vulgari idiomatè conſcriptus, iuxta Cathalogum librorum, qui hic deſcribuntur. Nimirum.

Conſtitutiones Ordinis noſtri quolibet bimeſtri.
Chronicon Ordinis.
Conformitates B.P.N.Franciſci.
Thomas de Kempis de Imitatione Chriſti.
Laurentius Iuſtinianus de Vita ſolitaria.
Diſciplina Nouitiorum S.Bonauenturæ.
Stimulus Diuini Amoris eiuſdem.
Plactus de Bono ſtatu Religioſi.
Pharetra Diuini Amoris Lanspergij.
Vita Chriſti Landulphi Charthuſ.
Dyoniſius Charthuſianus de quatuor Nouiſſimis.
Nonnulli moderni Auctores tam ex Ordine noſtro, quàm ex alijs: vti.
Opera Fratris Alexij Segalæ.
Opus de Triplici voluntate.
Gerſon de Perfectione Religioſa.
Rodriquez de vita Perfecta.

Et ſi

Et ſi qui alij ad pietatem inflammantes Superioribus viſi fuerint, his annecti poterunt.

Poſt Acolythos, ac Clericos; Sacerdos ordine poſtremus, ac reliqui ſuo ordine ſucceſſiuè lectorum munere fungantur, qui tamen vbi mediocri aliquo temporis interuallo lectioni incubuerint, nullo expectato à Superiore ſigno, cum voluerint, à lectione ceſſabunt, & librũ alteri porrigent.

Nullus niſi à Superiore facultate impetrata, ante gratiarum actionem à menſa audeat recedere.[a] Nemo in menſa loquatur: ſed ſummum ſilentium in ea ab omnibus ſeruetur, ita vt nullius muſſitatio, aut vox niſi ſolius legentis ibi audiatur. Quod ſi fortè cuipiam aliquid neceſſarium defuerit in menſa, lagenula leuiter cultello percuſſa ſigni ſonitum miniſtranti dabit; vt olim Angelus[b] Pachomianis præſcripſit, & apud[c] antiquiſſimos Monachos iàm olim lege receptum eſt.

[a] Reg. S. Bened. c. 38 Reg. S. Auguſt. c. 1. C. cum ad Monaſterium de ſtatu Monach.
[b] Reg. Pachom. art. 3
[c] Reg. S. Bened. c. 38.

Cęterum conueſcentes Fratres id ſerio apud ſe reuoluant; Duos ſibi Hoſpites in ea refectione nutriendos: corpus nimirum, & animam: & quicquid in corpus contulerint, id ſtatim effundi; quod autem in Animam, ſeruari. Porrò animus non niſi Verbo Dei paſcitur, ac ſaginatur; idcircò inter edendum lectioni aures adeò attentas prębere debent, vt potiùs audire, quàm comedere videantur. Denique[d] Bernardi conſilium eſt: *Cum Manducas, nequaquam totus manduces: ſed corpore tuo refectionem ſuam procurante, mens ſuam non negligat, ſed de memoria ſuauitatis Domini, vel ſcripturarum aliquid, quod eam paſcat, meditando, vel ſaltem memorando ruminet, & digerat.*

[d] Bernard. ep. ad Fratres de Mõte Dei.

Ciborum auiditatem, quę ex nimia edendi celeritate proditur, velut turpem, ac Religioſis hominibus indecoram ſtudioſè coerceant; nam vt[a] Hieronymus ait: *Non*

[a] Hieron. in Reg. Monial.

Non tantum in comeſtione cibus, quantum turpis, & indecens modus reprehendendus eſt: nam & in fabis, atque hordeaceis panibus nimia auiditas grande cauſat peccatum; quare in capiendo cibo omnem celeritatem fugiant, ne canes potiùs, ac beſtias, quàm homines imitari videantur.

Quin etiam ipſa illis ventris ſaturitas vitanda eſt, ne animum obruat, & carnem aduerſus ſpiritum armet. Nota quippè eſt [b] Iſidori ſententia: ſaturitati ſemper libidinem coniunctam eſſe, eamque vt [c] Climacus ait, omnium malarum cogitationum, atque ſomniorum ſeminarium exiſtere. Quibus illud [d] Bernardi ſuffragatur dicentis. *Panem ipſum cum menſura ſtudebo ſumere, ne onerato ventre, ſtare ad orandum tædeat, & ne improperet mihi Propheta: quia Panem meum comederim in ſaturitate: ſed ne ſimplici quidem aqua ingurgitare me aſſueſcam, ne diſtentio ventris vſque ad titillationem pertingat libidinis.*

[b] Iſid. li. 2. Solil.

[c] Clim. in comp. dict. recap.

[d] S. Bern. ſerm 66. in Cant.

Porrò nimis turpe, ac Religioſo homine indignum eſt, de cibis ſibi appoſitis minus lautioribus, vel inconditis obmurmurare; vel nimis accuratum ſe ſibi Medicum exhibere: qui enim propter cibum obmurmurãt, teſte [e] Baſilio: Iudicium eorum, qui in Deſerto murmurauerunt, habent. Qui verò de cibis conqueruntur, quod ſibi noceant, molliores ſe Aſcetas eſſe declarant, qui in epulis non vitam, ſed meliorem corporis ſtatum quęrunt, quos meritò [a] Bernardus redarguit his verbis: *Quale eſt hoc, vt in totis fluuijs, agris, et hortis, cellarijsque reperiri vix poſſit, quod comedas: Attende te, quæſo, Monachum eſſe, non Medicum, nec de complexione iudicandum eſſe, ſed de Profeſſione, Parce, obſecro, primum tuæ quieti; parce deindè miniſtrantium labori, parce grauamini Domus; parce conſcientiæ non tuæ duntaxat, ſed al-*

[e] S. Baſil. in Reg. breu. reſp. 133.

[a] D. Bern. ſerm. 30. in Cant.

terius quoque quem ſcandalizas .

His igitur, quæ in quotidiano conuictu vitia obrepere ſolent, reſecatis, deuotus Aſceta abſtinentiam, ac cæteras Refectorij virtutes ſibi in ipſo Refectorii ingreſſu amplectēdas proponat, quas ſtrenuè deinde proſequatur. Viliora fercula, ſi quando lautiora miniſtrentur, ſemper ſibi eligat: neq; tamen in ijs appetitum, aut ſaturitatem quęrat; fieri enim poteſt, teſte [b] Auguſtino, vt ſine aliquo vitio cupidinis, vel voracitatis pretioſiſſimo cibo ſapiens vtatur: Inſipiens autem fœdiſſima gulæ flāma in viliſſimum olus exardeſcat. Atq; vt ad id faciliùs, & efficacius moueatur, Chriſtū pauperē ſibi in qualibet refectione ante oculos proponat ab eo Eleemoſynā poſcentem, cui, piaculum ſibi videatur, quę ex eſca, vel potu ſibi miniſtratis meliora ſunt, denegare, neq; vllatenus dubitet, quicquid ſibi ſubtraxerit, in Chriſtū erogari. Poſtremò [c] oculos à vagatione cōpeſcat, ne videlicet alios conueſcentes circūſpiciat. Turpe enim vitiū eſt (ſi [d] D. Bonauenturæ credimus) inter epulas oculis vagari, vbi potiùs pudicè, ac demiſſis luminibus ea tantum, quę ſibi appoſita ſunt, quiſque attēdere debet. Hęc Aegyptiorum Monachorum olim diſciplina fuit, quibus, vt refert [e] Caſſianus, ea in comedendo oculorum cuſtodia erat, vt cucullis vltra oculorum palpebras demiſſis (ne ſcilicet liber aſpectus habeat curioſiùs copiam euagandi) nihil amplius intuerentur, quàm menſam, & appoſitos in ea, vel quos ex ea capiunt cibos: ita vt quemadmodum, vel quantum reficiat alius, nullus inuicem notaret.

[b] D. Aug. de Doct. Chriſtiana.

[c] Reg Pachom. art. 11.

[d] Bonau. p. 1. ſpecul. Diſcip c. 15

[e] Caſſ. li. 4. Inſt. Renunc. c. 17.

His pro ſpirituali menſę Diſciplina breuiter commemoratis, ad externas cæremonias redeo. Superior, quoties Præfectum Refectorij accerſere voluerit, leuiter lagenulam cultello percutiat; cum verò in fine refectio-

nis à menſa ſurgendum eſt, prius ſuperior Clericos, ac Laicos ſurgere iubeat, deinde ſi neceſſarium erit cæteros quoq; Sacerdotes, quos vel ætas, vel dignitas non excuſant, qui diſpertitis inter ſe officijs; alij prius eſculenta, quę vel integra, vel adhuc vtilia ſuperfuerunt, non manu, ſed cultello colligant, & in mundo catino reponant. Alij pulmenta, ſi quę reſidua ſunt, aſportent: tum verò alij menſam circumeuntes, vndique vaſa omnia immunda in ſportas, aut Caniſtros recipientes ad Coquinæ lauatorium deferant. Alij lagenas; Alij pateras, alij ſalilla: alij mappulas inde aſportantes, quæque ſuis locis reponant. Alij ſcopula menſas emundent, vel ſi quid quisquiliorum in menſa offenderint, illud in Ciſtella ſcopula verrente accipiant, ne Refectorii pauimentum conſpurcent: Alii tandem leuidenſa menſas confricent. Qui autem poſt gratiarum actionem adhuc decumbunt, poſt refectionem, quæ ſibi parata erant, in propriũ locum aſportent.

Quibus abſolutis ſuperior ſurgens à menſa, bina menſæ percuſſione det omnibus ſurgendi ſignum, quo audito prius tegulæ ſignum, mox Hebdomadarii vox ſtatim ſequatur, clara voce intonantis: *Tu autem Domine miſerere nobis*. Statimque omnes ſurgentes reſpondeant: *Deo gratias*; ac deindè Hebdomadarius gratiarum actionem tempori cõgruentem inchoet, quam cæteri vſque ad Pſalmum, *Miſerere*, vel alium, pro temporum ratione proſequantur in Refectorio: Inchoato vero Pſalmo, nõn antea, omnes caput ante imaginem, quæ in Refectorio eſt, inclinantes, bini, & bini grauiter ad Chorum procedant, quò vbi peruenerint, ante Sacramentum genuflectant, atque ibique genuflexi tandiù expectent, donec ſuperior aſperſorium de manu Laici, aut Clerici iunioris accipiens, eos aqua bene-

dicta

dicta aſperſerit. Aſperſi ad ſuam quiſque ſedem pergat: vbi ſtantes gratiarum actionem iuxta eccleſiaſticas Regulas abſoluant, Hebdomadario verſiculos, ac orationē decantante: Poſt Orationem, *Retribuere, dignare Domine* &c. cum dicendum eſt *Pater noſter*, omnes genuflectant, & dicto, *Deus det nobis ſuam pacem*, addatur Antiphona: *Salue Regina*, cum ℣. *Aue Maria, gratia plena Dominus tecum*, & ℟. *Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui*, & oratione, *Gratiam tuam, quæſumus Domine* &c. Præterquam in triduo maioris Hebdomadæ, in quo obſeruari debet modus in Breuiario prçſcriptus. Denique dictis oratione, *Pater noſter, & Aue Maria*, & facto ſigno ab Hebdomadario leui percuſſione manuum, ſuperior dicat: Laus, & gratiarũ actio ſit Domino noſtro Ieſu Chriſto, cui ſtatim reſpondeat vterque Chorus: ſemper Laus &c. Eadem ferè in Refectione veſpertina obſeruanda ſunt, nonnullis exceptis. Primum, quod in ea nulla culparum ſit proclamatio. Secundo, quod omnes erecti benedictionem expectant. Tertio, quod tàm benedictio menſç, quàm gratiarum actio iuxta Rubricam Breuiarii mutatur. Quarto, quod gratiç Deo non in Choro, ſed in Refectorio redduntur. Quinto, quod in fine non dicitur Antiph. *Salue Regina*, ſed dicto, *Deus det nobis ſuam pacē*, ſuperior dicit Laus, & gratiarum actio &c. Quo abſoluto ſtatim vniuerſi profundè inclinati, ac ſupplices benedictionem à ſuperiore petant, vna voce dicentes *Benedicite*, quam ſuperior & ipſe genuflexus illis à Deo precari debet dicens: *Benedictione perpetua benedicat nos Pater æternus*, vel aliam benedictionem ad placitum vſurpans: quç benedictio diebus Ieiuniorum poſt Completorium datur.

In diebus Ieiunii edito Veſpertinç collationis ſi-

gno, omnes ad Refectorium conueniant, vbi poſt reuerentiam proſtratione corporis Imagini exhibitam, ſtantes ſuperiorem expectent, qui ingreſſus prius de more ante imaginem procumbat; tum benedictio ab Hebdomadario inchoabitur hoc modo: primùm Hebdomadarius dicat, *Benedicite*, ſicut in prandio, ſtantibus omnibus, ac reſpondentibus, *Benedicite*, quo dicto omnes genuflectentes ſimul clara voce dicant, *Aue Maria*, qua expleta, Hebdomadarius ſolus ſurgens formet ſignum Crucis ſuper menſas dicens: Hoc Donum Charitatis benedicat dextera Dei Patris. Reliqui verò reſpondeant, *Amen*; deindè humum ante imaginem deoſculantes, quiſque ad ſuum ſe recipiat locum, ac ſedendo de iis, quę appoſita ſunt manducent, aut bibant.

Abſoluta collatione ſuperior ſigno edito vniuerſa è menſa aſportari, & menſas euerri iubeat; Deindè alio ſigno ſurgendi facto. Hebdomadarius ſtans dicat.

℟. *Adiutorium noſtrum in nomine Domini.*

Cęteri quoque ſtantes reſpondeant.

℟. *Qui fecit Cœlum, & terram.*

℣. *Sit nomen Domini benedictum.*

℟. *Ex hoc nunc, & vſque in ſeculum.*

Et prætermiſſo. *Oremus.* ſubiungat.

Retribuere dignare Domine omnibus &c.

℣. *Benedicamus Domino.*

℟. *Deo gratias.*

℣. *Fidelium animæ per miſericordiam Dei requieſcant in pace.* ℟. *Amen.*

Tum profundè inclinati dicant ſecretò, *Pater noſter*, quo dicto Hebdomadarius cum reliquis genuflectens addat. *Deus det nobis ſuam pacem*. Omneſq; genuflexi reſpondeant. *Amen*. Poſtea ſuperior dicat:

Laus,

Laus, & gratiarum actio ſit &c. Reliquis reſpondentibus: *Semper laus* &c. tum omnes ſurgant, & à Refectorio recedant.

DE IEIVNIO IN PANE, ET AQVA *diebus quibusdam ſolemnioribus ſeruando.*

CAP. III.

SAnctiſſimo P.N. Franciſco, ac noſtris prioris illius ſeculi Patribus ieiunium in pane, & aqua adeò familiare fuit, vt vix vllo anni tempore aliud quicquam, præter hæc ſibi ad victum miniſtrari permitterent; quin etiam Beatiſſimo Patriarchæ noſtro aqua tam breuis, & arcta fuit, teſte D. Bonauentura, vt cum ſiti plurimum æſtuaret, eam illius potu extinguere non auderet; quo fit, vt legitimis tam Egregij Patriarchæ Filijs, ac ſtrenuis tantorum Patrum imitatoribus minimè durum, aut graue videri deberet, ſi ſolemniores ſaltem quaſdam vigilias, quæ ſacratiores anni dies præcedere ſolent; velut legitima ſempiterna, ſolemniori hac ieiunij forma ſibi celebrandas ſtatuerent: eo ſiquidem fieret, vt quo arctioribus ieiunijs caro extenuaretur, ſpiritus pinguiori deuotione ſaginaretur, & quanto magis exterior homo ciborum inedia affectus eſſet, ac ſenſus oblectatione careret, tanto vberiùs interior homo ad copioſiora Dei dona percipienda diſponeretur.

Dies igitur ſolemni hoc ieiunio panis, & aquæ ex conſilio conſecrandi, erunt omnes ſextæ feriæ, quę in menſe Martio continentur, feria ſexta in Paraſceue: Peruigilium Aſſumptionis B. Virginis menſe Auguſti: Peruigilium Natiuitatis eiuſdem in menſe Septembri: Peruigilium B.P.N. Franciſci menſe Octobris: Peruigi-

lium Conceptionis B.M.Virg.in menſe Decembri: Peruigilium Natiuitatis Domini in eodem menſe: Peruigilium Annuntiationis B. Virginis in menſe Martio, niſi illud occurrat intra tempus Paſchale. Cęterum qui ſtomachi morbo laborant à ſuperiore poterunt diſpenſari, vt pro aqua vino propter ſtomachum vtantur.

Cum verò hæ vigiliæ celebrantur conſultum eſt, vt omnes in Refectorio ſe ipſos publicè flagellent: quod ſi ſuperior in eo cæteris exemplo eſſe voluerit, rem ſuperiore dignam præſtabit, qui ſe ipſum exemplum bonorum operum, teſte Apoſtolo, præbere debet: Iuniores verò præſertim Clerici, & qui quartum in Religione annum nondum expleuerunt, ſi ſuperiori viſum fuerit, humi genuflexi comedant, vt qui cœleſti vocatione poſteriores ſunt, rigidioris diſciplinæ auſteritate cæteros antecellant. Veruntamen in ſexta feria Paraſcęue prętet Ieiunium, & flagellationem, cuncti humi genuflexi refectionem ſumant, ijs exceptis, qui iuſtis de cauſis à ſuperiore diſpenſantur.

DE DISCIPLINA APVD IGNEM IN *calefactione ſeruanda.*

CAP. IV.

TAm profectò excellens, ac perfecta eſſe debet Religioſorum, ac præſertim Fratrum Minorum vita, vt ipſę quoque domeſticæ actiones, quæ paſſim, ac quotidiè abſque vllo diſcrimine fiunt, quæque vulgares, atque humanæ vitę neceſſariæ haberi ſolent, ea virtutum luce fulgere debeant, vt quicunque in ipſas oculos coniecerint, mox cœleſtis, ac Religioſæ diſciplinæ ornamenta eſſe credant. Ipſa enim ſpiritualis profectus ratio,

ratio, quę nos vbique comitari debet, planè exigit, vt nihil otiosè, inutiliter nihil, nihil à nobis ſine virtute fiat: neque leuis culpę eſſe ſinit, ſi quod ad virtutis profectum, ac ſpirituales opes augendas plurimùm conferre poteſt, noſtro vitio, ac negligentia ſine fructu, ac Dei gloria pręteréat. Idcircò Fratres in qualibet animi, & corporis actione Deúm vbique, ac ſemper ſibi pręſentem habere contendant, certoque ſibi perſuadeant, Deum non tam operis ſubſtantiam, quàm operis modū perpendere, ac proinde eos etiam, qui infimi humanę vitę actus putantur, ſi pręſtantiſſimo animo fiant, maximè Deo placere, & mirum in modum ad ſpiritualem vitę profectum conducere.

Quamobrem cum, bruma poſcente, ignis pro tota familia ad frigus pellendum inſtruendus eſt, id non paſſim, & pro cuiuſque voluntate fiat; ſed locorum, temporum, ac regionum habita ratione, quod ſuperioris iudicio relinquendum eſt; ſemel in nocte, nimirum Matutinis horis peractis, & ter ad ſummum in die, videlicet poſt Conuentualem Miſſam, & vtranque Matutinam, ac Veſpertinam refectionem, ignis publicè à Clericis paretur, niſi ſuperior alijs hoc munus committere maluerit.

Porrò ij, quibus huiuſmodi officium à ſuperiore demandatum fuerit, poſt Veſpertinam calefactionem, aridorum faſciculorum quantum ſufficit, commodo loco Popinę proximo pro nocturna calefactione parent: tum poſt Matutinas horas, ſine Orationis iam inſtante, vnius miſerere ſpatio ante illius finem, qui clepſamedrium moderatur ſignum edat, quo illi admoniti ſtatim ad inſtruendum ignem pergant.

In magnis Domibus, in quibus copioſa familia degit, ſi locus omnes capere non poſſit, alter poſt primum, no-

uis faſciculis adiunctis, ignis excitetur. Prunę verò; quę interdum in camino ſuperſunt ſolicitè à Sacriſta in tripode colligantur, & in Chorum, vel Sacriſtiam ad loci humiditatem tollendam, deferantur: idem quoque & in diurna calefactione ſeruetur.

Cęterum igne nocturno tempore poſt Matutinum officium inſtructo, ſuperior, vel qui ibi maior fuerit, Matutinum B. Virginis inchoet, ſi illud in Choro perſolutum non fuerit, quod omnes deuotè, ac debitis interuallis obſeruatis vſque ad finem proſequantur: Hebdomadario, & Acolythis proprium munus obſeruantibus. Quod ſi in Choro abſolutum fuit, Graduales, aut Pœnitentiales Pſalmi eodem ritu recitentur, aut breuiores orationes prout qualitas temporis, aut Religionis requirit. In diurnis autem calefactionibus dicantur pro Benefactoribus viuis, ac Defunctis Pſalmi *Miſerere mei Deus* &c. *Deus Miſereatur noſtri* &c. *De profundis* &c. *Pater noſter* &c. *Et ne nos inducas* &c. *Oremus. Pro Benefactoribus noſtris. Retribuere Dignare Domine* &c. *Oremus. Pro fidelibus Defunctis.* ℟. *Requiem æternam* &c. *Requieſcant in pace. Domine exaudi orationem meam* &c. *Dominus vobiſcum* &c. *Oratio. Omnipotens ſempiterne Deus, qui viuorum* &c.

Fratres verò ſe ipſos calefacientes non ſedeant, ſed ſtantes, modeſtiam, ac honeſtatem ſeruent, ne ſcilicet tibias, aut nimium extollant, aut immodeſtè diſtorqueāt, vel habitu vſque ad genua ſublato, quę honeſtè videri non poſſunt, inhoneſtè denudent.

Silentium verò perpetuò colant, ita vt nulli liceat in publica calefactione ſermones miſcere. Ignis enim, qui Petro, vt Chriſtum negaret perſuaſit, facilè verba otioſa à nobis extorquet, atque inde in vitioſa, ac murmuratoria pręcipites ducit.

DE

DE DISCIPLINA IN CELLA *ſeruanda*.

CAP. V.

CElla Religioſis viris ad perfectionem anhelãtibus ſemper familiaris fuit; nam vt [a] D.Bernardus ait: *Cœli,& Cellæ habitatio cognata eſt,& quemadmodum ad inuicem videntur habere aliquam cognationem nominis, ſic & pietatis; A Cella enim ſæpè ad Cœlum aſcendimus.* Certè mira ſunt,quę ab [b] Ambroſio, [c] Bernardo, [d] Dorotheo, [e] B.Laurentio Iuſtiniano,atque ab aliis Sanctis Patribus,ac pręſertim à [f] D.Baſilio in Cellę commendationem dicuntur,cuius,hęc ſunt verba. *O Cella ſpirituale prorſus habitaculum; namque de Superbis facis humiles,de guloſis ſobrios; de crudelibus pios, de iracundis mites, de odioſis reddis in diuina Charitate feruentes: Tu vigliarum, & ieiuniorum nutrix: tu patientiæ, ac pacis perfectiſſima cuſtos: tu puriſſimæ ſimplicitatis magiſtra, ac omninò fraudulentæ duplicitatis ignara: tu noſti homines ad perfectionis culmen euehere, atque ad conſummatæ ſanctitatis faſtigium ſublimare.*

[a] D. Bern. ad fratres de monte Dei.
[b] S. Amb. ad Sabin. ep. 91.
[c] S.Bern. ad fratres de monte Dei.
[d] S.Dorot. diſt. 12.
[e] B.Laur. Iuſt. de vit. ſolit. c. 12.
[f] S.Baſil. de Laud. Heremi.

Quamobrem fratres ſuę vocationis non immemores id in primis curare debent, vt ſint diligentes Cellę cuſtodes, ac boni Cellitæ; quod ſi vel obedientia impellente,vel fraterna ſuadente Charitate,inde illos egredi oportuerit,ad ipſam quantocyùs reuertantur, ne externæ vagationis vulnera ſibi repentè inflicta gemant.

Porrò cũ in Cella fuerint,ibi haud ſecus ſe habeant, quàm ſi in platea, ac propatulo eſſent, omnium oculis expoſiti: Honeſtatem,verecundiam,ac modeſtiam ſolitarij tàm perfectè colant, perindè ac ſi ſoli non eſſent. Cellam ne curioſè ornent, ſed paucis, ac ſimplicibus

Chri-

Chriſti Crucifixi, B.Virginis, ac piis Sanctorum Imaginibus ſint contenti; nimia enim ornatus curioſitas oculos diſtrahit, ac mentem à Cœleſtium rerum contemplatione auocat. Caueant maximè, ne aromata, aut ſuffimenta ad inodorandam Cellam, in ea ſeruent, ne Cellam aromaticam potiùs, quàm Eremiticam (obiurgante [a] Bernardo) ſibi elegiſſe videantur. A ſuperfluis, pretioſis, ac curioſis abhorreant, quæ cum inſtituto noſtro rerum omnium pauperrimo pugnant: ſed vilibus tantum neceſſariis, quæque pauperum vſui ſunt accommodata, delectentur. Lectus iuxta Religionis noſtræ vſum ſit pauper, paleis ſtratus, ac rudi tela opertus; ſcabellum humile, Menſula ad ſcribendum, ac ſtudendum ſufficiens, Lucerna vilis, imagines ſimplices ex cartha, libri neceſſarii. Demum quæ vana, quæ ridicula, quę otioſa, quę eſculenta, aut poculenta ſunt, à Cella ſeruorum Dei penitùs excludantur: taliſque Cella illius ſit, qualis pęnitentem, ac ſeculi Contemptorem decet. Cum verò è cubili ſurgunt, præſertim in manè, ſtatim lectum ſternant, & Cellam componant.

[a] S. Bern. ad fratres de monte Dei.

Latiboula ad res occultandas in Cella non ſtruant, vt omnia ſuperiori aperta eſſe poſſint, ſi interdum eorum Cellas viſitare voluerit. [a] Cum verò perpetuum tàm in Cella, quam in Dormitorio ſilentium eſſe debeat; ſummopere cauere debēt, ne alienam Cellā diu, noctuè ad Confabulandum ingrediantur: quod ſi interdum neceſſitas cogat, aliquem ex Fratribus per diem in Cella conuenire, non priùs Cellæ oſtium aperiant, quàm ianuam pulſauerint, ac poſt pulſum audierint, Ingredere; ac tum ſubmiſſa voce, ac breuiter apertis Cellæ foribus, rem expediant. Nocturno verò tempore poſt ſalutationem Angelicam nemo prorſus abſq; ſuperioris licentia alterius Cellam ingrediatur. In lecto eam

[a] Reg. Pachom. Stat. Cōg. S. Sal. c.13. Stat. Ord. Præm. Stat. Ord. Oliuet. in c.22. Reg. S. Bened. Reg. commun. Soc. Ieſ. Reg. 33

hone-

honeſtatem ſeruent, vt nunquam ita habitum contrahant, quod partem aliquam Corporis in honeſtè denudent; ſed eam membrorum compoſitionem cuſtodiāt, quam [b] S. Bonauentura his verbis præſcribit: *Honeſtè, & compoſitè iaceas in dextro, vel ſiniſtro latere, nunquā tamen ſupinus, vel aliter inhoneſtus; nunquam dormias cum manibus in ſinu poſitis, nec cruribus eleuatis, vel diſcoopertis, ſed ſemper teneas tunicam inter crura, vt nullus inueniat te inhoneſtè iacentem.*

[b] S. Bonau. in ſpec. Nouit. c. 7.

Cæterum dormituris ante ſomnum dat [a] Bernardus conſilium ſic ſcribens. *Iturus ergo ad ſomnum, ſemper aliquid defer tecum in memoria, vel cogitatione, in quo placidè obdormias, quod nonnunquam etiam ſomniare iuuet; quod etiam vigilantem te excipiens, in ſtatum heſternæ intentionis reſtituat; ſic tibi nox ſicut dies illuminabitur, & nox illuminatio tua erit in delicijs.*

[a] S. Bern. ad fratres de monte Dei.

Porrò ad nocturnas Dæmonum tentationes effugandas, non abs re fuerit, poſt intimum, ac ſpiritualem Crucis Chriſti amplexum, quam ſibi altè animò inſculpere, atque ante oculos ſemper verſare debent, ſtrati loco ſibi ſepulturam effingere: mortuosque, vel breui morituros ſe in ſepulchro collocatos exiſtimare; vt animus funebri illo ſpectaculo deterritus, ad vana, ac perniciosa Dæmonum ſimulacra ſe minus conuertat. Id præſtandum conſulit [b] Climacus ita ſcribens: *Cum in lecto cubas, ſit tibi ipſe iacentis habitus figura in ſepulchro clauſi.* Poſtremò nunquam valuis Cellæ apertis dormiant.

[b] Climac. Scal. Coel. grad. 7.

Dum verò in Cella degunt, non otio torpeant, non vanis cogitationibus diſtrahantur, non tempus inutiliter expendant, [c] ſed vel legant, vel orent, vel meditentur, vel gemant, vel ſcribant, vel ſcripturas ſacras, vel Patres, vel ſpirituales libros euoluant. Ita fiet, vt, [d] B. Lau-

[c] Thom. de Kemp. li. 1. de diſtinct. Clauſt. c. 7.

[d] B. Laur. Iuſt. de vit. ſolit. c. 12.

Laurentio Iuſtiniano teſte; Cella illis ſit ſponſi reclinatorium, virtutum cuſtos, tranquillitatis portus, additamentum pacis, medela vitiorum, Contemplationis locus, tabernaculum fęderis, Nuptialis thalamus, Hortus irriguus, Paradiſus delitiarum, Cœli Ianua, ſchola ſcientiæ, Conſcientiæ Cathedra, magiſtra ſilentii, & ſpiritualis ſcala, vſque ad polorum alta pertingens.

DE DISCIPLINA IN QVIBVSDAM *alijs domeſticis actionibus cuſtodienda.*

CAP. VI.

NOn leue profectò Religioſæ perfectionis ornamētum eſt, ſi in qualibet domeſtica actione, quæ à nobis geritur, quidam Regularis Diſciplinæ ſplendor, ac venuſtas eniteat, quæ rectum, ac benè compoſitum animum declarent: religioſa enim mens virtutum, ac ſpiritualis profectus ſtudioſa omnem in minimis quoq; rebus ſui inordinationem horret; nihil turpe, indecorum nihil, nihil niſi graue, ac perfectum ſcit moliri; quandoquidem id ſibi certò perſuadet, quod quotidiano experimento compertum eſt, nimirum eum, qui leuiora negligit, pedetentim ad grauiora protrahendum fore cum enim, vt docet a Ambroſius, Animus in corporis geſtu appareat, & ſpecies corporis ſimulachrum ſit mentis, figuraque probitatis, qui in exterioribus, tametſi infimis, ac quotidianis actibus, eam Diſciplinæ regulam ſeruare contemnit, quæ Religioſæ vitę ſanctimoniam perpetuò comitari debet, planè animum ſe à Religioſæ profectionis ſtudio alienum gerere oſtendit.

a S. Ambr. lib 2. Soliloq.

Fratres igitur omni ſtudio, ac diligentia contendant ita ſe in omni actione, tametſi leuiſſima, gerere, vt morum

rum grauitatem,atque honeſtam corporis compoſitionem vbique cuſtodiant,atque in his præſertim, in quibus ſumma honeſtas elucere debet; idcircò expurgationem,quę æſtiuo tempore,habitu radijs ſolaribus expoſito fieri ſolet, ita honeſtè præſtent, vt nunquam vel ſe nudos intueantur,vel eam nudi exerceant, ſed altero habitu,vel tunica induti, opus ſuum grauiter, ac honeſtè peragant: idcircò in quolibet Expurgatorio habitus, vel tunica ad hunc vſum parata habeatur ſimul cũ ſcopula longiori cordula ad Clauum alligata. Interea verò dum veſtem expurgant, Pſalmũ Miſerere, ſeu De profundis ſecum recitent,vel ſpiritualem diuini iudicij, aut Purgatorij ignis ſibi meditationem animo reuoluẽdam aſſumant; ne ſpiritus nequam illos vacantes, aut vanis cogitationibus implicitos offendat.

Eodem quoque modo & alteram veſtium expurgationem,quæ ſubiecto igne præſtatur, perficere debent; nimirum vt cum primùm habitum,ſeu tunicam exuunt, ſolo pallio tegi,illis ſatis non ſit, ſed alterum habitum, ſeu tunicam huic vſui paratam habeant, quam ſocius auerſa facie in humeros ſublatam illis induendam præbeat: dum verò expurgatur veſtis,pro Defunctis Fratribus alternatim ab ijs dicatur Pſalmus *De profundis*, cũ verſiculis,& oratione: *Deus veniæ largitor* &c. Tantaq; honeſtate, ac ſilentio opus illud exerceant, vt omnes grauitatem,ac ſilentium ſeruent.

Poſtremò cum Fratres in Horto laborant, ita ſe ad laborem accingant,vt habitum altiùs, quàm ad media crura non attollant, nunquam verò in femoralium modum cingulũ inter femora transmiſſo ſuccingant,quod neque decorum, neque honeſtum eſſe poteſt, cum ſcenicum,ac Hiſtrionicum potiùs habitum redoleat.

Atque vt iuxta S. P. N. Franciſci conſilium Fratres maiori

maiori cum deuotione ac pietate manuum labori incumbant, in ipſo laboris exordio, genuflexi dicant Pater noſtr, & Aue Maria, omnem corporis ſui defatigationem Deo Opt. Max. offerentes; tum vel Pſalmos Graduales, vel Pœnitentiales, vel Litanias Sanctorum, aut B. Virg. recitent: poſt hæc ſilentium ſeruent, & quilibet ſibi propriam meditationem ad Diuini amoris excitamentum aſſumant, quibus non solùm corpus, ſed etiam animus in Dei amore ſe ipſum exerceat, quod etiam in tonſura Fratrum, atque alijs huiuſmodi corporis exercitijs obſeruandum eſt, vt integrum, ac perfectum opus ex corporis, & animi exercitatione conſtans, quod Deo gratiſſimum eſſe ſolet, eidem à nobis offeratur.

DE TONSVRA FRATRVM, ET RITV in ea ſeruando.

CAP. VII.

TOnſura humilitatis inditium eſt, quo nos in ſortẽ Domini vocatos, atq; eidem perpetuo ſeruitutis fœdere deuinctos eſſe admonemur. Hinc ſanctiſſimis nõſtrarum Conſtitutionum legibus ſancitum eſt, vt qualibet quintadecima, aut ſaltem vigeſima die tam Clerici, quam Laici fratres capillos tondeant, ne ijs plus æquo excreſcentibus, ſecularium hominum more comam nutrire videantur, quod ſacris Canonum ſanctionibus interdictum eſt: ac Religioſæ militiæ inſigne contemnere, quod graui culpa non vacat.

Quamobrem in ſingulis domibus ſacculus, vel calathus aſſeruetur, in quo parata habeantur nonnulla ſudaria oblonga, forfices ad tondendos capillos aptę, Penicilla, Pectines, quantum cuiq ue domui ſufficiat, quorũ

omnium

omnium curam gerat Præfectus Aduenarum, cuius partes erunt ſudaria, cum ſordida fuerint, abluere, ac recentia apponere, forfices vt acuantur, curare, pennicilla, ac pectines, munda ſeruare. Demum ne eorum quicquam intereat ſollicitè inuigilare.

Cæterum iuxta omnium Ordinum leges, & antiquiſſimum noſtrę Religionis vſum tàm in Clericorum, quã Laicorum tonſura capilli ad cutem vſque radantur, nec cuiquam ſecùs agere liceat. At in Clericorum Corona conſuetudo iam ab ipſo Religionis noſtrę exordio recepta ſeruari debet, vt ea neque in ampliorem, neque in breuiorem, quam duorum digitorum menſuram ſe extendat, quę enim amplior eſt, in comam degenerat, quę autem breuior ad Monachiſmum accedit, à quo Mendicantium Ordines habitu, ac profeſſione ſunt diſtiti.

Porrò dum tonſura fit, Caueant Fratres, ne vana, ac inutilia inter ſe colloquia miſceant; ſed ex ipſa capitis tonſura addiſcant, otioſa omnia, ac ſuperflua illis eſſe reſecanda: Quare iuxta antiquum Ordinis morem ante tonſuram vterque tam Tonſor, quàm tondendus genuflexi Aue Maria deuotè recitent: Tum vel ſilentium ſeruent, ſi tonſura in Dormitorio fiat, vbi ſilẽtium perpetuò cuſtodiri debet, vel ſi alibi eam exerceri contingat, Pſalmi Graduales, aut Pœnitentiales alternatim dicantur, aut de regula, vel ſpiritualibus rebus agatur; vt corporale opus ſpiritualiter fiat, & ex ſpirituali colloquio ſpiritus pingueſcat.

Finis Secundæ Partis.

TER-

TERTIA PARS.

DE RITV IN ELECTIONIBVS, ac plerisque aliis actionibus ſeruando.

DE CONVOCATIONE CAPITVLI GENERALIS, & electione Definitorum.

CAP. I.

SACRARVM electionum, quibus Prȩlatorum dignitas in vnoquoque Religioſorum cœtu ſolet conſtitui, tanta apud nos ſemper grauitas fuit, vt ex his indignè, aut legitimè peractis, ſacrorum Ordinum vt plurimùm occaſus, aut incolumitas pendeat: neque enim quiſquam ignorare poteſt, quȩnam bonis, aut malis Paſtoribus, ad ſubditorum animos, vel ad virtutes, vel ad vitia impellendos, vis, atque auctoritas inſit; nam, vt [a] Gregorius ſcribit; nemo plus in Eccleſia nocet, quàm qui per uersè agens nomen, vel ordinem ſanctitatis habet: Delinquentem autem hunc redarguere nullus prȩſumit, & in exemplum vehementer culpa extenditur, cum pro reuerentia ordinis peccator honoratur.

[a] Greg. in Paſt. p. 1.

Quamobrem id nobis in primis enitendum eſt, vt Paſtorum noſtrorum electiones piè, ac ſanctè peragantur; quod planè fiet, ſi cuiuſque electoris animus ab om

ni

ni mala cupiditate liber ad ea tantum feratur, quę recta, & honeſta, quęq; Religioſæ ſocietati, cum primis sũt vtilia: demum ſi nihil præter Dei voluntatem, ac beneplacitum apud ſe agitans, Apoſtolorum inſtar ita ab eo pendeat, vt ſemper Deum oret: Domine, qui corda noſti omnium, oſtende quem elegeris ex his, vnum accipere locum, & ſortem miniſterij huius.

Hinc non immeritò à Maioribus noſtris ſancitum eſt, vt Generalia, ac Prouincialia Capitula ſtatis temporibus cogerentur vt & multorum conſilio res maturiùs agerentur, & plurimorum electorum in Domino conſentientium ſuffragijs, ſuperiorum noſtrorum electio à Deo profecta eſſe crederetur.

Generale quidem Capitulum, quod ad vniuerſa Ordinis noſtri negotia grauiùs pertractanda potiſſimùm inſtitutum eſt, olim quidem quolibet triennio ex [a] Regulæ noſtræ præſcripto apud nos celebrari conſueuerat: at dilatata per orbem Religione, cum Generalis Miniſter intra id temporis ſpatium cunctas Ordinis Prouincias commodè viſitare non poſſet, nũc pridem in Generali Capitulo Romæ coacto anno Domini 1612. decretum fuit iuxta [b] eiuſdem Regulæ indulgentiam, vt Generalia Capitula quolibet ſexennio à Generali Miniſtro conuocarentur. Ritus autem in eo conuocando antiquus obſeruandus eſt, vt ſcilicet, Generalis Capituli celebrandi loco in priori Generali Capitulo ex Patrum conſenſu præſtituto Generalis Miniſter congruo tempore ante expletum ſexẽnium citatorias, ſeu conuocatorias litteras ad totius Ordinis Miniſtros Prouinciales mittat, quibus locum, ac tempus futuri Generalis Capituli celebrãdi indicet, necnon eos, quibus ex Regula competit ad Capitulum Generale conuenire (nimirum Cuſtodes) eligendos præſcribat.

[a] Reg. c. 8.

[b] Ibidem.

Quod ſi interdũ cõtingat Generalem Miniſtrum ante ſexennium expletum, è viuis excedere; mos antiquus à Conſtitutionibus præſcriptus ſeruetur: nempè vt Prouincialis Miniſter, in cuius Prouincia Generalis deceſſerit, de conſilio duorum Prouincialium ex Prouincijs, quæ ſibi magis contiguæ fuerint, miſſis per vniuerſum Ordinem citatorijs litteris, eodem ritu Generale Capitulum conuocet: Interea vt noſtris Conſtitutionibus cautum eſt, primus in ordine Definitor Generalis vices Miniſtri Generalis in toto ordine obtineat, & vſque ad nouam Definitorum electionem in Generali Capitulo excluſiuè præſideat; electis enim Definitoribus, ijdem vſque ad Miniſtri Generalis electionem iuxta veterem conſuetudinem in Capitulo præſidere debent.

Congregato igitur Generali Capitulo, quandoquidem vetuſtus Religionis vſus obtinuit, vt illud ſexta ante feſtum Pentecoſtes feria celebretur, per tres, aut quatuor dies ante eius celebrationem Definitores Capituli Generalis proximè elapſi ſimul cum Miniſtro Generali, ſi adhuc ſit in humanis, vel ſi deceſſerit, primo in ordine Definitore eius vices gerente, in Definitorium conuenientes, Cuſtodum litteras inſpiciant, & num legitimè electi fuerint explorent; curentque ſocij Generalis, aut primi Definitoris, vt menſa parata ſit, in qua hæc ſcribantur. Primum tabella, in qua omniũ vocaliũ nomina diſtinctè ſint conſcripta. Secundũ Cãpanula ad Bidellos Capituli accerſendos. Tertium Atramentarium, cartha, theca pennaria, ac pulueraria: demum ſellæ aliquę, ſeu ſedilia tam pro Miniſtro Generali, & Definitoribus, quàm pro alijs Patribus, qui interdum in Definitorium vocantur.

Ea Cuſtodũ diſquiſitione facta, & his, qui ad electiones,

nes, vel admittendi, vel ab illis reiciendi ſunt, admiſſis, aut reiectis: abſente à Definitorio Procuratore Generali, iterum Patres vocales ſigillatim vocentur, & audiantur, ſi defectus eis occurrant opponendi contra dicti Procuratoris adminiſtrationem in ſexennio ſuæ Procurationis, delata notentur; ac Procuratore poſtea accerſito, quæ ei obiecta fuerant propalentur, quęque in ſui defenſionem produxerit ſcribantur. Pridie autem diei celebrationis Capituli ſolemniter in Eccleſia Sanctiſſima Euchariſtia exponatur, & quadraginta horarum ſpatio, fratribus diu, noctuque ante illam orantibus, vt in ſecundò libro dictum fuit, publicè pateat, eadem die Capitulo à Generali Miniſtro conuocato, Procurator Ordinis ſigillum Procuratoris in manu Generalis Miniſtri reſignans in Refectorio genuflexus defectus in ſexennio ſui officij admiſſos, publicè coram fratribus accuſet: quem Generalis Miniſter dignis correptionibus, ac pœnitentijs ſalutaribus, ſi opus fuerit, proſequetur; ſin Generalis Miniſter deceſſerit, primus in ordine Definitor illius vices gerens, hanc functionem explebit.

Poſtera verò die Veneris illuceſcente Miſſa de Spiritu ſancto à Generali Miniſtro ritu ſolemni celebretur, cui vniuerſi Vocales deuotè interſint: in eaquæ omnes, qui ea die celebrare minimè potuerint, ad ſacram Communionem accedant. Interea verò dum Miſſa celebratur, primum ſignum pro Definitorum electione tegula raris ictibus pulſetur; poſt Miſſam autem duo alia ſigna eodem modo dentur, eo tantum diſcrimine obſeruato, quod ad finem vltimi ſigni tegula crebrioribus ictibus percuti debet: Interea ſocij Generalis Miniſtri prouideant, vt atramentarium, cum calamis, & cartha, tabula quoque ad Cartham tegendam apta,

in ſuperiori Refectorij menſa ſint parata.

Hic igitur quandoquidem de electionibus agendum eſt, præmittere lubet, quod cum varia ſint electionum Canonicarum genera: Aliæ enim electiones per ſcrutinium; aliæ per compromiſſum, aliæ tandem per communem ſpirationem fiant. Vetuſto noſtræ Religionis vſu iamdudum receptum eſt, vt electiones omnes apud nos partim per ſcrutinium, partim per cõpromiſſum limitatum peragantur; hoc pacto ſcilicet, vt votorum omnium ſecreta diſquiſitione à ſcrutatoribus à Capitulo electis expleta, ipſi ſcrutatores tanquam Compromiſſarij, virtute compromiſſi limitati, in eos à toto Capitulo facti, eos, vel eum eligant, in quos, vel in quem maior pars Capituli conſenſerit, quam electionis formam velut omnium optimam, ac tutiſſimam perpetuò à noſtris retinendam eſſe decernimus.

[a] Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. c. 4.

At quamquam in [a] Tridentino Concilio definitum fuerit, vt qui ſacris ordinibus initiati non ſunt, ac perindè nequè Clerici in minoribus tantum Conſtituti, neque Laici ſuffragia in electionibus ferre non poſſint, ex antiqua tamen conſuetudine, & Conſtitutionum noſtrarum præſcripto, cui & ipſa [b] ſedis Apoſtolicæ Indulgentia accedit, ipſi quoque ius electionis cum cæteris commune habere valent,

[b] Innoc. c. 2. de Inſt. Feder. cõ. 107. conſt. ex Pij V. declarat.

Electores itaque vniuerſi ſaltem ſub finem vltimi ſigni in Refectorium conueniant; ibique Miniſtro Generali, cum Definitoribus ad menſam, quæ eſt in Capite Refectorij ſedentibus, ac reliquis Electoribus circumſedentibus legantur diſtinctè à Bidello Capituli nomina omnium electorum, ſingulis ad ſui nominis appellationem reſpondentibus (Adſum,) vt perfectus electorum numerus, ac pręſentia adeſſe comprobetur: tũ Generalis Miniſter de futura Definitorũ, & Gene-

Generalis Miniſtri electione ſermonem, prout illi viſum fuerit, inſtituere poterit, in quo ea tantummodo, quæ ad electiones in genere ritè peragendas neceſſaria, & vtilia videntur, ſiuè quæ ad eorum, qui eligendi ſunt, officium, ac inſtitutionem ſpectant explicanda proponat, cauens maximè, ne ad ſingulares quaſdam Perſonas, ſiuè tacito, ſiuè expreſſo nomine inter concionandum declinet.

Abſoluto ſermone Generalis Miniſter ſimul cum reliquis electoribus è menſa exiliens, omnibus, ac ſingulis copiam faciat liberè explicandi, ſi quod in futuris electionibus impedimentum animaduertant, quo minus canonicè, ac legitimè perfici queat: cunctis tacentibus, Generalis Miniſter conuocatis ſeorſim Definitoribus, remque prudenter inter ſe diſcutientes, tres Generalis Capituli ſcrutatores, ac Compromiſſarios de corpore Capituli deſignent, deſignatoſque de Refectorio exire iubeant, hoſque Generalis Miniſter publicè in Capitulo proponat, exquiratque num omnes in propoſitos cõſentiant: conſenſus hic, quamuis ſecundum Doctores, non tacendo tantum, ſed viua voce exprimi deberet ab omnibus, quia tractatur de rè grauiſſima; vetus tamen in ordine noſtro vſus obtinuit, vt ſufficiat pro expreſſo conſenſu taciturnitas, & quod aliquis expreſsè non repugnet, conſentientibus ergo vocalibus in compromiſſarios a Generali propoſitos legantur à Bidello Capituli Verba in Conſtitutionibus appoſita, nimirum. Silu. Manual. præl. to. 2. q. 13. art. 19.

a Vniuerſis fratribus manifeſtum ſit, in qualibet electione id neceſſarium eſſe, ac ſufficere, vt qui electi fuerint, maiorem ſuffragiorum partem ſibi fauentem habeant. Ac præterea cunctis notum facimus, quod ſub pœna peccati mortalis, ac damnationis æternę, in qualibet electione is eligi debet, qui melior, dignior, & ad id a Conſt. c.

munus,ad quod eligitur,magis idoneus iudicatur,omni humano reſpectu poſtpoſito.

Mox verò Generalis Miniſter cum reliquis genuflectens alta voce intonet Hymnum. *Veni Creator Spiritus* &c. Cęteris alternatim totum Hymnum per verſus canentibus, quo expleto à Generali Miniſtro dicantur verſus.

℣. *Emitte ſpiritum tuum,& creabuntur.*
℟. *Et renouabis faciem terræ.*
℣. *Ora pro nobis ſancta Dei genitrix.*
℟. *Vt digni efficiamur promiſſionibus Chriſti.*
℣. *Ora pro nobis B.P.Franciſce.*
℟. *Vt digni efficiamur promiſſionibus Chriſti.*
℣. *Domine exaudi orationem meam.*
℟. *Et clamor meus ad te veniat.*
℣. *Dominus vobiſcum.*
℟. *Et cum ſpiritu tuo.*

Deindè proferat collectas.

Oremus.

Deus,qui corda fidelium &c.
Omnipotens ſempiterne Deus prætende ſuper famulos tuos &c.
Mentes noſtras &c.
Concede nos famulos tuos &c.
Deus qui Eccleſiam tuam B.Franciſci &c. *Per Chriſtum Dominum noſtrum.* ℟. *Amen.*

Deindè quinquies *Pater noſter*, & *Aue Maria*, deuotè recitanda indicat.

His expletis Scrutatores,ſeu Compromiſſarij,ad locum conſuetum ſe conferant,& qui inter eos dignitate, ſeu ætate maior eſt,Medius ſedeat,& Notarij,ſeu primi Compromiſſarij munus exerceat: Porrò hic Electores admonendi ſunt, ex veteri Religionis vſu, & Conſtitutionum

tionũ noſtrarũ præſcripto, cautum eſſe, ne ex numero Definitorum Capituli Generalis proximè elapſi, plures quam tres eligantur, tametſi pauciores eligi poſſint: ac præterea eos tantum Definitores eligi debere, qui de corpore Capituli, eidem præſentes exiſtunt. Electorum autem nemo è refectorio egrediatur, ſed quiſque ſuo loco ſedeat, donec à Bidello, qui ad electores, cum opus fuerit, appellandos à Miniſtro Generali, & Definitoribus deputari debet; ad ferenda ſuffragia vocetur.

Prius igitur Maior Compromiſſarius ſua ſuffragia pro ſex Definitorum electione in cartha conſcribat ita ſecretò, vt ab alijs ſocijs Compromiſſarijs percipi nequeant; tum verò ab altero Compromiſſariorum ſex pariter vota exquirat, ita ſecretè, vt alter illius vota nõ agnoſcat; quæ cum ille detulerit, & ipſe conſcripſerit, propria ſuffragia a ſe iam lata illi propalet, deinde ambo ſimul, eadem & ab altero Compromiſſario eodem modo depoſcant, ſuffragijs hoc modo elargitis vota omnia ſtatim inter ſe conferant, & ad inuicem communicent.

Poſt Compromiſſarios Generalis Miniſter prior, deinde Definitores cum reuerentia à Bidello vocati accedant, & totidem ſuffragia ferant. Reliqui poſt eos eo ordine, quo in tabella cõſcripti ſunt, quam Bidellus præ manibus habere debet, ſua pariter vota depromant: Compromiſſarij verò fideliſſimè cuiuſque vota conſcribant, in eoque prudentes ſint, vt æquale temporis ſpatium in eorum votis conſcribendis, qui nonnullã iam vota habuerunt, quàm in his, qui ea recenter accipiunt, inſumant: ne alicuius nouitatis ſuſpicionem in cuiuſquam animo concipiendam relinquant.

Poſtquam electores omnes vocati ſua vota ad Definitorum electionem tulerint, mox omnes Compromiſ-

471

tionũ noſtrarũ præſcripto, cautum eſſe, ne ex numero Definitorum Capituli Generalis proximè elapſi, plures quam tres eligantur, tametſi pauciores eligi poſſint: ac pręterea eos tantum Definitores eligi debere, qui de corpore Capituli, eidem præſentes exiſtunt. Electorum autem nemo è refectorio egrediatur, ſed quiſque ſuo loco ſedeat, donec à Bidello, qui ad electores, cum opus fuerit, appellandos à Miniſtro Generali, & Definitoribus deputari debet; ad ferenda ſuffragia vocetur.

Prius igitur Maior Compromiſſarius ſua ſuffragia pro ſex Definitorum electione in cartha conſcribat ita ſecretò, vt ab alijs ſocijs Compromiſſarijs percipi nequeant; tum verò ab altero Compromiſſariorum ſex pariter vota exquirat, ita ſecretè, vt alter illius vota nõ agnoſcat; quæ cum ille detulerit, & ipſe conſcripſerit, propria ſuffragia à ſe iam lata illi propalet, deinde ambo ſimul, eadem & ab altero Compromiſſario eodem modo depoſcant, ſuffragijs hoc modo elargitis vota omnia ſtatim inter ſe conferant, & ad inuicem communicent.

Poſt Compromiſſarios Generalis Miniſter prior, deinde Definitores cum reuerentia à Bidello vocati accedant, & totidem ſuffragia ferant. Reliqui poſt eos eo ordine, quo in tabella cõſcripti ſunt, quam Bidellus præ manibus habere debet, ſua pariter vota depromant: Compromiſſarij verò fideliſſimè cuiuſque vota conſcribant, in eoque prudentes ſint, vt æquale temporis ſpatium in eorum votis conſcribendis, qui nonnulla iam vota habuerunt, quàm in his, qui ea recenter accipiunt, inſumant: ne alicuius nouitatis ſuſpicionem in cuiuſquam animo concipiendam relinquant.

Poſtquam electores omnes vocati ſua vota ad Definitorum electionem tulerint, mox omnes Compromiſ-

ſarij ſimul diligentiſſimè ſingulorum vota diſquirant; ac ſcrutentur, eosque in quorum electionem maiorem votorum partem conſenſiſſe deprehenderint; Maior Compromiſſarius hoc ordine publicè pronuntiet. Primo loco eorum ſuffragia legat, qui minorem votorum numerum ſortiti ſunt, tum eorum poſtremò, qui à Maiore electorum parte ſuffragia acceperunt.

Si qui paria ſuffragia acceperint, votorum medietatem excedentia, ſenior in Religione obtineat, vt ſcilicet prioris Definitoris locum teneat, qui plures in Religione annos conſumpſit. Si electorum vota ita concordia fuerint, vt in primo ſcrutinio maior votorum pars in omnium Definitorum electionem conſenſerit, mox Miniſtri Generalis iuſſu tegula pulſetur, & ſolemniter electio pronuntietur. Si verò omnes in primo ſcrutinio electi non fuerint, tot ſcrutinia fiant, quoad ſex Definitorum numerus compleatur.

Eo tandem numero completo, ſurgat maior Compromiſſarius, qui Notarij officium gerit, & adſtantibus ſibi ſocijs vota omnium legat, & toto Generali Capitulo præſente, ſex illos, in quos maior electorum pars conſenſerit, vnumquemque ſuo ordine iuxta maiorem, vel minorem numerum votorum, quæ acceperunt, in Definitores Generalis Capituli eligat, ita vt primus Definitor ſit, qui cęteros votorum numero exceſſit, atque ita alij ſucceſſiue. Cum verò Compromiſſarius electos pronuntiat, his vtatur verbis.

In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, eius Sanctiſſimę Genitricis Marię, ac Seraphici P. N. Franciſci, totiuſque Cœleſtis curię triumphantis. Amen.

Hęc eſt electio Canonica RR. Patrum Definitorum pręſẽtis Capituli Gener. in hoc loco Immaculatę Concept. de Vrbe cõgregati, facta hodię 20. Maij Anni milleſimi

ſimi ſexcenteſimi &c. In qua quidem electione electi ſunt in Patres Definitores.

R. P. F. N. de N. qui habuit voces. O.
R. P. F. N. de N. qui habuit voces. O.
R. P. F. N. de N. qui habuit voces. O.
R. P. F. N. de N. qui habuit voces. O.
R. P. F. N. de N. qui habuit voces. O.
R. P. F. N. de N. qui habuit voces. O.

Et ego Frater N. Compromiſſarius nomine meo, & ſociorum meorum Compromiſſariorum, virtute compromiſſi limitati in nos facti, eligo, & electos eſſe pronuntio ipſos RR. Patres Fratres N. N. N. N. N. N. in Definitiores pręſentis Capituli, in quorum electione veſtrum Pars maior conſenſit. Omnes reſpondeant. Amen.

Porrò electorum Definitorum munus, atque auctoritas eſt, ſimul cum Generali Miniſtro totius Religionis negotia pertractare, cauſas iudicare, ordinationes condere, quibus Regularis obſeruantia, ſicubi fortè nutauerit, aut dilapſa fuerit, confirmetur, & inſtauretur; demum quęcunque ad optimum Ordinis regimen conducunt, cum ipſo expedire. Cum enim ſacra noſtri Ordinis Monarchia, minimè ſimplex ſit, ſed Ariſtocratiam, & optimatum gubernationem ſibi admixtam habeat, eo fit, vt ſeniorum ad ſui adminiſtrationem non tam conſilio, quàm decretis vtatur. Principiſque cum ſuo ſenatu formam, atque auctoritatem pręſeferat.

DE

Cęterum ſexennij tempus propterea ipſius officio non pridem conſtitutum fuit, vt is intra id temporis ſpatium cunctas Ordinis Prouincias commodè, ac perſonaliter viſitare queat: nullique viſitatori extraordinariè inſtituto, munus illud, quod ad ipſum, ex officio ſpectat, quodque meliùs, atque vtiliùs ab eó expletur, quoad fieri poterit, committat.

Definitorum itaque Generalium electione abſoluta, Generalis Miniſtri exindè ceſſet auctoritas: Definitoribus verò electis, quilibet ſuo ordine, in Menſa Patrum ſedentibus, mox Generalis Miniſter in ſignum reſignationis officij, vt Conſtitutionibus noſtris ſancitum eſt, ſigillum Ordinis offerat; tum retrocedens ad medium Refectorij, pallio depoſito, genuflexus, ſeipſum de officio Generalatus malè adminiſtrato humiliter accuſet: cui humanibus verbis Definitor reſpondeat, priùs vocales Capituli audiendos eſſe. Statim verò eodem ritu Generalis Miniſtri electio perficienda erit, atque is tantum eligendus, in cuius electionem maior electorum pars conſpirauerit; Compromiſſarij verò in eo eligendo antiquam formam ſeruent, quę eſt.

In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti &c.

Hęc eſt electio Canonica Admodum R. P. Miniſtri Generalis in hoc loco Immaculatæ Conceptionis de Vrbe facta hodie die 20. Maij Anni milleſimi &c.

Et ego Frater N. Compromiſſarius nomine meo, & ſociorum meorum Compromiſſariorum virtute Compromiſſi limitati in nos facti, eligo, & electum eſſe pronuntio ipſum, *Admodum R. P. F. N. in Miniſtrum Generalem totius noſtræ Congregationis:* in cuius electione Veſtrum pars maior conſenſit. Vniuerſique reſpondeant: Amen. Procedatur poſtea à Capitulo ad electionem Procuratoris Generalis Ordinis, & (ſi opus fuerit)

fuerit) ad ſeptimi Diffinitoris, iuxta noſtrarum Conſtitutionum Generalium præſcriptum quibus expletis.

Statim à primo Definitore Capituli inchoetur Hymnus. *Te Deum laudamus* &c. quem omnes, proceſſione à Refectorio ad Eccleſiam inſtituta, claris vocibus proſequantur. Qui verò in hac Proceſſione ritus obſeruandi ſint, in ſecundo libro ſuo loco dictum fuit. Hactenus quidem poſt Generalis Miniſtri electionem mos fuit, vt ad Generalem Miniſtrum Fratrum Cõuentualium pro illius confirmatione mitteretur: At verò hac tempeſtate ex Pauli V. Pont. Max. benignitate, hac Ordinis noſtri ſubordinatione per Bullam ſublata, & Religione noſtra in Caput liberum conſtituta, Generalis Miniſtri noſtri electio iam à nullius Confirmatione pendet: quo fit vt minimè opus ſit, in poſterum hanc Confirmationem à Generali Miniſtro Patrum Conuentualium exquirere.

Poſt hæc Generalis nuper electus opportunum tempus nactus, congregatis Definitoribus in Definitorio, Vocales Capituli audiat, ſi quid vitij, aut malæ adminiſtrationis Generali Miniſtro nuper officio defuncto, velint opponere; quibus auditis, eodem in Definitorio accerſito, accuſationum eidem Capitula legãtur, ac ipſius reſponſa ſcribantur.

Tum verò Capitulo à Generali Miniſtro quamprimũ conuocato, prę̨teritus Miniſter genuflexus, ac Pallio depoſito, defectus ſuos accuſet, quem Generalis Miniſter in Scabello ad id parato ſedere iubeat: ac protinùs oppoſitos articulos, & data reſponſa ex carthula legat, vel legenda præcipiat. Quæ plenè diluta ſunt, probet; quę verò grauia, nec plenè, nec ſufficienter diluta videntur, prudenter exaggeret: quę tandem aperta reprehenſione digna ſunt, non diſſimulet, ſed paterna correptione proſequatur. Poſtremò eas illi Pœnitentias iniungat,

quas

quas & delictorum menſura, & Paterna Charitas, nec non publica Religionis vtilitas depoſcunt.

DE PROCVRATORIS ORDINIS, ET Commiſſarij Romani, officio, & auctoritate.

CAP. III.

QVoniam de duplici hic, & Procuratoris, & Commiſſarij Generalis munere agitur: ne propria cuiuſque dignitatis officia confundantur, vtriuſque auctoritas explicanda eſt. Ac primum Procuratoria dignitas res eſt à Commiſſarij Generalis dignitate non tam nomine, quàm officio diſtincta. Munus enim Procuratoris Ordinis, vt ex ipſo nomine, atque appellatione perſpicuum eſt, maximè circa Ordinis negotia verſatur, quæ apud Romanam Curiam ſunt gerenda: quo fit vt rerum omnium, quæ vel ad ſingulorum Fratrum, vel ad commune totius Ordinis commodum ſpectant, quæ tamen in Romana Curia peragenda ſunt, ſumma ex toto Ordine ad ipſum duntaxat referri debeat; isque ſolus apud Pontificem, Cardinales, Congregationes, ac cæteros Magiſtratus, ac perſonas, vbi opus fuerit, negotia tractet: de quibus poſtea Generalem Miniſtrum certiorem faciat, Ei propterea ſtabilis, ac fixa in Romano Conuentu ſedes, ac neceſſarius ſociorum numerus ad ipſius labores ſubleuandos, præſto ſit, oportet; cui etiã proprium Refectorium, ac Dormitorium à communi ſegregatum inſeruire debet, ad pleraque, quæ ad ipſum ſpectant, peragenda, vt priſca iàm conſuetudine receptum eſt.

Ad ipſius quoque officium pertinet, Bullas Pontificias, ac Decreta, quæ paſſim à Romana Curia erumpũt pri-

primùm Generali Miniſtro, dein cunctis Ordinis Prouincialibus Miniſtris tempeſtiuè manifeſtare, vt ſi quæ in his ab Eccleſia præcepta ſunt, maturè à noſtris ſeruari queant.

Tertium tandem eius munus eſt, quod ad illius honorem potiùs, quàm ad officium pertinet, coram Summo Pontifice orare, & illius Capellæ intereſſe. Atque hęc quidem Procuratoris Ordinis, quatenus Procuratoria tantum dignitate fulcitur, munera ſunt, ex quibus illius auctoritas emergit, quæ nemini, præterquam Generali Miniſtro ſubijcitur.

Porrò Cõmiſſarij Generalis munera multo ampliora ſunt, ac præſtantiora ad quæ non eligitur à Capitulo Generali, à quo ad officium Procuratoris tantum aſſumitur; congruum enim eſt, vt qui omnium Procurator eſſe debet, ad hoc ab omnibus deligatur; ſed quæ ab ipſo Miniſtro Generali accipit, ſuas vices illi delegante, ampliores, ſeu anguſtiores, prout ei ſatius videtur. Is enim propriè Prælatus eſt, delegatas Generalis Miniſtri vices, ac poteſtatem gerens: quamobrem ad ipſius munus, & auctoritatem ſpectat iuxta Generalis Miniſtri diſpoſitionem, vel Tranſalpinas, vel Ciſalpinas Prouincias curare, Apoſtatas omnes Romam aufugientes recipere, abſoluere, & ad proprias, vel alienas Prouincias deſtinare. Aduenas fratres Romam aduentantes ſibi ſubiectos habere; ac cætera omnia delegata ſibi à Generali Miniſtro auctoritate, erga ſibi commiſſas Prouincias præſtare, quæ ipſe Generalis Miniſter erga omnes propria valet efficere: niſi Generali Miniſtro, à quo tota ipſius auctoritas pendent interdum viſum fuerit aliqua ex parte, illius poteſtatem coarctare.

Sed quoniam vtraque hæc tam Procuratoris, quam Commiſſarij Generalis auctoritas apud nos ſimul in vnam

vnam electi perſonam conſpirat, quæ vtriuſque munus gerit; idcircò nulla eſt inter Procuratorem, & Commiſſarium Generalem apud nos differentia: Quare is tantum admonendus erit, vt in vtroque munere obeundo tam prudenter ſe gerat, vt Generali Miniſtro ſemper ſe ſubiectum eſſe ſciat, ac propterea delegatas ſibi à Generali Miniſtro poteſtatis metas ne tranſiliat; de ijs verò omnibus, quę vel in Romana Curia pertractat, vel circa ſibi commiſſas Prouincias peragit, maturè ipſum Generalem Miniſtrum certiorem reddat. Denique nihil aduerſus Miniſtri Generalis pręſcriptum, vbi aliquid ipſi ab eo pręceptum fuerit, aut Generalis Capituli, ſiuè generalium Cõſtitutionum noſtrarum decreta, quicquam moliri audeat, cum iis potiùs eum ſubiectum eſſe oporteat.

Quamobrem qui tanto muneri pręficiendus eſt, vir eſſe debet cum primis in Religione prouectus maturioris ętatis, optimè in ſacris litteris, Theologia, ac ſacris Canonibus verſatus, affabilis, induſtrius, prudens, ad negotia peragēda idoneus, optimis moribus imbutus, grauis; qui etiam Summi Pontificis, ac Illuſtriſſimorũ Cardinalium conſpectui gratus valeat apparere, ac de rebus Religionis, vt decet, rationem reddere.

DE CONVOCATIONE CAPITVLI *Prouincialis, & electione, ac munere Diſcretorum.*

CAP. IV.

PRouincialia Capitula quotannis in ſingulis Prouinciis apud nos celebrari debere, lex eſt longo Religionis vſu recepta, & Conſtitutionibus noſtris ſancita, quam ipſa quoque ritè gubernandi ratio perſuadet.

det. Meliùs enim res Prouinciç gubernantur, ac maturiùs exceſſibus, qui interdum in Regulç obſeruantiam irrepunt, proſpicitur; cum frequentiùs Capitula congregantur, ac multa conſilia, quibus plurima [a] ſalus eſſe ſolet, ad totius Prouinciç vtilitatem conſpirant. Quapropter hunc Prouincialium Capitulorum quolibet anno celebrandorum morem, velut ſacrum, optimumque cuſtodiri volumus: ne ſilentibus, ac dormientibus Capitulis Tartareus hoſtis paulatim inobſeruantiæ Zizania in ſacræ Religionis agro ſeminet: & dum humana magis, quàm diuina prudentia ducimur, carnem tandem pro ſpiritu metamus.

[a] Prou. 11.

Prouinciale igitur Capitulum ſingulis annis in qualibet Prouincia die Veneris poſt ſacrum Paſcha ſecundo, vel tertio celebretur: præterquam in vltramontanis Prouincijs, in quibus Generali Capitulo imminente, Prouinciale Capitulum menſe Septembri prima, aut ſecunda Veneris die celebrari poterit, vt qui ad Generale Capitulum conuenire debent, commodiora itinera ante hyberna tempora nanciſcantur, vt eo faciliùs conſtituto tempore ad illud peruenire queant.

Cæterum cum Prouinciale Capitulum celebrandum erit Prouincialis Miniſter congruo tempore ante illius celebrationem miſſis conuocatorijs litteris ad omnes ſuæ Prouinciæ Conuentus, in quolibet Conuentu Diſcretum Canonicè eligi iubeat. Tum vero Diſcretos Canonicè electos ſimul cum Guardianis ad Prouinciale Capitulum accedere iubeat.

Cæterum Diſcretorum munus erit ſimul cum Guardiano ad Prouinciale Capitulum conuenire. Guardiani, ſi quæ ſunt, incorrecta crimina, aut defectus, ad Capitulum deferre, ac ſimul congregatis Patribus aperire, ſingulas Conuentus, ac Fratrum ſuæ familiç neceſſitates,

Digitized by Google

tes, quæ interdum emergunt, aut ipſis creditæ ſunt, proponere: ſuffragia pro Definitorum, Prouincialis Miniſtri, ac Cuſtodum (cum Generale Capitulum celebrãdum eſt) electionibus ferre: atq; alia legitimè peragere, quæ ad totius Capituli conſenſum, aut determinationẽ definienda referuntur.

Quapropter Diſcretos viros prudentes eſſe oportet, fideles, maturos, rerum Religionis, ac Prouinciæ non ignaros, Regularis cum primis obſeruantiæ cupidos, qui ea omnia, quæ in Capitulo, vel agenda, vel proponenda ſunt, ſalubri conſilio, ac ratione anteuertant, non ſectarios, non factionarios, non hominum gloriam ambientes, aut honores aucupantes: ſed quæ Dei, ac Chriſti ſunt, tantummodo quærentes. Demum tales eligi debent, qui plurimum ſuo conſilio, ac prudentia publicis rebus opitulari queant.

Porrò Diſcretorum electio, vt canonica eſſe poſſit, eodem planè ritu à toto Conuentu celebranda eſt, quo cæterę omnes electiones perfici ſolent; nimirum per ſecretum ſcrutinium, & compromiſſum: ijsdemquę cęremonijs ante, & poſt electionem adhibitis, quibus Definitorum electionem peragendam eſſe diximus.

In hac tamẽ Diſcretorum electione, quędam partim ex iure communi, partim ex noſtris Conſtitutionibus obſeruanda ſunt. Primum eſt, quod nullus in Diſcretum eligi poteſt, qui non ſit de corpore illius familiæ, in qua celebratur electio. Secundum qui quartum in Religione annum nondum expleuerunt, ex Conſtitutionum noſtrarum pręſcripto, nec actiuam, nec paſſiuam in electione Diſcreti vocem obtinent. Tertium quod Prouincialis Miniſter ſaltem per bimeſtre, ante Diſcreti electionem neminem eidem familię addere, nec ex ea quemquam mutare, vel adimere debet. Quartum, &

ſtremum, quod iure Diſcreti eligendi potiri non debent Monaſteria, quæ nondum in Guardianatum ſunt erecta: ſed Vicarius, ac Fratres in huiuſmodi Vicarijs commorantes, pro electione Diſcreti iuxta Prouincialis Miniſtri diſpoſitionem ad magis; propinquum Monaſteriũ ſe conferant.

Cæterum in electione Diſcreti promulganda, forma antiqua à Compromiſſarijs ſeruetur, quę eſt.

In nomine Domini nostri Ieſu Christi, qui est benedictus in ſecula. Amen. Hæc est electio Canonica huius Loci nostri. N. facta ex impoſitione R. P. Ministri Prouincialis hodie die N. Menſis N. Anni Milleſimi ſexcenteſimi &c. in qua electione P. F. N. habuit voces. O. &c.

Et ego Frater N. Diſquiſitor, & Compromiſſarius nomine meo, & ſocij mei Compromiſſarij virtute compromiſſi limitati in nos facti eligo, & electum eſſe pronuntio P. F. N. in Diſcretum huius Loci nostri; in cuius electione maior pars vestrum conſentit. Cęteri reſpõdeant. *Amen.* Quo ad numerum ſcrutiniorum, & ad cætera, quæ ſtatuta ſunt circa Diſcreti electionem, Conſtitutionibus noſtri Generalibus ſtetur.

Diſcreti verò antequam ad Capitulum pergant, litteras teſtimoniales ſuę ipſorum electionis à Conuentu hoc ritu exaratas accipiant.

Reuerendi in Chriſto Patres &c. fidem facimus RR. PP. veſtris, qualiter in noſtro locali Capitulo pro Diſcreto eligendo, canonicè congregato, in primo, vel ſecundo, ſiue tertio ſcrutinio, electus fuit P. F. N. Sacerdos, vel Laicus in Diſcretum Loci noſtr N. &c. Rogamus igitur RR. PP. veſtras, vt eum admittatis in noſtro Capitulo Prouinciali ad omnia legitimè celebranda, quę de iure ſibi competi probè noueritis.

Vale-

Valete. Ex loco noſtro N. de N. die &c.

RR. PP. VV. Obedientes filij Fratres Loci N. &c.

Inſcriptio.

Reuerendis Patribus Miniſtro Prouinciali, ac Definitoribus Capituli Fratrum Capuccinorum Prouinciæ N. in loco N. congregatis in Chriſto obſeruandiſſimis &c.

Eos verò, qui Generali, vel Prouinciali Miniſtro præſente Diſcreti eliguntur, minimè opus eſt, teſtimonialibus litteris fulciri, cum ijs Generalis, vel Prouincialis Miniſtri pręſentia ſuffragetur.

DE ELECTIONE, AC OFFICIO DEFINITORVM.

CAP. V.

CONgregato Prouinciali Capitulo, pridiè quam illud celebretur, Prouincialis Miniſter cum Definitoribus in Definitorium ſimul conuenire debent, & Diſcretorum electiones explorare, num ritè, ac canonicè peractę fuerint, ſicut de Cuſtodibus Capituli Generalis dictum fuit; in menſa quoque Definitorij tabella omnium electorum, Campanula, & atramentarium cum reliquis ad ſcribendum neceſſarijs, à ſocio Prouincialis Miniſtri collocari debent. Sacra Euchariſtia per quadraginta horarum ſpatium publicè exponenda erit; vt res tanta, qualis eſt eorum electio, qui ad Prouinciæ gubernacula ſedere debent, à qua totius vniuerſitatis bonum pendet, Deum Optimum Maximum Ductorem, & Comitem habeat, quo ritu verò ſacra Euchariſtia exponenda ſit, in tertio libro explicatum fuit. Die Veneris Miſſa de Spiritu ſancto à Prouin

Ii 2 ciali

ciali Miniſtro ſolemniter erit celebranda. Tegula ter pulſanda. Demum in electione Definitorum Capituli Prouincialis idem prorſus ritus,ac modus obſeruandus eſt, quem in electione Definitorum Capituli Generalis obſeruandum propoſuimus,nempè vt Definitores omnes de corpore Capituli eligantur; quodque in eorum electione tres Compromiſſarij inſtituantur, & ſingulorum electorum vota exquirantur, atque ij tantum eligantur, in quos maior pars electorum conſenſerit. Illud verò tantum excipi debet, quod in Capitulo Prouinciali quatuor tantum Definitores eligi debent, ex quibus duo ad ſummum ex Definitoribus Capituli proximè elapſi aſſumi poſſunt.

Horum munus, ac officium eſt, ſimul cum Prouinciali Miniſtro cunctas Reorum cauſas definire,emergentia dubia, ac negotia expedire, Guardianorum prouiſiones facere,ſtudia,Lectores,Nouitiatus,ac Nouitiorũ Magiſtros inſtituere, familias inſtruere. Demum quęcunque ad rectam totius Prouincię gubernationem ſpectant, cum ipſo decernere. Idcircò Iudices ſimul cum Miniſtro Prouinciali ſedent, ea poteſtate prędititi, vt ſine ijs Prouincialis Miniſter arduum quicquam expedire nõ deceat; quandoquidem vti de Definitoribus Generalis Capituli ante hac dictum fuit, non ſolum ª conſultiuum, verum & deciſiuum in Prouinciali Capitulo,vel Congregatione intermedia votum ſibi vendicant.

ª Man. Pręlat. tom. 2. q. 17. art. 1. tom. 4.

Quò fit, vt qui Definitor eligendus eſt, vir cum primis rectus, Regulæ, & æqui obſeruantiſſimus eſſe debeat, ſingulari prudentia ornatus, ſacrorum Canonum non ignarus, ac tali ſcientia imbutus, qua & Reorum cauſas iudicare, & propoſitas quęſtiones ſoluere,

uere,ac dubia explicare, & eorum omnium, quæ efficit rationem reddere valeat. Denique ita ab omni cupiditate liber,vt nihil omninò prȩter id,quod rectum,& honeſtum eſt, quodque Diuini nominis gloriam, ac Religionis commodum, atque vtilitatem auget, in animo verſet.

Porrò in publicanda Definitorum electione forma verborum conſueta ſeruetur,quæ eſt.

In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti &c. Hæc eſt electio Canonica RR.PP. Definitorum præſentis Capituli Prouincialis in hoc loco N. de Vrbe, vel N. Ciuitatis, ſiue oppidi N. congregati, facta hodie die 20. Menſis Aprilis Anni Milleſimi, ſexcenteſimi &c. In qua quidem electione electi ſunt in Patres Definitores.

R. P. F. N. de N. qui habuit voces. O.
R. P. F. N. de N. qui habuit voces. O.
R. P. F. N. de N. qui habuit voces. O.
R. P. F. N. de N. qui habuit voces. O.

Et ego Frater N. Compromiſſarius nomine meo, & ſociorum meorum Compromiſſariorum virtute Compromiſſi limitati in nos facti eligo, & electos eſſe pronuntio ipſos RR.PP. Fratres N. N. N. & N. in Definitores præſentis noſtri Capituli. In quorum electione veſtrum pars maior conſentit &c.

DE ELECTIONE, ET MVNERE Prouincialis Miniſtri.

CAP. VI.

PRouincialis Miniſtri non oſcitanter, aut imprudenter electio peragenda eſt. Cum enim in ea de ſupremo Prouinciæ capite eligendo agitur, à quo omnium

membrorum ipſius incolumitas pendet, certè omnium ſalus periclitatur, cum vel ex conſilij inopia, vel percreſcentibus prauarum cupiditatum tenebris, quibus prudentiæ lux obruitur, ac fugatur, caput languidum, ac infirmum eligitur; ex quo illum in totius corporis morbũ graſſari oporteat, de quo ſubijcit Vates; A Planta pedis, vſque ad verticem non eſt in eo ſanitas, etenim ex ſacris litteris perſpicuum eſt, nihil gregi exitialius eſſe poſſe, Paſtoris indigni, ac ſeipſum, non gregem paſcentis incuria.

Quamobrem electores ſumma in hac electione prudentia, ac conſilio vti debent, ne indignos, ac gregi perniciosos ad Prouinciç gubernacula accerſant, neuè morboſa, ac infirma ſibi capita conſtituant.

Definitorum igitur electione peracta, electi Definitores, quilibet ſuo ordine in mènſa Patrum ſedeant. Mox Prouincialis Miniſter in ſignum reſignationis officij, ſigillum Prouinciæ in eorum manus reſignet: tùm genuflexus, ac depoſito pallio (quemadmodum de Generali Miniſtro diximus) ſuos defectus accuſet; cui primus Definitor nomine ſociorum reſpondebit, priùs vocales omnes audiendos, tum ſi quid admonendum fuerit, omni charitate præſtandum.

Poſt hæc nuper electi Definitores in Definitorio congregati, vniuerſos Capituli Vocales ad ſe vocatos audiant, ſi quid querelç aduerſus Prouincialem Miniſtrũ habeant: tum accerſito Prouinciali Miniſtro ad ſe in Definitorio, eidem querelarum articulos legant: & tam accuſationum articulis, quàm Prouincialis Miniſtri reſponſis ſcripto acceptis, Capitulum à Definitoribus quã primùm conuocetur, in quo Prouincialis Miniſter genuflexus, ac pallio depoſito, ſe ipſum humiliter accuſet. At vero primus Definitor illum in parato ſcabello ſedere

iubeat:

iubeat: tum eidem accuſationum articulos, ac ipſius reſponſa diſtinctè legat: & vbi opus fuerit, prudenter exaggeret. Demum illum pœnitentia iuxta Delictorum exceſſum iniuncta dimittat; ſtatim verò ad nouam Miniſtri Prouincialis electionem à toto Capitulo procedatur: quæ iiſdem planè ritibus celebranda eſt, quibus Generalis Miniſtri electio peragi ſolet: ita vt in ea nihil prorſus addendum, nihil immutandum ſit, pręter electionis formam, quæ talis eſſe debet.

In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti &c.

Hæc eſt electio Canonica R.P. Miniſtri Prouincialis huius noſtræ Prouinciæ N. in hoc loco N. Ciuitatis, ſiuè oppidi N. facta hodie die 20. *Menſis Aprilis anni milleſimi ſexcenteſimi* &c.

In qua quidem electione electus eſt in Miniſtrum Prouincialem huius noſtræ Prouinciæ N. R.P.F.N. de N. qui habuit voces. O.

Et ego Frater N. de N. Compromiſſarius nomine meo, & ſociorum meorum Compromiſſariorum virtute compromiſſi limitati in nos facti eligo, & electum pronuntio ipsũ R.P.F.N. in Miniſtrum huius noſtræ Prouinciæ: In cuius electione veſtrum pars maior cõſentit, toto Capitulo cõclamante, *Amen*. Deueniatur deinde (ſi opus fuerit) ad electionem quinti Diffinitoris, prout noſtris Conſtitutionibus cautum eſt, qua peracta.

Statim inchoetur, *Te Deum laudamus* &c. inſtruatur Proceſſio, manuum deoſculatio fiat, vt in ſecundo libro explicatum fuit.

Porrò electi Miniſtri Prouincialis munus erit in Capitulo, ac Definitorio, tanquam proprium Prælatum pra ſidere, de Regulari obſeruantia, ac virtutibus fratribus ſermocinari, vniuerſos ad perfectam Regulæ obſeruantiam verbis accendere, & vitæ exemplis anteire: cun

cta Prouinciæ negotia cum Definitoribus expedire. Poſt Capitulum omnes Prouinciæ Conuentus, ac ſingulos fratres bis in anno viſitare; Nouitios de conſilio ſeniorum recipere: à reſeruatis caſibus abſoluere. Ad Generale Capitulum ſimul cum Cuſtodibus conuenire, ibique ſuffragia ferre: atque ea omnia munera obire, quę ad proprium totius Prouincię Paſtorem, ac Pręlatum ſpectant.

DE ELECTIONE CVSTODVM, & Cuſtodis Cuſtodum tempore Capituli Generalis.

CAP. VII.

POſt electionem Prouincialis Miniſtri, antequam Guardianorum electio fiat; ſi Capitulum Generale in proximo Pentecoſte celebrādum fuerit, Cuſtodes, qui ad Generale Capitulum conuenire debent, ſolemnibus totius Capituli ſuffragijs eligi debent, iuxta ritū in Cōſtitutionibus noſtris expreſſum: nimirum vt duo, vel quatuor Cuſtodes ſecundum regulas integris, ſeu diuiſis Prouincijs præſcriptas, eligantur hoc ordine: In primo Scrutinio primus tantummodo Cuſtos, qui Cuſtos Cuſtodum appellatur, eligendus erit, in cuius electione, qui nuper officio functus eſt Prouincialis Miniſter nullum ſuffragium accipiat: reliqui verò altero ſcrutinio eligi poterunt, in quo eidem Prouinciali Miniſtro paſſiuum ſuffragium obtinere licebit, vt noſtris Conſtitutionibus præſcriptum eſt; in qua quidem electione illud obſeruandum eſt, quod quamquam neceſſe non ſit, vt Cuſtodes ex corpore Capituli eligantur, attamen opus eſt, vt ſint de corpore Prouinciæ, vt proprium munus, quod circa Prouinciæ negotia pertractanda potiſſimum

mùm verſatur,ritè obire queant. Horum ſi quidem munus commune eſt, electores Generali Capitulo intereſſe; Definitores Generalis Capituli, & Miniſtrum Generalem cum reliquis eligere; eaque omnia legitimè præſtare, quæ in Generali Capitulo ab omnibus electoribus prçſtantur. Singulare verò Cuſtodis Cuſtodum munus eſt, Prouincialis Miniſtri, ſi quas habet accuſationes, ad Generale Capitulum deferre.

Cçterum cum hçc Cuſtodum electio Canonica eſſe debeat, eadem prorſus ſubſtantialia ſeruanda ſunt, atq; ijdem ritus ſequendi, qui in Cçteris electionibus, ac prç ſertim in electione Diſcretorum ſeruãtur. a Cum enim ij ſint Diſcreti Prouinciarum, qui idem planè munus in Generali Capitulo obire debent, quo Diſcreti locorum in Prouinciali Capitulo fungi ſolent: ſi localium Diſcretorum electio ſolemni ritu promulgatur, ac teſtimonialibus litteris roboratur; qua ratione eadem electionis ſolemnitas, ac teſtimonialium litterarum robur Cuſtodibus denegari debet? quapropter electis Cuſtodibus, eodem planè ritu eorum à Compromiſſarijs electio in Capitulo celebretur, ac teſtimonialibus litteris Capituli muniatur eo planè modo, quo Diſcretorum localium electio in Conuentibus perfici ſolet, mutatis tantum mutandis hoc pacto.

a Manual. Prælat. to. 2. q. 18. ar. 8.

In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti &c.

Hæc eſt electio canonica Cuſtodum huius noſtræ Prouinciæ N. facta ex impoſitione admodum R. P. N. *Generalis Miniſtri totius noſtri Ordinis hodie die menſis Anni milleſimi ſexcenteſimi* &c. *In qua electione electus fuit in primo Scrutinio in primum Cuſtodem* R. P. F. N. *qui habuit voces. O. In alijs verò ſcrutinijs*

R.P.F.N. qui habuit voces. O.

R.P.F.N. qui habuit voces. O.

R.P.F.N. qui habuit voces. O.

Et

Et ego Frater N. Diſquiſitor, & Compromiſſarius nomine meo, & ſociorum meorum Compromiſſariorum virtute compromiſsi limitati in nos facti eligo, & electos eſſe pronuntio ipſos RR. PP. N. N. N. in Cuſtodes huius noſtræ Prouinciæ N. in cuius electione maior pars veſtrum conſentit &c.

Litterę teſtimoniales pro Cuſtodibus, qui ad Generale Capitulum conuenire debent.

Admodum RR. PP. &c. *Fidem facimus RR. PP. VV. qualiter in noſtro Preuinciali Capitulo congregato in primo Scrutinio electus fuit R. P. F. N. in Cuſtodem Cuſtodũ, & in ſecundo, vel tertio Scrutinio electi fuerunt in Cuſtodes huius noſtræ Prouinciæ R. P. F. N. R. P. F. N. R. P. F. N. Rogamus igitur admodum RR. PP. VV. vt eos admittatis in noſtro Capitulo Generali ad omnia legitimè celebranda, quæ de iure ſibi competi probè noueritis. Valete ex Loco N. die Menſis Anno milleſimo ſexcenteſimo* &c.

Obedientes filij RR. PP. VV.

Vocales Capituli Prouincialis Prouinciæ N.

Ego Fr. N. de N. Prouincialis Miniſter affirmo.
Ego Fr. N. de N. Primus Definitor.
Ego Fr. N. de N. Secundus Definitor.
Ego Fr. N. de N. Tertius Definitor.

DE PROVISIONE GVARDIANORVM, & ritu in ea ſeruando.

CAP. VIII.

ELecto Prouinciali Miniſtro, priusquàm Guardianorum electio fiat, Prouincialis Miniſter cum Definitori-

nitoribus in Definitorium conuenientes, cunctos ac ſingulos Diſcretos locorum audiant, ſi quid de Guardianorum adminiſtratione, aut locorum neceſſitatibus admonere voluerint. Quod ſi hi graue aliquod aduerſus Guardianos, aut alios fratres aperiendum habuerint, illud nõ aliter, quam ſcripto teſtibus confirmato in Definitorio prodant, niſi id Prouinciali Miniſtro tanquam Patri reuelari voluerint. Singuli quoque Guardiani vocentur, qui Definitorium ingredientes pallio depoſito, ac genuflexi ſe ipſos de malè adminiſtrato munere coram Prouinciali Miniſtro, ac Definitoribus accuſent. Prouincialis autem Miniſter prouectos maximè, ac ſeniores ſurgere iubeat, ac ſedere, atque ijs oppoſitos accuſationum articulos legat, quos ſi illi plenè diluere non potuerint, paternè corripiat, & pœnitentia pro culparum grauitate impoſita dimittat.

Porrò in his vocandis hic modus ſeruetur. Tabella in Definitorio habeatur, in cuius dextera parte Guardiani, in læua Diſcreti locorum ſibi reſpondentes ſuo ordine ſint conſcripti. Alteram huic ſimilem tabellam Bidellus, ſeu conuocator apud ſe retineat: cum verò ex his aliqui vocandi ſunt, pulſetur Campanula in Definitorio, cuius ſimulac Bidellus ſonitum perceperit ad Definitorium accedat, vt vnumquemque, prout illi mandatum fuerit accerſat.

Guardianorum, ac Diſcretorum examine perfecto, noua Guardianorum prouiſio fiat ritu, ac modo à Conſtitutionibus præſcripto: nimirum vt ijs communi conſenſu à Guardianatu excluſis, qui excluſione digni iudicantur: accerſitisque ſcrutatoribus Capituli, vel alijs, ſi ita viſum fuerit in eorum locum ſubrogatis, Prouincialis Miniſter, ac ſinguli Definitores propriam ſchedulam ſcrutatoribus exhibeant, in qua tot fratrum ab ijs ele-

ctorum

ctorum nomina notata ſint, quot Guardiani eligendi erunt, ij verò ex tota, & ſola duntaxat Prouincia aſſumi debent, dummodo indigni, aut ineligibiles non ſint, & quartum in Religione annum exceſſerint, quamquam multo in Religione prouectiores eſſe debent, vt commiſſum munus maiori prudentia, ac Religionis experiētia exercere valeant.

Cæterum Patres eos tantum ad Guardianatus promouendos curent, quos probis moribus ornatos, regularis diſciplinæ ſtudioſos, humiles, Orationi deditos, religioſa conuerſatione præditos, ſufficienti litteratura imbutos; eo tādem munere dignos, ac idoneos eſſe nouerint: Tumidos verò, vaniloquos, ſuſurrones, effeminatos, ac præſertim factioſos prorſus ab honoribus arceāt; nam vt [a] S. Leo ſcribit: ſicut boni operis ſibi comparant fructum, qui rectum tenent in eligendo paſtore iudiciū; ita graui ſemetipſum afficit damnatione, qui ad ſuæ dignitatis collegium ſublimat indignum.

[a] S. Leo ſer. d. 61. c.

Porrectis ſchedulis, ſcrutatores ſeorſum ſingulorum votis inter ſe diligenter collatis, & abſque errore collectis, omnium vota in Definitorio legant, & eos electos pronuntient, in quos maior pars electorum concordauerit. Quod ſi vno ſcrutinio numerus Guardianorum perfectus haberi non potuerit tot ſcrutinia fiant, quot ad Guardianorum numerum explendum ſufficiant: neq; antea electi Guardiani publicentur, quàm peracto Capitulo familiarum tabulæ in Refectorio publicè legantur.

DE

DE REVERENTIA SVPERIORIBVS exhibenda.

CAP. IX.

SVperioribus in Ordine conſtitutis, quisnam illis honor, ac reuerentia exhibenda ſit, ſupereſt inquirendum. Et quidem cum Apoſtolus [a] ad Tymotheum ſcribens, honorem, qui diuino iure Superioribus debetur, commendet his verbis: *Qui benè præsunt Presbyteri, duplici honore ſunt digni;* atque ipſe Dominus de reuerentia Prælatis impendenda agens dicat: [b] *Qui vos spernit, me ſpernit*. Ingens profectò ſubditorum culpa erit, ſi eos, quibus ſubeſſe, obedientię voto adſtringuntur, reuerentia proſequi negligant, aut recuſent. Quamobrem fratres ſatagere debent, vt omni tum ruſticitate, tum animi arrogantia depoſita duplici honore, ideſt maiori, quoad fieri poteſt reuerentia, vt explicat [c] Theodoretus, ſuos Superiores afficiant; vel vt interpretatur [d] Hieronymus, duplicem officij, ac doctrinæ honorem illis, velut Paſtoribus, ac Doctoribus impendant. Has enim velut geminas rationes quisque in ſuo Superiore intueri debet, quibus ad ipſum maximo honore proſequendum moueatur: officij nimirum dignitatem, qua Paſtores ſunt, & Doctrinæ ſplendorem, qua ſuos ſubditos erudiunt.

a Ad Tymoth. 5.
b Luc. 10.
c Theod. in 1. Thym. 5.
d Hieron. in 1. Ro. 5.

Verum id faciliùs, ac libentiùs ſubditi pręſtabunt, ſi in ſuis Superioribus eam muneris, ac perſonę excellentiam agnoſcant, qua Deum, cuius vices gerunt, ac poteſtatem participant, inter homines repręſentare, ac illius perſonam, & maieſtatem in terris referre valent. Inde enim Inclytus ille Ieſuitanæ Societatis [a] Fundator, potiſſimum reuerentiæ fontem hauſit, qua ſuperiores afficien-

a B. Ignat. Loyola epiſt. obedien. §. 4.

ciendos eſſe monet his verbis: *Sedulò vos in eam curã atque exercitationem incumbere cupio, vt Chriſtum Dominum in Superiore quolibet agnoſcere ſtudeatis: in eoque Diuinæ Maieſtati reuerentiam, atque obedientiam ſumma cum Religione præſtare.*

Et quamquam nemo facilè ſuperioris vitam iudicare debeat: attamen ſi quæ in Prælati moribus improbitas nulla tergiuerſatione celari poſſit; id eos ab inſtituto reuerentiæ munere mouere non debet; neque enim in eo priuata perſona, ſed dignitas; non hominis conditio, ſed Vicaria Dei poteſtas; neque meritum, ſed diuinum planè munus ſpectandum eſt, quibus honor, ac reuerentia debetur, vt docet [b] Bernardus his verbis: *quod etſi iam manifeſtè innotuerit indigna Prælati alicuius vita: vt nihil omnino diſſimulationis, nihil excuſationis admittat; propter eum tamen, in quo eſt omnis poteſtas, ipſum, quem modo talem nouimus, excelſum reputare debemus: non præſentibus Perſonæ meritis, ſed ordinationi Diuinæ, & dignitati ipſius officij deferentes.* Maximam igitur ſuis ſuperioribus, tam interiùs, quam exteriùs reuerentiam exhibere fratres aſſueſcant. Interiùs quidem illos reuerentia afficient, ſi eoſdem ex animo diligant, honore dignos exiſtiment, & de ipſorum officio, ac dignitate ſublimia ſentiant. Exteriùs verò eos honore proſequentur, ſi ea reuerentiæ, ac ſubiectionis ſigna ijs exhibere curent, quibus Superiorem proſequi decet. Ea verò ex Doctrina Patrum quàm plurima enumerantur. Primum eſt coram ſuperiore caput nudare. Aliud venienti aſſurgere. Aliud tranſeunti caput inclinare. Cum ſedente non ſedere, ſed ſtare. Præeuntem ſubſequi; eo trãſeunte ſiſtere. cedere loco digniori, ac via. ſiniſtrò tantum lateri adhærere; loquentem nunquam interrumpere, ſed audire. Sedenti, aut ambulanti non nimis

[b] S. Bern. ſerm. de Aduentu.

nimis appropinquare; cum eo non contendere, aut illũ verborum importunitate laceſſere. In cachinnum coram illo non erumpere. eo præſente non clamare; caput, aut manus illius non tangere. Incompoſito corpore, aut habitu ante illum non exiſtere. Debitis honorũ titulis eundem proſequi. Denique ab omni cõtemptus ſigno abſtinere. Si Generalis, aut Prouincialis fuerit, aut ex maioribus Superioribus quispiam, eos decet nõ niſi genuflexo alloqui, & eodem modo eos loquentes audire, eorumque iuſſa capeſſere. Si Iuniores fratres ſint non tàm maioribus, quàm minoribus etiam ſuperioribus idem reuerentię ſignum pręſtare debent; vt vetuſtus fert noſtrę Religionis vſus, quę omnia honoris, ac reuerentię ſigna Prelatis debita eſſe tradunt [a] D. Bonauentura, [b] S. Benedictus, [c] Smaragdus, [d] Camaldulenſes, [e] Ioannes Trullus, [f] Seruatius, [g] Vmbertus, [h] Regulę Societatis Ieſu, atque alij Regularum expoſitores.

Cæterum cum varij ſint honorum tituli, quibus Superiores iuxta cuiuſque dignitatem proſequendi ſunt. In his ſupremus, qui Generali Miniſtro, Procuratori Ordinis, aut ijs, qui his muneribus functi ſunt, & Definitoribus Capituli Generalis debetur, eſt (Admodum R. Patris.) Hoc paulò exilior eſt, qui viſitatorem Generalem, Miniſtrum Prouincialem, Viſitatorem Prouincialem, & Definitores Capituli Prouincialis, aut talibus officijs iam functos decet, nempè (R. Patris.) Infimus tandẽ, qui eſt (Admodum Venerandi Patris,) ad Cuſtodes, Guardianos, & Vicarios locorum ſpectat, qui nunquam Definitoria dignitate ſunt potiti; quibus vniuerſos, ſuo cuique honoris titulo ſeruato, ita affici oportet, vt qui debitos cuique honores denegauerit, irreuerentiæ proculdubio maculam contrahat, qui verò ampliori, quàm par eſt, ex ijs quempiam titulo exornauerit, fœdę

adula-

a D. Bon. p ſpec. p. 1. c. 6.
b S. Bened. reg. c. 36.
c Smaragd. in cap. 4. & 63. Reg. S. Bened.
d Camal. li. 1. c. 63.
e Trull. li. 4. c. 25. §.
f Seruat. one ſp. 18. iuſt. u. 6.
g Vmber. li. de inſtr. off. c. 5.
h Reg Soc. Ieſu. reg. 22.

adulationis ſuſpicione non vacet.

Denique Superiorem ſuum quiſque honoret, vt Patrem. Appellatio enim iſta, quæ, teſte [a] Hieronymo, Religioſorum maximè Superioribus conuenit, & pietatis eſt, & poteſtatis, vt [b] Tertullianus loquitur. Pietatis quidem propter paternæ curæ ſimilitudinem, quam erga ſubditos, tanquam filios gerunt; Poteſtatis verò ob iuriſdictionem, quam velut Iudices erga ſubditos exercent, ex quibus in ſubditis tùm amor, tùm filialis timor erga ſuperiorem oriri debent: atque vtriusque ratione debita pietati, poteſtatique reuerentia ex ijsdem proficiſci.

[a] S. Hieron. ep. 14. ad cclant.

[b] Tertull. li. de orat. c. 2.

Hæc autem vt faciliùs ſubditi erga ſuperiores præſtare poſſint, tria potiſſimùm vitia illis vitanda ſunt. Primum eſt ſuperbia: ne ſcilicet ſuos ſuperiores iudicent, aut honore minus dignos eſſe exiſtiment; vel quod peius eſt, in eos arroganter inſurgant: Initium enim omnis peccati, atque adeo omnis irreuerentiæ mater ſuperbia eſt, quæ nec Deum timet, nec homines reueretur. Idcircò hanc priùs Religioſus ab animo expellere debet, vt tam interiùs, quàm exteriùs debitam ſuo Superiori reuerentiam exhibeat.

Alterum eſt ruſticitas: non illa quidem, quæ ſancta eſt, quæquè religioſum hominem ab Aulicorum moribus, ac conuerſatione longè diſiunctum ad religioſam ſimplicitatem transfert: ſed ea dumtaxat, quæ congruū alteri honorem deferre neſcit, quæ ſanè vitioſa ruſticitas eſt, atque eò damnabilior, quo ſub ſimplicitatis nomine debita reuerentiæ ſigna ſuperiori denegare audet, nequè enim vera ſimplicitas, quæ virtus eſt humilitati cognata, adeo ruſtica eſt, vt honoris, ac reuerentiæ, quæ Prælatis etiam exterius debetur ſit ignara. Quapropter qui religioſi haberi volunt, veram ſimplicitatis virtutem

tutem ex animo ampleɛtentes, vitioſam ruſticitatem abijciant,quæ irreuerentiam fouet.

Poſtremò tandem illis nimia cum Superioribus familiaritas vitanda eſt; ſiquidem experientia quotidiana compertum eſt, ex nimia familiaritate ſępè contemptum,ac irreuerentiam gigni: ex ea enim quædam agendi, atque dicendi libertas oritur, quæ metum illum, ac verecundiam,quæ reuerentiæ comites eſſe ſolent,quæque è Superioris Maieſtate fluunt in animo perimit. Denique incredibile eſt,quot nimia familiaritas, non ſolum cum Superioribus, verùm & cum cęteris ſiuè ęqualibus,ſiuè ſenioribus contracta,reuerentiæ cuilibet debitę vulnera inferat:ex quo id tandem exploratum eſt, trina hęc Cerberi capita, quę debitam ſuperioribus reuerentiam deglutiunt,vero Religioſo cum primis pręcidenda eſſe.

Verùm & Superiores ita vitam inſtruere debent, vt ſe omnibus honorabiles prębeant: is enim facilè contemnitur, cuius vita deſpicitur: Pręcipuè verò erga ſubditos ita ſe gerant,vt omnes tanquam filios diligāt, & congruo honore proſequantur. Nemini auſterè imperent; nullum ſua poteſtate opprimant: linguam à verbis iniurioſis, ac imperioſis in primis compeſcant: benignè ac modeſtè cum omnibus loquantur, manſuetudinem ſeruent. Meminerintque extra delictorum culpas, ſe omnium eſſe ſeruos, ac Miniſtros. *Rectorem te poſuerunt* (inquit [a] ſapiens,) *noli extolli,ſed eſto in illis quaſi vnus ex ipſis*. [a] Eccleſ. 32.

Denique forma facti gregis ex animo, vt Apoſtolus monet,curent ſubditis magis virtute,& exemplo,quàm auctoritate pręeſſe.

Quod ſi interdum ſubditus correptione indigeat; id non aſperè,non violenter,non impetu fiat: ſed correptionem

tionem ſuperior tanto lenitatis, ac manſuetudinis ſpiritu attemperet, vt in ea paternam potiùs diſciplinã, quã vindictę appetitum, aut ſuperbię typhum oſtendat.

DE CONSILIIS SVPERIORVM curioſè non indagandis.

CAP. X.

PLurimas ſępè tùm publicas, tùm priuatas perturbationes peperit curioſa rerum inueſtigatio, earum præſertim, quę ad ſuperiorum gubernationem ſpectant, quas dum anxij ſcrutatores, velut Canes venatici, qui vniuerſa odorantur, ſagaciter exquirunt. Duo potiſſimum incommoda in ordinem inuehunt. Aut enim ſi ſuperiorum conſilia aſſequuntur, non rarò rectam eorum gubernationem impediunt, dum eorum deliberationes carpunt, ac iniuſtis calumnijs inſequuntur, vel etiam immaturè produnt; vel ſi ad ea minimè pertingunt, (quod frequentiùs accidit) falſis rumoribus, ac ſuſpicionibus omnia replent. Quo fit, vt huiuſmodi curioſas de rebus Superiorum inquiſitiones, tanquam Ordinum peſtes, vniuerſi penè regularium auctores iuſtiſſimè damnent. Hanc inſequitur S. [a] Baſilius ita ſcribens: *Cæterum nequis facilè in huiuſmodi vitium, ſecus de Antiſtite ſuſpicandi, aut iudicandi cum detrimento tùm ſuo, tùm Reliquorum etiam Fratrum incurrat: illud in vniuerſum obſeruari in Conuentu debet, vt nullo modo quis curioſè Antiſtitis conſilia perueſtiget, aut in eius facta anxiè inquirat.* Hanc [b] Carthuſienſes in ſuis Conſtitutionibus prohibent, & viſitatoribus mandant, vt eos, qui de Domorum reginiinè curioſè inquirunt, aut in eorum adminiſtratione vltrò non vocati, ſe intromittunt, durè repre-

[a] S. Baſil. In Reg. fuſ. Diſp. q. 48.

[b] Carth. 2. Stat. ca. 14. nu. 8.

reprehendant, ac corripiant. Hanc [c] S. Ignatius Ieſuitanæ Societatis Fundator his verbis damnat: *Quę à ſuperioribus circa adminiſtrationem agenda ſunt, nemo curioſè ab alijs exquirat: ſed vnuſquisque ſibi, ac muneri ſuo attendens, quicquid de ſe, atque alijs conſtituendum erit, tanquam de manu Domini expectet.* Eandem quoque [d] Clerici Regulares S. Pauli; atque aliæ, Regularium Congregationes, velut peſtiferam expellunt.

[c] S. Ignat. Loyol. reg. comm. reg. 71.

[d] Cle. Reg. S. Pauli Inſtit noui c. 18 § 6.

Quapropter tam pernicioſam luem nos quoque à Sacro noſtro Minorum Ordine euulſam optantes, primùm quidem vniuerſos Fratres in Domino hortamur, vt propriæ vocationis memores, ſe ipſos totos in rerū ad ſe pertinentium cura occupent. Inde enim fiet, quod S. [a] Baſilius monet, vt minimè in aliorum, ac pręſertim Superiorum conſilijs exequendis ſint curioſi. Frequēs [b] S. Dorothæi dictum illud erat: *Tuam ipſius rem agito;* cui quilibet religioſus mordicùs inhærere debet, ac meminiſſe, ſe non in alienam, ſed in propriam tantum meſſem falcem mittere debere, neque ad aliorum, ſed ad ſuam tantum vineam excolendam vocatum eſſe.

[a] S. Baſil. Reg. fuſ. reſp. 48.

[b] In vita S. Doroth.

Deinde ſe ipſos tutò ſuis Superioribus credant; quid enim ſi ipſi apud Deum Iudicem pro animabus noſtris rationem ſunt reddituri: an non æquum eſt, vt quibus animas committimus, exteriorum quoque regimen abſque vlla hæſitatione relinquamus? Audiant [c] Baſilium: *Cum illi animas noſtras gubernandas commiſimus, tanquam de ijs rationem redditur o, prorsùs abſurdiſſimè facimus, ſi huic fidem in rebus competentiſſimis abrogamus.* Id enim vitij ex diffidentia, ac reuerentię defectu erga Superiores potiſsimùm oritur.

[c] S. Baſil. Reg. fuſ. reſp. 48.

At verò ſi Religioſis ea virtus altè animo inſideret, qua omnem ſui ipſorum curam, ac ſolicitudinem in Deum proijcientes, vniuerſa de manu Domini expe-

ctarent, ac velut rationabilia iumenta è Superiorum du ctu, tanquam ex Dei nutu penderent, facilè profectò curioſas huiuſmodi de conſilijs, ac rebus agendis Superiorum interrogationes, & anxias percunctationes abſcinderent: quibus interdum, tum ſocios Prouincialium, tū Superiorum amicos, ac beneuolos, tū aduenas Fratres, & eos, quos arcanorum conſcios eſſe poſſe ſibi perſuadent, moleſtia afficiūt, & ſi nihil ab eis expiſcari valeāt, protinùs in coniecturas, in ſuſpicionem, in temeraria iudicia proruunt; & cum potiùs falſa diuinent, quàm vera aſſequantur; ſuo ſe ipſos vitio lædunt, ac erroris ſui pœnas luunt, dum mentis tranquillitate omiſſa, perturbato animo fiunt, cogitationibus afflictantur, & cęteros in eandem animi perturbationem impellunt.

Hac igitur Fratres ſe moleſtia liberent, ſibi ipſis attēdant, De ſuperioribus benè ſentiant: cuncta nudè de manu Domini pręſtolentur; & omnem curioſitatem circa Superiorum actiones, deliberationes, conſilia abijcientes, vera animi apud ſe ipſos tranquillitate fruantur, illius dicti memores: *Viue Deo, tecumque habita*.

DE MVTVA INTER FRATRES reuerentia ſeruanda, & reuerentiæ gradibus.

CAP. XI.

NOn modo Superioribus, quibus reuerenter, ac humiliter ſubeſſe diuina lege iubemur; verum & maioribus, & inferioribus, & æqualibus debitū vnicuiq; honorem, ac reuerentiam exhibendam eſſe, vox eſt [a] Apoſtoli monētis: *Omnes honorate, fraternitatem diligite*. Equū enim eſt, vt qui ſuperno Dei munere ad cęleſte brauiū vocati, in Dei filios cooptati ſunt, ac diuina vocatione donati, ſublimem Religionis ſtatum aſſequuti

[a] 1. Petri 2.

ſunt,

ſunt, ac perfectiſſimè Deo famulantur, certatim honore ſe inuicem præueniant, vt idem Apoſtolus ſuadet: id enim & æquitatis ius, & iuſtitiæ virtus requirit, quæ quod ſuum eſt, vnicuique tribuit. Hinc [b] Bernardus: *Redde* (inquit) *ſuperiori, redde inferiori, redde æquali, cuique quod debes, & dignè celebras Aduentum Christi, parans in iustitia ſedem ſuam*. Quod confirmat [a] Iſidorus ita ſcribens: *Potiori gradui competentem reuerentiā tribue, & iuxta dignitatem vnicuique redde honorem*. Neque enim idem omnibus honor impendi debet; ſed qui cuique proprius eſt, iuxta dignitatem eſt compenſandus; ita tamen, vt nemo, tametſi infimi gradus exiſtat, ſuo apud nos honore careat. Ex hac enim mutua Fratrum reuerentia quamplurimæ naſcuntur virtutes, & vberrima inter religioſos pax, & concordia nutritur.

[b] S. Bern. ſerm. 3 de Aduentu.

[a] S. Iſid. li. de Sinon. c. 16. in fin.

Sed quoniam inter nos varij Perſonarum gradus diſtinguntur; ſunt enim Lectores, ſunt Prædicatores, ſunt Sacerdotes, ſunt Clerici, ſunt Laici, ſeu Conuerſi. His quis cuique honoris, ac reuerentię gradus debitus ſit, explicandum erit.

Primum igitur Diſcipulorum erga Lectorem tantus debet eſſe honos, ac reuerentia, vt eos velut parentes, non quidem corporum, ſed animorum exiſtimare debeant, à quibus non eſſe naturę, quod cum brutis animantibus commune habent, ſed bene eſſe, quo diuinam imitantur naturam, acceperunt; ob hanc enim cauſam Ariſtotelis dictum [b] à Laertio, & [c] Philoſtrato relatum laudatur, cum ait: *Maioribus dignos honoribus eſſe parentes, qui liberos instituiſſent, ijs, qui tantum genuiſſent: quod his vita ſolùm, illis prętereà vitæ bene digendæ ratio debeatur*.

[b] Laert. li. 5. in Ariſt.

[c] Philoſt. li. 6. c. 14. de vita Apol.

Hinc ſanctus [d] Iſidorus Peluſiota geminas in Mgiſtro rationes animaduertit, quibus illi à Diſcipulis reueren-

[d] Iſid. Peluſ. lib. 2. ep. 26.

tia debetur; nimirum quia Diſcipulorum parens eſt, & Gubernator, quas rationes fuſiùs explicans [a] D. Thom. docet, duplicem Magiſtris reuerentiam à Diſcipulis pręſtandam eſſe. Primum ob excellentiam Doctrinæ, quæ reſpectu Diſcipulorum in Magiſtro reſidet, tùm ob aliquod munus regendi, quod Magiſter erga Diſcipulos exercet, dum illos in docendo regit, & ad finem dirigit, quo etiam ſpectat illud [a] Hieronymi: *Aliud eſt conferre aliud diſcere; inter cōferentes æqualitas eſt; inter Docentem, & Diſcentem, minor eſt ille, qui diſcit.* Quamobrē (vt aliàs dictum fuit) Diſcipuli ſtudijs operam dantes Lectores ſuos omni non modo reuerentia proſequantur, verum & in ijs, quæ ad ſtudiorum rationem ſpectāt, ijsdem humiliter ſubſint.

[a] S. Thom. 2. q. 102. a. t. 1.

[a] S. Hieron. epiſt. ad Galat. 2.

Lectores è regione Diſcipulis ſe faciles, ac affabiles præbeant, atque omnes ęquali Charitatis affectu diligentes, eos tùm in pietate, tùm in Doctrina erudiant, vt alibi expſicatum fuit.

Pręedicatores ſacrum Dei Verbum euangelizantes, velut Apoſtolicum munus obeuntes, B.P.N. [b] Franciſcus extremum ſpiritum agens Teſtamento nobis reuerendos reliquit. Hi enim (vt ipſe ait) velut ſpirituales Parentes ſpiritum nobis, ac vitam, (non quidem naturalem, ſed ſupernaturalem) miniſtrant. Quæ profectò B. Patris ratio pro omnibus, quę in hoc genere afferri poſſent, vna ſufficere debet; nam, vt [c] Bernardus ait: ſi Parentes carnis noſtræ germaniùs propter naturam diligimus, & reuerentia proſequimur, certè ſpirituales eruditores ſuos quiſque profuſiùs propter gratiam debet honorare. Atque inde in [d] Concilio Calcedonenſi Flauianus Epiſcopus hæc de Prædicatorij muneris honore his conſona diſſeruit: *Pietate, & recta prædicatione verbi veritatis nihil honorabilius Sacerdotibus: omnis enim*

[b] S. Franc. in teſt.

[c] S. Bern. ſerm. 50. in Cant.

[d] Epiſt. ad Leon. PP. quæ eſt in præamb. Concil. Calcedon.

enim noſtra ſpes, atque ſalus, & retributio promiſſorum bonorum in his eſt. Quapropter Clemens Romanus Petri Apoſtoli documenta referens, hæc inter alia habet: Princeps Apoſtolorum (inquit) manifeſtè cunctos audientes inſtruebat dicens; Videntur mihi qui loquuntur verba veritatis, & qui illuminant animas hominum, ſimiles eſſe radijs ſolis, qui vt proceſſerint, & apparuerint mundo, celari vltra, aut occultari nullatenus poſſunt; dum non tam videntur ab hominibus, quàm videre omnibus præſtant. Vnde benè per ſe ipſa veritas ad veritatis præcones ait: vos eſtis lux mundi. Ex quibus ſanè explicatum eſt eos, qui laborant in verbo, omni apud nos in honore eſſe habendos.

Ad Sacerdotes venio, quorum tam ſublimis, & excellens dignitas eſt, vt eam digno honore nemo proſequi poſſit. [a] Chryſoſtomus integros de Sacerdotum dignitate, ac diuino propemodum honore illis impendendo libros conſcripſit. Beatus Martyr, [b] Ignatius Sacerdotium ſummum honorum eſſe dixit, qui in hominibus conſiſtunt. [c] Ambroſius Sacerdotes Regibus cultu, ac veneratione antecellere probat. Alij denique Patres [d] Gregorius Nanzianzenus, & alter [e] Nyſſenus, [f] Ephrem, [g] Iſidorus, [h] Hieronymus, [i] Gregorius nihil frequentius quàm honorem Sacerdotibus deferendum exagitant.

Sed ijs omnibus prætermiſſis, vnum illud nobis ſufficiat, quod B. P. N. Franciſcus in ſuo teſtamento ſcriptũ nobis his verbis reliquit: *Et ipſos* (inquit,) *& omnes alios Sacerdotes volo ſuſpicere, diligere, & honorare, tanquam Dominos meos, & nolo in ipſis conſiderare peccatum, quia filium Dei in ipſis diſcerno, & Domini mei ſunt. Idque propterea efficio, quia nihil video corporaliter in hoc ſeculo de ipſo Altiſſimo filio Dei, præter quam ſanctiſ-*

[a] S. Chryſ. trib. lib. de Sacerdot.
[b] S. Ignat. Epiſcop. ad Smyrn.
[c] S. Ambr. li. de dign. Sacerd. c. 2.
[d] Gregor. Nanz. orat. 1. nu. 125.
[e] Nyſſen li. de ritu Moyſis.
[f] Ephrem to. 1. ſerm. de Sacerd.
[g] Iſid. Peluſ. li. 3. Ep 20.
[h] Hieron. Ep. 1. ad Heliod.
[i] S Greg. li. 4. reg. Ep. 31.

ſſimum corpus eius, & ſanctiſſimum ſanguinem ipſius, quod ipſi conſecrant, & recipiunt, ipſique ſoli cæteris administrant.

Idcircò Sacerdotes ſiuè Nouitij ſiuè Profeſſi, tàm in Choro, quàm in Menſa cęteros omnes, qui Sacerdotes non ſunt, pręcedant. Ac pręterea ęquum eſt, vt tranſeunte Sacerdote omnes caput aperiant: nemo, etiam Clericus, aut Laicus cum Sacerdote niſi ab eo rogatus, conſedere audeat; & tunc quidem ſi in domibus ſecularium ſint, non ęquali gradu, ſed ſella paulò longiùs à Sacerdotis ſella retroacta ſedeant. Locus honoratior tam in via, quàm in conſeſſibus ab ijs, qui Sacerdotio non fruuntur, Sacerdotibus tribuatur. Nullus niſi nudato capite Sacerdotem alloquatur; nemo Sacerdotē, multo minùs Superiorem alloquens abiectiſſimum illū loquēdi modum vſurpet, qui fit per Tu, tibi, te, vel vos, vobis: hunc enim modum tanquam Religioſę obſeruātię, quę Sacerdotibus debetur, violatorem omnes penitus [a] Ordines à ſuis conuerſationibus repellunt; ſed eo potiùs vtantur, qui apud modeſtos, ac morigeratos homines vſitatus habetur: nimirum, veſtra Paternitas, hęc enim appellatio honoris Sacerdotibus debetur, qui ſoli Patrum nomine vocari debent, velut ad ſpirituales filios generandos apti; vt apud pleroſque [b] Ordines lege receptum eſt: quod etiam nouiſſimè [c] Clemens VIII. Pont. Max. approbauit, cum decretum illud Clericorū Regularium, qui Miniſtri Infirmorum nuncupantur, ſua auctoritate confirmauit, quo ſancitur, vt Sacerdotes tātum Patres appellari, ac nominari valeant. quod etiam apud nos perpetuò obſeruari, ac cuſtodiri ęquum eſt: nimirum, vt pręter Sacerdotes nullus ex Clericis, quantumuis ſacris initiatus, neque ex Laicis licet ſenior tàm loquendo, quàm ſcribendo Pater nominetur, aut veſtrę

Pater-

[a] Vmb. lib. de Inſt. off. c. 2. §. quid membra.
[b] Cler. Reg. S. Pauli in reg. côuerſ. pars 2. c. 4. Carmel. S. Eliæ p. 1. conſt. c. 14. §. 6.
[c] Cle. VIII. in Bulla cô firm. Ord. miniſt. Infirm.

Paternitatis appellatione afficiatur; ſed Fratres communi nomine nuncupentur: nec tamen ruſticus ille loquendi modus, Tu, tibi, te, dum cum ijs agitur, vſurpetur; ſed modeſtior illa verborum forma, quę fit per vos, vobis, vt apud nos mos eſt, vſitetur.

Clerici inter ſeuerioris Diſciplinę annos adhuc conſtituti, Sacerdotes non niſi genuflexi alloqui audeant: Laici quoque tametſi ętate prouecti, tam in exteriori obſeruantia, quàm in modo conuerſandi, eam erga Sacerdotes reuerentiam, ac humilitatem pręſeferre diſcāt, quam Sacerdotalis ordo, ac dignitas poſtulant. Nouerintque maximam ſui ipſorum muneris partem, atque adeò Laicalis nominis gloriam in eo conſiſtere, vt altiſſimam ſui ſtatus perfectionem humilitate, & erga alios, pręſertim Sacerdotes reuerentia, acquirant. Huc enim ſpectat quod de a B. Egidio B. P. N. Franciſci ſocio litteris traditum eſt: quod inter alia adminicula, quibus ſublimem perfectionis gradum conſcendit, illud potiſſimum fuit, quod erga alios reuerentię cum primis ſtudioſiſſimus fuit: quo fit, vt obuiantes ſibi Sacerdotes, multò magis Superiores, humili capitis inclinatione excipere, illis caput aperire, locum dare, & omnia reuerentię ſigna, quę ſuperiùs exarata ſunt, illis exhibere debeant.

a Chron. lib. 1.

Iam verò ad Clericos, ac Laicos accedo, quibus proprius cuique gradui honos proculdubio deferendus eſt. Porrò ſicut Clerici Sacerdotibus primas in omnibus deferre debent, eosque tanquam Patres, ac Diſpenſatores Myſteriorum Dei, dignis honoribus proſequi; ita Laici Clericis tāquam Sacrorum Altarium Miniſtris, & in ſortem Domini vocatis, caput aperire, digniori loco cedere, primas tam in Proceſsionibus, quàm in menſa tribuere, atque ea honoris ſigna exhibere debent: quę

ſacrum

ſacrum Clericatus miniſterium ſuaptè natura, velut debita expoſcit.

Clericis è regione erga Laicos Fratres eam reuerentiam ineſſe oportet, vt omnes, atque eos præſertim, qui ſeniores ſunt, atque ætate graues, velut matres honorare debeant, ijsque caput nudare, dicto citiùs obſequi, reuerentiam tam verbis, quàm vultu oſtendere. Cum ijs non ſedere; venientibus aſſurgere, loquentes non interrumpere, aſſerentibus non contradicere, & tanquã ſenioribus honorem ſenectuti debitum deferre. Sic enim decet Iuniores ſeniorum Canitiem venerari: nam vt [a] Sapiens docet: *Dignitas ſenum canities eſt*; quæ cum apud omnes vtique gentes, teſte [b] Ambroſio, ſit honorabilis, tùm maximè apud Religioſos honore digna eſt, qui validioris ætatis curſum in Dei obſequios ſumma cum laude peregerunt.

[a] Prouerb. 20.
[b] Amb. in 1 Thym. 5.

Cæterum inter æquales non ętas, ſed Religioſæ profeſſionis antiquitas iuxta veterum ſanctorum placita ordinem præſcribat: ita vt iuxta [c] B. Hieronymi ſententiam, quicunque Monaſterium primus ingredirur, primus ſedeat, primus ambulet, primus Pſalmum dicat, primus in menſa manum extendat, prior in Eccleſia communicet; nec ætas inter eos quæratur, ſed Profeſſio; quod etiam [d] S. Benedicto, [e] ac pleriſque ex illis prioris æui Patribus placuit.

[c] S. Hier. Præf. in Reg. S. Pachom.
[d] S. Bened. Reg. c. 63.
[e] Smaragd. in cap. 63. Reg. S. Benedi.

Poſtremò Fratres vniuerſos hortamur in Domino, vt omni tumore longè ab animo pulſo, quo debitus alteri honor trucidatur, vitioſaque ruſticitate remota, quæ irreuerentiæ eſt parens, demùm nimia familiaritate exploſa, quę contemptores animos parit, mutua ſibi viciſſim honoris, ac reuerentię ſigna vbique impendant; multum enim (vt [a] Ambroſius ait) ad roborandam dilectionem valet, cum ſecundum Doctrinam Apoſtolicam

[a] Ambroſ. Epiſ. 81 ad Demet.

cam

cam inuicem ſe homines honore prę ueniunt: & alter alterum Superiorem exiſtimantes, amant ſeruire ſubiecti, & neſciunt tumere Prælati. Etenim cum nihil magis fraternam Charitatem iugulet, ac pacem inter fratres turbet, quàm opinio contemptus, quæ illius animũ inuadit, qui debito honore fraudatur. Profectò ad mutuam Charitatem inter fratres conciliandam, ac tenendam, animique ingenuitatem declarandam nihil vtilius, ſi D.[b] Bonauenturæ credimus, eſſe poteſt, quàm vt iuſtum cuique honoris debitum exoluamus. Deferre (inquit) humiliter ſocijs honorem, Charitatis eſt fraternæ fomentum, conſcientiæ bonæ, illuſtriſque animi euidens argumentum; vix, niſi ſocio deferas, cum ipſo proficies. Certent igitur Fratres, vt ſe inuicem honore præueniant: qui ſuperiores ſunt, ſubditos eo honore afficiant, qui pro cuiuſque dignitate cuique proprius eſt, vt ſubditorum ſibi amorem, ac beneuolentiam concilient; ſubditi quoque debitum Superioribus honorẽ impendant. Sacerdotes maximo apud omnes in honore habeantur, vt is, qui in ipſis Sacerdotij auctor eſt, in his cum primis honoretur: Iuniores ſenioribus, licet æquali, aut minori dignitate præditis, velut maioribus reuerentiam exhibere diſcant; id enim & veneranda ſenectus, & Canities longa annorum ſerie diuinis obſequijs comparata, depoſcunt. Seniores ſe Iunioribus affabiles, ac ſociabiles exhibeant, ijſque dilectionis paternæ gratiam impendant, vt eorum honore frui poſſint. Aequales æqualibus, nec non Inferioribus mutua cum reuerentia occurrant, vt perpetuò inter Fratres teneri Charitas poſſit. Ita fiet, vt Apoſtolicum conſiliũ, quod [a] Petrus ſuadet, cum ait: *Omnes honorate, fraternitatem diligite;* & [b] Paulus poſt ipſum inculcat dicens: *Charitate fraternitatis inuicem diligentes, honore inuicem præuenientes,*

[b] S. Bonau. 2. p. ſpec. p. 1. c. 6.

[a] 1. Petri 2.

[b] Rom. 12.

uenientes, quo planè indicant fraternam Charitatem ex mutua honoris exhibitione pendere, apud nos tandem feliciùs impleatur.

DE DISCIPLINA IN MVTVA *Fratrum conuerſatione ſeruanda.*

CAP. XII.

Religioſorum conuerſatio multis virtutum inſignibus clara, ac illuſtris eſſe debet, vt à Cœleſti Angelorum conuerſatione, cuius ipſa typum gerit, propiùs abeſſe conſpiciatur. In his ordine prima eſt morũ grauitas, ac compoſitio, quæ in omni conuerſatione propterea ſeruanda eſt, ne mentis leuitas, quę ſcurrilitates, cachinnos, ineptas lętitias, murmurationes, detractiones, ac pleraque eius generis vitia parit, animum diſſoluat. Hac enim grauitate, quæ pondus animæ à [c] Gregorio appellatur, deſtitutus animus facilè in omnem, tùm verborum, tùm actionum diſſolutionem ruit.

[c] Gregor. mor. l. 19. c. 4.

Debent igitur, qui ad mutuam conuerſationem accedunt, prius animum grauitate, ac maturitate, velut præſidio munire, vt nihil vanum, nihil ſcurrile, nihil ad riſũ, & cachinnos mouens effutiant; ſed quæ ſeria, quæ vtilia, quæ neceſſaria ſunt, ac ſpirituali profectu digna, hæc tantum animo verſent, hęc verbis depromant, hæc alijs cogitanda, ac pertractanda proponant: *Ridere, aut rideri* (inquit [a] Hieronymus) *ſecularibus relinque. grauitas tuam perſonam decet:* quandoquidem teſte [b] Baſilio, non abeſſe à ſe intemperãtiam ſignificat is, qui profuſo nimis, petulantique riſu teneatur. Porrò ſi de immoderato riſu hæc à Patribus dicuntur, quid de ſtultiloquio, quid de ſcurrilitate, quid de obſcęnis verbis, atque

[a] Hieron. Ep. 8. c. 7.
[b] S. Baſil. regul. fuſ. reſp. 17.

que alijs intemperantiæ vitijs, quæ ex mentis leuitate fluunt, dicendum erit; quę c Apoſtolus ab omnium nedum Religioſorum perſonis effugari iubet? c Epheſ. 5.

Teneant igitur verborum, & actuum grauitatem, ac maturitatem, quæ tùm ex rerum vtilium colloquio, tùm ex modeſta, ac tranquilla verborum prolatione, tum ex capitis ſtabilitate, oculorum demiſſione, frontis ſerenitate; vultus hilaritate, inceſſus grauitate, manuum continentia, geſtuum ordinatione, deniq; ex totius corporis recta, ac religioſa cõpoſitione, potiſſimũ declaratur.

Altera, quæ in domeſtica conuerſatione virtus erigitur, eſt humilitas, quæ religioſam grauitatem ita comitari, & attemperare debet, vt grauitas ſine humilitate non ſit, ne ſuperbiat; & humilitas cũ grauitate ſit coniuncta, ne nimis ſit deiecta. Hæc porrò humilitas ſi non fictè, aut apparenter, ſed ſincerè, ac profundè Religioſi animo inſederit: id illi in mutua conuerſatione præſtabit, vt cũctos voce remiſſa, & vultu placido alloquatur: neminem deſpiciat, neminem mordeat; irrideat nullũ: a nullum dictis, aut factis laceſſat, cum nullo contendat; nulli verborum procacitate, aut importunitate ſit oneroſus, lubenter omnibus cedat; cæteris vbique primas tribuat, aliorum dicta, aut facta, quæ laude digna ſunt commendet: prę alijs doctus, aut prudens haberi non expetat. Cęterorum ſenſus, aut ſcita ſuis anteponat: quę minus interdum ab alijs doctè, aut ſubtiliter prolata ſunt, prudenter diſſimulet, aut benignè interpretata in meliorem ſenſum conuertat. Aliorum mores, ſi quãdo improbi ſint, ęquo animo ſuſtineat. Hęc tandem humilitas Religioſum virum omnium oculis gratum, & amabilem reddit.

a S.Bonau. de perfect. Relig. li. 2. c.31.

Tertia mutuę conuerſationis virtus eſt circumſpectio, qua quilibet in familiari cęterorum conuerſatione

vti

vti debet: ne ſcilicet quemquã dicto, aut facto pre ignorantia lędat: facilè enim ex ore euolat verbum ioco, aut relaxandi animi gratia dictũ, quod cum ex pręſentibus, aut abſentibus quempiam pupugerit, illud non iocosè, ſed ſerio, & ex animo prolatum iudicatur; ex quo ſępiſſimè [b] iurgia, rixę, odia, maleuolẽtię, ſimulationes ebulliunt, quę vix vlla deindè ſatisfactione verborum extingui poſſunt. meminerint, ſanctorum doctrinam eſſe, vt omnia verba bis ante ad limam veniant, quàm ſemel ad linguam: ac pręterea hanc animi cautionem, ac circumſpectionem in omnibus quoque alijs, tàm verbis, quàm actibus adhibeant: vt ſe ipſos ab omni caſu, ac labe puros cuſtodiant; cum enim familiaris conuerſatio non nihil animum laxet, & liberiorem tam in loquendo, quàm in agendo hominem efficiat, planè difficilè erit, niſi cuſtodem quiſque ſui ipſius circumſpectionẽ adhibeat, vt in cunctis animi motibus, cogitationibus, affectionibus, in omnibus quoq; sẽſibus, verbis, ac corporis actionibus, moderationẽ illã ſeruet, quę recti mẽſurã, ac modũ non excedat. Circũſpecta itaq; ſit Religioſorũ cõuerſatio, & oculis plena, vt in ea nihil niſi rectum, & ex omni parte ſanctum admittant.

b Bern. ſpe. p. 1. c. 31.

His, & quarta virtus, quę eſt Honeſtas adnectẽda eſt, vt honeſta conuerſatio dici, & eſſe poſſit. Porrò honeſta conuerſatio erit, ſi cuncta obſcęna verba, geſtus, actus corporis, demũ quę obſcęnitatem aliquo modo pręſeferũt, à ſe procul ablegare ſtudeant. Idcircò ab Hiſtoriarum, aut rerum geſtarum narratione, quę turpia aliqua admiſta habent, quibus & animi pudor, & honeſtorum aures offendi poſſunt, penitus abſtineant. Erubeſcat honeſtus animus naturalia membra, ac membrorum partes, quę honeſtè nominari non poſſunt, proprijs nominibus appellare, aut eorum mentionem facere; nihil

nihil enim religioſam honeſtatem magis labefactat,quã turpium huiuſmodi rerum pertractatio, quæ turpem ipſam quoque conuerſationem reddunt. Muliebrem quoque verborum mollitiem, adulatoria illa humilitatis verba, quæ aulam ſapiunt, quibus ſeculares homines,alios Heros,ac Dominos, ſe ipſos ſeruos catenis nexos ventilant, vitare debent. Hæc enim religioſos viros dedecent, quos maximè ſermonis grauitas,ac ſimplicitas exornant.

Præterea in geſtibus corporis, atque in omni membrorum actione honeſtas illis ſeruãda eſt, quam profectò violant, [a] qui aliorum vultum, aures,barbam,caput, collum,manus, nulla neceſſitate poſtulante,contrectãt, aut qui laterum contractu riſum aliis mouent. Vel qui alterius cingulum, aut manum geſtandam accipiunt; Vel qui oſcitantes brachia, ac tybias coram aliis nimis extendunt.Vel qui nares in proſpectu manibus abſque ſtrophio emungunt,aut in aliorũ oculis conſpuunt, vel aliquam corporis partem, præſertim verecundam perfricant, aut laſciuum aliquem geſtum præferunt. Hæc, & pleraque alia, quæ ijs addi poſſunt, morum honeſtas à ciuili conuerſatione expellit.

[a] S. Bonau. ſpec. p. 1. c. 24.

Ad hæc propria cuique reuerentia in omni conuerſatione ſeruanda eſt,vt omnibus grata eſſe queat. Irreuerentiæ enim vitium,cum aliorum honorum depaſcat, præſentes conturbat,pacem fugat, rixas ſuſcitat, inimicitias ſerit, & omnia honeſtæ, ac religioſæ conuerſationis bona abſorbet.Sed cum de reuerentia cuique exhibenda ante hæc diſſeruerimus, hìc tantum addere ſufficiat, ad irreuerentiæ vitium pertinere irriſiones,ſarcaſmos,verborum vulnera,importunas loquentium interpellationes intempeſtiuas, inter loquendum interrogationes,altercationes,animoſitates; [b] ſenioribus quoque non

[b] S. Bonau. ſpec. p. 1. c. 6

non deferre, æqualibus non cedere, inferiores contemnere, cum ſuperioribus contendere, ac debitos cuique honoris titulos non reddere: ac denique aliquod verbis, aut nutibus erga cęteros contemptus ſignum declarare, irreuerētē animum indicant; quapropter inter cōuerſandum omnes mutuæ reuerentiæ ſtudeant, vt honorabilis conuerſatio eſſe poſſit.

Poſtremò vt Religioſorum conuerſatio ad Angelicā, ad Cęleſtem conuerſationem, quam profectò imitari debet, proximè accedat; id in primis curãdum eſt, vt in ea nihil, niſi cœleſte, ac diuinū agitetur, quo ædificari, & ad virtutes propelli animus queat. Idcircò perniciofa, inepta, ſtulta, ac inutilia colloquia, quæ ſæpè de Bellis Principum, de progreſſu Bellorum, de Regum vita, & praua Regnorum adminiſtratione, de vitijs quarundam nationum, atque aliarum laudibus, de rebus aliorum geſtis, aut gerendis; de aliquorum ordinum inobſeruantia, vel æmulatione; de Pręlatorum, aut aliorum Fratrū exceſsibus, atque alijs huiuſmodi rebus inſtitui ſolent, a procul à Religioſorum noſtrorum conuerſatione abigantur, neque enim ab ijs animus abſque murmurationis, aut detractionis vulnere vnquam recedit. Vana porrò, ſecularia, leuia, iocoſa, ſcurrilia verba, quæ, teſte Apoſtolo, ad rem non pertinent, iampridè omnium ferè Sanctorum Patrum ſententia damnata, à Monachorum conuerſatione procul effuganda ſunt.

a S. Ber. ſer. 85. in Cāt. S. Bon. ſpe. p. 1. c. 31.

Reſtat igitur, vt in omni conuerſatione ſermo noſter, vel de diuinis rebus ſit, vel de ijs, quæ ad virtutem, & diuinam dilectionem accendunt; in quibus non diſputatio, ſed deuotio, ac profectus tantum quærenda ſunt. Plura huiuſmodi, de quibus ſermo in domeſticis colloquijs haberi poteſt, recenſet b B. Laurētius Iuſtinianus ita ſcribens. *Studeant ergo Chriſti ſerui, cum in vnū con-*

b B. Lau. Iuſtin. de diſc. & perfect. monac. conuer. c. 15.

congregantur, & inuicem reperiuntur, ſemper de rebus neceſſarijs, vel de animæ profectibus habere ſermonem; maximam namque, & indeficientem loquendi materiam inuenient, ſi de miſeria præſentis vitæ, de periculis huius peregrinationis, de varijs tentationum generibus, de Diaboli fraudibus, & de vitiorum deformitate: de virtutum ornamentis, & meritis, de mortis ineuitabili neceſsitate; de Pœnis Inferni, de Regno Dei, & præmio Paradiſi: frequentius verò de Dei ineffabili Charitate humano generi per Chriſtum, & in Chriſto exhibita. De huiuſmodi autem tam pro Dei amore, & dilectione, quam pro audientium ædificatione, & ſuimet profectu Dei ſerui tractare non deſinant ſpiritualibus ſpiritualia propinantes.

DE DISCIPLINA SERVANDA IN animi remiſsionibus.

CAP. XIII.

ANimi relaxationes, quas humana infirmitas omninò aſpernari non patitur, tales apud noſtros eſſe debent, vt nec frequentes ſint, nec ſpiritus interitum moliantur, ſed potiùs ad virtutum profectum prouocent. Eutrapelia enim, quæ maioribus curis animum exuit, & hominis mentem quotidianis laboribus fatigatam recreat, ea tantum ratione virtus exiſtimatur, ſi Diuo [a] Thomæ æquum eſt credere, quod virtutum metam non excedens, hominem ad præclariora facinora obeunda parat, & quodammodo vires eidē ſuppeditat.

[a] D. Thom. 2. 2. q. 168. art. 2.

Quapropter animi remiſſiones apud nos ſint raræ, vt auſteros pœnitentes decet, quorum vita lachrymis

 po-

potiùs, quàm oblectationibus reſperſa eſſe debet: nimirum tribus tantummodo anni temporibus, vt veteri conſuetudine iam receptum eſt, quæ maiora tùm Aduētus, tū Quadrageſimæ, quę Benedicta à nobis nuncupatur, tū Quadrageſimę maioris Ieiunia pręcedant. In his honeſtę recreationes per tres, aut quatuor circiter dies ea moderationis, ac temperantię virtute celebrentur, vt in his nihil, niſi virtute dignum conſpici queat; quæ enim iure ipſo prohibentur, nimirum aleas, aut carthas pictas, aut aliud quid ſimul ludere, nec nominari debent in nobis.

At neque, qui religioſam vitam, ac perfectionis ſtatum profitentur illiberale illud, petulans, flagitioſum, obſcęnumque iocandi genus amplecti debent, quod à Patribus damnatur: nimirū puerorum more ſaltare, aut vociferari, aut ſcurram agere, aut in ſcęnam Hiſtrionum more prodire, aut cachinnis inſiſtere, aut baculo, vel manu cum alijs iocari, aut quempiam ſarcaſmis ſectari, aut mundanis cantilenis delectari; denique ſe totū animo, & corpore in exteriores oblectationes, ac diſſolutiones diffundere, cum nulla in his animi virtus, ſed vitium potiùs, quo honeſta recreationis virtus perimitur, conſpiciatur.

Sunt enim quidam ad omnem mentis diſſolutionem adeo procliues, vt cum primùm honeſtis recreationibus fores aperiuntur, protinus totum religioſum hominem exuant, atq; ita animum relaxent, ſeù potiùs diſſoluant, vt nullam animæ curam neceſſariam, nullam honeſti menſuram ſeruandam, nullam virtutis regulam cuſtodiendam eſſe putent. a At Ambroſium docentem audiant: *Caueamus* (inquit), *ne dum relaxare animum volumus, ſoluamus omnem armoniam, quaſi concentum quendam bonorum operum.*

a Ambr. off. c. 20.

Atque

Atque ij quidem ignorare non debent animi relaxationes adeò temperatas eſſe debere, vt grauioribus curis, non virtute animum exuant. Prçterea à Religioſo homine ita ſuſcipiendas eſſe, vt ex ijs melior, & ad omne virtutis opus peragendum promptior efficiatur.

Denique ſciant ita animum aliqua ſpiritualis rigoris remiſſione eſſe recreandum, vt nunquam à ſe ipſo diffluat, ſed intra religioſæ honeſtatis, ac virtutis ſepta ſe ipſum contineat. Quamobrem eam ſibi recreationum genera eligant, in quibus religioſa potiſſimùm ſimplicitas, quæ noſtrorum propria eſt, eluceat; quibuſque animus ædificatur; neque his ad ſatietatem, ſed ſobriè, & parcè vtantur. In his vero Religioſus ita lętetur, ita animum laxet, vt religioſam grauitatem, honeſtatem, ac maturitatem nunquam dimittat; neque ſecùs in animi remiſſionibus ſegerat, quàm ſi ſecularium oculis expoſitus eſſet. Ac tandem ita à ſpiritualis vitæ curis, ac ſolicitudinibus paulisper reſpiret, vt tamen eas penitus non intermittat, ſed auidi mercatoris inſtar ita ipſis animi oblectamentis, quæ aduentitias merces exiſtimare debet, vtatur, vt ex his ſpirituales opes augeat.

DE DISCIPLINA IN NEGOTIIS IN VRBE gerendis neceſſaria.

CAP. XIV.

QVamquam Clericum negotiantem, vt peſtem fugiendum eſſe [a] Hieronymus docet, Monachū verò curialem fieri pleraque Eccleſiaſtica [b] decreta prohibent. Si tamen, quos Chriſti Charitas vrget, aut obedientiæ vis ad aliqua negotia in vrbe tra-

[a] Hieron. epiſt. 2. ad epet.

[b] Concil. Calced. ar. 15. Can. 4.

tractanda impellit, eò prudentiores, ac circumſpectiores eſſe debent, quò in his gerendis animus varijs plerumque cogitationibus affectus, ac diſtractus, minus ea cogitat, quæ ad proximorum ædificationem ſpectāt: quo fit, vt niſi accuratiſſimam ſibi cuſtodiam adhibeāt, neceſſe ſit religioſorum conuerſationem nonnunquam de mundano puluere ſordeſcere.

a Reg. Societ. Ieſu Reg. 41.

a Quapropter id Fratres in primis caueāt, ne vlla negotia apud Principes, Magiſtratus, aut ſeculares homines agēda ſuſcipiāt, quę vel à noſtro inſtituto aliena, vel eidē minus conſentanea ſint, quæ enim vel virtuti detrimentum afferunt, aut Religioſę vitę officiunt, multo magis, quę Religionis ſplendorem minuunt, vel famā commaculant, angue, & Dęmone peius vitāda sūt. Ea verò, quę neceſſaria, quę honeſta, quę Religioſo nomine digna exiſtimantur, non antea gerenda ſumantur, quā à Superiore iniuncta fuerint, ad quē potiſſimū ſpectat iudicare, an ea amplectenda ſint, aut dimittēda; nemo igitur ſubditorū (vt aliàs dictū fuit) ad quodcunq; negotium, tametſi pium in vrbe tractandum cuiquam ſe ipſum offerat, aut ſui copiam faciat; ſed Superioris iuſſum expectet.

Ibidem. Cler. Reg. S. Pauli Enchiridion q. 2. c. 1.

Parentū, aut propinquorum negotia non vltrò, neq; facilè apud ſeculares Magiſtratus, aut Principes Superiores cuiquam agenda cōmittant niſi eius generis ſint, quod ſine magno Charitatis, aut pietatis dāno pretermitti non poſſint; iā enim huiuſmodi negotiorū ſeges tā copioſè hodiè in Ordine excreuit, vt Principum Curię, Magiſtratuum Tribunalia, Nobiliū Domus hiſce negotiatoribus plena ſint; quibus ad nauſeam vſq; ſtomachantur. In his verò illud miſerandum eſt, quod cū huiuſmodi negotiatione erga Parentes pij videri velint, in ſe ipſos crudeliores exiſtunt, dum perfectionis ſpiritū,

quo

quo Deo viuere cœperant, immaniter in ſe ipſis trucidant. Impius eſt, vt D. [a] Bonauentura docet, qui animæ ſuæ pro Parentibus eſt crudelis. Horum miſeriam deplorat [b] Bernardus ſub nomine cuiusdam Monachi, qui ſuos parentes his verbis inſectatur: Non ſufficit vobis, inquit, quod me in hanc ſeculi miſeriam miſeri miſerũ induxiſtis, quod in peccato veſtro, & peccatores peccatorem genuiſtis, quod in peccato natum de peccato nutriſtis: niſi etiam inuidendo mihi miſericordiam, quam conſequutus ſum ab eo, qui non vult mortem peccatoris, filium inſuper gehennæ faciatis? O durum Patrem? ò ſçuam matrem? ò parentes crudeles, & impios, imò non Parentes, ſed peremptores, quorum dolor ſalus pignoris, quorum conſolatio mors filij eſt? Qui me malunt perire cum eis, quàm regnare ſine eis; qui me rurſus ad naufragium, vnde tandem nudus euaſi, rurſus ad ignem, vnde vix ſemiuſtus exiui, rurſus ad latrones, à quibus ſemiuiuus relictus ſum, ſed miſerante Samaritano iam aliquantulum conualui; reuocare conantur; & militem Chriſti propè iam rapto cœlo triumphantem (quod non in me glorior, ſed in eo, qui vicit mũdum,) ab ipſo iam introitu gloriæ tanquam Canem ad vomitum, tanquam ſuem ad lutum, ad ſeculum reducere moliuntur.

[a] S. Bonau. ſpec. p. 1. c. 30.
[b] Bern. ep. 11.

Si porrò, quibus negotia in vrbe gerenda à Superioribus committuntur, primum negotia ipſa Deo precibus commendent: deinde vndique ſibi circumſpectionis oculos inſtar animalium, quæ apud Ezechielem plena oculis leguntur velut Cuſtodes adhibeant, mores componant, verba appendant; ne in aliquo labantur. Ita verò pium huiuſmodi Religionis, ſiuè Alterius tractent negotium, vt non hominum, ſed Dei negotium ſe gerere putent: in verbis ſint parci, in voce demiſſi, in reſ

ponſis prudentes,ac conſiderati,in vultu benigni,& affabiles, in inceſſu graues, mortificationem in oculis, & cæteris corporis ſenſibus præſeferant, neque adeo totũ animum in negotio gerendo effundant,quin mentem in Deo ſuſpenſam ſemper geſtent.

DE DISCIPLINA CVM EXTRANEIS ſeruanda.

CAP. XV.

QVoniam plerunque accidit,vt extranei,ſiuè ſeculares,ſiuè Alterius Ordinis Religioſi alicuius rei gratia ad nos confluant: nos contrà vel ad eos inuiſendos,vel alia impellente cauſa ad ipſos accedamus. Si, quibus cum illis conuerſatio neceſſaria eſt, Virginis honeſtatem imitari debent,cum primum,vel in publicum prodire,vel extraneum alloqui parant,vt totos ſe in honeſtiſſimam corporis formam, ac morum elegantiam componant. In vultu verecundiam, in oculis deiectionem,in facie hilaritatem, in manibus continentiam, in pedibus conſiſtentiam,in verbis ſobrietatem,in reſponſis prudentiam ſeruent. Hoc enim pacto religioſus,vir cui inter ſeculares nonnunquam conuerſandum eſt ita moribus compoſitum, adeò præclaris virtutibus imbutum,atque omni ex parte diſciplinatum,ſe omnium oculis præbere debet,vt qui Religioſorum vitam rigida cenſura perſtringere ſolent,nihil non modo in ipſo habeãt, quod reprehendant, verùm quamplurima reperiant, quæ magnopere commendent,ſuſpiciant,imitentur,ita vt ex eorum conuerſatione meliores fiant.

Vt igitur Fratrum conuerſatio ſecularium diſciplina ſit,quædam regulæ obſeruandæ ſunt.Prima eſt,vt à nimia

mia

mia ipſorum familiaritate caueant; Religioſum enim (vt aliàs dictum fuit) cum primis grauitas decet, quam in omnibus verbis, geſtibus corporis, & actionibus ſeruare debet, præſertim cũ inter ſeculares verſatur; ne in oppoſitum leuitatis, quæ nimię familiaritatis cognata eſt, vitium labatur. Porrò grauitas cum Religioſum animũm imbuerit, ita omnem vitioſam familiaritatem, fugat, vt tamen auſteritati, aut nimiæ ſeueritati fores non aperiat, quæ ſeculares ab eorum conuerſatione arceãt. Nam, vt monet [a] Bernardus ad Eugenium ſcribens: *Nec auſteritatem (*inquit*) ſuadeo, ſed grauitatem, illa Infirmiores fugat, hæc reprimit leuiores, illa, ſi adſit, odibilem; hæc, ſi deſit, contemptibilem reddit: in omnibus tamen modus melior. Ego nec ſeuerius velim, nec diſſolutius.* Quid hac mediocritate gratius, vt nec de ſeueritate ſis oneri, nec de familiaritate contemptui? Nimiam igitur cum ſecularibus viris familiaritatem vitet, quæ religioſi ſtatus apud ipſos exiſtimationem ita minuit, honorem depaſcit, ſplendorem obnubilat, Candorem maculat, ac tandem eum contẽptum parit, vt quos ob ſublimẽ Religioſi inſtituti rationem antea adeo ſuſpiciebant, atque admirabantur, vt neque ad ipſos propè accedendum putarẽt, eoſdem ob nimiam familiaritatem ita contemptibiles habeant, vt iam nihil inter mundanos, ac regulares homines diſcriminis intereſſe credant.

[a] S. Bern. li. 4. de cõſid. c. 6.

Id egregiè explicat [a] Petrus Damiani ita ſcribens: *Apud quoſdam* (inquit) *abſentis Monachi auctoritas grauis eſt; ſi autem præſens adfuerit, nullius iudicatur eſſe momenti.* Quod eleganti ſimilitudine illuſtrat, paulò poſt ſubdens: Apud ſeculares nempè Religioſus quiſq; veluti pictura eſt; Pictura namque, ſi procul aſſiſtat, inhianter, & cum auiditate perſpicitur; ſi iuxta ſit, contempti-

[a] Petr. Damian. in Apolog. c. 26.

temptibilis iudicatur, & ſpiritualis quiſque carnalibus abſens quidem timori, præſens autem videtur eſſe deſpectui.

At verò cum primis mulierum, tametſi piarum, familiaritatem fugiant; nihil enim Religioſo viro ijs perniciosius eſſe poteſt. Audiant [b] Hieronymum monentem: *Si pudicitiam ſeruare quæris, fœminam, quam benè videris conuerſantem, mente dilige, non corporali præſentia*; cuius rei rationem reddit, ita ſcribens: *Ianua enim Diaboli, via iniquitatis, Scorpionis percuſſio, nociuumque genus fœminarum est, cum proximat stipula incendit ignem.*

[b] Hieron. d vita Cler. ad Oceanũ.

Altera regula eſt, vt ſi nullum negotium vrget de rebus diuinis, vel de ijs, quæ ad ſalutem, ac ædificationẽ ſpectant, cum extraneis ſemper loquantur. Seruum enim Dei, vt [c] D. Bonauentura monet, de Deo loqui decet, vt fiat, quod ſcriptum eſt: ſi quis loquitur, quaſi ſermones Dei; an non turpe eſt Mundi contemptorem, & cœleſtium contemplatorem de rebus mundanis, præſertim coram ſecularibus differere? quos à Mundanis potiùs ad Cęleſtia pertrahere deberet. En quã grauiter monet B. [d] Petrus Damiani ad Marinum ſcribens: *Caue* (inquit) *fili Cariſſime, ne quando intra Clauſtra Monaſterij conſtitutus de ſecularibus negotijs colloquia cum ſecularibus commiſceas; & ſicut referre, ita nihilominus & audire contemnas.* Tum quæ nam ſint huiuſmodi colloquia recenſens ſubdit: *Et re vera, quid Monacho nanijs? quid mihi perſtrepentium Iuridicorum fora, Tribunalia Iudicum. Aulas Regum intra Monaſteriorum ſepta pertrahere? Quid mortuo homini narrare de prælijs, dotales tabulas, inter tales, diuortio interueniente, reſciſſas, illos titulis efferre natalium, infamare alios nouitate Cerdonum?* His itaque, & huiuſmodi nugis inaniter occupari

[c] S. Bonau. ſpec. p. 1. c. 31.

[d] B. Pet. Damian. ad Marin. ep. 114.

pari quid, quæſo, eſt, niſi à perſpicuo fonte diuinæ laudis fauces auertere, & cęnoſi luti ſpurcitias ore verſare.

Poſtrema tandem regula eſt, vt cum extraneis breuiter agant: mirum enim eſt, quot bona longa cum ſecularibus conuerſatio Religioſo viro eripiat; quotuè mala, atque incommoda ferat. Primum namque [a] ex frequenti ſecularium congreſſu feruor, ac deuotio ergà res ſpirituales tepeſcit, & retunditur, quarè non immeritò, qui eo delectantur, balneo, ac pixidi vnguenti plenæ apertis comparantur. Vnde calor, ac bonus odor euaneſcunt. Deinde mores graues, & optimi, teſte [b] Climaco, quos multo tempore, atque ingenti labore comparauerant, momento temporis amittuntur. Præterea prolixæ cum ſecularibus confabulationes mentem à propoſito vitæ ſpiritualis, ac cœleſtibus deſiderijs auocant, & omnem ſpiritualem lętitiam interimunt, vt animaduertit S. [c] Antiochus his verbis: *Laquei* (inquit) *& pedicæ ſunt aſpirantibus ad ſalutem ſecularium congreſſus, ac prolixæ eorum confabulationes mentem prorſus auocant à Dei glorificatione, & ſpirituali lætitia.*

[a] S. Antioch. hom. 101.

[b] Climac. Gr. 3.

[c] S. Antioch. hom. 102.

Innumera verò mala, quæ frequens cum ſecularibus conuerſatio gignit, non facilè enarrari poſſunt. Sicut enim, qui ollam, ac picem tetigerit, vt monet [a] ſapiens, ab ijs inquinabitur; ita ex attactu, & affectu ſecularium, in eorum conuerſatione ſemper aliquid fuliginis, ac mũdanarum ſordium à Religioſo contrahitur, quibus maculatur: atque id quidem ijs accidit, qui firmi, ac ſtabiles iudicantur. Nam infirmiores ſępè numero frequenti ſecularium colloquio ad Aegyptum reuocãtur. Hinc enim B. [b] Laurentius Iuſtinianus pleroſque Religioſos nimia hac ſeculariũ familiaritate irretitos deplorat his verbis: *O quot temporibus noſtris fuerunt* (inquit) *qui tan-*

[a] Eccleſiaſt. 13.

[b] B. Laur. Iuſtin. lib. de diſcip. c. 22.

tanquam ardentes lampades, & mundi luminaria lucebant coram hominibus: paulatim ex conuerſatione ſecularium, & confabulatione tepefacti, ad priſtina opera ſecularis vitæ mirabiliter redierunt. Huiuſmodi caſus, ac ruinæ, rationẽ reddit S. [c] Ephrem ita ſcribens: *Qui conuerſationibus gaudet mundanis, ſeculum nondum ſe odiſſe oſtendit; nam ſicut qui ignem excitat, flammam ſuſcitat: ita & mundana colloquia paſſiones, & affectiones prauas in corde Monachi commouent.*

[c] S. Ephr. to. 2. p. 46.

Quis verò linguæ fluxum in prolixis colloquijs à malo cohibuit? quo plerunque ordinis arcana pateſiunt, aliorum peccata deteguntur, bonis interdum detrahitur, Principum geſta ſugillantur, Magiſtratuum Decreta ad priuatam cenſuram reuocantur; ac demum rerum omnium, quę in orbe fiunt, temeraria diſcuſſio agitatur.

His tandem accedat, quod extranei vel temporale, vel ſpirituale ex noſtrorum conuerſatione ſolatium expetunt: ſi temporale tantummodo quærant, profectò quàm citiſſimè reſcindenda huiuſmodi conuerſatio eſt, imò & fugienda; cum nihil præterquam mundanum, & ſeculare ſapiat. Quod ſi ſpirituale à nobis ſubſidium, ac ædificationem expectant, quid tam multa verborum copia, aut diuturnis colloquijs opus eſt? Cum ſpirituali viro ſermo breuis, ac compendioſus ſale conditus magis quàm prolixa oratio ad nauſeam vſque interdum protracta, ſatisfaciat. Id docet S. [a] Antiochus ſic ſcribens: *Quod ſi propriùs adeunt nos de animæ ſalute conſultari; cum iſtis licet texere ſermonem cum verborum compendio, quæ alioquin diuino condita ſint ſale: illinc & nos actutum proripiamus.* Plus enim hac noſtra breui loquentia ædificabuntur, quàm ſi longiſſimam orationẽ prorogemus de rebus ſeculi. Quapropter ſtudeant fratres, vt iuxta [b] Conſtitutionum noſtrarum præſcripta à fre-

[a] S. Antioch. hom. 102.

[b] Conſt. c. 11.

frequenti cum ſecularibus conuerſatione abſtineant. Quod ſi interdum cum ipſis agendum ſit, ita prudens, ac diſcreta eorum conuerſatio ſit, vt ſpiritualem profectum non impediat.

DE VISITATIONE, ET CVRA Infirmorum Fratrum.

CAP. XVI.

QVandoquidem Aegrotorum cura, ac viſitatio vnũ eſt ex grauiſſimis, ac neceſſarijs Chriſtianę pietatis officijs, non tam ex Diuinæ legis præſcripto, quàm ex ipſo naturæ fonte hauſtum, quo iubemur ea erga cæteros pręſtare, quę ab alijs nobis pręſtanda optamus. Id enim & Saluator docuit, cum ait: [c] *Prout vultis, vt faciant vobis homines, & vos facite illis ſimiliter*. Hinc B.P.N. Franciſcus accuratiſſimus vtriuſque legis æmulator noſtrorum Infirmorum curam adeo nobis inſtar præcepti in [a] Regula commendatum eſſe voluit, vt de ea ſcriptum reliquerit: Et ſi aliquis Fratrum in morbũ inciderit, reliqui fratres ita illi inſeruire debent, quemadmodum alios omnes ſibi ipſis inſeruire vellent. quibus verbis non ſolum omne Charitatis officium ęgrotis fratribus exhibendum iubet; verum etiam modum præſcribit, quo ęgrotorum cura, ac viſitatio à nobis ſuſcipienda ſit, & exercenda.

Et quidem cum plura ſacrarum [b] Scripturarum oracula, Plurima [c] Patrum teſtimonia, & cæterorum [d] Ordinum leges nos ad Infirmorum curam, ac viſitationem compellant: vnum B. Patris pręceptum nobis inſtar omnium eſſe debet, quod præ oculis nobis ſemper verſandum eſt, vt nihil à nobis officij prætermittatur, quod erga

[c] Matth. 7.

[a] Reg. c. 6.

[b] Eccl. 7. Matth. 25. [c] S Io. Damaſc. li. 2. parall. c 59. S Ephrem. tom. 2 in Doct. var. c. 35.

ga languentes fratres non impendatur.

Idcircò cum primùm aliquis malè ſe habere præter ſolitum ſenſerit, id Infirmario, aut Superiori confeſtim aperiat, vt opportunè morbo obuiam iri poſſit, non ſolum per Medici conſilium, ac curationem, ſed etiam per Religioſæ auſteritatis moderationem. Si quidem ęgrotis (vt monet [c] S. Bonauentura) opus eſt, præter medicamenta, relaxatione rigoris in victu, vigilijs, & huiuſmodi; nec non exemptione laboris in officijs, ſeruitijs, diſcurſibus, & ſimilibus, quapropter qui morbo aliquo laborare incipiunt, ipſa initia morbi Superiori pandant, ne augeatur ægrotatio, vitæque periculum ſequatur: Caueant tamen, ne inconſulto Superiore Medicum accerſant, aut medicamentum aliquod pro libito ſibi adhibeant; illud enim ſubdito interdictū eſt, qui totus à Superioris nutu, ac prouidentia debet pendere. Hoc verò frequentiſſimè ipſis ægrotis nocet, qui cum medicam artem ignorent, nec conuenientem, vel ſaltem minus opportuno tempore ſibi ipſi medicinam adhibere norūt, quo fit, vt ſumptum Pharmacum ſępè illis mortiferum eſſe contingat. Accedat, [a] quod nulli noſtrum, medicū agere licet; quod tum eccleſiaſtica, tum propria noſtrarum Conſtitutionum lege illis vetitum eſt.

Neque ſatis eſt, ſi dicat ęgrotus: medicum conſului. Nam Superioris quoque conſenſus, & approbatio neceſſaria eſt, vbi ad bonam gubernationem id ſpectare agnoſcitur; quia Superiori ea omnia nota eſſe debent, quę circa ęgrotorum curam, ac valetudinem geruntur, vt omnium ferè [b] ordinum legibus approbatum habemus.

Superior verò id ſui muneris eſſe ſciat, cum primum aliquem Fratrum in febrim, aut alterius generis morbum incidiſſe agnouerit: vt ſollicitam illius curā agat: ad

S. Gregor. Nian. or. 16. S. Bened. c. 36. reg. S Baſil. in Reg. breu. 155. [c] Cla. Reg. p. 2. conſt. c. 4. Eremit. S. Aug. p. 2. conſt. c. 14. Can. S. Salua. cap 21. conſt. nu. 9. Reg. Soc. Ieſu. reg 29 [c] S. Bonau. de sex alis Seraph. c. 4.

[a] C. ſententiam ne. Mu. vel Mona.

[b] Carth. p. 2. ſtat. c. 12. nu. 9. & 11. Cœleſt. cōſtit. c. 18 p. 6. Præd. cōſt. d. 1. c. 8. Reg. Soc. Ieſu reg. 18

ad Noſocomium transferat: Præfecti Infirmorum cuſtodiæ tradat, ac præter communem illius curam, quæ illi ab omnibus impendenda eſt, prçſertim in minoribus domibus alterum ex fratribus eiuſdem obſequijs iuxta Conſtitutionum noſtrarum ritum deputet, qui ei in omnibus ſedulò miniſtret, niſi tanta fuerit ægrotantium multitudo; vt ſinguli fratres ſingulis çgrotis ſufficere nequeant, quo in caſu bini quique ægroti ſingulos fratres ſaltem ſibi inſeruientes accipiant.

Verùm in quibus morbis id fieri oporteat, obſeruandum eſt ex D.[c] Bonauentura, tria genera Maleualentium diſtingui. Primum eſt ægrotorum decumbentium in lectis, veluti laborantium febri, podagra, ac ſimilibus morbis. ſecundum Infirmorum per domicilium: vt qui calculo, aut fiſtula, aut hemicrania, ac alijs huiuſmodi malis affliguntur. Tertium eſt eorum, qui determinatam infirmitatem non habent; ſed tamen ſunt corpore, vel ſtomacho debiles, vel viribus exhauſti, vt ſenes, ac Decrepiti: erga hos omnes, quamquam paterna Superioris cura, ac Fraterna Charitas ſe ſe extendere debet, ſingularis tamen illa Fratrum deputatio ad primũ tantum infirmorum genus contrahenda eſt; qui ſibi ipſis opitulari nequeunt, quoſque infirmitas, ingraueſcẽte morbo, ad aliquod vitæ periculum pertrahere poteſt.

[c] S. Bonau. de ſex alis Seraph. c. 4

Horum itaque curationi Superior maiori ſtudio, ac diligentia incũbat: Medicum maturè potiùs, quàm lente accerſat; morbi enim in ipſo ortu facilè intercipiuntur, ac interimuntur, qui diſſimulatione ingraueſcunt, ac difficilius curantur. Notum quippè eſt Diſticon.

Principijs obſta: ſerò Medicina paratur,
Cum mala per longas inualuere moras.

Porrò in Medico eligendo[a] Superior prudens, & cautus eſſe debet, ne ſcilicet Medicum, aut medicinç imperitum,

[a] G rſ.ro. 2.d. b.tia. Carth.

ritum, aut minus probũ ad Domeſticam Fratrum viſitationem eligat. Ille enim corpori, hic animo nocet; nam ex morbi,& curationis ignorantia,ſæpè ęgroto pro curatione interitus propinatur: cum verò quorundam Medicorum improbitas ea ſit, vt recuperandæ valetudinis gratia peccata ægrotis ſuadeant, quos [b] Innocentius III. Sub pœna anathematis à tanto ſcelere abſterret; vel corporis potiùs, quàm animæ ſaluti conſulentes habitus depoſitionem, lineas ſubuculas, linteaminum vſum, quæ omnia ab initio apud nos exulant; ac prætereà horarum Canonicarum intermiſſionem, carnium eſum in diebus vetitis abſque magna neceſſitate præcipiunt. His omnino à Fratrum viſitatione expulſis, Superior probum, pium, ac peritum tantum Medicum eligat,cui Regulæ, ac Ordinis auſteritates nõ facilè diſpenſandas eſſe, perſuadeat: Electum verò non facilè mutet,aut alios Medicos,ipſo incõſulto,ad ęgroti curationem accerſat. Nam,teſtè [a] Seneca,nihil ęquè impedit ſanitatem, ſicut remediorum, & Medicorum crebra mutatio. Non conualeſcit planta, quæ ſępè transfertur. Quod ſi morbi grauitas plura ſinterdum medicorum conſilia expetat, id [b] non ſine ordinarij Medici conſenſu fiat,ne is contemni ſe putet. Aegroti verò (vt par eſt) ordinario Medico ſint contenti; vnus enim, ac ordinarius Medicus ſatis eſſe debet pauperi ſeruo Chriſti, qui morborum potiùs afflictiones, ac moleſtias pati,quàm Medicorum turma ſepiri, optare debet.

[b] C. cũ infirmitas de pœnit.& remiſſ.

[a] Senec.ep. 2.

[b] Cle. Reg. p. 2. conſt. c.4. Camald. li. 1. conſt. ca. 36.

Cæterum quæcunque Medici conſilio pro ęgrotorũ curatione,aut victu conſtituta ſunt, ea Superior diligẽtiſſimè conquiſita;& ſi opus fuerit, per amicos ſpirituales nummis comparata, ijsdem congruo tempore ab Infirmario paranda curet: At neque ęgrotis ea quoque denega-

denegari debent, quæ ad honeſtum, ac religioſum ipſorum ſolatium conferunt, veluti florum vaſculis menſā ornare, folijs virentibus ſternere, florum quoque faſciculos, vel mala punica, aut perſica illis prę manibus geſtanda prębere, odoramenta ex aromatibus in cella excitare, ac ſimilia, quibus animus ęgrotantium plerūque exhilarari ſolet. Sępè etiam illos Superior ſuaui ſermone, ac dulci colloquio ſolari debet; & quamquā prudens, ac deuotus ęgrotans aliorum ſtimulo ad Sacramenta percipienda non indigeat, ſuperior tamen pro ſui officij munere ſuauiter ęgrotantem moneat, vt tempora pœnitentiæ Sacramento à Conſtitutionibus præſcripta non prætereat, & ſicubi morbum ingraueſcere animaduerterit, illum ad Sacrum viaticum, & ſi opus fuerit ad extremæ vnctionis Sacramentum percipiendum diſponat: cauens, ne ſub vllo omnino prætextu mortis periculum, cum imminet, laboranti tergiuerſando celet; ſed illud maturè potiùs eidem, dum ſenſus integri ſunt, aperiat: ne imparatum illum hinc diſcedere contingat. Denique ſuperior ſe vniuſcuiuſque ęgroti matrem ſe eſſe exiſtimet, ac materno quemque amore proſequatur; eo enim fiet, vt nulli pietatis, ac charitatis officio deſit, quo is iuuari queat. Hoc enim expreſsè argumento à carnali matre petito vſus eſt B. P. N. Franciſcus in Regula cum ait: Nam ſi Mater filium ſuum carnalem amat, ac nutrit, quanto diligentiùs quilibet Fratrem ſuum ſpiritualem diligere, & alere debet. Quod ſi ſpiritualis fraternitas ampliorem, quàm carnis maternitas dilectionē poſcit; quāto magis ipſa paternitas ſpiritus, quæ Superiori ſimul cum prælatione confertur, Charitatis viſcera erga languentes ſubditos debet effundere.

Atque hæc quidem de Superiore ſatis dicta ſint. Ad cęte-

cęteros fratres venio, quos eadem S. Patris lex ęgrotis omni obſequiorum genere adeſſe, ac inſeruire compellit; neque id tantum ſuperficialiter, aut perfunctoriè, ſed eodem prorſus modo, ac menſura, qua quiſque ſibi ipſi ęgroto ab alijs obſequia impendi vellet. Quamobrẽ fratres omnes hortamur in Domino, vt in hoc grauiſſimum Patris noſtri pręceptum ſeriò animum intendant, vt non ęgrè, aut ſegniter, ſed omni ſtudio, & diligentia ſe in ęgrotorum cura, ac viſitatione exerceant.

Infirmarij quidem munus erit, vt alibi dictum fuit, cum de officio pręfecti Infirmorum ageremus, Cibos, & Pharmaca ęgrotis parare: Medicum conſulere, eidẽ ęgrotum viſitanti aſsiſtere, atque ipſius pręcepta tam circa victus rationem, quam Pharmacorum compoſitionem, ſiuè adminiſtrationem ſeruare: Demum ea omnia de mandato Superioris, ac Medici conſilio agere, quæ ad ęgrotantium valetudinem conferunt.

Quę etiam Fratrum ſingulorum Infirmorum miniſterio deputandorum partes ſint, alibi explicauimus. Supereſt, vt de cęterorum fratrum viſitatione pauca dicamus. Duo ſanè in hac re grauiſsima perpendenda ſunt: Primũ ęgrotorũ viſitationem non tam ex regularis vitę pręcepto quã ex Diuini Iuris pręſcripto pendere. Quod Saluator noſter teſtimonio confirmare voluit, cum ęternę vitę dexteram ijs ſe retributurum promiſit, qui infirmos viſitarent. Contra verò ijs damnationis ſiniſtram ſtatuit, qui ęgrotorum viſitationem neglexerint: duplici illa tùm affirmatiua, tùm negatiua aſſertione in medium propoſita. *Infirmus eram, & viſitaſtis me.* Rurſus *Infirmus eram, & non viſitaſtis me.*

Alterum dum viſitatur infirmus, non tam infirmum, quàm Chriſtum ipſum in infirmo viſitari. Nam vt paſ-

ſim

ſim docent [a] S. Hilarius, [b] S. Hieronymus, [c] S. Iſidorus, ac reliqui Patres: quemadmodum Chriſtus eſt, qui in Fratre infirmo infirmatur; ita idem in fratre ægroto viſitatur. Quid acrioribus ſtimulis nobis opus eſt, quibus ad noſtrorum, ac aliorum ægrotantium viſitationem prouocemur? nam ſi Chriſto obſequia præſtantur, cum ægrotanti fratri exhibentur, quis iam ægrotis obſequi, inſeruire, viſitationis officium reddere refugiat? quis cunctetur? Id cogitare, atque alto animo fratres repetere debent, quoties hoc fraternæ Charitatis officium ægrotis impendunt, vt maiori ſpiritus alacritate, ac reuerentia illud præſtent. Impigrè igitur fratres ſemel, vel bis in die ad ægrotos inuiſendos accedant; indè enim & Charitas erga Deum, & Proximum augetur, & aucta charitas hominem in Dei dilectione ſtabilem reddit, id atteſtante [a] Scriptura his verbis: *non te pigeat viſitare infirmum; ex his enim in dilectione firmaberis.*

[a] S. Hil. in Pſal. 131. [b] S. Hier. in Matth. c. 25 [c] S. Iſid. in c. 4. Gen. [a] Eccleſiaſt. 7.

Veruntamen in hac ægrotorum viſitatione quædam vitanda ſunt, quædam alia præſtanda. Cauenda ſunt in primis quæcunque moleſtiam infirmis afferre poſſunt: Cum enim conſolatio ægrotis neceſſaria ſit propter membrorum cruciatus, quibus affligantur, profectò moleſti, ac oneroſi cõſolatores ij eſſe ſolent, qui immoderata voce, ac clamore non ſolum languentium, ſed etiam beneuolentium aures offendunt, & caput lędũt; qui crebris, ac importunis interrogationibus ægrotum fatigant; qui prolixiùs, quàm ferat infirmitas, ſermonem producunt: moleſtiores, qui diſceptationes de rebus Philoſophicis, aut Theologicis, vndè ægrotorum animus fatigatur, intempeſtiuè mouent; qui ſecularia negotia, aut res bellicas coram languente pertractant: moleſtiſſimi deniquè, qui de re aliqua cum ægrotis cõtendunt; qui illos obiurgant, reprehendunt, atq; ijs mor

borum cauſas exprobrant; qui mala ægroto ominantes, vel morbi diuturnitatem, vel mortem ante tempus prænunciant. Hi enim non tam infirmos conſolantur, quàm moleſtia afficiunt, & cruciant; quandoquidem eorum vitio, & imprudentia ſępè languentium morbus ingraueſcit.

a Cle. Reg. p. 2. conſt. c. 4. Reg. Soc. Ieſu Reg. 29.

[a] Qui igitur ęgrotum conſolari volunt, primùm quidem voce demiſſa loquantur, ac tanta moderatione, vt ei neque moleſti, neque graues eſſe poſſint: tùm verò de ijs tantum rebus cum infirmo placidè colloquantur, quibus ipſius animus exhilarari, ſimulque in Domino ædificari queat. Nequè verò ea infirmis iucūditas propinanda eſt, quæ ex ridiculis dicterijs cachinnum mouentibus apud mundanos homines excitari ſolet, quam à Religioſa ipſorum quoque beneualentium fratrum conuerſatione procul amandauimus; ſed ea dumtaxat, quæ ſpiritualem lætitiam, qua ægrotus ad ſalutem ædificatur, in animo parit: quam [b] S. Ephrem tum ex ſacrarum Scripturarum teſtimonijs opportunè commemoratis, quibus ad morbi tolerantiam animus accenditur, tum ex Paſſiöne Domini, tum etiam ex Sanctorum exēplis petendam eſſe monet.

b S. Ephrē. c. 2. in doct. var. c. 35.

c Cle. Reg. S. Pauli Ench. p. 4. c. 18

Denique qui ęgrotos inuiſunt, [c] caueant, ne ipſis hæc, & illa remedia proponant, quæ ęgrotantis animū ad eorum cupiditatem pelliciant; inde enim plerūque & valetudinis, damna, cum inconſulto Medico ea ſibi interdum conferantur, ac vitę pericula ſunt ſequuta; ſed ſi quid eius generis cuipiam in mentem venerit, Præfecto Infirmorum aperiat, vt de eo, ſi opus fuerit, medicum conſulat.

DE

Digitized by Google

DE DISCIPLINA IN VISITATIONE ſecularium Infirmorum ſeruanda.

CAP. XVII.

PIæ,ac fraternæ viſitationis officium non ſolùm Domeſticis, ſed etiam extraneis in ſeculo ęgrotantibus à nobis ſtudiosè exhibendum eſt, quotiès illud ipſi à nobis depoſcunt, vt integra legis iuſtitia, quę ab hoc Chriſtianę pietatis opere pendet,obtineri poſſit. Hinc enim B.P.N.Franciſcus diuino ſpiritu afflatus inter ipſa Ordinis initia, quotidianis leproſorũ, atq; aliorũ contagioſo morbo laborantiũ obſequijs dilectos filios deſtinare ſolitus erat, vt ab eo nos poſteri addiſceremus ſeculariũ quoquo morbo laborantiũ curã, ac viſitationẽ, ſicubi res poſtulauerit,ad nos quoq; pertinere,eamque ſummo ſtudio,ac pietate à nobis peragendam eſſe.

Quę verò in ea diſciplina obſeruanda ſit, paſſim explicant Patres [a] Auguſt. integrum librum de viſitatione Infirmorum conſcripſit. Concilia Narnatenſe, Epaunẽſe,& Oxonienſe multa de viſitandorũ Infirmorum norma tradunt. Gregorius Nanzianzenus, Ioannes Damaſcenus, Dorothęus, & pleriq; alij patres plurima de ijs, quę in ęgrotorum viſitatione, tum vitanda, tum prędſtanda ſunt,diſſerunt: ex quibus nos ſummatim aliqua ad noſtrorum inſtructionem perſtringemus.

[a] S. Aug. de viſit. Infir. Conc Narnet. c. 4. Cõc. Epau. c. 18. Cõc. oxon. c. 2. S. Gregor. Nanz. ar. 16 S. Io. Damaſ. lib. 2. S. Doroth. Ser. 15.

In primis qui ad conſolandos ęgrotos accedit, antequã Domo exeat,ęgrotos,ac ſe ipsũ Deo fuſis precibus cõmendet,deindè apud ſe pia aliqua loca tũ ex ſcripturis,tũ ex Patribus, tum ex Sanctorũ geſtis hauſta reuoluat,ad cõſolãdos ęgrotos idonea, quibus poſtea opportunè vtatur. Cũ primũ verò ęgrotantis cubiculũ ingreditur,Euangelica,ac nobis cõſueta pacis deprecatione

a Concil. Nam.c.4.

infirmum adſtãteſq; placidè ſalutet, dicens: a *Pax huic Domui*, vel *Dominus det vobis ſuã ſanctã pacẽ*: ſi ibi ſit vaſculũ aquę benedictę, ea ſe ipsũ, ac infirmũ aſpergat; tum ad lectum accedens, blandè, ac leniter ipſum alloquatur. Qualitatem, & cauſam morbi, ſi modò commodè loqui poreſt ægrotus, ab eo ſciſcitari poterit; eo enim & recreatur infirmus, & indè anſam prudẽs cõſolator arripiet, eum ad altiorem morbi cauſam, ac principium erigendi, nimirum ad ipſam Dei prouidentiam, cõſilium, ac benignitatem, quę ſupremæ ſunt omnium ęgritudinum cauſæ, quas ſuauiter ad noſtrum profe-ctum diſponit.

Sin Infirmus graui morbo laborat, primũ quidẽ alacri vultu laborantẽ ſalutet, eumq: ad ſpiritualẽ lætitiã animo cõcipiendã, vel ex aliquo ſcripturarum teſtimonio, vel S. Patris auctoritate prouocet; tùm verò ab eo leniter percunctetur, nũ pœnitentię Sacramento peccata expiauerit, quod ſi id nondum prędtitiſſe acceperit, verbis ſuauibus ad ſuorum peccatorũ confeſſionẽ alliciat, ac prudẽter periculi admoneat: nec nõ ad cętera quoq; tum ſacrę Euchariſtiæ, tùm extremę Vnctionis Sacramẽta, cum opus fuerit, poſcenda, animum augeat.

Pleraq; ęgroto neceſſaria, ac vtilia ſuggerere poterit, prout Perſonę, ac temporis ratio poſtulauerit. Inter hęc vt omnem ſpem ſuam in Deo repoſitam habeat, vt morbi moleſtias pro Dei amore patienter ſuſtineat: vt ſubſtantiam ſuam, dum adhuc integer ſenſus, & ratio in eo vigent rectè diſponat; vt rectam fidem, quam ſancta, ac Romana tradit Eccleſia conſtanter teneat: vt de Dei miſericordia nunquã deſperet; vt peccata ſua Eleemoſynis redimat: vt ijs, à quibus aliquid damni, aut moleſtię paſſus fuit, ex animo ignoſcat, & è regione ab omnibus, media ſatisfactione, ſibi ignoſci poſcat, quibus

ali-

aliquod damnũ intulerit: vt anteactę vitę iacturã, poſterioris emẽdatione reſarcire promittat. Deniq; vt mortẽ, ac vitã ęquè de manu Domini ſe accepturũ profiteatur.

In his tamen videat modeſtus conſolator, ne lõgiori ſermone, aut importunis interrogationibus (vt Superiori capite dictũ fuit) ęgroto ſit moleſtus. Cętera quoq; quę ibi cauẽda monuimus, hic ſibi vitãda proponat. Verum prętere id modis omnibus, caueant, ne tacitè, vel expreſsè, quouis colore quęſito, verbum aliquod inſinuẽt, quo monaſterio aliquid ab ęgroto legari ſuadeãt: neque ſe vllo modo teſtamẽti, aut legati executores offerant. Sed animę duntaxat ſaluti incũbentes, quę Chriſti ſunt, quęrant, temporaliumque rerum diſpenſationem ſuis poſſeſſoribus relinquentes ſinant mortuos, ſepelire mortuos ſuos, quemadmodum noſtris Conſtitutionibus cautum eſt.

DE DISCIPLINA IN SECVLARIVM menſis ſeruanda.

CAP. XVIII.

QVi regularem diſciplinã profitentur, non modò à ſecularibus conuiuijs abhorrent, vt pote, quos luctus domum potiùs incolere, [a] quàm ad Cõuiuij locũ properare decet. Verum nec cibum, aut potũ abſq; Superioris facultate vel intra Domum, vel extra Monaſterij ſepta ſumere debent, vt celeberrima omnium ferè ſanctorum [b] Patrum doctrina receptum, ac noſtris Cõſtitutionibus ſancitum eſt; Attamẽ, qui facultate interdũ à Superiore ſibi facta, vel iter agentes ad ſecularũ mẽſas accedũt, Religioſos ſe eſſe meminerint, ac propterea in his ita modeſtè, ac tẽperatè ſe gerãt, vt honeſtã ip-

[a] D. 44. cõ. vlt. & d. 33. c. Presbit.

[b] S. Bened. R. g. ca. 43. & 51. Caſſ. lib. 4. c. 18. S. Auguſt. in 2. Reg. c. 3.

S. Greg li. 2 dial. c. 12. ſorum diſciplina Conuiuę in *Domino* ædificentur.

S. Bonau. p. 2 ſpec. p. 3. c. 4 cõſ. c. Porrò quęnam illis diſciplina obſeruãda ſit, fusè explicat [a] S. Bonauẽtura toto integro capite, ex quo placet priora tantũ verba decerpere: Præcipuè decet (inquit) vt cum extraneis comedentes, honeſtè ſe habeãt, vt nec in cibo, nec in modo comedẽdi, vel mora, aut in alijs, quę diſconueniunt ſuper menſam, vt eſt verborũ multiplicatio, aut exterior corporis, vel habitus diſpoſitio inhoneſta, poſſint de irreligioſitate notari.

[a] S. Bonau. ſpec. p. 1. c. 32.

Tria igitur ex hac Seraphici *Doctoris Doctrina* ſeruanda commendantur. Primum temperantia in cibo, & potu. Secundum honeſtas in modo. Tertium prudentia, ac ſobrietas in ſermone.

Studeant ergo in primis Religioſi conuiuæ eam in cibo, & potu tẽperantiã ſeruare, quę omnis edacitatis vitiũ procul expellat; turpe enim eſt, abſtinentiã profitentes, præſertim apud ſeculares homines, quos ſua ſobrietate ædificare debent, ventris ingluuiem præſeferre, quæ illorum tãtummodo eſſe ſolet, quorum *Deus* venter eſt. Nihil ſanè magis Religioſi nominis apud ſeculares viros exiſtimationem minuit, quàm nimia in cibis effuſio. Neque id fruſtra; nam teſte [b] Iſidoro, ſicut omnes cupiditates carnis abſtinentia reſecantur, ita omnes virtutes edacitatis vitio deſtruuntur. Idcircò cum facilè paucis neceſſitati ſatisfacere valeant (quamquam vt S. Bonauentura monet, & ipſa neceſsitas inter homines eſt arctanda) à multis eſcis ebſtinere debent, non ſolum vt gulę vitium compeſcant, & proximum ſua temperantia ędificent, ſed etiam vt proprię valetudini conſulant; in multis enim eſcis, vt docet [b] ſapiens, erit infirmitas.

[b] S. Iſid. de ſum. bon. l. 8. c. 42. ſẽt. 10.

[a] S. Bon. ſp. p. 1. c. 32.

[b] Eccleſiaſt. 37.

Veruntamen vt id faciliùs aſſequantur, à lautioribus ferculis, embãmatibus, ſynapijs, atq; alijs gulę incitamẽ-

tis,

tis;atq; ab illis præſertim,quæ venerē excitant,quoad commodè fieri poteſt, prudenter abſtinentes, communiores tantum cibos ſibi eligant, quibus non ad ſatietatem,ſed ad neceſſitatem veſcantur: id prætera curātes,ne vnquam toto obſonio orbem expolient,aut reſiduum in paropſide ius abſorbeant,quæ in ſecularium menſis fieri,ab ijs indecorum iudicatur.

In potu verò cum primis tam parci,ac temperati eſſe debent,vt ſobriæ,& honeſtæ potationis metas non excedant: quid enim turpius illi eſſe poteſt,qui religionis inſignia præfert,quàm Meribibuli nomen, quod apud, honeſtos quoq; viros turpe eſt,ignominiosè ſortiri? Religioſū conuiuā ita ſe ipsū à vino tēperari decet, vt & aquā,quæ meri virtutē eneruet, petere non erubeſcat, & exæſtuantis ſitis ardorem compeſcere, non ſenſui indulgere appetat. Neminem propinando ad bibendum prouocet; nullum ad comedendum alliciat. Hæc enim conuiuantis Heri,non cōuiuæ officia ſunt, quæ Religioſo præſertim minimè conueniunt.

Morum quoq; honeſtas,quę ad Religioſos pertinet, tàm in comedendi,ac bibendi modo, quā in Corporis, ac membrorū actionibus obſeruanda eſt; nimirū vt nō auidè,aut voraciter, aut nimia cū feſtinatione,ſed modeſtè,ac religiosè cibum ſumant,neque vltrò paſſim cibos ſibi miniſtrent, ſed vel tandiù expectent, donec ab alijs ſibi miniſtratos accipiāt, vel ſi ad fercula in menſa appoſita manum extendere opus ſit, id tā parcò, ac honeſtè præſtent,vt neq;communes dapes commaculent, neque inanes, ac vacuas patinas relinquant. Inurbanū quoque eſt, ſuper menſam accubare, aut in ea cubitos edendo collocare, cum ſat illis ſit, manus ad propoſitū ſibi orbem extendere.

Ipſis quoq; ex a S.Bonauēturę doctrina conſultū eſt, dum

a S. Bon. ſp. p. 1. ca. 38.

dũ cũ ſecularibus comedunt, vt vultũ caputio non contegant, ſed aperto fronte mãducent, ne id ingluuiei, ac voracitati potiùs, quã mortificationi tribuatur: Pleraq; alia, quæ ad morum honeſtatem ſpectant, à religioſo cõuiua exiguntur, quam ciuilis ipſa conuerſatio, cum honeſtatis ſtudio coniuncta docere poterit.

Venio ad poſtremum Diſciplinæ caput à noſtris cõuiuis obſeruandum, quod eſt ſermonis ſobrietas, ac prudentia. Vetus Prouerbium eſt: *Parcè in conuiuio loquendum*. Cauſam reddit [b] Hugo ita ſcribens: *Taciturnitas* (inquit) *inter epulas idcircò neceſſaria eſt, quoniam lingua, quæ omni tempore ad peccatum prona labitur, periculoſiùs tamen, cum per crapulam inflammata fuerit, ad loquendum relaxatur*. quapropter in ſecularium menſis præceps lingua cohibenda eſt, & modeſto ſilentio premẽda, præſertim inter ipſa comeſtionis initia, ne ſeſe in ſermones effundat: in quo laudanda, & imitanda eſt, S. Ignatij Societatis Ieſu Fundatoris prudẽtia, de quo [c] Nicolaus Orlandinus ita ſcribit: Inter cibũ modeſto ferè ſilẽtio ad ea, quæ dicebantur, attentus ſtudioſè obſeruabat è conuiuarum colloquijs, quę opportuna ſuo negotio forent: ex hisque deinde extremam ſub menſam captato ingreſſu, ſermones de rebus inducebat diuinis, tàm appoſitè, tantaque dexteritate; ita ex animo, vt magnos in omnium animis motus efficeret.

[b] Hugo Vict. tom. 2. Inſt. mon. ad nouit. c. 18.

[c] Nic. Orland. par. 1. Hiſt. li. 1. §. 35.

Hac prudentia vti debet Religioſus cõuiua, vt ſi quãdo vana, ac inutilia, ac interdum pernicioſa colloquia inter cõuiuas miſceri audiat, paulatim, ac velut inſenſibiliter ad proficuos, ac ſpirituales transferat, vel captata rerũ occaſione, ijs antequã erũpant, obuiã eat; quanta enim, & quã grauis ſit Religioſorũ culpa, qui vanis, ac mundanis aliorum inter edendum cõfabulationibus non modò delectantur, ſed ſuam quoque ijs garrulitatem

tem interponunt. Sanctus ille Dionyſius Monachus à [a] Caſſiodoro laudatus, olim declarauit, qui eodem teſte, cum in conuiuijs audiret garrula verba lætitiæ, lachrymas fundebat, & ſine exprobratione prandentium pro ijs ieiunabat.

[a] Caſſiod. li. 1. de iuſt. dicū. ſcrip. c. 23.

Porrò ſi Chriſtus quoties ad Conuiuium à Symone leproſo, à Matthæo, à Zacchæo, à Principe, à Lazaro vocatus legitur, conueſcentes diuinis ſermonibus inſtruxit; [b] diſcant ab ipſo Saluatore, qui ad ſecularium menſas vocantur, opportunum tempus loquendi nanciſci, & cęleſtibus epulas condire colloquijs: non, vt pleriq; ciborum ſuauitatibus fallantur, ſed ventre, ac palato ſuperiores diuini ſermonis eſcam opiparam ſibi eſſe conuiuium, putent. Hinc enim candelabrum, quo Diuinus ſermo ſignificatur, in menſa panum in templo collocabatur, & tabulæ teſtamenti in arca, mannæ aſſociabantur.

[b] Vmb. in c. 7. Reg. S. Augu. c. 58

Denique [c] S. Hieronymus Nepotianum laudat, quod ſermo eius per omne conuiuiū eſſet de ſcripturis aliquid proponere, libenter audire, reſpondere verecundè, recta ſuſcipere, praua non acriter refutare, diſputantem contra ſe magis docere, quàm vincere, & ingenuo pudore, qui ornabat ætatem, quid cuius eſſet ſimpliciter confiteri.

[c] S. Hiero. epiſt. 3. ad Eliod.

DE RITV ERGA SECVLARES VIROS ſeruando, cum ad Refectorium nobiſcum admittuntur.

CAP. XIX.

SApientiſſimè olim Maiorum noſtrorum conſilio, ac Conſtitutione ſancitum fuit, ne ſeculares cuiuſuis

gradus, ac conditionis homines ad Communem Fratrũ Refectionem, præterquam rariſſimè, ac grauiſſimis cauſis id poſcentibus, introducerentur; neque id maxima ratione vacat: Cum enim (vt [a] Nanzianzenus loquitur) quod facilè percipitur, facilè in contemptum veniat; Plerunque fit, vt mundani homines, qui extremũ interdum, ac pęnè Angelicum abſtinentiæ genus nullo, aut perexiguo cibo contentum in noſtris eſſe ſibi perſuadent, ac velati ſine eſca Ieiunantes admirantur, cum primum nos reliquorum Hominum more cibis, tametſi temperatè, veſci conſpiciunt, illa opinione fruſtrati, paulatim cõueſcentes deſpiciant. Ea enim mentis humanæ impudentia eſt (vt ait [b] Maximus Tyrius) vt quæ expoſita ſunt, minoris faciat, quę abſtruſa, vehementer admiretur.

[a] Nãzian. orat. 16. nu. 44.

[b] Max. Tyr. ſerm 29.

Hinc B. [c] Antiochus, & [d] Petrus Damiani Religioſos viros, cum puella, ac pictura comparant, quas ſi quis propiùs, ac curioſiùs ſpectet, vitia in his deprehendit, quæ abſentes latebant. Hoc pacto, qui conueſcendi familiaritate propius ad religioſos accedunt, in ijs quædã vitia animaduertunt, quę perfectionis ſtudium nondum penitus abraſit, propter quæ in eorum deſpectum adducuntur.

[c] S Antioc. hom. 102.

[d] B. Petr. Damian. in Apol. c. 16.

Quamobrem huic Maiorum noſtrorum ſanctioni, quam inuiolatam cuſtodiri optamus fratres mordicùs inhæreant. Verum enim verò, ſi recta interdum poſtulante ratione, aliquem nobiſcum Conuiuam in Refectorium admitti opus fuerit. Primum quidem Refectorium, ac aliæ officinæ diligenter emundentur, vniuerſaque in his ita ſuo ordine ſint diſpoſita, vt nihil inordinatum appareat. Locus pro ſeculari Conuiua poſt Superiorem Domus paretur, niſi Princeps, aut Prælatus fuerit, cui ſuperior Domus digniorem locum cedere debet. Ca-

Caueant tamen Fratres, ne mappa aliqua oblonga Menſam ſternant, ſed duabus ad ſummum tantum mappulis locum parent, quarum vna Menſam tegat, altera ad os abſtergendum inſeruiat. Mundum quoque manutergium ad Aquarium pendens apponatur. Præter hæc nihil quotidiano Refectorij apparatui addatur, aut minuatur.

Fratres ad primum tegulæ ſonitum maturè in Refectorium conueniant, vbi ſi dies accuſationis fuerit, genuflexi ſuperiorem expectent; ſuperior verò opportuno tempore ſimul cum hoſpite Refectorium ingrediēs, poſtquam manus conſueto loco lauerint, ante accuſationem omnibus vnum Pater noſter, & Aue Maria pro felicis hoſpitis aduentu dicenda iniungat: quo expleto, ac loco pro perſonæ dignitate Hoſpiti conſtituto. Hebdomadarius poſt ſignum Menſę benedictionem grauiter inchoet, quam Cæteri moroſiùs, ac vniformi voce proſequantur. Si Epiſcopus Hoſpes fuerit, benedictio menſæ eidem reſeruetur, qua abſoluta, nullus ad menſam accedat, donec Hoſpes, ac ſuperior locum acceperint: Pius, ac deuotus Liber per totum refectionis tempus legatur, neque ſub vllo vnquam temporis, aut vrbanitatis prætextu ſilentium diſpenſetur, aut confabulationes à ſuperiore permittantur: ne religioſorum conuiuia, quę ſacris lectionibus decet eſſe impinguata, vanis, ac inutilibus colloquijs labefactentur.

Conueſcentes Fratres eo præſertim tempore honeſtiùs, ac modeſtiùs cibos ſumant, Regularem diſciplinā arctiùs ſeruent, neque aliquid in menſa gerant, quod Hoſpitis Conuiuę oculos, aut animum offendere queat.

In ferculis, quę noſtris Conuiuis è Monaſterio exhibenda erunt, curet ſuperior, nequid nimis; ſed ea numero, & qualitate eiuſmodi ſint, qualia pauperes decēt,

vt

vt noſtra conuiua frugalitatem, & abſtinētiam potiùs, quàm luxum, aut gulam ſapiant.

Quod ad cætera ſpectat, quotidiani ritus apud nos conſueti ad refectionis vſque finem ſeruentur; qua expleta. ſi Conuiua Epiſcopus fuerit, aut Princeps, ſuperior facultatem humili reuerentia ab ipſo obtenta, de more leui menſæ percuſſione cibos exportare, ac menſas expurgari iubeat, quæ res tam grauiter, tam religioſè, tamque ordinatè, ac reuerenter à fratribus perfici debet, vt nemo per Refectorium curſitet, nullus tumultum, aut ſtrepitum edat; ſed diſpertitis inter ſe officijs, quiſque demiſſis oculis, ac venuſta vultus grauitate ita ſuo muneri vacet, vt quoties ante conuiuam, & ſuperiorem ſua munera obeuntes tranſeunt, toties iteratis inclinationibus ipſos honorent.

Cunctis de more peractis gratiæ Deo agantur, hoſpitemque poſt aliqua ædificatoria verba ſuperior congruo tempore ſpiritu magis, quàm carne ædificatum dimittat. Pleraque pro Perſonarum, ac temporum ratione ſuperiorum prudentię relinquuntur, quibus modus, aut regula pręſcribi non poteſt.

DE DILIGENTIA ADHIBENDA, *vt præfati ritus integrè ſeruentur.*

CAP. XX.

IAm tandem ad poſtremum huius appendicis caput Deo comitante ventum eſt, in quo de horum omnium Rituum obſeruantia, qui in his libris continentur, eſt differendum; neque enim legem noſſe ſat eſt, ſed legem cuſtodiſſe hoc Perfectorum, & apud Deum, & homines glorioſum eſſe agnoſcitur. Nam (vt monet

net a Apoſtolus) *Non Auditores legis iuſti ſunt apud Deũ: ſed factores legis iuſtificabuntur*. Præmia olim non ludi ſpectatoribus, ſed ipſis currẽtibus, ac brauium comprehendentibus dabantur. Coronam non ij, qui Paleſtra periti eſſent, ſed qui in Paleſtra ad victoriã vſq; certaſſent, adipiſcebantur: finis denique omnium legum obſeruantia eſt. Qui igitur grandia meritorum pręmia referre, qui perfectè Iuſtitiæ coronã à Deo cõſequi volũt, ſic currant, vt integrã horum ſacrorũ rituum obſeruãtiã comprehendant, ſic certent, vt in his cuſtodiendis omnem prorſus incuriam, ac negligentiam vincant: id alta ſibi mente reponentes, quod in cuſtodiendis illis retributio multa. a Roman. 2.

Quamobrẽ hic nõ incõgruè accomodari poteſt, quod Iacob. Apoſt. ſcribit: *Qui autẽ perſpexerit in legẽ perfectã libertatis, & permanſerit in ea, non auditor obliuioſus factus, ſed factor operis, hic beatus in facto ſuo erit.* b Iacob. 1.

Tria ſunt, quæ noſtros Religioſos ab hac ſacrorũ rituũ obſeruãtia auocare poſſunt, quę Apoſtolus hoc teſtimonio amandat. Primũ eſt horũ rituũ ignorantia, ſimul cũ eorum paruipendio coniuncta, vtrũq; Apoſtolus primis propoſiti teſtimonij verbis ſublatum cupit, cum ait: *qui autem perſpexerit in legem perfectam libertatis.* Porrò & ſi, teſte a Caietano, hoc de lege Euangelica, quæ perfectiſſima eſt, & homines in libertatem filiorum Dei vendicat ab Apoſtolo, dicatur. Nos tamen accõmodè de horum ſacrorum rituum lege dicta idcircò intelligimus: quod ea quoque lex perfecta ſit, vt porè Religioſum virum in his, quæ ad perfectum Dei cultum pertinent, ſapientiſſimè inſtituens, quamque idcircò ab eo ignorari nullo modo decet. a Caiet. in c. 1. Iacob.

Primũ igitur Apoſtolus huius legis ignorantiã expellit, cum ait: qui autẽ perſpexerit. Etenim ne ignoretur,

per-

perſpicienda & tam publicè, quàm priuatè ſępè legenda eſt. Publicè quidem, ſaltem ſingulo bimeſtri hic liber, de ſacris ritibus, in Refectorio legatur, voce tam clara, ac intelligibili, vt ab omnibus percipi poſſit. Magiſtri quoque Nouitiorum in his ſuos Nouitios inſtruāt, ne fortè per alienos ritus deuient. Priuatè verò ſinguli fratres ad huius Ritualis ſtudium apud ſe ſumma diligētia incumbant; quotidiè illud legant, reuoluant, ruminent, vt vniuerſos ritus ſibi familiares efficiant; neq; alio modo, quàm eo, quo conſcripti ſunt, intelligant. In id enim maximè laborauimus, vt vniuerſa abſq; ambagibus clara, ac perſpicua proponerentur.

Ne verò hos ritus velut legē imperfectā, & ex hominum arbitrio hauſtam paruipendant: ſciant profectò hanc eſſe legem perfectā libertatis, quæ omnē tū maculæ imperfectionē, tum ſeruitutis aſperitatē explodit. Id enim in primis omnibus in Domino teſtamur, nihil nos in hoc volumine ex arbitrio noſtro cōfinxiſſe, ſed quęcunq; à Pōtificibus, à Concilijs ab Eccl. legibus, à Patribus, à Maioribus accepimus, ea tantūmodo hoc allata cōſcripſiſſe, vt ex ipſa locorū citatione, quæ in margine habetur, perſpicuum eſſe poteſt, quo fit, vt ſi nefas iure exiſtimatur, ijs næuum, aut errorem impingere, prorſus petulantis animi inditium ſit, noſtros hos quoque ritus ab ijs decerptos carpere.

Abſit verò, vt eo conſilio hi ritus à nobis præſcribātur, vt maiori aliqua, quā antea ſeruitute animos præmant: quin potiùs ijs noſtrorum Religioſorum mentes, varijs ante hac diſcrepantium rituum diſſonantijs, ac erroribus implicatas liberare, atque in vniformem Dei cultum, in quo ſumma animi libertas eſt, adducere cōtendimus.

Secundum huius obſeruantię impedimentū, eſt, obliuio,

uio, quæ tunc indè potiſſimũ accidit, cum ſacri ritus vel frequenter non leguntur, vel attento animo non conſiderantur. Phariſæis illud ſuperſtitioſum erat (vt obſeruat ᵃ Hieronymus) quod Cathalogũ diuinorũ mandatorũ in mẽbranis deſcriptũ in capite ad modũ coronæ ligatũ gerebãt; ne vnquã legis Domini obliuiſcerẽtur, ſed illis ſẽper ob oculos verſaretur. Nobis verò nõ exterior ſuperſtitio, ſed eorũ diligẽtia in propoſita ſacrorũ rituum obſeruantia eſt imitãda, vt ſcilicet tã perpetuo hic ſacrarũ Cæren. liber ante noſtrorũ omniũ oculos verſetur, tamq; fixa conſideratione die, noctuq; eorum animo inhæreat, vt nulla vnquã obliuione deleri poſſit.

ᵃ S Hiero. ep. 14. ad Celant.

Neq; enim exiguum crimen eſt, ſi quę ad ſacros ritus ſpectant, rarò perlegentes, aut quod crimẽ auget negligẽtes, ex iis per obliuionem grauiora quędã omittãtur. Quamobrem caueant fratres ex Apoſtoli conſilio, ne horum rituum obliuioſi Auditores fiant: ſed aſſiduo ſtudio in eis permaneant: vt illius frequentia facilitatẽ quãdã ſibi comparent, qua ipſos in promptu ſẽper habeãt, & quaſi in numerato depoſitos; Adeo vt, cum res poſtulat, à memoria promptè, fideliterque reddantur.

Poſtremum tandem, quod hãc ſacrorum rituum obſeruantiã impedire poteſt, eſt mẽtis incuria, ac negligẽtia, quæ tũc prę̨ſertim oritur, cũ animus ęgrè circa illos afficitur, atq; ea perficere negligit, quę ad illorũ obſeruationẽ ſpectãt. Id ſanè certũ, & indubitatũ eſt, animũ nõ niſi amore, ac appetitu moueri: neq; arduum quidpiã inquam amplecti poſſe, quin ad illud priùs deſiderio, ac appetitu feratur. Hinc enim vates totã diuinę legis obſeruantiã eiuſdem amori, ac dilectioni tribuit, cũ ait: Dilexi mãdata tua ſuper aurum, & topazion: propterea ad omnia mandata tua dirigebar. Quapropter vniuerſos fratres noſtros in Domino hortamur, ac rogamus,

mus, vt hanc ſacrorum rituum diſciplinam primum ſincerè ex animo diligant; tum omnem ab animo torporem, ac negligentiam excutientes, integram, ac perfectā illorum obſeruantiam amplectantur. Siquidem, teſte a Salomone, Cuſtodia diſciplinę dilectio eſt, & dilectio cuſtodia legum illius eſt.

a Sap. 6.

Qui ergo ſubditi ſunt, voluntarię obediētiæ ſtimulo, ac ingētium meritorū ſpe allecti, ad ipsā moueātur: qui verò alijs præſunt, ſuum quiſq; exactiſſimum diligentiæ munus prēſtēt, quo ſubditi integrè eorum obſeruationi incumbant. Guardiani nihil operis prętermittant, quo partim ſeueritate, partim ſuauitate à ſuis ſubditis hoc obſeruantię debitum exigant. Ipſi quoq; Prouinciales Miniſtri ſerius huic rei inuigilent, grauiſſimumq; hoc ſibi negotium imminere exiſtimēt, atque adeo Guardianos ſtrenuè in hoc opere laborantes, ſua auctoritate fulciant; quos verò ignauos, atq; in horum rituū obſeruantia ſocordes, vel inobſeruantibus plus ęquo indulgentes offenderint, ſeueris correptionibus, ac pęnitētijs premant. Deniq; Generalis Miniſter in his ardentiori ſtudio incumbat, atq; in Prouinciarum viſitatione, Prouinciales Miniſtros, Guardianos, ſubditos quoſcunque opportunè, importunè exhortationibus, correptionibus, verbis, factis ad eorum obſeruantiā compellant, vt Seraphicus Ordo hac ſancta rerum vniformitate tandē frui poſſit. Et ſi quidem opus fuerit, viſitatores hac de cauſa ad Prouincias deſtinet, qui hos ſacros ritus in toto ordine obſeruari inſiſtant, contemptores, aut tranſgreſſores grauibus pœnis inſequantur.

Neq; Pijs horum ſacrorum rituum obſeruatoribus Deus remunerator deerit, quandoquidem, vt concludit Apoſtolus, qui in ipſorum cuſtodia ſe obſeruantiſſimū exhibuerit, Beatus procul dubio in facto ſuo erit.

Hac

Hac igitur Cœleſtis Beatitudinis ſpe allecti Fratres, has ſacrarum Cæremoniarum leges, quoad fieri poterit, perfectè cuſtodiant, in id præcipuè (vt Dei filios Chariſſimos decet) animum intendentes, vt ex integra eorum obſeruantia Deum, & Patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti cum primis glorificent, eo enim fiet, vt & perfectam Iuſtitiæ metam attingant, & Dei Optimi Maximi amicitiam ſibi concilient: Perpetuæ incorruptionis prȩmium, ac demùm Regnum cȩleſte aſſequantur. Cuſtoditio enim legum, teſte [a] Salomone, conſummatio incorruptionis eſt: incorruptio autem facit eſſe proximum Deo. Sap. 6.

Deo Optimo Maximo Gloria.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

Sacrorum hanc Rituum explicationem Fratrum Min. Cappucinorum vſui accommodatam vna cum Appendice, in qua familiares eiuſdem Religionis ritus præſcribuntur diligenti ſolertia, eleganteque ſtylo optimo ordine diſpoſitam perlegi, nihil in ea à bonis moribus alienum, nihil à Catholicę & Orthodoxæ fidei ſenſu diſſonum, ſed omni pietate cuncta referta inueni, ac propterea, vt eiuſdem Ordinis vſui ac commodo typis mandetur concedi poterit.

D. Andr. Piſcara Caſtaldus C.R. Dep.

Imprimatur
Aloyſius Riccius Vic. Gen.

Andreas Letteresius C. Dep. vidit.

Digitized by Google

		Errata.	*Correctio.*
Pag. 25.	lin. 17.	facto	pacto
Pag. 15.	lin. 30.	Sacriſtæ	Sacriſtiæ
Pag. 28.	lin. 16.	prouidendum	pręcidendum
Pag. 29.	lin. 8.	perfractas	præfactas
Pag. 29.	lin. 18.	ferro	ferreo
Pag. 34.	lin. 1.	depomat_	depromat
Pag. 35.	lin. 27.	erant	ferant
Pag. 41.	lin. 9.	dictu	dictum
Pag. 41.	lin. 16.	incenſat	incenſet
Pag. 41.	lin. 18.	reddit	reddat
Pag. 42.	lin. 16.	inclinationem	inclinatione
Pag. 42.	lin. 18.	cui	qui
Pag. 43ı	lin. 33.	renerentem	reuertentem
Pag. 44.	lin. 15.	muditia	munditia
Pag. 46.	lin. 18.	Capuccij	Caputij
Pag. 52.	lin. 11.	adorationes	ad Orationes
Pag. 53.	lin. 15.	incenſu	incenſum
Pag. 54.	lin. 33.	per interceſſio	per interceſſionem
Pag. 55.	lin. 6.	ſi licet	ſcilicet
Pag. 55.	lin. 18.	aſceadat	accendat
Pag. 56.	lin. 33.	decatetur	decantetur
Pag. 59.	lin. 13.	ipſu	ipſum
Pag. 63.	lin. 17.	eximiæ	eximere
Pag. 60.	lin. 27.	officij	officium
Pag. 61.	lin. 30.	quoque	quodque
Pag. 83.	lin. 28.	mandandantes	mandantes
Pag. 84.	lin. 11.	deceat	doceat
Pag. 96.	lin. 30.	Natiuitatis	Natiuitas
Pag. 134.	lin. 26.	maris	maioris
Pag. 145.	lin. 22.	modis	modus
Pag. 152.	lin. 2.	miſſali	miſſalis
Pag. 178.	lin. 24.	ceteris	ceteri
Pag. 204.	lin. 30.	affigetur	aſſignetur
Pag. 234.	lin. 27.	ebſtinere	abſtinere
Pag. 242.	lin. 15.	icenſuw	incenſum
Pag. 279.	lin. 27.	priſtino	priſtinum
Pag. 319.	lin. 19.	reparatur	repetatur
Pag. 320.	lin. 15.	vocacnit	vocauit
Pag. 320.	lin. 21.	Laicis	Laicus
Pag. 323.	lin. 20.	cicumiens	circumiens
Pag. 341.	lin. 1.	paratum	paratam
Pag. 352.	lin. 26.	corrigendas	corrigendos
Pag. 413.	lin. 16.	veſtros	veſtes
Pag. 415.	lin. 6.	indinguam	indignam
Pag. 437.	lin. 8.	primum	primo
Pag. 457.	lin. 16.	vigliarum	vigiliarum
Pag. 471.	lin. 19.	nonnullam	nonnulla
Pag. 482.	lin. 22.	noſtri	noſtris
Pag. 519.	lin. 27.	Damiani	Damianus
Pag. 534.	lin. 27.	ebſtinere	abſtinere